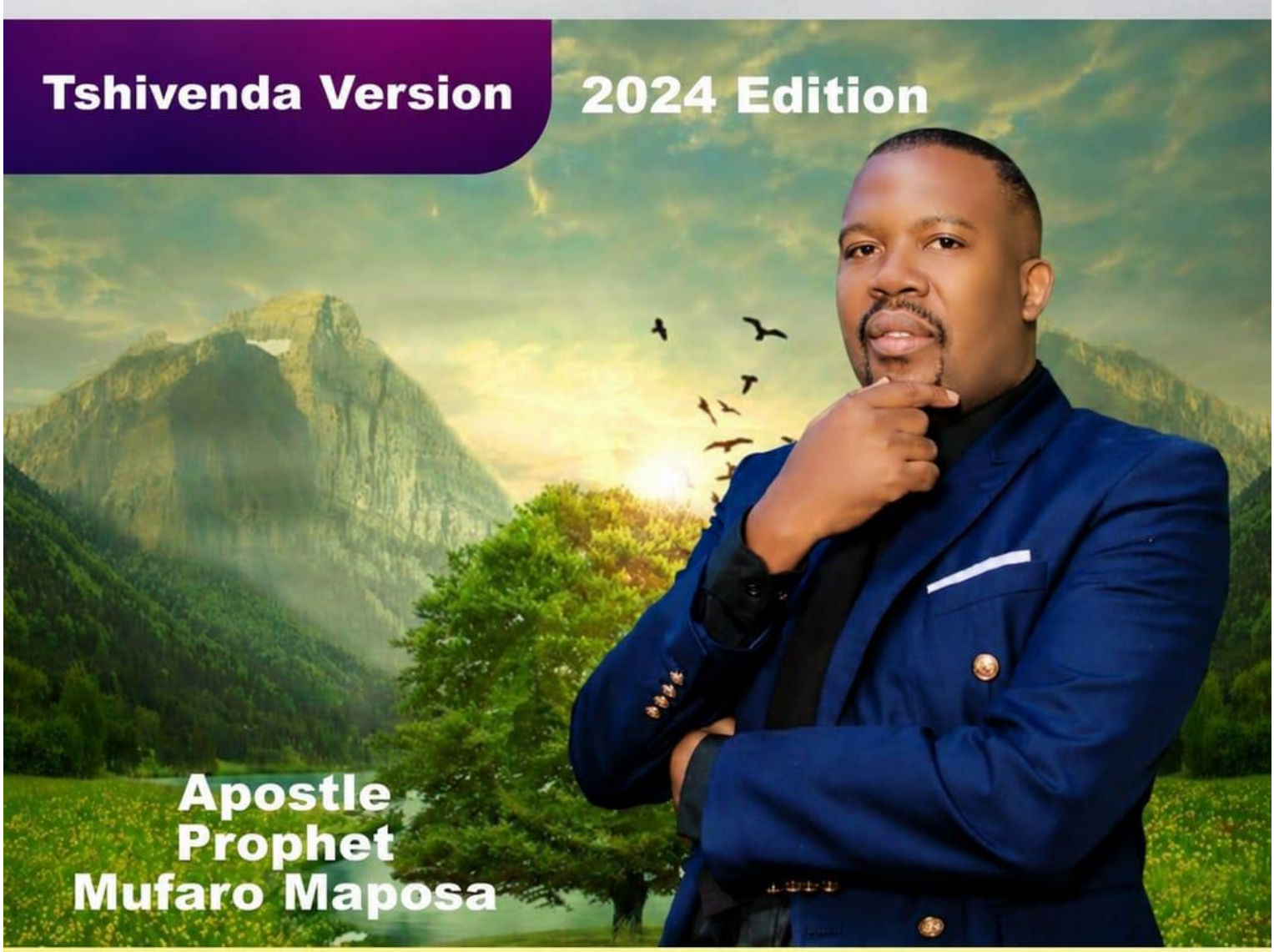
SONSHIP LIFE TRAINING CENTRE MANUAL

Tshivenda Version **2024 Edition**

Apostle
Prophet
Mufaro Maposa

MANIFEST SONS OF GOD MOVEMENT

LESOTHO

FROM LESOTHO TO THE NATIONS

MANIFEST SONS OF GOD MOVEMENT

MALUGANA NA MUNYORI

Mufaro Maposa o bebwa nga dzi 8 dza Phando nga 1985 ngei Harare, Zimbabwe. Khotsi awe ndi wa Zimbabwe nahone mme awe ndi wa Musotho we a bebwa Lesotho. O alutshela Lesotho u bva a tshi kha di vha na ṅwaha muthihi. O tshidzwa a tshi vha na miṅwaha ya fumiraru (13) nga 1998, musi e kha Gireidi ya 8.

Nga murahu ha u pasa matric, o ya kha kholodzhe ya Bivhili, nahone henefho ndi hone he Mudzimu a thoma u mu dzumbululela nga ha The Manifest Sons of God Movement na nzumbululo dzayo na mashumele ayo (Vharoma 8:19). Mudzimu o mu dzumbululela zwihulwane zwa yeneyi nzumbululo na mashumele ayo ene muṋe nga kha miloro, mabono na nzumbululo musi a tshi guda Bivhili na nga kha u guda bugu. Zwo dzhia miṅwaha i ṱodaho u vha miraru uri a wane nzumbululo yo fhelelaho. Nga murahu ha u fhedza pfunzo dzawe kha Kholodzhe ya Bivhili nga 2005, o vhuya Lesotho nahone a thoma The Manifest Sons of God Movement nga 2006.

Mufaro Maposa ndi Muapostola na Muporofita. Ndi mutumbuli na Mulavhelesi Muhulwane wa The Manifest Sons of God Movement na New Testament Church. O vhinga mufumakadzi wavhuḓi ane a pfi Faith Maposa.

MUVHIGI WA VHANA VHA MUDZIMU VHO DZUMBULUWAHO

BUKU YA TSHIGUDISWA TSHA SENTHARA YA VHUGUDISI: Yeneyi bugu ya tshigudiswa i tea u gudiswa nga muthu o no fhedzaho na u pasa ngudo ya International Training Centre nga phesenthe dza 90% u ya nṱha. Ene kana ene u tea u i ṱalutshedza nga nḓila ine Muapostola-Muporofita Maposa a ita ngayo kha bugu ya International Training Centre na kha ma-AUDIO. Mugudi ane a khou guda yeneyi bugu ya tshigudiswa u tea u i vhala musi e eṱhe, a tshi vhala maṅwalo oṱhe, nahone nga murahu a dovhe a i ite na mudededzi kiḽasini. Hezwi ndi ngauri kiḽasini a hu na tshifhinga tsha u vhala maṅwalo oṱhe, nahone zwi ḓo leluwa uri mugudi a i pfesese khwine arali a thoma nga u i vhala e eṱhe. Yeneyi bugu ya tshigudiswa i tea u fhela nga nṱha ha ṅwedzi muthihi arali ngudo dzi tshi itwa lunṋa kana lwaṱanu nga vhege. Ane a khou gudisa u tea u sumbedza maanḓa a Muya Mukhethwa nga thungo ha pfunzo dzine a khou gudisa. Hu nga itwa pfunzo dzi fhiraho nthihi nga ḓuvha arali tshifhinga tshi tshi tendela. Ane a gudisa yeneyi bugu ya tshigudiswa u tea u ita zwoṱhe zwe zwa laedzwa kha yeneyi bugu malugana na pfunzo. Tsumbo ndi musi bugu ya tshigudiswa i tshi ri muthu u tea u sumbedza mvelo ya vhuthu na ya vhudzimu. Ane a si kone u ita hedzi tsumbedzo ha tei u gudisa yeneyi bugu ya tshigudiswa. Muthu o raloho u tea u thoma nga u gudiswa na u dzulela u vhona ma-DVD a Muapostola Maposa (ane a dovha a wanala kha YouTube kha Sonshiplife ITC), u ita hezwi zwi ḓo mu thusa u sumbedza zwiga na zwifhiwa nga nḓila i leluwaho. Mugudi u tea u vha na DVD ine ya vha na hedzi pfunzo dzo ṅwalwaho uri "The Manifest Sons of God Movement Audio DVD" na iṅwe yo ṅwalwaho uri "The Manifest Sons of God Movement Practical DVD" nahone u tea u dzi vhona tshifhinga tshoṱhe. Zwino vidio hedzi dzoṱhe dzi wanala kha YOUTUBE, kha siaṱari ḽashu ḽa Sonshiplife ITC (ITC zwi imela International Training Centre) na kha webusaithi yashu ya www.voiceofgodfm.co.ls, nga murahu ni puṱedze nahone ni ye kha materials yashu.Mugudi u tea hafhu u guda bugu e eṱhe musi a tshi swika hayani, a tshi vhala maṅwalo oṱhe. Musi ngudo iyi yo no fhela, hu ḓo vha na tshifhinga tsha u shumela muṅwe na muṅwe nga vhuporofita we a fhedza . **Tshifhinga itshi tsha vhuporofita tshi nangiwa u dzumbulula na u tsukufhadza zwifhiwa, u vhidzwa na dzano dza Mudzimu kha mutendi muṅwe na muṅwe nga eṱhe. Ane a fhedza yeneyi ngudo, u tea u bvela phanda a tshi ita International Training Centre ya u gudiswa ha vhulangi. Yeneyi senthara ya vhugudisi i khwinifhadza mutendi kha lutendo lwawe lwa Vhukriste fhedzi International Training Centre i khwinifhadza muthu kha vhulangi. Ane a khou gudisa yeneyi bugu ya tshigudiswa u na mbofholowo ya u engedza kha pfunzo dzo ṅwalaho hafha nga pfunzo dza International Training Centre manual naho dzi songo ṅwaliwa hafha. Yeneyi bugu ya tshigudiswa i ni lugisela kha ngudo ya International Training Centre.**

PFUNZO

1. **U BEBIWA HAFHU**
2. **UBAPTHIZI**
3. **LUTENDO LU FANELAHO MUDZIMU**
4. **U FHEDZA NDIVHUHO / U DULISA NDIVHUHO**
5. **VHANA VHA MUDZIMU VHO DZUMBULUWAHO**
6. **MUDZIMU**
7. **NDILA YA U PFA IPFI ḽA MUDZIMU**
8. **MUVHUSO WA MUDZIMU**
9. **THANGANYELO YA KALE NA NTSHWA**

10. **VHUTSHILO HA MURWA WA MUDZIMO**
11. **AGAPE**
12. **VHULANGI NA U THETSHELELWA**
13. **U ṄEA**
14. **YA NI KHA ḌIVHAḌIVHO YOṰHE**
15. **VHARUṅWA**
16. **MUYA MUVHI NA MADIMONA**
17. **U KHWINISA DZANO ḽA MUDZIMU NGA VHUTSHILO HAU**
18. **TSHIVHI**
19. **TSHIVHI TSHI SA FARELE**
20. **U THOMA VHUṰALANO NA MBINGANO**
21. **U ṰALULA PFUNZO NGA NDILA YO TEAHO**
22. **NDILA YO TEAHO YA U VHALA BIVHILI**
23. **ZWILABWA ZWA MUYA**
24. **ESCHATOLOGY / MAGUMO A MAAṅWA**
25.
26. **LUFHILALO LWA MURENA**
27. **U ṄEWA TSIVHUDZO**
28. **PFUNZO DZA VHALANGI**
29. **PFUNZO DZA VHA VHIDZWA**
30. **NDILA YA U ṰHONIFHA MUNNA WA MUDZIMU WAU**
31. **NDILA YA U VULA NA U LANGA HOMECELL**

(Zwi funge bugu yau nga khava yavhuḓi uri i si kale u pwashea)
Endelani kha webusaithi yashu kha www.manifestsons.co.za, i ḓo ni sumbedza nga ha yeneyi movement na hune na nga vha murahu hayo na zwiṅwe na zwiṅwe.U wana thuso na u shela mulenzhe: First National Bank, Nomoro ya akhaunthu: 62307965361 Branch: 230-234

U BEBIWA HAFHU

Zwi amba mini u bebiwa hafhu? (Yohane 3:3-8)

U bebwa hafhu nga maḓi na Muya ndi u bebwa nga ipfi ḽa Mudzimu na nga Muya Mukhethwa. Maḓi hafha a imela ipfi ḽa Mudzimu (Vhaefesa 5:26; 1 Petro 1:23). A si maḓi a ubapthizwa ngauri ubapthizwa ha maḓi hu itea kha muthu o no bebwaho hafhu. Hezwi zwi amba uri muthu u pfa ipfi ḽa Mudzimu (ḽine ḽa vha mafhungo maḓifha a Yesu Kristo) nahone musi a tshi tenda nga mbilu yawe nahone a tenda nga mulomo wawe uri Yesu ndi Murena na Mudzimi, Muya Mukhethwa u bvisa mvelo ya tshivhi yo vha yo dzula kha muya wawe wa muthu nahone a mu ṋea mvelo ntswa ya u luga ine ya fana na mvelo ya Mudzimu (Vharoma 10:9). Yeneyi mvelo i bebwa kha muya wa muthu ane a tenda. U bebwa nga ipfi ḽa Mudzimu zwi amba u bebwa nga Mudzimu Ene muṋe ngauri Mudzimu na ipfi ḽawe ndi tshithu tshithihi (Yohane 1:1, 12).

Ndi musi ri sa athu u ṱanganedza Murena Yesu Kristo vhutshiloni hashu, ro vha ro fa muya. U fa muya zwi amba u fhambana na Mudzimu. Ro vha ro fhambana na Mudzimu nga nṱhani ha mvelo yashu ya tshivhi ye ra i tou wana u bva kha Adamu. Roṱhe ro bebwa ri na yeneyi mvelo ya tshivhi nga kha u bebwa hashu ha u thoma, ho ḓaho nga kha vhabebi vhashu vha fhano kha ḽifhasi. Nga murahu ha musi Adamu o tshinya, o wana mvelo ya tshivhi. Ngauralo, muṅwe na muṅwe ane a bva kha Adamu u bebwa e na mvelo ya tshivhi kha muya wawe nahone u kha khaṱhulo nthihi ya tshivhi na miṱholo yaḽo.

Musi ri tshi ṱanganedza Yesu Kristo, Mudzimu u ri ṋea mvelo ntswa ya u luga, ine ya fana na mvelo ya Mudzimu nahone ra vha vhana vhawe zwa vhukuma (Vhagalata 3:26, Yohane 1:12). Maipfi ane a ri "u bebwa hafhu, u tshidzwa, u lugiswa, u itwa vho lugaho, u bebwa hafhu, u pfumedzana na Mudzimu" a amba tshithu tshithihi, zwine zwa vha u ṱanganedza Yesu Kristo sa Murena na Mutshidzi wau.

VHUTSHIDZO NDI MUSHUMO WA MABEBELE A MUDZIMU HU SI MISHUMO YA MUNNA (Vhaefesa 2:8, Yohane 3:16)
Hezwi zwi amba uri ri tshidzwa nga u tonda kha zwe Kristo a ri itela zwone kha tshifhambano tsha Khaḽivari. A si nga mishumo yashu yavhuḓi kana u kuna hashu ha vhukhethwa hune ra tshidzwa ngaho, fhedzi ndi nga vhuthu ha Mudzimu hu tshi shumiswa lutendo fhedzi.
Mishumo yashu yavhuḓi i bveledzwa kana u bva sa mvelelo dza u tshidzwa hashu.

THABELLO YA VHUTSHIDZO (KANA YA U BEBIWA HAFHU):

Arali ni tshi ṱoḓa u bebwa hafhu, rabelani thabelo yo leluwaho iyi:
Khotsi Mudzimu, ndi ḓa kha Iwe nga dzina ḽa Yesu Kristo. Ndi tenda nga mbilu yanga nahone ndi bula nga mulomo uri Yesu Kristo ndi ene Murena na Mutshidzi fhedzi. Ndi tenda uri o fela kha tshifhambano nga nṱhani hanga nahone o

vuswa vhafuni. Zwino ndi mu ṱanganedza sa Murena wanga wa vhutshilo hanga na Mutshidzi wanga wa vhukuma, Amene..

Musi no no rabela yeneyi thabelo, ni vha ṅwana o bebwaho hafhu wa Mudzimu. Zwino ni kha Khotsi. Tshivhi tshaṋu tshoṯhe tsho hangwelwa nahone no ṋewa mvelo ntswa ine ya fana na mvelo ya Mudzimu kha muya waṋu. No tshidzwa kha khaṯhulo ya tshivhi na tshigwevho tshatsho, zwine zwa vha u fhambana na Mudzimu, lufu na mulilo wa lini na lini nga murahu ha lufu lwa mvelo, vhulwadze, vhushai, na thema dzoṯhe.
Ni tea u ṱanganedza hezwi sa ngoho nga lutendo nahone ni zwi tshile.

Musi ni no no ṱalutshedza hezwi, rabelani na vhoṯhe vhane vha ṱoḓa u ṱanganedza Yesu Kristo vhutshiloni havho.
Ṱalutshedzani uri a si zwone u rabela kana u luvha vhafu, kana u rabela nga vhathu vho no fhiraho kana vhane vha kha ḓi tshila sa vhukati. Ri rabela fhedzi kha Mudzimu nga Yesu Kristo fhedzi.

Ṱalutshedzani hafhu nga ha u ṱutshela mishumo ya swiswi na vhutshilo ha tshivhi. Vhagalata 5:16-23 na 1 Vhakorinta 6:9-12 zwi sumbedza vhutshilo he ra vha ri tshi khou tshila khaho musi ri sa athu u ṱanganedza Yesu Kristo, na ndila ine vhane vha si tendi vha tshila ngayo.
Ngauralo, zwino ri no no bebwa hafhu nahone ro ṱanganedzwa nga Mudzimu nga Yesu Kristo Murena washu, ri tea u ṱutshela mishumo ya swiswi ngauri a i faneli vhana vha Mudzimu, zwino ri kha muvhuso wawe.

*** VHUKHULU HA NDIVHO** :Zwino he ra no bebwa hafhu, ri tea u aluwa kha ndivho ya ipfi ḽa Mudzimu. Ndivho yashu ya ipfi ḽa Mudzimu ndi yone ine ra i ṱoḓa uri ri kone u tshila vhutshilo vhune Mudzimu a ṱoḓa uri ri tshile (Yohane 8:32, Hosea 4:6).Musi mutendi a tshi shumisa ndivho ya uri ene ndi nnyi zwa vhukuma kha Kristo nahone a tshimbila nga lutendo, u ḓo dzula a tshi kunda kha nyimele dzoṯhe nahone a hu na diabolo ane a nga mu kwama. A nga si tsha tshimbila a tshi ṱoḓa u pfumedzanywa kana u thuswa hafhu hafhu. Ndivho i ḓisa mbofholowo ya vhukuma kha Kristo.

VHUKHULU HA U ṰANGANYISA MBILU KHA IPFI ḼA MUDZIMU Arali Mukriste a tshi ḓiṯhogomela kha ipfi ḽa Mudzimu (Bivhili), u ḓo kona u tshimbila nga mvelo ya vhudzimu nga nḓila i leluwaho. Mvelo ya vhudzimu ndi mvelo ya Mudzimu ine ya vha kha muya wo sikiwaho hafhu wa mutendi. U ḓiṯhogomela a si u vhala ipfi ḽa Mudzimu nga u ṱavhanya na u fhedza, fhedzi zwi katela u guda ipfi nga u ḓikumedza na u pfesesa, u ḽi guda luvhili nga u shuma nga nḓivho khulwane na u ḽi bula nga mulomo washu (Yoshua 1:8, 2 Vhakorinta 3:17-18).
Musi ri tshi tshimbila kha yeneyi mvelo, ri shuma sa Mudzimu Ene muṋe, nahone a hu na tshine tsha nga ri thivhela. Thandululo na gundo ḽaṋu vhutshiloni ndi u ḓivha zwe Mudzimu a amba nga ha inwi nahone na ḓiṯhogomela kha yeneyo ngoho tshifhinga tshoṯhe.Musi ni tshi pfa kana u vhala ipfi ḽa Mudzimu, ipfi ḽi dzhena kha muhumbulo waṋu, fhedzi musi ni tshi ḓiṯhogomela kha ipfi ḽa Mudzimu, ipfi ḽi vha tshipiḓa tsha muya waṋu. Ipfi ḽi shuma fhedzi musi ḽi kha muya waṋu nahone ḽi ḓisa mvelelo dzine na dzi ṱoḓa vhutshiloni haṋu. Ḽi ni ita zwine ḽa amba nga ha inwi.

UBAPTHIZWA

IPFI **"UBAPTHIZWA**ḽi amba "u nweledzwa tshoṯhe" **kana** "u dzheniswa tshoṯhe". Testamente Ntswa i sumbedza dzibapthizo tharu. Kha ri dzi sedze nga eṯhe:

UBAPTHIZWA KHA KRISTO (Vhagalata 3:26-29U bapthizwa kha Kristo ndi u bebwa hafhu kana u tshidzwa. I vhidzwa ubapthizwa ngauri musi ri tshi ṱanganedza Yesu Kristo vhutshiloni hashu, ri dzheniswa tshoṯhe khae kha muya washu; ndi ngazwo zwi tshi pfi "ri kha Kristo" nahone ri vha tshipiḓa tsha muvhili wawe (Vhaefesa 5:30, 1 Vhakorinta 12:12-16).
Bivhili i ri ri vha muya muthihi na Ene (1 Vhakorinta 6:17). Hezwi a zwi ambi uri ri vha Ene, fhedzi ri vha muthihi na Ene kha muya (Vhaefesa 5:32).

UBAPTHIZWA HA MAḒI (Mateo 28:19)

U bapthizwa nga maḓi ndi u dzheniswa tshoṯhe kha maḓi. Ubapthizwa nga maḓi zwi amba mini? Ipfi "ubapthizwa" ḽi amba u dzheniswa tshoṯhe.

Ndi tshiga tsha nga nnda tsha zwe zwa itea ngomu kha muthu musi a tshi ṱanganedza Yesu Kristo. Ndi tshiga tsha u ḓihwala hashu na Kristo, kha lufu lwawe na mvuwo yawe (Vharoma 6:1-12). Musi ri tshi ṱanganedza Yesu Kristo vhutshiloni hashu, mvelo ya tshivhi yo vha i ngomu hashu i a bviswa, kana ni nga amba uri muthu wa kale wa tshivhi u a fa, nahone muthu muswa u a bebwa, ane a vha na mvelo na vhutshilo zwi fanaho na Kristo. Zwoṯhe hezwi zwi itea kha muya wa muthu musi muthu a tshi ṱanganedza Yesu Kristo sa Murena na Mutshidzi.
Ngauralo musi ri tshi bapthizwa nga maḓi, ri ita tshiga tsha nga nnda tsha lufu lwashu kha tshivhi na mvuwo kha vhutshilo vhuswa na Kristo.

Musi ri tshi dzhena kha maḓi, ri fananiswa na Kristo kha lufu lwawe; musi ri nga fhasi ha maḓi, ri fananiswa na u vhulungwa ha Kristo; musi ri tshi bva kha maḓi, ri fananiswa na mvuwo yawe. Kha muhumbulo washu, ri dzhia uri muthu wa kale wa tshivhi o

salaho a vhulungwa kha maḓi, nahone muthu muswa o vuswa nga nḓila ya tshiga, ane a fana na Kristo kha u luga na vhukhethwa ha vhukuma (Vha-Kolosa 2:11-13, Vharoma 6:11).

Iyi mbhabhatiso ndi tshiga tsha tshanduko (Acts 2:38): Nga iyi mbhabhatiso ri sumbedza uri ro no rembuluwa kha vhutshilo hashu ha zwivhi, ra wana vhutshilo ha Yesu Kristo, nahone ri khou kombetshedzea u tshila u itela Ene.
Mbhabhatiso a i phulusi muthu, fhedzi maanḓa ayo a vha kha uri ri khou thetshelesa ndaela ya Yesu ngauri Ene u laela vhoṱhe vha muvhuso wawe uri vha mbhabhatiswe nga maḓi (Mateo 28:18-20). Vhatendi vhoṱhe vho bebelwaho hafhu vha fanela u mbhabhatiswa nga maḓi. Vhatendi vha tea u mbhabhatiswa nga dzina ḽa Khotsi, Murwa (Yesu Kristo) na Muya Mukhethwa (Mateo 28:19), nga murahu vha ngedzwa luthihi nga ngomu ha maḓi.

MBHABHATISO YA MUYA MUKHETHWA NA MULILO (Mateo 4:11, Mishumo ya Vhaapostola 1:8): U mbhabhatiswa nga Muya Mukhethwa ndi u daleswa nga Muya Mukhethwa. Muya Mukhethwa u dzhena kha riṋe musi ri tshi ṱanganedza Yesu nahone musi Ene a tshi dzhena vhutshiloni hashu, u dzhena nga u dalesa ho fhelelaho. A u dzheni nga tsha tshipiḓa, fhedzi u dzhena nga u fhelelaho. Zwino musi ri tshi mbhabhatiswa kha Ene kana ra daleswa nga Ene, hezwi zwi amba u fhiwa maanḓa nga Muya Mukhethwa nahone Muya Mukhethwa u kona u elela nga kha mutendi u itela u sumbedza Ene. Musi Muya Mukhethwa a tshi dzhena vhutshiloni hashu musi ri tshi ṱanganedza Yesu, u ita mushumo wa u ri bebula hafhu kha mimuya yashu, u dovha a ri ṋea mvelo ya Mudzimu kha mimuya yashu, nahone ri vha vhana vha Mudzimu. Fhedzi nga iyi mbhabhatiso, u ri ṋea maanḓa na vhukoni ha u tshimbila zwavhuḓi na Mudzimu na u ṱanziela Yesu nga maanḓa.
Iyi mbhabhatiso i vhidzwa mbhabhatiso ya Muya Mukhethwa na mulilo nga nṱhani ha mishumo mivhili ine ya ita, fhedzi i sa kha ḽiṅwe mbhabhatiso. Mushumo wa u thoma une Muya Mukhethwa a u ita ndi u thusa mutendi u tshimbila zwavhuḓi na Yesu Kristo, zwine zwa vha u tshimbila nga nḓila ine Yesu a lavhelela. Mushumo wa vhuvhili ndi wa u ṋea mutendi maanḓa a u ṱanziela Yesu nga maanḓa.

Mulilo zwi amba maanḓa. Hezwi ndi u ṱanziela nga ha mvuwo ya Yesu nga maanḓa, zwiga, zwifhiwa, zwimangadzo na mishumo ya zwimangadzo (Acts 4:33). Iyi mbhabhatiso i ḓisa tshifhiwa tsha u amba nga dzindimi kha vhutshilo ha mutendi. I dovha ya ṋea mutendi vhukoni ha u tshimbila zwavhuḓi na Muya Mukhethwa na u shumisa zwifhiwa zwawe nga u leluwa. Vhatendi vha ṱangana na mushumo wa iyi mbhabhatiso musi vha tshi rabela nga dzindimi nga maanḓa. Iyi mbhabhatiso i bveledza tshifhiwa tsha u rabela nga dzindimi na vhukoni ha u porofita kha vhutshilo ha mutendi. Ri ḓo ṱalusa dzindimi na vhuporofita nga vhuḓalo kha dzithero dzi tevhelaho.

I dovha ya ṋea mutendi vhukoni ha u tshimbila zwavhuḓi na Muya Mukhethwa, na u kona u shumisa nga u leluwa zwifhiwa zwiṅwe zwa Muya Mukhethwa. Mutendi u vhona vhuṱanzi ha iyi mbhabhatiso musi a tshi rabela nga dzindimi nga maanḓa nahone a tshi ita mbuno dza vhuporofita nga dzifhasi. Vhatendi vhoṱhe vha fanela u ṱanganedza iyi mbhabhatiso arali vha tshi ṱoḓa u tshimbila na Mudzimu nga u fhelelaho. Iyi mbhabhatiso i dzulela u tshimbila na tshifhiwa tsha u rabela nga dzindimi na vhukoni ha u porofita. Tshifhiwa tsha dzindimi ndi vhuṱanzi ha u sumbedza uri mutendi o no ṱanganedza iyi mbhabhatiso. Mbhabhatiso ya Muya Mukhethwa, tshifhiwa tsha dzindimi na tshifhiwa tsha vhuporofita zwi ṋewa vhatendi vhoṱhe vhane vha ḓiimisela u zwi ṱanganedza. (Tshifhiwa tsha vhuporofita a zwi ambi uri muthu zwino o no vha muporofita, ri zwi ṱalusa nga vhuḓalo kha dzithero dzi tevhelaho). Vhatendi vhoṱhe vho rabela nga dzindimi nahone vho porofita musi vha tshi daleswa nga Muya Mukhethwa kha Testamente Ntswa. (Acts 2:13, 10:44-47, 19:6)

MULALO WA LUTENDO LWA MUDZIMU

Hu na dziṋa mbili dza lutendo dzine dza sumbedzwa Bivhilini. Ndi lutendo lwa Mudzimu na lutendo lwa muthu (kana lutendo lwa Thomas). Lutendo lwa muthu ndi lwa lutendo lune lwa shumiswa nga vhathu vha songo tshidzwaho kana Vhakriste vha sa athu u vha na vhuṱali na vha mbilu ya ṋama. **Lu shuma nga ṱhalukanyo ṱanu dza muthu, dzine dza vha: u ṋukadza, u vhona, u ṋukedza, u kwama na u pfa. Muthu ane a shumisa iyi lutendo a nga si kone u tshimbila na Mudzimu.**

LUTENDO LWA MUDZIMU Iyi lutendo ndi lwone lushumiswa nga Mudzimu Ene muṋe. Lu ṋewa kha muya wa mutendi musi a tshi bebwa hafhu. Lu ṋewa mutendi sa mbeu kha muya wawe wo sikwaho hafhu wa muthu. Ndi tshipiḓa tsha mvelo ya Mudzimu kha muya wa mutendi. Iyi lutendo i thusa mutendi u tenda kha Mudzimu zwavhuḓi nahone u dovha a kona u tenda sa Mudzimu zwavhuḓi (Marko 11:22-24). Bivhili i ri musi ri kha ḽifhasi, ri tshimbila nga lutendo hu si nga u vhona. (2 Vhakorinta 5:7)

Ndi mini lutendo kha Mudzimu?

Ndi u amba u pfesesa, u tenda na u ṱanganedza zwine Mudzimu a amba kha Ipfi ḽawe nga ha zwithu zwoṱhe. Hezwi zwi amba uri tshithu tshoṱhe tshine Mudzimu a amba nga ha Ene muṋe, vhutshilo, riṋe na zwithu zwoṱhe, u a tshi ṱanganedza, u a tshi tenda nahone u ita zwine zwa amba. **Hezwi ndi lutendo lwa vhukuma kha Mudzimu. Lutendo lwa vhukuma kha Mudzimu a lu ambi na u vhudzisa kana u humbulela Ipfi ḽa Mudzimu, fhedzi lu ita zwine Ipfi ḽa Mudzimu ḽa amba..**

MVELA YA LUTENDO LWA MUDZIMU

(1) Lutendo lu thewa kha Ipfi ḽo ṅwalwaho ḽa Mudzimu (Bivhili, ine ya dovha ya vhidzwa logos) na Ipfi ḽo ambiwaho ḽa Mudzimu ḽi bvaho kha Muya Mukhethwa kha mutendi (Rhema kana Ipfi ḽo ambiwaho). Ri tenda zwine ra tenda ngauri Mudzimu o no zwi amba kha Ipfi ḽawe. Lutendo ndi Ipfi ḽi shumisanaho na Muya Mukhethwa **(2)** Lutendo lu awela kha Ipfi ḽa Mudzimu. Muthu wa lutendo u awela a sa vhilaeli nga tshithu na tshithihi (Vhaheberu 4:3-4) **(3)** Lutendo lu ita nga ha Ipfi ḽa Mudzimu (Yakobo 2:26): Tsumbo ndi ya vhavhingani vhane vha rabela vhana vha kona u renga diaparo na zwipfukha zwa vhana hu sa athu u vha vhona nga maṱo a mvelo. Tshipiḓa tsha ndeme tsha u ita lutendo lwau ndi u ita kha muṅwe zwine wa lavhelela uri Mudzimu a u itele (Luka 6:36-38) (4) Lutendo lu amba- lutendo lu khunyeledzwa nga mishumo na u ṱanziela ha mulomo (II Vhakorinta 4:13, Marko 11:23) **(5)** Lutendo lu shuma kha tshifhinga tsho fhelaho na tsha zwino, hu si tsha matshelo. Musi u tshi amba na u shuma kha tshifhinga tsha matshelo, u vha kha fulufhelo, hu si lutendo. Lutendo lu tenda uri tshithu tsho no itea zwino, hu si kha matshelo. **(6)** Lutendo lu vhidza zwine zwa si vhe hone sa zwine zwa vhonala zwi hone, nahone musi lu tshi zwi vhidza, zwine zwa vhidzwa zwa vhonala, nahone zwine zwa vhonala zwa ṱuwa. (Vharoma 4:17). Lutendo lu vhona na u amba mvelelo ya u fhedzisela ya zwine muthu a lavhelela. **(7)** Lutendo ndi mutshelo wa muya wa muthu wo sikwaho hafhu, hu si muhumbulo/muya wa ṱhalukanyo kana muvhili. Lu shuma kha vhupo ha muya nahone mitshelo yalwo i vhonala kha vhupo ha mvelo. **(8)** Lutendo lu na tshivhindi na maanḓa. Mishumo ya lutendo i nga vhonala i tshi nga i na khombo kha ṱhalukanyo ya mvelo, fhedzi muthu wa lutendo u fulufhela mvelaphanḓa ya Mudzimu **(9)** Lutendo lu aluwa nga u ḓivha Ipfi ḽa Mudzimu, fhedzi lu khwaṱhiswa nga u ita kana u shuma Ipfi ḽa Mudzimu (Vharoma 10:17). **(10)** Lutendo lu ṋewa sa mbeu kha mutendi, fhedzi u aluwa halwo a hu na magumo (Mateo 17:20). Mutendi a nga alusa lutendo lwawe u swika kha nṱha hune a funa **(11)** Lutendo lu takalela na u pembelela Ipfi ḽa Mudzimu nahone lu dzhia maga a u kunda kha zwiimo zwi sa takadzi (Mishumo 16:22-28) **(12)** Lutendo lu shuma nga u livhuwa na u renda. Vhathu vha lutendo a vha vhuyi vha gungula **(13)** Lutendo lu shuma nga lufuno (Vhagalata 5:6). Mishumo yashu ya lutendo i ṱuṱuwedzwa nga lufuno lwa Mudzimu.
E.g. mutendi a nga si shumise lutendo lwawe u sema vhaṅwe kana u ita vhuvhi etc. Lutendo a lu koni u shuma zwavhuḓi hune ha vha hone u sa hangwela **(14) Lutendo lu shuma nahone lu ita Ipfi ḽa Mudzimu kha zwiimo zwoṱhe** (Vhaheberu 11:32). **(15) Lutendo a lu landuli zwiimo zwi si zwavhuḓi, fhedzi lu tenda nahone lu ita Ipfi ḽa Mudzimu kha zwiimo zwoṱhe nahone a lu tendeli zwiimo u langa mutendi, fhedzi lu shandula zwiimo nga mishumo ya lutendo i sa dzinginywi na u ṱanziela.** (Lutendo a si u hana zwine zwa vha hone, fhedzi lu fhumudza maanḓa a u langa mutendi**). (16) Lutendo lu na mbilu ya mbilu mbilu (Vhaheberu 6:12) Lutendo lu shuma na mbilu ya mbilu nahone a lu fhelwi kana u neta musi zwithu zwi tshi vhonala zwi tshi lenga (17) Lutendo lu a konḓelela nahone lu a khwaṱha (Vharoma 4:17-20, Luka 18:1):** Lutendo a lu fhelwi fhedzi lu farisa Ipfi ḽa Mudzimu **(18) Lutendo ndi mulayo une a u shanduki nahone u dzulela u shuma nahone u ṋea mvelelo musi u tshi shumiswa zwavhuḓi. (19) Lutendo ndi tshiṱangu (Vhaefesa 6:16).** Lutendo lu hanedza zwiṰhaṱhu zwa shango na zwa swina zwoṱhe**. (20) Lutendo lu vhona sa Mudzimu a tshi vhona nahone lu amba sa Mudzimu a tshi amba:** Nga lutendo u vhona iwe muṋe sa Mudzimu a tshi u vhona nahone u amba nga ha iwe muṋe sa Mudzimu a tshi amba nga ha iwe. **(21) Lutendo lu na vhufulufheli kha Ipfi ḽa Mudzimu**: Muthu ane a tshila nahone a shuma nga lutendo u sumbedza vhufulufheli vhuhulu kha Ipfi na mvelaphanḓa ya Mudzimu. Tshiga tshiṅwe na tshiṅwe tsha u ofha na u shaya vhufulufheli ndi tshiga tsha lutendo lu si na maanḓa. **(22) Lutendo a lu dzhieli nṱha kana u humbula zwine mutendi a sa zwi funi u vhona:** Lutendo lu hanedza kana a lu dzhieli nṱha zwiimo zwi si zwavhuḓi zwi hanedzanaho na zwine muthu a lavhelela musi a tshi lindela u pfuka kana vhuḓi vhu bvaho kha Mudzimu. Abrahamu o ita zwi fanaho nga u sa dzhiela nṱha thumbu ya Sara yo no fa na muvhili wawe wa kale wo netaho (Vharoma 4:19). Muthu wa lutendo u hanedza tshiṅwe na tshiṅwe tshi hanedzanaho nahone u sedza Ipfi ḽa Mudzimu fhedzi na fulufhelo ḽawe nahone u amba fulufhelo a tshi ṋea Mudzimu thendo na vhugala nga ha u vhonala haḽo nahone u ḓivhadza u vhonala haḽo sa zwe zwa no itea**. (23) Lutendo lu na fulufhelo ḽihulu**: Muthu ane a shuma nga lutendo u na fulufhelo ḽo khwaṱhaho na ḽi sa dzinginywi uri zwine Mudzimu a amba zwi ḓo itea nga murahu. Zwino, nga nṱhani ha heḽi fulufhelo, u livhuwa na u renda Mudzimu musi a tshi lindela nga fulufhelo**. (24) Lutendo lu amba ipfi ḽa u fhedzisela:** Muthu ane a tshimbila nga lutendo u dzulela u amba ipfi ḽa u fhedzisela ḽi ṋeaho Mudzimu thendo na vhugala. A nga amba nga ha zwiimo zwi si zwavhuḓi fhedzi u fhedzisa nga u ṋea Mudzimu vhugala na ndivhuho. Tsumbo: a nga amba nga ha muvhigo mmbi wa dokotela a ri "ndi ngoho uri dokotela o ri tshivhumbeo itshi a tshi vhonali zwavhuḓi, fhedzi ndi a ḓivha uri Mudzimu u khou shuma zwoṱhe u itela zwavhuḓi hanga nahone u ḓo wana vhugala kha u shanduka ha zwiimo hezwi. Ṱaḓulu na vhupo ha muya zwi rekhoda ipfi ḽa u fhedzisela ḽi ambiwaho." Tsumbo iṅwe ndi ya Yoshuwa na Kalebe. Vho amba ngoho ya uri Kanana yo ḓala vhahali fhedzi ipfi ḽa u fhedzisela ḽo vha ḽi uri vha ḓo thuba Kanana ngauri Mudzimu u navho. Dzulela u ita vhungoho uri ipfi ḽau ḽa u fhedzisela ḽi ṋea Mudzimu vhugala nahone ḽi vhe ipfi ḽa lutendo na thendo na positivity (Numeri 13:29-30).

MISHUMO YA LUTENDO LWA MUDZIMU:

(1) **Lutendo lu ḓisa/u vhonadza zwithu zwa muya kha vhupo ha mvelo. (2)** Lutendo lu vhusa nahone lu fara **(Vhaheberu 11:32-35).** Lutendo lu vhusa kha zwiimo zwoṱhe nga maipfi a sa fhelisi na mishumo ya lutendo nahone lu fara zwoṱhe zwe Mudzimu a ṋea vhana vhawe. Ri fara nga maipfi ashu na mishumo ya lutendo **(3)** Lutendo lu vhusa/lu langa **(I Yohane 5:4).** Ri vhusa na u langa kha ḽifhasi nga lutendo. Ri vhusa na u langa nga u shumisa maipfi a sa fhelisi na mishumo ya lutendo kha zwiimo zwi si zwavhuḓi. **(4)** Lutendo lu kunda **(I Yohane 5:4-6).** Lutendo lu vhona u kunda kha zwiimo zwi si zwavhuḓi na kha milingo nahone lu shandula zwenezwo zwiimo nga mishumo ya lutendo i sa

dzinginywi na u ṱanziela. **(5)** Lutendo lu ṱanganedza phindulo dza mikhulelo yashu u bva kha Mudzimu **(Marko 11:24):** Mudzimu u ri fhindula musi ri tshi rabela, fhedzi mushumo washu ndi u ṱanganedza phindulo dzashu nga lutendo. Ri dzi ṱanganedza nga u ita na u amba sa vhunga ro no dzi ṱanganedza nahone ra ita kha vhaṅwe zwine ra ṱoḓa Mudzimu a ri itele **(6)** Lutendo lu ṋea vhukoni ha mutendi u shuma sa Mudzimu nahone u wana mvelelo dzi fanaho na dzine Mudzimu a nga dzi wana arali o ita zwenezwo **(7)** Lutendo lu ita uri Muya Mukhethwa a vhonale sa maanḓa a sa shanduki ane a khunyeledza zwithu zwine ra rabela kana ndaela dza vhuhosi musi dzi tshi tendelana na lufuno lwa Mudzimu. (**8)** Lutendo ndi tshithu tshi shumiswaho sa vhukwamani ha u wana zwithu muvhusoni wa Mudzimu, sa tshelede ine ya shumiswa kha shango u wana zwine wa zwi ṱoḓa.

TSHIPIḒA TSHIṄWE TSHA LUTENDO: (Vhaheberu 11:30-40) ndimana ya 35 u ya phanḓa i sumbedza tshipiḓa tshiṅwe tsha lutendo Lutendo lu fara Ipfi ḽa Mudzimu lu sa dzinginywi naho zwe zwa fulufhedziswa kana zwe zwa tendiwa zwi sa vhonali zwi tshi khunyeledzwa sa zwe zwa lavhelelwa. Tsumbo: Vhaṅwe vhathu vho tenda Mudzimu nga ha phodzo nahone vha kha ḓi fa nga vhulwadze. Vhaheberu i amba uri vhaṅwe vho tambudzwa nga nṱhani ha lutendo lwavho. Vhaṅwe vho fhiswa nahone vhaṅwe vho tumulwa zwipida nga nṱhani ha lutendo lwavho, fhedzi vho fara lutendo lu sa dzinginywi kha Mudzimu nahone vha fa vha songo vhona u phulusa ho lavhelelwaho musi vhaṅwe vha tshi nanga u ṋea vhutshilo havho nga nṱhani ha lutendo lwavho. Lutendo lu fara Ipfi ḽa Mudzimu hu sa londwi uri u vhonala ha mvelelo dzo lavhelelwaho a hu itei kana hai. Muthu ane a tshimbila nga lutendo ha fheli mbilu kha Mudzimu kana u vhona Mudzimu sa o khakha nahone u ṋea Mudzimu vhugala nahone u dzula a tshi fhulufhedzea kha Ene naho a sa pfesesi mvelelo. Vha dzhia vhushaka havho na Mudzimu sa ha ndeme u fhira zwoṯhe nahone vha dzula vho fhulufhedzea kha Ene. hu sa londwi mvelelo dzoṯhe u swika na kha lufu

U fara Mudzimu nga iyi ndila ndi vhuṱanzi havhuḓi na ha vhukuma ha lutendo, nahone Mudzimu u kha ḓi ḓo putedza vhenevha vhatendi kha vhutshilo heḽi nga ndila dziṅwe, na kha vhutshilo vhune ha ḓo ḓa. Hezwi ndi zwine Vhaheberu ya amba musi i tshi ri vho wana vhuṱanzi havhuḓi u bva kha Mudzimu. Mudzimu u shumisa u fhulufhedzea havho na lutendo lwavho u ḓisa vhanzhi kha Ene. Tsumbo ya mativi mavhili a lutendo ndi musi Abednego, Shadrach na Meshach vho vha vha tshi khou ya u poswa muliloni. Vho ri, "Iwe khosi ri nga si gwadamele zwifanyiso zwau, Mudzimu ane ra mu shumela u ḓo ri phulusa kha mulilo. Hezwi ndi tshipiḓa tsha u thoma tsha lutendo zwe ra zwi amba mathomoni. Fhedzi vho dovha vha ri, naho a sa ri phuluse, ri nga si gwadamele tshifanyiso tshau. Hezwi ndi tshipiḓa tshiṅwe tsha lutendo. Vho vha vho lugela u fara Mudzimu nga u fhulufhedzea u swika kha lufu (Danyele 3:16-18).

LUTENDO LWA VHUKATI

U tshimbila na Mudzimu zwi nga ḓisa dakalo musi A tshi ri vhidza kana a tshi ri ṋea mushumo kana bono. Iḽi bono na ndivho zwi ri takadza musi ri tshi humbula nga hazwo nahone musi ri tshi vhona ndivho yavhuḓi ya Mudzimu kha riṋe.

Fhedzi thaidzo khulwane i ḓa kha vhukati, hu sa athu u vhona fulufhedziso dza Mudzimu dzi tshi khunyeledzwa. Zwi ṱoḓa lutendo lu khwaṯhaho kha zwenezwo zwifhinga musi ri sa pfesesi uri zwithu zwi ḓo shuma hani u ri isa kha ndivho ya vhuporofita ye Mudzimu a ri fulufhedzisa. Sa tsumbo, Mudzimu o vhidza Davida musi e mulisa nahone a mu nanga uri a vhe khosi. Musi Davida o no kunda Goliathi, o tea u shavha Saulo nahone a ṱangana na thaidzo nnzhi, hu tshi katelwa na u xelelwa nga haya hawe na muṱa wawe. Zwo vhonala zwi tshi nga zwithu zwoṯhe zwi khou tshinyala nṱhani ha u ya phanḓa kha ndivho ya Mudzimu khae. Naho ho vha na zwenezwo zwifhinga zwi konḓaho, Davida o dzula o khwaṯha kha lutendo lwawe nga u ṱanziela, u renda, na mbilu yavhuḓi, naho a sa pfesesi zwe zwa vha zwi tshi khou itea. Zwithu zwi fanaho zwo itea na kha Yosefa na vhaṅwe vhanzhi Bivhilini.

Iyi pfunzo i dovha ya shuma na kha riṋe. Musi ri tshi tevhela lufuno lwa Mudzimu nahone ri sa vhoni fulufhedziso dzawe dzi tshi khunyeledzwa, ri fanela u dzula ro khwaṯha, ra fara lutendo lwashu, nahone ra vha na mbilu yavhuḓi kha Mudzimu, ri tshi tenda uri U ḓo khunyeledza fulufhedziso Dzawe nga tshifhinga tsho teaho.

ZWOṮHE ZWI ḌO ITA NGA U TENDWA HA LUNGU LWAU (Mateo 9:27-31): A hu na tshithu tshi sa koni kha Mudz
imu, fhedzi O nanga u ita kha mutendi muṅwe na muṅwe u ya nga lutendo lwawe. Kha ane a vha na lutendo lwo khwaṯhaho, Mudzimu a nga ita mishumo mihulu na ya vhuḓi khae na nga khae. Fhedzi kha ane a vha na lutendo luthihi, U ḓo ita mishumo iṱuku fhedzi nga khae na khae.

MAANḒA A LULUMBO (Mirero 18:20-21, Mateo 12:36-38): Lufu na vhutshilo zwi kha maanḓa a lulumbo nahone vhane vha lu funa vha ḓo ḽa mitshelo yarwo. Muthu u kuvha zwine a zwala nga lulumbo lwawe. Vhupo ha muya lu khunyeledza zwine ra zwi ṱanziela nga dzindimi dzashu, Mudzimu u khunyeledza zwithu zwavhuḓi zwine ra zwi amba, ngeno diabolo a khunyeledza zwithu zwivhi na zwa u ofhisa zwine ra zwi amba nga lulumbo lwashu. Ri fanela u dzulela u ṱanziela fhedzi zwine Mudzimu a amba nga ha riṋe hu si na nyito ya u timatima (Marko 11:22-24). Ri fanela u amba zwi fanaho na zwine Mudzimu a amba nga ha vhutshilo hashu. Lulumbo lwau ndi khii ine ya ḓo u isa hune wa ṱoḓa u swika hone vhutshiloni. Zwine wa vha zwone ṋamusi ndi zwine wa ṱanziela mulovha. Tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe musi u tshi amba ipfi, u khou zwala, ngauralo u ḓo kuvha zwe wa zwala. Musi u tshi amba lufu, u ḓo wana lufu, musi u tshi amba vhutshilo, u ḓo wana vhutshilo. Zwino, dzulela u amba fhedzi zwine wa ṱoḓa u zwi vhona vhutshiloni hau.

A hu na tshithu tshi na maanḓa u fhira maipfi a lutendo vhutshiloni. Shango heḽi ri khou tshila khaḽo ḽo sikiwa nga maipfi a lutendo. Nga nḓila i fanaho, u dovha wa sika na u lugisa shango ḽau na vhutshilo hau nga maipfi a lutendo a sa fhelisi na a sa dzinginywi.

Mirero 15:4 i ri "lulumbo lwo kunaho ndi muri wa vhutshilo; fhedzi lulumbo lwo khakheaho lu ita u tshinyala kha muya."

Nga maṅwe maipfi, muthu ane a amba zwavhuḓi nahone a tshi tshimbila u ya nga Ipfi ḽa Mudzimu u ḓo vhona vhutshilo. Muri u na matavhi manzhi, nga maṅwe maipfi lulumbo lwau lu nga bveledza matavhi a vhutshilo havhuḓi, vhutshilo ha vhutali, vhutshilo ha u bvelela na mashudu, vhutshilo ha u takulelwa nṱha na u pfuka kha zwiimo zwi konḓaho na zwiṅwe zwinzhi, fhedzi ane a amba zwithu zwivhi u ḓo ita uri zwenezwo zwithu zwivhi zwi wele khae. U ita tshinyalo kha vhupo ha muya nahone Bivhili i sumbedza uri musi luvhondo lu na tshinyalo, ṋowa i ḓo mu luma (Mugudisi 10:8). Hezwi zwi amba uri maipfi mivhi a ṋea ndila ya uri Saṱhane a shume vhutshiloni hashu.

Psalme 45:1 i ri lulumbo ndi pene ya muṅwali o lugelaho u ṅwala: Hezwi zwi amba uri u ṅwala vhutshilo hau na vhumatshelo hau nga lulumbo lwau nahone zwine wa zwi ṅwala zwi ḓo khunyeledzwa ngoho.Maṅwe Maṅwalo Makhethwa ane a amba nga ha maanḓa a lulumbo ndi: Mirero 21:23, 1 Petro 3:10-12, Vhaefesa 4:29, Mirero 10:19, Yakobo 3:5-6

MASIA 4 A LUTENDO LWA MUDZIMU

Mutendi muṅwe na muṅwe u na lutendo lwa Mudzimu, fhedzi masia a lutendo a fhambana kha mutendi muṅwe na muṅwe u ya nga hune muṅwe na muṅwe a shumisa lutendo lwawe nga vhunzhi kana nga vhushai.

1. **Lutendo luthihi-** Lu bva kha u ḓivha huṱuku ha Ipfi ḽa Mudzimu. Mushonga ndi u fhedza tshifhinga tshinzhi kha Ipfi ḽa Mudzimu
2. **Lutendo luhulu-** Lu bva kha u ḓivha huhulwane ha Ipfi ḽa Mudzimu, fhedzi lu nga vha lwo tsikeledzea arali Ipfi ḽa si itwe kana u shumiswa.
3. **Lutendo lu si na maanḓa-** Lu bva kha u sa ita Ipfi ḽa Mudzimu. Mushonga ndi u ita Ipfi ḽa Mudzimu (u shuma nga Ipfi ḽa **Mudzimu).**
4. **Lutendo lwo khwaṱhaho-** Lu bva kha u ḓivha Ipfi ḽa Mudzimu na u itaḽo. Mutendi u fanela u vha na lutendo lwo khwaṱhaho u itela u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu nga u bvelela.

MUSHUMO WA LUTENDO: Lutendo lu shuma nga u pfesesa Mudzimu, Ipfi ḽawe na nḓila Dzawe (milayo) na nga u pfesesa vhupo ha muya na nḓila dza hone. Sa tsumbo, mulayo wa u zwala na u kuvha/u ṋea na u ṱanganedza kana u tenda na u amba. Sa tsumbo; muthu u fanela u tenda mbiluni yawe nahone a ṱanziela nga mulomo wawe uri Yesu ndi Murena u itela u tshidzwa. Ndi mulayo wa u tshidzwa. Fhedzi muthu u fanela u vha muthu wa u ṋea, u itela u tshimbila kha mashudu a Mudzimu nga ha masheleni na zwithu. Ndi mulayo wa u bvelela na u humelelanela muvhusoni wa Mudzimu. Lutendo lu ita nga Ipfi ḽa Mudzimu lu shumisa mulayo wo teaho kha tshiṅwe na tshiṅwe tshimo. Lutendo a si u tanga kha swiswi, fhedzi ndi u tanga kha Ipfi ḽa Mudzimu.

VHOFI NA LUTENDO: Lutendo a lu koni u shuma na vhofi na luthihi; vhofi ndi lutendo kha diabolo. Musi u tshi tenda uri diabolo u nga u itela tshithu, u khou mu ṋea maanḓa a u tshi ita. Diabolo a nga si ite tshithu hu si na vhofi, Mudzimu a nga si ite tshithu hu si na lutendo. Lutendo na vhofi ndi maanḓa mavhili ane a ita uri vhupo ha muya lu vhonale kha vhupo ha mvelo, fhedzi a shuma nga nḓila dzi hanedzanaho. Mutendi u fanela u imela vhofi hawe hoṱhe. Mutendi u fanela u ofha Mudzimu fhedzi a sa ofhi tshithu tshiṅwe na tshiṅwe.

NTSHINGANO YA LUTENDO (1 Timotheo 6:11 na 12): Ndi u ima kha Ipfi ḽa Mudzimu nga u sa dzinginywa u swika zwine Mudzimu a no zwi ḓivhadza nga ha iwe zwi tshi khunyeledzwa vhutshiloni hau. Ntsingano ya lutendo a si u lwa na diabolo kana mimuya mivhi. Mutendi u ima a sa dzinginywi hu sa londwi zwine a vhona, a pfa kana a pfa nga mvelo u swika Ipfi ḽa Mudzimu ḽi tshi vhonala vhutshiloni hawe. Mutendi u fanela u humbula Ipfi ḽa Mudzimu, a ṱanziela nga mulomo wawe nahone a fhedza tshifhinga na Mudzimu nga thabelo u itela u kunda ntsingano ya lutendo lwawe. (Mugudisi u fanela u ita tsumbo ya mufumakadzi o wanalaho e na khansa nahone a sielwa miṅwedzi i si gathi ya u tshila, sa zwine nda ita kha international training center audio DVD)

TSUMBO DZA LUTENDO: Mateo 14:22-34 (Petro u tshimbila kha maḓi), Vharoma 4:16-25 (lutendo lwa Abrahamu) na dziṅwe nnzhi. Mudededzi u fanela u vhala Vhaheberu 11 yoṱhe u itela dziṅwe tsumbo dza lutendo.

NDI NḒILA YA U ALUSA LUTENDO LWAU: (1) U thetshelesa na u vhala Ipfi ḽa Mudzimu nga u ṱanḓavhudzwa, guda Testamente Ntswa lunzhi-lunzhi, zwenezwo u kone u guda Testamente Ndala musi wo no guda Testamente Ntswa lunzhi-lunzhi nahone wo no i pfesesa zwavhuḓi. **(2)** Rabela nga dzindimi lunzhi. Tshifhinga tshinzhi tsha thabelo yau tshi fanela u vha tsha u rabela nga dzindimi **(3)** Dzulela u ṱanziela Ipfi ḽa Mudzimu kha vhutshilo hau. **(4)** Ita kana shuma Ipfi ḽa Mudzimu tshifhinga tshoṱhe.

(Mudededzi u fanela zwino u rabela vhoṱhe vhane vha sa koni u rabela nga dzindimi uri vha ṱanganedze u daleswa nga Muya Mukhethwa na vhuṱanzi ha u amba nga dzindimi). Arali u tshi khou vhala bugu iyi woṱhe nahone u tshi ṱoḓa u ṱanganedza tshifhiwa tsha dzindimi, u fanela u ḓivha zwi tevhelaho. Tsha u thoma ndi uri u fanela u bebwa hafhu.Arali wo no bebwa hafhu nahone u tshi ṱoḓa u ṱanganedza tshifhiwa tsha dzindimi, rabela thabelo iyi na nṋe. Murena Yesu ndi tenda Ipfi ḽau, ndi humbela uri u nḓale nga Muya Mukhethwa nahone u nṋee vhukoni ha u amba nga dzindimi dziṅwe. Ndi a livhuwa ngauri wo mpha vhukoni ha u amba nga dzindimi nga dzina ḽa Yesu. Amen. Zwino vulani mulomo wau nga lutendo nahone thomani u amba nga dzindimi. Ni songo amba nga luambo lwau lwine na lu ḓivha. Musi u tshi dzhia tsheo ya u amba nga dzindimi, dzindimi dzi ḓo bva. Ndi nga lutendo, a u tei u pfa tshithu kha iwe nahone u songo lingedza u zwi humbulela. THOMA U AMBA ZWINO nahone u songo ofha kana u vhilaela nga maipfi kana silabhula dzi bvaho mulomoni wau.

U HANGWELA (Mateo 18:21-35)

U hangwela ndi zwa ndeme vhukuma kha Mudzimu ngauri phuluwo yashu i thewa kha u hangwela. Musi ri tshi bebwa hafhu, Mudzimu u ri hangwela hu si na zwiga kana zwipikwa (Vhakolosa 3:12-15), nahone U bvisa mvelo ya tshivhi ye ya ri fhambanyisa na Ene. Fhedzi nga murahu ha musi ro no bebwa hafhu, Mudzimu u lavhelela uri ri hangwele vhaṅwe, sa zwe na Ene a ri hangwela (Vhaefesa 4:32). Nga murahu ha musi ro no bebwa hafhu nahone ra ḓivha Mudzimu, u hangwela hashu hu dovha ha ya nga u tou humbula arali ri tshi hangwela vhaṅwe kana hai. Marko 11:25, Mateo 6:14-15, Mateo 18:25. Kha iyi nyambedzano a ri khou amba nga u hangwela he ra wana musi ri tshi vhofhololwa na Mudzimu nga Yesu Kristo musi ro bebwa hafhu, ngauri ro wana phuluwo na u hangwela nga lutendo fhedzi sa tshifhiwa (Vhaefesa 2:8). Fhedzi u hangwela hu ambiwaho zwino ndi ha u kunakiswa kha tshifhinga tshoṱhe musi ri tshi khakha musi ro no tshidzwa sa zwe zwa ṱalutshedzwa kha 1 Yohane 1:9. U hangwela ha uyo mushumo wa tshivhi u na vhushaka na u tshimbila na Mudzimu (fellowship) hu si phuluwo yashu, ngauri phuluwo yashu yo ṋewa sa tshifhiwa tsha mahala. Nga maṅwe maipfi, u hana u hangwela vhaṅwe zwi ḓo kwama nga nḓila mmbi u tshimbila hashu na Mudzimu, nahone a ri nga ḓo kona u ya phanḓa zwavhuḓi na Mudzimu nahone hezwi zwi nga dovha zwa ri ita vhathu vha mbilu dzo nonaho u swika hune ra thoma u ḓifhindulela kule na Mudzimu.

MUSI RI TSHI HANGWELA VHAṄWE RI ITA ZWI TEVHELAHO: (**1**) ri takadza Mudzimu ngauri ri edzisa Ene (Mateo 18:33). (**2)** Ri vhudza nḓila ya uri ri hangwelwe musi ro khakha (Marko 11:25). (**3**) Ri vhofhololа riṋe vhathu kha muhwalo wa u sa hangwela. Vhathu vhanzhi vha lwala nahone vhaṅwe vha vha na u sa kona u tshimbila kana vha fa nga nṱhani ha u sa hangwela. **(4)** Ri vala vothi kha Saṱhane uri a sa kone u shuma vhutshiloni hashu. U sa hangwela kana u sa takala zwi vula vothi khulu kha Saṱhane kha vhutshilo hashu, hu nga vha ro tshidzwa kana ri songo tshidzwa**. (5)** Ri dzula ri fhasi ha tshilidzi tsha Mudzimu nahone mikhulelo yashu i fhindulwa.

NDI NḒILA YA U HANGWELA:(1) U hangwela ndi u nanga, hu si vhupfiwa. Musi muthu a tshi nanga u hangwela muṅwe, kha Mudzimu o no hangwela, naho vhupfiwa ha mbilu ha kha ḓi vha hone. Vhupfiwa a hu vhuḓi u thoma fhedzi hu tevhela tsheo ya muthu, ngauralo musi muthu o nanga u hangwela nahone a vhofhololа ane a vha na mulandu mbiluni yawe, vhupfiwa hawe hu ḓo thethemelana nga murahu ha tshifhinganyana**.(2)** U hangwela a hu humbuleli. Musi ro no hangwela vhaṅwe ri fanela u humbula u hangwela. U "humbula" a zwi ambi uri zwe vha u itela zwi ḓo fhela kha muhumbulo wau, fhedzi zwi amba uri musi u tshi vhona muthu uyo a u tsha sinyuwa nae. Kha Mudzimu zwi nga u ri wo no zwi hangwalesa.(**3)** Ri hangwela nga tshilidzi tsha Mudzimu. Nga maṅwe maipfi ri humbela Mudzimu uri a ri thuse u hangwela, nahone U ḓo ri thusa nga u ṱavhanya ngauri U tama ri tshi hangwela. Tshilidzi tsha Mudzimu ndi maanḓa Awe a u ri ṱuṱuwedza vhutshiloni hashu**.(4)** U hangwela ndi tshipiḓa tsha mvelo ya muya washu. Ngauralo vhatendi a vha tei u konḓelwa nga u hangwela ngauri vha na mvelo i fanaho na ya Mudzimu. Hezwi zwi amba uri u hangwela zwi a itea nga u tou pfesesa**.(5)** Ri hangwela nga lutendo, hu si nga vhupfiwa. U hangwela zwi a itea nga mvelo musi ri tshi tshimbila kha mvelo ine ra vha nayo i fanaho na ya Mudzimu. Ri sumbedza iyi mvelo musi ri tshi tshimbila nga lutendo. Ngauralo ri kona u hangwela vhaṅwe musi ri tshi tshimbila nga lutendo. Nga maṅwe maipfi, ri nanga u hangwela nga lutendo hu si nga vhupfiwa. Nahone musi ro no ita tsheo, vhupfiwa hashu hu ḓo tevhela.

MITSHELO YA U SA HANGWELA:(1) Arali ri sa hangweli, na riṋe a ri nga hangwelwi (Mateo 6:14-15). Ngauralo u tshimbila hashu na Mudzimu u ḓo ima ngauri u tshimbila hashu na Mudzimu u thewa kha ngoho ya uri Mudzimu u dzulela u ri hangwela musi ri tshi tshimbila nae (1 Yohane 1:9**).(2)** Ri ima u ṱanganedza mashudu ashu arali ri sa hangweli**.(4)** Ri vula vothi khulu kha Saṱhane kha vhutshilo hashu arali ri sa hangweli; ngauralo Saṱhane u kona u ita zwine a funa vhutshiloni ha vhane vha sa hangweli. U nga thivhela u bvelela havho na mvelaphanḓa, nahone a vha tambudza nga malwadze na dzinwe nḓila dza u tshinyadza**.(5)** Lutendo a lu koni u shuma nga nḓila yo fhelelaho hune ha vha na u sa hangwela, ngauri lutendo lu shuma nga lufuno, nahone lufuno lu hangwela**.(6)** Tshivhi tsha u sa hangwela ndi tshivhi tshi yaho lufuni, nga maṅwe maipfi ndi tshivhi tshi yaho kha u fhambana na Mudzimu. Hezwi zwi amba uri ane a sa hangwele u ḓo vha o nonofhala mbilu u swika a tshi ḓi fhambanyisa na Mudzimu. Mudzimu a nga si pandele muthu, fhedzi mbilu ya muthu i ḓo nonofhala nahone a ḓo ḓi bvisa kha Mudzimu**.(7)** Ane a sa hangwele, Mudzimu u ḓo tendela zwiimo zwi si zwavhuḓi na mimuya mivhi (vhatambudzi) u mu tambudza u swika a tshi nanga u hangwela (Mateo 18:34).

U nanga u sa hangwela zwi nga kwama mikhulelo yashu na zwifhiwa zwashu. Ndi ngazwo Yesu a tshi amba uri, musi ri tshi rabela; u ya nga Marko 11:25, ri fanela u thoma ra hangwela vhane vha ri khakhela.
Na musi zwi tshi ḓa kha u ṋea, u ya nga Mateo 5:23-24. Yesu u ri, musi ri tshi ṋea, ri fanela u sia zwifhiwa zwashu kha aḽiṱari ya kereke, ra ya ra hangwela na u lugisa mafhungo na vhane vha ri khakhela, nga murahu ra vhuya ra ṋekedza zwifhiwa zwashu kha Mudzimu. Hezwi zwi sumbedza uri Mudzimu u dzhia mafhungo a u hangwela nga ndeme khulu.

U VHUYEDZEDZANA NGA MURAHU HA U HANGWELA(1) A zwi ambi uri vhathu vha fanela u bvela phanḓa na vhukonani kana vhushaka nga murahu ha musi vho no hangwelana. Nga zwiṅwe zwifhinga u vhuyedzedzana zwi nga itea arali zwi tshi konadzea, fhedzi a si khombekhombe uri vhathu vha fanela u vhuyedzedzana nga murahu ha u hangwelana. Vhathu vha fanela fhedzi u iledza u vha maswina arali vha sa koni u vhuyedzedzana**.(2)** Zwi khwine kha muthu, musi a tshi hangwela muṅwe, uri a ḓivhadze muthu uyo; nga maanḓa arali matungo oṯhe o vha a tshi ḓivha u sa takala havho. Arali ḽiṅwe sia ḽa sa ṱanganedza u hangwelwa kana vha sa dzhiele nṯha nahone vha hana u amba na ane a khou humbela pfarelo, sia ḽo hangwelaho ḽo no khunyeledza tshipiḓa tshaḽo maṱoni a Mudzimu, ngauralo ndi ḽo lugaho. Fhedzi a zwi ambi uri arali a songo ḓivhadza ḽiṅwe sia uri ho ngo hangwela; o no hangwela u bva nga tshifhinga tshe a ita tsheo ya u hangwela, fhedzi ndi vhuṱali u vhuyedzedzana hune zwa konadzea**.(3)** A zwi ambi uri musi muthu o hangwela muṅwe u fanela u tshila na mvelelo dza zwe muthu uyo a ita. Tsumbo: A zwi ambi uri musi u tshi hangwela muthu u fanela u litsha mulandu wa tshelede ine a u koloda arali o u tswa. Fhedzi a zwi ambi hafhu uri ndi khombekhombe u humbela mbadelo; zwi ya nga iwe. Fhedzi ndi zwa ndeme u thetshelesa Muya Mukhethwa kha iyi nyimele. Iṅwe tsumbo ndi ya munna ane a si fhulufhedzee kha mufarisi wawe wa mbingano. Uri mufarisi wawe a mu hangwele a zwi ambi uri vha fanela u dzula vhoṯhe arali vho vha vho fhambana nga nṯhani ha vhupombwe.

VHANA VHA MUDZIMU VHO VHONALAHO (VHUṰANZI KHA KRISTO)

Yohane 1:10-12, Vharoma 8:19, 1 Yohane 3:1, Vhagalata 3:26. (Nga murahu ha u guda iyi thero, vhagudi vha fanela u vhona DVD ya Muapostola-Muporofita Mufaro Maposa ine ya ṅwalwa "The Manifest Sons of God Movement Practical DVD". Iyo DVD i sumbedza zwiga, zwifhiwa na mishumo ya Muya Mukhethwa). Vhagudi vha ṱuṱuwedzwa u vha na kopi yavho ya iyi DVD nahone vha fanela u i vhona tshifhinga tshinzhi. U ita hezwi zwi ḓo vha thusa u elela na Muya Mukhethwa nga u leluwa). Ni nga wana zwiteṅwa zwa u ita kha siaṱari ḽa YouTube ḽi tevhelaho: Sonshiplife ITC.

Yesu Kristo o ḓa u ri ṋea vhuimo Hawe na u ri ita uri ri vhe vhana vha Mudzimu sa Ene. Muthu ndi tshivhumbwa tsha zwipiḓa zwiraru (muya, muya wa muhumbulo na muvhili, 1 Vhathesalonika 5:23). Muthu ndi muya une wa vha na muya wa muhumbulo nahone wa dzula kha muvhili wa mvelo. Muya ndi muthu wa vhukuma; muthu wa lini na lini ane a vha nga ngomu ha muvhili wa mvelo. Mivhili yashu i fana na mimuya yashu nga mbonalo. Muya wa muhumbulo ndi tshipiḓa tshi re na vhupfiwa, lufuno na vhuṱali. Tshipiḓa itshi tshi anzela u ḓivhiwa sa muhumbulo. Muvhili wa mvelo ndi nnḓu kana dennde line muthu wa vhukuma (muya) a ḓula khalo.

Musi ri tshi ṱanganedza Kristo vhutshiloni hashu, muya washu u shanduka nga u ṱavhanya nahone u ṋewa mvelo ya Mudzimu (ine ya dovha ya ḓivhiwa sa mvelo ya vhuḓi ha Mudzimu). Iyi ndi mvelo ine ya fana kokotolo na ya Mudzimu. Mvelo ya tshivhi kha muya washu i bviswa nahone ri ṱanganedza mvelo ya Mudzimu. Hezwi zwi itea nga u ṱavhanya musi ri tshi tenda nahone ra ṱanziela Yesu Kristo sa Murena na Mutshidzi u ya nga Vharoma 10:9. Fhedzi muhumbulo (kana muya wa muhumbulo) u fanela u shandukiswa tshifhinga tshoṯhe u swika ri tshi vhona zwithu na u humbula sa Mudzimu (Vharoma 12:1-3). U vusuludza kana u shandukisa muhumbulo ndi mushumo u sa gumi une wa bvela phanḓa tshifhinga tshoṯhe musi ri kha ḽifhasi. Muhumbulo u vusuludzwa nga u fhedza tshifhinga kha Ipfi ḽa Mudzimu na kha zwiṅwe zwithu zwa Mudzimu na nga u fhedza tshifhinga na Mudzimu Ene muṋe nga thabelo.

Muvhili wa mvelo u fanela u vhewa fhasi ha vhulanguli ha muya wa muthu wo sikwaho hafhu. Mutendi a nga kona fhedzi u kunda ṋama nga u ḓitika nga maanḓa a Muya Mukhethwa ane a vha ngomu hawe. Aya maanḓa kana ṯhuṯhuwedzo ya nṯha ha mvelo ya Muya Mukhethwa i vhidzwa Tshilidzi. Mivhili yashu i ḓo shandulwa musi Yesu a tshi vhuya, nahone i ḓo shandulwa ya fana na muvhili Wawe wa vhugala (Vharoma 8:11, 23, Vhafilipi 3:20). Muvhili wa vhugala kana wo huliswaho ndi lushaka lwa muvhili lwe Yesu a vha e nalwo nga murahu ha mvuwo Yawe vhafuni (Uyu muvhili a u na lufu kana mvelelo dza tshivhi khawo. A u lwali kana u fa nahone u kona u ita zwithu zwa mvelo na zwa muya. U kona u tshila na u shuma kha vhupo ha mvelo na ha muya). Zwino, ṋama i fanela u vhewa fhasi ha muya wa muthu wo sikwaho hafhu une wa vha na mvelo ya Mudzimu ngauri ṋama i nga vha na maitele mavhi arali ya litshiwa i yoṯhe.

Muya wa muthu wo sikwaho hafhu u na mvelo ya Mudzimu, ngeno muvhili u na mvelo ya muthu. (Nga mvelo ya muthu ri a ḽa na u ya thoyilethe na zwiṅwe). Nga maṅwe maipfi, muthu u na mvelo mbili: mvelo ya muthu na mvelo ya Mudzimu arali o bebwa hafhu. A sa tendi u na mvelo ya tshivhi kha muya wawe, fhedzi muvhili wawe u na mvelo ya muthu sa mutendi. Phambano i yoṯhe i kha mvelo dzavho dza muya. Ngauralo, muthu u na zwipiḓa zwiraru na mvelo mbili. Nga iyi ndila: muthu ndi muya, une wa vha na muya wa muhumbulo nahone wa dzula kha muvhili wa mvelo. Zwino, muya u na mvelo ya Mudzimu arali muthu o bebwa hafhu nahone u na mvelo ya tshivhi arali a songo bebwa hafhu. Fhedzi muvhili wa mvelo u na mvelo ya muthu. Muya wa muhumbulo a si tshipiḓa tsho ḓiimisaho tshi re na mvelo yatsho, fhedzi muya wa muhumbulo ndi tshipiḓa tsha muya wa muthu. Muya na muya wa muhumbulo zwi ita muthu wa nga ngomu. Pfufhifhadzo; muya u shanduka nga u ṱavhanya musi hu tshi vha na phuluwo (Hezwi zwi vhidzwa u lugiswa), muya wa muhumbulo (muhumbulo) u shanduka nga zwiṱuku nga zwiṱuku (Hezwi zwi vhidzwa Tshanduko) nahone muvhili u ḓo shandulwa musi Yesu a tshi vhuya (Hezwi zwi vhidzwa U Huliswa).

MVELO YA ṄWANA WA MUDZIMU

Mvelo ya ṅwana wa Mudzimu i fana kokotolo na mvelo ya Mudzimu ngauri Mudzimu ndi Ene we a mu beba (Yohane 1:12). Iyi mvelo i vha nga ngomu ha muya wa mutendi nahone i na zwipiḓa zwoṯhe zwine Mudzimu a vha nazwo. Iyi mvelo i na mitshelo ya Muya u bva nga tshifhinga tshe muthu a bebwa hafhu (Vhagalata 5:22). Iyi mvelo i na lufuno, dakalo, mulalo, mbilu mbilu, vhuthu, vhavhuḓi, u fhulufhedzea, vhulenda na u ḓifara, lutendo, u ḓiṱukufhadza, vhuṱali na zwiṅwe zwipiḓa na mikhwa zwoṯhe zwine Mudzimu a vha nazwo. Iyi mvelo i thusa Ṅwana wa Mudzimu u shuma sa Mudzimu Khotsi awe.. Ipfi ḽa "Ṅwana wa Mudzimu" a ḽi khou amba nga ha mbeu ya munna kana ya musadzi, fhedzi ḽi amba nga ha vhufa. **Ngauralo, vhanna na vhafumakadzi vhoṯhe vho ṱanganedzaho Kristo vha vhidzwa vhana vha Mudzimu u ya nga Bivhili (Hafha mudededzi u fanela u sumbedza vhagudi mvelo ya Mudzimu na mvelo ya muthu). Ngoho dzoṯhe kana zwithu zwa vhukuma zwine ra khou amba nga hazwo zwo no itea kha muya wa mutendi, fhedzi zwi vhonadzwa nga lutendo nga nnḓa. Hezwi zwi amba uri nga lwa muya iwe u Ṅwana wa Mudzimu, khosi, tshifhe, tshivhumbwa tshiswa, Muimeleli wa Kristo na zwiṅwe. Fhedzi ndi musi u tshi tshimbila nga lutendo fhedzi hune hezwi zwithu zwa vhukuma zwa vhonala vhutshiloni hau ha mvelo.**

ṄWANA NDI TSHIVHUMBWA TSHISWA (2 Vhakorinta 5:17): Ṅwana wa Mudzimu ndi tshivhumbwa tshiswa, zwine zwa amba uri ndi lushaka luswa lwa muthu lwe lwa fhambana na muthu wa u thoma Adamu. Mudzimu o sika lushaka luswa lwa vhathu musi A tshi ri ita vhana Vhawe. Hezwi zwi amba lushaka luswa. U vha tshivhumbwa tshiswa zwi dovha zwa amba uri zwoṱhe zwe muthu a vha e zwone phanḓa ha musi a tshi ṱanganedza Kristo a zwi tsheeho. Ndi muthu muswa nga vhuḓalo muhumbuloni wa Mudzimu. Ndi lushaka luswa, zwine zwa amba uri ndi tshivhumbwa tshiswa tsho fhelelaho tshi si na ḓivhazwakale nnḓa ha Kristo. Tshivhumbwa tshiswa tsho sikiwa nga tshifanyiso tsha Yesu Kristo, hu si nga tshifanyiso tsha muthu wa u thoma, Adamu. Tshivhumbwa tshiswa tshi fhira zwoṱhe zwe zwa bva kha u wa ha Adamu, zwine zwa vha: tshivhi, lufu, malwadze, u kundelwa, vhushai na zwiṅwe.

ṄWANA NDI KHOSI (Nzumbululo 1:6, 1 Petro 2:9): Bivhili i bula zwavhuḓi uri sa vhana vha Mudzimu, ro itwa mahosi. Sa mahosi, ri vhusa nahone ri rena vhutshiloni, ri khwaṱhisa muvhuso wa Khotsi ashu kha ḽifhasi, ri vhusa Saṱhane, malwadze, vhushai, maṱamba, lufu na zwoṱhe zwe zwa bva kha tshivhi. Ri vhusa nahone ri rena nga lutendo lune lwa vhonadzwa nga mihumbulo, maipfi na mishumo. Tshipiḓa tsha vhuvhili tsha mahosi ndi vha vho vhidzelwaho u tikedza muvhuso wa Mudzimu nga masheleni avho na zwifhiwa zwiṅwe zwa zwithu. (Ri ḓo haseledza tshipiḓa itshi tsha vhuvhili kha pfunzo ya Muvhuso wa Mudzimu).

ṄWANA NDI TSHIFHE (Nzumbululo 1:6, 1 Petro 2:9): Sa vhotshifhe, ri ima vhukati ha Mudzimu na vhathu uri ri vha vhuyedzedze kha Ene. Ro ḓikumedza nga vhuḓalo kha Mudzimu. Ri losha na u renda Mudzimu sa mushumo na pfanelo yashu ya vhotshifhe. Muya Mukhethwa u dzula kha riṋe. Ri rabelela vhaṅwe sa vhotshifhe vha Mudzimu. Tshipiḓa tsha vhuvhili tsha mushumo wa vhotshifhe ndi tsha vhatendi vho vhidzelwaho kha mushumo wa zwifhiwa zwaṱanu, zwine zwa vha Muapostola, Muporofita, Muevangeli, Mulisa na Mugudisi. Avha ndi vhathu vho ṉewaho vhudifhinduleli ha u vha phanḓa kha u huwelela Mafhungo Maḓifha na u gudisa vhakhethwa vhaṅwe. Vho ṉewa tshilidzi tsha u ita uyu mushumo. (Ri ḓo haseledza uyu mushumo wa vhotshifhe nga vhuḓalo kha pfunzo ya Muvhuso wa Mudzimu).

ṄWANA NDI MUIMELELI WA KRISTO (Yohane 17:16, 2 Vhakorinta 5:20): Sa vhaimeleli, vhana vha Mudzimu vha imela Yesu Kristo kha ḽifhasi. Vha tshila nga milayo ya ṱaḓulu vha kha ḽifhasi. A vha tshee vhupulini ha tshithu tshiṅwe na tshiṅwe tsho bveledzwaho nga tshivhi tsha Adamu, sa tsumbo malwadze, vhushai, lufu lwa phanḓa ha tshifhinga na zwiṅwe. Vha vhusa ḽifhasi nga maanḓa a ṱaḓulu ane a vha ngomu havho.

ṄWANA NDI THEMPELE YA MUYA MUKHETHWA (1 Vhakorinta 3:16, 6:19, 2 Vhakorinta 6:16): Sa thempele ya Muya Mukhethwa, Muya Mukhethwa u dzula kha riṋe. Muya Mukhethwa ndi Mudzimu washu, Khonani yashu, Muthusi washu, Mugudisi washu, Mueletshedzi washu na Muimeleli washu. U vha Muimeleli washu zwi amba uri U ri imela kha vhalwa na riṋe nahone U ri khwaṱhisa uri ri vha kunde.

ṄWANA NDI LUNGELO/TSHIPIḒA TSHA MUVHILI WA KRISTO: Ṅwana ndi lungelelo ḽa muvhili wa Kristo. Mutendi muṅwe na muṅwe ndi lungelelo ḽa muvhili wa Kristo. Yesu Kristo u a ri funa nahone u a ri ṱhogomela sa muvhili Wawe. Na riṋe ri ṱhogomelana sa malungelelo a muvhili muthihi (1 Vhakorinta 12:29). Ri ḓiṱukufhadza kha Kristo ngauri Ndi Ene Ṱhoho ya muvhili.

ṄWANA NDI TSHIPIḒA/LUNGELO LWA KEREKE YA KRISTO (Mateo 16:18-20): Mutendi muṅwe na muṅwe ndi lungelelo lwa kereke ya Yesu Kristo. Ipfi kereke ḽi amba vhane vha nangiwa kana vhane vha vhidzwa vha bve. Avha vhathu vho nangiwa ngauri vho nanga u tenda na u ṱanganedza Kristo vhutshiloni havho. Kereke ya Yesu Kristo i na zwipiḓa zwiraru: **(1) Kereke nga muthu e eṱhe:** muthu muṅwe na muṅwe o bebwaho hafhu ndi tshipiḓa tsha kereke nga eṱhe. **(2) Kereke ya Henefho:** kereke ndi muṱangano wa vhatendi vha kuvhanganaho fhethu huṅwe. **(3) Kereke ya Shango Ḽoṱhe:** kereke i vhumbwa nga vhathu vhoṱhe vho bebwaho hafhu vha re kha shango na vha re ṱaḓulu kale, hu sa londwi lushaka lwavho kana fhethu hune vha kuvhangana hone.

MUVHULI I THE MUKADI WA KRISTE (2 Vha-Korinta 11:2, Nzumbululo 19:7-10): Sa mukadi wa Kristo, ri khou vha na vhufhadi ha luvho na Yesu Kristo nahone ri khou mu ṱhonifha nahone ri khou mu ṱanganela sa mutshili washu na mufumakadzi. Tshifhiwa ndi tshi ṱuṱuwedza nga ha riṋe nahone tshi ri ṱuṱuwedza nga luvho sa mukadi washu.

MUVHULI I NDI NTWHA YA MULONDO WA MUNGU (Ntwha ya Kristo) ((Vha-Efesa 6:10-19): Sa ntwha ya Kristo, ri khou tshimbidza u sumbedza u hwala ha Yesu kha tshitondelo na ri khou fhulufhedza vhathu kha u takala ha tshitondelo. Ri tshi khou vha kereke ya u hwala. Ri a songo lwela tshitondelo ngauri ri tshi khou mu hwala. Ri khou tshimbila fhasi ha u hwala kha Ene.

MUVHULI I NDI MUKHAWU WA NGWADI NA YESU KRISTE KHA MUVHULI WA MUNGU (Vha-Roma 8:17, Vha-Galatia 4:6-7) Sa vha ṉwana wa Mungu, ri na vhulondi ha u fanela na Yesu Kriste kha muvhuli wa Mungu. Zwoṱhe zwine zwa khou vha zwa Ene zwa vha zwa riṋe.

MUVHULI I NDI TSHIFHANGANI NA MUVHALA WA LIFHASI (Matt 5:13): Sa vha ṉwana wa Mungu, ri khou ṱuṱuwedza tshifhangani na muṉala wa Mungu kha ḽifhasi, arali zwi tshi ṱoḓa, ri khou sumbedza Mungu na muṉala washu kha ḽifhasi (ri khou ṱuṱuwedza vhathu u vhona na u ṱoḓa Mungu).

MUVHULI U NA THENGISO KHA KUVHUMBEDZA HA TATE NA YESU KRISTE (Luke 22:17-21): Sa vha ṉwana wa Mungu, ri khou ṱoḓea vhulondi ha mahala kha kuvhumbedza zwi re na tshifanyiso tsha Muloni na Yesu Kriste, nahone ri khou vha tshigwada tsha kuvhumbedza hafha nga vhukhethwa hashu kha Yesu. Ḽiṅwe zwoṱhe ḽiṅwe ḽa thengiso ndi vhulondi.

TSHOLO YA VHUṰO HA MUNNA WA MUNGU (Rom 3:22-31, II Vha-Korinta 5:21): Mwana wa Mudzimu u itwa wa vhuṱo kana u itwa muthu o lugaho nga vhuthu ha Mudzimu nga lutendo kha Yesu Kriste. U itwa muthu o lugaho (kana u itwa wa vhuṱo) zwi amba u vhewa kha vhushaka ho lugaho na Mudzimu. Zwi amba uri mwana wa Mudzimu o vhewa kha vhushaka ho lugaho kana kha zwine zwa vha zwavhuḓi na Mudzimu.Zwi tshi nga ri ro vhewa kha vhushaka havhuḓi ha khotsi na ṅwana na Mudzimu, ri na pfanelo kha muṱa wa Mudzimu sa vhana vhawe. Pfanelo dzashu dzi katela u vha na vhushaka na vhukwamani na Mudzimu, u vhusa na u langa vhutshiloni, u ṱanganedza Muya Mukhethwa, u takalela ndzhaka yashu kha Kriste na u wana phindulo kha thabelo dzashu na zwiṅwe na zwiṅwe.Vhuṱo ndi tshifhiwa nahone ndi vhuimo hashu kha Kriste vhune ra boḓa nga mabebo a vhuvhili (1 Vha-Korinta 5:17-20). Zwi fana na ṅwana wau ane a bebwa kha muṱa wau. Ṅwana wau u na vhushaka havhuḓi ha khotsi na ṅwana kana khotsi na ṅwananyana na iwe hu si nga nṱhani ha zwine a ita fhedzi nga nṱhani ha ane a vha ene. Hezwi ndi zwine vhuṱo zwa vha zwone. Naho vha tshi ita vhukhakhi, a zwi shanduki vhuimo havho ngauri ho bva kha mabebo avho. Zwi fanela na riṋe, ri vho lugaho phanḓa ha Mudzimu ngauri o ri beba hafhu nga Yesu Kriste.

TSHIFHANGANI HA MUNNA WA MUNGU (1 Petro 1:15, 1 Vha-Korinta 6:11): Tshifhangani zwi amba u vha na vhuṱanzi, u ṱanganedzwa kha Mudzimu nahone u fhungudziwa kha zwa u sa dzuli zwavhuḓi. Mwana u na mvelo ya tshifhangani kha ene. Mvelo ya muya ya mwana wa Mudzimu ndi ya vhuḓalo nahone ndi tshifhangani. Mvelo iyi i ṱoḓa kha muya wa muthu ane a fhedziswaho (Vha-Efesa 4:24). Vhutshilo ha muKristiane hu fanela u sumbedza mvelo iyi ya vhuḓalo na ya tshifhangani nga tshivhidzo. Hu fanela u vhona kha zwiṱoho, zwiito na mafhungo awe nahone u fanela u vha na vhutshilo ha tshifhangani na ha Mudzimu.U vha na vhutshilo ha tshifhangani hu vhona nga u tshimbila nga zwihulwane zwa muya, zwine zwa wanala kha Vha-Galatia 5:22. Zwihulwane zwa Muya Mukhethwa **ndi Lufuno**: Lufuno lwa agape, zwi amba lufuno lwa Mudzimu lwune lu funa nga u sa dzulelwa, **Mufhelo**: Mufhelo ndi mufhelo une wa ṱoḓa nga Muya Mukhethwa kha muṅwe muṅwe muvhulwane nga hu si nga nṱhani ha zwithu zwa shango, **Khaedu:** Khaedu ndi khaedu ya vhuḓalo ine ya fhelwa kha muvhulwane nahone ya ṱanganedzwa kha khaedu ine ra vha nayo na Mudzimu nahone a i shanduki nga zwithu zwa shango. **U ṱavhanya:** U ṱavhanya hu ri ṋea zwivhumbeo u liḽa Mudzimu u swike ipfi ḽawe kha vhutshilo hashu. **U nṱhani ha u vha na vhuthu:** Zwihulwane zwino zwi ita uri ri vhe na vhuthu kha vhathu na u songo vha nga u vhudzisa nga u sa vhuthwa. **U fulufhela**: Zwihulwane zwino zwi ita uri ri vhe na vhuṱanzi na u fulufhela kha Mudzimu na kha vhathu na u shumisa zwine zwa ri ṱanganedzwa nga u ṱhonifha. **Vhuṱanzi:** Zwihulwane zwino zwi ita uri ri vhe na vhuthu kha vhathu na u vha sedzana nga u ṱhonifha sa Mudzimu a tshi ṱhonifha. **U ṱhonifha:** U ṱhonifha a si u leluwa, fhedzi ndi u vhona uri zwoṱhe zwine ri vha nazwo na zwine ri do vha nazwo zwi bva kha Mudzimu. U zwi vhona zwi ri thusa u dzula ri tshi ṱhonifha kha Mudzimu na kha vhathu. **U ṱhonga zwashu:** Zwihulwane zwino zwi ita uri ri pfe na vhutshilo ha u ṱhonga na u itela u ṱhanya zwiṱoho na zwiiteo zwa mvelo. **U ṱavhanya vhutshilo**: Zwihulwane zwino zwi ita uri ri khethe vhutshilo ho lugaho na ho ṱhonga vhutshiloni nahone zwi thusa u ṱhanya nyama na zwoṱhe zwi tshi ṱoḓa**. U vha na mbofholowo:** Zwihulwane zwino zwi ita uri ri imise zwiṱoho zwa vhungoho na zwa u ṱavhanya zwine zwa ṱoḓa uṱali, ri songo leluwa ari ri khou linda Mudzimu u ṱuṱuwedza phindulo yo fhamba zwavhuḓi. **U vha na vhuphuphuyi:** Vhuphuphuyi a si u leluwa fhedzi ndi u vha na muya muthali na u ṱanganedzwa na u kona u ṱhanya maṱo na ndeme hashu (Vha-Galatia 5:22).

U ṰANGANELANA HA MUNNA NA YESU KRISTE (1 Vha-Korinta 15:45-50): Mwana u ṱanganelana na Yesu Kriste kha mvuwo Yawe na vhutshilo Hawe. U ṱanganelana/ u fana hezwi hu kha muya wa mwana wa Mudzimu. Zwi amba uri mwana u fana tshoṱhe na Yesu kha muya wawe. A ri khou amba uri vha a fana nga tshifhaṱuwo, fhedzi ri khou amba uri vha na mvelo i fanaho na vhuimo vhuthihi ha muya. Vha na vhutshilo ha mvuwo vhuthihi (zoe) kha mimuya yavho ya vhathu.Zwoṱhe zwine zwa bva kha tshivhi a zwi na maanḓa kha mwana wa Mudzimu. Mwana wa Mudzimu u na vhushaka vhuthihi vhune Yesu Kriste a vha naho na Khotsi.Musi ri sa athu bebwa hafhu, ro vha ri tshi ṱanganelana na Adamu, kha tshivhi tshawe na mvelelo dza tshone na khaṱhulo. Fhedzi nga murahu musi ro no bebwa hafhu, ro vho ṱanganelana na Yesu Kriste, kha vhutshilo Hawe na mvuwo Yawe.Ri vho no vhonala sa Kriste kha mimuya yashu musi ri tshi bebwa hafhu, fhedzi ri do vhonala sa Ene kha mivhili yashu musi a tshi vhuya nahone mivhili yashu i tshi shandukiswa ya fana na muvhili wawe wa vhugala (Vha-Filipi 3:20, 1 Vha-Korinta 15:42-44).

NDUMELO YA MUNNA WA MUNGU (Exousia) (Vha-Efesa 1:18-23, 2:4-7, Luka 10:19, Mateo 16:18-20). Mwana u khou tshimbila na Yesu Kriste kha lutsho lwa nḓuni lwa Khotsi kha maṅwalo a ḽifhasi. Hezwi ndi vhuimo ha ndumelo vhune mwana a khou shuma naho o tshi khou vha fhasi ha shango. Ndumelo iyi i kha muya wa muṅwe na muṅwe ane a fulufhedza nahone i sumbedzwa na u ṱuṱuwedzwa nga lutendo (nga zwiṱoho, zwiito na mafhungo a lutendo).Mwana u khou tshimbila fhasi ha vhufa, muya wa mivhili na zwilambedzwa, u fhira, ndeme, tshivhi na zwoṱhe zwine zwa bva kha tshithu tsha Adamu. U na ndumelo kha diabolo na mbindu yawe. Lutsho lwa nḓuni lwa Khotsi ndi vhuimo havhuḓi ha ndumelo vhune Mudzimu a nga ṱuṱuwedza muthu. Zwi amba uri kereke i khou vha phanḓa ha Mudzimu (Khotsi, Mwana na Muya Mukhethwa) fhasi.

VHUTSHILO HA MUNNA WA MUNGU (Yohane 5:26): Mwana u tshila nga vhutshilo ha Mudzimu vhune ha vha ngomu hawe. Vhutshilo hezwi hu vhidzwa Zoe. Ndi vhutshilo ha u fana na ha Mudzimu Ene muṋe. A hu na maanḓa a swiswi ane a nga dzula kha vhutshilo ha Mudzimu ho raloho. Zoe zwi amba “vhutshilo ha Mudzimu”.Hezwi vhutshilo hu kha muya wa mutendi nahone hu kwasha vhulwadze, vhushai, lufu na vhuvhi hoṱhe musi hu tshi sumbedzwa kha muvhili wa mvelo nga lutendo. Lutendo lu ita uri zwithu zwa muya zwi vhonale kha shango ḽa mvelo.Mwana u tshila hafhu kha lufuno lwa Mudzimu (Agape), lutendo lwa Mudzimu, nḓivho ya Mudzimu na vhuṱali ha Mudzimu kha zwoṱhe sa mukomana wawe wa u thoma Yesu Kriste. U tshila kha lufuno lwa

Mudzimu, lutendo, nḓivho na vhuṱali zwi ita uri mwana wa Mudzimu a shume kha vhuimo ha Mudzimu ngauri Mudzimu Ene muṋe u dzula kha hezwi zwine.

VHUVIMO/ VHUIMO HA MUNNA WA MUNGU (Yohane 17:22-24, Yohane 20:17): Mwana u na vhuimo vhuthihi ha u vha ṅwana sa Yesu Kriste kha muṱa wa Mudzimu. Vha ṱanganedzana sa vhana kha mahumbulele a Mudzimu. U ṱanganedzana hezwi ndi kha u vha ṅwana fhedzi, a si kha ndumelo kana maanḓa, ngauri Yesu a si Mwana fhedzi, fhedzi u vha Musiki. (U amba uri ri ṱanganedzana na Yesu kha u vha ṅwana zwi amba uri ri vha vhana vha Mudzimu sa Ene).Mwana wa Mudzimu u ṯhonifha na u ṱuṱuwedza Yesu Kriste sa Mudzimu wawe na Mufumakadzi, fhedzi kha u vha ṅwana, vha ṱanganedzana na Yesu Kriste. Mwana wa Mudzimu ndi ṅwana wo fhelelwa kha Mudzimu sa Yesu. Fhedzi, Yesu Kriste u fhira ngauri u Mudzimu na mutsho wa kereke; ri dovha ra mu ṱanganela.Khotsi u funa mwana sa u funa Yesu Kriste. U hulisa hu fanela na u huliswa hone ha Khotsi kha Yesu hu vha kha riṋe vhana vhawe vha vhanevha. U hulisa ndi u sumbedza vhupo ha Mudzimu.

U NANGWA HA MUNNA (Mishumo 1:8): Vana vha Mudzimu vho nangiwa nga Muya Mukhethwa. Muya Mukhethwa ndi muthu wa vhuraru kha Vhuhulwane ha Mudzimu. Kha vhushaka na vhafunziwa, Ndi Mudzimu wavho, Muthusi, Mufunzi, Mufhindululi, Mufhodzisi, Mutsireledzi na maanḓa a mwana wa Mudzimu.U nanga vhathu vha Mudzimu uri vha kone u ita lufuno lwa Mudzimu na u ṱanziela ha Kriste. Maanḓa aya a Muya Mukhethwa a vhidzwa dunamis Bivhilini nahone henefho ndi hune ipfi “dynamite” ḽa bva hone. Hezwi ndi maanḓa a phaphaladzaho ane a ita uri hu vhe na tshanduko ya Mudzimu.Maanḓa aya a ṱuṱuwedzwa nga u rabela nga ndimi nnzhi, nahone a bviswa nga lutendo, u amba zwine Mudzimu a amba na u amba vhuporofita na zwiito zwa lutendo. Maanḓa aya a kona u bveledza masaini na zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa nahone a dovha a tisa tshanduko dzavhuḓi vhutshiloni ha vhathu.

Vana vha Mudzimu vho dovha vha nangiwa nga maanḓa a vhulai ane a vha thusa u tshimbila na Mudzimu, u kona u imela vhuḓalo na u tshimbila fhasi ha Mudzimu hu si nga nṱhani ha zwithu zwine zwa itwa shangoni.**Maanḓa a zwine zwi fanela ndi a vhidzwa Kratos, zwine zwa amba maanḓa kana u shuma maanḓa..** Maanḓa aya a khou ṱanganya u nanga mutendi sa muṅwe na muṅwe, fhedzi dunamis u ṱanganya u thusa mutendi u ṱanziela ha Yesu Kriste nga maanḓa..**Kratos u dovha wa ṱuṱuwedzwa nga rabelo ya ndimi na vhukwamani na Mudzimu. Ri vhona maanḓa ayo kha Vha-Efesa 3:6 na kha dziṅwe Bivhili**.

U DHAULULA HA MUNNA (1 Yohane 2:20): Mwana u no ṱavhiwa nga Muya Mukhethwa. U ṱavhiwa ndi u vhonadza ha Muya Mukhethwa nga murahu ha Mwana. U ṱavhiwa hu ita uri mwana a kone u ita lufuno lwa Mudzimu. U ṱavhiwa hu vhonadza vhuhosi (vhuhosi kana vhukosi), vhuṱali na u pfesesa, khonseḽe na maanḓa, nḓivho ya Mudzimu na u ofha Murena kha na nga kha mutendi (Yesaya 11:1-4). U ṱavhiwa hu ita uri mwana a shume sa Mudzimu. Vhana vhoṯhe vha Mudzimu vho ṱavhiwa nga Muya Mukhethwa. Muya Mukhethwa u ngomu havho na kha vhone. (Yesaya 61:1-4). Ro ṱavhiwa u itela mishumo ya Mudzimu.

VHUHOSI HA MUNNA (Genesi 1:26, Vha-Roma 5:17): Mwana o nangiwa u vha na vhuhosi kha ḽifhasi. U fanela u vhusa kha nyimele dzoṯhe dzine a ṱangana nadzo; nga u ita lutendo lwo tshilaho na u amba mafhungo a Mudzimu nga lutendo u kunda nyimele dzoṯhe dzine a ṱangana nadzo. Uri mwana a tshile kha vhuhosi, u fanela u zwi ḓivha na u ita zwi tevhelaho: (1) U ḓivha uri o nangiwa zwithu zwoṯhe nga Mudzimu nga mulanga wa malofha (1 Vha-Korinta 3:21-23). Kha heyi ndimana, musi Bivhili i tshi ri vhutshilo na lufu ndi zwo, zwi amba uri mwana u na maanḓa a u nanga u tshila kana u fa (tshithu tsha ndeme tsha Apostle Paul). (2) U ita ipfi ḽo ṅwalwaho na ḽo ambiwaho (u zwala mbeu dza lutendo/ u ṉea tshithu sa tshiga tsha lutendo kha Mudzimu). (3) U ita nga lutendo u itela u wana zwo nangiwaho nga Mudzimu. (4) U ṉea Mudzimu vhugala na thendo u sa athu u wana zwo lindelwaho. (Haya ndi maga a u vhusa na u wana zwo nangiwaho nga Mudzimu). (Sedzani bugu ya Joshua 1-13 u vhona maḓivha na milayo ya vhuhosi).

PFUMO/ VHUPFUMI HA MUNNA (2 Vha-Korinta 8:9, Vha-Efesa 1:3, 3 Yohane 1:2): Pfuma yoṯhe ya Khotsi ndi ya mwana. Mudzimu u ṱoḓa vhana vhawe vha tshi tshila vhutshilo ha vhupfumi. U ṱoḓa vha tshi bvelela kha zwoṯhe na u vha na mutakalo. Mwana u nga tshila kha heḽi vhupfumi fhedzi nga lutendo lwo sumbedzwaho nga u ṉea, na u amba tshifhinga tshoṯhe vhupfumi hawe kha Kriste, sa u amba nga tshivhindi uri u pfumile kha Kriste nahone a hu na tshine a shaya naho a tshi vhona nga maṱo a mvelo. U fanela u tshila nga lutendo hu si nga u vhona, nahone a dzule a tshi khou amba Ipfi ḽa Mudzimu. Mudzimu u ṱoḓa vhana vhawe vha tshi bvelela ngauri u ṱoḓa vha tshi takalela vhutshilo nga nḓila dzoṯhe; u dovha a ṱoḓa vha tshi tikedza u phadaladzwa ha mafhungo madifha na u thusa vhashai nga vhupfumi havho.

VHUTSHILOWA HA MUNNA WA MUNGU (Yohane 1:17, Vha-Roma 5:17): Vhuthihi ndi vhuthu ha Mudzimu vhune ha sa fanelwi. Zwi amba uri Mudzimu u ita tshithu kha riṋe, Ene a fhedzisa mushumo, riṋe ri sokou ṱanganedza nga lutendo. Mwana o nangiwa vhuthu ho fhelelaho ha Khotsi awe. Vhuthu ho fhelelaho hu amba vhuthu vhune ha si vhe na magumo. Vhuthu ndi Mudzimu Ene muṋe a tshi vhonala na u shuma nga kha Mwana. Khotsi o ṉea zwoṯhe zwa Ene na zwoṯhe kha Mwana. Vhuthu ha Mudzimu kha vhutshilo ha Mwana hu bveledza: phaṱho: phaṱho ndi maanḓa a u bvelela kha zwoṯhe zwine wa ita, vhuthu, vhufulufhelo, u ṯhutshela phanḓa hu si na magumo, u hangwela, zwine zwa bvelela nga nṱha ha mvelo, maanḓa kha tshivhi na shango, na zwiṅwe. Mwana u fanela u ḓivha heḽi ngoho nahone a shume ngaḽo nga lutendo, zwenezwo u do vhona u vhonala ha vhuthu ha Mudzimu vhutshiloni hawe. Ri ṱanganedza vhuthu nga u ḓivha vhuthu he ra nangiwa khaho, u tenda na u ita nga lutendo lwo khwaṱhaho. Khotsi u shuma na Mwana nga vhuthu hu si nga Mulayo wa Moshe.

VHUFHITHO HA MUNNA (Vha-Roma 8:16-17): Sa vhana, ri vhahumi vha luthihi na Yesu Kriste. Sa vhahumi vha luthihi, zwoṱhe zwe zwa ṋewa Yesu nga Mudzimu ndi zwa riṋe mahala. Vhufhitho hashu hu katela vhushaka na vhukwamani na Mudzimu, vhutshilo ho bvelelaho na ha mutakalo, maanḓa na vhuhosi kha muvhuso wa swiswi; O ri ṋea ṱadulu sa hayani hashu na ḽifhasi na zwoṱhe zwine zwa vha khaho uri ri vhuse kha hone na u zwi wana, sa mvelo na zwithu zwavhuḓi zwoṱhe kha ḽifhasi, sa zwifhato, dzivhuthi, thavha, siliva na oro na zwiṅwe na zwiṅwe. O ri ṋea tsireledzo Yawe ya Mudzimu, vhuṱali, bvelelo na zwoṱhe zwavhuḓi vhutshiloni.Mwana u na zwoṱhe sa vhufhitho vhune a bva kha Khotsi wawe (Vha-Heberu 1:2). Ndi muhumi wa zwoṱhe zwa vhufhitho ha Khotsi wawe.

U SHUMA HA MUNNA WA MUNGU:

(Mushumo wa u shuma ha Mwana wa Mudzimu u fanela u funzwa nahone u sumbedzwa nga masaini a Muya Mukhethwa nga maga aya 5 kha tshenetshi tshipiḓa sa zwe nda ita kha International Training Center DVD).

Ngauri Mwana u na mvelo ine ya fana tshoṱhe na ya Khotsi, u kona u shuma tshoṱhe sa Khotsi nga nṱhani ha heyi mvelo ya vhuḓalo i re ngomu ha muya wawe wa vhathu (Yohane 5:19).

Mushumo wa Vhuḓalo (kana mushumo wa lutendo) wa Mwana wa Mudzimu u kovhekanywa kha maga maṱanu:-

1. Mudzimu u tenda kha mbilu Yawe, nahone u humbula kha muhumbulo Wawe, nahone zwoṱhe zwine a humbula zwi a itea u ya nga mihumbulo ya lutendo lwawe. Mwana na ene u tenda kha mbilu yawe nahone u humbula kha muhumbulo wawe, nahone zwithu zwi a itea u ya nga mihumbulo ya lutendo lwawe (Vha-Efesa 3:20).
2. Mudzimu u tenda kha mbilu Yawe nahone u dzhia maga kana zwiito zwa lutendo nahone zwithu zwi a itea u ya nga zwiito zwa lutendo lwawe. Mwana na ene u tenda kha mbilu yawe nahone u dzhia zwiito zwa lutendo, nahone zwithu zwi a itea u ya nga zwiito zwa lutendo lwawe (Mishumo 4:30).
3. Mudzimu u tenda kha mbilu Yawe nahone u amba maipfi a lutendo, nahone zwithu zwi a itea u ya nga maipfi a lutendo lwawe. Mwana na ene u tenda kha mbilu yawe nahone u amba maipfi a lutendo, nahone zwithu zwi a itea u ya nga maipfi a lutendo lwawe (Marko 11:22-24, Genesi 1:3).
4. Mudzimu u tenda kha mbilu Yawe, zwenezwo u amba maipfi a lutendo o ṱanganyiwaho na zwiito zwa lutendo, nahone zwithu zwi a itea u ya nga maipfi awe na zwiito zwa lutendo. Mwana na ene u tenda kha mbilu yawe nahone u amba maipfi a lutendo o ṱanganyiwaho na zwiito zwa lutendo, nahone zwithu zwi a itea u ya nga maipfi awe na zwiito zwa lutendo.
5. Mudzimu u tenda kha mbilu Yawe zwenezwo u amba u fhedza ha zwine a lavhelela u itea musi zwi sa athu itea. U lavhelela zwine a khou amba nga lutendo uri zwi itee (u amba magumo u bva mathomoni) (Yesaya 46:10). Mwana na ene u amba magumo u bva mathomoni, zwenezwo u lavhelela uri zwithu zwi itee u ya nga maipfi awe a lutendo***. Fhedzi heḽi thomu la vhu-5 a li sumbedzi zwine Mwana a khou lindela; li ita fhethu fhedzi uri u vhonala ku kone u itea. U vhonala hu bveledzwa nga tshithu tshiṅwe tsha maga a vhu-4 a lutendo.***

Kha tshifhinga tshoṱhe: thomu 1 ndi mihumbulo ya lutendo, thomu 2 ndi zwiito zwa lutendo, thomu 3 ndi maipfi a lutendo, thomu 4 ndi maipfi na zwiito zwa lutendo, thomu 5 ndi u amba magumo u bva mathomoni.

How do these things happen?: Just as when the Father thinks, acts or speaks, then the Holy Spirit proceeds from Him to manifest or perform His thoughts, actions or words of faith, the son also operates in the same way: the Holy Spirit proceeds from the son to perform the thoughts, words or actions of faith from the son when they are in line with the will of God. The son is exactly like the Father, the only difference is that we are sons and He is the Father, but we are exactly like the Father and we have a nature like his. The Father is greater than us because He is our Father. The sons submit to the Father. The Holy Spirit responds to the son in the same way that He responds to the Father. **The Holy Spirit is NOT a servant of the son, but He is God and the Leader of the son. But they co-work in this manner (2Cor 6:1). The Holy Spirit is released by the faith of the son to manifest Himself in the natural realm.**

U LAVHELELWA HA VANA VHA MUDZIMU:

Sa vhana vha Mudzimu, ri vhana vhawe, a si vha shumelani wawe. Ro ponelwa uri ri vhe vhana vha Mudzimu, a si vha shumelani wawe. Ri vhana nga u vhalwa fhedzi, fhedzi vha shumelani vha ṋe kha u livhisa khwine.
ZWIṄWE ZWINE MUDZIMU A RI ITELA ZWONE MATHOMONI NA U RI PONISA: (1) Ndi Khotsi nahone u ṱoḓa muṱa muhulu. Ro vhidzelwa u vha tshipiḓa tsha muṱa Wawe. **(2)** U ṱoḓa ri tshi takalela u vha na vhushaka na vhukwamani Nae. **(3)** U ṱoḓa ri

tshi Mu renda na u Mu gwadamela. **(4**) U ṱoḓa ri tshi ṱanganedza na u takalela lufuno Lwawe. **(5)** U ṱoḓa ri tshi vha tshipiḓa tsha muvhili na mufumakadzi wa Kriste**. (6)** U ṱoḓa ri tshi aluwa na u fheleliswa u swika ri tshi fana na Yesu Kriste.

ZWIṄWE ZWA MUSHUMO WA MUNNA WA MUDZIMU: Sa vhana kha muṱa, ri na zwikalo zwine ra fanela u zwi ita.

1. Mushumo washu sa vhana vha Mudzimu ndi u vhuedzedza vhathu kha Mudzimu nga u huwelela Mafhungo Madifha na u khwaṱhisa Muvhuso Wawe kha ḽifhasi nga nḓila dzo fhambanaho (sa tsumbo, u rabelela Mafhungo Madifha na u a tikedza nga tshelede) na nga zwifhiwa na vhukoni hashu ho fhambanaho.
2. U khwaṱhisa Muvhuso Wawe nga tshelede yashu na dziṅwe ndaka dza mvelo.
3. U vhusa kha ḽifhasi na u wana zwithu zwa ndeme zwa ḽifhasi zwi tshi itela Muvhuso wa Mudzimu, sa zwifhato, mavhupo, tshelede, dzigoloi, zwikhudisi zwa mafhungo na zwiṅwe.
4. U fhelisa mishumo ya diabolo na u vhofholola vhathu kha vhupuli hawe (1 Yohane 3:8).

Nga nṱhani ha hezwi zwikalo, diabolo u dzulela u lingedza u ri hanedza. Ndi ngazwo Bivhili i tshi amba uri ri fanela u ambara zwiṱhavhane zwa Mudzimu (Vha-Efesa 6:10-19).

ZWIṄWE ZWA ZWIṰHAVHANE ZWA MUDZIMU

1. **Ntho ya u khwaṱhisa vhutali** – Mwana u fanela u vha muthu wa vhutali na u ima nga vhukonani. Vhutali ndi mvelo ya vhuḓalo hashu. Lulama ha muya wawe wa vhathu a u vhe na nḓila ya u vhusa vhuimo hawe ha mbilu na muvhili nahone vhutali zwi do tuka nga vhuḓalo nga muthu. A u do ngo lwela u vhuya u vha mulalo kana u sa ima nga vhukonani. Fhaṱa u dzula u tshi divha na u pfa zwine zwa khou ṱanganywa kha Bivhili.
2. **Ntho ya vhuhuli ha u vha mulalo (Breastplate ya Vhuhuli).** Divha mulalo wawe kha Kriste nahone u e na khombo kha maipfi na zwiito zwawe, nahone u vha mulalo zwi do tuka nga vhuḓalo. Divha zwikalo na vhuimo hashu kha Kriste.
3. **Dzibatho dza u khwaṱhisa u humbela Mafhungo Madifha a Khotheaho**: Ṱavhanya u vha u tshi khou humbela Mafhungo Madifha kha vhathu vhoṱhe.
4. **Ntho ya u ima nga lutendo (Tshiṱangu ya Lutendo)** – Vha na lutendo kha maipfi a Mudzimu, dzhia zwiito zwa lutendo nahone u amba maipfi a lutendo. Lutendo ndi tshikhala tsha vhutshilo hashu. Ṱavhanya u khwaṱhisa lutendo lwashu.
5. **Helmet ya u ponelwa:** Ṱanganya u ponelwa hawe na u i funza vhukuma, u songo vha na vhutshilo ha tsha fhasi na ḽifhasi zwavhudi zwavhudi fhedzi, fhedzi u fhedzisa sinyo yoṱhe vhutshiloni hashu.
6. **Nwalo wa muya (o vha rina maipfi a Mudzimu):** Divha maipfi a Mudzimu kha mbilu yawe, amba maipfi a Mudzimu nga muya wawe, humbula kha maipfi ayo nahone u a dzula kha mbilu yawe. Amba maipfi a Mudzimu u hanela mishumo ya diabolo. (U shumisa nwalo heḽi u amba maipfi nga muya wawe).
7. **U humbela nga muya (Mitupo) nga tshoṱhe.** Humbela nga mitupo nga vhuḓalo, zwiṱanḓele u humbela nga u divha.

Tshipiḓa tshiṅwe tsha zwiṱhavhane zwa Mudzimu ndi zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa (I Vhakorinta 12:1-12)

Hezwi ndi zwifhiwa zwa Murwa wa Mudzimu zwe zwa ṋetshedzwa nga Muya Mukhethwa. Muya Mukhethwa ha adzimi zwifhiwa izwi fhedzi u zwi ṋea Murwa wa Mudzimu. Ngauralo ri nga amba nga nḓila yo teaho uri ndi zwifhiwa zwa Murwa wa Mudzimu. Zwi shumiswa u kunda vho xelaho na u lugiselela na u ita vhakhethwa vho fhelelaho. Zwifhiwa zwi shuma nga kha maga maṱanu a lutendo **(kana maga maṱanu a mushumo wa vhudzimu)** zwe zwa haseledzwa u thoma. Murwa a nga shuma kha zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa nga tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe tshine a nanga. Ha tei u thoma a pfa tshiṅwe tshithu kana u vha na ṯhuṯhuwedzo iṅwe uri a kone u tshimbila kha zwifhiwa. Zwifhiwa zwi vha tshipiḓa tsha mvelo yawe ya vhudzimu nahone zwi vha nae tshifhinga tshoṱhe.

NḒILA INE MUTENDI A WANALA NGAYO ZWIFHIWA ZWA MUYA MUKHETHWA?: Zwiṅwe zwi ṋetshedzwa nga tshifhinga tsha mabebo maswa, zwiṅwe musi muthu o ḓadzwa/o lovhedzwa nga Muya Mukhethwa, zwiṅwe zwi ṋetshedzwa nga u vha tshipiḓa tsha vhushumeli vhune ha shuma nga izwo zwifhiwa, zwiṅwe nga u ṱumanya na mushumeli kana vhushumeli vhune ha shuma nga izwo zwifhiwa kana nga u tevhela mushumeli muṅwe nga tsini (tsumbo, u mu thetshelesa kana u mu vhona kanzhi na zwiṅwe-vho.) Zwiṅwe nga u fhiriselwa zwi bvaho kha mutendi muṅwe tsumbo nga u vheiwa ha zwanḓa kana u fhiriselwa nga kha nḓila dzo fhambanaho kana maga a lutendo. **Zwiṅwe-vho, mutendi a nga humbela Mudzimu zwone a zwi ṱanganedza nga lutendo nahone a ita sa ane o no zwi ṱanganedza, zwenezwo zwi ḓo thoma u shuma. A huna mukano wa uri ri nga vha na zwifhiwa zwingana-ḓe. Zwoṱhe zwi ḓo itwa u ya nga lutendo lwau**

Hu na zwifhiwa zwa rathi nga tharu zwa Muya Mukhethwa zwo dzumbululwaho kha 1 Vhakorinta 12. Hezwi zwifhiwa zwo khethekanywa zwa vha zwipiḓa zwiraru – **1. Zwifhiwa zwa nzumbululo. 2. Zwifhiwa zwa maambiwa. 3. Zwifhiwa zwa maanḓa.**

Zwifhiwa zwa Nzumbululo (ipfi ḽa nḓivho, ipfi ḽa vhuṱali, u khethulula mimuya), **Zwifhiwa zwa Maambiwa** (Tshifhiwa tsha vhuporofita, ndimi dzo fhambanaho na ṱhalutshedzo ya ndimi). **Zwifhiwa zwa Maanḓa** (phodzo, vhuṱolo na lutendo).

U Ṱalutshedza Zwifhiwa (Mudededzi u tea u ṱalutshedza zwifhiwa na uri a nga elela hani khazwo nga nḓila ya vhukuma sa zwine nda ita kha DVD ya maipfi na bugu ya ndaela ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka).

1. **Ipfi ḽa Nḓivho:** Hetshi ndi tshifhiwa tsha u ḓivha zwithu nga ha vhathu na nyimele kana zwithu zwo fhambanaho nga kha nzumbululo i bvaho kha Muya Mukhethwa. Hei nzumbululo i nga ḓa nga kha mihumbulo, mabono, miloro na zwiṅwe-vho.
2. **Tshifhiwa tsha Vhuṱali:** Ndi u shuma kha vhuṱali ha Mudzimu musi wo livhana na nyimele iṅwe nahone wa ita tshithu tsho teaho na u amba maipfi o teaho kha nyimele yo khetheaho. Hetshi tshifhiwa tshi dovha tsha thusa mutendi u ita phetho dzo teaho malugana na tshifhinga tshi ḓaho. Tshi nga dovha tsha ḓa nga kha nzumbululo yo dzumbululwaho kha mihumbulo, miloro, mabono na zwiṅwe-vho. Nḓivho ya Ipfi ḽa Mudzimu iṋea vhuṱali ha u angaredza ha vhutshilo, fhedzi tshifhiwa tsha vhuṱali tshi shuma musi hu tshi sedzaniwa na nyimele dzo khetheaho.
3. **U Khethulula Mimuya:** Tshi konisa mutendi u khethulula lushaka lwa muya, ṱhuṱhuwedzo ya muya kana mushumo wa muya murahu ha nyimele yo khetheaho. Tshi konisa mutendi u khethulula mishumo ya Muya Mukhethwa na vharuṅwa, mushumo wa madimoni na vhukoni ha u khethulula zwiitisi na zwipikwa zwa vhathu. Tshi nga dovha tsha shuma nga kha mihumbulo, mabono, miloro na zwiṅwe-vho.
4. **Tshifhiwa tsha Vhuporofita:** Tshi konisa mutendi u dzumbulula mbilu na muhumbulo wa Mudzimu nga nḓila ya nṱha ha mvelo (nga kha nzumbululo ya Muya Mukhethwa). Izwi zwi amba uri a si nga u humbulela zwithu kana u ita u fhungudza, fhedzi nga kha nzumbululo ya Muya Mukhethwa. Vhuporofita vhu nga katela u dzumbulula tshifhinga tshi ḓaho, tsho fhiraho kana tsha zwino kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine Mudzimu a tama u tshi dzumbulula. Vhunzhi ha zwifhinga vhuporofita vhu a fhaṱa, vhu ṱuṱuwedza na u khuthadza. Vhuporofita vhu nga shuma nga kha nḓila dzo fhambanaho dzi ngaho nzumbululo, miloro, mabono na dziṅwe dzine ra ḓo dzi haseledza musi ri tshi haseledza nḓila dzo fhambanaho dzine Mudzimu a amba ngadzo.
5. **Tshifhiwa tsha Ndimi Dzo Fhambanaho:** Hetshi tshifhiwa tshi konisa mutendi u amba luambo lune a sa athu u lu guda nga nḓila ya mvelo. Holu luambo lu nga vha luambo lwa muya kana luambo lwa shangoni lune lwa sa ḓivhei nga muhumbulo wawe. Hetshi tshifhiwa tshi tshimbidzana tshifhinga tshoṱhe na tshifhiwa tsha ṱhalutshedzo ya ndimi. Hetshi tshifhiwa tshi fhambana na tshifhiwa tsha ndimi tshine tsha ṋetshedzwa mutendi muṅwe na muṅwe musi o ḓadzwa nga Muya Mukhethwa tshine tsha dzumbululwa kha 1 Vhakorinta 14.
6. **Ṱhalutshedzo ya Ndimi:** Hetshi tshifhiwa tshi konisa mutendi u ṱhalutshedza ndimi dzine dza khou ambiwa. Ṱhalutshedzo i nga ḓa nga kha muthu muthihi ane a khou amba nga hedzo ndimi kana muṅwe muthu naho e si ene o vha a tshi khou amba nga ndimi. Izwi a si u ṱalutshedza ndimi nga u humushela, fhedzi ndi ṱhalutshedzo (kana ṱaluso) ya ndimi.
7. **Tshifhiwa tsha Phodzo:** Tshi konisa mutendi u fhodza vhulwadze na malwadze nga nḓila ya nṱha ha mvelo (Izwi zwi amba u fhodza malwadze nga vhuṱolo). Nga mvelo phodzo dzi itea nga u ṱavhanya musi tshifhiwa tsha phodzo tshi tshi khou shuma, nahone kanzhi zwi tshimbidzana na mbonadzo dza Muya Mukhethwa dzi ngaho u fhisa, u dzinginyea, u pfa phepho, muya na zwiṅwe-vho.
8. **Tshifhiwa tsha U Ita Vhuṱolo:** Hetshi tshifhiwa tshi konisa mutendi u ita vhuṱolo kha mvelo na kha mivhili ya vhathu. Tsumbo, marambo a tshi mela kha muṅwe muthu, mulandu wa tshikolodo u tshi fheliswa nga nḓila ya nṱha ha mvelo, zwinkwa zwi tshi engedzea, maḓi a tshi shanduka veini na zwiṅwe-vho.
9. **Tshifhiwa tsha Lutendo:** Tshi ṋea mutendi vhukoni ha u tenda uri Mudzimu a ite vhuṱolo vhuhulu nga u ṱavhanya. Hetshi tshifhiwa nga mvelo tshi shuma na zwifhiwa zwa phodzo na vhuṱolo. Tshi thusa zwifhiwa zwa phodzo na vhuṱolo u shuma nga nḓila i leluwaho (Ndi lutendo lune lwa ṱoḓea uri vhuṱolo kana phodzo iṅwe i iteeke). (Hetshi tshifhiwa tshi fhambana na lutendo lwa lushaka lwa Mudzimu lune roṱhe ra lu ṱanganedza nga tshifhinga tsha mabebo maswa).

Hezwi zwifhiwa zwi shuma nga kha maga maṱanu a lutendo:-

Zwithu zwi ngaho u wela fhasi ha maanḓa, u dzinginyea, u sea nga mukhethwa, u lila, u mona kana u fhindula fhasi ha maanḓa a Mudzimu na zwiṅwe, a zwi fhasi ha zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa, fhedzi zwi fhasi ha zwiga na vhuṱolo zwa Muya Mukhethwa. Zwi thusa vhathu u tenda nga u ṱavhanya nahone zwi dzumbulula vhuhone ha Mudzimu vhukati ha vhana Vhawe..
(Mudededzi u tea u ṱuṱuwedza kana u shumisa maanḓa a zwifhiwa kha vhafunziwa. Vha tea u vhewa zwanḓa zwavho zwo vulea, nga murahu mudededzi u tea u ḓivhadza nga lutendo uri Muya Mukhethwa u khou shuma zwifhiwa nga tshenetsho tshifhinga sa zwine zwa itwa kha CD ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka.

Mudededzi u tea u ita mbonalo ya vhukuma ya zwifhiwa hezwi nahone a ṱalutshedze sa zwine nda ṱalutshedza zwone kha bugu ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka. Vhagudiswa vha tea u ita mushumo nga vhavhili nga vhavhili, nga murahu vha tea u bula maanḓa a Mudzimu nga kha maga maṱanu a lutendo, vha dovhe vha shume kha ipfi ḽa nḓivho na nga tshifhiwa tsha vhuporofita vha ambe zwine Mudzimu a amba.

Mudededzi u tea u thoma a sumbedza zwifhiwa phanḓa ha vhagudiswa vhoṱhe. Zwiṅwe-vho vhonani DVD ya zwiga na vhuṱolo (yo ṅwalwaho mushumo wa vharuṅwa na vhaporofita na mishumo ya kilasi) nga Muphuresidente-Muporofita Mufaro Maposa. Mudededzi u tea u sedza na u thetshelesa hezwi zwithu u bva kha thero hedzi kanzhi phanḓa ha u funza tshipiḓa hetshi. Hedzi thero dzi wanala kha pfunzo ya vhana vha Mudzimu vhane vha khou ḓivhonadza yo wanalaho kha Bugu ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka yo ṅwalwaho nga Muphuresidente-Muporofita Mufaro Maposa.

U tea u vhala bugu musi a tshi khou thetshelesa CD ngauri arali a tshi shaya vhukoni kha tshipiḓa tsha u shuma zwifhiwa na u gudisa vhaṅwe u zwi shuma, vhane a khou vha gudisa na vhone vha ḓo shaya vhukoni. Mudededzi ane a sa koni u shuma na zwifhiwa na u gudisa vhaṅwe u ita zwenezwo u tea u wana pfunzo ene muṋe. U tea u sedza DVD dza Muphuresidente Maposa kanzhi na u thetshelesa pfunzo dzawe malugana na u shuma zwifhiwa nga dziṋḓila dzo ḓoweleaho. Nga murahu ene muṋe u ḓo konaha kha zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa.
Ni nga zwino ni nga sedza hezwi zwothe kha YouTube kha siaṱari ḽa Sonshiplife ITC kana www.voiceofgodfm.co.ls)

ZWISHUMO ZWO FHAMBANAHO ZWA MUYA MUKHETHWA:
Hu na zwishumo zwo fhambanaho zwa Muya Mukhethwa sa: Yawhew Shammah kana Emmanuel: hafha Murwa u sumbedza vhuhone ha Mudzimu ho ḓalaho nga zwiga zwa vhathu u wela fhasi, u fhindula kana u pfa vhuhone ha Mudzimu. **Muvhuso wa Mudzimu**: hafha Murwa u funza nga ha Muvhuso wa Mudzimu nahone a u sumbedza nga mbonalo dza maanḓa**. Sa Khotsi sa Murwa:** hafha Murwa u sumbedza u fana hawe na Khotsi. **Maanḓa a Murwa:** hafha Murwa u sumbedza maanḓa awe nga u thoma tshifhambano tsho fhambanaho tsha Muya Mukhethwa tshine a tshi nanga nahone a tenda musi tshi tshi fhela. **Mushumo wa vhuhosi:** hafha Murwa u shuma o dzula a tshi sumbedza vhuhosi hawe. **Ipfi ḽa Khotsi:** hafha Murwa u dzumbulula ipfi ḽa Khotsi nga vhuporofita, mabono, miloro, ipfi ḽi pfaleaho na zwiṅwe zwifhiwa zwa nzumbululo na zwa maambiwa. **Vhudavhidzani na Khotsi**: hafha Murwa u ita uri vhathu vha kone u davhidzana na Khotsi. Vhathu vha vhudzisa Mudzimu mbudziso kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine vha tama u tshi ḓivha, nahone u fhindula nga u ṱavhanya nga vhuporofita, mabono, ipfi ḽi pfaleaho, miloro na zwiṅwe-vho. **Nḓivho ya Khotsi:** hafha Murwa u sumbedza nḓivho ya Khotsi nga nzumbululo na zwifhiwa zwa maambiwa. U wana nḓivho malugana na tshiṅwe na tshiṅwe nga tshifhiwa tsha ipfi ḽa nḓivho. **Mushumo wa Vhuimeleli:** hafha Murwa u sumbedza mushumo wawe wa u vha muimeleli na maanḓa awe nga zwiga na khaṱhulo dzi tshuwisaho. **Zwiito na u fhindula:** hafha Murwa u ita tshito tsha lutendo nahone Muya Mukhethwa u ita uri muṅwe muthu a ite tshenetsho tshito naho ene a sa zwi funi. **Tshiga tsha u ṱumanya:** Murwa u shumisa muvhili wawe kana tshiṅwe tshithu sa tshiga tsha u ṱumanya, nahone Muya Mukhethwa u khwathisedza muṅwe muthu a tshi ita zwine Murwa a khou fulufhela. **Gubvu ḽa Muya Mukhethwa:** hafha Murwa u ita uri Muya Mukhethwa a vhe sa gubvu ḽi dzulaho kha tshigwada tsha vhathu nahone a kwama vhathu vhanzhi nga tshifhinga tshithihi. **Mulilo wa Muya Mukhethwa:** hafha Murwa u sumbedza Muya Mukhethwa sa mulilo. Mulilo hoyu u nga vha mulilo u takadzaho u fha maanḓa mutendi, fhedzi u nga dovha wa vha mulilo u fhisaho, u fhelisaho hune ha vha na mishumo ya madimoni. **U farwa ha Muya Mukhethwa:** hafha Murwa u ita uri Muya Mukhethwa u fare vhathu kana madimoni u swika Murwa a tshi vha litshedza.**Mbonadzo dza Muya Mukhethwa kha shango ḽa mvelo** (ṱhodzi dza siliva na goroi, mapfura, madayamondo, maswina a vharuṅwa, u dzudzanywa ha meno nga goroi, mvula ya nṱha ha mvelo na mulilo wa nṱha ha mvelo na zwiṅwe-vho**). Hu na zwiṅwe zwishumo zwa u shumela kha bugu ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka.**

(Mudededzi u tea u ṱalutshedza na u sumbedza dziṅwe dza hedzi mishumo sa zwine nda ita kha Bugu ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka. Fhedzi zwo ṱuṱuwedzwa vhukuma uri vhagudiswa vhoṱhe vha ḓe kha Senthara ya Vhugudisi nahone vha kone u wana kopi yavho ya Bugu ya Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka na DVD nga murahu ha u fhedza khosi ya Senthara ya Vhugudisi. Senthara ya Vhugudisi i fha vhatendi mutevhe wo khwaṱhaho; Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka i vha gudisa vhuhosi. Zwino ni nga vhona hedzi mishumo kha YouTube kha siaṱari ḽa Sonshiplife ITC. (ITC i imela Senthara ya Vhugudisi ya Dzitshaka).
Hezwi zwishumo zwi sumbedza vhuhone ha Mudzimu na ri na Ene nahone ndi zwa ndeme ngauri zwi khwaṱhisedza vhathu nga vhukuma ha vhuhone ha Mudzimu na u vha hone hawe. (Thomani u shumisa zwifhiwa hezwi na mbonadzo hezwi hune na vha hone nahone humbelani Mudzimu nga lutendo zwifhiwa na mishumo ifhio na ifhio ine na i tama).
Muthu ane a khou shuma kha zwifhiwa zwa phodzo u tea u ḓivha zwi tevhelaho.

1. Ṱhanzielwani hu nga itea uri phodzo i sa itei nga u ṱavhanya.
2. Muthu ane a khou rabelelwa u tea u guda u hangwela.
3. Mushumeli wa phodzo u tea u shumisa lutendo lwo khwaṱhaho na lwo khwaṱhaho vhukuma musi a tshi fhodza vhalwadze.
4. Mushumeli wa phodzo ha tei u ṱungufhala musi phodzo i sa itei nga u ṱavhanya.
5. Mushumeli wa phodzo u tea u ḓitika nga nzumbululo ya Muya Mukhethwa musi a tshi shumela vhalwadze.
6. Mushumeli wa phodzo u tea u takadza lutendo lwa vhane vha ḓa u ṱoḓa phodzo. Kha a nga rabela kha vhathu vhanwe vho lwalaho nga nḓila i vhonalaho, khamusi vhane vha sa koni u tshimbila zwavhuḓi kana vhane vha sa vhoni na zwiṅwe-vho. Zwi tea u vha vhulwadze vhu vhonalaho uri phodzo i kone u vhonala nga nṱhani ha vhaṅwe. Hezwi zwi ḓo fhaṱa lutendo lwa vhaṅwe.
7. Mushumeli wa phodzo ha tei u vhudza vhathu uri vha litshe mishonga ye vha vha vha tshi khou i shumisa musi vho no rabelwa, arali Muya Mukhethwa a sa athu u zwi dzumbulula nga nḓila iṅwe, fhedzi u tea u vha ṱuṱuwedza uri vha fhaṱe lutendo lwavho nahone vha humbele kha dokotela uri a khwaṱhisedze phodzo yavho.
8. Vhane vha rabelwa vha tea u livhiswa kha thabelo ya u tshidzwa arali vha sa athu u bebwa hafhu.
9. Muthu o fhodzwaho u tea u dzula a tshi amba phodzo yawe nga murahu ha thabelo nahone a tea u ṱamba zwiambaro, maḓuvha kana miṱa kana mikapu ye a vha a tshi i shumisa musi a tshi kha ḓi lwala u itela u iledza u dovha u farwa nga malwadze.
10. U itela u thusa vhathu u tenda nga u ṱavhanya, mushumeli a nga ṱanganya phodzo na zwishumo na zwiga zwa Muya Mukhethwa musi a tshi khou shumela. Murwa u na maanḓa a u ṱanganya phodzo na zwiga na vhuṱolo zwa Muya Mukhethwa**...Muthu ane a khou shumela nga vhuporofita u tea u ḓivha zwi tevhelaho. Nḓila yo teaho ya u pfa Mudzimu na u porofita nga nḓila yo teaho ndi iyi ine nda khou ḓo i ṱalutshedza. Hezwi zwi ḓo thusa u ḓivha nzumbululo ya Mudzimu nga nḓila yo teaho hu tshi katelwa na ṱhalutshedzo yayo na nḓila ya u i bvisa.**

Nzumbululo: hezwi ndi zwine Murena a u dzumbululela zwone. Hezwi zwi nga ḓa nga nḓila ya uri u vhona bono musi u tshi sedza muthu kana u pfa ipfi ḽiṅwe ḽo khetheaho kana u wana nzumbululo iṅwe yo khetheaho.**Ṱhalutshedzo:** hezwi zwi amba zwine bono ḽo khetheaho kana ipfi kana nzumbululo zwa ambela zwone malugana na muthu onoyo kana nyimele yo khetheaho. (Hezwi ndi ṱhaluso ya nzumbululo)**U shumiswa:** hezwi zwi amba nḓila ine muthu a tea u shumisa ngayo ipfi ḽa vhuporofita kana nḓila ine ipfi ḽo ralo ḽa shuma ngayo kha nyimele i re hone. Hezwi zwi nga katela uri u vhudza muthu onoyo mafhungo ayo nga tshidzumbe kana arali u tshi tea u mu vhudza kana hai na uri u mu vhudza lini. (Hezwi ndi u shumiswa ha nzumbululo**). Maga a tevhelaho a ḓo u thusa u porofita nga nḓila yo teaho:**

1. U tea u vha wo awelaho tshoṱhe kha muya wau. Hoyu u awela ndi u sumbedza lutendo lwo fhelelaho kha Mudzimu uri U ḓo amba. A si iwe ane wa lingedza u ita maipfi kana u humbulela.
2. Bvisa mihumbulo yoṱhe ye wa vha nayo u thoma malugana na nyimele kana muthu, arali Murena a sa athu u i dzumbulula kha iwe. U songo ita mulaedza u tshi ya nga nḓila ine muthu a ambara ngayo kana u vhonala ngayo. Tsumbo, ngauri u vhona muthu o ambara nga nḓila i songo kunaho, u songo amba uri u vhona uri u khou tambula nga zwa masheleni.
3. Ṱhogomela uri vhuporofita ndi u fhaṱa, u ṱuṱuwedza na u khuthadza (1 Vhakorinta 14:3), ngauralo vhuporofita hau u tea u vha nga nḓila yeneyo nahone hu songo ḓisa thengo, u kanukisa na u lwisana. Arali hu u khadimula kana u tsivhudza, amba navho nga lufuno na nga tshidzumbe.
4. Muthu ane a khou porofita u tea u iledza u amba uri, “Mudzimu u amba uri..” zwihulu arali a tshi kha ḓi thoma kha vhuporofita. Nṱhani hazwo a nga amba uri, “Ndi vhona...” kana “Ndi pfa hezwi kana izwo”. Tsumbo ndi ya uri, “Ndi vhona uri u khou nyadziwa” nṱhani ha u ri, “Mudzimu u amba uri u khou nyadziwa”.
5. Muthu ane a khou porofita u songo shumisa vhuporofita u langa kana u fhurisa vhaṅwe. Nahone a songo ḓivhidza muporofita nga uri fhedzi u vhona tshifhiwa tsha vhuporofita tshi tshi shuma kha vhutshilo hawe. A nga ḓivhidza muporofita fhedzi arali Mudzimu o mu nanga kha honoho mushumo. Arali zwi songo tou ṱalutshedzea, kha fhumule.
6. Arali u tshi khou ḓo amba tshi si tshone kana u amba nga nḓila i si yone, Muya Mukhethwa u ḓo lingedza u u imisa phanḓa ha musi u sa athu u amba. U ḓo pfa u sa takala nga ngomu ha mbilu yau. Thetshelesa nga ngomu ha iwe phanḓa ha musi u tshi amba. Nḓila i leluwaho ndi u pfa fhethu ha mvelo ha thumbu ngauri honeho hu imela muya wau wa ngomu (Yohane 7:37). Arali wa pfa u sa takala huṱuku, zwenezwo zwi sumbedza uri wo xedza huṱuku. Khamusi ṱhalutshedzo yau a si yone ngeno nzumbululo i yone kana u shumiswa ha ipfi ho khakhea. Arali wa pfa u sa takala ho khwaṱhaho ho ḓisaho nyofho, ndi tshiga tsha uri wo khakhea tshoṱhe nahone Muya Mukhethwa u khou lingedza u u imisa u amba. U songo ḓzima zwenezwo; guda u thetshelesa ngomu phanḓa ha musi u tshi amba.
7. U songo ṱavhanya u amba zwithu zwi sa athu u ṱalutshedzea. Guda u thetshelesa u wana u ṱalutshedzea phanḓa ha musi u tshi amba. Arali zwi sa athu u ṱalutshedzea, lindela Mudzimu a tshi khwaṱhisedza honoho mafhungo phanḓa ha musi u tshi amba. U songo ṱavhanya u amba u konou thoma u khakha nga ha zwine Mudzimu a nga vha o amba. Arali u sa zwi ḓivhi, fhumula nahone u ambe fhedzi musi wo no wana u ṱalutshedzea. Hu na musi u songo ralo arali Mudzimu a amba ipfi ḽithihi fhedzi a tshi ṱoḓa uri u vhudzise muṅwe muthu arali zwi tshi pfala khae.
8. Arali u tshi ḓo bva kha tshilidzi tsho u ṉetshedzwaho, u ḓo pfa u sa takala hu khwaṱhaho kha muya wau. Porofita u ya nga tshilidzi tsho u ṉetshedzwaho, u songo lingedza u edzisa muṅwe muthu. Porofita fhedzi zwine zwa dzumbululwa kha iwe nahone u songo lingedza u amba zwine wa humbula uri zwi ḓo takadza vhathu. Vhuporofita hoṱhe ndi ha ndeme ngauri ndi zwine Mudzimu a khou amba; porofita u ya nga lutendo lwau.
9. Zwiṅwe zwifhinga Mudzimu a nga dzumbulula mafhungo mahulu nahone zwiṅwe zwifhinga a nga dzumbulula zwine wa humbula uri ndi zwituku. Porofita fhedzi zwine wa pfa u songo humbula nga ha zwine vhathu vha ḓo humbula nga hau. Guda u vha kha vhuthihi na Mudzimu; u songo ṱavhanya kana u lenga. Zwiṅwe zwifhinga nzumbululo i ṱavhanya nahone u tea u porofita nga u ṱavhanya; zwiṅwe zwifhinga i a lenga nahone u tea u tevhela honoho u lenga. Amba fhedzi zwine zwa dzumbululwa kha iwe.
10. Porofita u ya nga lutendo lwau nahone u ṱoḓe u ḓivha nḓila ine Mudzimu a amba ngayo kha iwe vhukuma. Kha vhaṅwe, zwi nga vha nga mabono, kha vhaṅwe nga nzumbululo kana mihumbulo, kha vhaṅwe nga mihumbulo na u pfa, kha vhaṅwe nga miloro na dziṅwe nḓila. Wana nḓila ine Mudzimu a takalela u amba ngayo na iwe nahone u khunyeledze kha yeneyo.
11. Ṱutshela u amba u tshi khou tshimbila u tshi ṱoḓa nzumbululo. Amba fhedzi musi u tshi khou vhona uri wo khwaṱha nahone u fhumule arali u sa khwaṱha.
12. Ṋea tshifhinga tsho eḓanaho na Mudzimu uri u kone u ḓivha ipfi Ḽawe zwavhuḓi. Rabela kanzhi nga dzindimi nahone u ṋee tshifhinga tshinzhi kha ipfi. Ita u amba ha lutendo uri u pfa Mudzimu nga nḓila yo teaho tshifhinga tshoṱhe nahone uri u a kona u Mu pfa. Humbula uri u amba u sa athu u vhona.

Musi u tshi ṋetshedzwa vhuporofita, u tea u ḓivha uri a si tshithu tshine tsha itea nga tshoṱhe fhedzi, fhedzi na iwe u na tshipiḓa tshau tshine u tea u tshi ita. U tea u pfa, u pfesesa na u ita ipfi ḽa Mudzimu. U tea u lindela Mudzimu na tshifhinga Tshawe; u ḓo ḓivha tshifhinga Tshawe musi u tshi tshimbila tsini nae. U tea u guda u tshimbila nga lutendo kha zwine Mudzimu o u dzumbululela. Tsumbo, arali Mudzimu o u dzumbululela uri u ḓo vha mushumi muhulu wa bindu, thoma bindu ḽau nga lutendo u tshi tevhela mulayo wa u zwala na u kuvhanganya. Hezwi ndi u thoma u ṋea Mudzimu kha bindu ḽau nahone u amba maipfi a lutendo malugana na hune wa vhona bindu ḽau ḽi tshi khou ya hone.

Muthu ane a khou shumana na madimoni u tea u ḓivha milayo ye nda i ṅwala kha pfunzo, “Diabolo na madimoni” hune nda funza nga ha u shumana na madimoni..

KHUDUWO YA VHANA VHA MUDZIMU

Bivhili i ri vhudza uri ri aluwe u swika kha vhuhulu na u fhelelaho nahone ri sia pfunzo dza u thoma dza pfunzo ya Kristo (Vhaheberu 6:1-3). Yesu o ṋea zwifhiwa zwaṱanu (Mupostola, Muporofita, Muevangedheli, Mufunzi na Mudededzi) u itela u fhaṱa na u lugisela vhakhethwa u dzhena kha vhufhelelaho ha vhuthihi ha vhuthihi ha vhana vha Mudzimu uri vha kone u khunyeledza mishumo yavho ye Mudzimu a vha ṋea. Ri tea u aluwa u bva kha u vha vhana u ya kha u vha vhanna vho no aluwaho sa Vhana vha Mudzimu kha Kristo. Hu na zwigwada zwo fhambanaho zwa u aluwa kha vhutshilo hashu ha muya sa musi zwo ralo kha vhutshilo hashu ha mvelo. **Zwino ri khou ya u sedza zwigwada zwo fhambanaho zwa vhutshilo hashu ha muya. (U aluwa hashu kha muya a zwi ṱaluswi nga u tshila tshifhinga tshingafhani ro tshidzwa fhedzi nga tshifhinga tshine ra tshi fhedza na Mudzimu, nga Ipfi Ḽawe na thabelo).**

VHAṄWA VHA MUYA VHA VHA SONGO ALUWAHO: Vhaṅwa vha muya vha songo aluwaho a vha tshimbili nga lutendo; vha ḓitika nga zwipfi zwavho zwa mvelo. Vha nga dovha vha tshimbila nga ṋama. (1 Vhakorinta 3:1-5) Vha funa u phadisana vhukati havho nahone vha nga vha na mbilu dzo leluwaho u vhaisa (nga nḓila ya uri vha vhaiswa nga zwithu zwiṱuku). Vha ṱoḓa pfunzo dza mutheo dzo khwaṱhaho nahone vha ṱoḓa u ṯhogomelwa vhukuma. Vha na mvelo ya u tamba. Vha nga ṯanganedza fhedzi masi a ipfi (pfunzo dzo leluwaho). Vha nga tamba nga zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa. Vha nga ingamela pfunzo dzo khakheaho nga u leluwa. Yesu Kristo u shumisana na lushaka lwo raloho lwa Vhakriste nga mbilu ya mbilu (u dzumbulula Ene muṋe sa ngwana kha lushaka ulwu lwa Vhakriste). Fhedzi ha koni u vha fulufhela nga mishumo mihulwane.

VHAṄWA VHA MUYA VHA VHANZHI VHA SONGO ALUWAHO: Vha khou guda u tshimbila nga lutendo, kanzhi vha ṯanganya lutendo na zwipfi kha luambo lwavho na kha zwiito zwavho. Vha dovha vha funa u tamba nga zwithu zwa muya nahone vha nga dovha vha tshimbila nga ṋama. Vha nga ṯanganedza pfunzo dzi re na vhudzivha vhuṱuku. Zwiṅwe zwifhinga vha nga funa zwifhiwa u fhira Mudzimu Ene muṋe. Vha nga tamba nga zwithu zwa muya. Vha dovha vha ingamela pfunzo dzo khakheaho nga u leluwa. Yesu u shumisana nga mbilu ya mbilu na Vhakriste ava (u dzumbulula Ene muṋe sa ngwana). Fhedzi ha koni u vha fulufhela nga mishumo mihulwane; vha nga fulufhedzwa fhedzi nga mishumo iṱuku.

VHAṄWA VHA MUYA VHA VHANZHI VHA VHO ALUWAHO: Vha nga tshimbila nga lutendo. Kanzhi vha funa u ḓibula nga zwine vha zwi ḓivha na zwine vha kona naho zwi si zwa ndeme. Vha funa u phadisana nahone kanzhi vha vha na u ḓikukumusa. Vhunzhi ha tshifhinga vha vha na lutamo luhulwane u fhira vhuṱali. Zwiṅwe zwifhinga vha humbula uri vha ḓivha zwoṯhe nahone Mudzimu u fhasi ha vhuḓifari havho. Vha humbula uri vha nga langa Mudzimu nga lutendo lwavho. Murena kanzhi u dzumbulula Ene muṋe sa ndau kha lushaka ulwu lwa Vhakriste (zwi amba uri u vha vhudzisa nga nḓila i konḓaho musi zwi tshi tea). Murena u a vha fulufhela nga mishumo iṅwe, fhedzi hu si ya mishumo mihulwane.

VHAṄWA VHA MUYA VHA VHANZHI VHO ALUWAHO (VHANA VHA MUDZIMU): Yesu Kristo ndi tsumbo yo fhelelaho ya Murwa o aluwaho kha muya. Vhana vha Mudzimu ndi vhane vho no aluwa kha u pfesesa havho ha uri Mudzimu ndi nnyi na nḓila Dzawe. Vha sumbedza mitshelo ya Muya kha vhutshilo havho (Vhagalata 5:22), ine ya vha lufuno, mulalo, dakalo, mbilu i konḓelelaho, vhuthu, vhulenda, u fulufhedzea, u ḓiṱukufhadza na u ḓifara. Vha tshimbila nga lutendo, lufuno lwa agape, vhuṱali ha Mudzimu na nzumbululo ya Muya Mukhethwa (Vharoma 8:14). Vha ḓikumedza kha u ita zwine Mudzimu a funa nahone vha tshila vhutshilo ho ṱuṱuwedzwaho nga lufuno lwa Mudzimu kha zwoṯhe zwine vha zwi ita (Yohane 4:24, 1 Vhakorinta 13:1-13). Vha tshimbila kha vhufa havho ho fhelelaho kha Kristo. Vha ofha Murena. U lavhelela ha tsiko yoṯhe i lindela u dzumbululwa ha vhathu vha lwuṅwe lushaka lwa Vhakriste (vhana vha Mudzimu) Vharoma 8:19. Ava ndi vhathu vhane Yesu a nga vha fulufhela nga mishumo mihulwane na vhuḓifari vhuhulwane. Yesu u dzumbulula Ene muṋe sa ndau na ngwana kha lushaka ulwu lwa Vhakriste.

VHAKRISTE VHA SHANGO / VHA ṊAMA: Ava ndi Vhakriste vhane vha fanela u vha vho no aluwa kha muya, fhedzi a vho ngo aluwa sa zwe zwa vha zwi tshi lavhelelwa. Mbilu dzavho dzo khwatha nga u tshila kha tshivhi tsho dzulelaho. Vha vhaisa Mudzimu nga u sa thetshelesa havho. Arali vha sa shanduki, Yesu u ḓo vha ṱuwa u bva mulomoni wawe (Nzumbululo 3:15-22; Vhafilipi 3:18-20). Vha ḓivha Ipfi ḽa Mudzimu fhedzi a vha tshi ḽi ita. U vha "u ṱuwa mulomoni wawe" zwi amba uri u ḓo tendela vhuthihi havho na Ene vhu tshi thivhiwa, uri vha kone u tshila tshivhini vha vhona mvelelo dzatsho nahone vha fhele vha fhumula tshoṯhe uri vha kone u vhona uri vho kheluka lungafhani kha vhuthihi havho na Mudzimu, nahone vha kone u humela murahu ngauri musi vha tshi kha ḓi vha vhukati, vha humbula uri zwo luga.

ZWINE WA TEA U ZWI ITA URI U TSHILE KHA MULA WA VHANA VHA MUDZIMU VHO DZUMBULULWAHO NA URI U TSHILE KHA VHUKUMA HA ZWINE MUDZIMU O U ITA URI U VHE ZWONE KHA KRISTO.

Hezwi ndi zwine wa tea u zwi ita uri u tshile kha vhukando ha Murwa wa Mudzimu na u tshila vhutshilo vhune Yesu o u badela ngau malofha Awe Ene muṋe, vhutshilo ha vhuthihi na Mudzimu, vhutshilo ha vhugala, mvelaphanḓa kha zwoṯhe, ha maanḓa na vhuhosi. Vhutshilo ha vhudzimu nga u pfufhifhadza:-

1. **VHALA NA U ṰUMANYA IPFI ḽA MUDZIMU:** Gude Bivhili yoṯhe ya Testamente Ntswa nga u pfesesa na u ḓikumedza. I gude u itela u ḓivha vhune hau kha Kristo na uri Mudzimu ndi nnyi kha vhutshilo hau na zwine A u ṋea. Humbula uri Bivhili ndi galaphiri yau ya muya. Ṱalelani nga mivhala yo fhambanaho maṅwalo ane a amba nga ha uri ndi nnyi u kha Kristo, zwine wa

vha nazwo kha Ene kana zwine wa kona u zwi ita kha Ene. Maṅwalo a ngaho (2 Vhakorinta 5:17) “Arali muthu a vha kha Kristo, ndi siko ḽiswa” kana (Vhagalata 3:26) “ngauri noṱhe ni vhana vha Mudzimu nga lutendo kha Kristo Yesu”. Aya maṅwalo a amba uri ndi nnyi u kha Kristo. (Yohane 5:24) i ri “vhane vha tenda kha Nṋe vha na vhutshilo vhu sa fheli”. Hezwi zwi amba zwine wa vha nazwo kha Kristo. Ita uri aya maṅwalo a vhe a vhutshilo hau. (Marko 16:15) i amba zwine wa kona u zwi ita kha Kristo, “vhane vha tenda kha Nṋe vha ḓo fhodza vhalwadze, vha pandela madimoni nga dzina ḽanga na u amba nga dzindimi ntswa”. Maṅwalo aṅwe a nga si ambe nga ho livhaho uri ndi nnyi u kana zwine wa vha nazwo, fhedzi u tea u a ita a vhe a vhutshilo hau na u a ita a uṋe.

Ka murahu ha musi wo guda Testamente Ntswa kanzhi u swika u tshi i pfesesa tshoṱhe, thoma u vhala Testamente ya Kale. Testamente ya Kale i dzumbulula vhukuma mvelo ya Mudzimu na mishumo Yawe. I gude u itela u pfesesa na u ḓivha nḓila ine Mudzimu a pfa ngayo nga ha iwe. U ḓo guda u tshimbila nga lutendo kha Mudzimu musi u tshi vhala nga ha vhahali vha lutendo vha Testamente ya Kale. 1 Vhakorinta 10:11 i ri vhudza uri zwoṱhe hezwi zwo ṅwalwa sa tsumbo dza rōna.

RABELA NGA DZINDIMI ZWINZHI. U rabela nga Muya ndi u rabela nga dzindimi. Tshifhiwa hetshi tsha u rabela nga dzindimi ndi tshifhiwa tshine tsha ṋetshedzwa vhatendi vhoṱhe. Musi u tshi rabela nga dzindimi, muya wau wo sikiwaho hafhu ndi wone u rabelaho, hu si muhumbulo wau. Vhatendi vha Testamente Ntswa vho rabela nga dzindimi kanzhi nahone vha vha tsumbo dzashu. U tea u rabela nga dzindimi u fhira musi u tshi rabela nga luambo lwau lwa mvelo. Hezwi zwi ḓo itea kha vhutshilo hau musi u tshi rabela nga dzindimi kanzhi:- **a.** Vhuthihi hau na Mudzimu vhu ḓo khwaṱha nahone u ḓo Mu ḓivha nga nḓila i dzikaho.
b. U pfesesa na u takalela Bivhili yau zwi ḓo engedzea
c. U ḓo kona u ḓivha ipfi ḽawe (rhema) nga nḓila i leluwaho musi Mudzimu a tshi amba na iwe.
d. Zwi ḓo vha zwilula kha iwe u tshimbila na mvelo yau ya muya ya vhudzimu.
e. U ḓo vha na mbilu i pfesaho Muya Mukhethwa nahone zwenezwo zwi ḓo ita uri u tshimbile nae tsini, nahone zwi ḓo vha zwilula u shuma na zwifhiwa Na mishumo Yawe.
f. U ḓo vha na tshivhindi kha zwoṱhe nahone nyofho dzoṱhe dzi ḓo lovha vhutshiloni hau.
g. Lutendo lwau lu ḓo aluwa tshifhinga tshoṱhe nahone u ḓo dzula u tshi khou fushea nga vhuhone ha Mudzimu nahone u ḓo ḓala Muya Mukhethwa tshifhinga tshoṱhe.
U ḓo kona u tshimbila kha vhuṱali ha Mudzimu nahone u ḓo dzula u tshi khou ḓala Muya Mukhethwa. U ḓala Muya Mukhethwa zwi amba uri Muya Mukhethwa u kona u dzumbulula Ene muṋe nga u leluwa nahone u shuma nga kha iwe.
h. Muya wau u ḓo dzula u tshi khou khwaṱha tshifhinga tshoṱhe ngauri musi u tshi rabela nga dzindimi, u khou ḓifhaṱa na u ḓiṋea maanḓa kha muya musi u tshi khou vha na vhuthihi na Mudzimu.

Zwiṅwe zwinzhi zwavhuḓi zwi ḓo itea vhutshiloni hau. Rabela nga dzindimi u fhira musi u tshi rabela nga u pfesesa hau; tsumbo arali u tshi rabela awara nthihi, rabela nga dzindimi miniti 55. Fhedza tshifhinga tshinzhi kha u gwadama, u renda na u thetshelesa na u vhona Ipfi ḽa Mudzimu na zwishumiswa zwi elanaho nazwo. (1 Vhakorinta 14:2, 4, 14, 15, 18), (Vhaefesa 6:18), (Yuda 1:20). (U ita hezwi zwithu zwi ḓo khwaṱhisedza vhutshilo ha vhugala na lutamo lusa fheli lwa Mudzimu).

Ndimi dzi dzula dzi tshi shuma tshifhinga tshoṱhe na vhuporofita nahone ndi nḓila ine zwifhiwa hezwi (ndimi na vhuporofita) zwa shuma zwone zwoṱhe roṱhe..

Ndimi na vhuporofita zwi shuma kha zwigwada zwiraru zwo fhambanaho zwi tevhelaho: (1) Muthu a nga amba ndimi nga nḓila ya nṱha ha mvelo dzi re hone kha shango a sa athu u dzi guda, sa zwe zwa itea kha Mishumo 2:4 hune vhafunziwa vha Yesu vho amba ndimi dza shango dzo vha dzi sa ḓivhei kha vhone, nahone vha dovha vha porofita vha tshi ḓivhadza mishumo mihulwane ya Mudzimu. Hezwi zwo itea kanzhi u itela vhathu vho vha vho thetshelesaho vhafunziwa sa tshiga na vhuṱanzi ha uri Mudzimu u khou ita mushumo muswa wa ndeme kha shango. Hedzi ndimi dzo dovha dza itea kanzhi phanḓa ha musi luambo lwa English lu tshi vha luambo lwa shango ḽoṱhe. Zwiṅwe zwifhinga ho vha hu si na vhatoliki musi vhathu vha tshi ya mashangoni a nnḓa u funza, vha kona u amba nga ndimi dzine vha sa dzi ḓivhe fhedzi dzi ḓivheaho kha vhane vha khou thetshelesa, nahone mulaedza wa Kristo wa pfala zwavhuḓi**. (2) Ndimi na vhuporofita kha kereke:** Ndimi dzi nga vha luambo lwa muya lune a si lwa shango kana dzi nga dovha dza vha ndimi dza shango, fhedzi dzi tea u tshimbila na vhuporofita uri kereke i fhaṱiwe, nahone vhuporofita honoho vhu nga ḓa sa ṯhalutshedzo ya ndimi kana nga dziṅwe nḓila sa nzumbululo kana u bva ha maipfi na dziṅwe nḓila sa zwe zwa ṯalutshedzwa kha 1 Vhakorinta 12:4-7 uri kereke i fhaṱiwe (1 Vhakorinta 14:5). Hei nyimele i fhambana na musi vhathu vhoṱhe vha tshi rabela nga ndimi kha muṱangano wa vhatendi ngauri yeneyo nyimele i tendelwa. Fhedzi arali muthu muthihi a ima phanḓa ha tshigwada a amba nga ndimi vhathu vha tshi thetshelesa, hu tea u vha na ṯhalutshedzo uri vhatevheli vha pfesese. Izwi zwi nga dovha zwa itea musi muthu a tshi amba na muṅwe nga ndimi, fhedzi ṯhalutshedzo kana vhuporofita zwi tea u tevhela uri muṅwe a fhaṱiwe**. (3) Ndimi dza vhuthihi ha muthu na Mudzimu na u fhaṱea:** Hezwi ndi ndimi dzine mutendi a ṋetshedzwa uri a kone u vha na vhuthihi ho khwaṱhaho na Mudzimu na u fhaṱea kha muya wawe sa zwe zwa ṯalutshedzwa kha 1 Vhakorinta 14:2 **na 4.** Hafha a huna ane a pfesesa zwine zwa khou ambiwa, na muthu ene muṋe ane a khou rabela. Hedzi ndimi dzi dovha dza tshimbila na vhuporofita. Vhuporofita honoho ndi musi mutendi a tshi amba nga luambo lwa mvelo zwine zwa mu dzumbululelwa musi a tshi rabela nga ndimi, a tshi zwi amba zwi tshi nga zwo no itea naho zwi tshi kha ḓi ḓo itea kha shango ḽa mvelo. Hafha ri rabela nga ndimi nga u engedza sa luambo lwa muthu lwa thabelo u itela vhuthihi na Mudzimu na u fhaṱea hashu vhune a si ha u fhaṱa vhaṅwe fhedzi.
Lushaka lwa vhuporofita lune ri ḓo lu ṯalutshedza nga vhudivhaho kha pharagirafu i tevhelaho na kha pfunzo ya thabelo ndi honoho vhuporofita vhune wa vhu ita kha tshifhinga tshau tsha thabelo ya muthu nga eṱhe musi u tshi rabela nga ndimi.

Vhuporofita honoho vhu nga ḓa sa ṱhalutshedzo ya ndimi kana nzumbululo kana u bva ha maipfi nga nḓila i fanaho na musi u tshi rabela nga ndimi, fhedzi zwino zwi tshi ḓa sa vhuporofita kana nga dziṅwe nḓila, nahone zwoṱhe hezwi zwi itela vhufulufheli hau sa mutendi. Vhuporofita honoho vhu shuma nga nḓila i tevhelaho:

2.1) Ndimi na Vhuporofita: Musi u tshi rabela nga ndimi, u tea na u porofita. Ndimi na vhuporofita zwi shuma nga nḓila i tevhelaho. Musi u tshi rabela nga ndimi, u amba luambo lwa muya, u khou amba zwiphiri zwa Mudzimu kha muya, zwenezwo zwa kona u dzumbululelwa muhumbulo wau. Fhedzi ndimi kanzhi dzi shuma kha shango ḽa muya, ngauralo zwoṱhe zwine zwa dzumbululelwa muya wau musi u tshi rabela nga ndimi, u tea u thoma u zwi porofita. Nga maṅwe maipfi, u thoma u zwi amba nga luambo lwau lwa mvelo, u zwi ambe sa zwine zwa no ḓo vha zwo no itea kale kha shango ḽa mvelo. Tsumbo, musi u tshi rabela nga ndimi wa kona u vhona bono kha muhumbulo wau, khamusi ḽa u bvelela ha vhutshilo hau kana zwine Mudzimu a tama uri u zwi ite kana zwine A no u ṋea. Musi u tshi porofita, u ḓo thoma u amba zwine wa vha wo zwi vhona kha muhumbulo wau musi u tshi rabela nga ndimi sa zwine zwa no ḓo vha zwo no itea nga lutendo kha shango ḽa mvelo. Khamusi wo vhona muṱa wau wo tshidzwa kha bono musi u tshi rabela nga ndimi. Musi u tshi porofita, u ri, “Mudzimu ndi a livhuwa ngauri muṱa wanga wo no tshidzwa zwino nga dzina ḽa Yesu Kristo”. Vhuporofita ndi u amba nga lutendo zwine wa vha wo zwi vhona musi u tshi rabela nga ndimi na u zwi amba sa zwine zwa no ḓo vha zwo no itea nahone u livhuwa Mudzimu ngazwo.

Ndimi dzi vusa maanḓa a Mudzimu (dunamis) ngomu kha mimuya yashu, fhedzi vhuporofita vhu bvisa na u livhisa honoho maanḓa uri a shume kha riṋe u shandula nyimele dzo khetheaho uri dzi vhe kha lurere lwashu nahone zwi dovha zwa dzumbulula zwine zwa vha zwo no bviswa nga ndimi kha muya uri zwi vhonale kha shango ḽa mvelo.

ZWINE ZWA NDEME NGA TSHIFHINGA TSHA VHUPOROFITA: A) Musi u tshi rabela nga ndimi wa vusa maanḓa kha muya wau, nahone khamusi wa wana nzumbululo ya zwine Mudzimu a khou ṱoḓa u ita kana zwine wa khou rabela ngazwo nga ndimi, u tea u thoma u porofita nga mbilu yo fhisaho nga ha zwine wa vha wo zwi ṱanganedza kha muya wau musi muya wau u tshi kha ḓi vha wo vusa, ngauri maipfi a vhuporofita ane a amba nga tshenetsho tshifhinga a vha na maanḓa mahulwane u fhira musi a tshi ambiwa musi muya wau wo dzika, thoma u porofita hezwi zwithu zwe zwa u sumbedzwa kha shango ḽa mvelo musi muya wau u tshi kha ḓi vha wo vusa. **B)** Musi u tshi porofita, a zwi ambi uri u tea u amba maipfi manzhi, fhedzi zwa ndeme ndi u amba maipfi a lutendo nga tshifhinga tshe wa vusa mulilo wa Muya Mukhethwa nga ndimi, u nga dovha wa dovhololа ipfi ḽithihi kana maipfi mavhili lunzhi u swika u tshi pfa uri zwo no itea kha shango ḽa muya nahone zwi ḓo vhonala kha shango ḽa mvelo, u ḓo zwi ḓivha nga u pfa mulalo na u awela kha muya wau, zwa ndeme ndi u tevhela zwine muya wa u livhisa zwone; kha tshenetsho tshifhinga muhumbulo a u tei u dzhena vhukati. **C)** Musi u tshi pfa u tshi tea u ita zwiito zwa lutendo sa u tshimbidza zwanḓa u fana na u kwasha miḓi kana nyimele, kana u kunga fhasi tshithu nga tshanḓa sa tshiga tsha u bvisa tshiṅwe tshithu kha shango ḽa muya u tshi isa kha ḽa mvelo, ita zwenezwo nga lutendo nahone u zwi dovhololе musi zwi tshi ṱoḓea u swika u tshi pfa u awela na mulalo kha muya wau, arali u sa athu u awela kha muya, bvela phanḓa na vhuporofita, zwiito zwa lutendo na ndimi ngauri hezwi zwi sumbedza uri hu kha ḓi vha hu tshi khou itea zwithu kha shango ḽa muya nahone u tea u bvela phanḓa, u konḓelela hau hu ḓo ḓisa u fhelela kha shango ḽa muya, nahone musi wo no swika kha u fhelela u ḓo pfa mulalo na u awela. **D)** Honoho vhuporofita hu katela u amba maipfi, zwiito zwa lutendo, ṱhalutshedzo ya ndimi na zwiṅwe-vho, zwa ndeme ndi u tendela muya wau u vhuyelela u vulea sa musi u tshi rabela nga ndimi, vha mbilu yo vhofholowaho u ita zwine wa pfa u tshi tea u zwi ita kana u zwi amba, bvisa milayo ya muhumbulo na mitemo ya sialala ya thabelo, lila arali zwi tshi ṱoḓea, vhidza nga ipfi ḽihulu arali zwi tshi fanela, ita zwiito zwa lutendo na zwiṅwe-vho. **E)** Zwiṅwe zwifhinga u tea u amba zwine wa ṱoḓa u zwi vhona sa Ezekiele, ene o vha a tshi tea u vhidza marambo a ombelaho musi a tshi ṱoḓa u vhona u vhumba ha vhathu, nahone a vhidza muya uri u dzhene kha mivhili i si na vhutshilo, ngauralo u tea u vha na u ṱalusa ho khetheaho kha vhuporofita hau, vhala Ezekiele 37:1-14 u pfesesa maanḓa a vhuporofita, musi ri tshi porofita kha marambo o ombelaho, a kuvhangana kha shango ḽa muya; musi ri tshi bvela phanḓa na vhuporofita, misipha, ṋama na lukanda zwi a fhaṱea u vha fukedza marambo; nahone musi ri tshi konḓelela, muya u dzhena nahone zwi a tshila, hezwi ndi bono ḽi sumbedzaho maanḓa a vhuporofita u shandula nyimele dzashu, bvela phanḓa u porofita u swika u tshi vhona u vhonala ha zwine wa khou zwi amba.

1. U AMBELA IPFI ḼA MUDZIMU: Arali u tshi ṱoḓa Ipfi ḽa Mudzimu ḽi tshi vhonala vhutshiloni hau, u tea u ḽi amba tshifhinga tshoṱhe nga mulomo wau, musi u tshi ḽi tenda mbilu yau i tshi khwaṱhisa honoho ngoho kha shango ḽa muya, fhedzi musi u tshi ḽi ambela nga mulomo, honoho ngoho i a vhonala nahone i vha vhukuma kha shango ḽa mvelo, tshifhinga tshoṱhe amba zwine Mudzimu a amba nga ha iwe na vhutshilo hau, u songo amba maipfi a lufu fhedzi amba maipfi a vhutshilo ngauri ndi one ane wa vha nao, amba zwine wa ṱoḓa u zwi vhona na zwine Mudzimu a amba fhedzi.

   Lulimi lwau ndi khii ya vhutshilo vhune wa ṱoḓa u vhu tshila (Mirero 18:20-21, Marko 11:22-24).

   Hezwi zwivhuya zwa u amba kana u ḓivhadza ndi zwa ndeme vhukuma, fhedzi zwi fhambana na vhuporofita ngauri zwone u nga zwi ṅwala fhasi wa zwi amba tshifhinga tshoṱhe, ngeno vhuporofita vhu tshi ḓa sa nzumbululo na ṱhuṱhuwedzo musi u tshi rabela nga ndimi, fhedzi u amba zwivhuya nazwo zwi kha ḓi vha tshipiḓa tsha vhuporofita vhuhulwane ha vhutshilo hau nahone zwi tea u ambiwa tshifhinga tshoṱhe.

2. **ITA IPFI ḽA MUDZIMU:** Tshifhinga tshoṱhe ita zwine Ipfi ḽa Mudzimu ḽa amba nahone dzhia maga a lutendo kha zwine ḽa amba, arali Bivhili i tshi ri u songo vhilaela, u songo vhilaela, arali i tshi ri u vheye zwanḓa kha vhalwadze, ita zwenezwo, arali i tshi ri livhuwa tshifhinga tshoṱhe, ita zwenezwo nahone u songo mbilu mbilu, hezwo ndi u ita Ipfi, arali wa ita Ipfi ḽa Mudzimu naho hu na nyimele dzine wa khou ṱangana nadzo, u ḓo kona u tshimbila zwavhuḓi sa Murwa wa Mudzimu o dzumbululwaho kha zwoṱhe, tshifhinga tshoṱhe, dzhia maga a lutendo kha Ipfi ḽa Mudzimu naho u sa pfi nga nḓila ya mbilu, ngauri lutendo a lu itwi nga zwipfi.

Dziwaho uri ni ndi zwe Bivhili i ri ni ndi zwone, ni na zwe Bivhili i ri ni na zwone, ni nga ita zwe i ri ni nga ita zwone. Ḓivhoneni sa Mudzimu a tshi ni vhona nahone ni vhidze vhone vhaṋe fhedzi zwe Mudzimu a ni vhidza zwone. U ita nga u ralo, Ipfi ḽa Mudzimu ḽi ḓo ḓivhonadza vhutshiloni haṋu nga maanḓa.

Haya ndi tsumbo dziṅwe dza u ṱanziela ha lutendo dzine na nga dzi ṱanziela ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe nga murahu ha tshifhinga tsha thabelo yaṋu. Zwiṅwe hafhu ṅwalani fhasi dzine dza vha dzaṋu nga inwi na dzine dza kwama pulane ya Mudzimu kha vhutshilo haṋu. Humbelani uri nga lutendo ni ḓivhone hune Mudzimu a no ni vhona hone kale nahone ni vhidze vhone vhaṋe zwe Mudzimu a ni vhidza zwone naho ni sa athu u zwi vhona nga maṱo a muthu. Lutendo lu amba zwine lwa tama u zwi vhona, hu si zwe lwa vhona. Hu sa londwi uri ni muthu wa bindu, mulimi, mufunzi na zwiṅwe, milayo ya lutendo i shuma kha vhathu vha mitupo yoṱhe. Arali na bvela phanḓa ni tshi ṱanziela, ni tshi zwi tenda, ni ḓo zwi vhona zwi tshi ḓivhonadza vhutshiloni haṋu.

1. Ndi tshimbila nga vhuḓivho ho fhelelaho ha Mudzimu (Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa) zwino.
2. Ndi tshimbila nga ho fhelelaho sa Murwa/ṅwananyana o ḓivhonadzaho wa Mudzimu zwino. Ndi Khosi nahone ndi vhusa vhutshiloni, ndi tshifhe nahone ndi shumela Mudzimu nga vhuṱolo na u ḓikumedzela, ndi sika ntswa, zwa kale a zwi na maanḓa kha vhutshilo hanga, ndi muimeleli wa Kristo shangoni, ndi tshimbila nga milayo ya ṱadulu kha zwithu zwoṱhe.
3. Ndi tshimbila kha u ḓala ha maanḓa, vhuḓivho, vhuhosi, vhukoni, zwifhiwa, vhugala, vhushumeli, u pfesesa, pfanelo, u khou vha mukhethwa, u luga, mvelo, u bvelela na u ḓivhonadza ho fhelelaho ha Murwa wa Mudzimu zwino.
4. Ndi khunyeledza ndivho ya Mudzimu vhutshiloni hanga nga ho fhelelaho zwino.
5. Ndi tshimbila kha gundo kha Sathani na mishumo yawe na muvhuso wawe zwino. Ndi na maanḓa kha vhulwadze, lufu, vhushai, malwadze a mbilu, u kundelwa, tshivhi na zwoṱhe zwine zwa bva kha u wa ha Adamu nahone ndi tshimbila nga gundo kha zwoṱhe zwenezwo zwino.
6. Ndi tshimbila kha u ḓivhonadza ho fhelelaho ha Muya Mukhethwa na u ḓivhonadza hawe ha sumbe zwino, zwine zwa vha: Muya wa vhuṱali na u pfesesa, Muya wa nyeletshedzo na maanḓa, Muya wa nḓivho na wa nyofho ya Murena.
7. Ndi pfesesa mbilu ya Khotsi anga nahone ndi i khunyeledza nga ho fhelelaho zwino.

Iḓani ni ite u ṱanziela ha lutendo nga nḓila i tevhelaho nga misi nahone ni ṅwale vhone vhaṋe zwine zwa amba hune na tama u vha hone vhutshiloni. Amba zwone sa mbilu i tshi vhuya yo no zwi swikelela kale. Zwiṅwe zwa u ṱanziela zwi nga vha zwa u ḓilonda na u tsireledzwa nga Mudzimu. Humbelani uri u aluwa kha zwa muya zwi ṱoḓa u ḓikumedzela. Gudani Maṅwalo o bulwaho afho fhasi nahone ni a swaye nga mavara o fhambanaho. Gudani Thestamente ya Kale musi no no fhedza Thestamente Ntswa nga nḓila ya misi. Fhedzani ni tshi pfesesa uri Thestamente ya Kale ndi murunzi wa Thestamente Ntswa. Hezwi zwi amba uri fulufhedziso dzoṱhe dza mulanga wa kale zwino ndi ngoho dzashu kha Thestamente Ntswa yo khunyeledzwaho nga Kristo.
Maṅwalo a tevhelaho a sumbedza uri ni nnyi kha Kristo, zwine na nga ita nga Kristo na uri Mudzimu ndi nnyi kha inwi nga Kristo na zwe a ni itela zwone. Zwiṅwe a si maipfi a u livhana nga ho livhaho, fhedzi a sumbedza uri ni nnyi na zwine na vha nazwo kha Kristo. Hu dovha ha vha na ndingo ya nḓila ya u fhedzisa u vhala Thestamente Ntswa nga ṅwedzi muthihi. Ni songo kundelwa u fhedzisa u vhala Thestamente Ntswa ṅwedzi muṅwe na muṅwe kana lwa vhuvhili nga ṅwedzi, ni tshi i vhala/ṱanziela nga dzi version dzo fhambanaho, u i swaya nga mavara o fhambanaho zwi ḓo ni thusa. Ni ḓo dzhena nga vhuḓalo kha Kristo arali na ita zwithu izwi. Musi no no pfesesa Thestamente Ntswa nga ho fhelelaho, gudani Thestamente ya Kale nga vhuḓalo nga u pfesesa na u ḓikumedzela. Ni nga i fhedza luthihi kha miṅwedzi ya rathi (6) kana nga nḓila iṅwe na iṅwe ine na ṱoḓa u guda ngayo. Ni nga dovha na guda Thestamente Ntswa na ya Kale nga tshifhinga tshithihi. Ḓikumedzeni u vhala na u fhedza Bivhili hafhu na hafhu u swika Yesu Kristo a tshi vhuya, ni ḓo sokou dzhena nga vhudalo vhuhulwane.

VHAROMA 3:24
VHAEFESA2:13 2 PETRO 1:8
VHAROMA 8:1
VHAEFESA 3:6 2 JOHANI 1:9
VHAROMA 8:2
VHAFILIPI 1:6
VHAROMA 12:5

VHAGALATA 2:24
2 TIMOTHEO 2:10
VHAGALATA 3:26
2TIMOTHEO3:1
MISHUMO 17:28
VHAKOLOSAI 2:6 1 JOHANI 3:5
JOHANI 1:4

VHAEFESA 6:10
VHAEFESA 1:7
VHAEFESA 2:21 VHAKOLOSAI 1:14
1PETRO 1:8
VHAEFESA 1:11
VHAEFESA 2:22 VHAKOLOSAI 2:3

VHAFILIPI 3:13,14
1 VHAKORINTA 1:2,30
VHAKOLOSAI 1:28
1 VHAKORINTA 15:22
1 VHAṰESALONIKA 4:16
2 VHAKORINTA 1:21
1 VHAṰESALONIKA 5:18
2 VHAKORINTA 2:14
1TIMOTHEO 1:14
2 VHAKORINTA 3:24
2TIMOTHEO 1:19
2 VHAKORINTA 5:17
2TIMOTHEO 1:13
2 VHAKORINTA 5:19
2TIMOTHEO 2:1
1 VHAKORINTA 1:5
VHAKOLOSAI 1:17 VHAHEBERU 7:25

1 VHAKORINTA 8:6
VHAKOLOSAI 1:20 VHAHEBERU 13:15

VHAKOLOSAI 1:6
VHAKOLOSAI 3:17 1PETRO 1:21
VHAROMA 6:4 VHAROMA 8:32 VHAKOLOSE 2: 13-15
VHAROMA 6:6
2 VHAKOLOSAI 13:4 VHAKOLOSAI 3:4
VHAROMA 6:8
VHAKOLOSAI 2:12
2TIMOTHEO 2:1112

VHAKOLOSAI 2:7
JOHANI 3:15,16
VHAKOLOSAI 2:10
2 VHAKORINTA 1:20
2:5
2 VHAKORINTA 5:21
2:6
VHAEFESA 1:14
2:8
VHAEFESA 1:10
2:27,28
VHAFILIPI 3:9
3:3
VHAEFESA 1:6
VHAEFESA 5:8
VHAROMA 5:2
VHAROMA 5:11 VHAGA 6:14

VHAEFESA 4:16
VHAKOLOSAI 2:19

2 VHAKOLOSAI 2:15
VHAKOLOSAI 2:17
VHAFILIPI 3:12
VHAKOLOSAI 3:24
1 JOHANI 1:5
2:27
VHAROMA 5:1
1 VHAKORINTA 15: 57 VHAFILIPI 4: 6-7

1 JOHANI 3:6
1 JOHANI 3:24
1JOHANI 1:20
1 JOHANI 4:13
1JOHANI 1:4
1 JOHANI 5:14,15
1 JOHANI 1:14
1JOHANI 5:20
1 JOHANI 1:10
1 JOHANI 3:9
1 JOHANI 3:7
1 JOHANI 2:5
1 JOHANI 5:10

VHAEFESA 1:13
VHAEFESA 3:12 VHAKOLOSAI 2:11
VHAROMA 3:22
VHAROMA 7:4 VHAGALATA 2:16
VHAROMA 5:15
1 VHAKORINTA 1:4 VHAEFESA 1:5
VHAROMA 5:17-19
2 VHAKORINTA 5:18 VHAFILIPI 1: 11
VHAFILIPI 4:19 1PETRO 2:5
1PETRO 1:3 1PETRO 5:10

MATIO 18:11
VHAKOLOSAI 1:13 JAKOBO 4:7

MATIO 18:18-20
MATIO 28:18-20
VHAKOLOSAI 1:26-27 1PETRO 2:9
MARKO 1:8 TITO 2:14 1PETRO 2:21
MARKO 11:23,24 TITO 3:7 1PETRO 3:18
LUKA10:19
VHAHEBERU 2:9-11 1PETRO5:7
JOHANI 4:14 VHAHEBERU

JOHANI 6:57 JOHANI 14:6 VHAROMA 5:11 2:14-15 1 JOHANI 1:9
JOHANI 6:56 JOHANI 15:4,5 JOHANI 16:33 VHAGALATA 3:13-14 VHAHEBERU 10:10 JOHANI 6:40
JOHANI 14:20 JOHANI 15:7,8 VHAROMA 6:23 VHAEFESA 2:7 JOHANI 3:17 VHAHEBERU 13:2 0-21 2:18 1 JOHANI 2:1 JOHANI 10:10 VHAHEBERU VHAHEBERU

JOHANI 15:9 MATIO 18:20 JOHANI 14:13,24 1 VHAKORINTA . 6:11 N MARKO 16:17,18 JOHANI 16:23,24 8:37 VHAROMA 5:9 4:9 VHAROMA 6:8 VHAEFESA 2:5 NS 1 JOHANI JOHANI 14:12 7:19,22 JOHANI 14:23 1 JOHANI 4:4 8:6 1 JOHANI 4:10 JOHANI 17:23 VHAHEBERU VHAHEBERU

VHAROMA 4:14-16 1JOHANI 3:2

VHAHEBERU 1:3 VHAFILIPI VHAGALATA VHAKOLOSAI 2:20 2:20 VHAHEBERU 9:26 VHAKOLOSAI 3:3 VHAHEBERU 13:5B,6 9:24 VHAGALATA 3:29 9:28 VHAGALATA 5:1 10:14 1JOHANI 4:15 WS 1JOHANI 5:1,4-5 1JOHANI 5:11,12 VHAHEBERU VHAHEBERU

VHAHEBERU MATIO 8:17 9:11,12 VHAFILIPI 2:5 VHAHEBERU 10:19,20 1JOHANI MATIO 11:28-30 VHAHEBERU 9:14,15

VHAFILIPI 2:13 VHAHEBERU 13:8

NḐILA YA U FHEDZA TESTAMENTE NTSWA NGA ṄWEDZI MUTHIHI:

ḐUVHA VHALA

1. **MATIO 1-8**
2. **MATIO 9-15**
3. **MATIO 16-22**
4. **MATIO 23-28**
5. **MAREKA 1-6**
6. **MAREKA 7-12**
7. **MAREKA 13-Luke 2**
8. **LUKA 3-7**
9. **LUKA 8-12**

10. **LUKA 13-19**

11. **LUKA 20-24**

12. **JOHANI 1-7**

13. **JOHANI 8-13**

14. **JOHANI 14-21**

15. **MISHUMO 1-7**

16. **MISHUMO 8-13**

17. **MISHUMO 14-20**

18. **MISHUMO 21-28**

19. **VHARAMA 1-8**

20. **VHARAMA 9-16**

21. **1 VHAKORINTA 1-11**

22. **1 VHAKORINTA12-**
2 VHAKORINTA 7

23. **2 VHAKORINTA 8- VHAGALATA 6**

24. **VAEFESA–VHAFILIPI**

25. **VAKOLOSA–2 VHATESALONIKA**

26. **1 TIMOTHEO–FILEMONI**

27. **VHAHEBERU**

28. **JAKOPO–1 PETRO 2**

29. **PETRO–YUDA**

30. **NZUMBUSOLO**
111

VAKOLOSA 3:1 **VHAHEBERU**

MUDZIMU

MUDZIMU (Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa)

Mudzimu u dzumbululwa kha Bivhili sa Mudzimu muthihi ane a ḓivhonadza kha vhathu vha vhathu vha vhuraru. Mudzimu u dzumbululwa sa Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa. Avha a si midzimu miraru, fhedzi ndi Mudzimu muthihi o ḓivhonadzaho nga vhathu vhathihi vha vhuraru. Mudzimu u na maanḓa o fhelelaho (ane a kona zwoṱhe), u hone hoṱhe (ane a vha hone huṅwe na huṅwe), na vhuḓivho ho fhelelaho (ane a ḓivha zwoṱhe). Mudzimu ha shanduki, zwi amba uri ha shanduki.Phanḓa ha musi Mudzimu a tshi amba na muthu, o vha a tshi ḓivhiwa sa Mudzimu Ramaanḓa oṱhe, Ipfi na Muya wa Mudzimu. Nga nṱhani ha vhushaka hawe na muthu, Mudzimu Ramaanḓa oṱhe o vhidzwa Khotsi, Ipfi ḽa vhidzwa Yesu Kristo Murwa wa Mudzimu nahone Muya wa Mudzimu wa vhidzwa Muya Mukhethwa. Khotsi o vhidzwa Khotsi ngauri o vha Khotsi a Yesu nahone ndi Khotsi ashu, Murwa o vhidzwa Murwa ngauri ndi Mukomana washu, o ḓa u ri ita vhana vha Mudzimu sa ene, nahone Muya wa Mudzimu wo vhidzwa Muya Mukhethwa ngauri u ri ṋea maanḓa u tshila vhutshilo ha Mudzimu. Hezwi ndi vhutshilo hune ra tshila sa Mudzimu nahone ri ita zwithu sa ene. Zwi katela vhutshilo ha vhuṱolo, vhutshilo ha u khethwa, hu re vhutshilo ha u fhandekanywa na tshivhi.

Zwino ri ḓo sedza:

MUDZIMU, KHOTSI:

O vha e hone tshifhinga tshi sa athu u vha hone na tshifhinga tsha u sika zwithu zwoṱhe zwoṱhe zwo sikiwa nga Ene. Khotsi ndi muthu wa u thoma kha Vhuhosi ha Mudzimu; u na mbonalo i fanaho na yashu ngauri ro sikiwa nga tshifanyiso na tshivhumbeo tshawe. Phambano i yohone vhukati hashu na Ene ndi uri Ene ha tshili kha mivhili ya ṋama na malofha sa rine. Fhedzi ndi Muya ane a na mbilu (maipfi a mbilu, mbilu na vhuṱali) sa rine (Yohane 4:24). Ndi muthu ane a na vhuhumbuleli na mvelo sa rine.

DZINA ḼAWE:: Dzina ḽawe ndi Yehova. Dzina Yehova ḽi amba uri "**NDO HONE".** Ndi dzina ḽine ḽa bva kha dzina ḽa Luheberu ḽa YAHWEH, ḽine ḽa amba uri **"NDO HONE".** Heli dzina ḽi sumbedza u vha hone ha Mudzimu vhukati ha vhathu vhawe, nahone ḽi dovha ḽa sumbedza uri o vha e hone tshifhinga tshoṱhe nahone uri ndi ene tshisima tsha vhutshilo hoṱhe na zwoṱhe zwi re hone ṋamusi, nahone ndi ene zwoṱhe zwine vhathu vhawe vha zwi ṱoḓa (Ekisodo 3:13-14).

MVELO WAWE (Ekisodo 34:5-8): Mudzimu Khotsi u ḓala nga lufuno: u ita zwoṱhe zwine a ita kha rine nga nṱhani ha lufuno lwawe luhulu kha rine. **Mudzimu u na vhuthu:** ha ri ṋei khaṱhulo ine ra fanela u i wana. **Mudzimu u na tshilidzi:** u ri ṋea zwoṱhe nga fhasi ha tshilidzi tshawe nahone u ri takadza nga tshilidzi tshawe. **Mudzimu u fulufhedzea:** u dzula a tshi khunyeledza ipfi ḽawe kha rine. Ri nga fulufhela Ene nga ho fhelelaho. **Mudzimu u na mbilu ya vhuthu:** u pfa vhuṱungu hashu nahone u ri thusa musi ri kha ṱhoḓea. **Mudzimu u na mbilu i re mbilu ya mbilu tshivhili (u sa ṱavhanya u sinyuwa): u** a kona u konḓelela u shaya hashu nahone u ri thusa u fhela mbilu. Mudzimu u vhudi: u a ri funa nahone u ita zwithu zwavhuḓi kha rine. U tama uri ri tshile vhutshilo ho takalaho nahone ho fhelelaho. **Mudzimu u na mbilu ya vhuthu vhuhulwane:** u pfa na u kwamea nga ṱhoḓea dzashu nahone u ri thusa kha dzone. **Mudzimu u na mbilu i dzikaho:** u shumisana na vhana vhawe vha ḓikumedzelaho nga mbilu i dzikaho. **Mudzimu u khethwa:** o fhandekana na vhuvhi, Mudzimu u luga: u ita zwithu nga u luga..

MABEBU A MUYA MUKHETHWA a dovha a sumbedza mvelo ya Mudzimu (Vhagalata 5:22). Khotsi u na maanḓa o fhelelaho, u ḓivha zwoṱhe nahone u hone huṅwe na huṅwe nga Muya Mukhethwa.

Ene ndi we o tshimbila na vhathu kha Mulanga wa Kale. Mushumo muhulwane we a u ita kha Mulanga wa Kale ndi mulanga we a u ita na Abrahamu. Hoyu mulanga wo ṋea Mudzimu pfanelo ya u ḓisa Murwa wawe, Yesu Kristo shangoni u ḓa u tshidza shango ngauri Abrahamu o dovha a ṋea Mudzimu murwa wawe Isaka nga lutendo (Vhahevheru 11:17-20). Ri ḓo zwi ṱalutshedza nga vhuḓalo nga murahu.

Mushumo wa Khotsi zwino ndi uri o vhea zwithu zwoṱhe fhasi ha Yesu Kristo na Kereke yawe nahone u vhusa na u langa nga Ene. Khotsi u dzula kha Kristo nga vhuḓalo (Vhakolosa 1:19-20) nahone a hu na ane a nga ḓa kha Khotsi arali a si nga Yesu Kristo fhedzi (Yohane 14:6).

MADZINA AWE A MANGWE: Madzina awe a dzumbulula mvelo yawe, mikhwa yawe na mishumo yawe: Ipfi ḽa **"EL"** ḽi amba **"Mudzimu".** Ipfi ḽa **"YAHWEH"** ḽi amba **"NDO HONE"** kana **"ANE A VHA HONE NGA ENE MUṰA".** Dzina Yahweh na Yehova a amba zwine zwa fana, zwine zwa amba **"NDO HONE"** ḽine ḽa dovha ḽa ṱalutshedzwa sa **"MURENA"** nga maḽeḓere mahulu Bivhilini. Zwino, aya madzina ane ra khou a sedza a bva kha luambo lwa Luheberu, nahone a ṱalutshedzwa kha Luṅwalwa lwa Tshiingirishi.

1 1 **EL ELOHIM** i amba MUDZIMU RAMAANḒA OṰHE (Genisis 1:1)

2 **EL ELYON** i amba MUDZIMU O NṰHA/KHULWANESA (Genisis 14:18)

3 **EL SHADDAI** i amba MUDZIMU ANE A SA KUNDIWI/ANE A FHELELA ZWOṰHE (Genisis 17:1)

4 **EL GIBHOR** i amba MUDZIMU MUNENE/MLWELI MUNEENE WA VHUKHONI (Isaia 9:6)

5 **EL ROI** i amba MUDZIMU ANE A VHONESA ZWOṰHE (Genisis 16:13)

6 **EL OLAM** i amba MUDZIMU WA VHUṰHENGA (Genisis 21:33)

7 **EL NASA** i amba MUDZIMU ANE A FHEDZA TSHIVHI/KHAŃWEDZO (Phisalema 99:8)

8 **ADONAI** i amba MURENA/MATHOMBO (Genisis 15:2)

9 **YAHWEH** i amba NDO HONE / A ḒI VHA HO ḒI ITA (Genisis 2:4)

10 **YAHWEH YASHA GA'AL** i amba MURENA MUTSHIDZI NA MUTSHIDZULI ASHU (Isaia 49:26)

11 **YAHWEH TSIDKENU** i amba MURENA VHULUGU HASHU (Yeremia 23:6)

12 **YAHWEH M'QADDESH** i amba MURENA MUKHETHWA WA RINE (Ekisodo 31:13)

13 **YAHWEH QANNA** i amba MURENA ANE A LIDZA LUFUNO LWAWE (Ekisodo 34:14)

14 **YAHWEH SHALOM** i amba MURENA MULALO WASHU (Vhaahavheli 6:24)

15 **YAHWEH RAPHA / ROPHE** i amba MURENA MUTSHIDZI WA MALWADZE (Ekisodo 15:26)

16 **YAHWEH JIREH** i amba MURENA MUPFI WA RINE (Genisis 22:14)

17 **YAHWEH ROHI** i amba MURENA MULISA WASHU (Phisalema 23:1)

18 **YAHWEH NISSI** i amba MURENA TSHIFANYISO TSHA GUNDO (Ekisodo 17:15)

19 **YAHWEH SABOATH** i amba MURENA WA MAFHODZO / MURENA MULANGI WASHU (1 Samuele 1:3)

20 **YAHWEH SHAMMAH** i amba MURENA U HONE (Ezekiele 48:35)

21 **ABHIR** i amba MUNAMBE/ANE A NA MAANḒA (Genisis 49:24)

22 **QADOSH** i amba MUKHETHWA (Isaia 1:4)

23 **YAHWEH EL EMETH** i amba MURENA MUDZIMU WA NGOHO (Phisalema 31:5)

24 **YAHWEH GOELEKH** i amba MURENA MUREDZI WASHU (Isaia 60:16)

Madzina oṱhe a Mudzimu Khotsi o ṱanganyiswa kha dzina "YESU", ḽine ḽa amba "MURENA NDI MUPSHAṬI" nahone a ḓivhonadza nga khaḽo. Nahone u ḓala hoṱhe ha Mudzimu hu dzula kha Yesu Kristo, nahone hu ḓivhonadza nga kha Ene (Vhakolosa 1:19-20).

Thestamente ya Kale i sumbedza muthu wa Mudzimu Khotsi nga vhunzhi, ngeno Mafhungo-ngoho a sumbedza muthu wa Yesu Kristo, nahone Bugu ya Mishumo i sumbedza muthu wa Muya Mukhethwa kha u shuma nga vhushie. Maṅwalo manzhi kha Thestamente Ntswa a ṱalutshedza Vhakriste uri vha nnyi, zwine vha vha nazwo kha Kristo na mishumo yavho kha Mudzimu na kha vhaṅwe.

Mudzimu Khotsi o shuma na vhathu u bva mathomoni a tshifhinga, u swika kha u sikiwa ha Mulanga wa Kale u swika tshifhinga tsha musi Yesu Kristo a tshi ḓa kha shango.

Zwino ri ḓo sedza mishumo ya Mudzimu Khotsi u bva mathomoni u swika u ḓa ha Yesu.

Ri ḓo ṱalutshedza nahone ra ita uri pulane na mushumo wawe wa u renga na u tshidza hu vhe fhethu hu pfala zwavhuḓi..

Tshitori ya u vhuyedzedza i thoma u bva kha Adamu u ya kha Noaxe, Noaxe u ya kha Abrahamu, Abrahamu u ya kha Mushe, na Mushe u ya kha Yesu Kristo. Yesu Kristo ndi u khunyelela ha u vhuyedzedza nga vhufhelelaho. Hafha hu tevhelaho u pandekanywa:

U THOMA

Mudzimu o sika maṱaḓulu na vharuṅwa nga mivhili na maimo o fhambanaho musi a sa athu sika ḽifhasi. Yobo 38 i sumbedza uri vharuṅwa vho takala musi Mudzimu a tshi vumba ḽifhasi. Vharuṅwa avho vhoṉewa milayo i re khagala ya kushumele, maimo, mishumo ya vhurangaphanḓa, na vhudifhinduleli ha u ḓiṱukufhadza, nahone vho sikiwa vhe vhanzhi nga maanḓa.

Vhaṅwe vharuṅwa vhoṉewa mishumo ya vhurangaphanḓa ṱaḓulu. Sa tsumbo, Mikaele u langa mmbi ya ṱaḓulu (dzina ḽa Mikaele ḽi amba uri "Ndi nnyi ane a fana na Mudzimu?"). Gabriele u na vhudifhinduleli ha u isa milaedza na miṅwe mishumo mihulwane (Gabriele zwi amba uri "Mudzimu ndi nungo dzanga"). Lusifere, zwine zwa amba uri "mureli wa tshedza" kana "ṉaledzi ya matsheloni," o vha a tshi langa vhurabeli nahone o vha kerube wa u tsireledza.

Nga nṱhani ha zwenezwo, hu na vhaṅwe vharuṅwa vha sa ṱalutshedzwi nga u tou bulwa kha Bivhili, sa Rafaele, muruṅwa wa u fhodza vhaṅwe. Vharuṅwa avho vho vha vhe ṱaḓulu na Mudzimu lwa tshifhinga tshi songo bulwaho musi ḽifhasi ḽi sa athu vumbwa.

U Sikwa ha Ḽifhasi na Muthu (Genesi 1:1-26)
ADAMU NA EVA

Nga murahu ha tshifhinga tsho khetheaho, Mudzimu o sika ḽifhasi na vhathu nga tshifanyiso na u fana Hawe. Oṉea vhathu maanḓa na vhuhosi kha ḽifhasi. Mudzimu o thoma nga u sika munna nahone a mu ira Adamu, zwine zwa amba uri "murwa wa mavu matswuku" ngauri o vumbwa nga mavu. Mudzimu a dovha a sikela Adamu mufumakadzi, a mu ira Eva, zwine zwa amba uri "u tshila," "uṉea vhutshilo," kana "u fema." Adamu o mu ira nga u ralo ngauri o vha a tshi ḓo vha mme a zwivhumbwa zwoṯhe zwi tshilaho.

Adamu na Eva vho tshila nga dakalo; vho vhusa ḽifhasi na zwifuwo zwalo, vha funa Mudzimu, nahone vha Mu thetshelesa. Mudzimu o vha laedza uri vha ḽe kha muri muṅwe na muṅwe na zwimela zwoṯhe nga nnḓa ha muri wa nḓivho ya zwivhuya na zwivhi. O vha sevhisa uri vha ḓo fa arali vha ḽa kha wonoyo muri. O ita izwi ngauri o vha a tshi ṱoḓa uri vha Mu thetshelese nga lufuno lwavho lwa u ḓikhethela. Vhukoni havho ha u nanga zwivhuya musi vha tshi kona u nanga zwivhi ho vha hu tshi ḓo sumbedza lufuno lwavho kha Ene na u Mu thetshelesa, zwe zwa Mu takadza.

U WA HA LUSIFERE

Bivhili a i bulwi uri u wa ha Lusifere ho itea lini, fhedzi ri a zwi ḓivha uri zwo itea nga murahu ha u sikiwa ha ḽifhasi na musi a sa athu linga Adamu na Eva. Musi Mudzimu a tshi sika ḽifhasi, O bula uri zwithu zwoṯhe zwo vha zwi zwavhuḓi, zwi tshi amba uri hele yo vha i sa athu lugiselwa Sathane ngauri Lusifere o vha a sa athu wa. Samusi Mudzimu o vhona zwoṯhe zwe A sika zwi zwavhuḓi, iyi ndimana i sumbedza uri hele yo vha i sa athu sikiwa na u lugiselwa Sathane ngauri hele a si yavhuḓi. U bva kha iyi ndimana ri nga amba uri Sathane o wa nga murahu ha u sikiwa ha ḽifhasi na u sikiwa ha muthu, fhedzi hu sa athu vha na u linga Adamu na Eva.

Lusifere o ḓala u ḓihudza nahone a linga vhaṅwe vha vharuṅwa, vhane tshithihi kha zwikararu zwavho vha mu tevhela. Vharuṅwa avho vho landula vhuhosi ha Mudzimu nahone vha vha vhatshandukeli. Ho vha na nndwa khulu ṱaḓulu, ya fhela nga Mikaele na vharuṅwa vhawe vha tshi lwa na Lusifere na vhatikedzi vhawe. Mafheleloni, Lusifere o kundwa nahone a poselwa fhasi kha ḽifhasi, a xelelwa nga vhuimo hawe ṱaḓulu (Nzumbululo 12:7-8).

Vharuṅwa avho vho xelelwa nga tshedza tshavho nahone vha vha madimoni; Lusifere a ḓivhiwa sa Diabolo, nahone ipfi ḽine ḽa katela Diabolo na madimoni ḽi pfi **“Sathane”,** zwine zwa amba uri "mupfumedzi**." Ipfi ḽa "dimoni"** ḽi amba muya muvhi. Nga tshanḓa tshaḽo, ipfi ḽa **"Diabolo"** ḽi amba muya muhulwane wa vhuvhi. Musi vha tshi poselwa fhasi kha ḽifhasi, vharuṅwa avho vho xelelwa nga mivhili yavho yavhuḓi i penyelelaho nahone vha wana dzikhakhathi dzo fhambanaho, hele ya lugiselwa vhone sa fhethu havho ha khaṱhulo (Mateo 25:41).

Sathane Ngadeni ya Edene

Diabolo o dalela Ngade ya Edene nahone a dzhena kha ṉowa, a linga Eva uri a ḽe mutshelo wa muri wo dzivhiswaho. Nga u tenda ṉowa, a ḽa mutshelo nahone a ṉea munna wawe, Adamu, muṅwe wawo, we a si lingwe nga Sathane. Naho zwo ralo, Adamu o thetshelesa Eva vhudzuloni ha Mudzimu nahone a ḽa mutshelo. Hei tsheo yo amba uri Adamu o pfuka ndaela ya Mudzimu a tshi zwi ḓivha zwavhuḓi nahone e na muhumbulo wo dzikaho, hu si nga nṱhani ha u lingwa sa Eva. Musi a tshi ḽa mutshelo, tshivhi tsha dzhena shangoni, nahone lufu lwa dza nga yeneyo tshivhi (Vharoma 5:12). Adamu na Eva vho fa nga lwa muya; vho pfa ṯhoni na nyofho musi vha tshi ṯhogomela uri vho vha vha si na zwiambaro. Musi Mudzimu a tshi vha dalela sa zwe a vha a tshi anzela u ita, vho Mu dzumbamela nga nṱhani ha nyofho (Genesi 3:7).

Mudzimu o laedza muruṅwa uri a linde muri wa vhutshilo nga banga ḽi dugaho mulilo uri Adamu na Eva vha si ḽe kha wonoyo muri vhe kha nyimele ya u wa havho (Genesi 3:24). Izwi zwo vha ngauri arali Adamu o vha o ḽa kha muri wa vhutshilo e

kha nyimele ya u wa, zwo vha zwi tshi amba uri vhathu vho vha vha si tsha kona u vhuyedzedzwa; vho vha vha tshi ḓo tshila kha nyimele ya u wa ya lini na lini, vha sa koni u fa. Vho vha vha tshi ḓo tshila lini na lini kha nyimele ya tshivhi, vhulwadze, vhushai, dzithukho na zwoṱhe zwe zwa ḓa nga nṱhani ha tshivhi nahone vha sa tsha kona u vhuyedzedzwa. Nyimele yo raloho yo vha i tshi ḓo thivhela u vhuyedzedzwa hashu, he ha vha hu tshi konadzea fhedzi nga lufu lwa Yesu Kristo. Arali Adamu o vha o ḽa kha Muri wa Vhutshilo, Yesu o vha a sa ḓo kona u fela zwivhi zwashu, nahone ro vha ri tshi ḓo sala ro farwa nga tshivhi lini na lini ri si na tshikhala tsha u vhuyedzedzwa nahone ro vha ri tshi ḓo vha vha Sathane lwa tshoṱhe.

Nga murahu ha u ṋea Adamu na Eva dzikhakhathi dzavho, Mudzimu o vha bvisa Ngadeni ya Edene. Adamu o khakhathiswa nga uri mavu o semiwa nga nṱhani hawe, zwi tshi amba uri o vha a tshi ḓo shuma nga maanḓa a wana zwiṱuku. Khakhathi ya Eva yo katela u pfa vhuṱungu vhuhulu musi a tshi beba na u vha na lutamo lwa u vhusa munna wawe (Genesi 3:14-19). Ṋowa yo haṱulelwa u kokovha nga thumbu yayo na u ḽa buse ngauri yo tendela u shumiswa nga Sathane. Kha Sathane, o haṱulelwa kale uri a poselwe dzivhani ḽa mulilo na salifa.

Adamu na Eva vho vha na vhana vhavhili: Kaini na Abele. Nga murahu Kaini o vhulaya Abele nga nṱhani ha vivho musi tshifhiwa tshawe tshi tshi landulwa nga Mudzimu.Nga murahu, Adamu na Eva vho vha na muṅwe murwa ane a pfi Sethe nahone nga murahu vha vha na vhaṅwe vhana vhanzhi. Kaini o malana na muṅwe wa vharathu kana vhakomana vhawe musi tshifhinga tshi tshi ya. Vhutshilo ho bvela phanḓa tshivhi tshi tshi phaḓalala kha ḽifhasi ḽoṱhe, nahone vhathu vha tshila vha sa ofhi Mudzimu u swika musi Sethe a tshi bebwa kha mirafho ya nga murahu (Hoyu a si ene Sethe we a bebwa nga Adamu nga u tou livha). Sethe o thoma u rabela Mudzimu na vhaḓuhulu vhawe (Genesi 4:26), ngeno miṅwe mirafho i tshi bvela phanḓa u tshila nga nḓila ye ya takalela yone u swika kha zwiwo zwa Genesi 6.

NOAXE

MUDALO MUHULWANE NA U WA HA VHARUṄWA

Tshivhumbeo tsha miṅwaha i ṱoḓaho u vha 1,656 yo fhira u bva kha Adamu u swika kha Noaxe (dzina Noaxe ḽi amba uri "vhudzulo" kana "vhupfumi ha mbilu"). Nga tshenetsho tshifhinga, vhathu vha ḽifhasi vho anda, hu tshi vhaliwa uri ho vha hu na vhathu vha fhira 200 miḽioni. Bivhili i ṱalusa uri vharuṅwa vhe vha ṋewa mushumo wa u isa milaedza ya Mudzimu na u thusa vhathu vho dzhia tshivhumbeo tsha vhathu ngauri vho vha vha tshi vhona vhafumakadzi vhe vho naka. Mudzimu o vha a tshi vha ṋea maanḓa a u vhonala sa vhathu uri vha kone u shumisana na vhathu nga nḓila yo leluwaho musi vha tshi khunyeledza mishumo yavhuḓi ya Mudzimu kha vhathu, sa zwe zwa vhoniwa kha Genesi 18:1-3 na miṅwe mikano ya Maṅwalo.

Fhedzi vharuṅwa avho vho shumisa ndugelo yavho ya u vhonala sa vhathu nga nḓila i songo teaho, vha shumisa wonoyo maanḓa u lala na vhafumakadzi nahone vha vha imisa mimba. Idzo mimba dzo beba vhahali (Genesi 6:1-6). Vhahali avho vho vha vhe vhavhi vhukuma nahone vhe na maanḓa mahulu. Ngauri vho vha vhe vhahafu vhathu na vhahafu vharuṅwa, vho vha vhe na nungo khulu. Nga zwenezwo, lushaka lwa vhathu lwa vha lwone lu kwamaho vhathu vhavhuḓi na vhahali vhe vhahafu vhathu na vhahafu vharuṅwa. Mudzimu a amba na munna o lugaho ane a pfi Noaxe, a mu laedza uri a dzhie vhana vhawe na tshinnani na tshisadzi tsha tshifhatuwo tshoṱhe, a fhaṱe areka, ngauri O vha a tshi ḓo rumela mudalo muhulwane u fhelisa ḽifhasi na lushaka lwoṱhe lwa vhathu na vhahali na zwifuwo zwoṱhe ngauri vhathu vho vha vho no vha vhavhi vhukuma (Genesi 6:13). Hu nga ha tshenetsho tshifhinga he Mudzimu a fhungudza maḓuvha a vhutshilo ha muthu u swika kha miṅwaha ya 120 nga nṱhani ha vhutshinyi hawe (Genesi 6:3). Mudalo wo ḓa nga murahu ha miṅwaha ya 120 u bva musi Mudzimu a tshi amba na Noaxe, nahone wa dzula maḓuvha a 40 na madekwana a 40 a mvula khulu na madambi, zwa ita uri lushaka lwoṱhe lwa vhathu, vhahali, na zwifuwo lu fhele.

Mudzimu o ita izwi u itela u tsireledza lushaka lwa vhathu vhu tshevhu ha vhathu shangoni na u bvisa lushaka lwa vhahafu vhathu na vhahafu vharuṅwa. O dovha a ita izwi u itela u tsireledza muṱa wo lugaho uri Kristo a kone u bebwa nga kha wonoyo muṱa. Maano a Sathane o vha a u tshikafhadza ḽifhasi ḽoṱhe uri u ḓa ha Kristo hu thivhelwe, we a vha a tshi ḓo ḓisa u vhuyedzedzwa ha vhathu sa zwe Mudzimu a amba mathomoni uri ndi nga kha muthu ane ṱhoho ya Sathane i ḓo kwashekanywa nahone uri u vhuyedzedzwa hu ḓo ḓa nga ene.

Vhoṱhe vharuṅwa vhe vha dzhenelela kha heḽi tshivhi khulu ḽa u vha vhathu na u lala na vhafumakadzi vho hanedzwa u vhuyelela ṱaḓulu nahone vha rumelwa hele, vha vhofhiwa nga dzingwaha dza swiswi ḽa lini na lini u swika duvha ḽa musi vha tshi ḓo poselwa dzivhani ḽa mulilo mafheleloni (Yuda 1:6).

Nga nṱhani ha tshivhi tsha Adamu, zwanḓa zwinzhi zwo dzhena kha ḽifhasi: tshivhi, lufu, dzithukho, vhulwadze vhu fhambanaho, u shuma nga maanḓa u itela u wana zwiḽiwa, vhuṱungu ha u beba, na miṅwe miṱaḓulu ya khombo, sa madambi na dzinyamalala dza mavu.

Nga nṱhani ha tshivhi tsha Adamu, zwithu zwi tevhelaho zwo xelelwa:

1. Vhuhosi na maanḓa kha ḽifhasi zwo fhindulelwa nga Adamu zwa ṋewa Sathane.

2. Vhushaka na vhushumisani hashu na Mudzimu zwo xelelwa, nahone ra ḓivhiwa lwa mulayo sa vhana vha Sathane.

3. Vhutshilo ho xelelwa, zwa ita uri lufu lu dzhene na maṅwe masia aḽo.

Nga murahu ha mudalo muhulwane, vhathu vho dovha vha anda kha ḽifhasi. Mudzimu o fulufhedzisa uri a nga si tsha fhelisa ḽifhasi nga mudalo hafhu nga murahu ha musi Noaxe o ita tshiṱhavhelo tsha mulilo kha Ene.

Nga Murahu ha Mudalo Muhulwane

Nga murahu ha mudalo muhulwane, vhathu vho dovha vha anda hafhu kha ḽifhasi, nahone Mudzimu o fulufhedzisa uri a nga si tsha fhelisa ḽifhasi nga mudalo hafhu. Heyi fulufhedziso yo itwa nga murahu ha musi Noaxe o ṋekedza Mudzimu tshiṱhavhelo tsha mulilo (Genesi 8:20-22). Mudzimu o ṋea Noaxe murunzi wa ṱiragani sa tshiga tsha mulanga uyu, zwi tshi sumbedza fulufhedziso ḽawe ḽa uri a nga si tsha tshinyadza ḽifhasi nga maḓi.

Kha shango ḽa nga murahu ha mudalo, vhathu vho vha vha tshi amba luambo luthihi nahone vha tshi bvelela zwavhuḓi. Nga tshenetsho tshifhinga, ho vha na muthu we a humbula u fhaṱa shango ḽihulu ḽine ḽa ḓo swika ṱaḓulu, a tshi ṱoḓa u ṱanganya vhathu na u thivhela uri vha sa balangane musi vha tshi anda (Genesi 11:1-10). Fhedzi Mudzimu o dzhenelela ngauri maano avho o vha a u ḓivhonadza hu si u hulisa Ene. Nga zwenezwo, Mudzimu o kavhanya luambo lwavho, zwa ita uri vha si tsha pfana, zwa ita uri vha balangane kha ḽifhasi ḽoṱhe. Heyi itea yo ita uri hu bebwe nyambo dzo fhambanaho na dzitshaka.

ABRAHAMU

Miṅwaha i ṱoḓaho u vha 400 yo fhira u bva kha Noaxe u swika kha Abrahamu. Nga tshenetsho tshifhinga, Mudzimu o ḓivhonadza kha Abramu (zwi amba uri "khotsi o takadzaho"). Abramu o bva hayani hawe a tevhela ndaela ya Mudzimu (Genesi 12). Naho Mudzimu o mu fhaṱutshedza nga nḓila nnzhi, o vha a si na mbilu ya ṅwana. Mudzimu a shandukisa dzina ḽa Abramu a mu vhidza Abrahamu (zwi amba uri "khotsi wa dzitshaka") ngauri o vha a tshi ḓo vha khotsi wa dzitshaka nnzhi. Nga hu fanaho, mufumakadzi wa Abramu Sarai (zwi amba uri "mufumakadzi wa vhuhosi") o vhidzwa Sarah (zwi amba uri "mme wa dzitshaka") ngauri Mudzimu o mu vhea uri a beba dzitshaka.

Nga kha lutendo lwo sumbedzwaho nga mbonelelo, maipfi na u ḓivhudza, na dzithendo na u konḓelela, Abrahamu o wana ṅwana musi a na miṅwaha ya 100, nahone mufumakadzi wawe Sarah a na miṅwaha ya 90. Vha mu ira Isaka. Musi Isaka o no aluwa a vha muswa, Mudzimu a laedza Abrahamu uri a ṋekedze murwa wawe sa tshiṱhavhelo, zwi tshi amba uri o vha a tshi fanela u mu vhulaya nga banga a konou mu fhisa sa tshiṱhavhelo tsha mulilo (Genesi 22:1-20).

Hoyu ndaela yo vha i tshi ṱoḓea ngauri Mudzimu o vha a tshi ḓo fhedza a ṋea Murwa Wawe ane a ḓo bva kha lushaka lwa Abrahamu, we a ḓo bebwa nga Muya Mukhethwa hu si nga vhabebi vha vhathu. Mudzimu o vha a tshi ṱoḓa u sumbedza lutendo lwa Abrahamu, a tshi sumbedza uri u a tenda nahone u ḓo thetshelesa Mudzimu. U ita zwenezwo zwo vha zwi tshi ita uri Mudzimu a kone u tevhedza maano Awe a u ḓisa u tshidzwa ha vhathu nga u ḓisa Kristo shangoni nga mabebo a vhuḓi, a konou mu ṋekedza uri a vhulawe kha tshifhambano nahone a dovhe a vhe tshiṱhavhelo tsha mulilo hele, a konou mu vuswa nga murahu ha lufu. Ri ḓo ṱalutshedza zwavhuḓi fhasi.

Abrahamu o thetshelesa nahone a lugisela u ṋekedza Isaka. Musi a tshi ṱoḓa u ita zwenezwo, Mudzimu a dzhenelela, a mu thivhela ngauri Mudzimu o vhona uri Abrahamu o no sumbedza lutendo lwawe nga mbilu yawe. Kha muya na muhumbulo wa Mudzimu zwo vha zwi tshi nga o no itwa.

Abrahamu o tenda uri arali a vhulaya Isaka a mu fhisa, Mudzimu u ḓo mu vusa hafhu (Vhaheberu 11:19). Lutendo lwo raloho lwo fha Mudzimu maanḓa a mulayo a u dzhena shangoni, hune Murwa Wawe a ḓo bebwa nga nḓila ya vhuḓi, a fa kha tshifhambano, a konḓelela u shengela hele, nahone a vuswa hafhu. Sa muthu wa Muya, **Mudzimu o vha a tshi ṱoḓa u dzhena kha mulanga na muthu, nahone Mudzimu o wana Abrahamu. Ngauri Abrahamu o tshimbila nga lutendo, a tenda Mudzimu kha u bebwa ha vhuḓi na u thetshelesa Mudzimu kha u ṋekedza Isaka sa tshiṱhavhelo, hezwi zwo fha Mudzimu maanḓa a mulayo a u ḓisa Murwa Wawe Yesu Kristo shangoni nga u bebwa ha vhuḓi, nahone a fhandekana nae lwa maḓuvha mararu hu tshi fana na musi Abrahamu a tshi fhandekana na murwa wawe lwa maḓuvha mararu musi a tshi tshimbila u ya Moria u mu ṋekedza sa tshiṱhavhelo. Hoyu wo vha u lwendo lwa maḓuvha mararu u ya Moria. Ndi kha lwendo ulu he Isaka a fa kha Abrahamu nahone a fhandekana nae mbiluni ya Abrahamu. Mudzimu na Ene o dovha a fhandekana na Murwa Wawe lwa maḓuvha mararu. Musi Abrahamu a tshi ṋekedza murwa wawe nahone a mu ṋekedza sa tshiṱhavhelo tsha mulilo, nga hu fanaho Mudzimu Khotsi o ṋekedza Murwa Wawe kha tshifhambano nahone a mu fhisa hele sa tshiṱhavhelo tsha tshivhi. Abrahamu o tenda uri Mudzimu u ḓo vusa Isaka vhafuni nga murahu ha u mu fhisa a vha mavu. Lutendo ulu lwo fha Mudzimu maanḓa a mulayo a u dovha a vusa Murena washu vhafuni nga murahu ha u mu ṋekedza kha tshifhambano nahone a mu fhisa hele sa tshiṱhavhelo tsha tshivhi. (Ri ḓo ṱalutshedza zwenezwi nga vhudalo musi ri tshi amba nga ha Yesu).**

Sa mutshimbili wa mulanga, ngauri Abrahamu o zwi ita kha Mudzimu nga lufuno na u thetshelesa, nga hu fanaho Mudzimu o zwi ita kha Abrahamu nga nṱhani ha mulanga wavho. Ndi ngazwo Abrahamu e Khotsi wa vhoṱhe vhane vha tenda (Vharoma 4:16).

Nga murahu ha mulingo muhulu uyu wa lutendo, Isaka o aluwa a vhinga Rebeka. Abrahamu na Sarah vho lovha vho no vha vhalala. Isaka o vha na vhana vhavhili, Esau na Yakobo, vhe vha vha vhe mapfumo. Fhedzi Mudzimu o nanga Yakobo u itela mushumo wo khetheaho, sa Maṅwalo a tshi amba uri muhulwane u ḓo shuma fhasi ha muṱuku, nahone "ndo funa Yakobo, fhedzi Esau ndo mu vhenga." Hezwi a zwi ambi uri Mudzimu o vhenga Esau kana u mu nyadza; fhedzi zwi sumbedza uri Mudzimu o nanga lushaka lwa Yakobo uri lu bvele phaṋda kha mulanga Wawe wa u ḓisa Messia.

Yakobo, ane dzina ḽawe ḽi amba uri "mupfi wa vhukwila," o vhidzwa murahu a pfi Israele, zwine zwa amba uri "Khosikhulu ya Mudzimu." O vha na vhana vhavhili na vhavhili na vhavhili, nahone vha ya Egipita nga nṱhani ha nzala ye ya kwama ḽifhasi ḽoṱhe. Muṅwe wa vhana vha Yakobo, Yosefa, o rengiselwa Egipita nga vharathu vhawe nga nṱhani ha vivho, nahone nga murahu a vha murangaphaṋda wa Egipita fhasi ha Farao ngauri Mudzimu o vha e nae. Yakobo, ane zwino a vhidzwa Israele, o ya Egipita nga murahu na muṱa wa vhathu vha fusumbe.

Vhana vha Yakobo vhe vha ya Egipita vho vha vhe Ruvheni, Simeoni, Levi, Yuda, Dan, Naftali, Gadi, Asheri, Isakara, Zebuloni, Yosefa, na Beniamini. Dzitshaka dza fumi mbili dza Israele dzo vhidzwa nga dzina ḽa vhana avho. Fhedzi tshaka ya Yosefa a yo ngo vhidzwa nga ene, fhedzi yo vhidzwa nga vhana vhawe vhavhili, Manase na Efraimi, ndi ngazwo vha tshi vhidzwa tshaka dza hafu dza Manase na Efraimi. Hezwi zwo bvelela ngauri hafu ya idzi tshaka mbili dzo ita tshaka ya Yosefa.

MUSHE

Zwo dzhia miṅwaha i ṱoḓaho u vha 430 u bva kha Abrahamu u swika kha Mushe. Vhaisraele vho sala Egipita u swika murafho woṱhe we wa dzhena henefho u tshi lovha. Ho bvelela Farao muswa we a si tsha humbula Yosefa, muṱa wawe, kana Vhaisraele. A ita uri Vhaisraele vha vhe vhalanda, nahone vha konḓelela u shengedzwa hoyu lwa miṅwaha i 430 u swika musi Mudzimu a tshi rumela Mushe. Dzina ḽa Mushe ḽi amba uri “ane a bviswa maḓini.” Naho e Muisraele, o aluwa sa khosikhulu ya Egipita ngauri ṅwananyana wa Farao o mu wana mulamboni musi ho no laedzwa uri vhana vhoṱhe vha Vhaheberu vha muswa vha vhulawe. Nga murahu ha u ponyoka hoyu mulayo, o aluswa muṱani wa Farao, fhedzi o shavha Egipita musi a na miṅwaha ya 40 nga murahu ha u vhulaya Mu-Egipita we a vha a tshi khou shengedza Muisraele.

Nga murahu ha miṅwaha miṅwe 40, Mudzimu o ḓivhonadza kha Mushe a mu ruma murahu Egipita uri a vhofholole vhathu vhawe. Nga dzitshika dza fumi na zwiga zwa maaṋḓa a Mudzimu, Mushe o kona u vhofholola Vhaisraele nga murahu ha u shengedzwa havho lwa miṅwaha i 430. O kovha Lwanzhe Lutswuku, nahone Vhaisraele vha dzhena sogani.

MULAYO NA TENDI

Mushe o fhedza maḓuvha a 40 Thavhani ya Sinai e na Mudzimu, hune a wana Mulayo wa Mudzimu nahone a sumbedzwa u dzumbululwa ha zwa u sikiwa na mathomoni a vhutshilo ha vhathu, zwine zwa mu livhisa u ṅwala bugu ya Genesi. O guda nga ha tshivhi tsha Adamu na hune tsha ita uri vha swike kha nyimele ine vha vha khayo zwino. Nga tshenetsho tshifhinga, mulanga muswa wa kale, une wa ḓivhiwa sa mulanga wa Mulayo, wo vhekanywa. Izwi zwi ḓo dovha zwa ṱalutshedzwa kha pfunzo dza mulanga wa kale na muswa.**Mudzimu o laedza Mushe uri a fhaṱe Tende ḽa u Gwina (Tabernacle), ḽi tshi vha tende ḽine ḽa kona u tshintshwa ḽi tshi tshimbila, ḽo vha ḽi na fhethu huthihi ho khetheaho hu na zwipiḓa zwiraru: ngade ya nnḓa, Fhethu Hukhethwa, na Fhethu Hukhethwa vhukuma kana Holy of Holies. Kha ngade ya nnḓa, vhathu vhoṱhe vho vha vha tshi tendelwa u dzhena; kha Fhethu Hukhethwa, ndi vhotshifhe fhedzi vhe vha vha vha tshi tendelwa u dzhena; nahone kha Fhethu Hukhethwa vhukuma kana Holy of Holies, ndi muhulwane wa vhotshifhe fhedzi we a vha a tshi dzhena luthihi nga ṅwaha u itela u ita tshiaṱari tsha vhathu. Fhedzi nga tshifhinga tsha Mushe, o vha a tshi kona u dzhena kha Holy of Holies lunzhi-lunzhi musi zwi tshi ṱoḓea. Kha Holy of Holies ho vha hu na alitari yo itwaho nga musuku na Areka ya mulanga, ine ya vha bogisi ḽa musuku ḽo vhulungaho zwipiḓa zwivhili zwa matombo zwo ṅwalwaho Milayo ya Fumi, thonga ya Aroni na nḓuhu ya musuku. Tshifukufuku tsha Areka tsho vha tsho itwa nga zwifanyiso zwivhili zwa vharuṅwa zwa musuku, nahone Mudzimu o vha a tshi amba na Mushe vhukati ha zwenezwi zwifanyiso zwa vharuṅwa.**

Nga murahu, musi thembele yo no fhaṱiwa, yo dovha ya fhaṱiwa nga nḓila yeneyo i na zwipiḓa zwiraru: ngade ya nnḓa, Fhethu Hukhethwa, na Fhethu Hukhethwa vhukuma.

Nga nṱhani ha u sa tenda havho, murafho we wa bva Egipita wo tshimbila sogani lwa miṅwaha i 40—lwendo lwe lwa vha lu tshi fanela u dzhia ṅwedzi muthihi fhedzi. Hoyu murafho wo fa sogani, u sa koni u dzhena Shango ḽo Fulufhedziswaho ngauri wo vha u si na lutendo kha Mudzimu. Mushe na ene o fa sogani a na miṅwaha ya 120 nahone o vha o thivhelwa u dzhena Kanana nga nṱhani ha u sinyuwa hawe hu si ho teaho. Nga murahu ha lufu lwawe, Sathane o hanedzana na Mikaele muruṅwa muhulwane nga ha muvhili wa

Mushe, naho zwi sa ḓivhaleki uri Sathane o vha a tshi ṱoḓa u ita mini nga wonoyo muvhili. Mikaele o fhedza o kunda Sathane kha mafhungo a muvhili wa Mushe.

Nga fhasi ha vhurangaphanḓa ha Yoshua, murafho u tevhelaho wo dzhena Kanana nahone wa thuba shango ḽa vha ḽine ḽa vhidzwa Israele. Nga murahu ha lufu lwa Yoshua, vhaṱhaḓuli vho fhambanaho vho langa Israele, Samuele a vha muṱhaḓuli wa u fhedza nahone a dovha a vha muporofita. Nga tshenetsho tshifhinga, Vhaisraele vho humbela khosi, nahone Mudzimu a nanga Saulo uri a vhe khosi yavho. Fhedzi nga murahu ha tshifhinga, Mudzimu o landula Saulo nga nṱhani ha u sa thetshelesa hawe nahone a nanga Davida uri a vhe khosi. Davida nga murahu o nanga murwa wawe Solomoni uri a mu tevhele.

Nga murahu ha vhuhosi ha murwa wa Solomoni, Rehobohamu, Israele yo kovhekanywa nga nṱhani ha u sa thetshelesa ha Solomoni musi a tshi kha ḓi tshila. Dzitshaka dza fumi dzo sala Samaria sa khapitalu yavho, ngeno dzitshaka dza Yuda na Benyamini dzo sala Jerusalema. Khosi dza murahu dza Israele dzo vha dzo no sinyuwa nga Mudzimu, zwa ita uri vha wane u wa havho. Nga zwenezwo, Mudzimu o tendela lushaka lwo fhambanaho uri lu vuselele, lu fare Vhaisraele vhanzhi lwa vha isa Asiria. Mafheleloni, tshaka dza Yuda na Benyamini dzo dovha dza iswa vhupulini Babiloni fhasi ha Khosi Nebukadinezara, hune vha dzula hone lwa miṅwaha i 70. Vhaisraele vho tendelwa u vhuyelela hayani musi Korese, Khosi ya Peresia, a tshi kunda Babiloni nahone a vha tendela u fhaṱa hafhu thembele yavho yo thuthuwaho.

Dzitshaka dza fumi dze dza iswa Asiria a dzo ngo vhuyelela nga ho fhelelaho sa dza Yuda na Benyamini. Vhanzhi vhavho vho balangana na dzitshaka dziṅwe, vha malana nadzo, ngeno vhaṅwe vha tshi vhuyelela nga tshifhinga. Musi Israele i sa athu iswa vhupulini, vhaporofita sa Yesaya, Yeremia, na Elia vho vha vha tshi kaidza Vhaisraele, vha tshi vha sevha nga ha mvelelo dza u sa thetshelesa ha Mudzimu Yehova.

Bugu ya Malaki i fhedza nga mulanga: Vhaisraele vha tshi vhuyelela Jerusalema u fhaṱa hafhu thembele ya Mudzimu. Vhanzhi vha vho vhuyelelaho vho vha vha tshi bva kha dzitshaka dza Yuda na Benyamini, Jerusalema ya vha khapitalu yavho. Nga murahu ha bugu ya Malaki, ho vha na miṅwaha i ṱoḓaho u vha 400 ya u fhumula, hu si na mbuno dza vhuporofita kana mbonalo kana vhaporofita vha bvelelaho. Nga tshenetsho tshifhinga, zwigwada zwi ngaho Vhafarisei na Vhasadukei zwo mbo ḓi vhekanywa u ṱalutshedza Mulayo wa Mushe.

Nga murahu ha miṅwaha i ṱoḓaho u vha 400, Yohane Mudzindzidzi o bebwa, a tevhelwa nga Yesu Kristo, ane a ḓivhiwa sa tshikhoro tsha vhuhosi.

Hu bvelela lutendo lu hulwane luraru (madini a lutendo) u bva kha Abrahamu:
Hu na dziṅwe nḓila tharu dza lutendo (madini a lutendo) dzine dza bva mathomoni kha Abrahamu:

1. **Vhukriste (Christianity)**: Vhane vha tevhela heḽi lutendo vha dzhiiwa sa vhana vha muya vha Abrahamu nga lutendo lwavho kha Yesu Kristo, sa zwe zwa sumbedzwa kha pfunzo dza Testamente Ntswa.
2. **Lutendo lwa Vhayuda (Jewish Faith)**: Vhane vha tevhela heḽi lutendo vha dzhiiwa sa vhana vha mivhili vha Abrahamu vhane vha bvela phanḓa u fara Mulayo wa Mushe nahone vha dzula Israele. Vhunzhi havho a vho ngo tenda Yesu Kristo sa Murena.
3. **Lutendo lwa Vhaislama (Islam)**: Vhathu vha heḽi lutendo vha bva kha Ishmaele, murwa wa Abrahamu na Hagara.

Naho hedzi nḓila tharu dza lutendo dzi tshi bva kha Abrahamu, fhedzi ndi vhane vha tenda kha Yesu Kristo nahone vha Mu ṱanganedza sa Murena na Muponisi vhane vha dzhiiwa sa vhana vha vhukuma vha Abrahamu, zwine zwa ambiwa nga Vhakriste. Vhayuda vha fanela u ḓivha uri Yesu Kristo o khunyeledza Mulayo wa kale wa Vhayuda nahone a thoma Vhukriste, naho hu si vhoṱhe vhane vha tenda kha heyi ngoho. Ṱhalutshedzo dzi engedzeaho dzi wanala kha pfunzo dza Mulanga wa Kale na Mulanga Muswa.

YOHANE MUDZINDZIDZI

Hu bva miṅwaha i ṱoḓaho u vha 1,591 u bva kha Mushe u swika kha Yohane Mudzindzidzi. Yohane, ane dzina ḽawe ḽi amba uri “Mudzimu ndi wa vhuthu,” o vha e murwa wa Elisabete na Sakaria, we a vha e tshifhe. Vho Sakaria na Elisabete vho vha vho no aluwa nahone vho vha vha si na vhana. Ndi hone Muruṅwa Gabriele a tshi ḓivhonadza kha Sakaria a amba uri vha ḓo beba murwa ane a ḓo lugisela nḓila ya Murena. Ngauri Sakaria o timatima mafhungo a muruṅwa, o mbo ḓi vha mbeu u swika musi Yohane a tshi bebwa.

Musi a tshi dzula sogani, Yohane o guda nga Mudzimu kha mushumo wawe wa ndeme: u lugisela nḓila ya Yesu Kristo. Mudzimu o mu dzumbululela uri u ḓo vhona maṱaḓulu a tshi vulea nahone Muya Mukhethwa a tshi tsa kha Yesu nga tshivhumbeo tsha ṱhumbu ya ndau; nahone hezwi zwo itea musi Yesu a tshi lovhedzwa: maṱaḓulu a vulea, Muya Mukhethwa a tsa sa ṱhumbu ya ndau, nahone ipfi ḽa bva ṱaḓulu ḽi tshi ri, “Hoyu ndi Murwa Wanga ane nda mu funa; ndi takalela ene.”

Yohane Mudzindzidzi o vha e muthu wa maanḓa ane a funza nga ha u rembuluwa nga nungo khulu. O ṱuṱuwedza vhathu uri vha rembuluwe ngauri Muvhuso wa Mudzimu wo vha u tsini. O amba nga ha ane a ḓo ḓa murahu hawe—Yesu. Yohane o vha e na vhatevheli vhanzhi nahone o ḓivhea kha Israele.

Mushumo wawe wo vha u u lugisela nḓila ya Yesu Kristo na u Mu sumbedza vhathu vha Israele. Yohane o ita mushumo wawe zwavhuḓi nga maanḓa nga u livhisa vhathu kha Yesu, a tshi ḓiṱukufhadza a ri ene u fanela u fhungudzea ngeno Yesu a tshi engedzea. Nga murahu ha musi o no fhedza mushumo wawe, o valelwa dzhele nga Herode nahone a fhedzisela o tumulwa ṱhoho. Vhane vha tenda kha Yohane Mudzindzidzi vho tevhela Yesu Kristo. Yesu o amba uri Yohane o vha e muhulwane u fhira vhaporofita vhoṱhe vha Testamente ya Kale ngauri o vha e na mushumo muhulwane wa u lugisela nḓila ya Ene. Fhedzi o dovha a ri na mutukana muṱuku kha Muvhuso wa Mudzimu u fhira Yohane ngauri kha Muvhuso ri vhidzwa vhana vha Mudzimu, ngeno vhe vha vha vha sa athu swika kha Kristo vho vha vhe vhalanda.

Zwo dzhia miṅwaha i ṱoḓaho u vha 1,591 u bva kha Mushe u swika kha Yesu Kristo. Nga murahu ha Yohane, Yesu Kristo o ḓa sa tshikhoro tsha vhuhosi—Mupfuri o lindelwaho wa shango. Ndi Ene u khunyeledza ha vhuporofita hoṱhe ho amba nga vhaporofita vha Mulanga wa Kale nahone Ndi Ene Ipfi ḽa Mudzimu ḽo ḓalaho ṋama, ḽi tshi dzula vhukati hashu, o bebwaho Israele kha lushaka lwa Yuda. Vhuporofita ha Testamente ya Kale ho vha hu tshi khou sumbedza kha Ene, ngeno Mulanga wa Kale u tshi nga murunzi, fhedzi Yesu Kristo ndi ngoho na u fhelelaho.
U bva tshifhingani tsha Abrahamu, Mudzimu o shuma nga ho khetheaho na Israele u swika musi Yesu Kristo a tshi ḓa u lugisa vhushaka ha dzitshaka dzoṱhe na Mudzimu nga lufu Lwawe lwa tshiṱhavhelo kha tshifhambano.

MUDZIMU: IPFI

MURWA WA MUDZIMU: YESU KRISTO

VHUTSHILO HAWE: Yesu Kristo a si muthu o sikiwa. O vha a tshi ḓi vha hone kale hu si athu vha na zwoṱhe, hu si athu vha na tshifhinga na u sikiwa ha zwithu (Vha-Kolosa 1:17). Ndi Ene muthu wa vhuvhili wa Vhuthihi ha Mudzimu, nahone mishumo yoṱhe ya Mudzimu i itwa nga Ene (Yohane 1:1-4, Vha-Heberu 1:2-4, 1 Vha-Korinta 8:6). O vha a tshi ḓi vha hone sa Ipfi ḽa Mudzimu.

MIVHUMBELE:
Yesu Kristo ndi Mudzimu (Yohane 1:1, Yohane 1:18, 1 Timoteo 3:16, Yesaya 9:6-8)
Yesu Kristo ndi Ipfi ḽa Mudzimu (Yohane 1:1, Nzumbululo 19:11-14)
Yesu Kristo ndi Murwa wa Mudzimu; hezwi zwi amba uri o bebwa nga Mudzimu (Yohane 1:14, Yohane 3:16).
Yesu Kristo ndi Murwa wa Muthu; hezwi zwi amba uri ndi muthu nga ho fhelelaho nahone o bebwa nga musadzi sa inwi na nṋe. Heḽi ipfi Murwa wa Muthu ḽi amba muthu wa 100% muthu.

MIVHUMBELE: Dzina ḽa Yesu ḽi amba uri **"YEHOVA NDI MUTSHIDZI"** kana **"MURENA U PFA VHATHU".** Dzina ḽa Yesu ḽi amba **"mutshidzi"** musi ḽi tshi ṱalutshedzwa, fhedzi ḽi ṋea muhumbulo wa uri **"Murena u tshidza".** KRISTO ḽi amba uri **"ANE O DODZWA".** Heḽi dzina ḽi sumbedza mushumo we Khotsi a u khunyeledza nga Yesu Kristo, une wa vha u u tshidza vhathu kha zwivhi zwavho, na u lugisa vhathu na Mudzimu (2 Vha-Korinta 5:19, 21).

MIMBELE: Yesu Kristo u na mivhili na mivhumbelo i fanaho na ya Mudzimu Khotsi (Yohane 14:9-11). O ḓala lufuno, u na vhuthu, u konḓelela, u luga, u pfela vhuthu, u funa vhathu, u tshimbila nga mbilu yo nakeaho, u khethwa, u fulufhedzea, u amba ngoho, u vha muhaṱuli o lugaho na zwoṱhe zwe Khotsi a vha zwone.

Mabugu a Evangeli a sumbedza zwinzhi nga ha vhutshilo ha Yesu:Kha bugu ya Mateu, Mateu u ṅwala kha Vhayuda nahone u sumbedza uri Yesu ndi Khosi ye Vhayuda vho vha vha tshi i lindela, nahone uri Ndi Ene Messia **(ipfi Messia na Kristo zwi amba zwenezwo zwi fanaho, zwine zwa vha uri, "O Dodziwaho").**Marko u sumbedza Yesu sa Muiti wa mishumo ya maanḓa. Evangeli ya Marko i pfufhi u fhira dziṅwe Evangeli, fhedzi Marko u dzula o livhisa ṱhogomelo kha vhuṱolo vhuṅwe na vhuṅwe musi a tshi ṱalusa. Ṱhogomelo yawe yo vha yo livhiswa kha mishumo ya vhuṱolo ya Yesu.Luka o ṅwala a tshi ṱuṱuwedza Vhanndwa (Vha-ḓitshaka dziṅwe) vhe vha si vhe Vhayuda nga mbeu, a vha ṱalutshedza Yesu sa muthu o fhelelaho sa riṋe. O ṅwala a tshi livhisa ṱhogomelo kha vhuthu ha Yesu. Hoyu ndi bugu ine ya sumbedza masia oṱhe a vhutshilo ha Yesu.Yohane u sumbedza Yesu sa Murwa wa Mudzimu.

VHUTSHILO HAWE KHA ḽIFHASI NA MUSHUMO WE A U ITA

U BEBWA HAWE NA U ALUWA HAWE: Yesu o vha e ṱaḓulu na Khotsi musi a sa athu ḓa kha ḽifhasi (Vha-Heberu 10:5). Musi a tshi ḓa kha ḽifhasi, o bebwa nga Maria nga maanḓa a Muya Mukhethwa (Mateo 1:18, Luka 1:34). O bebwa nga Maria musadzi a songo ḓivha munna. Ndi ngani zwo vha nga heyi nḓila? **Ngauri arali Yesu o vha o bebwa nga musadzi na munna sa riṋe roṱhe, o vha a tshi ḓo**

bebwa a na mvelo ya tshivhi muya wawe, nahone hezwo zwo vha zwi tshi ḓo mu thivhela u khunyeledza mushumo we a ḓa u u ita wa u dzhia tshivhi tsha shango kha Ene muṋe.

Yesu Kristo o bebwa Betlehema kha Yudea. O bva kha lushaka lwa Abrahamu, nahone o vha e Muisraele nga mbeu ya mvelo (Mateo 1:1-17). O aluwa fhasi ha Mulayo wa Mushe sa vhaṅwe Vhaisraele vhoṱhe, nahone na ene o ya sinagogeni u guda Maṅwalo oṱhe a Mulanga wa Kale sa vhana vha Israele vhoṱhe. O aluwa a tshi ita zwithu zwoṱhe zwe Vhaisraele vha zwi ita.Ngauri Yesu o bebwa nga musadzi, ndi muthu nga ho fhelelaho sa riṋe; nahone ngauri o bebwa nga Muya Mukhethwa, ndi Murwa wa Mudzimu. O bebwa hu si na mvelo ya tshivhi muya wawe nahone o vha a si fhasi ha khaṱhulo ya Adamu sa riṋe roṱhe. O vha e ene fhedzi kha ḽifhasi o sekena kha tshivhi; ngauralo o vha a si fhasi ha maanḓa a lufu kana Sathane.

Musi e kha ḽifhasi, Yesu o vha a sa shumi sa Mudzimu nga ho fhelelaho, fhedzi o vha o ḓiṱutshela vhuhosi ha Mudzimu (Vha-Filipi 2:6-7) nahone a shuma sa muthu a fhasi ha u ḓodzwa ha Muya Mukhethwa sa riṋe vhane ra Mu ṱanganedza. O vha a si na nḓivho yoṱhe musi e kha ḽifhasi (Mateo 24:36), nahone o vha a sa koni u ita zwoṱhe, fhedzi o vha a tshi ita fhedzi zwe Khotsi a mu sumbedza (Yohane 5:19-20). O vha a si hone huṅwe na huṅwe nga tshifhinga tshithihi. Yesu o vha e Mudzimu, fhedzi o vha a sa shumisi vhuhosi Hawe musi e kha ḽifhasi.Yesu Kristo o aluwa sa ṅwana muṅwe na muṅwe nahone a fhira kha zwigwada zwoṱhe zwa u aluwa. O vha a sa ḓivhi zwoṱhe zwe a ḓo zwi ita musi e ṅwana, fhedzi Muya Mukhethwa wo vha u tshi mu dzumbululela maano a Mudzimu nga ha vhutshilo hawe musi a tshi aluwa kha nḓivho ya Mudzimu na kha vhutshilo ha muya wawe (Luka 2:52). Musi a na miṅwaha ya 12, o vha a tshi ḓivha Maṅwalo ngauri o a guda vhukuma nahone Muya Mukhethwa wo mu dzumbululela ṱhalutshedzo dza one (Luka 2:41-52).Yesu o aluwa sa muḓini (carpenter) fhasi ha mushumo wa khotsi wawe Yosefa. O vha e na vhakomana na vhakomana vha tshisadzi vhe vha bebwa nga Maria na Yosefa (Luka 8:19).

MUSHUMO WAWE NA VHUFUMU WAWE:
MUSHUMO WAWE:

1. Yesu o ḓa u lugisa vhathu na Mudzimu, u dzhia vhuimo ha vhathu ha tshivhi na ha u vha swina na Mudzimu, a vha ṋea vhuimo Hawe ha u vha Vhana vha Mudzimu, vhushaka ha vhukonani na u ima zwavhuḓi phanḓa ha Mudzimu (2 Vha-Korinta 5:21).
2. O ḓa u khunyeledza mulayo wa kale wa Mudzimu uri a kone u ḓisa mulayo muswa wa vhuthu na muṱhangu wa tshilidzi (Mateo 5:17, Yohane 1:17).
3. O ḓa u badela mutengo wa tshivhi na mvelelo dzatsho dzoṱhe (2 Vha-Korinta 5:21, Yesaya 53:4-12).
4. O dovha a ḓa u thutha mishumo yoṱhe ya diabolo nahone a vhofholola vhathu kha vhuhosi hawe (Yohane 10:10, 1 Yohane 3:8, Mishumo 10:38).

VHUFUMU WAWE (MUSHUMO WAWE WA VHUFUMU):

1. Yesu Kristo o lovhedzwa nga Muya Mukhethwa na nga maḓi musi a na miṅwaha ya 30. O lovhedzwa nga Muya Mukhethwa ngauri na Ene sa muthu o vha a tshi ṱoḓa maanḓa na vhushaka ha Muya Mukhethwa u itela u khunyeledza maano a Mudzimu khae. O lovhedzwa nga Yohane Mudzindzidzi nga maḓi. Lovhedzo ya Yohane yo vha i ya u rembuluwa na u ṱanganedza nḓila ntswa ya Mudzimu ye Yesu o vha a tshi khou ḓa u i ḓisa. Yesu o vha a sa lovhedzwi ngauri o vha a tshi fanela u rembuluwa, fhedzi sa muthu o vha a tshi khou ṱanganedza nḓila ntswa ya Mudzimu. Ndi ngazwo a tshi amba uri hu fanela u khunyeledzwa u luga hoṱhe phanḓa ha Yohane (Mateo 3:14-15), zwine zwa amba uri u ṱanganedza nḓila ya Mudzimu ya u shuma na muthu.
2. Nga murahu ha u lovhedzwa, Muya Mukhethwa wo isa Yesu sogani uri Sathane a mu linge (Mateo 4:1-11). Yesu o vha a tshi fanela u sedzana na mulingo hoyu phanḓa ha u thoma vhufumu Hawe ngauri o ḓa u lugisa zwe Adamu a zwi tshinya; ndi ngazwo a tshi vhidzwa Adamu wa vhuvhili (1 Vha-Korinta 15:45). Adamu na ene o sedzana na mulingo muthihi nga nḓila yo fhambanaho, fhedzi yo ḓitika nga musingo muthihi wa milingo yoṱhe: lutamo lwa ṋama, lutamo lwa maṱo, na u ḓihudza ha vhutshilo (1 Yohane 2:15-17). Nga murahu ha u ḓidzima zwiḽiwa lwa maḓuvha a 40, o kunda mulingo.
3. Yesu Kristo o thoma vhufumu Hawe a na miṅwaha ya 30, ngauri nga fhasi ha Mulayo wa kale, vhotshifhe vho vha vha tshi thoma mushumo wavho wa vhutshifhe kha miṅwaha ya 30. O vha a tshi khou khunyeledza Mulayo wa kale u itela u thoma Mulanga muswa. Yesu o funza, a fhodza vhalwadze, a pandela madimoni, a vusela vhafu, nahone a ita vhuṱolo kha mivhili ya vhathu na kha mupo. Pfunzo dzawe dzo sumbedza ngoho ya Mudzimu, Muvhuso Wawe, na ngoho ya u vha Vhana vha Mudzimu. Yesu o ḓisa tshilidzi tsho ḓalaho tsha Mudzimu nahone a sumbedza uri Sathane ndi ene swina ḽa vhukuma, nahone uri Mudzimu u funa vhathu nahone u ṱoḓa u vha thusa (Mishumo 10:38). Yesu o shuma lwa miṅwaha i ṱoḓaho u vha tharu na hafu phanḓa ha u vhambiwa.
4. Yesu o nanga vhathu vha 12 vhe vha ḓo bvela phanḓa na u ranga vhufumu Hawe nga murahu ha u gonya ṱaḓulu (Mateo 10:1-5). Muṅwe wavho o Mu fhura: Yudasi Iskariote, we a fhedzisela o ḓiḓzhia nga u ḓivhala nga nṱhani ha u ṱungufhala (Luka 22:47-49, Mateo 27:3-6).
5. Yesu o vha a tshi livhisa vhufumu Hawe kha Vhaisraele vhathu nga tshifhinga tshawe kha ḽifhasi, fhedzi hezwo zwo vha zwi lwa tshifhinga tsha hone fhedzi; maano Awe o vha a u tshidza shango ḽoṱhe na u ḽi lugisa na Mudzimu (Yohane 11:51, 17:20; Mishumo 2:38-39; 1 Timoteo 2:3-6). Maanoni a Mudzimu o vha e a uri nga kha Yesu hu vhe na lushaka luthihi lu no katela vhathu vhoṱhe vha shango vhane vha tenda, hu sa londwi uri ndi Vhayuda kana Vhanndwa (Vha-Efesa 2:13-21).
6. Yesu Kristo o lingwa nga nḓila dzoṱhe musi e kha ḽifhasi, fhedzi a si vhuye a ita tshivhi. O vha a tshi kona u ita tshivhi ngauri o vha a na u nanga, fhedzi o si ita tshivhi (Vha-Heberu 4:14-16). A si Vhaisraele vhoṱhe vhe vha ṱanganedza Yesu ngauri vho vha vho lindela mulwi muhulwane ane a ḓo vha vhofholola kha swina dzavho dza mivhili. (Israele yo vha fhasi ha Roma, nahone vho humbula uri Messia wavho u ḓo vha vhofholola kha vhuhosi ha Roma uri vha vhe lushaka lu ḓilamulaho, fhedzi Ene o vha o livhisa kha u vha vhofholola kha vhupuli ha muya).

YESU NA MUSHE: Mudzimu o shumisa Mushe u ḓisa mulayo wa kale wa Mudzimu kha Israele na u thoma mulanga wa kale. Mudzimu o shumisa Yesu u ḓisa mulanga wa lini na lini wa tshilidzi u thoma kha Israele, nga murahu u ya kha shango ḽoṱhe. Zwino, Yesu o vha a tshi khou sumbedza Vhayuda uri o ḓa u khunyeledza mulayo wa kale wa Mudzimu uri a kone u ḓisa mulanga wa lini na lini wa tshilidzi.Mushe o vha tshifanyiso tsha Kristo, a tshi sumbedza Mutshidzi wa vhukuma ane a ḓo ḓa, ane a vha Yesu Kristo. Mushe o vhofhololа vhathu kha Egipita, ngeno Yesu a tshi vhofhololа vhathu kha tshivhi na lufu. Ngauri Vhayuda vho vha vho fara Mushe nga nṱhani ha vhuṱolo he a vha a tshi vhu ita, Yesu na ene o ita vhuṱolo ho fanaho na ha Mushe na vhuhulwane u fhira. Tshiṅwe tsha zwenezwi tsho vha tshi u sumbedza Vhayuda uri Ene u fhira Mushe nahone uri Mushe ene muṋe o vha o no amba nga ha Ene nahone a Mu hulisa**. Hafha hu na zwifanyiso zwinzhi zwa vhuṱolo zwe zwa itwa nga Mushe na Yesu. 1) Mushe o kovhela Lwanzhe Lutswuku; Yesu o dzikisa tshimvumvu nahone a tshimbila kha maḓi. 2) Mushe o shumiswa nga Mudzimu u fha mana na zwikhwembe; Yesu o anda vhurotho na khovhe u fhedza vhathu vha zwigidi. 3) Mushe o shandukisa maḓi a vha malofha; Yesu o shandukisa maḓi a vha waini. 4) Mushe o bvisa maḓi kha tombo u itela vhane vha ḓivha nyorwa; Yesu o ṋea "maḓi a vhutshilo" vhane vha ḓo Mu ṱoḓa. 5) Mushe o ita phodzo nga ṋowa ya musuku kha vhane vha sedza ṋowa yo vhewa kha tshifhambano; Yesu o vha tshivhi kha riṋe nahone vhane vha sedza tshiṱhavhelo tshawe kha tshifhambano vha fhodzwa. 6) Mushe o hanedzana na Farao na vhaloi vha Egipita; Yesu o pandela madimoni nahone a kunda Sathane. 7) Mushe o ḓisa khaṱhulo na lufu (2 Vha-Korinta 3:7); Yesu o fhodza vhalwadze, a vusela vhafu, a ḓisa u hangwelwa ha zwivhi na vhutshilo ha lini na lini kha vhane vha tenda, a ḓa u thoma mulanga u khwine (Vha-Heberu 8:6). 8) Zwo dzhia miṅwaha i ṱoḓaho u vha 400 u bva kha Abrahamu u swika kha Mushe, hu tshi vha miṅwaha ya vhupuli ha Israele phanḓa ha u ḓa ha mutshidzi; nahone zwo dovha zwa dzhia miṅwaha i ṱoḓaho u vha 400 u bva magumoni a Malaki u swika kha mabebo a Yesu, hu tshi vha tshifhinga tsha u fhumula ha vhuporofita phanḓa ha u ḓa ha mutshidzi. 9) Mushe musi a tshi bebwa, vhana vhoṱhe vha vhatukana vho vha vha tshi khou vhulawa ngauri Farao o vha a tshi khou ṱoḓa u fhelisa mutshidzi; Yesu musi a tshi bebwa, vhana vhoṱhe vha vhatukana vha miṅwaha ya mivhili na fhasi vho vhulawa nga nṱhani ha Herode, ngauri Sathane o vha a tshi khou lingedza u fhelisa Mutshidzi. 10) Mushe o vha o fulufhedzea sa mushumeli kha nnḓu ya Mudzimu; Yesu u fulufhedzea sa Murwa kha nnḓu ya Mudzimu.**

VHUTSHILO HA MUYA NA LUFU LWA MUVHILI:

1. Yesu o vha e na miṅwaha i ṱoḓaho u vha 33 na hafu musi a tshi vhambiwa kha tshifhambano; o vhambiwa nga Vharoma na Vhayuda. Vharoma vho vha vha tshi ofha uri u ḓo dzhia muvhuso wavho ngauri vhathu vhanzhi vho vha vha tshi mu ṱhonifha na u mu thetshelesa nga nṱhani ha mishumo na vhuṱolo Hawe. Vhayuda vho Mu pomoka u sa hulisa Mudzimu musi a tshi ri Ndi Murwa wa Mudzimu. Fhedzi nga muya, Sathane o vha a tshi khou shumisa lufu lwa Yesu ngauri Yesu o vha a tshi khou thutha muvhuso wawe (1 Vha-Korinta 2:8).
2. Yesu Kristo o vha a sa dzhiiwi nga maanḓa, fhedzi o ṋea vhutshilo Hawe nga u ḓifunela (Yohane 10:17-19, Yohane 18:2-10).
3. Yesu o wanala e mu si na mulandu musi a tshi sengiswa nga Pilato (Pilato o vha e muhaṱuli wa Vharoma kha Vhayuda) (Yohane 19:4-7). Na milandu ya u Mu pomoka yo vha i sa pfali. Pilato o ṱamba zwanḓa a sumbedza uri ha Mu wani mulandu nahone u lufu lwawe ha na mulandu.
4. Kha tshifhambano, Yesu o dzhia tshivhi tsha vhathu na mulandu wavho na mvelelo dzatsho dzoṱhe: lufu lwa muya (u fhambana na Mudzimu), vhulwadze, vhushai, na milayo na maṱhupho (Yesaya 53:1-12). O thoma a fa muya musi e kha tshifhambano, ndi musi a tshi khou vhidzelela a ri "Eli, Eli, lama sabachthani?" zwine zwa amba uri "Mudzimu Wanga, Mudzimu Wanga, ndi ngani wo ntsiya?" (Mateo 27:45-47). Hezwi zwo vha zwi u fhambana na Mudzimu kha muya wawe musi tshivhi tshoṱhe tshi tshi vhewa kha Ene. Ndi murahu ha musi o fa muya ndi hone a tshi kona u fa muvhilini.
5. Tshiṱara tsha thembele tsho kheruwa u bva nṱha u ya fhasi musi Yesu a tshi fa (Mateo 27:51). Hezwi zwo sumbedza uri nḓila yo vulelwa vhathu u dzhena vhukonani na Mudzimu. Tshiṱara tsho vha tshi tshi fhandekanya fhethu ho vha hu na Areka ya Mulanga, fhethu ho sumbedzaho vhuṱama ha Mudzimu. A hu na muthu o vha a tshi kona u dzhena hone nga nnḓa ha muprista muhulwane fhedzi, nga luthihi nga ṅwaha, u itela u ita tshanduko ya tshivhi nga malofha a zwifuwo (Vha-Heberu 9:2-8).
6. Musi Yesu o no fa muvhilini, o tsa a ya heleni nga muya wawe (Vha-Efesa 4:9-11, Yesaya 53:9-11, Mateo 12:40-41). O ya heleni o hwala tshivhi tsha shango tshoṱhe, fhasi ha vhuhosi ha Sathane, sa vhathu vhoṱhe vhane vha fa nga muya. (Hu na vhukhakhi ha ṱhalutshedzo kha Luka 23:43; khoma ḽi tea u vhewa murahu ha "ṋamusi" hu si murahu ha "kha iwe". Hezwi ndi zwe Yesu a amba kha muloi, "Ndi amba ngoho ṋamusi, u ḓo vha na nṋe Paradise." A zwi ambi uri vho ya Paradise nga ḽenelo ḓuvha, ngauri musi a tshi fa o tsa heleni (Vha-Efesa 4:9-11). Hezwi zwi sumbedza uri o vha a tshi khou amba u ḓo vha nae Paradise nga ḓuvha ḽi ḓaho. Musi a tshi ri u khou ṋea muya wawe kha zwanḓa zwa Khotsi (Luka 23:46), o vha a tshi khou ḓikumedza kha lufuno lwa Mudzimu, ngauri maano a Mudzimu o vha e a uri a fheleledze tshivhi tsha shango.
7. O tambudzwa heleni u swika musi a tshi badela mutengo wa tshivhi tsha muthu, nahone vhushaka vhukati ha Mudzimu na vhathu ha vusuludzwa. Mishumo 2:22-29 i sumbedza uri Yesu o vhofhololwa kha vhutungu ha lufu heleni nahone muya wawe ho ngo sala heleni.

VHUVUSULUSWA HAWE HA MUYA:

1) Musi Yesu a tshi tambula heleni, nga murahu ha musi tshivhi tsha shango tsho badelwa, Mudzimu o mu vusulusa muya wawe musi a tshi kha ḓi vha heleni; nga maṅwe maipfi, o bebwa hafhu muya wawe musi a tshi kha ḓi vha heleni (Vha-Kolosa 1:18, Vha-Roma 8:29 i ri Ndi Ene mutanḓu wa u thoma vhukati ha vhahulwane vhanzhi). Hezwi zwi amba uri o vha e muṅwe wa u thoma u lugisanyiwa na Mudzimu muya wawe kana u itwa a tshilaho muya u bva kha lufu lwa muya. Musi Bivhili i tshi ri Ndi Ene wa u thoma u vuwa vhafuni, a i ambi lufu lwa mivhili fhedzi, fhedzi i amba lufu lwa muya. Nga maṅwe maipfi, Ndi Ene wa u thoma u vusuludzwa na Mudzimu muya wawe.

2) Musi o itwa a tshilaho muya, o wana gundo kha Sathane na madimoni awe na maanḓa oṱhe a swiswini, a vha ita tshisimbwa tsha vhathu, nahone a dzhia khii dza lufu kha Sathane (khii i imela maanḓa; maanḓa a lufu o vha e kha Sathane ngauri Adamu o vha o ṋea Sathane vhuhosi musi a sa thetshelesi Mudzimu) (Vha-Kolosa 2:15, Nzumbululo 1:18). Tshiṅwe tsha u sumbedza uri Yesu o vusululwa muya wawe musi e heleni ndi uri o vha a sa koni u vhuyelela kha muvhili wawe musi a sa athu kunda maanḓa a lufu na Sathane. Nga zwenezwo o vha a tshi tea u vusululwa muya wawe u thoma phanḓa ha u vusululwa ha mivhili.

3) Hu na zwiṅwe zwe Yesu a zwi ita heleni nga murahu ha u vusululwa ha muya. 1 Petro 3:18 i sumbedza uri o amba na miya yo vhofhiwaho heleni ye ya vha yo tshinya nga tshifhinga tsha Nowa. Hoyu ndima a i ngo ṱalutshedzwa zwavhuḓi nahone yo konḓa kha vhoratholodzhi vha Bivhili lwa tshifhinga tshilapfu. Tshiṅwe tsha zwine zwa ita uri i konḓe ndi uri i bvelela luthihi fhedzi Bivhilini nahone a i ṱalutshedzi nga ho fhelelaho zwe zwa itea. Petro u dovha a ri Yesu o ita fhedzi u amba nga ha gundo Lwawe kha Sathane na muvhuso wawe kha miya yo vhofhiwaho. Vhaṅwe vhoratholodzhi vha ri khamusi o huwelela mafhungo maḓifha kha vhane vha songo u pfa musi vha kha ḽifhasi, vhaṅwe vha ri o ḓivhadza gundo Ḽawe. A hu sumbedzi nga ho teaho uri heyi miya yo vha i vhathu kana vharuṅwa, nahone a hu na dziṅwe ndima dzoṱhe dzi no konisa u ṱanganya hafha. Ngoho ndi uri Mudzimu fhedzi ndi Ene ane a ḓivha zwoṱhe zwe zwa itea henefho**. Zwino-ha a ri na pfanelo ya u ita pfunzo (doctrine) nga heyi ndima, kana u lingedza u ṱalutshedza nga ho dzikaho zwe zwa itea henefho. Fhedzi ri a vhona uri o ita zwiṅwe zwithu nga murahu ha u vuswa ha muya wawe. Zwino, he Bivhili i tshi amba hone, ri ḓo amba; he i tshi fhumula hone, ri ḓo fhumula; he zwo sa ṱalutshedzwi zwavhuḓi hone, a ri ḓo ita u ṱalutshedza zwe ri sa zwi ḓivhi; fhedzi he hu na u tou ṱalutshedzea ho khwaṱhaho, ri ḓo amba nga tshivhindi nga ha ṱhoho yeneyo.**

VHATHU VHE VHO VHA VHA TSHI MU LINDELA: Yesu o ya u dzhia vhane vho vha vha tshi khou mu lindela kha mbilu ya Abrahamu. A hu na muthu we a ḓi bva a ya ṱaḓulu phanḓa ha u ḓa ha Yesu kha ḽifhasi (Yohane 3:13). Vhoṱhe vhe vha fa nga tshenetsho tshifhinga vho vha vha tshi ya fhethu ha vhafu. Vhane vha fa vha tshi shumela Mudzimu vho vha vha tshi ya fhethu hu vhidzwaho mbilu ya Abrahamu (Luka 16:22), ngeno vhane vha sa shumeli Mudzimu vho vha vha tshi ya heleni, hu na mulilo, zwivhungu na u tambudzwa (Marko 9:42-49). Heyi fhethu yoṱhe yo vha i tshipiḓa tsha fhethu ha vhafu, nahone yo vha yo khethekanywa nga mukano muhulwane (Luka 16:22-27). Vhathu vhunga Elia vho vha vha songo iswa ṱaḓulu ya vhuraru hune ha vha na khuluṋoni ya Mudzimu. Elia o vha o fhelelwa kha ṱaḓulu ya u thoma, zwine zwa amba uri o ṱuwa a tshi khou vhaisa kha lutombo lwa ṱhukhu (sky) nahone a si tsha vhonala (2 Vha-Khosi 2:11). Heḽi fhethu ḽo vha ḽi kha shango ḽa muya.

VHUVUSWA HAWE HA MUVHILI:

1) Yesu Kristo o humela kha muvhili wawe we wa vhulungwa lwa maḓuvha mararu. Muvhili wawe wo vuswa u vha muvhili o khwiniswaho, muya na muvhili wo ḓalaho vhugala. Heyi ndi muvhili wa ṋama na marambo, fhedzi u tshila nga vhutshilo ha Mudzimu (Zoë). Ndi muvhili une wa sa kone u fa, u sa aluwa kana u sa lwala. Heyi muvhili u kona u ita zwithu zwa muya na zwa mivhili, nahone u kona u tshila kha ḽifhasi na ṱaḓulu (Luka 24:36-45, 1 Vha-Korinta 15:20-24, 42-50, Vha-Filipi 3:20-21).

2) Yesu Kristo o gonya a ṱuwa na vhane vho vha vha tshi mu lindela kha mbilu ya Abrahamu. Vho gonya fhedzi nga miya yavho, hu si mivhili yavho ya ṋama (Mateo 27:52-53), nahone hezwi ndi vhuporofita ha zwine zwa ḓo itea nga mivhili musi Yesu a tshi vhuya hafhu. A zwo ngo itea nga nḓila ya mivhili nga tshenetsho tshifhinga. Zwi sumbedza uri vhokhethwa avho a vho ngo vuswa nga mivhili yavho ya ṋama, fhedzi vho bva fhedzi nga miya yavho. Bugu ya Mishumo i sumbedza uri vhidzo ḽa Davida ḽi kha ḓi vha hone (Mishumo 2:29).

3) Nga murahu ha musi Yesu o vhuyelela kha muvhili wawe, o gonya ṱaḓulu nga ḓuvha ḽeneḽo u khunyeledza Mulanga muswa (Vha-Heberu 9:11-13), nahone o gonya na miya ya vhatendi vhe vho vha vha kha mbilu ya Abrahamu. O si tende vhafunziwa vhawe uri vha mu fare kana u amba nae lwa tshifhinga tshilapfu phanḓa ha u ya kha Khotsi u fhedzisa mushumo wawe (Yohane 20:10-18). O vhudza Maria uri a si mu fare ngauri muprista muhulwane o vha a sa fanela u fariwa musi a tshi ya u ṋekedza tshiṱhavhelo tsha zwivhi kha fhethu hukhethwa. Yesu o vha a tshi dovha a ya fhethu hukhethwa ṱaḓulu u ṋekedza tshiṱhavhelo tsha zwivhi nga luthihi nahone lwa lini na lini. **Hu vhewa mudavhiḓano ṱaḓulu nga murahu ha u ṋekedza malofha awe kha Khotsi na u thoma tshidzo ya vhathu vhoṱhe. Nga murahu ha hezwo o huliswa (a takulelwa vhuimo) a ṋewa dzina ḽi fhira madzina oṱhe nahone a ṋewa vhuhosi kha zwigwada zwiraru zwine zwa vha: (1) Heleni: O ṋewa vhuhosi kha heleni ngauri o kunda lufu na tshalo (Nzumbululo 1:18). (2) Ḽifhasi: O ṋewa vhuhosi kha ḽifhasi ngauri o kunda kha ḽifhasi. (3) Ṱaḓulu: O ṋewa vhuhosi ṱaḓulu ngauri o thetshelesa Khotsi nga ho fhelelaho nahone a khunyeledza lufuno Lwawe, ngauralo a dzula tshanḓani tsha uḽa tsha Mudzimu zwine zwa amba vhugala ha nṱhesa ṱaḓulu na u kovhekana vhuhosi na vhushumeli ha Mudzimu (Vha-Filipi 2:5-11). O dovha a ṋewa Muya Mukhethwa we a vhuya a u shululela kha kereke (Yohane 7:39, Yohane 16:7-8, Mishumo 2:33).**

O vhuyelela kha ḽifhasi a ḓi sumbedza kha vhafunziwa vhawe. O ḽa navho nahone a amba navho nga ha Muvhuso wa Mudzimu. O bvela phanḓa a tshi ita vhuṱolo, fhedzi nga tshenetsho tshifhinga o vhu sumbedza vhafunziwa vhawe fhedzi. O ḓi sumbedza fhedzi kha vhafunziwa vhawe nga murahu ha u vuswa hawe (Mishumo 1:1-4, Yohane 21:25). O fhedza maḓuvha a 40 navho kha ḽifhasi phanḓa ha musi a tshi gonya ṱaḓulu.O ṋea vhafunziwa vhawe ndaela ya uri vha ye kha shango ḽoṱhe vha huwelele mafhungo maḓifha nahone vha ite vhafunziwa vha dzitshaka dzoṱhe dza ḽifhasi. O vha rumela nga maanḓa e Khotsi a vha o mu ruma ngao (Yohane 21:20, Mateo 28:18, Marko 16:15-18). O amba uri vhathu vha fanela u lovhedzwa nga maḓi musi vho no tenda kha Ene. Hezwi ndi tshiga tsha nnḓa tshine tsha sumbedza uri vho Mu ṱanganedza nahone zwino ndi tshipiḓa tsha Muvhuso wawe.

U GONYELA HAWE ṰAḒULU: Nga murahu ha musi o no vuswa lwa maḓuvha a 40, Yesu Kristo o gonya ṱaḓulu a tshi vhonala nga vhafunziwa vhawe nahone a dzula tshanḓani tsha uḽa tsha Mudzimu Khotsi. (Marko 16:19, Luka 24:50-53, Mishumo 1:9-12)

VHUVIMO HAWE ZWINO: Yesu Kristo ndi Mudzimu nga ho fhelelaho na muthu nga ho fhelelaho, nahone u shuma nga vhuthu Hawe na vhuhosi Hawe nga ho fhelelaho.Yesu Kristo ndi Ipfi ḽa Mudzimu (Nzumbululo 19:13), nahone Ndi Ene Murwa wa Mudzimu (Vha-Heberu 3:6). U tshila kha muvhili o vhugala wo khwiniswaho wa ṋama na marambo, nahone u ḓo tshila kha wonoyo muvhili lwa lini na lini. U na zwilonda zwanḓani zwawe zwe zwa vhangwa nga zwipikiri zwe zwa mu vhamba, na lwonḓa kha luvhondo lwawe lwa mmbi lwa spear ye ya mu pomoka, nahone u ḓo dzula e na hedzo tshiga sa vhuṱanzi ha Mulanga muswa (Yohane 20:27-28).

1. Yesu Kristo ndi Mutshidzi na Mufhodzi (Mishumo 4:12, Vha-Heberu 7:25, Vha-Roma 10:9-14, 1 Petro 1:18-20) nahone vhuhwedzi hoṱhe ha tshidzo hu katela u tshidzwa, u hangwelwa ha zwivhi, phodzo, u kunda, vhufumi na mashudu kha zwithu zwoṱhe. 2) Ndi Khosi ya mahosi na Murena wa vharena (Nzumbululo 19:16). 3) Yesu Kristo ndi ṱhoho ya kereke nahone Ndi Ene muvhumbi wa tshidzo yashu (Vha-Efesa 5:23-24, Vha-Heberu 2:10-12). 4) Ndi Muhaṱuli wa vhatendi vho bebwaho hafhu (2 Vha-Korinta 5:10) na vha songo bebwaho hafhu (Mishumo 17:31, Mateo 10:31-46). 5) Ndi Ene fhedzi nḓila ya u ya kha Khotsi (Yohane 14:6, 2 Timoteo 2:5). 6) Ndi Muprista muhulwane wa lini na lini (Vha-Heberu 7:24-28). 7) Dzina ḼAwe ḽi fhira madzina oṱhe (Vha-Filipi 2:9-11). 8) O ṋewa vhuhosi hoṱhe kha ḽifhasi na ṱaḓulu (Mateo 28:18-20). 9) Yesu Kristo u dzula tshanḓani tsha uḽa tsha Khotsi ṱaḓulu (Marko 16:19, Vha-Efesa 1:20).

VHUSHUMO HAWE HA ZWINO: (1) Yesu Kristo u shuma na kereke Yawe nga Muya Mukhethwa u itela u tshidza shango (Marko 16:20) nahone u ita mushumo Woṱhe na vhakhethwa vhawe uri mafhungo maḓifha a swike kha vhathu vhoṱhe. (2) Yesu Kristo u khunyeledza kereke Yawe nga Muya Mukhethwa na nga vhafunzi vhe a vha nanga nahone a vha doda u itela u fhaṱa vhathu vha Mudzimu (Yohane 16:12-16, Vha-Efesa 4:11-17). (3) Yesu Kristo u rabela vhane vha tenda kha Ene (Vha-Heberu 7:25), nahone u rabela a si u hwala thabelo dzashu u dzi isa kha Khotsi, ngauri ro ṋewa pfanelo ya u amba na Khotsi riṋe vhaṋe nga dzina ḼAwe (Yohane 16:23-25), fhedzi u rabela uri ri kone u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu kha vhutshilo hashu.

VHUSUMBEDZI NA YESU KRISTO: Yesu Kristo o ḓa u dzhia vhuimo hashu ha tshivhi na u vha maswina a Mudzimu, uri a ri ṋee vhuimo Hawe ha u vha vhana vha Mudzimu na u vha kha vhuimo ho lugaho phanḓa ha Mudzimu (2 Vha-Korinta 5:21) nahone zwoṱhe zwe Kristo a ita, o zwi ita nga nṱhani hashu, nahone kha muhumbulo wa Mudzimu ro vha ri nae musi a tshi ita hezwi zwithu ngauri o vha a tshi zwi ita u ri fhodza.
. Musi a tshi fa, na riṋe ro fa nae kha tshivhi (Vha-Roma 6:3, 6-8, Vha-Galata 2:20).
. Musi a tshi vhulungwa, na riṋe ro vhulungwa nae (Vha-Roma 6:4).
. Musi a tshi vuswa vhafuni, na riṋe ro vuswa nae (Vha-Efesa 2:4-7).
. Musi a tshi takulelwa nṱha, na riṋe ro takulelwa nṱha nae (Vha-Efesa 2:6).
. Musi a tshi dzula tshanḓani tsha uḽa tsha Mudzimu Khotsi, na riṋe ro dzula nae, ri tshila nae nahone ri vhusa nae (Vha-Roma 6:10-12, Vha-Efesa 2:6).

DZINA ḼA YESU KRISTO: Yesu Kristo o ṋewa dzina ḽi fhira madzina oṱhe nahone o ṋewa vhuhosi kha zwigwada zwoṱhe zwine zwa vha heleni, ḽifhasi, fhethu ha zwoṱhe na ṱaḓulu, nahone kha dzina ḼAwe ro ṋewa maanḓa a u vhusa vhutshiloni. Ro ṋewa maanḓa a u ita ndaela dza vhuhosi hashu na thabelo dza vhuprista nga dzina ḼAwe (Yohane 14:12, Yohane 16:23-25) nahone heḽi maanḓa a vha kha vhane vha Mu ṱanganedza, fhedzi a a sumbedzwa nga lutendo (Marko 16:15-19). Dzina ḼAwe ḽi fhira madzina oṱhe, ngauri madzina a imela vhuhosi Bivhilini, zwine zwa amba uri maanḓa a Yesu a fhira maanḓa oṱhe ṱaḓulu na ḽifhasini, nahone kha dzina ḼAwe hu wanala tshidzo, vhutshilo ha Mudzimu (Zoe) na zwoṱhe zwe Mudzimu a ri ṋea mahala kha Kristo zwe zwa rengwa nga malofha awe, ngauri vhuzalivho ha Mudzimu hu dzula kha dzina heḽi, nahone malofha a Yesu o ri rengula pfanelo ya mulayo ya u dzhena kha ifa ḽa Mudzimu ngeno dzina ḽa Yesu ḽi tshi ita uri zwenezwo ifa zwi vhonale vhutshiloni hashu.

MALOFHA A YESU KRISTO: Malofha a Yesu ndi a ndeme vhukuma kha lutendo lwa Vhakriste nahone Yesu Kristo u ri laya uri ri songo hangwa malofha awe e a shululelwa riṋe (Luka 22:19-21, 1 Vha-Korinta 11:24-27). Malofha a Yesu a imela vhutshilo ha Yesu Kristo nga ho fhelelaho.

Zwe Malofha a Yesu Kristo a ri itela:

1. Ro rengwa nga malofha a Yesu Kristo (1 Petro 1:18, Nzumbululo 5:9-11) nahone malofha Awe o ri rengula tshidzo yashu na ifa ḽashu, zwine zwa katela phodzo, u kunda, tsireledzo, u andisa, mashudu na zwoṱhe zwine zwa vha ifa ḽashu (Vha-Heberu 9:11-13), nahone malofha Awe o badela tshivhi tshashu tshoṱhe na miṱangano ya tshivhi tshoṱhe.
2. Ri vhahumi nga malofha Awe na nga u ṱanzwa ha lutendo lwashu kha Kristo (Nzumbululo 12:11).
3. Malofha Awe o ri ṱanzwa (Mishumo 3:19-21) nahone o ṱanzwa zwivhi zwashu (Nzumbululo 1:6, Nzumbululo 7:13-15).

4. Malofha Awe o thoma Mulanga Muswa (Luka 22:20).

Ri fanela u dzula ri tshi humbula ndeme ya malofha a Yesu Kristo nahone ri songo a hangwa. Ri fanela u amba nga hao, u imba nga hao nahone u vha na u ṱhogomela ha mbilu nga ha hao. Hu na maanḓa a lini na lini kha malofha a Yesu.

YESU KRISTO NDI MANGI KHA VHANE VHO TENDAL KHA ENE?

1. Yesu Kristo ndi Mudzimu washu na Khosi (Nzumbululo 21:6-8, Nzumbululo 19:16)
2. Yesu Kristo ndi ṱhoho ya kereke, nahone riṋe ri kereke Yawe (Vha-Kolosa 1:18)
3. Ndi mukomana washu wa u thoma (Vha-Roma 8:29, Vha-Kolosa 1:18, Vha-Heberu 2:11-13)
4. Ndi munna washu wa muya (Nzumbululo 19:7-9, 2 Vha-Korinta 11:2)
5. Ndi Khotsi washu (Vha-Heberu 2:13)
6. Ndi vhutshilo hashu (Vha-Galata 2:20, Yohane 15:5)
7. Ndi u luga hashu phanḓa ha Mudzimu (1 Vha-Korinta 1:30)
8. Ndi vhuḓikhethwa hashu (1 Vha-Korinta 1:30)
9. Ndi vhuṱali hashu (1 Vha-Korinta 1:30)
10. Ndi u ri rengulula hashu (1 Vha-Korinta 1:30)
11. Ndi ngwana ya Paseka yashu (1 Vha-Korinta 5:7)
12. Ndi vhugala ha Mudzimu kha riṋe (Vha-Kolosa 1:27)
13. Ndi dakalo ḽashu, mulalo washu na zwoṱhe kha riṋe (Vha-Efesa 2:14)
14. Ndi maanḓa hashu (Vha-Filipi 4:13)
15. Ndi Muhaṱuli washu (2 Vha-Korinta 5:10)

MADZINA MANE MANE AWE: Madzina Awe a sumbedza mupo wawe, vhuhosi Hawe na mushumo wawe wa vhushumeli:

Yesu, Ipfi ḽa Mudzimu, Murwa wa Mudzimu, Murwa wa Muthu, Adamu wa vhuvhili, Mudzimu wa maanḓa oṱhe, Alfa na Omega, Amen, O ḓodzwaho, Ṋaledzi ya matsheloni i penyelelaho, Immanuel, Ngwana, Vhutshilo ha lini na lini, Ṯhanzi ya ngoho, Mufhodzi, Mutshidzi, Mufhodzi wa malwadze, Khosikhulu ya Mulalo, Ipfi ḽa Vhutshilo, Vhurotho ha Vhutshilo, Ndau ya tshaka ya Yuda, Maanḓa na vhuṱali ha Mudzimu, Vhugala ha Mudzimu, Murwa wa Davida, Mudzimu. Hu kha ḓi vha na madzina manzhi ane a songo bulwa hafha, ane a wanala kha Testamente ya Kale na ya Muswa.

MUDZIMU: MUYA MUKHETHWA

VHUTSHILO HAWE: O dzula o vha hone hu tshee hu si na tshithu, hu tshee hu si na tshifhinga kana vhukonani ha zwoṱhe. A si o sikiwa, fhedzi zwoṱhe zwi bva khae. Ndi Muya wa vhuraru kha Vhuhosi ha Mudzimu (Godhead) nahone u sumbedza mishumo yoṱhe ya Mudzimu.

VHUNTHA HAWE: Ndi Mudzimu. Ndi Muya wa vhuraru kha Vhuhosi ha Mudzimu. Muya Mukhethwa ndi muthu u fana na Kristo na Mudzimu Khotsi. A nga si vhonale nga muvhili wa ṋama na marambo sa Kristo, fhedzi u na muya une wa fana na muthu ngauri ro sikiwa nga tshifanyiso tshawe. Muya Mukhethwa a si "it", fhedzi ndi "He". Ndi one a re hone hoṱhe nga tshifhinga tshithihi (omnipresent), ane a ḓivha zwoṱhe (omniscient) nahone ane a vha na maanḓa oṱhe (omnipotent).

VHUHOSI HAWE: Muya Mukhethwa u fana na Yesu Kristo na Mudzimu Khotsi kha mupo. Vha-Galata 5:22 i sumbedza mupo wawe une wa vhonala sa mitshelo ya Muya kha vhutshilo ha mutendi, i bvaho kha muya muṱuku wa mutendi o bebwaho hafhu. Muya Mukhethwa u ḓala lufuno, dakalo, mulalo, mbilu ya u konḓelela, vhuthu, u luga, u fulufhedzea, u ḓiṱukufhadza, u ḓifara, u khethwa, ngoho na khaṱhulo yo lugaho. Muya Mukhethwa ndi u vhonala ha Mudzimu kha ḽifhasi.

DZINA ḼAWE: Dzina "Muya Mukhethwa" ḽi sumbedza mushumo wawe wa mutheo vhutshiloni ha mutendi, une wa vha u khwaṱhisa mutendi uri a tshile vhutshilo ha Mudzimu, vhutshilo ha u khethwa na u ḓiṋekedza kha Mudzimu, nahone vhutshilo ha u ita zwithu sa Mudzimu nga nḓila ya vhuṱolo.

NDI NGANI O ḌA U SHUMA NA KEREKE YA YESU KRISTO? Phanḓa ha u gonya ṱaḓulu, Yesu o fulufhedzisa vhatevheli vhawe tshifhiwa tsha Muya Mukhethwa nahone a amba uri musi a tshi ḓa u ḓo dzula ngomu havho. Nga tshenetsho tshifhinga Muya Mukhethwa o vha a tshi ḓi vha na vhathu fhedzi, fhedzi a si u dzula ngomu havho (Yohane 14:17). Yesu o ri ndi khwine uri a ṱuwe a siye kereke na Muya Mukhethwa. Zwi amba mini uri o amba nga u ralo?

1. Ngauri muvhili wa Yesu Kristo wa ṋama na marambo wo mu tendela fhedzi u vha fhethu huthihi nga tshifhinga tshithihi, fhedzi zwino nga Muya Mukhethwa, u kona u vha hoṱhe nga tshifhinga tshithihi nahone vhatevheli vhawe hoṱhe vha kona u ḓivha na u ṯanganedza vhuhone Hawe tshifhinga tshoṱhe (Vha-Efesa 4:10). Yesu Kristo zwino u kona u dzula ngomu kha mutendi muṅwe na muṅwe nga Muya Mukhethwa (Yohane 14:21 na 23). Vhuhone ha Muya Mukhethwa hu ḓisa vhuzalivho ha vhuhone ha Khotsi na Murwa. Hezwi zwi amba uri huṅwe na huṅwe he Muya Mukhethwa wa vhonala hone, Yesu Kristo na Mudzimu Khotsi vha vhonala henefho nga vhuzalivho (Mateo 18:20).
2. Vhatendi vho thoma u ḓadzwa nga Muya Mukhethwa nga murahu ha maḓuvha a fumi u bva tshe Yesu a gonya ṯaḓulu. Zwino Muya Mukhethwa u dzula ngomu kha muya wa mutendi muṅwe na muṅwe o ṯanganedzaho Yesu Kristo (1 Vha-Korinta 3:16, 6:19).

VHUSHUMO HAWE ZWINO KHA MUTENDI (Yohane 14:25-28, Yohane 15:26, Yohane 16:12-18, Yohane 14:25-28):

1. **Ndi Mufarisi:** U eletshedza nahone u eletshedza mutendi kha u tshila vhutshilo ha Vhukriste na kha zwoṱhe zwi kwamaho vhutshilo, nahone u ṋea nyeletshedzo ya vhuṱali na ngoho kha zwimo zwoṱhe (Yohane 14:25). **2) Ndi Mudzidzisi:** U funza mutendi ngoho dza Mudzimu na Muvhuso wawe na zwoṱhe zwi kwamaho vhutshilo (Yohane 14:26). **3) Ndi Mutshumbulusi wa u humbula:** U humbudza mutendi maipfi a Yesu na zwithu zwi kwamaho pulane ya Mudzimu kha vhutshilo hawe (Yohane 14:26). **4) Ndi Mufarisi wa mbilu:** U khuthadza mutendi vhutshiloni ha lutendo na kha zwoṱhe zwine a tangana nazwo (Yohane 14:25). 5) **Ndi Muvhulavhusi (Advocate):** U ima na riṋe phanḓa ha vhane vha ri pomoka nahone u ri ṋea vhuṱali ha u kunda (Marko 13:11-12). **6) Muya Mukhethwa ndi Murangaphanḓa washu: U** ranga mutendi kha ngoho yoṱhe nahone u mu tsireledza kha zwa vhufhura. 7) Muya Mukhethwa u dzumbulula vhumatshelo ha mutendi nahone u mu lugisela zwithu zwi ḓaho. 8) Muya Mukhethwa u dzumbulula zwo ambiwaho nga Yesu Kristo kha mutendi. 9) **Muya Mukhethwa u ṋea maanḓa:** U khwaṱhisa mutendi uri a kone u ṯanziela nga Murena na u ita lufuno lwa Mudzimu. 10) (Vha-Efesa 1:13-14) Muya Mukhethwa ndi tshiga tsha uri ri vha Kristo nahone ndi vhuṱanzi ha ifa ḽa vhutshilo ha lini na lini. 11) (Vha-Roma 8:26) **Ndi Muḓoṱeli washu:** U rabela u ri imela nahone u ri gudisa u rabela nga nḓila yo teaho. 12) (2 Vha-Korinta 13:13) Muya Mukhethwa u na vhukonani na mutendi. (2 Vha-Korinta 6:1) Muya Mukhethwa u shuma na mutendi u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu, u shuma na u vhonala nga lutendo lwa mutendi na nzumbululo yae. **Vhukonani na Vhatendi:** Muya Mukhethwa u thoma vhukonani na vhafunziwa (2 Vha-Korinta 13:13) nahone u shuma navho. Ri vhidzwa uri ri fhaṱe vhushaka ho khwaṱhaho nae, ri tshi ṯhogomela vhuhone Hawe tshifhinga tshoṱhe nahone ri tshi tshila vhukonani na Ene.

Nga u angaredza, zwoṱhe zwe Yesu a funa u ita vhutshiloni ha mutendi u zwi ita nga Muya Mukhethwa. Muya Mukhethwa u dovha wa ri thusa u ṯanganedza phindulo dza Mudzimu kha thabelo dzashu, nahone u ri thusa u ḓivha Khotsi na Kristo nga vhudzivha.

Muya Mukhethwa u ṯanziela nga ha Yesu nahone u mu vhugala. Muya Mukhethwa ndi Mudzimu nahone u lingana na Yesu na Khotsi kha Vhuhosi ha Mudzimu, fhedzi mushumo wawe ndi u ṯanziela nga ha mvuwo na vhugala ha Yesu Kristo, ndi u mu takulela nṱha na u mu vhugala nahone u livhisa vhathu khae.

VHUSHUMO HAWE KHA VHANE VHA SONGO TENDI / SHANGO (Yohane 16:8-11):

1. U laedza shango nga ha tshivhi tsha u sa tenda kha Kristo, nga maṅwe maipfi ndi Ene ane a sumbedza vhane vha sa tshidzi uri ndi vhaitazwivhi, nahone uri vha fanela u tenda kha Kristo uri vha tshidzwe.
2. U laedza vhathu vhe vha sa tendi uri na vhone vha nga vha na vhushaka ho lugaho na Mudzimu nga u tenda kha Yesu Kristo (u laedza shango nga ha u luga).
3. U laedza vhane vha sa tendi uri hu na khaṱhulo i ḓaho arali vha sa tenda kha Yesu Kristo, nahone u sumbedza uri vha tea u rembuluwa na u tenda uri vha si vhue kha khaṱhulo ya Mudzimu.

Zwi sumbedzo zwa Muya Mukhethwa zwiṱanu na mivhili (Yesaya 11:1-4) (Zwiḓivhea sa Miya miṱanu na mivhili ya Mudzimu)

Muya Mukhethwa ndi muthu muthihi, fhedzi u na zwi sumbedzo sumbe zwo fhambanaho. Nomboro iyi ya 'sumbe' i imela u fhelelela kana u fhelelela. Zwenezwo zwi sumbedzo sumbe zwa Muya Mukhethwa zwi amba u fhelelela ha Muya Mukhethwa. Sa vhana vha vhanna na vhasidzana vha Mudzimu, roṋe ro ṋewa u fhelelela ha Muya Mukhethwa. Ha dzhi tshila kha riṋe nga zwipiḓa fhedzi u dzhi tshila kha riṋe nga u fhelelela hawe. Zwi sumbedzo sumbe zwi fanela u vhonala vhutshiloni ha mutendi nahone zwi sumbedziwe ngae. Zwone ndi vhudifhinduleli ha mutendi uri zwi vhonale vhutshiloni hawe. Mutendi u fanela u zwi ḓivha, u zwi tenda, u zwi bula na u zwi sumbedza nga lutendo

1) Muya wa Vhuvhusi: U ṋea mutendi vhuvhusi na u vhusa kha ḽifhasi, muvhuso wa swiswi, zwipfi zwoṱhe zwine a tangana nazwo na tshithu tshoṱhe tshivhi. U sumbedza vhuvhusi vhutshiloni ha mutendi.
2) Muya wa Vhutali: U ṋea mutendi vhukoni ha u tshila na u shuma nga vhutali ha Mudzimu, hu katelaho u ḓivha tshifhinga tsha Mudzimu; u ita zwithu nga ndila yawe na zwiṅwe. Heyi ndi vhutali vhune Mudzimu ene muṋe a shuma ngaho.

3) Muya wa Vhupfesesani: U ṋea mutendi vhukoni ha u pfesesa Mudzimu, muvhuso wawe, ipfi ḽawe, milayo yawe na zwiphiri zwawe.
4) Muya wa Nyeletshedzo: U nyeletshedza nahone u ṋea mutendi nyeletshedzo kha vhutshilo ha lutendo lwawe na zwoṱhe zwi kwamaho vhutshilo hawe ha mupo kana ha muya, u dovha a mu ṋea vhukoni ha u nyeletshedza na u eletshedza vhaṅwe nga nyeletshedzo ya Mudzimu.
5) Muya wa Maanḓa: U ṋea mutendi maanḓa a u khunyeledza mbilu na mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo hawe, na u tshila vhutshilo ha Mudzimu.
6) Muya wa Ndivho: U ṋea mutendi vhukoni ha u ḓivha zwithu zwe Mudzimu a mu ṋea mahala nga muya wa tshilidzi, na u ḓivha zwithu zwa muvhuso wa Mudzimu na u ḓivha Mudzimu nga nḓivho ya vhuṱanzi i dzivhisaho (1Vhakorinta 2:9-14).
7) Muya wa u Ofha Mudzimu: U ṋea mutendi vhukoni ha u hulisa Mudzimu nga ndila i takalelwaho ngae; u dovha a ḓisa u huliswa kha vhathu vhaṅwe kha mutendi ane a hulisa Mudzimu. U ita mishumo mihulwane na ya maanḓa ine ya ḓisa u ofha na u huliswa ha Mudzimu kha vhathu.

Uri mutendi a vhonise hezwi zwi sumbedzo sumbe vhutshiloni hawe, u fanela u zwi ḓivha, u zwi tenda, u zwi bula na u zwi ita. U fanela u dzhia zwiito zwa lutendo khazwo nahone a lavhelela u vhona u vhonala hazwo.

Zwi sumbedzo na zwiga zwa Muya Mukhethwa: Muya Mukhethwa ndi muthu, fhedzi u sumbedzwa nga zwiga na zwiga uri vhatholi vha pfesese mushumo une a khou u ita nga tshenetsho tshifhinga.

1) **Mulilo:** Mulilo u kunakisa, u fhisa, ndi maanḓa, u tshinyadza, nahone u dudedza na u fha tshedza. Muya Mukhethwa: u ri kunakisa nahone u ri ṋea maanḓa a u tshila vhutshilo ho kunaho, u fhisa vhuvhi hoṱhe vhutshiloni hashu, u ri ṋea maanḓa a u vhudza nga ha Murena, u haṱula zwithu zwine a si zwone, u ri khuthadza na u ri ranga phanḓa.
2) **Madi:** madi a tshilaho, kana madi a elelaho, kana madi o kunaho, kana mulambo une wa elela. Madi a rothola, a kunakisa nahone a fholisa nyora. Muya Mukhethwa: u khuthadza mutendi sa madi o rotholaho, u ṋea mutendi vhukoni ha u tshila vhutshilo ho kunaho nahone u ḓadza vhane vha nyora khae (Yohane 7:37).
3) **Gogo:** ḽi fha murunzi nahone ḽi tsireledza kha ḓuvha. Muya Mukhethwa: u ri tsireledza kha khombo dza shango ḽino.
4) **Mafura:** Mafura a ḓolisa nahone a fhodza nahone Muya Mukhethwa u ḓolisa vhathu vha tendaho (1Yohane 2:20). Muya Mukhethwa u dovha a fhodza.
5) Muya Mukhethwa u sumbedzwa sa tshedza, muya muhulwane, waini ntswa. Tshedza u ri fha tshedza, muya muhulwane u sumbedza u sudzulusa, nahone hezwi zwi sumbedza u tshimbila ha Muya Mukhethwa musi a tshi ita mushumo u itwaho ngae. Waini i fha dakalo na tshivhindi. Muya Mukhethwa u ri ṋea dakalo na maanḓa a u ṱangana na tshithu tshiṅwe na tshiṅwe hu si na nyofho (Vhaefesa 5:18).
6) **Ngwana ya ḓuvha:** Muya Mukhethwa u na vhulenda sa ngwana ya ḓuvha (Vhagalata 5:22).

IPFI ḼAWE: Muya Mukhethwa u amba nga ndila dzo fhambanaho. Zwa ndeme ndi u wana mulaedza, hu si ndila ye a amba ngayo. Hezwi ndi ndila dzawe dzo fhambanaho dza u amba:

1. **U amba nga ipfi ḽo ṅwaliwaho (Bivhili):** musi ri tshi vhala Bivhili, Muya Mukhethwa u khou amba na riṋe.
2. **U amba nga ipfi ḽo ambiwaho ḽine ḽa vhidzwa Rhema:** zwi nga vha ipfi ḽi pfalaho sa ḽa muthu, miloro, zwithu zwi vhonwaho, vhuporofita, u dzumbulula na zwiṅwe.
3. U amba nga vhuporofita, miloro na zwithu zwi vhonwaho na u dzumbulula (Mishumo 2:17-19).
4. U amba nga mimbuno ya vhuporofita, mishumo, ngoma kana luambo lwa vhuporofita na nga vhaporofita.
5. U amba nga minwe miṋa ya Muya Mukhethwa na zwiga zwawe: sa ndivho, vhutali, u ṱalukanya mimuya, dzindimi na ṱhalutshedzo yadzo na vhuporofita.
6. U amba nga mitshelo ya Muya. **Sa tsumbo:** dakalo na mulalo kha muya wau zwi nga vha tshiga tsha uri u khou u tendela kha tshithu tshe wa mu vhudzisa.
7. **U amba nga zwiitea:** u vulwa ha mikhuvha mihulwane na u vha na mulalo na dakalo kha muya wau, zwi vha tshiga tsha uri u khou amba na iwe nga ha u u takulela nṱha na u vula mikhuvha.

Ro ṱalutshedza nga vhudzivha ndila dza uri u amba hani kha ṱhoho ya u pfa Mudzimu.

Ri sengisa ipfi ḽawe nga Testamente Ntswa. Zwi ambiwaho ngae zwi ḓo vha zwo tendelana tshoṱhe na Bivhili, Testamente Ntswa, ngauri ri tshila fhasi hayo. Arali zwi songo tendelana nayo, zwenezwo a si ene o amba, fhedzi ndi muya u fhuraho. A nga si ime kha ipfi ḽawe (1Timotheo 3:16).

MIḒOHO YAWE (1VHAKORINTHA 12:1-11): Miḓoho ya Muya Mukhethwa i sumbedza mishumo yawe ya vhudinda: I katela muḓoho wa vhutali, ndivho, u fhodza, mishumo ya maḓembe, vhuporofita, u ṱalukanya mimuya, dzindimi dzo fhambanaho na ṱhalutshedzo yadzo. Muya Mukhethwa u ṋea iyi miḓoho vhathuni vha tendaho. Ro no i ṱalutshedza nga vhudzivha kha ṱhoho ya Vhana vha Mudzimu.

A si iyi fhedzi miḓoho ya Muya Mukhethwa; u na miḓoho minzhi na mishumo minzhi, naho yoṱhe i songo sumbedzwa. **Sa tsumbo: muḓoho wa u ṱalutshedza miloro, sa zwe ra vhona kha Yosefa na Daniele na vhaṅwe, u shumela, u eletshedza, u thusa vha shayaho, u ṋea, u langa, khathutshelo na zwiṅwe (Vharoma 12:6-9).**

MUSHUMO WAWE WA ZWA ZWINO:

1. Muya Mukhethwa u shuma na kereke u i fhelisa, u i lugisela u ḓa ha Yesu Kristo na u i gudisa uri i fhaṱe muvhuso na u ita mbilu ya Mudzimu kha ḽifhasi.
2. Muya Mukhethwa u shuma na kereke u tshidza shango.
3. Muya Mukhethwa u vhidza na u ḓola vhathu vha tendaho kha mishumo yo fhambanaho ya muvhuso wa Mudzimu (Mishumo 13:2-5). Mishumo yawe iṅwe ndi ine ra no i amba kale.

MUSHUMO WAWE WA ZWINO TSHIFHINGA TSHI ḒAHO:

1. Muya Mukhethwa u ḓo vusa mivhili ya vhathu vho lovhaho kha Murena musi Yesu a tshi vhuya.
2. Muya Mukhethwa u ḓo ri takula ra ya makoleni u ṱangana na Yesu musi a tshi vhuya.
3. Muya Mukhethwa u ḓo dzula ngomu ha mutendi lwa tshoṱhe na tshoṱhe.

MADZINA AWE A MANGWANA: Madzina awe a sumbedza vhulunwa hawe, mikhwa yawe na mishumo yawe.

Muya Mukhethwa, Muya wa Mudzimu, Muya wa ngoho, Mukhuthadzi, muimeleli, Muya wa Yesu Kristo, u ḓola, Muya wa Yehova, Muya wa u khethwa, milambo ya madi a tshilaho, mulilo wa Mudzimu, Miya miṱanu na mivhili ya Mudzimu, vhugala ha Mudzimu, Muya ndi Murena. Zwi sumbedzo sumbe zwa Muya Mukhethwa nazwo ndi madzina awe. Hu na madzina aṅwe o shumiswaho Khethekanyoni ya Kale na Khethekanyo Ntswa.

NDILA DZA U PFA IPFI ḽA MUDZIMU

MISHUMO YA VHAPOSTOLA NA VHAPOROFITA: Musi ri tshi amba nga mushumo wa vhuporofita, a ri khou amba nga tshifhiwa kana ofisi ya muporofita, fhedzi ri khou amba nga ndila dzoṱhe dzine Muya Mukhethwa a amba ngadzo, dzine dza katela Bivhili, zwithu zwi vhonwaho, miloro, u dzumbululwa na dziṅwe nnzhi dzine ri ḓo dzi ṱalutshedza (Mishumo 2:17-20). Hafhu musi ri tshi amba nga mushumo wa vhapostola, a ri khou amba nga ofisi ya muapostola, fhedzi ri khou amba nga ndila dzoṱhe dzine Muya Mukhethwa a ḓisumbedza ngadzo, dzine dza katela maḓembe, zwiga na zwimangadzo (Marko 16:15-19). Vhatholi vhoṱhe vha fanela u vha vhapostola na vhaporofita. Nga zwiṅwe maipfi, vha fanela u kona u tshimbila na u vhonala ha maanḓa, zwiga na zwimangadzo zwa Muya Mukhethwa. Hezwi ndi u vha vhapostola. Vha fanela u dovha vha kona u tshimbila na u dzumbululwa ha ipfi ḽawe ḽo ṅwaliwaho (logos) na ipfi ḽo ambiwaho (Rhema). **Vhatholi vha no tshila nga heyi ndila ndi vhane vha kona u tshimbila kha u vhonala ho fhelelaho ha Vhana vha vhanna na vhasidzana vha Mudzimu.**

KHETSHI THUTHO RI ḒO SHELA VHUTALO KHA MUSHUMO WA VHUPOROFITA, UNE WA VHA NDILA DZO FHAMBANAHO DZINE MUYA MUKHETHWA A AMBA NA RIṆE NGADZO. Bivhili i ṱalutshedza uri Vhana vha vhanna na vhasidzana vha Mudzimu vha kona u pfa ipfi ḽa Mudzimu. Yesu Kristo u amba uri nngu dzawe dzi ḓivha ipfi ḽawe (Yohane 10:14, 27-29).

Ipfi ḽa Mudzimu ḽi na zwipiḓa zwivhili. Ndi ipfi ḽo ṅwaliwaho, ḽine ḽa vha Bivhili (Logos) na hafhu ipfi ḽo ambiwaho ḽine Mudzimu a amba kha vhutshilo ha mutendi, ḽine ḽa vha (Rhema). Heyi Rhema i nga ḓa nga ndila dzo fhambanaho sa u dzumbululwa, miloro, zwithu zwi vhonwaho, vhuporofita na zwiṅwe. Ndi zwine ra ḓo zwi sedza zwino.
Mutendi muṅwe na muṅwe u fanela u tshimbila kha u dzumbululwa ha ipfi ḽo ṅwaliwaho na ḽo ambiwaho arali a tshi ṱoḓa u tshimbila zwavhuḓi na Mudzimu.

MUYA MUKHETHWA U AMBA HANI? (Mishumo 2:17-21)

1. **MUYA MUKHETHWA U AMBA NGA IPFI ḼO ṄWALIWAHO (BIVHILI):** Muya Mukhethwa u shumisa ipfi ḽo ṅwaliwaho u amba na riṋe. Musi mutendi a tshi vhala Bivhili, Mudzimu u khou amba nae. Nga zwiṅwe zwifhinga u nga ḓzhia ndimana dziṅwe na dziṅwe a dzi ita uri dzi tshile kha muya wau. Zwi amba uri dzi amba nga ho livhaho na iwe kana dza sumbedza nga ho livhaho kha vhutshilo hau.

MUYA MUKHETHWA U AMBA NGA IPFI ḼO AMBIWAHO (RHEMA), NA IPFI HEI ḼO AMBIWAHO ḼI NGA ḒA NGA NDILA DZI TEVHELAHO: SA MILORO, SA ZWITHU ZWI VHONWAHO, VHUPOROFITA, U DZUMBULULWA, MITSHELO NA MIḒOHO YA MUYA MUKHETHWA NA ZWOṰHE ZWIṄWE ZWINE NDA ḒO ZWI ṰALUTSHEDZA.

1) **MUYA MUKHETHWA U AMBA NGA MILORO (Mishumo 2:17):** Muya Mukhethwa u amba lunzhi nga miloro. Hezwi ndi zwiṅwe zwine zwa ita uri a shumise miloro. **(1)** O nanga u amba nga miloro **(2)** Nga zwiṅwe zwifhinga vhatholi vha vha vho farwa nga mishumo nga masiari nahone a vha vhi na u sedza ipfi ḽa Muya Mukhethwa, zwenezwo u vha wana musi vho edela nga miloro yavho. Zwi a leluwa uri mutendi a vhe na u pfesesa ha zwa muya musi o edela u fhira musi o vusa, ngauri muhumbulo wawe u vha u sa khou dzula kha zwithu zwinzhi. Fhedzi vhatholi vhane vha rabela nga dzindimi lunzhi na vhane vho guda u pfa ipfi ḽa Muya Mukhethwa a vha koni u wana thaidzo kha u pfa ipfi ḽawe nga tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe. **(3)** Nga zwiṅwe zwifhinga mulaedza une wa ḓa nga muloro u nga vha wo khwaṱhaho u fhira musi u tshi ambiwa nga maipfi, ngauri muloro u ḓa sa tshifanyiso, nahone muhumbulo u pfesesa zwifanyiso nga nḓila yo leluwaho. Miloro i nga bva kha zwiṱatu, zwine zwa vha: Mudzimu, iwe muṋe na Sathane.

Ni ṱalukanya hani miloro ine ya bva kha Muya Mukhethwa?

2. Miloro ine ya bva kha Muya Mukhethwa i nga dzumbulula zwine zwa vha mbilu ya Mudzimu kana maano awe. (2) I ḓisa tshedza na matshelo avhuḓi, naho i tshi vha ya khalemelo, i u ṋea nḓila ya u rembuluwa na u lugisa hune wa fanela u lugisa. Mudzimu u dzula a tshi ṱoḓela vhana vhawe zwavhuḓi, nahone zwoṯhe zwine a amba ndi zwa vhuḓi havho (Yeremia 29:11-13). (3) Kanzhi i dzumbulula hune Mudzimu a ṱoḓa u isa vhana vhawe hone nahone i sumbedza mutendi zwine Mudzimu a mu lugiselela zwone. (4) I ḓisa mulaedza une Mudzimu a nga vha a tshi khou ṱoḓa u uṋetshedza ṅwananyana wawe kana kereke yawe. (5) Nga zwiṅwe zwifhinga muloro u nga dovhololа nga nḓila i fanaho kana yo fhambanaho, fhedzi u tshi ṋea mulaedza muthihi. Hezwi zwi amba uri Mudzimu u khwaṱhisedza uri zwe a vhudza ṅwana wawe zwi ḓo itea (Genesi 41:15-34), sedzani ndimana ya 32. (6) Miloro ine Muya Mukhethwa a i ṋea nga mvelo ndi ngoho dzine dza khou itea kha shango ḽa muya. Sa tsumbo: Solomoni o lora Mudzimu a tshi mu ṋea vhutali, nahone musi a tshi vuwa o vha e na vhutali he a ṋewa kha muloro. Kha wonoyo muloro, Mudzimu o dovha a mu fulufhedzisa lupfumo luhulu, nahone zwa itea nga yeneyo nḓila vhutshiloni hawe (1Mahosi 3:5-15). Muthu a nga lora a tshi khou rabeliselwa kha muloro, a vuwa o fhola kana o no wana zwe a vha a tshi khou rabeliselwa zwone. Zwi nga dovha zwa vhonala unga mutendi ha khou lora, fhedzi zwa nga hu tshithu tshine a khou tshi lora tshi khou itea zwa vhukuma (1Mahosi 3:15). (7) I nga sumbedza zwo fhiraho, zwa zwino kana zwa tshifhinga tshi ḓaho. Naho i tshi sumbedza zwo fhiraho kana zwa zwino, maano a hone a dzula e a u ṋea matshelo a khwiṋe na a tshedza. (8) I nga sumbedza mutendi nyimele yawe ya muya. Sa tsumbo: mutendi ane a si vhe na vhutshilo ha thabelo u vha o shaya maanḓa kha zwa muya. Ngauralo muloro u nga mu sumbedza zwavhuḓi uri u a shaya maanḓa, ndivho i tshi vha ya uri a lugise yeneyo nyimele. (9) I zwala mbeu ya maano a Mudzimu vhutshiloni ha mutendi. Khamusi mutendi a lora a tshi khou rabelela vhathu, nahone vha fhola. Naho a sa athu u rabelela muthu na muthihi, wonoyo muloro u ḓo zwala mbeu ya u ita zwenezwo kha muya wawe, nahone nga murahu u ḓo fhedzisela a tshi khou ita zwenezwo.

MILORO INE YA BVA KHA SATHANE: (1) Miloro ine ya bva kha Sathane i ḓisa khaṱhulo. Sa tsumbo: muthu a tshi dzula a tshi lora nga lufu lwawe, kana a tshi lora nga tshithu tshivhi tshi tshi khou mu itea nahone hu si na nḓila ya uri a tshi shandukisa. **(2)** I ḓisa u tambudzwa, u kanganyiswa, u tsikeledzwa, mbilaelo na nyofho. A i na matshelo a tshedza. **(3)** I pomoka; i pomoka mulori nga tshithu tshivhi tshine a tshi ḓivha zwavhuḓi uri a nga si vhuye a tshi ita, kana ya pomoka muṅwe muthu nga mazwifhi. **(4)** I zwala mbeu i si yone ya tshivhi kana u ḓihudza. I nga ṋea muthu mihumbulo i si yone lune wonoyo muthu a fhedzisela o ḓihudza kana o wela tshivhini. Sa tsumbo: mutendi a lora e nṱha ha murangaphanḓa wawe. Kana muthu a tshi dzula a tshi lora a tshi khou ita zwa vhudzekani na muthu ane a si vhe mufarisi wawe wa mbingano kana tshithu tshine a sa tshi ḓivhi kana phukha. **(5)** I lwa na ipfi ḽa Mudzimu na milayo yaḽo. Khamusi muthu a nga lora vhathu vha tshi khou rabela khae, kana vha tshi khou rabela kha mudzimu wawe kana vha tshi khou ita tshithu tshi lwisanaho na Bivhili nahone tshi sa tendelani na Testamente Ntswa. Sa tsumbo ya muthu ane a vhona muruṅwa kha muloro wawe a tshi mu vhudza uri a ite tshiṱhavhelo nga mulandu wa tshivhi tshawe. Hezwo ndi pfunzo ya Mulanga wa Kale; a ri iti zwiṱhavhelo zwa phukha zwa lushaka luṅwe na luṅwe kha Mulanga Muswa uri ri hangwelwe zwivhi zwashu. Hei miloro i tswa, i vhulaya nahone i tshinyadza (Yohane 10:10).

MILORO INE YA BVA KHA INE: Ndi zwithu zwine muthu a nga vha o vha a tshi khou humbula nga hazwo nga tshifhinga tsha masiari kana tshiṅwe tshithu tshine tsha nga vha tsho itea, tsha kwama mbilu yawe nga nḓila yavhuḓi kana nga nḓila i si yavhuḓi, kana fhedzi tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha vha muhumbuloni wa muthu. Naho zwo ralo, Mudzimu u takalela u amba nga ha zwine zwa khakhisa ṅwana wawe. Arali hu na tshiṅwe tshithu tsho itehaho kha mutendi, tshine tsha mu ita uri a sa vhe na vhudziki kana tsha mu vhanga mbilaelo, Mudzimu u takalela u tshi amba nga hatsho honeḽo vhusiku kha muloro. Hezwi zwi amba uri, a zwi ambi uri misi yoṯhe muthu u ḓo lora nga ha tshiṅwe tshithu ngauri o vha a tshi khou humbula nga hatsho vhukuma nga tshifhinga tsha masiari. U nga wana uri Mudzimu sa Khotsi ane a funa u khou no thusa ṅwana wawe kha yeneyo nyimele ine ya mu vhilaedzisa.

MUYA MUKETHWA U AMBA NGA KHA MBONALO (Mishumo 2:17): Mbonalo dzi fana na miloro, fhedzi dzi ḓa kha mutendi musi o vuwa. Mbonalo dzi kha ḓi ita mushumo u fanaho na wa miloro, nahone dzi nga vha na mulaedza u fanaho, fhedzi dzi ḓa nga nḓila yo fhambanaho. Mbonalo dzi nga bva kha Mudzimu, Sathane kana muhumbulo wa muthu. Hu na tshaka nṋa dza mbonalo. Dzine dza vha:

1. **Mbonalo ya nga ngomu:** hezwi ndi hune mutendi a vhona tshifanyiso muyani wawe, hu si nga maṱo awe a ṋama. I ḓa sa u pfa kana u lemuwa tshiṅwe tshithu. Mutendi u pfa kana u lemuwa tshiṅwe tshithu nga ha muthu kana nyimele iṅwe muyani wawe.

2. **U dzhena kha mbonalo yo dzikaho:** Kha iyi mbonalo mutendi ha zwi ḓivhi zwine zwa vha hone kha shango ḽa ṅama, u vhona fhedzi zwine a khou sumbedzwa zwone. Sa Petro musi a tshi khou rabela nṱha ha nnḓu (Mishumo 10:9-17).
3. Mbonalo ya maṱo o vuleaho: hezwi ndi hune mutendi a vhona zwithu zwa muya na zwa ṅama nga tshifhinga tshithihi. U vhona zwithu zwa muya sa zwe a vhona zwithu zwa ṅama. Tsumbo ndi ya muthu a tshi vhona muruṅwa nga maṱo awe a ṅama, ngeno a tshi kha ḓi vhona na zwiṅwe zwithu zwa ṅama.
4. **Tshenzhemo ya u bva muvhilini:** Hafha muthu u bviswa muvhilini wawe wa ṅama u fana na zwine zwa itea musi a tshi fa, fhedzi kha iyi nyimele ndi tshenzhemo ya tshifhinganyana nahone i wela fhasi ha mbonalo ngauri muthu u kha ḓi tshila. Iyi ndi yone i re na maanḓa vhukuma kha mbonalo nahone kanzhi i vha na masiandoitwa mahulwane kha vhane vha i tshenzhela. Muthu a nga iswa ṱaḓulu, hele kana a sumbedzwa shango ḽa muya kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine Muya Mukhethwa a nga tama u vha sumbedza nga kha iyi tshenzhemo.

Mbonalo dzi shuma u fana na miloro; phambano ndi ya uri dzi ḓa nga nḓila yo fhambanaho. Zwipikwa zwoṱhe zwe ra amba nga hazwo kha miloro zwi shuma kha mbonalo na zwone. Ndi zwa uri fhedzi mbonalo dzi ḓa nga nḓila yo fhambanaho na ya miloro..

1. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA IPFI ḼI PFALAHALAHO:** Nga zwiṅwe zwifhinga Muya Mukhethwa u amba nga ipfi ḽi pfalaho, sa muthu a tshi khou amba na muṅwe muthu. Iḽi ipfi ḽi nga ḓa kha muthu musi o vuwa tshoṱhe kana musi a tshi khou vhona mbonalo, kana musi o eḓela, kana a tshi khou lora, kana musi muthu o eḓela nga hafu nahone o vuwa nga hafu.
2. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA VHUPOROFITA (Mishumo 2:17 na 18):** U porofita ndi u dzumbulula mbilu na muhumbulo wa Mudzimu nga nḓila ya nṱha ha mvelo. Hezwi zwi amba uri muthu ane a khou porofita, u amba zwine zwa vha mbiluni kana muhumbuloni wa Mudzimu nga nḓila ya nzumbululo nahone e fhasi ha ṱhuṱhuwedzo ya Muya Mukhethwa. A u humbuli zwithu nga iwe muṋe muhumbuloni wau. Ndi ngoho uri vhuporofita vhu nga katela u ṱuṱuwedza, u khuthadza na u khwaṱhisa (1 Vhakorinta 14:3). Vhu nga dovha ha katela u dzumbulula zwa kale, zwa zwino kana zwa matshelo.

Vhuporofita a vhu kateli fhedzi izwo zwithu. U porofita ndi u dzumbulula zwine Mudzimu a khou amba kana nḓila ine a vhona ngayo zwithu. Kha tshifhinga tshinzhi vhuporofita vhu katela mpho dza nzumbululo, dzine dza vha mpho ya nḓivho, vhuṱali na u kona u ṱalukanya mimuya. Nga zwiṅwe zwifhinga vhuporofita vhu nga ḓa nga tshivhumbeo tsha dzindimi na ṱhalutshedzo yadzo; dzindimi musi dzo ṱalutshedzwa dzi vha vhuporofita.

Musi mutendi a tshi porofita kha muṅwe mutendi, ndi Muya Mukhethwa ane a khou amba na ene ane a khou ṱanganedza vhuporofita.

6.1) Muya Mukhethwa u amba nga u funza kana u huwelela ha vhuporofita: Musi mufunzi a tshi huwelela e na nzumbululo na ṱhuṱhuwedzo ya Muya Mukhethwa, ni nga wana uri Muya Mukhethwa u khou pfala u tshi khou fhira mulaedza kha vhathu vhaṅwe nga kha honoho u funza. **Muya Mukhethwa u amba nga mishumo ya vhuporofita:** Musi mutendi a tshi ita zwine zwa itwa kha muṅwe mutendi kana kha tshitshavha fhasi ha ṱhuṱhuwedzo na nzumbululo ya Muya Mukhethwa, ndi Muya Mukhethwa ane a khou amba. Sa tsumbo, muṅwe mutendi a tshi vhea tshanḓa kha muṅwe mutendi, mbilu i nga vha i tshi khou ṅea tshiṅwe tshithu nga kha honoho mushumo wa lutendo, Muya Mukhethwa u khou sumbedza uri hu na tshiṅwe tshithu tshine a khou tshi fhira kha uyo muthu. **Kana khamusi muṅwe mutendi a tshi tshina phanḓa ha tshitshavha fhasi ha Muya Mukhethwa;** Muya Mukhethwa u khou amba tshiṅwe tshithu tshi elanaho na honoho u tshina. Sa tsumbo, arali a tshi tshina o imisa zwanda zwawe nahone o alusa zwanḓa, zwi nga amba uri Mudzimu u sumbedza uri zwanḓa zwawe zwo vulea kha vhana vhawe. **Muya Mukhethwa u amba nga luimbo lwa vhuporofita:** Hezwi ndi hune mutendi a imba fhasi ha ṱhuṱhuwedzo na nzumbululo ya Muya Mukhethwa. Hu nga vha luimbo lune a lu ṱanganedza nga honeo tshifhinga, nahone a wana maipfi musi a tshi imba, kana luimbo lune a lu ḓivha fhedzi lune Muya Mukhethwa a tama u lu shumisa u fhira mulaedza. Luimbo ulu lu nga imbiwa kha tshitshavha, kha ene muṋe kana kha muṅwe mutendi, kana lwa imbiwa kha Murena. **Muya Mukhethwa u amba nga vhuthihi ha vhaporofita na vhakhethwa vha vhuporofita:** Hezwi ndi hune vhathu vha tendaho vhane vha gudiswa u pfa Mudzimu kana vhaporofita kana vhane vha tshila nga vhuporofita na tshigwada tsha vhaporofita vha porofita kha muthu muthihi kana vhathu kana nga ha nyimele. Hezwi zwo itwa nga maanḓa kha kereke ya bugu ya Mishumo. Vhuṱhogwa ha honoho vhuthihi ndi uri vhoṱhe avho vhathu vha nga sumbedza nga maanḓa zwine Mudzimu a khou amba. **Hezwi ndi tshiṅwe tsha nḓila dzine Muya Mukhethwa a amba ngadzo (1 Timoteo 4:14). Muya Mukhethwa u amba nga nyambedzano ya vhuporofita**: Hezwi ndi hune mutendi a amba na muṅwe mutendi kana muthu nga nḓila ya vhuporofita. Nga maṅwe maipfi, musi a tshi khou amba u khou ṅewa nzumbululo nahone a tshi ṅea nzumbululo ya zwine muhumbulo wa Mudzimu wa vha zwone nga ha uyo muthu ane a khou porofitiwa kana nyimele ine a khou amba nga hayo. Muya Mukhethwa u amba nga nyeletshedzo ya vhuporofita: Hezwi ndi hune muṅetshedzi wa nyeletshedzo a ṅetshedza nga vhuporofita. Hezwi zwi itea musi muṅetshedzi a tshi ṅetshedza nga u tevhedza nzumbululo yo ṅewaho nga Muya Mukhethwa nahone a tshi ṅetshedza nga vhuṱali ha Bivhili ho dzumbululwaho nga Muya Mukhethwa. Ndi nyeletshedzo i bvaho kha mpho dza Muya Mukhethwa. A si nyeletshedzo i bvaho kha muhumbulo wa muthu, fhedzi ndi ya nzumbululo ya Muya Mukhethwa. **Muya Mukhethwa u amba nga ofisi ya muporofita:** Muya Mukhethwa u shumisa muporofita u amba na vhathu. Musi muporofita a tshi porofita, ndi Muya Mukhethwa ene muṋe ane a khou amba nga kha uyo muporofita. Muporofita a nga shumiswa u amba tshiṅwe na tshiṅwe tshine Mudzimu a tama u tshi amba; zwi nga vha mulaedza, phaṱhutshedzo, khaṱhulo, tshiṅwe tshine tsha ḓo itea, kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha tea u amba..

VHUPOROFITA HA SATHANE: Sathane a nga ṅea vhuporofita. Vhu ḓisa vhuphukha na nyofho. Vhu pomoka vhane vha si na mulandu, vhu zwala mbeu dzo khakheaho vhutshiloni ha muthu, mbeu dza u ḓihudza na tshivhi na zwiṅwe. Vhu tshikafhadza, vhu

laedza mulandu, vhu ḓisa thaidzo dza u sa pfana na u vhangwa ha maṱungu. Vhu isa vhathu kha midzimu ya mazwifhi. Vhu tshinyadza, vhu tswa na u vhulaha. Vhu lwa na pfunzo dza Thestamente Ntswa.

3. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA NZUMBULULO:** Ipfi ḽa Muya Mukhethwa ḽi nga ḓa sa nzumbululo kha mutendi. Yeneyi nzumbululo i nga ḓa sa mihumbulo i re na maḓipfele kana u pfa u ṱuṱuwedzea. Yeneyi nzumbululo a i tea u lwa na pfunzo dza Thestamente Ntswa. I nga dovha ya ḓa sa ṱhanzi ya ngomu hune muthu a vha na ṱhanzi yo khwaṱhaho na u khwaṱhisedzwa uri Mudzimu u khou mu isa kha nḓila yo teaho. Kha ṱhanzi ya ngomu, Mudzimu u ṋea ṱhanzi na khwaṱhisedzo kha muya wa muthu wa mutendi. Ṱhanzi ya ngomu ndi ipfi ḽa muya wa muthu wa mutendi ḽi tshi khou amba na muhumbulo.
4. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA MAṄWANE A MUYA:** Maṋwane a muya ndi: lufuno, mulalo, dakalo, mbilu ya u lindela, vhulenda, vhuthu, u fulufhedzea, u ḓifara na zwiṅwe zwine zwa vha tshipiḓa tsha vhuhulu ha Mudzimu na vhana vhawe sa u ṱavhanya mbilu na u ḓiṱukufhadza (Vhagalata 5:22). Sa tsumbo, arali mutendi a tshi khou ṱoḓa u dzhia phetho iṅwe fhedzi a sa khou ṱanganedza uri ndi lufuno lwa Mudzimu naa, u tea u sedza arali a tshi pfa mulalo muya wawe, arali a tshi pfa dakalo kana u kulea mbilu, arali a tshi pfa u ṱavhanya mbilu kana nyofho. Arali Murena a mu ṋea tshivhumbeo tsha u ya phanḓa, u ḓo pfa mulalo, u ṱavhanya mbilu ha u ita na dakalo.

Mutendi u tea u vha na mulalo kha zwoṱhe zwine a ita. Naho a tshi dzhia maga mahulwane a lutendo, u tea u vha o awela nahone e na mulalo muya wawe (Vhakolosa 3:15). Maṋwane a Muya a tea u khwaṱhisedza vhuporofita, miloro, mbonalo na zwiṅwe. Diabolo a nga dovha a amba nga miloro, mbonalo, vhuporofita na zwiṅwe, fhedzi ha koni u ṋea mulalo wa vhukuma kana dakalo ḽa vhukuma na zwiṅwe zwine zwa fana nazwo.

MUYA MUKETHWA U AMBA NGA MPHO DZAWE NA ZWISUMBEDZO: Muya Mukhethwa u amba nga mpho dzawe dza maloṱhe dzi re kha 1 Vhakorinta 12 na dziṅwe. Sa tsumbo, musi mutendi a tshi shumisa mpho ya nḓivho, vhuṱali, u ṱalukanya mimuya, vhuporofita, dzindimi kana ṱhalutshedzo ya dzindimi, ndi Muya Mukhethwa ane a khou amba nga kha honoho mpho. Naho musi mutendi a tshi shumisa mpho dza u fhodza, zwithu zwi mangadzaho na lutendo kana zwisumbedzo zwa Muya Mukhethwa, Muya Mukhethwa u dzumbulula vhuvha hawe, nahone nga u ralo u ita uri mutendi a ḓivhe uri u hone nahone u shuma nae na u fhindula khae. Sa tsumbo ndi musi mutendi a tshi humbela Muya Mukhethwa uri a ḓidzumbulule, nahone a fhindula nga tshisumbedzo tsho raloho.

9. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA VHA TENDI NA NGA VHATHU VHAṅWE VHA SI VHATENDI:** Muya Mukhethwa u nga shumisa vhane vha tenda u amba na muthu. U nga shumisa muthu muṅwe na muṅwe naho vha sa zwi ḓivhi. Sa tsumbo, arali mutendi a tshi ṱoḓa u pfesesa tshiṅwe tshithu, muthu muṅwe a nga thoma u ṱalutshedza honoho tshithu khae kana kha muṅwe muthu tsini na uyo mutendi uri a kone u pfa nyambedzano ayo a wana ṱhalutshedzo ye a vha a tshi i ṱoḓa. Kana muṅwe mutendi a amba na muṅwe nga ha tshiṅwe tshithu tshine uyo mutendi a tshi ṱoḓa u tshi ḓivha a sa zwi ḓivhi uri uyo muṅwe mutendi o vha a tshi tshi ṱoḓa u tshi ḓivha. Kana muthu muṅwe a nga humbela mufunzi uri a ḓe shangoni ḽawe kana mudini wawe u ita muṱangano muhulwane, nahone hezwi zwa itea nga tshifhinga tshine uyo mufunzi a vha a tshi khou vhudzisa Mudzimu uri a thome ngafhi mushumo wawe.
10. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA ZWINE ZWA ITEA:** Nga zwiṅwe zwifhinga Muya Mukhethwa u amba nga kha zwine zwa itea. Nga zwiṅwe zwifhinga a nga vala mililo iṅwe, a tshi sumbedza uri ha tendi zwe zwa khou itwa kana uri tshifhinga a tshi athu u swika. Kana a nga vula mililo iṅwe sa tshisumbedzo tsha uri mutendi a kone u bvela phanḓa na maano awe. Tsha ndeme ndi uri mutendi a vhe na mulalo muya wawe phanḓa ha u ita tshiṅwe tshithu, naho mililo yo vulea.
11. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA VHUTHOGWA:** Vhatendi vha tea u pfesesa uri Muya Mukhethwa u amba nga vhathogwa vhe a vha vhea vhutshiloni havho. Vhatendi vha tea u guda u ḓiṋekedza kha vhathogwa vho vhewaho nga Mudzimu. Nga u ita zwenezwo, a vha nga ḓo wana vha tshi bva nga nḓila ya Mudzimu kana u tevhela mimuya i si yone. Avho vhathogwa vha nga vha vhane vha vhidzwa kha mushumo wa maṱanu a vhuḓa, kana vhahulwane na vhathogwa vha kereke, vhabebi hayani kana vhuthogwa ha muṅwe na muṅwe.
12. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA ZWINE ZWA ITWA**: Muya Mukhethwa u ṱuṱuwedza vhathu u ita mishumo yavhuḓi kha vhaṅwe. Sa tsumbo, musi muthu a tshi ṋea muṅwe, kana a tshi sumbedza lufuno nga u mu itela zwavhuḓi, khamusi u badela zwikolodo zwa tshikolo kana u thusa muṅwe nga nḓila iṅwe kana u ita tshiṅwe tshithu tshavhuḓi. Hezwi ndi Muya Mukhethwa u tshi khou sumbedza lufuno kha muṅwe muthu nga kha muṅwe.
13. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA MBILU YA MUTHU (Vharoma 9:1):** Hezwi mbilu zwi ita uri muthu a ḓivhe na u ofha Mudzimu nahone a ite zwine zwa luga phanḓa hawe.
14. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA U KHWATHISELA (Yohane 16:5-12):** Muya Mukhethwa u khwaṱhisedza mutendi zwine zwa vha lufuno lwa Mudzimu. Sa tsumbo, musi mutendi a tshi tshinya, ndi Muya Mukhethwa ane a mu khwaṱhisedza uri ndi tshivhi nahone u tea u rembuluwa. Kana musi muthu a si mutendi a tshi khwaṱhisedzwa uri u tea u tshidzwa, ndi ngauri Muya Mukhethwa o amba nae nga kha uyo u khwaṱhisedzwa.
15. **MUYA MUKETHWA U AMBA NGA NYELETSHEDZO YA VHUTALI (Yesaya 28:29):** Muya Mukhethwa u shumisa vhathu u ṋea vhaṅwe nyeletshedzo. U ṋea vhaṅwe vhatendi vhuṱali ha u nyeletshedza kha nyimele dziṅwe. Ndi zwa ndeme uri mutendi a ṱoḓe nyeletshedzo ya vhaṅwe vhatendi vhane vha tshila tsini na Mudzimu phanḓa ha u ita phetho khulwane. Nga u ita zwenezwo, a nga si bve nga nḓila ya Mudzimu nga u leluwa.

U PFESA NA U ṰALUTA MILORO NA MBONO: Miloro na mbiluwo zwi amba nga zwifanyiso. Ngauralo, mutendi u tea u pfesesa uri tshifanyiso tshi amba mini kha muloro kana mbiluwo yo khetheaho ngauri tshifanyiso tshiṅwe na tshiṅwe tshi nga vha na ṱhalutshedzo dzo fhambanaho zwi tshi bva kha ṱhalutshedzo ya wonoyo muloro kana mbiluwo. Hu na tshaka mbili dza miloro na mbiluwo.

1. **Vhane vha vha na mulaedza wo khanyaho une wa livha kha mulori nga u tou livhanya.**

2. **Hu dovha ha vha na ine ya da na mulaedza wo dzumbamaho, ine ya da sa dzithai. Muya Mukhethwa uṋea miloro ya lushaka holwu ngauri u ṱoḓa uri mutendi a mu ṱoḓe u itela u wana ṱhalutshedzo ya wonoyo muloro.**

Hu na zwifhinga zwivhili zwa nyambo dza miloro na mbono. Idzo nyambo ndi: luambo lwa miloro lwa maṅwalo makhethwa na luambo lwa miloro lwa muthu nga eṱhe.

1. **Luambo lwa miloro lwa maṅwalo makhethwa ndi u lora nga zwiga na zwifanyiso zwi wanalaho Bivhilini:** U vha na muloro une wa amba nga zwiga na zwifanyiso zwi bvaho kha Testamente ya Kale na Testamente Ntsha Bivhilini. Tsumbo: u lora nga dzimbwa, kholomo, mbone, mapfura, dziṋowa na zwiṅwe zwithu zwi wanalaho Bivhilini.
2. **Luambo lwa miloro lwa muthu nga eṱhe ndi musi u tshi lora nga zwifanyiso zwi elanaho na iwe na vhutshilo hau sa muthu, naho zwi sa wanali Bivhilini. Nga zwiṅwe zwifhinga hedzi nyambo dzi nga ṱangana kha muloro muthihi.**

NDILA YA U ṰALUTA MILORO NA MBONO

1. Ḓitika nga vhuṱali na nzumbululo ya Muya Mukhethwa. (2) Khethekanya muloro kana mbono nga zwipiḓa arali wo lapfesa. Arali wo lora uri wo vha u kha lufhera luthihi, sedza tshifanyiso tshiṅwe na tshiṅwe tshi re henefho, u dovhe u wane ṱhalutshedzo yatsho zwi tshi ya nga ṱhalutshedzo ya wonoyo muloro kana mbono. (3) Miṅwe miloro i nga pfesesea fhedzi musi i tshi khou itea kana nga murahu ha tshifhinga tsho raliho. (4) Miṅwe yayo i ḓo ṱoḓa uri u guda Bivhili nga ha vhaṅwe vhathu uri u wane ṱhalutshedzo yayo yo teaho. (5) Iyo ine ya vha na mulaedza wo khanyaho i tea u dzhiiwa nga nḓila ine ya amba ngayo, fhedzi pfesesa uri zwi nga dzhia tshifhinga uri zwiṅwe zwa zwiitea zwi itee. Pfesesa uri zwi ḓo itea nga tshifhinga tsha Mudzimu. Khamusi u lora u tshi khou rabelela vhalwadze vha dovha vha fhola. (6) Muloro u nga ḓi dovhololа nga nḓila yeneyo nthihi kana nga dziṅwe nḓila fhedzi u tshi khou fhambisa mulaedza wonoyo muthihi, izwo ndi u khwaṱhisedza ngoho ya uri zwi ḓo vuledzea zwa vhukuma. Kha miloro i bvaho kha Sathane, naho ya ḓi dovhololа, i tea u sa dzhielwa nṱha nahone i songo dzhiiwa nga ndeme.

Musi Mudzimu o amba na mutendi nga nḓila iṅwe na iṅwe, mutendi a nga humbela Mudzimu uri a khwaṱhisedze arali zwine zwa khou ambiwa zwi tshi bva khae. Bivhili i ri zwoṱhe zwi fanela u khwaṱhisedzwa nga ṱhanzi mbili kana tharu (Mateo 18:16). A zwi si vhukhakhi u ita nga u ralo. Mudzimu u ḓo khwaṱhisedza, arali ene ndi ene o amba zwenezwo. A nga khwaṱhisedza nga nḓila nnzhi dzo fhambanaho. Zwi nga vha nga miloro i dovhololaho, nga vhatendi vhaṅwe, nga vhuporofita na dziṅwe nḓila. Musi zwo no khwaṱhisedzwa, mutendi u fanela u dzhia vhukando kha zwine Mudzimu o amba. Fhedzi u fanela u khwaṱhisedza uri u pfesesa zwine Mudzimu o amba, hafhu u fanela u guda uri zwi fanela u itea lini kana zwi ḓo itea lini na zwiṅwe nga u ralo.

NDILA YA U WANULULA ZWINE ZWIFANYISO ZWO FHAMBANAHO ZWA MILORO NA MBONO ZWA AMBA, IYA KHA WEBUSAITI I TEVHELAHO NGA INTERNET, U ḒO WANULULA ZWOṰHE HENEFHO. NGENE NA ARALI ZWI MATHOMO, ZWIFHATU, ZWIITO ZWA VHATHU SA U SEA, U LILA NA DZINYAMAMBO NA ZWIṄWE. IYA KHA (www.tehillah.org) NA DZIṄWE DZITHAVHA DZA VHAKRISTE. Henefho u ḓo nanga zwine wa ṱoḓa u vhona. Kha hei ngudo, a tho ngo ṅwala ndimana dzi khwaṱhisaho hedzi zwifanyiso na zwiga, fhedzi u ḓo dzi wana kha www.tehillah.org na dziṅwe dzithavha dza Vhakriste dzine dza ṱalutshedza miloro na mbono.U humbula uri zwiga na zwito zwi nga amba zwithu zwo fhambanaho zwi tshi ya nga miloro yo fhambanaho. Ngauralo u songo humbula uri tshiga tshiṅwe na tshiṅwe tshi amba tshithihi fhedzi. Zwi itela uri zwi tshi bva kha zwine tshenetsho tshiga tsha ita kha muloro. A tho ngo ṅwala zwothe zwine zwa amba zwiga hedzi kha bugu hei.

TSHIṄWALO: vhathu, vhutshilo ha muthu, muvhuso wa Mudzimu. **ḒALA:** Kristo, Vhakriste, mitshelo ya vhutshilo ha muthu kana zwiṅwe. **BANGA**: ipfi ḽa Mudzimu, vhuvhusi. **FULO LA U LA:** fhethu ha vhukwamani na vhuthihi. **LITANDA:** Kristo, vhutumbuli ha muthu. **HAPFI**: mulalo. **DZINGOMA**: lungedzela. **MILENDE**: lwendo lwa muya, mushumo une Mudzimu a ṋea muthu. **DZINṰAṰA**: vharuṅwa, vhana vha Mudzimu kana vhuimo havho. **ṄWAHA WA MURENGE**: pfulufhedziso ya Mudzimu. **LWANZHE:** dzitshaka. **ISRAEL**: kereke. **NGOHO YA HEMETI**: phuluso. **MUITI WA MURO:** Kristo, tshikhala tsho vuleaho, tsho vulwaho nga Mudzimu kana Sathane. **FASIṰERE**: maṱo, u bviswa ha zwire ngomu. **LUNZHI**: ngoho. **DZITHANGI**: u vhidzwa, mushumo une Mudzimu a ṋea muthu. **ṰHUNZI YO VULWAHO:** mvuwo. **ḒANYA YA MATSHI**: tshimela, fhethu ha u awela na phaṱhutshedzo. **BUGU**: vhutshilo ha muthu. **TSHIKOLO**: kereke kana fhethu ha u guda. **LIVHADZAMU**: kereke. **DZHALE**: khaṱhulo. MUFARISE: mulayo. VHUFANENE: u sa fulufhedzea. **VHUFU**: mishumo i shonisaho kana u vulula muṋango kha swina. **MAPFURA**: u ḓodzwa. **KHUBVUMVUMO YA MAFHUNGO**: vhuhone ha Mudzimu kana khaṱhulo. **MUYA**: mushumo wa Muya Mukhethwa. **LUFHERA LWA U LALA:** fhethu ha vhukwamani kana vhuthihi. **TŠHIDZI**: tshidzumbe. **ṰANGA / ṰHANGI YA U ṰANGA:** maanḓa a Mudzimu. **MUFHULULU:** vhuhone ha Mudzimu. **DEWU**: vhuhone ha Mudzimu. **KHULU**: vhuhone ha Mudzimu. **TSHITOPI TSHO VHUDZAMAHO:** khombo i ḓaho. **TSHITOPI**: bveledzo.

Kha henefho ndi ṱalusa luambo lwa Bivhili lwa nomboro kha miloro kana mbono. Nomboro nthihi i nga amba zwithu zwinzhi zwi tshi ya nga vhuimo ha muloro. Ndo ṋea ṱhalutshedzo ya nomboro iṅwe na iṅwe kana zwine ya nga amba, fhedzi a tho ngo ṅwala ndimana dzi sumbedzaho hedzi nomboro, u nga dzi wana kha www.tehillah.org

1: mathomo, tshithu tshiswa, vhuthihi, vhuimo, maanḓa a Mudzimu. **2:** ṱhanzi, u khethekana, na u fhela ha mbingano, maswina, na dzikhakhathi. **3**: u fhelela, u ḓala, ṱhanzi, u ḓala ha Mudzimu, Mudzimu, maanḓa a mvuwo ya vhafu. **4:** ḽifhasi, vhusiki, zwifhinga, makona maṋa a ḽifhasi, u vhusa ḽifhasi, u khwaṱha na u thomiwa. **5**: khathutshelo, u badela tshivhi, mushumo wa vhararuṱhe, mushumo, vhupuli, vhutshilo havhuḓi. **6:** muthu, tshilalelo, Sathane, ṋama, zwa shango. **7:** u fhelela, u ḓala, mushumo wo fhelaho, u fhedza tshithu, u awela. **8:** u khethekana na tshivhi, u vhofholowa, phuluso, mathomo matswa, maanḓa a mvuwo ya vhafu, u fa kha iwe muṋe. **9**: mitshelo ya Muya, zwifhiwa zwa Muya, u tshi kuna, magumo, u ḓala ha vhuimo ha vhukuma. **10**: muvhuso, mulayo, mulayo wa ndivho, tshumi, mulingo kana khombo. **11**: magumo, u fhela, vhushaya ndondolo, u sa fhelela. **12**: u vhusa na ndivho ya Mudzimu, u ḓala ha vhupostola, vhufunziwa, kereke, vhathu vha Mudzimu, vhukwamani, vhukundi. **13**: u shandukisa mbilu, u wa murahu, u humela tshivhini. **14**: paseka, mabebo, mushumeli. **15**: vhuvha, khathutshelo, u awela na vhuvha. **16**: vhuvha, phuluso. **17**: ndangulo ya muya, u sa fhelela, vhutshele. **18**: vhupuli, khaṱhulo, vhupuli ha vhupuli. **19**: lutendo, shoni, u shaya mitshelo ya muya na ya ṋama. **20**: u khethwa na u rengululwa. **24**: u ḓala kha vhuthihi ha vhuswi, vhupirisita, u ḓiṱukufhadza, u vhuya ha vhuimo ha vhukuma. **30**: mathomo a mushumo wa vhusumeli, u vhuya ha u thoma u shumela. **40**: milingo na dzilingedzo. **50**: Pentekosta, Muya Mukhethwa, vhuvha. **70**: u ṋewa ha Muya Mukhethwa, u andiswa, tshaka, u vusuludzwa. **75**: u kunakisa, u kovhekana. **100**: u ḓala, vhathu vha pfulufhedziso. **120**: mathomo a vhutshilo ha muya, magumo a vhutshilo ha shango. **150**: magumo a shango nga maḓi. 666: swina ḽa Kristo, Sathane, nomboro ya muthu, luswayo lwa tshimange. **10000**: mavuthu a Mudzimu o gudiswaho na u langiwa nga Mudzimu. **12000**: mavuthu a maanḓa a Mudzimu. **3** na hafu: khwaṱhisedzo ya maipfi a vhuporofita, zwiitea zwa magumoni a tshifhinga, na u vhofhololwa na tshiṱhavhelo tsha Kristo.

He ndi hune ra ṱalutshedza hone mivhala yo fhambanaho na zwine ya amba zwone nga luambo lwa Bivhili: Ṯaḓulu: vhuthihi na Mudzimu, **tshivhi Tshitombo**: Muya Mukhethwa, wa ṱaḓulu **Tala:** vhutshilo, kana mvelaphanḓa **Phefulu:** vhuhosi, vhuṱanzi, maanḓa **Tshena**: u kuna na u luga, vhuhulu ha Mudzimu, vhugala ha Mudzimu **Musuku:** lushaka lwa Mudzimu **Siliva:** thengululo **Buronzi**: mvelo ya tshivhi **Pinki**: u khunyeledzwa ha dzikhumbedzo dza Mudzimu **Tshuku:** khangwelo **Orenzhi:** u ḓiṱukufhadza **Buraweni**: zwa shango **Ntsho:** swiswi, tshivhi, zwa Sathane, mushumo u sa kuni.

Ri ṱalutshedza hafha zwine zwipuka zwo fhambanaho zwa nga amba zwone: **Mmbwa:** muthu a sa tendi, mutambudzi, khonani **Liivha:** Muya Mukhethwa **Mbudzi:** u kunga, u fhura **Ṋowa:** phodzo, vhuṱali, Sathane, u fhura **Ndau:** Kristo, Sathane, muapostola, zwa vhuapostola, vhutali, u luga **Ṋoni**: u londolwa nga swina **Poho:** mutambudzi, tshiṱhavhelo **Kholomo:** tshiṱhavhelo, mutambudzi **Bere:** khaṱhulo, maanḓa, u gidima kana u vha kha u ṱavhanya vhukuma **Ṋotshi:** u vha o farakanea **Tshifhufhununu:** vharumiwa vha khaṱhulo **Dzimbovhe:** maanḓa a Sathane **Goni:** muporofita, tshifhiwa tsha vhuporofita **Phukha:** muporofita wa mazwifhi, muporofita ane a zwifha kana ane a fhura vhathu **Tshisusu:** u ḓikumedza kha mushumo Khovhe: mugudiswa **Nngu:** Mukriste **Ngwana:** Kristo.

Ri khou ya u ṱalutshedza hafha zwine nyito dzo fhambanaho dza nga amba zwone: U ita vhupombwe: vhupombwe ha muya (u sa fhulufhedzea kha Mudzimu), tshivhi tsha vhudzekani **U ḓolwiwa/U ḓola:** u nangiwa u itela mushumo wa Mudzimu, u rabelela vhalwadze, vhukhethwa **U vuwa**: u lemuwa tshiṅwe tshithu, u vha na nḓivho, u ṱuṱuwedzwa u dzhia vhukando **U bika**: u shumela, Mudzimu a tshi khou u londola, u rabela **U lovhedzwa:** u fhambana na muthu wa kale, u dzhena kha tshiṅwe tshithu nga u fhelela, u rembuluwa **U sa aṋwa mitshelo**: u sa aṋa mitshelo mushumoni wa Mudzimu, khaṱhulo, lufu lwa muya, lufu lwa mushumo **U ṱamba:** u kunakiswa, u rembuluwa, u kuna **U fhelelwa nga mufemo kana u kundelwa u fema:** vhuleme vhu sa ḓoweleaho, u hwala vhuḓifhinduleli vhunzhi nga maanḓa, u ita zwithu nga ṋama, tshiṅwe tshithu tshi tshi khou u thivhela **U thetshelesa:** u sa kuna, u ḓiṱukufhadza, u semwa, u shoniswa, ṋowa, u rabela midzimu ya mazwifhi **U lila**: u khukhulisea, u rembuluwa, khaṱhulo, thabelo, u vha wo huvhadzwa kana wo takala **U tshina:** u rabela kana u renda, dakalo, u takala, gundo, gundo kha Sathane **U lora u tshi khou lora:** u ṋewa mulaedza ngomu ha muṅwe mulaedza, nzumbululo ya lufuno lwa Mudzimu na matshelo **U nwa:** vhuthihi musi ni tshi nwa fhethu huthihi, u vha fhasi ha Muya Mukhethwa, u nwa nga nḓila i sa takadzi zwi amba u tshimbila nga ṋama **U ṋupela**: u kundwa, u ḓidzhenisa fhasi, u tsikeledzea muhumbuloni, u khukhulisea, u vha na zwikolodo, u vha khakhathini, mulingo wa u humela murahu **U ḽa:** u tshenzhela tshiṅwe tshithu iwe muṋe, mulanga arali ni tshi ḽa noṱhe, thendelano, u dzhenelela, vhukonani, vhuthihi, u tshinyadza, u elekanya nga vhudzivha, u ṱanganedza ipfi ḽa Mudzimu **U wa:** u wela tshivhini, tsivhudzo ya u wela tshivhini kana tshiṅwe tshithu tshivhi, u sa tikedzwa, u xelelwa nga thuso, u fhambana na Mudzimu, u humela murahu, maanḓa a Mudzimu a u rembulusa, mbilu khombo, vhupuli ha Sathane kana tshivhi, vhupofu ha muya **U fepa kana u fedzwa:** u londolwa nga nḓila ya muya kana ya nṱha ha mvelo, mishumo yavhuḓi, u funzwa kana u funza na u shumela **U fhufha:** muya, mushumeli, muporofita, Muya Mukhethwa, tsireledzo **U lima tsimuni:** vhukula, mushumo, kereke, u aṋa mitshelo, mvelaphanḓa **U khisa:** mulanga, thendelano, u kunga, u humela murahu, u fhura, vhukonani **U gwadama:** u rabela, thabelo, u ḓiṱukufhadza **U sea:** u takala, dakalo ḽa u tshimbila na Mudzimu **U takusa zwanḓa:** u rabela, u ḓikumedza, u hulisa Mudzimu **U ṱokola kana u kundelwa u tshimbila**: vhushayanungo, u sa dzika, u sa vha kha vhuimo havhuḓi ha u shumela **U sudzuluwa:** tshanduko mushumoni, tshanduko kha zwithu zwa ṋama, u sa fushea nga vhuimo ha zwino Pennde: u funza, yone yo lugaho kana i songo lugaho **U penda kana u ola**: zwiambaro, u lugisa, u vusulula **U tamba:** u shumisa tshifhinga kha zwithu zwi si zwa ndeme, u ḓiṱoḓela, u vha na tshifhinga tshavhuḓi na **Mudzimu U tamba tshilidzo:** u porofita, u rabela na u renda, u lwa muyani, u ita tshiṅwe tshithu zwi tshi bva mbiluni, dakalo, mushumo wa zwifhiwa zwa muya. Musi mvula i tshi na: phaṱhutshedzo dza Mudzimu, u ḓala ha ipfi ḽa Mudzimu, Mvusuludzo, Vhutshilo, Muya Mukhethwa, Khaedu.

Gomelelo: phaṱhutshedzo dzo dzivhiswa nga nṱhani ha tshivhi, u sa vha hone ha Mudzimu. **U kaṋa:** mbadelo ya mishumo yavhuḓi kana mivhi, mvelaphanḓa ya mishumo. **U imba:** u takala, u livhuwa, thabelo, thendo, na u rabela Mudzimu kana midzimu ya zwifanyiso. **U dzula kha tshidulo kana khuluṋoni:** maanḓa, khuluṋoni i sumbedza maanḓa na vhurangaphanḓa, vhurangaphanḓa,

vhuawelo, vhuimo, u dzhenisa muhumbulo kha tshiṅwe tshithu, u ṱanganedza, fhethu ha maaṋḓa, khuluṋoni ya Mudzimu, maaṋḓa a Sathane, tshidulo tsha khathutshelo tsha Mudzimu, vhuhulu ha Mudzimu. **U eḓela:** u sa londa, lufu, vhuawelo, u sa ḓivha, u shaya nḓivho, khombo, vhuluvha, u vusuludzwa, u humela murahu ha muya. **U eḓela nga maaṋḓa:** khombo ya u sala murahu kha tshifhinga tsha Mudzimu. **U mona:** vhukonani, khathutshelo, u takalela, u sa khukhulisea, u kunga. **U zwala:** u zwala mbeu ya muya, mbeu yavhuḓi kana mivhi. **U ima:** mushumo u songo fhela, u ḓikumedza kha tshiṅwe tshithu. **U tshimbila, u dzula kana u ima nga u luga:** u luga, hu si na u kombama ha muya. Vhukando vhu sa dziki: khaedu nḓilani, u hana ngoho, tshivhi, vhukhakhi, u fhuriwa, u shaya nḓivho. **U gonya:** zwithu zwihulu zwa muya, u huluswa ha muya, u ḓihudza, maaṋḓa.

U tshimbila: u bvela phaṋḓa, u tshila nga muya kana nga ṋama, maitele a mulori, nyito na vhutshilo hawe. **Vhuleme ha u tshimbila:** u sedzana na khaedu.

U lwa: u shuma Muvhusoni wa Mudzimu, u kunda vhaṅwe na u tshinyadza muvhuso wa Sathane, u hana lufuno lwa Mudzimu (vhonani zwe wa vha u tshi khou lwa nazwo kha ḽoro). **U vhudzulela muya:** maaṋḓa a Mudzimu kana a Sathane, mushumo wa Muya Mukhethwa, u funza kana muya u tshi khou shuma henefho, kana kha muṅwe muthu. **U bambela:** u elela na Muya Mukhethwa.

Ndi khou ya u ṱalutshedza zwine vhaṅwe vhathu vha nga amba zwone kha dziphupho: Lushie: mathomo maswa, lushie lwa muya, lushaka luthihi lwa mutshelo, u aṋa mitshelo, mabebo a vhuvhili Muselwa, **mbingano kana mukwasha:** vhushaka ha mulanga, kereke, u fhulufhedzea kana u sa fhulufhedzea kha zwithu zwa muya kana zwa ṋama. **Khaladzi kana Mukomana kana khonani:** Muya Mukhethwa, **vhahashu kerekeni Dokotela:** mufhodzi, mushumeli. **Mureili:** ane a vha fhasi ha ndondolo ya mushumo, **mbingano kana vhutshilo Mupileli:** ane a vha fhasi ha ṱhuṱhuwedzo ya muya wo khakheaho kana wo lugaho, ane a vha fhasi ha ṱhuṱhuwedzo iṅwe..

Hafha ndi ṱalutshedza fhethu ho fhambanaho: Bannga: lupfumo lwo vhulungwaho ṱaḓulu, fhethu ha u vhulunga. **Tshikolo:** fhethu ha u guda, kereke, **u gudiswa nga Mudzimu. Jaraṱa:** mushumo, fhethu ha u zwala, mushumo wa Mudzimu. Sibadela: mushumo wa phodzo, fhethu ha ndondolo na lufuno, kereke, phodzo ya muya kana ya mivhili. **Nndu:** kereke, vhutshilo ha muthu kana muṱa wawe. **Bambelo:** u rembuluwa, **u kunakiswa. Kamara:** vhuawelo, tshiphiri, mulalo, mulanga, u valedzwa ha mafhungo, u eḓela, na vhuluvha. **Nndu ya vhuṱuku:** tshiṅwe tshithu tsho itea musi u tshee ṅwana tshi kha ḓi u ṱuṱuwedza u ita zwivhuya kana zwivhi. **Fhethu ha u ḽela:** vhuthihi, kereke hune ra fepiwa Ipfi, u lugiselela muthu u funza kana u shumela. **Nndu kana kereke yo tsikafhalaho kana yo litshiwaho:** vhutshilo kana kereke ine ya ṱoḓa thuso.
Hafha ri sedza zwipiḓa zwa muvhili wa muthu: Vhukhono: maaṋḓa, thuso, vhuvhusi ha Mudzimu **Maṱo:** nyemulo, u ṱhogomela, u ṱoḓa Mudzimu, u vhona nga muya, na u vha na vhuporofita **Zwaṋḓa:** mishumo ya muthu **Tshifhaṱuwo:** mvelo kana maitele, zwine zwa vha mbiluni, mazwipfele **Milenzhe:** mishumo/nyito dza muthu **Mulwadze:** muthu o khukhuliseaho kana o huvhadzwaho **Minwe:** khaedu, nḓila, maaṋḓa a Mudzimu **Lufhanga:** mbiti/u lwa **Ṱhoho:** vhuvhusi, maaṋḓa.

MUVHUSO WA MUDZIMU

MVELO WA MUVHUSO WA MUDZIMU

1. Muvhuso wa Mudzimu ndi u bvelela hawe, milayo na vhuvhusi.
2. Muvhuso wa Mudzimu u ngomu ha mutendi, u dovha wa bvelela nga ene (Luka 17:20-21).
3. Ṱaḓulu ndi u bvelela ho fhelelaho ha Muvhuso wa Mudzimu.
4. Muvhuso wa Mudzimu ndi wa muya zwino, fhedzi u bvelela nga lutendo.
5. Muvhuso wa Mudzimu u bvelela nga vhatendi, hu nga vha mutendi muthihi kana vhanzhi ngauri Mudzimu u dzula ngomu ha mutendi. Nthihi na nthihi musi a tshi shuma nga lutendo, u ḓisa u bvelela ha Muvhuso wa Mudzimu.
6. Ndi Muvhuso wa maaṋḓa na vhugala (2 Vakorinte 4:20).
7. Ndi Muvhuso wa lupfumo lu sa fhelaho.
8. Ndi Muvhuso wa mahosi na vhotshifhe (Nzumbululo 1:6).

MILAYO YA MUVHUSO WA MUDZIMU

1. **Hoyu Muvhuso u vhusiwa nga lufuno na u ofha Mudzimu. (Mishumo 9:3 Mariko 12:29-31). 2) Mitshelo ya Muya i vhusa hoyu Muvhuso (Vhagalata 5:22, Vharoma 14:17).**

   U shuma ha Muvhuso wa Mudzimu: Hoyu Muvhuso u shuma nga u zwala na u kaṋa nga lutendo kha zwithu zwoṱhe. Mudzimu u ḓo u itela zwine wa itela vhaṅwe. Heyi ndi milayo ya u zwala na u kaṋa **(milayo ya mbeu ya lutendo).**

U bvelela ha Muvhuso nga kereke: Muvhuso wa Mudzimu u bvelela nga kereke ya Yesu Kristo kha ḽifhasi. Kereke i sumbedza na u dzumbulula Mudzimu, mishumo yawe na milayo yawe.

KEREKE NDI MINI? Ipfi "kereke" ḽi amba "vhanangiwa". Vha vhidzwa ngauralo ngauri vho nanga u tenda kha Kristo. 1. Muthu muthihi ane a vha o ṱanganedza Yesu Kristo ndi tshipiḓa tsha kereke.

2. Kereke ndi muṱangano wa vhatendi vho kuvhanganywaho fhethu huthihi (Mateo 18:20).

3. Kereke i vhumbea nga vhathu vhoṱhe vha kha ḽifhasi na ṱaḓulu vho ṱanganedzaho Yesu Kristo. Kereke ndi muṱa wa Mudzimu na muvhili wa Kristo.

Kereke i thewa kha mutheo wa vhaapostola na vhaporofita (Vhaefesa 2:19): Hezwi zwi amba uri kereke i thewa kha nzumbululo yo vhewaho nga vhaapostola vha fumi na vhavhili vha Yesu Kristo na vhaporofita vha Mudzimu vha Mulanga wa Kale, na Yesu Kristo ane a vha ḽiṱholo ḽihulwane. Nga maṅwe maipfi, vhaporofita vho ṅwala nzumbululo ya uri kereke ya Yesu Kristo i fanela u vha hani, nahone vhaapostola vho vhea milayo ya kereke yo thewaho kha nzumbululo yo ṅwalwaho nga vhaporofita vha Mudzimu kha Mulanga wa Kale. Heyi ndi yone ndivho ya musi Maṅwalo a tshi amba uri kereke yo thewa kha mutheo wa vhaapostola na vhaporofita.

Yesu Kristo ndi ṱhoho na murangaphanḓa wa kereke, nahone musi a tshi ṱuwa, o ṉea vhathu zwifhiwa zwawe zwa u ranga phanḓa uri vha mu imelwe sa vharangaphanḓa kha ḽifhasi (Vhaefesa 4:9-15). Haya maṅwe maṅwe a zwifhiwa ndi: vhaapostola, vhaporofita, vhavhangeli, vhalisa na vhorafunzi. Yesu Kristo o vha e na zwifhiwa zwoṱhe heḽi musi a kha ḽifhasi, nahone zwenezwi zwifhiwa zwi fanela u ita mushumo une Yesu Kristo o vha a tshi nga u ita arali o vha e hone kha ḽifhasi. Haya ndi vhotshifhe vha Mulanga Muswa u ya nga pfunzo ya vhana vha Mudzimu vho bveledzwaho.

Haya ndi vhuḓifhinduleli ho angaredzwaho ha zwenezwi zwifhiwa.

1. U gudisa vhatendi uri vha vhe vhashumeli vha ṱanganedzeaho vha Mudzimu.

2. U khunyeledza vhatendi u swika vha tshi vhe vha mbilu yo vhibvaho sa vhana na vhananyana vha Mudzimu.

3. U kunda vhatendi vha si tendi uri vha ḓe kha Kristo.

4. U tshinyadza mishumo ya Sathane.

Aha a si zwifhiwa zwa muvhili wa Kristo nga nḓila i fanaho na zwifhiwa na mishumo ine Muya Mukhethwa a kovhekanya kha vhatendi, sa phodzo, vhuporofita, tshifhiwa tsha nḓivho, u shumela, u ṱuṱuwedza na u ṉea, na dziṅwe zwifhiwa dzine dza wanala kha 1 Vhakorinte 12:1-11 na Vharoma 12:6-9. Fhedzi hedzi ndi zwifhiwa zwa vhurangaphanḓa (vhuhosi) zwe Yesu a zwi nanga ene muṉe. Vhathu vha vhidzwa kha hedzi zwifhiwa; a vha i nangi nga mbilu dzavho. A dzi koni u kovhekanywa nga u vhewa ha zwanḓa kana nga mishumo ya lutendo sa zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa**. Naho mishumo ya hedzi zwifhiwa i tshi nga ṱanganelana, na u vha na u fana, fhedzi zwi tou vha uri tshifhiwa tshithihi tshi nga tea u shumela u fhira tshiṅwe kha mushumo washu. Hedzi zwifhiwa dzi na ndeme i fanaho kha Yesu Kristo nahone dzi ṱoḓea kha kereke yawe nga nḓila i fanaho, fhedzi dzi nga fhambana kha mushumo na vhuḓifhinduleli.**

Zwino ri khou ya u sedza hedzi zwifhiwa na mishumo yadzo yo fhambanaho:

VHAAPOSTOLA: Dzina "Mupostola" ḽi amba **"O rumelwaho".**

Hezwi zwi amba muthu ane a vha o rumelwa, ane a imela ane a mu rumela nahone a shumela nga vhuthihi ha maanḓa a ane a mu rumela. Naho zwo ralo, vhaapostola vha fhambana kha u vhidzwa havho na kha vhuthuṱeṱe ha lutendo ho vhewaho kha vhutshilo havho.

MVELO WA OFISI (Tshifhiwa) YA MUPOSTOLA:

1. Ndi ofisi ya u thoma kha kereke.
2. Ndi ofisi ya mutheo. Nga ndavha, vhaapostola vha vhea mutheo wa mushumo wa Mudzimu. Naho zwo ralo, vhaapostola vha fhambana kha u vhidzwa havho.
3. Ndi ofisi ya vhuḓinḓa ha vhabebi. (Vhaapostola ndi vhokhotsi na vhomakhadzi vha muya nga mvelo). Vha lusa vhatendi.
4. Ndi ofisi ya u imela muṅwe: Vha imela Kristo nahone vha ita mushumo une a vha a tshi nga u ita arali o vha e hone kha ḽifhasi nga mivhili (2 Vhakorinte 5:20). Fhedzi hezwi a zwi ambi uri vhathu vha fanela u rabela nga vhane kana u rabela kha Mudzimu wavho. (Tsumbo: "Mudzimu wa muapostola onoyo, ndi khou humbela thuso.")
5. Ndi ofisi ya nzumbululo. Mudzimu u anzela u vha ṉea nzumbululo ya zwine a ṱoḓa u itwa kha kereke yawe.
6. Ndi ofisi ya khaṯhulo. Nga ndavha, Mudzimu u shumisa vhenevho u haṱula vhuvhi shangoni na kha kereke nga u i kunakisa.
7. Hoyu ofisi u tevhelwa nga maḓembe, zwiga na mishumo ya maanḓa (2 Vhakorinte 12:12).
8. Nga u anzela muapostola u nga shuma na u ḓodzwa ha dziṅwe ofisi (u ḓodzwa ndi tshilidzi kana vhukoni ha nṯha ha mvelo vhune muthu a wana kha Muya Mukhethwa).

MISHUMO YA OFISI YA MUPOSTOLA:

1. U imela Kristo na u ita mushumo une a vha a tshi nga u ita arali o vha e hone kha ḽifhasi.

2. U kunda vho xelaho na u alusa vhatendi kha u vhidzwa havho na u vha vhibvisa sa vhana na vhananyana vha Mudzimu.

3. U kovhekanya zwifhiwa na tshilidzi zwo fhambanaho kha vhatendi.

4. U vusuludza zwifhiwa, vhukoni na dziṅwe tshilidzi kha vhatendi.

5. U fhaṱa na u bveledza Muvhuso wa Mudzimu nga nḓila yo khagala.

6. Vhaṅwe vha vhidzwa u langa dziṅwe madzangano kha Muvhuso wa Mudzimu. U wana zwidodombedzwa zwo engedzeaho nga ha ofisi ya muapostola, guda mafhungo-maḓifha na bugu ya Mishumo na dziṅwe Maṅwalo a Testamente Ntswa. Vhaapostola vho no vhibvaho kha lutendo vha ṱoḓa mvelaphanḓa ya vhaṅwe vhatendi hu sa sedzwi uri ndi vhana vhavho vha muya kana hai. A hu na mukano kha vhunzhi ha zwifhiwa na mishumo ya Muya Mukhethwa ine hoyu ofisi ya nga vha nayo.**Mubebi wa muya a si zwine zwa amba uri ndi muthu ane a vha o u rera mafhungo-maḓifha u thomani nahone a kona u u litsha murahu. Ndi muthu ane a dzhia vhuḓifhinduleli na u ita mushumo wa mubebi kha vhutshilo hau ha muya naho a songo vha ene o u thomaho u u rera mafhungo-maḓifha u thomani. Nahone a nga vha muthu ane Mudzimu a mu dzumbulula kha iwe na u u ṋea u pfesesa ho khwaṱhaho uri o rumelwa kha vhutshilo hau sa mubebi, naho a songo vha ene o u thomaho u u rera mafhungo-maḓifha u thomani.**

MUPHOROFITA: Dzina “muphorofita” ḽi amba “mulomo wa Mudzimu”.

MVELO WA MUPHOROFITA:

1. Ndi ofisi ya vhuvhili kha kereke.
2. Ndi ofisi ya nzumbululo. Mudzimu u vha ṋea nzumbululo ya zwine a ṱoḓa u itwa kha kereke yawe na nzumbululo malugana na vhathu, dzitshaka, fhethu, zwithu zwiitaho na dziṅwe nyimele, zwi tshi ya nga u vhidzwa ha muphorofita muthihi muthihi.
3. Ndi ofisi ya mutheo. Mudzimu u anzela u shumisa vhenevho u vhea mutheo wa mushumo une a ṱoḓa u u imisa.
4. Ndi ofisi ya khaṱhulo. Mudzimu u anzela u shumisa vhenevho u haṱula vhuvhi shangoni na kha kereke nga u i kunakisa.
5. Inga vha ofisi ya vhabebi. Vhaṅwe vhaporofita ndi vhomakhadzi na vhokhotsi nga u ya nga u vhidzwa havho.
6. Hoyu ofisi u tevhelwa nga zwifhiwa zwa nzumbululo na zwa ipfi.
7. Muphorofita ndi muthu ane a vha murengamurangaphanḓa vhukati ha shango ḽa muya na ḽa ṋama, nahone u dzumbulula zwoṯhe zwine Mudzimu a amba na zwoṯhe zwi re shangoni ḽa muya.

MISHUMO YA OFISI YA MUPHOROFITA:

1. U amba u imela Kristo.
2. U sumbedza nḓila ya kereke ya Yesu Kristo uri i ite lufuno lwawe.
3. U kunda vho xelaho na u vhibvisa vhatendi sa vhana na vhananyana vha Mudzimu.
4. U kovhekanya zwilidzi na zwifhiwa zwo fhambanaho kha vhatendi.
5. U vusuludza zwifhiwa, vhukoni na tshilidzi tshine Mudzimu a ṋea vhatendi.
6. U bveledza Muvhuso wa Mudzimu nga nḓila yo khagala. A hu na mukano kha vhunzhi ha zwifhiwa na mishumo ya Muya Mukhethwa ine hoyu ofisi ya nga shuma nayo.

Hu na vhaporofita vhane vha porofita nga u vhona zwivhoni kana nga luroto lwa vhuporofita, zwi nga vha zwivhoni zwa ngomu kana zwiṅwe, nahone vhenevho vha vhidzwa vhavhoni (seers). Hu na vhane vha porofita nga u wana nzumbululo musi vha tshi amba, vhenevho vha vhidzwa Nabi, zwine zwa amba u bva sa maḓi a bubudzaho. Vhatendi vhane a si vhaporofita vha dovha vha porofita nga hedzi nḓila mbili. Hu na vhaporofita vhaṅwe vhane vha sa shumele kerekeni, fhedzi Mudzimu u vha shumisa u kunda lupfumo lwa shango u itela u engedza mafhungo-maḓifha. Vhaṅwe vha nga shuma nga nḓila dzoṯhe hedzi mbili.

Vhaapostola na vhaporofita vha ḓuvha ḽa ṋamusi a vha vhei nzumbululo ntswa, fhedzi vha khwaṱhisa nzumbululo yo no vha hone kha Bivhili.

MUFUNZI: Dzina “mufunzi” ḽi amba muthu ane a funza na u ṱalutshedza ngoho dza Mudzimu (ipfi ḽa Mudzimu), ane a vha mudzidzisi wa ngoho.

MVELO:

1. Ndi ofisi ya vhuraru (1 Vhakorinte 12:28).
2. Hoyu ofisi u na tshilidzi tsha u funza na u ṱalutshedza ipfi ḽa Mudzimu.
3. Inga vha ofisi ya vhabebi. Vhaṅwe vha ita mushumo wa u lusa vhatendi; vhaṅwe vha ya fhethu ho fhambanaho vha funza vhatendi.

MISHUMO YA OFISI YA MUFUNZI:

1. U funza na u ṱalutshedza ngoho dza Mudzimu.
2. U khwaṱhisedza vhatendi kha ipfi ḽa Mudzimu na lutendo lwavho.
3. U kunda vho xelaho.
4. U vhibvisa vhatendi sa vhana na vhananyana vha Mudzimu.

5. U bveledza Muvhuso wa Mudzimu nga nḓila yo khagala. Vhaṅwe vhorafunzi vha lisa kereke, vhaṅwe vha fara dzi seminar, vhaṅwe vha funza kha zwikolo zwa Bivhili, nahone vhaṅwe vha funza kha kereke fhasi ha vhorafunzi vhaṅwe.

Hoyu ofisi u ṱutshelwa nga zwiga, zwifhiwa, maḓembe na mishumo ya maanḓa na nzumbululo ya ipfi ḽo ambiwaho (rhema) ḽa Mudzimu na dziṅwe zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa. Hoyu tshifhiwa a i na mukano kha u shuma hayo ngauri i nga katela u porofita, u vusuludza zwifhiwa zwa vhaṅwe kana u shuma na zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa.

MULISA: Dzina "mulisa" ḽi amba "mufulufhedzi wa nngu". Hoyu ndi ane a lisa na u ṱhogomela mutshelo wa Mudzimu.

MVELO

1. Ndi ofisi ya vhuṋa.
2. Hoyu ofisi u na tshilidzi tsho khetheaho tsha u ṱhogomela kereke na u eletshedza, u livhisa, na u ṱhogomela vhatendi nga nḓila yo khetheaho.
3. Ndi ofisi ya vhabebi, mulisa u ita mushumo wa mubebi wa u ṱhogomela vhatendi, u vha fepa, u vha kaṱula na u vha bveledza u vhibva.

MISHUMO YA OFISI YA MULISA

1. U ṱhogomela na u vhibvisa mutshelo wa Yesu Kristo.
2. U funza na u ṱalutshedza ipfi ḽa Mudzimu.
3. U kunda vho xelaho.
4. U khunyeledza vhatendi sa vhana na vhananyana.
5. U bveledza Muvhuso wa Mudzimu nga nḓila yo khagala.

Hoyu ofisi u ṱutshelwa nga zwiga, maḓembe, mishumo ya maanḓa na nzumbululo ya ipfi ḽo ambiwaho ḽa Mudzimu (rhema) na dziṅwe zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa. Hoyu ofisi a i na mukano kha u shuma hayo malugana na zwifhiwa na mishumo ya Muya Mukhethwa kana u ita miṅwe mishumo. Tsumbo ndi u porofita, u dzumbulula na u vusuludza zwifhiwa zwa vhatendi, na zwiṅwe.

MUVHANGELI: Dzina "muvhangeli" ḽi amba "mufari wa mafhungo-maḓifha o takadzaho".

MVELO

1. Ndi ofisi ya vhuṱanu kha kereke.
2. Ndi ofisi ine ya vha na tshilidzi tsho khetheaho tsha u swikelela na u kunda vho xelaho.
3. Inga vha ofisi ya vhabebi, vhaṅwe vha shuma nga u livhanya sa vhabebi vha vhatendi, nahone vhaṅwe vha khwaṱhisa vhatendi na u kunda vho xelaho.

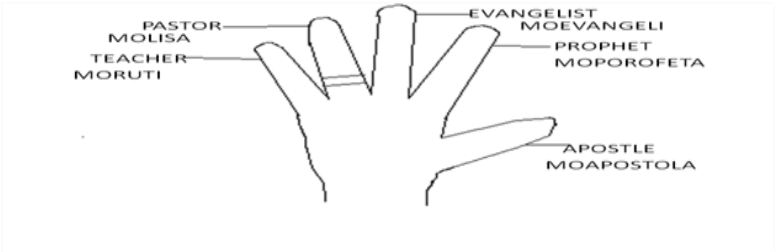
MISHUMO YA OFISI YA MUVHANGELI

1. U kunda vho xelaho nga nḓila ya nṱhesa/u livhanya kha u kunda vho xelaho.
2. U khunyeledza vhatendi kha u vha vhana vha Mudzimu.
3. U ṱuṱuwedza kha vhatendi u vha na mbilu ya u kunda vhaṅwe kha Kristo.
4. U bveledza Muvhuso wa Mudzimu nga nḓila yo khagala.
5. Nga u anzela muvangeli u ya fhethu ho fhambanaho a tshi rera mafhungo-maḓifha, a tshi fara miṱangano mihulu ya mafhungo-maḓifha sa kha matende, dziholo kana dzistediamu. **Hoyu tshifhiwa u ṱutshelwa nga zwiga zwa Muya Mukhethwa, zwifhiwa na nzumbululo ya ipfi ḽo ambiwaho ḽa Mudzimu (rhema). Nahone a i na mukano kha u shuma hayo malugana na zwifhiwa na mishumo ya Muya Mukhethwa sa u porofita, u kovhekanya na u vusuludza zwifhiwa zwa vhakhethwa.**

Hedzi ofisi dzoṱhe dzi fanela u bveledza zwiga, maḓembe, mishumo ya maanḓa na zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa, nahone dzi fanela u kona u amba ipfi ḽa Mudzimu ḽo ambiwaho (rhema) hu si ipfi ḽo tou ṅwalwaho fhedzi. Dzoṱhe dzi fanela u gudisa vhatendi mushumo wa Mudzimu na u vha khunyeledza kha u vha vhana vha Mudzimu kha Kristo.

Hedzi zwifhiwa zwi a ṱanganelana: Hu na vhaapostola vhane vha vha vhaapostola nga mvelo, vhaapostola vhane vha vha vhaporofita, vhaapostola vhane vha vha vhavhangeli, vhaapostola vhane vha vha vhalisa, na vhaapostola vhane vha vha na u ḓodzwa ha mufunzi. Hu dovha ha vha na vhaporofita vhane vha vha vhaapostola, vhavhangeli, vhalisa, na vhaṅwe vhane vha shuma na u ḓodzwa ha mufunzi. Hu na vhavhangeli vhane vha vha vhaapostola, vhaporofita, vhalisa, na vhaṅwe vhane vha shuma na u ḓodzwa ha mufunzi. Hu na vhalisa vhane vha vha vhaapostola, vhaporofita, vhavhangeli, na vhaṅwe vhane vha shuma na u ḓodzwa ha mufunzi. Hu na vhorafunzi vhane vha vha vhaapostola, vhaporofita, vhavhangeli kana vhalisa.Hezwi zwi amba uri muthu a nga vha na ofisi nthihi fhedzi a tshi shuma nga u ḓodzwa ha iṅwe ofisi, hu si uri ofisi yeneyo ndi yawe. Vhaṅwe vha nga vha na ofisi mbili kana tharu.

Tsumbo ya hedzi ofisi ndi ya zwanḓa na minwe miṱanu.

1. Munwe muhulwane (thumb) u imela muapostola ngauri ofisi ya muapostola i anzela u shuma nga u ḓodzwa ha dziṅwe ofisi, nahone Mudzimu u shumisa vhaapostola u ṱhogomela dziṅwe ofisi.
2. Munwe wa u sumbedza (index finger) u imela muphorofita ngauri u livhisa vhatendi nḓilani na mipangwaho ya Mudzimu na u hanedzana na zwithu zwi nga thivhela u tshimbila ha mutendi na Mudzimu.
3. Munwe wa vhukati (middle finger) u imela muvangeli ngauri ndi munwe muhulwane; muvangeli u ya fhethu hu konḓaho u swikelelwa.
4. Munwe wa ringi u imela mulisa ngauri mulisa u na mbilu ya u ṱhogomela nahone u ṱhogomela tshivhidzo sa muthu a tshi ṱhogomela mufarisi wawe.
5. Munwe muṱuku (pinky) u imela mufunzi, munwe uyu u kona u dzhena nḓevheni u bvisa tshika nahone u ḓisa u dzika kha zwanḓa, na mufunzi u ita zwenezwo kha vhatendi.

Mutendi u wana u vhidzwa hawe nga u fhedza tshifhinga na Mudzimu na u ṱoḓa pulane ya Mudzimu kha vhutshilo hawe, nahone u fanela u ṱanganedza ndondolo ya Mudzimu na u tshimbila nga tshifhinga tsha Mudzimu.

Hedzi ofisi ṱhanu dza mushumo wa muvhili wa Kristo dzi na tshilidzi tsho khetheaho tsha u ṱanganedza phaṱhutshedzo dza liṋa dza vhathu. Mudzimu u funa uri vhane vha vhidzwa mushumoni vha livhise mbilu dzavho kha mushumo wavho wa vhotshifhe. O imisa nḓila ya uri vhenevho vhathu vha ṱanganedze zwine vha zwi shaya nga vhathu vhane vha vha shumela Ipfi ḽa Mudzimu (vhona 1 Vhakorinte 9:11 na Vhagalata 6:6). Tshilidzi tshenetshi tshi hone kha vhoṱhe vhane vha vhidzwa kha hedzi ofisi. Vha fanela u lemuka tshenetshi tshilidzi vhutshiloni havho, u tenda kha tshone, u tshi amba na u livhuwa Mudzimu ngatsho. Tshenetshi tshilidzi tshi ḓo sumbedzwa vhutshiloni havho musi tshi tshi lemukiwaho, tshi tshi tendiwa na u ambiwa, nahone tshi ḓo ita uri vha ṱanganedze zwifhiwa zwihulwane na zwa ndeme hu si na u tsikeledza kana u shumisa vhathu nga nḓila i si yavhuḓi. Vhathu vhanzhi vha ḓo ṋea u ya nga uri vho vhuyelwa hani nga mushumo wavho, fhedzi Mudzimu a nga dovha a ṱuṱuwedza vhaṅwe u ṋea, hu tshi katelwa na vhane vha songo vhuyelwa nga ho livhaho nga mushumo wavho. Heyi ndi nḓila yo imiswaho nga Mudzimu ya u tikedza vhane vha shumela ofisi ṱhanu. Dziṅwe nḓila dza u tikedza hedzi ofisi ndi nga zwifhiwa na dziphata dza vhane vha vhuyelwa nga mushumo.

Naho zwo ralo, ndi ngoho uri vhane vha shumela kha ofisi ṱhanu vha nga dovha vha vha na mishumo kana bindu, fhedzi vha fanela u ḓivha tshenetshi tshilidzi, u tshi ṱanganedza, u tshi amba na u lavhelela u bvelela ha tshone vhutshiloni havho naho vha tshi kha ḓi shuma kana u vha na maḃindu, nahone a vha fanela u hana zwifhiwa zwa vhathu ngauri hezwi ndi iṅwe nḓila ine Mudzimu a shumisa u fhaṱutshedza vhathu vhawe musi vha tshi ṋea vhane vha shumela ofisi ṱhanu (Hesekiele 44:30).

ZWITHU ZWI AMBAHO NGA "APOSTOLIC" NA "PROPHETIC": Ipfi "apostolic" a ḽi ambi ofisi ya muapostola, fhedzi ḽi amba mushumo wa maḓembe, zwiga na mishumo ya maanḓa zwa Muya Mukhethwa (Mariko 16:15-19). Dzina "prophetic" a ḽi ambi ofisi ya muphorofita, fhedzi ḽi amba mushumo wa ipfi ḽa Mudzimu (Mishumo 2:17-22). Mutendi muṅwe na muṅwe u fanela u vha "apostolic" na "prophetic" hu sa londwi uri o vhidzwa kha ofisi ṱhanu dza Yesu Kristo kana hai. Nga maṅwe maipfi, vha fanela u kona u shuma na zwifhiwa na zwiga zwa Muya Mukhethwa na u pfa Mudzimu nga vhone vhane.

KUPFUFHIWA HA BUGU YA MISHUMO NA MIVHUSO YA KEREKE YA YESU KRISTO

BUGU YA MISHUMO YO ṄWALWA NGA LUKA, ane a vha dokotela o tshimbilaho na Paulo kha mushumo wawe wa u rera mafhungo-maḓifha (Vhakolosa 4:10, Filimoni 1:24, 2 Timotheo 4:11).

Musi Yesu o no vuwa vhafuni, o fhedza maduvha a 40 na vhafunziwa vhawe phanḓa ha u gonya ṱaḓulu lwa u fhedzisela. O vha laya uri vha dzule Yerusalema u swika vha tshi ṱanganedza maanḓa a bvaho ṱaḓulu nga Muya Mukhethwa. Yesu o fulufhedzisa uri musi Muya Mukhethwa a tshi ḓa, u ḓo vha ṋea maanḓa a u vha ṭhanzi dza u vuwa hawe na mushumo wawe shangoni ḽoṱhe nga maanḓa. Nga murahu ha u ṋea ndaela hedzo, Yesu o gonya ṱaḓulu.

Vhuimo ha vhuapostola ha Yuda Iskariote ho dzhiiwa nga Matiasi murahu ha musi Yuda o ḓiṱhavha.

Nga duvha ḽa Pentekoste, maduvha a fumi murahu ha u gonya ha Yesu, Muya Mukhethwa o tsa kha vhafunziwa vhe vha vha vho kuvhangana. Nga tshenetsho tshifhinga ho vha hu na vhathu vha kaṱhanu na vha fumi (120). Vhenevho vhatendi vho thoma u amba nga nyambo dzo fhambanaho na u renda Mudzimu na u porofita. Heyi nyito yo kunga mbilu dza vhathu vhanzhi. Petro o rera nga ha Yesu Kristo; nahone nga duvha ḽeneḽo vhathu vha zwigidi zwiraru (3000) vho ṱanganedza Kristo. Heyi nyito yo sumbedza mathomo a kereke. Vhatendi vho thoma u ḵuvhangana nga dzimbudzi u guda, vhuthihi, thabelo na u vhuya ha Muya, nahone vha dovha vha kuvhangana kha zwitshavha zwihulwane.

Vhaapostola vho ita maḓembe, vho fhodza vhalwadze, na u pandela madimoni sa zwe Murena Yesu o vha a tshi ita. Nga zwenezwo vhathu vhanzhi vho ḓikumedza kha Yesu Kristo nahone vha dzhena kha kereke ya kale, yo thomaho i tshi vha ya Vhayuda fhedzi Yerusalema. Naho zwo ralo, vhaapostola vho sedzana na u hanedzwa na u tovholwa nga vharangaphanḓa vha Vhayuda.

Vhatendi vho kovhekana zwifhiwa zwavho zwoṱhe, uri hu si vhe na ane a shaya. Vho rengisa masimu avho na zwithu zwavho vha ḓisa tshelede kha vhaapostola, vha kona u kovhekanya u ya nga ṭhoḓea dza muṅwe na muṅwe. Nga tshenetsho tshifhinga ho dovha ha vha na mafhungo a Ananiasi na Safira, vhe vha haṱulwa nga Mudzimu nga u zwifha kha Muya Mukhethwa na Petro malugana na tshelede ya mvelaphanḓa ya masimu avho.

Vhaapostola vho nanga vhanna vha sumbe uri vha kovhekanye zwiḽiwa musi vhone vha tshi dzula kha thabelo na mushumo wa ipfi. Stefane, muṅwe wa vhenevho vhathu, o vhulahwa nga nṱhani ha lutendo lwawe kha Kristo. Munna ane a pfi Saulo o vha e hone kha u vhulahwa ha Stefane, a tshi vhona nahone a tendela zwe zwa itea. Vhane vha vhulaha Stefane vho vhea zwiambaro zwavho milenzheni ya Saulo, zwine zwa sumbedza mathomo a u tovholwa ha kereke. Nga zwenezwo vhafunziwa vha Yesu vho balangana shango ḽoṱhe, fhedzi vha isa phanḓa na u ṱanziela Yesu Kristo naho vha tshi tovholwa.

Nga tshenetsho tshifhinga Saulo—ane a dovha a vhidzwa Paulo nga dzina ḽa Vharoma—o vhona mbilu ya Yesu Kristo musi a tshi khou ya u wana thendelo ya u tambudza Vhakriste na u fara vho balangaho. O vhona tshedza tshihulwane a pfa ipfi ḽi tshi ri, “Saulo, ndi ngani u tshi mpandamedza?” A fhindula a ri, “Ndi nnyi iwe Murena?” Ipfi ḽa fhindula ḽa ri, “Ndi Yesu ane wa mu pandamedza. Dzhena muḓini, u ḓo vhudziswa zwine wa fanela u ita.” Paulo o pofudzwa nga tshedza, vhane vho vha nae vha vhona tshedza fhedzi vha sa pfi ipfi. Nga murahu, Yesu o ḓivhonadza kha Ananiasi nga bono, a mu laya uri a ṱangane na Paulo a mu rabele uri a kone u vhona hafhu, ngauri Paulo o vha o nangiwa u rera mafhungo-maḓifha kha Vhannḓa. Ananiasi o ya a ṱangana na Paulo, a mu rabela uri a wane u vhona hawe hafhu na u ḓadzwa nga Muya Mukhethwa, a dovha a mu ṱalutshedza mafhungo a Yesu Kristo. Paulo o ḽa a wana maanḓa murahu ha u sa ḽa maduvha mararu. Nga murahu ha zwenezwo o thoma nga u ṱanziela uri Yesu ndi Murena na Kristo nga ngoho.

VHANNDĀ VHA ṰANGANEDZA PHULUSO NA MUYA MUKHETHWA

Petro o rera Yudea na Samaria, hune a ṱanganedza bono ḽi mu sumbedzaho uri Mudzimu o dovha a ṱanganedza Vhannḓa. Nga murahu o rumelwa kha Kornelio, we a vha e Munnḓa, ane ene na muṱa wawe woṱhe vha ṱanganedza Yesu Kristo na Muya Mukhethwa nga u ambela nga dzindimi.Nga murahu Jakopo o vhulahwa, nahone Petro o valelwa dzhele. Fhedzi muruṅwa o mu vhofholola nga nḓila ya maḓembe nga nṱhani ha thabelo ya vhatendi ye ya bvela phanḓa vhusiku hoṱhe.

Nga tshenetsho tshifhinga Paulo o ṱanganedza u vhidzwa hawe ha vhuapostola nahone a rumelwa nga Barnaba. Ho vha ho no fhela miṅwaha ya 13 murahu ha musi Paulo o ṱangana na Murena, musi Muya Mukhethwa a tshi mu nanga kha hoyu mushumo. Paulo o thoma mushumo wawe wa u rera nga u thoma kereke, u i khwaṱhisa na u vhea vhashumeli. O tshimbila shangoni ḽa Thureke na Girisi a tshi rera mafhungo-maḓifha, u fhodza vhalwadze na u pandela madimoni.

Nga murahu Paulo o farwa a iswa Roma, hune a wana tshikhala tsha u ṱanziela mafhungo a Yesu kha khosi. Naho o farwa, o dzhia tsheo ya u dzula muṱani a tshi khou vhulungwa. Nga tshenetsho tshifhinga o isa phanḓa na u rera mafhungo-maḓifha lwa miṅwaha mivhili u swika a tshi vhulahwa nga u tumulwa ṭhoho. Musi Petro a tshi dzulela u rera mafhungo-maḓifha kha Vhayuda, Paulo o livhisa mushumo wawe kha Vhannḓa (Vhagalata 2:8).

MISHUMO YA VHAAPOSTOLA VHAFUMI NA VHAVHILI VHA YESU KRISTO NA NḌILA YE VHA VULAHWA NGAYO

Vhaapostola vha Yesu Kristo vho tshimbila shango ḽoṱhe u ṱanziela pfunzo dzawe na u ṱanziela uri Ene ndi Murena, Kristo na Mutshidzi wa shango.

1. **Petro** o funza Pontasi, Galatia, Bithinia, Kapadokia na Asia. U thomani o livhisa kha Vhayuda, fhedzi nga murahu o iswa Roma, hune a vhulahwa nga u vhulungwa kha tshifhambano o rembelwa fhasi.
2. **Filipo** o tshimbila Phirigia kha Asia hune a sokou kunda vhathu vhanzhi. O swika na Afrika Tshipembe na Asia Minor hune a kunda mufumakadzi wa muṅwe murangaphanḓa wa Vharoma. Nga nṱhani ha zwenezwo Filipo o farwa nahone a vhulahwa nga nḓila i vhavhaho.
3. **Mateo**, ane a dovha a vhidzwa Levi, o rera Ethiopia, Phersia na Parthia. Mafhungo a lufu lwawe a si a khwaṱhaho; vhaṅwe vha ri o thuntshiwa Ethiopia, vhaṅwe vha ri ho ngo vhulahwa henefho.
4. **Bartholomeo**, ane a dovha a vhidzwa Nathanaele, o funza India, Armenia, Ethiopia na Mesopotamia. Nḓila ya lufu lwawe a i khwaṱhei, fhedzi vhaṅwe vha ri o tumulwa ṱhoho, vhaṅwe vha ri o bviswa lukanda a tshi kha ḓi tshila.
5. **Jakopo muṱuku**, murwa wa Alufasi (hu si ene Jakopo muhulwane we a ranga kereke Yerusalema), u tenda uri o vhulahwa, fhedzi mafhungo a lwendo lwawe a si o ṅwalwaho zwavhuḓi.
6. **Simoni Mutselani** o funza Egipita, Afrika Tshipembe na Phersia, hune a fhedzisela o vhulahwa hone.
7. **Matiasi**, we a dzhia vhuimo ha Yuda, a si ambiwaho nga vhathu vhanzhi, fhedzi u tenda uri o funza Kapadokia, tsini na lwanzhe lwa Khasepia, Kesaria na Ethiopia. U tenda uri o fhiswa a tshi fa, u fana na Andrea.
8. **Yoane**, ane a ḓivhea nga vhushaka ha tsini na Yesu, o dzula Efeso nahone a funza henefho u swika a tshi fa lufu lwa mvelo. Ndi ene fhedzi mupostola ane a tenda uri o fa nga nḓila ya mvelo. O lisa kereke Efeso nahone a ṱhogomela Maria mme a Yesu u swika a tshi fa. O valelwa Patimo nga nṱhani ha u tovholwa hune a ṅwala Bugu ya Nzumbululo. Hu na maitele a uri o tswedzwa mafhi a mbilu kha Roma fhedzi a bva a sa huvhadzei. Nga murahu o humela Efeso hune a ṅwala Evangeli ya Yoane phanḓa ha lufu lwawe.
9. **Jakopo muhulwane**, mukomana wa Yoane, o vha muapostola wa u thoma u vhulahwa, sa zwe zwa ṅwalwa kha Bugu ya Mishumo. O tshimbila Spain nahone u tenda uri o vhulungwa henefho.
10. **Yuda**, we a vha mukomana wa Yesu nga mivhili, mafhungo a ḓivhadza uri o vha a tshi fana na Yesu nga mivhili. O funza Yudea, Samaria, Idumeya, Siria, Mesopotamia na Libya. O dovha a ya Beirut na Edessa. O vhulahwa Beirut nga selepe nahone muvhili wawe wa iswa Roma hune wa vhulungwa.
11. **Andrea**, mukomana wa Petro, o funza Skithia, Girisi na Asia. O fhedzisela o vhumbwa kha tshifhambano tsho imaho nga nḓila ya X Patras, Girisi.
12. **Thomasi** o tshimbila shango ḽoṱhe u swika India hune a ṱhonifhiwa sa mupostola we a ḓisa mafhungo-maḓifha henefho. O vhulahwa nṱhani ha lutendo lwawe.

Nga murahu ha musi vhaapostola vhoṱhe vho no vhulahwa, Vhakriste vho sedzana na u tovholwa nahone vhanzhi vha vho vhulahwa nga Vhayuda na vhurangaphanḓa ha Vharoma. Vho vha vha tshi fhiswa nga mulilo kana u vhumbwa kha tshifhambano nga nḓila ya u rembuluwa fhasi nga ṱhoho. Nga murahu ha zwenezwo ha thoma zwikhathi zwa swiswi, zwe zwa bvela phanḓa lwa miṅwaha i ṱoḓaho u swika 1500, zwine ra ḓo zwi ṱalutshedza afha fhasi.

Vhaapostola ava vho thoma kereke nahone vha ita maḓembe fhethu hoṱhe he vha ya hone.

ZWITHU ZWA U VUSULUDZA: Yesu Kristo o sia kereke yawe kha ḽifhasi i tshi shuma nga maanḓa na vhugala hawe, fhedzi nga murahu ha u ṱuwa hawe kereke yo thoma u tovholwa. Nga murahu ha hedzi ndzhengedzo, ḽiṅwe ḓuvha musi muvhusi wa Vharoma a tshi ya nndwani, o vhona bono ḽa tshifhambano nahone a pfa ipfi ḽi tshi fulufhedzisa gundo arali a tshi tenda. O nanga u tenda nahone zwa vhukuma a wana gundo. Nga zwenezwo, o ṱanganedza Vhukriste muvhusoni wawe, we phanḓa ha zwenezwo wa vha u tshi khou tovhola Vhakriste khathihi na Vhayuda. Kereke na muvhuso wa Vharoma zwa vha tshithihi nahone zwa vhumba Kereke ya Vhukatolika ya Vharoma. Yo vha i maanḓani a u vhusa Roma nahone ya thivhela Bivhili uri i si swikele vhathu vha zwavho ngauri vho vha vha tshi ofha uri i ḓo ṱalutshedzwa nga nḓila i si yone. Fhedzi vhaṱalutshedzi vho shumisa Bivhili nga nḓila i si yone nahone vha funza phuluso nga mishumo na dziṅwe pfunzo dzo kundelaho mafhungo-maḓifha a ngoho. Vho ṱanganyisa zwine zwa vha zwine zwa Bivhili na zwithu zwa Vharoma nahone vha bveledza pfunzo dzi si dza Maṅwalo. Hezwi zwo vhidzwa zwikhathi zwa swiswi. Muvhuso wa Vharoma na kereke yau wo vhusa nga nḓila iyi lwa miṅwaha i ṱoḓaho u swika 1500. Nga tshenetsho tshifhinga, ho vha hu na vhathu vhane vha kha ḓi lingedza u tshila mafhungo a Bivhili nga u ya nga nḓivho yavho. Yesu Kristo o vusuludza kereke yawe uri i vhe kha vhuimo ho itwaho kha bugu ya Mishumo nga dziṅwe ndeme dza u vusuludza dzi tevhelaho:

Nga 1500 ha bvelela Mvusuludzo wa Vhuprotestanti; hune pfunzo ya phuluso nga lutendo ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1600 ha bvelela Mvusuludzo wa Vhavhangeli; hune u lovhedzwa nga maḓi ha vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1700 ha bvelela Mvusuludzo wa Vhukhethwa; hune pfunzo ya vhukhethwa ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1800 ha ḓiswa Mvusuludzo wa Phodzo; hune phodzo nga lutendo ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1900 ha bvelela Mvusuludzo wa Pentekostaḽa; hune u lovhedzwa nga Muya Mukhethwa na u rabela nga dzindimi zwa vusuludzwa hafhu kha kereke.

Nga 1950 ha bvelela Mvusuludzo wa "Latter Rain"; hune vhuporofita na nyimbo dza vhuporofita na u rabela zwa vusuludzwa hafhu nga vhuḓifulufheli kha kereke. Nga tshenetsho tshifhinga tshenetsho, Mvusuludzo wa Vhavhangeli wo dovha wa bvelela; hune ofisi ya muvangeli ya vusuludzwa hafhu kha vhuimo hayo kha kereke.
Nga 1960 ha vusuludzwa Mvusuludzo wa Vhathenzi (Charismatic Movement); hune ofisi ya mulisa ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1970 ha vusuludzwa Mvusuludzo wa Lutendo; hune ofisi ya mufunzi ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1980 ha vusuludzwa Mvusuludzo wa Vhuporofita; hune ofisi ya muphorofita ya vusuludzwa hafhu kha kereke.
Nga 1990 ha bvelela Mvusuludzo wa Vhuapostola; hune ofisi ya muapostola ya vusuludzwa hafhu kha vhuimo hayo ha u thoma kha kereke.

Zwino ri kha ḓi vha kha Mvusuludzo wa Vhuapostola na Vhuphorofita, hoyu dzina a ḽi ambi fhedzi ofisi dza muapostola na muphorofita, fhedzi ndi dzina ḽi akhamedzaho mushumo wa Yesu Kristo kha Mafhungo-maḓifha na kha bugu ya Mishumo. Hoyu dzina ḽi katela dziṅwe mvusuludzo dzo fhiraho na zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa na mishumo yawe. Yesu Kristo o vhidza muvusuludzo wawe nga dzina ḽa ofisi dza mutheo (Vhaefesa 2:19). Hoyu ndi muvusuludzo une wa ḓisa u bvelela ha vhana vha Mudzimu. Mvusuludzo wa Vhuapostola na Vhuphorofita ndi muvusuludzo wa u bveledza vhana vha Mudzimu vho bvelelaho.

MIṄWE MIVHIDZO YA NDeme KHA MUVHUSO WA MUDZIMU

Mudzimu u vhidza vhathu kha mishumo yo fhambanaho u itela uri mafhungo-maḓifha a kone u phadalala nga nḓila yo bvelelaho. U itela uri mushumo hoyu u bvelele zwavhuḓi, hu ṱoḓea vhane vha rera, vhane vha rabela, vhane vha ṋea, na vhane vha renda na u gwedzela Mudzimu. Hezwi ndi mivhidzo ya ndeme kha u isa mafhungo-maḓifha phanḓa. Naho muthu muṅwe na muṅwe o vhidzwa u rera, u rabela na u ṋea u itela u bveledza mafhungo-maḓifha; fhedzi vhane vha ṋewa mivhidzo yo khetheaho vha ḓo livhisa mbilu khayo nahone vha i ita nga nḓila ya nṱhesa. Hezwi zwi a fanela kha mivhidzo yoṱhe ya Mudzimu.

VHAREMBELEDZI

Ro no amba nga ha vhane vha vha kha ofisi ṱhanu dza Murena Yesu Kristo vhane vha vha phanḓa kha u phadaladza na u funza mafhungo-maḓifha. Fhedzi zwino ri ḓo lavhelesa vhane vha rabela mafhungo-maḓifha. Tsumbo dza Bivhili dzi katela Hana, we a vha e thembeleni ḓuvha na vhusiku a tshi rabela na u dzula a tshi ṱavhanya mbilu u itela u swika ha Murena Yesu Kristo (Luka 2:36-37). Heyi yo vha i mbilu yawe na mushumo wawe. Nga murahu ha u bebwa ha Yesu, Hana o pfa uri mushumo wawe wo fhela nahone a wana mulalo, a tshi kha ḓi vha o lugela na u fa.Muṅwe tsumbo ndi ya Simioni, we a rabela u ḓa ha Murena Yesu Kristo. Kha Testamente ya Kale yoṱhe ri vhona uri Mudzimu o shuma na vharembeledzi. Mushe o vha a tshi rabela vhathu vha Israele musi vha tshi kopa, nahone nga nṱhani ha thabelo dzawe vha wana khathutshelo ya Mudzimu. Kha Hesekiele 22:30, Mudzimu o ṱoḓa mulindi uri a ime kha luvhondo u thivhela vhuvhi u wela kha vhathu, fhedzi ha wanala a si na muthu.

Yesu Kristo u kha ḓi rabela u ri vhuedza, sa zwe zwa ṅwalwa kha Vhaheberu 7:25. Paulo u ṱuṱuwedza thabelo ya vharembeledzi u itela kereke, vhane vha vha na vhuvhusi, na vhathu vhoṱhe. U dovha a humbela vhathu uri vha mu rabele nga u bvela phanḓa.

ZWIDODZI ZWA NDeme MALUGANA NA THABELO YA VHAREMBELEDZI:

1. Mularembeledzi u fanela u fulufhela Ipfi ḽa Mudzimu na u ranga nga Muya Mukhethwa u ṱalukanya na u rabela nga u ya nga mbilu ya Mudzimu yo fhelela.
2. Mularembeledzi u fanela u rabela nga mbilu i sa neti na u dzula a tshi kunga u swika a tshi pfa mulalo na u vhofhololwa muya wawe. Arali a sa pfi mulalo hoyo, u fanela u isa phanḓa na thabelo, na u renda, nahone a nga dovha a rabela nga dzindimi na u porofita (sedzani pfunzo ya Vhutshilo ha U Ḓikumedza malugana na dzindimi na vhuporofita).
3. Heyi nḓila ya thabelo i anzela u tshimbidzwa na u dzima zwiḽiwa kana miṅwe nḓila ya u ḓidzima.
4. Nga tshiṅwe tshifhinga, thabelo i fanela u tshimbidzwa na mishumo ya lutendo na mishumo ya vhuporofita. Mishumo ya lutendo i katela u dzhia maga u tshi lavhelela phindulo ya thabelo. Sa tsumbo, musi Elia a tshi rabela mvula, o sumbedza lutendo lwawe nga u ruma mushumeli wawe uri a sedze liṅwe gole. Mishumo ya vhuporofita i nga katela zwimvumvuso sa u imisa zwanḓa na u zwi dzhia fhasi u sumbedza u kunga fhasi kha zwine wa zwi lavhelela u bva kha muya u ya kha zwa mvelo. U tshina nga dakalo zwi nga dovha zwa sumbedza uri wo ṱanganedza zwe wa rabela. Nga maṅwe maipfi, tshiṅwe na tshiṅwe tshine wa tshi ita nga tshifhinga tsha thabelo tshi nga vhonwa sa u sumbedza lutendo lwawe.

VHUVHUWA HA THABELO YA VHAREMBELEDZI:

1. I ita uri mbilu ya Mudzimu i itwe kha ḽifhasi sa zwe ya vha ṱaḓulu.
2. I thivhela maano a Sathane uri a si bvelele.
3. I tendela Mudzimu na vharuṅwa vhawe u shuma nga nḓila yo khwathaho. Tsumbo i bvaho kha Mishumo 12 i sumbedza Petro a tshi vhofhololwa dzhele nga maanḓa a thabelo ya vharembeledzi.
4. I bvisa phaṱhutshedzo na khathutshelo dza Mudzimu u ri vhuedza.

5. U ya nga Yakobo 5, thabelo ya vharembeledzi i bveledza maanḓa mahulwane u ri vhuedza, nahone musi ri tshi shuma nga lutendo ri kona u ṱavhanya heḽi maanḓa nga thabelo.
6. Thabelo i thusa u vhulaha mbilu ya u ḓikukumusa, u ḓihudza na maitele mabe. Musi ri tshi livhisa mbilu kha Mudzimu kha thabelo, ri shandulwa ra fana na Ene, naho ri sa zwi vhone nga u ṱavhanya. Nga tshifhinga, honoho u shanduka hu ḓo vhonala vhutshiloni hashu.

Ri nga vhona u shanduka kha riṋe nga tshifhinga, zwihuluhulu malugana na mvelele dziṅwe. Honoho u shanduka hu nga itea hu si na uri ri vhe ro rabela nga ho livhaho kha hedzo mvelele, ngauri u vha vhuhoneni ha Mudzimu hu na maanḓa mahulwane kha riṋe nahone hu ri shandukisa uri ri vhe vho fanaho na Kristo.

KHOSI DZA MUVHUSO WA MUDZIMU / VHANE VHA ṆEA (Vhagalata 12:8) (vhanzhi vha ḓivhea sa vhafhasi vha tshifhinga tsha Muvhuso)

Vhafhasi vha Muvhuso wa Mudzimu ndi vhathu vhane vha shumisana na Muvhuso wa Mudzimu nga zwifhiwa zwavho zwa masheleni na zwishumiswa zwavho. Heyi ndi vhuḓivhadzo, sa dziṅwe dzoṱhe. Vhane vha ṱanganedza hoyu mushumo vha fanela u ḓikumedza nahone vha lemuke uri Mudzimu u vha ṋea maanḓa a u ita pfuma u itela u tikedza Muvhuso wawe na maitele awe kha ḽifhasi. Vha fanela u kunda lufuno lwa tshelede nahone vha dzule vha tshi fulufhedzea, sa zwe zwa ṅwalwa kha Dotoronomio 8:18.

ZWIDODZI ZWA NDeme KHA MUSHUMO WA VHUKHOSI:

1. Vhakhosi vha fanela u fa kha vhone vhane vhanga u si shumisa maanḓa avho a masheleni na zwishumiswa u shumisa kana u laula vhashumeli vha mafhungo-maḓifha na vhaṅwe.
2. A vha fanela u vha na mbombo; fhedzi vha fanela u ḓipfa vho ṱhonifhea nga Mudzimu u ṋewa tshikhala tsha u tikedza mushumo wa Mudzimu nga lupfumo lwavho.
3. Vha fanela u pfesesa uri mushumo wavho ndi wa u tikedza bono ḽo ṋewaho murangaphanḓa wa kereke ane vha shuma nae, nahone vha shume zwavhuḓi kha mushumo wonoyo.
4. Vha fanela u dzhia vhuḓifhinduleli ha mushumo wavho hu si na u ḓifhambanya kana u ḓiṱalusa na vhaṅwe vhane vha vha na mushumo wo fhambanaho.
5. Vha fanela u shuma nga tshivhindi vha tshi fulufhela uri Mudzimu u ḓo vha ṋea zwine vha zwi shaya. Hu ḓo vha na milingo kha mushumo wavho, fhedzi nga lutendo vha ḓo i kunda.

MUSHUMO WA U RENDA NA U GWEDZELA MUDZIMU

Mudzimu u vhidza vhaṅwe vhathu kha mushumo wa u renda na u gwedzela Mudzimu. Vha thusa u livhisa vhaṅwe kha u renda na u gwedzela Mudzimu.

ZWIDODZI ZWA NDeme KHA HEDZI MVHIDZO:

1. Nga nṱhani ha maanḓa na tshivhumbeo tshine hoyu mushumo u nga vha natsho kha vhaṅwe, vhane vha ranga u renda na u gwedzela Mudzimu vha fanela u dzula vho ḓiṱukufhadza nahone vha tshi ṱhogomela uri vha si we kha tshivhi tsha u ḓihudza tsha Sathane, ngauri hoyu mushumo u na ndeme khulwane kha Mudzimu.
2. Vhane vha ranga u renda na u gwedzela Mudzimu vha fanela u dzula vhe na vhushaka ho tsini na Mudzimu ngauri mushumo wavho ndi wa u livhisa vhathu kha vhuṱambo ha Mudzimu ho bvelelaho.
3. Vha fanela u ṱhogomela lufuno lwa tshelede, dzina kana vhugala.
4. Vha fanela u vha na vhutshilo ha u ḓikumedza ngauri mushumo wavho ndi wa u livhisa vhaṅwe kha vhuṱambo ha Mudzimu ho bvelelaho.

Hu na vhathu vhane vha vhidzwa u ṱhogomela zwisiwana, u thusa vhashai, u eletshedza na u ṱuṱuwedza vhaṅwe, u ranga u renda na u gwedzela Mudzimu, u tikedza vharangaphanḓa vha kereke nga mishumo ya ndaulo na dziṅwe mishumo. Mishumo iyi yoṱhe i thusa u fhaṱa Muvhuso wa Mudzimu. Hedzi mivhidzo yoṱhe, naho i tshi fhambana nahone i ya mvelo dzo fhambanaho, i a lingana kha ndeme phanḓa ha Mudzimu nahone yoṱhe i a ṱoḓea kha Muvhuso wawe.

Tshiitisi tsha uri Mudzimu o tendela vhathu vhane vha fana na Mushe, Abrahamu, Esta, Daniele, Yosefa na Elia, vhe vha vha na mishumo yo fhambanaho Bivhilini, u ṅwaliwa, ndi u sumbedza uri mushumo muṅwe na muṅwe na vhuḓivhi hawe zwi a ndeme. Vha fanela u wana mivhidzo yavho nahone vha i khunyeledze.

DZIKHI YA MUVHUSO WA MUDZIMU

Dzikhi dza Muvhuso wa Mudzimu dzi imela maitele a Muvhuso wa Mudzimu. Dzi vhidzwa dzikhi ngauri musi dzi tshi shumiswa nga nḓila yo teaho, dzi pfula miṋango kha vhutshilo hashu. Mathomoni dzo vha dzo dzumbama, fhedzi zwino dzo dzumbululwa nga Muya

Mukhethwa na vhashumeli vho ḓodzwaho nga Mudzimu. A dzi fani na zwifhiwa zwine zwa ṋewa vhathu vhathihi vhathu; dzikhi dzi wanala kha muṅwe na muṅwe ane a pfesesa nahone a dzi shumisa u itela vhuyelwa hawe.

U WANA HANI HEDZI DZIKHI?

1. Nḓivho: Pfesesa zwe Ipfi ḽa Mudzimu ḽa amba kha ṱhoḓea dzau kana zwine wa zwi takalela.
2. U dzhia tshifhinga: Hoyu nḓivho a i fanela u dzula i ya fhasi; i ḓidzhenelele nga u dzhia tshifhinga u i humbula nga vhuḓalo, nga u i vhala lunzhi, u i pfesesa na u i amba nga mulomo wau.
3. U amba ngoho: Ambani hoyu ngoho vhutshiloni hau nahone u dzule u tshi ḓivhadza uri u tshila khayo.
4. Mishumo ya lutendo: Ita nga lutendo u tshi ya kha hoyu ngoho, u tshi lavhelela u vhonala ha yone vhutshiloni hau nahone u livhuwa Mudzimu nga nṱhani ha ngoho ya Ipfi ḽawe vhutshiloni hau.
5. U ita tshine wa fanela: Ita zwiito zwa lutendo zwine wa fanela u zwi ita, u tevhedza milayo ya Maṅwalo u itela u vhona hoyu ngoho i tshi bvelela vhutshiloni hau.

DZIKHI DZO FHAMBANAHO DZA MUVHUSO WA MUDZIMU

Rembulani uri tshipiḓa tshashu kha u tshila kha ngoho ya hedzi dzikhi tshi na tshipiḓa tsha muya na tsha mvelo zwine ra fanela u zwi khunyeledza.

Afha fhasi ndi dziṅwe dza dzikhi dza Muvhuso wa Mudzimu.

1. KHI YA U ḒIVHA MUDZIMU NGA VHUḒI: Ṱoḓani Mudzimu nga mbilu yoṱhe nga u ḓikumedza tshifhinga tsha thabelo na u guda Bivhili na zwiṅwe zwine zwa tshimbidzana nayo. Thetshelesani na u vhona vhathu vhane vha tshimbila tsini na Mudzimu. Vhaṱoḓe Mudzimu nga mbilu yoṱhe. **Heyi ndi yone nḓila fhedzi ya u mu ḓivha. Maṅwalo a amba nga u ṱoḓa Mudzimu: Mateo 6:33, Vhaheberu 11:6, Yeremia 29:11-13, Yesaya 55:6-7, Mateo 7:7-9, 2 Vhakorinte 7:14, Yakobo 4:8, 2 Kronikala 15:10-15, 26:5.**
2. KHI YA VHUTSHILO HAU LHENGA SHANGONI:
a) Ṱoḓani na u wana Maṅwalo ane a amba nga ha vhutshilo vhulapfu, sa Ekisodo 20:12, Psalme 91:16, Mirero 3:1-2, Mirero 10:27 na Yesaya 65:20 na aṅwe.
b) Dzhiani tshifhinga u humbula nga ha hedzi Maṅwalo u swika a tshi vha tshipiḓa tsha muya wau.
c) Ambani nga u dzula uri u ḓo tshila vhutshilo vhulapfu kha ḽifhasi u tshi khunyeledza maitele a Mudzimu. Ambani uri a u nga ḓo fa phanḓa ha tshifhinga tshau nahone u ḓo tshila maduvha au oṱhe.
d) Tshila hu si na nyofho ya lufu. Lavhelela u tshila vhutshilo vhulapfu nahone ho nakaho, u livhuwe Mudzimu nahone u mu livhuwe tshifhinga tshoṱhe nga vhutshilo hau.
e) Ṱhonifha vhabebi vhau ngauri hoyu ndi mulayo fhedzi une wa vha na fulufhelo ḽa vhutshilo vhulapfu (Vhaefesa 6:2).
f) Ḓivhe nḓila ya u lwa na u hanedza muya wa lufu nga nndwa ya muya. Zwinzhi musi muya wa lufu u tshi ṱoḓa u vhusa vhutshilo hau kana muṱani, Mudzimu u ḓo u sumbedza nga nḓila iṅwe, khamusi nga bono, ṱhonifho kana mbonalo ya muya. Nga u ṱavhanya dzhena kha thabelo ya vharembeledzi, vhunzhi nga dzindimi na vhuphorofita na maḓivhadzo a u hanedza muya wa lufu, u tshi amba uri u ḓo tshila a u nga ḓo fa nahone muya wa lufu a u na maanḓa kha vhutshilo hau. Rabela u swika u tshi pfa u vhofhololwa na mulalo muya wau naho zwi tshi nga dzhia tshifhinga tshilapfu.
g) U ḓidzhenisa kha u laiwa ha Vhukomunioni nga u pfesesa na u livhuwa Mudzimu.

3). Khunyeledzani tshipiḓa tshaṋu kha zwa mvelo nga: u guda Maṅwalo ane a fulufhedzisa vhutshilo vhulapfu, u amba na u ḓivhadza, nahone u livhuwa Mudzimu nga vhutshilo vhulapfu. Dovha ni ḽe zwavhuḓi, ni nwe maḓi o kunaho na a mutakalo nga u dzula ni tshi ita zwenezwo, ni ite vhuluvha ha muvhili, ni awelise, ni shandele kule na u tshinyala nga ṱhoho, nahone ni tendele kule na vhutshilo ha tshivhi, ngauri tshivhi tshi nga dovha tsha fhungudza vhutshilo.

4) KHI YA U TSHILA NGA MAANḒA A MUDZIMU:
a) Ḓivhani nahone ni tende Maṅwalo ane a amba nga maanḓa na vhuhosi ha Mudzimu ho ṋewaho kha riṋe kha Kristo.
b) Rabelani nahone ni dzime zwiḽiwa lunzhi. Hezwi ndi dzikhi dza u tshila nga maanḓa a Mudzimu ane a vha ngomu hashu. U vha na nḓivho na u tshila vhutshilo ha thabelo na u dzima zwiḽiwa, zwihuluhulu u rabela nga dzindimi na vhuphorofita na u ita mishumo ya lutendo. Maṅwalo ane a tshimbidzana na hezwi ndi Luka 10:19, Mateo 28:18-19, Mishumo 1:8 na Mariko 6:7.

KHI YA U TSHILA NGA MUTALO WA MUDZIMU:
a) Gudadzani Maṅwalo ane a amba nga mutalo wa Mudzimu na vhutshilo ha khwine vhune ra vha naho kha Kristo. Tendani nahone ni ambe heno ngoho ya Maṅwalo lunzhi.

b) Livhuwani Mudzimu nga vhutshilo vhune ha si vhe na vhulwadze, na vhune ha si vhe na lufu nga zwivhumbeo zwoṱhe. Ḓivhadzani uri muvhili waṋu u na mutakalo nahone u na maanḓa. Arali ni tshi pfa zwithu zwi si zwavhuḓi, hanedzani zwenezwo nahone ni livhuwe Mudzimu nga mutakalo waṋu. Gudani u amba na muvhili waṋu ni tshi amba uri zwoṱhe zwo luga nahone u shuma nga nḓila ya Ipfi ḽa Mudzimu. Humbulani uri sa muthu wa muya, ni na maanḓa kha muvhili waṋu nahone ni nga ṋea vhutshilo ha Mudzimu (Zoe life) u bva muya waṋu u ya kha muvhili waṋu nga maipfi na mishumo ya lutendo.
c) Kha zwa mvelo: ḽani zwavhuḓi, ni nwe maḓi o kunaho nga u dzula, ni ite vhuluvha lwa tshifhinga, ni ṱutshele u tshila nga nṱha ha mutsiko, mvelele dzi si dzavhuḓi na vhutshilo ha tshivhi. Vhudzani madokotela musi zwi tshi ṱoḓea nahone ni tendele u shumisa mishonga kana zwine zwa thusa musi zwi tshi ṱoḓea. Afha fhasi ndi Maṅwalo ane a amba nga ha mutalo wa Mudzimu (vhutshilo vhune ha fhira vhulwadze): Ekisodo 15:26, Yesaya 53:5, Mirero 17:22, Ekisodo 23:24 na 3 Yoane 1:2, Mariko 16:15-17.
d) U dzhia Vhukomunioni nga u dzula nga u pfesesa na u livhuwa Mudzimu.

5. **DZIKHI DZA U KUNDA NA U PFUMISA KHA ZWA MASHELENI NA PHULUSO YA ZWISHUMO**:
   a) Ṱoḓani Maṅwalo ane a amba nga ha u bvelela haṋu kha zwa masheleni, phaṱhutshedzo na u phumelela ha mushumo wa zwanḓa zwaṋu.
   b) Dzhiani tshifhinga u humbula nga ha hedzi ngoho dza Maṅwalo nahone ni dzule ni tshi dzi amba nga mulomo.
   c) Ṋeani fumi na zwifhiwa zwine zwa ṱhonifha Mudzimu nahone ni vhee Muvhuso wa Mudzimu na u bvelela hawe sa ndivho khulwane vhutshiloni haṋu. Ṋeani vhashai na vhane vha shaya nga u anzela.
   d) Shumani nga mbilu yoṱhe na nga u ḓiimisela hu si na u lila mbilu. Engedzani nḓivho na vhukoni kha mushumo waṋu nahone ni lingedze u vha vha nṱha kha zwoṱhe zwine na ita. Dzanganani u vha na nṱha vhutshiloni ha vhukuma. Vhivhani na tshivhindi, ni si ofhe u kundwa. Ṱhogomelani vhushaka ha vhutshilo na vhathu vhane Mudzimu a vha shumisa u vula dzindila dzaṋu dza masheleni. Livhuwani Mudzimu nga vhupfiwa ha masheleni na phaṱhutshedzo ya masheleni nahone ni lavhelese u engedzea ha masheleni vhutshiloni haṋu. Gudadzani nga ha u vhea masheleni, u vhulunga na u langa masheleni nga nḓila yo teaho.Maṅwalo a ndeme malugana na u bvelela ha masheleni a katela Mirero 13:22, Mirero 21:20, Luka 6:38, Mirero 3:9-10, Malaki 3:10-14, Vhafilipi 4:19, Mirero 10:22, 2 Vhakorinte 9:8, Yeremia 17:7-8 na aṅwe.

6. **DZIKHI DZA U TSHILA NGA PHAVHANYO YA MUDZIMU:**
   Phavhanyo ya Mudzimu ndi tshimelo tsha Mudzimu tshine tsha ṋewa muthu, tshine tsha ita uri vhuvhili ha Mudzimu na vhathu vha mu takalele. Vhathu vha ḓo tama u mu itela zwavhuḓi, u mu thusa na u mu tikedza. Hoyu phavhanyo i ita uri miṋango i vuleke nga nḓila ya muya kha hoyu muthu nahone u phagamiswa hawe hu ḓe nga nḓila ya vhuḓivhi ha maḓembe. I dovha ya ḓisa vhushaka havhuḓi na vhathu vhavhuḓi nahone ya ita uri zwithu zwavhuḓi zwi ḓe nga u leluwa kha muthu ane a vha na phavhanyo, ya ita uri zwithu zwinzhi zwavhuḓi zwi bvelele. Ri vhona hoyu phavhanyo kha Bivhili yoṱhe u bva Genesi u swika Tshidzumbumazwone.

a) U TSHILA NGA PHAVHANYO YA MUDZIMU:
a) Ṱoḓani Maṅwalo ane a amba nga ha phavhanyo. Dzhiani tshifhinga u humbula nga ha hezwi Maṅwalo nahone ni dzule ni tshi a amba nga mulomo ni tshi livhuwa Mudzimu nga phavhanyo ya Mudzimu.
b) Tshilani tsini na Mudzimu nahone ni mu thetshelese. Hu na phavhanyo i ḓaho nga u tshila tsini na Mudzimu na u tevhedza milayo yawe.
c) Thabelo na lutendo; hu na phavhanyo i bvelaho kha thabelo na mishumo ya lutendo na maḓivhadzo a lutendo.
d) Ṋeani nga mbilu yoṱhe nahone nga u ḓikumedza. Hu na phavhanyo i bvelaho kha u ṋea nga mbilu yoṱhe na u ṋea nga nḓila ya u ḓikumedza.
e) Lingedzani u vha vha nṱha kha zwoṱhe zwine na ita. Mirero 22:29 i sumbedza uri u vha na vhukoni kha mushumo wau zwi nga ḓisa phavhanyo. Hu na phavhanyo i ḓaho nga u vha na vhukoni kha mushumo wau na kha tshifhiwa tshau.
f) Anekanyani vhushaka ha ndeme. Vhushaka na vhathu vha ndeme zwi nga ḓisa phavhanyo. Ndi mushumo waṋu u lugisa vhushaka hezwi nga u ita tshipiḓa tshaṋu ngauri vhushaka vhuno vhu dzula nga uri muthu muṅwe na muṅwe a ite tshipiḓa tshawe.
g) U shumisana na vhashumeli vha Mudzimu vho ḓodzwaho nga u vha tikedza na mushumo wavho, u amba zwavhuḓi nga havho na u vha rabelela. Hoyu vhushaka u ḓisa tshilidzi khulwane na phavhanyo vhutshiloni hashu ngauri Mudzimu u dzhia zwifhiwa hezwi nga nḓila ya u khethea (Mateo 10:40-42).
h) U ṱhonifha: u tshila vhutshilo ha u ṱhonifha vhane vha fanela u ṱhonifhiwa na u ḓivhadza phanḓa ha vhathu zwithu zwavho zwavhuḓi. Hu na phavhanyo i ḓaho nga u ṱhonifha.
i) U livhuwa: u vha na mbilu ya u livhuwa na u amba u livhuwa kha vhane vha thusedza vhutshiloni hau. Hezwi zwi ḓisa nahone zwi tsireledza phavhanyo. U fanela u si tshile nga mbilu ya u humbula uri zwi fanela u ḓa nga u tou ṋewa fhedzi, fhedzi u sumbedza u livhuwa nga mbilu yoṱhe.

DZIKHI DZA U ṰANGANELA TSILIDZI
a) Ṱoḓani Maṅwalo ane a amba nga ha tsilidzi.
b) Tendani kha tsilidzi dza Mudzimu nahone ni livhuwe Mudzimu nga hadzo tshifhinga tshoṱhe.

c) Ḓiṱukufhadzeni phanḓa ha Mudzimu ni vhe vhane mbilu dzo vhofholowa nahone ni rembule musi zwi tshi ṱoḓea.
d) Sumbedzani tsilidzi kha vhaṅwe (Mateo 5:7, Yakobo 2:13).

8. **Arali ni tshi ṱoḓa u funwa, thomani nga u funa vhaṅwe. Arali ni tshi ṱoḓa u takulelwa nṱha nga Mudzimu nga nḓila ya muya, thomani nga u takulela vhaṅwe nṱha u thoma. Humbulani u ḓivhadza zwe na zwi ṱoḓa vhutshiloni haṋu nga lutendo, musi ni tshi dovha na ita mishumo ya lutendo na u livhuwa Mudzimu hu si na u lindela. Heyi ndi milayo ya vhukumakuma ya Muvhuso.Bivhili i na dzikhi nnzhi. Ṱoḓani Maṅwalo ane a amba nga ha zwine na zwi ṱoḓa. Sa tsumbo, arali ni tshi khou sedzana na shayaho kana ni tshi ṱoḓa vhutshilo ha khwine, ṱoḓani Maṅwalo ane a amba nga ha vhutshilo vhune na tshi ṱoḓa. Musi no wana hedzi Maṅwalo, dzi gudadzeni, dzi humbuleni, dzi tendele nahone dzi ambeni, nahone ni khunyeledze milayo yo teaho. Ndi hone ni ḓo vhona dzi tshi khunyeledzwa vhutshiloni haṋu.**

NDIVHITHANO YA KALE NA YA MUSWA (MULAYO NA TSILIDZI) (Yoane 1:17)

Bivhili i ri vhudza uri ri tshila fhasi ha Ndivhithano ya Muswa yo thewaho vhukati ha Mudzimu na Yesu Kristo (Luka 22:17-21). Ri vha tshipida tsha hoyu ndivhithano nga u tanganedza Yesu vhutshiloni hashu, nahone ri wana zwothe zwine zwa bva kha hoyu ndivhithano sa ifa lashu. Heyi ndi yone ine ya vhidzwa Testamente.

Ndivhithano ya malofha nga ndila ya Bivhili: Ndivhithano ya malofha ndi thendelano vhukati ha vhathu vhavhili kana vhanzhi kana maguvhanganani, yo khwathisedzwaho nga malofha. Malofha a shumiswa ngauri a imela vhutshilo. Nga mawe maipfi, muthu muthihi u anetshela nga vhutshilo hawe u itela zwavhudi zwa muwe muthu. Musi yo no khwathisedzwa nga malofha, a i nga vhuye ya pwanyea kana u fhela. Nga tshiwe tshifhinga malofha a vhathu vhavhili a a tanganedzwa kana u tanganywa.

NDIVHITHANO YA KALE

1. Yo khandiwa vhukati ha Mudzimu na Isiraele nga Mushe sa muremedi nahone yo khwathisedzwa nga malofha a zwipuka (Vhaheberu 8:19-23).
2. Yo sedza vhukuma kha Isiraele wa mvelo nga tshenetsho tshifhinga, hu si kha dzinwe dzitshaka; ndivho ya Mudzimu yo vha i ya u disa Muphulusi wa shango (Yesu Kristo) u bva kha lushaka lwa Isiraele.
3. Yo langiwa nga mulayo wa Mudzimu wo newaho nga Mushe.
4. Hoyu mulayo wo sumbedza milayo ya Mudzimu kha Vhaisiraele, ndila ya u gwedzela Mudzimu, ndila ya u tshila vhothe na ndila ya vhudavhidzani vhukati ha vhathu na mikhwa yo fanela.
5. Tsilidzi ya Mudzimu yo vhonala nga ndila ituku kha Ndivhithano ya Kale.
6. Phindulo na fulufhedziso dza Mudzimu dzo vha dzi tshi da nga u tevhedza mulayo.
7. Vhathu vho vha vhashumeli fhedzi kha hoyu ndivhithano; a vho ngo vha vhana vha Mudzimu sa rine kha ndivhithano iyi.
8. A si tshivhi tshothe tsho vha tshi tshi hangwelwa. Tshivhi tsho vha tshi tshi tou funzwa kana u dzumbiwa nga malofha a zwipuka, hu si tshothe fhedzi, zwi tshi ya nga vhuimo ha tshivhi.
9. Mudzimu o vha a tshi dzula vhukati havho, hu si ngomu havho; a vho ngo lovhedzwa nga Muya Mukhethwa, fhedzi Muya wo vha u tshi da kha vhaporofita, vhaprista na makhosi fhedzi.
10. U fhungudziwa ha ntha ha muthu ho vha hu tshiga tsha hoyu ndivhithano, u bviswa ha ntha ha muthu wa tshinnani (hu si zwi fanaho na zwikolo zwa u thoma zwine ra zwi divha namusi).
11. Mudzimu o vhea hoyu ndivhithano lwa tshifhinga tshituku u swika Yesu a tshi da kha lifhasi. Heyi yo vha i tshifanyiso tsha Ndivhithano ya Muswa.

MUSHUMO WA MULAYO WA NDIVHITHANO YA KALE

1. Wo vha u tshi itela u livhisa vhathu kha u tenda kha Yesu Kristo (Vhagalata 3:23).
2. Wo vha u tshi sumbedza vhathu uri vha na tshivhi na mvelo ya tshivhi, nahone a vha nga kona u lugiswa phanda ha Mudzimu nga u tevhedza Mulayo wa Mushe. Fhedzi ndivho ya Mudzimu yo vha i ya uri nga Mulayo Mukhethwa wa Mudzimu, vha divhe uri vha na mvelo ya tshivhi i hanedzanaho na Mudzimu, nahone ndi Mudzimu fhedzi ane a kona u vha phulusa (Vharoma 3:19-20).
3. Wo vha u tshi itela u sumbedza vhathu uri tshivhi tshi ngomu havho, nahone vha toda Ndivhithano Muswa u bva ha Mudzimu uri vha kone u ima zwavhudi phanda hawe. Hoyu mvelo muswa na vhushaka zwi wanala nga u tenda kha Yesu Kristo fhedzi (Vharoma 3:21-30).
4. Wo vha u tshi nea milayo kha lushaka lwa Isiraele kha tshenetsho tshifhinga nahone wa dzumbulula mvelo na mbilu ya Mudzimu.

NDIVHITHANO MUSWA

1. Yo thomiwa vhukati ha Mudzimu Khotsi na Yesu (Luka 22:20).
2. **Yo livhiswa kha muthu muwe na muwe ane a tanganedza Yesu vhutshiloni hawe, hu sa sedzwi fhethu kana lushaka lune a bva khalwo:** Mudzimu o vha a tshi toda u vhofhonola vhathu vhothe khae, nahone kha hoyu ndivhithano muswa vhathu vhothe vha a tanganedzwa arali vha tshi tenda kha Yesu Kristo (Yoane 17:20).
3. **Vhuthihi ha Mudzimu kha Ndivhithano Muswa:** Ndivhithano muswa yo thewa vhukati ha Mudzimu Khotsi na Yesu Kristo. Khotsi o nea Yesu Muya Mukhethwa musi o no khunyeledza tshipida tshawe tsha ndivhithano, nahone Yesu o nea Muya Mukhethwa kha kereke ngauri zwothe zwe Khotsi a nea Yesu, Yesu o zwi nea rine (Mishumo 2:32-34).
4. **Rine ri Isiraele wa vhukuma kha Ndivhithano Muswa, rine vhe ra tanganedza Yesu;** Yesu ndi Khosi ya makhosi, rine ri makhosi kana vhakololo vhawe.
5. Ndivhithano Muswa ndi ndivhithano ya tsilidzi (Yoane 1:17). Zwothe zwine Mudzimu a zwi ita kha rine, u zwi ita nga tsilidzi, nahone ri zwi tanganedza nga lutendo. Ri do amba nga ha tsilidzi na mushumo wayo mafheloni a tshipida itshi.
6. Yo langiwa nga mulayo wa lufuno na Muya Mukhethwa (Yoane 13:34-36).
7. Vhatendi vha Ndivhithano Muswa vha dala nga Muya, vha langiwa nga Muya Mukhethwa nahone vha gwedzela Mudzimu nga u ranga ha Muya Mukhethwa (Yoane 4:24).
8. Tshivhi tshothe tshi hangwelwa kha Ndivhithano Muswa. Tshivhi a tshi tsha tou dzumbiwa nga malofha, fhedzi tshi a kunulwa tshothe nga malofha a Kristo.

9. **Tsilidzi ya Mudzimu yo sumbedzwa nga u ḓala kha Ndivhithano Muswa:** phaṱhutshedzo na fulufhedziso dza Mudzimu dzi ṋewa nga tsilidzi kha vhane vha ṱanganedza Yesu. (Vhaefesa 1:3, 2 Vhakorinte 1:20). Kha hoyu ndivhithano, Mudzimu o ṋea zwoṯhe nga fulufhelo nga Yesu Kristo, ri fanela u zwi ṱanganedza fhedzi nga lutendo. U vha vhafhiri ndi ifa ḽashu sa vhatendi. Heyi i katela phaṱhutshedzo dza muya na dza mvelo.
10. Riṋe ri vhana vha Mudzimu kha Ndivhithano Muswa (Vhagalata 4:6-7). Ri na pfanelo dza vhana nahone ri na ifa ḽi linganaho na ḽa Yesu kha Muvhuso wa Mudzimu. Ri ṋewa Muya Mukhethwa nga u ḓala (Vharoma 8:14). Muya Mukhethwa u dzula ngomu hashu sa vhana vha Mudzimu nahone u ḓi sumbedza nga riṋe (1 Vhakorinte 6:19).
11. Ri na mvelo i fanaho na ya Mudzimu; ngauralo ri kona u ita zwi fanaho nae nahone u mu pfa hu leluwa ngauri u ngomu hashu.
12. Ndivhithano Muswa ndi ya lini na lini nahone yo ḓisa vhuḓalo ha vhuvha, vhutshilo, vhugala na vhuḓivha ha Mudzimu kha vhana vhawe (2 Vhakorinte 3:7-12).
13. Mudzimu o dzhia vhuḓifhinduleli ha u ri thusa u tevhedza na u khunyeledza lufuno lwawe (Vhafilipi 2:12-13, Yoane 10:28-31, Vhaheberu 8:10-13). U ri ṋea vhukoni ha u tshila sae kha zwoṯhe. Heyi vhukoni i vhidzwa "Tsilidzi". U fhungudzwa ha tshivhi tsha ndivhithano muswa ndi u bviswa ha mvelo ya tshivhi muya hashu, nahone ri wana mvelo muswa i fanaho na ya Mudzimu (Vharoma 2:29, Vakolosa 2:11-12).
14. Kha ndivhithano muswa ri vhana vha Mudzimu nga u bebwa, fhedzi ri vhashumeli nga u nanga. Ri vhashumeli vha Ipfi na vha Muya Mukhethwa. Nga maṅwe maipfi ri shumela nga Ipfi ḽa Mudzimu na nga u sumbedzwa ha tshilidzi na zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa. Vhatendi vhoṯhe ndi vhashumeli kha Ndivhithano Muswa (Vhaefesa 4:11-13).

NDIVHITHANO YA TSILIDZI

Sa zwe zwa ambiwa uri hoyu Ndivhithano Muswa ndi Ndivhithano ya tsilidzi, zwino ri ḓo ṱalusa mushumo wa tsilidzi nga vhuḓalo.

Ndi mini tshilidzi? Tshilidzi ndi zwine Mudzimu a ita kana a riṋea mahala nga nṱhani ha lufuno lwawe kha riṋe, nahone ri tou zwi ṱanganedza nga lutendo. Nga maipfi mapfufhi, tshilidzi ndi lufuno lwa Mudzimu lu tshi khou shuma. Tshilidzi ndi zwenezwo sa zwe nda ṱalutshedza fhedzi ri nga sedza ṯhalutshedzo yatsho nga maṅwe matshilele o fhambanaho fhedzi ri tshi kha ḓi amba nga tshithu tshithihi. Sa tsumbo: Tshilidzi ndi lupfumo lwoṯhe lwe ra lu ṱanganedza kha Mudzimu mahala nga nṱhani ha Yesu Kristo (**TSHILIDZI:** Lupfumo lwa Mudzimu nga Mutengo wa Kristo). Tshilidzi hafhu ndi maanḓafhadzo ya Mudzimu nga Muya Mukhethwa vhutshiloni ha mutendi u itela uri a shume sa Mudzimu. Tsumbo: Mudzimu ha iti tshivhi, ngauralo tshilidzi tshi ri ṋea maanḓa kha tshivhi, (Vharoma 6:14). Zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa zwi vhidzwa zwifhiwa zwa tshilidzi ngauri ndi zwa mahala nga tshilidzi tsha Mudzimu nahone zwi ita uri ri shume sa Mudzimu.

Tshilidzi tsho ita mini vhutshiloni hashu?

1) Tshilidzi tsho ri tshidza (Vhaefesa 2:8) **(2)** Tshilidzi tsho ri ita Vhana vha Mudzimu nahone tsho ri vhea kha tshanḓa tsha uḽa tsha Mudzimu Khotsi roṯhe na Kristo (Vhaefesa 2:6) **(3)** Tshilidzi tshi ri ṋea vhukoni ha u tshila vhutshilo ha lushaka lwa Mudzimu, vhune ha vha vhutshilo ha gundo kha tshivhi, Sathane, malwadze, lufu, vhushai, shango na zwoṯhe zwi ḓaho nga nṱhani ha tshivhi. Nga maṅwe maipfi, maanḓafhadzo ya Muya Mukhethwa vhutshiloni hashu, ine ra i ṱanganedza nga lutendo, ndi yone ine ya ri maanḓafhadza uri ri tshimbile kha gundo kha hezwi zwoṯhe. Vhutshilo ha lushaka lwa Mudzimu vhu katela hafhu u shuma sa Ene, na u wana mvelelo dzi fanaho na dze A vha a tshi ḓo dzi wana musi a tshi khou ita tshiṅwe tshithu.Tsumbo, musi Mudzimu a tshi amba, zwithu zwi vha hone; na riṋe-vho nga nṱhani ha tshilidzi vhutshiloni hashu, ri amba nahone zwithu zwi a itea. **(4)** Mudzimu o ri ṋea zwoṯhe nga nṱhani ha tshilidzi tshawe vhutshiloni hashu. **(5)** Mudzimu u dzulela u ri takusa na u ri alusela nga nṱhani ha tshilidzi tshawe vhutshiloni hashu. **(6)** Mudzimu u ri hangwela musi ro mu khakhela nga nṱhani ha tshilidzi tshawe vhutshiloni hashu. Zwoṯhe zwe Mudzimu a ri itela, o zwi ita nga nṱhani ha tshilidzi tshawe.

Tshilidzi tshi ri itela mini? (1) Mudzimu u dzulela u ri hangwela musi ro mu khakhela nga nṱhani ha tshilidzi tshawe. **(2)** Mudzimu u ri rengulula nga tshilidzi tshawe musi ri khakhathini; naho ro ḓiisa henefho kana ro swika henefho nga nṱhani ha maṅwe muthu. **(3)** Tshilidzi tshi ri ita mahosi kha shango na kha nyimele dzoṯhe (Vharoma 5:17). **(4)** Zwoṯhe zwe Mudzimu a ri itela na zwine a kha ḓi ḓo ri itela, ndi nga nṱhani ha tshilidzi tshawe vhutshiloni hashu.

MULANGA WA KHATHUTSHELO

Mulanga muswa ndi mulanga wa khathutshelo-vho. Hafha fhasi hu na ṯhalutshedzo yo fhelelaho ya khathutshelo.

Mudzimu u na mbilu yavhuḓi nahone u a hangwela. Khathutshelo yawe ndi lufuno lwawe na ndondolo yawe kha riṋe. Nga nṱhani ha khathutshelo yawe, a nga ri hangwela na u ri thusa u ponyoka ṯhamu ya mishumo yashu mivhi. I dovha ya ri thusa u sedzana na nyimele dzi kondaho, naho ri songo dzi bvisa.

1. Khathutshelo yawe yo vhea khaṱhulo yashu na ṯhamu yashu kha Yesu Kristo musi A tshi fela kha tshifhambano.
2. Khathutshelo yawe i vula zwikhala zwa tshilidzi na zwivhuya vhutshiloni hashu (Psalme 102:13; Vhaheberu 4:16).
3. Khathutshelo yawe i ri tsireledza kha thaidzo dza shango iḽi (Mililo 3:22-23).
4. Khathutshelo yawe i ri tsireledza kha mbiti ya Mudzimu (Mika 7:18-19).
5. Khathutshelo yawe i ri ṋea tsireledzo (Vhaefesa 2:4-5).
6. Khathutshelo yawe i ri tsireledza kha tshivhi na mvelelo dzatsho (Psalme 51:1-2).
7. Khathutshelo yawe i ri thusa u wana hafhu zwe ra xelelwa ngazwo na u ri fhodza musi ri tshi lwala (Sakaria 10:6).

U ṱanganedza khathutshelo ya Mudzimu, muthu u tea u vha wa mbilu i ḓiṱukufhadzaho nahone o ḓiimisela u shanduka. Hezwi zwi vhidzwa u kwasheka mbilu. U tea u tenda vhukhakhi hawe nahone a rembuluwe mbilu nga mbilu yoṱhe. U sa dzhiela nṱha vhukhakhi ha muthu a zwo ngo tendelwa (Psalme 51:17; Mirero 28:13). Hafhu, avho vhane vha sumbedza khathutshelo kha vhaṅwe na vhone vha ḓo ṱanganedza khathutshelo i bvaho kha Mudzimu (Mateo 5:7; Yakobo 2:13-18).

MULANGA WE MUDZIMU WE A WU ITA NA ABRAHAM: Mudzimu o shumisa Abraham u vha khotsi a lutendo kha murafho wawe wa ngoho, vhune ha vha murafho wa Vhana vha Mudzimu. Musi A tshi vhea mulanga uyu na Abraham, murafho wa ngoho wa Mudzimu wo vha u songo thoma, ngauri wo thoma nga Yesu Kristo. Fhedzi Mudzimu o shumisa murafho wa mvelo wa Abraham (Isiraele ya mvelo) u ḓisa Yesu Kristo ane a ḓo thoma muṱa wa Mudzimu wa ngoho (murafho).

VHUKHWINISISO HA U ṄEA ISAKA KHA YEHOVA (Genesi 22:1-24): Mudzimu o linga Abraham nga u mu vhudza uri a ṅee Mudzimu murwa wawe ngauri hezwi zwi ḓo ṅea Mudzimu pfanelo ya u ṅea Murwa wawe-vho; Abraham o ṅea murwa wawe kha Muṅe washu nga lutendo. (Elelwani uri u ya nga mulanga wa malofha arali wa ita tshiṅwe tshithu kha nṅe na nṅe ndi tea u ita zwenezwo kha iwe kana u khunyeledza zwe nda u fulufhedzisa). Zwino nga nṱhani ha uri Abraham o ṅea murwa wawe kha Muṅe washu, hezwi zwo ṅea Muṅe washu pfanelo ya u ṅea Murwa wawe u fa shangoni, nahone muṅwe na muṅwe ane a ḓo tenda kha Murwa wawe, Yesu Kristo, u ḓo vhidzwa vhana vha Abraham nga lutendo. U amba uri ndi khotsi a dzitshaka zwi amba uri ndi khotsi a vhane vha tenda kha Yesu Kristo hu sa sedzwi lushaka kana vhutshilo vhune vha bva khaho (Vharoma 4:16-18).

VHANA VHA ABRAHAM: Zwi amba mini u amba uri ri vhana vha Abraham? Vhathu vhane vha vha vhana vha Abraham a si vhana vhawe vha mvelo, fhedzi ndi vhane vha ṱanganedza Yesu Kristo vhutshiloni havho (Vhagalata 3:7). Ngauri musi muthu a tshi ṱanganedza Yesu vhutshiloni hawe, onoyo muthu u vha tshipiḓa tsha muṱa wa Mudzimu, ndi hone a tshi vha vhana vha Abraham nga lutendo. Nahone sa vhana vhawe, ri tshimbila kha milenzhe ya Abraham ya lutendo (Vharoma 4:11-13).

DZINDAWO DZA U LONELA DZA ABRAHAM NDI DZASHU KHA KRISTO: Musi ri tshi amba nga ha dziṋḓowelo dza Abraham, zwi ambela kha dziṋḓowelo dza muṱa kana murafho wa Mudzimu. Vhagalata 3:16 i ri vhudza uri pfulufhedziso dza Mudzimu dzo itelwa Abraham na mbeu yawe, nahone i amba nga mbeu nthihi ine ya vha Kristo. Ngauralo, ri tshipiḓa tsha Kristo kha mulanga muswa, zwenezwo pfulufhedziso dzoṱhe dza Mudzimu ndi dzashu kha Kristo. Pfulufhedziso dzoṱhe dze dza itelwa Abraham na dzo ṅwalwaho kha Mulanga wa Kale ndi dzashu kha Kristo. Ndi ngoho dzo tiwaho dzine ra tshila khadzo, hu si pfulufhedziso fhedzi ngauri Kristo o ḓa u ṱanganedza khaṱhulo dzoṱhe dza Mudzimu na thendo dzoṱhe dze dza ḓa nga nṱhani ha tshivhi uri zwi badelwe nga vhutshilo hawe uri a khunyeledze pfulufhedziso dza Mudzimu kha riṋe. **Afha fhasi ndi dziṅwe dza dziṋḓowelo dza Abraham:**

1. U ṱanganedza Muya Mukhethwa (Vhagalata 3:14). Hezwi ndi tshilidzi tshihulwanesa kha zwoṱhe. Musi ri na Muya Mukhethwa, ri nga wana ndalukanyo yo dzikaho ya Mudzimu na Yesu Kristo. Ri nga tshila kha thendelo ya Khotsi kha zwoṱhe nga maaṋḓafhadzo a Muya Mukhethwa. Ri kona u ḓivha zwoṱhe zwe Mudzimu a ri ṅea nga tshilidzi tshawe (1 Vhakorinta 2:9-14).
2. Genesi 12:2-4. Ri a engedzea kha zwoṱhe zwine ra ita, kha dzina ḽihulwane, kha thendo (ine ya vha maaṋḓafhadzo a u bvelela), na tsireledzo kha vhuvhi na zwiṅwe.
3. Ḽifhasi sa ifa ḽashu (Vharoma 4:13, Genesi 15:18-19).
4. Genesi 13:2, u andiswa na u engedzwa ha zwithu zwa mvelo/zwa thundu sa tsumbo: tshelede, zwiambaro, dzigoloi na zwiṅwe. Mudzimu u tama uri ri vhe na zwinzhi uri ri kone u vha thendo kha vhaṅwe (Genesi 12:3).
5. Pfulufhedziso dzoṱhe dza Mudzimu kha Mulanga wa Kale na Mulanga Muswa ndi dziṋḓowelo dza Abraham, nahone ndi dzashu kha Kristo.

MUSHUMO WA MOSE: Mushumo wa Mose wo vha u u ḓisa ndangulo ya Mudzimu kha vhathu vhawe (lushaka) nga tshenetsho tshifhinga. Lushaka lwa Mudzimu lwo vha lu vhana vha mvelo vha Abraham, vhune ha vha Isiraele ya mvelo. Mudzimu o thoma Mulanga wa Kale na Isiraele nga Mose, vhune ha vha ndangulo ya mulayo kha vhana vha mvelo vha Abraham. Ndangulo ya lwonolwo lushaka yo shumiswa lwa tshifhinga tshipfufhi u swika Yesu a tshi ḓa. Mudzimu o vha a tshi khou shumisa vhana vha mvelo vha Abraham u ḓisa Kristo, ane a ḓo beba vhana vha Mudzimu vha ngoho. Isiraele ya mvelo yo vha i si vhana vha Mudzimu vha ngoho fhedzi yo vha i lushaka lwe Mudzimu a lu nanga uri lu tshimbile nae. Vho vha vha vhashumeli vhawe. Mudzimu o ita tsumbo nga vhashumeli vhawe u sumbedza uri u tama u fhaṱutshedza hani vhana vhawe vha ngoho musi vha tshi bebwa. Vhana vhawe vha ngoho vho bebwa nga Yesu Kristo nga murahu ha mvuwo yawe.

MUSHUMO WA YESU KRISTO:

Mushumo wa Yesu Kristo wo vha u u beba vhana vha ngoho vha Mudzimu na u ḓisa ndangulo ya ngoho ya Mudzimu, ine ya vha ya lini na lini. **O ḓa u thoma Mulanga Muswa (o khunyeledza wa kale uri a kone u thoma muswa), une wa vha mulanga wa tshilidzi (Yohane 1:17).** Muṱa wa ngoho wa Mudzimu u thoma nga Yesu Kristo. Uyu ndi muṱa wa vhana vhanna na vhasidzana, hu si wa vhashumeli.

VHUKAMBELELANO VHUKATI HA MULONGO WA MUDZIMU NA ABRAHAM NA MULANGA WA MUDZIMU NA YESU KRISTO: Mulanga uyu we Mudzimu a ita na Abraham, u kwama Mulanga Muswa, une wa vha vhukati ha Yesu na Mudzimu, nga nḓila ya uri mulanga vhukati ha Mudzimu na Abraham wo vha u u ita Abraham khotsi a lutendo kha vhoṱhe vhane vha vha vhana vha Mudzimu.

Mulanga vhukati ha Mudzimu na Yesu ndi u beba vhana vha ngoho vha Mudzimu, vhane hafhu vha vha vhana vha Abraham nga lutendo. Ndi ngazwo Bivhili i tshi ri vhidza vhanzhelo vhawe, nahone i ri pfulufhedziso dzawe ndi dzashu nahone ri tshimbila kha milenzhe yawe ya lutendo. Yesu ndi Mudzimu washu, Khotsi washu wa muya na vhutshilo hashu.Abraham ndi khotsi ashu kha lutendo, sa vhathu vhane ra vha na vhone kha kereke kana vhane Mudzimu a shumisa u ri alusa muya. Ndi khotsi ashu kha wonoyo ndila fhedzi.Tsumbo, kha Mulanga Muswa ri ṅea fulo ḽashu (tithes) kha Mudzimu ngauri ndi ndowelo ya mulanga washu na Mudzimu, hu si ngauri ri fhasi ha Mulayo wa Mose. Hezwi ndi zwe Abraham a zwi ita musi a tshi hulisa Mudzimu na u tenda vhuhulwane ha Mudzimu vhutshiloni hawe. Ri tenda nahone ri amba ngauri Abraham o tenda zwe Mudzimu a amba nga hae nahone a ḓivhidza zwe Mudzimu a mu vhidza zwone, a sa sedzi zwiga zwa mvelo zwa u shaya ha nwana musi a tshi ḓivhidza uri ndi khotsi a dzitshaka (Vharoma 4:17-25).

ALITARI

Ipfi ḽi "alita" ḽi wanala lunzhi Bivhilini, linga thanyela kha u swika 400. Ro thoma u ṱangana na alitari kha Noah kha Genesi 8:20 musi a tshi fhaṱa alitari kha Mudzimu nga murahu ha madambi. Abraham na ene o fhaṱa alitari nnzhi kha Muṅe washu, sa vhathu vhoṱhe vhanzhi kha Bivhili vhe vha ita zwenezwo. Hezwi zwi tikedzwa nga ndowelo i wanalaho kha Genesi 1:26-28 ine ya amba uri Mudzimu o ṅea muthu maanḓa kha ḽifhasi. Ngauralo, vhathu vha nga tendela miya—ingavhu ya Mudzimu kana ya diabolo—u shuma kha ḽifhasi. Nga maṅwe maipfi, alitari dzi ṅea Mudzimu, kana miṅwe miya, pfanelo ya mulayo ya u shuma kha ḽifhasi na vhutshiloni ha muthu, muṱani wawe, lushakani lwawe, kana kha tshiṅwe na tshiṅwe tsha vhutshilo hawe.

Bivhilini, vhathu vho vha vha tshi fhaṱa alitari musi vha tshi ṅekedza zwiṱhavhelo, u luvha Mudzimu, kana u ita milanga nae. Alitari dzo vha dzi tshi itwa nga matombo a songo remulwaho, tsimbi, na zwiṅwe zwishumiswa, nahone dziṅwe dzo vha dzi tshi shumiswa tempeleni. Nga zwiṅwe zwifhinga, vhathu vho vha vha tshi fhaṱa alitari dzavho nga vhone vheṅe nga murahu ha u ṱangana ho khetheaho na Mudzimu. Kha Testamente ya Kale, alitari dzo vha dzi fhethu hune vhathu vha ṱangana na Mudzimu nga ndila i dzikaho. Dzo vha dzi tshi imela u ḓikumedza, u livhuha, na vhushaka nae. Dzo vha dzi tshi dovha dza imela thabelo kana u ḓikumedza kha Mudzimu kana kha midzimu ya mazwifhi, zwi tshi sumbedza uri vhathu vha tendela Mudzimu u shuma vhutshiloni havho na kha vhutshilo ha miṱa yavho. Nga u fhaṱa alitari, vhaṅwe vho vha vha tshi amba uri Mudzimu kana midzimu ya mazwifhi i nga thoma kana u bvela phanḓa mushumo uṅwe na uṅwe vhutshiloni havho na kha miṱa yavho.

MUSHUMO WA ALITARI KHA TESTAMENTE YA KALE

1. Alitari kha Testamente ya Kale dzo vha dzi zwivhumbeo zwa mvelo zwo itwaho nga matombo a songo remulwaho, zwine zwa sumbedza fhethu hune ha ṱangana shango ḽa mvelo na shango ḽa muya.
2. Alitari dzo vha dzi fhethu hune vhathu vha dzhiela nṱha vhuvha ha muya, hu nga vha u bva kha Mudzimu, vharuṅwa, kana miya mivhi. Dzi nga vha alitari dza u livhuha, dza u humbela kha Mudzimu, kana ndila dza u tendela miya u shuma kha muthu kana kha nyimele, hu katela na muṱa wawe. Hezwi zwo vha zwi ndila ya u tendelana na muya uri u thome kana u bvela phanḓa mushumo wayo.
3. Uri alitari i shume zwavhuḓi hu tea u vha na tshiṱhavhelo na u shululwa ha malofha. Zwinzhi zwifhinga malofha a zwifuwo zwiṅwe a vha a tshi shumiswa, zwo ṱangana na maipfi kana u amba ho khetheaho ho itwaho nga tshifhinga tsha mushumo. Hezwi zwi amba uri mushumo wa alitari u tea u ṱalutshedzwa nga ndila yo teaho nahone zwi tea u amba nga lutendo, hu tshi amba na muya u songo vhoniwaho, hu nga vha wa Mudzimu kana wa diabolo. Hu sa londwi uri mushumo wo vha u wa u livhuha, u luvha na u hulisa, kana u humbela thuso kana u humbela uri muya u tsireledze kana u lwa na muṅwe, zwo vha zwi tshi tea u ambiwa nga ho tou livhaho nga tshenetsho tshifhinga nga murahu ha u shululwa ha malofha.

MAANḒA A ALITARI A ṰHANGANYELWA NA ZWINE ZWA TEA U DZHIELWA NṰHA:

1. Maanḓa a muya u khou vhudziswa na u ṅekedzwa tshiṱhavhelo khae. Miya yo fhambanaho i na maanḓa na vhuvhusi ho fhambanaho. Miya ya mazwifhi i fhura vhathu nga u ḓi vhonadza sa vhahumbulwa vha vhathu vhafa kana midzimu. Murahu ha tshifanyiso tshiṅwe na tshiṅwe hu na muya mubi (1 Vhakorinta 10:20). Ngauralo, vhathu vha fhaṱa alitari kha miya iyi ya mademone vha sa zwi ḓivhi, vha tshi humbula uri ndi vhahumbulwa vhavho vhafa. Nahone diabolo a sa ḓiṱungufhali, ha na ndavha uri no vha ni tshi zwi ḓivha kana hai, u ḓo vhona uri alitari i shume kha inwi ngauri a hu na ane a nga shumela diabolo a si lifhe.
2. Vhuimo ha lutendo lu re murahu ha alitari. Lutendo luhulwane lu ita uri alitari i vhe na maanḓa mahulwane.
3. U thetshelesa na u ḓikumedza kha muya u re murahu ha alitari, na vhuimo ha tshiṱhavhelo tsho itwaho kha muya wonoyo. Muya wonoyo u anzela u ṅea ndaela dza uri hu tea u itwa mini uri alitari i fhaṱiwe, nahone hedzi ndaela dzi anzela u ḓa nga muremedi.
4. Muhulwane wa tshiṱhavhelo u kwama maanḓa a alitari. Sa tsumbo, tshiṱhavhelo tsha kholomo tshi ita alitari i re na maanḓa u fhira ya khuhu. Tshiṱhavhelo tsha maanḓa vhukuma ndi malofha a muthu, zwine zwa amba u ṅekedza muthu sa

tshiṱhavhelo; fhedzi zwiḽa zwo dzivhiswa nga Mudzimu. Naho zwo ralo, alitari dza vhuvhi kha muvhuso wa swiswi dzi kha ḓi shumisa tshiṱhavhelo tsha vhathu lunzhi, tshine tsha itwa nga vhafunzi vha vhuloi kana vhalivhi vha diabolo kana vhathu vhane vha thetshelesa vhuloi.

5. Vhuhulu ha mbilu ya u sinyuwa, vivho na u sa funana murahu ha alitari mibi, kana vhuhulu ha lufuno na u thetshelesa murahu ha alitari yo khethelwaho Mudzimu.
6. Maanḓa a muremedi—muthu ane a ima vhukati ha muthu na muya. Hezwi zwi nga vha nganga ya vhuloi kha vhuvhi, kana munna kana musadzi wa Mudzimu kha zwivhuya. Maanḓa a vharemedi a fhambana nga u ya nga u dzumbulula havho, tshenzhemo na zwifhiwa zwavho.
7. Alitari dzi anzela u fhaṱiwa kha miṱa ngauri Mudzimu u tama miṱa i tshi ḓikumedza khae. U tama u fhaṱutshedza vhathu nga kha miṱa u swika kha mirafho i tsha ḓa ya ḓana na u ya nga hu sa fheli. Nga iṅwe nḓila, diabolo na ene u shuma nga miṱa nahone u tama uri i mu thetshelese. Sathane u dovha a ṱoḓa u vhusa nga kha mirafho i tevhelaho. Ngauralo, alitari dzi anzela u itelwa miṱa na mirafho hu si muthu muthihi fhedzi.
8. Nga zwiṅwe zwifhinga alitari, arali mushumo wayo wo vha u u vhofhololа muya uri u ite mushumo uṅwe, i fanela u vusuluswa na u khwaṱhiswa nga tshiṱhavhelo tsha misi, nga ṅwaha kana nga ṅwedzi kana nga murahu ha tshifhinga tsho tiwaho. Ndi ngazwo nga zwiṅwe zwifhinga hu tshi vhonala mbonalo ya lufu kana mashudu kha miṱa iṅwe. Zwi nga vha uri hu khou khwaṱhiswa alitari yo itwaho nga malofha a muthu, kana hu khou lifhiwa mulandu wa mulanga mubi we muṱa wa si u tevhedze. Nga zwiṅwe zwifhinga vhathu vha xelelwa nga zwithu zwa ndeme kana zwifuwo zwavho zwa fa kana vha wana thaidzo dzo fhambanaho sa ndila ya uri muya mubi u vha lifhe kana u vhuyelele kha zwe wa fulufhedzisa. Vha nga vha vho tea u ita tshikalo nga tshifhinga tsho tiwaho tsho tendelanwaho musi alitari i tshi thomiwa.
9. Alitari dzi khwaṱhiswa nga u ḓivhadzwa, u pembelelwa na u huliswa hu tshi katelwa na u ḽa na u nwa: musi vhathu vha tshi ṱangana vha pembelela nahone vha ḓivhadza alitari yo fhaṱiwaho i tshi khou tikedzwa nga u ḽa na u nwa, hezwo zwi ita uri alitari i khwaṱhise maanḓa ayo kha vhone ngauri miya i tea u shumisana na vhathu uri i kone u shuma nga nḓila i leluwaho.

U ḽa hu re hone muya musi hu na mukolelo kana u pembelela u ḓivhadza alitari na muya wonoyo zwi nga amba hezwi: (1 Vhakorinta 10:20-21)

1. ***Vhushaka na muya wonoyo. 2.U ḓikumedza fhasi ha maanḓa a muya wonoyo.3. U ḓivhulela muṋango kha muya wonoyo.4. U vha vhuthihi kana u ṱanganelana na muya wonoyo.5. U thoma kana u khwaṱhisa mulanga na muya wonoyo.***

Vhathu vhanzhi vho no vha na mademone, kana vho tsikeledzwa, kana vha thoma mikhwa mivhi na mivhi, kana u lwala na u fa nga murahu ha u ḽa kha mikolelo kana milanga ya mademoni; vhaṅwe vho zwi ḓivha nahone vhaṅwe vha sa zwi ḓivhi. Hezwi ndi ngauri u ḽa hu tshi hulisa miya zwi ḓisa vhuthihi ha nṱha na muya wonoyo, nahone musi vhathu vha tshi ḽa na u nwa, vha vha vhuthihi na muya wonoyo. Naho vhanzhi vha tshi humbula uri ndi mushumo wa ndeme, ri a ḓivha uri a hu na tshithu tsha ndeme kha Sathane nahone zwoṱhe ndi u fhura. Muapostola Paulo u amba nga ho tou pfalaho uri ndi u ṱanganela kha ṱafula ya mademoni ngauralo u vha vhuthihi navho. Nga u ita hezwo, mademoni a nga kona u ḓi sumbedza nga nḓila i leluwaho nahone a ita mushumo wawo wa u vhulaya, u tswa na u tshinyadza vhutshiloni ha muthu. Hezwi ndi yone nḓila i fanaho ine mademoni a kona u ita uri vhathu vha ḽe kha miloro musi vha tshi ṱoḓa u vha na nḓila i leluwaho ya u swika vhutshiloni havho ngauri u ḽa hu re kha muya ndi mushumo wa muya vhukuma.

Zwiṅwe zwifhinga mademoni a ṱoḓa tshithu tsha mvelo kana tshiga kana vhukwamano ha mvelo kha muthu uri a kone u khwaṱhisa mulanga na onoyo muthu uri u si vhe murema u fhungudzea. Zwi nga vha ringi mivhi, ma-tattoo mivhi na zwiṅwe kana na zwishumiswa kana na zwipuka zwo vheiwaho kha muthu wonoyo uri vha vhe na nḓila i leluwaho ya u swika na u mu vusa vhutshiloni hawe.

Musi alitari ya mademoni i tshi imiswa, i vhofhololа mademoni uri a kone u ḓi sumbedza mulayoni kha shango ḽa mvelo. Mademoni a kona u shumisa vhathu, zwipuka kana zwishumiswa kana zwiṅwe zwivhuya zwa mvelo u khunyeledza mushumo wawo mivhi wa u tshinyadza, u vhulaya na u tswa musi o vhofhololwa. Ro ṱalutshedza kha pfunzo ya mademoni na diabolo nga ha nḓila ya u fhelisa alitari dza mademoni.

MUṰA WA ZWOṰHE ZWA VHUVI—ALITARI DZA VHUVI

Alitari dzoṱhe dza vhuvi, kha zwivhumbeo zwadzo zwo fhambanaho, dzi bva kha alitari khulwane ya tshivhi na vhuvhi. Alitari iyi yo thoma musi Adam a tshi tshinya kha Gunani ya Edeni, zwine zwa ṋea diabolo pfanelo ya mulayo ya u shuma kha ḽifhasi ngauri alitari dzi vhofhololа miya uri i shume nga mulayo kha ḽifhasi.

VHUKHWINISISO HA ALITARI YA ABRAHAM MUSI A TSHI ṊEKEDZA ISAKA KHA YEHOVA

Alitari ya Abraham ndi iṅwe ya alitari dza maanḓa, ndeme na vhuhulwane kha Testamente ya Kale ngauri i imela lutendo na u thetshelesa. Abraham o vha o ḓiimisela u ṋekedza murwa wawe Isaka nga nṱhani ha lufuno lwawe kha Mudzimu na u ḓikumedza u tevhedza ndaela dzawe. Naho Mudzimu o thivhela Abraham uri a si fhedze mushumo, zwo vha zwi tshi nga uri tshiṱhavhelo tsho no itea ngauri Mudzimu o vhona mbilu na muhumbulo wawe, nahone kha Mudzimu Abraham o vha o no zwi ita kale.

Naho Mudzimu a sa tendi kana u tikedza u ṅekedzwa ha vhathu sa tshiṱhavhelo, o vha a tshi khou linga lutendo na u thetshelesa ha Abraham nga ho fhelelaho. Hezwi zwo vhea mutheo wa tshiṱhavhelo tsha vhukuma tsha Yesu Kristo kha Kalivari, hune Murwa wa Mudzimu a ṅekedzwa u lifha zwivhi zwashu. Alitari ya Kalivari ndi yone alitari khulwanesa, zwino na kha tshifhinga tshi ḓaho.Musi Abraham o fhedza mulingo wawe, Mudzimu o ṅea rambe uri i ṅekedzwe vhudzuloni ha murwa wawe. Kha shango ḽa muya, alitari ya Abraham yo ita uri Mudzimu a kone u ṅea Murwa wawe e eṱhe, Yesu Kristo, sa tshiṱhavhelo tsha zwivhi zwashu. Hezwi zwo itea ngauri Mudzimu o vha a kha mulanga na Abraham, nahone sa vhathihi vha mulanga, Abraham o ṅekedza murwa wawe kha Mudzimu nga lutendo. Hezwi zwo ita uri na Mudzimu-vho a ite zwi fanaho kha Abraham, sa zwe zwa ṱalutshedzwa kha pfunzo ya Mudzimu Khotsi.

a) Alitari iyi i na ndeme khulwane nahone ndi alitari i re na maanḓa mahulwane kha Mulanga wa Kale ngauri yo katela tshiṱhavhelo tsho itelwaho Mudzimu Khotsi, ane a vha Muya u re na maanḓa oṱhe.**b)** Hezwi zwo bva kha muthu ane a sumbedza lutendo lwo fhelelaho, lufuno na u thetshelesa Mudzimu. Ndi ngazwo alitari iyi i tshi tevhela nga maanḓa alitari ya Kalivari.**c)** Alitari iyi yo vha i kha vhuimo ha tshiṱhavhelo tsha muthu. Naho Mudzimu o fhedza o amba na Abraham uri a si ṅekedze murwa wawe, Mudzimu o vha a tshi ṱoḓa lutendo na u thetshelesa kha vhuimo ha tshiṱhavhelo tsha muthu, ngauri hezwi zwo vha zwi tshi ḓo ṅea Mudzimu mutheo wa mulayo wa u kona u ṅekedza Murwa wawe sa tshiṱhavhelo tsha zwivhi zwashu nga nṱhani ha Abraham, ngauri na ene Abraham o ṅekedza murwa wawe kha Mudzimu nga lutendo. Ndi ngazwo Bivhili i tshi amba uri dzitshaka dzoṱhe dza ḽifhasi dzi ḓo fhaṱutshedzwa nga Abraham (Mishumo 3:25-26).

ALITARI KHA MULANGA MUSWA

ALITARI YA KALIVARI (ALITARI KHULWANESA KHA ḼIFHASI)
Alitari i ndeme vhukuma kha ḽifhasi ndi ya Yesu Kristo kha Kalivari.

1. Alitari iyi ndi khulwanesa ngauri tshiṱhavhelo tsho itwa kha Mudzimu Khotsi (Yehova) ane a vha Muya wa maanḓa oṱhe kha ṱaḓulu, kha ḽifhasi, fhasi ha ḽifhasi na kha zwoṱhe zwa shango ḽoṱhe. Maanḓa awe a si na magumo.
2. Malofha o shululwaho kha alitari iyi ndi malofha a Yesu, Murwa wa Mudzimu ene muṅe. Malofha aya o vha a si na tshivhi kana tshika. Ngauri malofha na DNA zwi bva kha khotsi a muthu, hezwi zwi amba uri malofha o shululwaho o vha a kha vhuimo ha Mudzimu nahone o vha a a Mudzimu. Zwi amba uri hezwi zwo vha zwi malofha a Mudzimu ene muṅe.
3. Musi Yesu a tshi shulula malofha Awe, O amba a ri, “Khotsi, vha hangwele ngauri a vha ḓivhi zwine vha khou ita,” na uri “Zwo fhela.” Hezwi zwi sumbedza uri alitari iyi yo fhaṱiwa kha tshilidzi, u hangwela, na u lifha zwivhi. Humbulani uri musi alitari i tshi fhaṱiwa, musi malofha a tshi shululwa hu tea u amba maipfi a sumbedzaho mushumo wa alitari. Ngauralo maipfi o ambiwaho musi malofha a tshi shululwa a ri, “Khotsi vha hangwele ngauri a vha ḓivhi zwine vha khou ita” na “Zwo fhela,” zwi amba uri zwivhi zwoṱhe na mulandu washu zwo lifhiwa nga ho fhelelaho kha Mudzimu. Hezwi zwi amba uri alitari iyi a si ya mbilu ya u lifhedza, fhedzi ndi ya u hangwela, tshilidzi na u lifha zwivhi.
4. Musi malofha o shululwa nahone Yesu a tshi fa, gubu ḽa tempeleni ḽe ḽa vha ḽi tshi fhandekanya fhethu hukhethwa na fhethu hukhethwa vhukuma ḽo kherukana u bva nṱha u ya fhasi, zwi sumbedza uri nga alitari iyi Mudzimu Khotsi o vulelwa pfanelo ya u shuma kha ḽifhasi nga Muya wawe nga vhuḓalo u ḓisa phodzo, u vhofholola na tshidzo kha vhoṱhe vhane vha tenda, na u dzula ngomu ha vhane vha ṱanganedza Yesu Kristo sa Murena na Mudzili.
5. Alitari ya Kalivari i imela alitari dza matombo dza Testamente ya Kale. Kha hedzo alitari dza matombo vhathu vho vha vha tshi ṱanganedza tshipiḓa tsha Mudzimu tsho fhungudzwaho. Fhedzi kha alitari iyi ya Kalivari, Yesu o dzumbulula nahone a ḓisa vhuḓalo ha vhugala ha Mudzimu. Nga alitari iyi ri ṱanganedza tshidzo, phodzo, na mashudu a lini na lini na nḓivho yo fhelelaho ya Mudzimu na vhuḓalo ha vhuṱama Hawe.
6. Alitari iyi ndi ya maanḓa vhukuma ngauri muremedi ndi Yesu Kristo ene muṅe, Ngwana i si na tshivhi ya Mudzimu. Ndi ngazwo i tshi vha ya maanḓa ngauri ane a ṱanganyisa muthu na Mudzimu ndi Murwa wa Mudzimu o fhelelaho (1 Timotheo 2:5).
7. Mbiti ya Mudzimu yo fushea kha alitari ya Kalivari musi zwivhi zwa shango zwo lifhiwa nga ho fhelelaho nahone zwoṱhe zwine zwa ṱoḓea kha vhulamukanyi ha Mudzimu zwo khunyeledzwa.
8. Nga alitari iyi, Mudzimu o rengulula nahone a renga murahu vhathu vhawe na zwithu zwivhili zwawe, nahone a ri kunakisa nga malofha a Yesu Kristo a bvisa zwivhi zwashu zwoṱhe (1 Petro 1:19).
9. Musi ri tshi dzhia vhuravhi (communion), ri a ḓivhadza, ri pembelela nahone ri hulisa alitari iyi. Naho alitari iyi yo imiswa miṅwaha ya 2000 yo fhiraho, musi ri tshi dzhia vhuravhi nga u pfesesa, alitari iyi i a khwaṱhiswa kha riṅe kha shango ḽa muya. Alitari iyi a i fi maanḓa lini na lini, fhedzi sa vhathu ri nga hangwa maanḓa ayo na vhuhulwane hayo. Ndi ngazwo Murena o ri laya uri ri ite vhuravhi u mu humbula. Musi ri tshi ḽa na u nwa vhuravhi, ri humbula alitari iyi nahone ri ṱanganedza vhuhulwane ha zwine ya ri ṅea, hu nga vha u vhuthihi na Mudzimu, u hangwelwa zwivhi, phodzo, u vhofholola, lupfumo na vhuvhusi. Musi Mudzimu a tshi ri ri mu humbule nga ha pfulufhedziso dzawe sa kha Yesaya 43:26, a zwi ambi uri u a hangwa, fhedzi zwi amba uri ri fanela u ṱoḓa pfulufhedziso dzawe nga lutendo nahone u ḓo dzi ita. Nga nḓila i fanaho, musi Yesu a tshi ri ri ḽe na u nwa vhuravhi u mu humbula (Luka 22:18-20), o amba uri musi ri tshi ḽa muvhili wawe na u nwa malofha awe, ri humbula maanḓa na vhuhulwane ha alitari iyi nahone u ḓo ita uri zwoṱhe zwine alitari iyi ya ri ṅea zwi itee vhutshiloni hashu.

U dzhia vhuravhi vhukati ha vhuṱama na Mudzimu nga dzina ḽa Murena Yesu Kristo zwi amba hezwi (Yohane 6:53-56): Yesu o ri, “arali ni sa ḽi muvhili wa Murwa wa Muthu na u nwa malofha awe, a ni na vhutshilo ngomu haṋu.”*...*

1. Vhuthihi na Mudzimu kha Muya
2. U ḓikumedza fhasi ha maanḓa a Muya Mukhethwa
3. U ḓivhulela kha Muya Mukhethwa
4. U vha tsinisa kana vhuthihi na Murena Yesu nga Muya Mukhethwa nga nḓila i vhoniwaho
5. U ḓivhadza kana u khwaṱhisa lutendo lwashu na vhuthihi kha Mulanga Muswa na Murena Yesu nga Muya Mukhethwa
6. U ita khumbelo kha alitari ya Kalivari uri i ri ṋee zwine ya vhea zwoṱhe zwine ra zwi ṱoḓa

Kha 1 Vhakorinta 11:30 Muapostola Paulo u amba uri Vhakorinta vhanzhi vho vha vha tshi lwala, vhaṅwe vha vha vha tshi vhuya vha vha na maanḓa a fhungudzeaho, nahone vhaṅwe vha fa nga nṱhani ha u dzhia vhuravhi nga nḓila i songo fanelaho, vha sa zwi ṱanganedzi sa muvhili na malofha a Murena fhedzi vha tshi zwi vhona sa zwiḽiwa zwi tou vha zwo ḓoweleaho. Hezwi ndi tshifhinga tshi no sumbedza uri kha tshivhidzo kha ḓi vha na khaṱhulo ya Mudzimu i itwaho nga Murena ene muṋe u itela u vha khakhulula uri vha si vhe na khaṱhulo na vhane vha sa tenda.

Hezwi zwi ndeme vhukuma ngauri zwi ri sumbedza uri u dzhia vhuravhi nga nḓila i fanelaho nga u vha na ndalukanyo, u hulisa na u pfesesa zwi tea u ḓisa (1) vhutshilo ha tshifhinga tshilapfu, (2) mutakalo wa Mudzimu, (3) maanḓa a Mudzimu; zwine zwa fhambana na u dzhia nga nḓila i songo fanelaho ine ya ḓisa (1) lufu lu sa athu tshifhinga, (2) malwadze, (3) u fhungudzea ha maanḓa.

Hezwi zwi sumbedza uri u dzhia vhuravhi ndi vhushaka ha nṱha vhukuma na Mudzimu nga Murena Yesu Kristo nga Muya Mukhethwa, nahone u dzhia nga lutendo, ndalukanyo na u livhuha zwi bveledza nga u ṱavhanya zwine zwa bva kha u rengululwa: u hangwelwa, u vhofhololwa, phodzo, vhugala, vhuḓi, u vusuludzwa, u takuswa, maanḓa, nungo, vhuṱali, mvelaphanḓa na zwiṅwe.

U dzhia vhuravhi zwi ita uri hu vhe na ṱhoḓea khulwane kha alitari ya Kalivari ngauri ri dzhia tshithu tsha mvelo ri tshi vhea kha mivhili yashu nga lutendo hu tshi imela ngoho ya muya. Musi ri tshi ḽa vhurotho na u nwa tshinwiwa zwine zwa imela muvhili na malofha a Murena Yesu, ri ita mushumo wa lutendo une wa ita uri hu vhe na ṱhoḓea khulwane kha shango ḽa muya kha alitari iyi, ngauri muya u imelwa nga mvelo kha mivhili yashu. Zwi fana na shango ḽa mademoni hune mivhili kana zwishumiswa zwa mademoni zwa ita uri hu vhe na vhukwamano ho khwaṱhaho kha muthu.

Musi ri tshi ḽa vhuravhi, ri amba lufu lwa Murena u swika a tshi vhuya. Musi ri tshi amba lufu lwa Murena nga vhuravhi, zwi ita uri hu vhonale nga tshifhinga tshenetsho zwine lufu lwa Kristo lwa ri itela. Zwi a ḓivhadzwa uri zwi bveledze zwine zwa bva kha alitari ya Kalivari kha vhutshilo hashu.

Zwi a eletshedzwa uri muthu a vhe na zwishumiswa zwa vhuravhi hayani hawe nahone a zwi shumise tshifhinga tshoṱhe nga murahu ha thabelo. Hezwi zwi thusa uri vhutshilo vhu vhe ha maanḓa na vhugala.

Alitari khulwanesa kha ḽifhasi yo thewa nga malofha a Yesu Kristo. Alitari iyi ya tshifhambano yo imiswa nga malofha a Yesu Kristo ndi yone khulwanesa na ya maanḓa vhukuma kha ḽifhasi nahone ndi yone mutheo wa alitari dzoṱhe dza u luga. Alitari dzoṱhe dza zwivhuya dzi fhaṱiwa nahone dzi khwaṱhiswa nga alitari iyi ya tshifhambano ngauri nga lufu lwa Yesu, Mudzimu o ṋewa pfanelo yo fhelelaho ya u shuma kha ḽifhasi u khunyeledza pulane yawe yavhuḓi kha vhathu.

11:32 AM (30 minutes ago)

ALITARI I RE TSHIDININI

Bivhili i amba uri Yesu o dzhena kha fhethu hukhethwa vhukuma ṱaḓuluni, hune ha vhidzwa Holy of Holies, hune ha si fhaṱiwwe nga zwanḓa zwa vhathu, u itela u ṋekedza malofha Awe phanḓa ha Khotsi kha alitari ya ṱaḓulu (Vhaheberu 9:24). Kha tshifhinga tsha kale, muprista muhulwane o vha a tshi dzhena kha Holy of Holies luthihi nga ṅwaha u itela u ṋekedza malofha a zwifuwo kha alitari ya tabernakeḽe ya Mose. Mose o laedzwa u fhaṱa iyo tabernakeḽe ya ḽifhasi i tshi fana na yone i re ṱaḓuluni. Hezwi zwi sumbedza uri Yesu sa muprista washu wa lini na lini na Ene o ya kha Holy of Holies i re ṱaḓuluni u ṋekedza malofha Awe kha alitari ya ṱaḓulu phanḓa ha Mudzimu Khotsi.Alitari ya tshifhambano ya Kalivari yo ḓisa u hangwelwa ha zwivhi zwashu na mvelelo dzazwo, na phodzo ya malwadze oṱhe na vhulwadze. Fhedzi alitari iyi ya ṱaḓulu yo ṋea thendelo ya u bvisela vhathu vhutshilo ha Mudzimu (Zoe), na mashudu oṱhe a Mudzimu. Ndi yone i no ri ita vhana vha Mudzimu nga u bebwa hafhu, na u ri ṋea Muya Mukhethwa, we wa sa vhuye wa ṋewa u swika Yesu a tshi gonya ṱaḓulu nahone a vhugala. Alitari iyi yo ḓisa vhutshilo ha ṱaḓulu kha ḽifhasi.

Vhutshilo ha Mudzimu (Zoe) vhune ha ṱanzwiwa na u ṋewa nga Muya Mukhethwa kha mutendi ho ḓa fhedzi murahu ha musi Yesu o no gonya ṱaḓulu u ṋekedza malofha Awe phanḓa ha Khotsi na u wana vhugala, na u takuswa ha dzina ḽawe. Zwoṱhe hezwi zwo itwa ṱaḓuluni.***Arali Yesu a songo fhedza mushumo kha ṱaḓulu, ri nga vha ro tou vha vhathu vha Mudzimu vho hangwelwaho fhedzi nga nṱhani ha lufu lwawe kha Kalivari, fhedzi ri nga si vhe na vhutshilo ha Mudzimu (Zoe) ngomu hashu, nahone ri nga si vhe vhana vha Mudzimu nga u bebwa hafhu, ngauri vhutshilo ha ṱaḓulu ho ḓa kha ḽifhasi fhedzi nga murahu ha musi Yesu o no vhugala kha ṱaḓulu.***

ALITARI I RE ṰAḒULUNI YO IMISWA KHA DZINA ḼA YESU

Kha Vhafilipi 2:5-11 ri guda uri murahu ha musi Yesu o no fa, Mudzimu o mu takusa nahone a mu ṋea dzina ḽine ḽa fhira madzina oṱhe, uri kha u amba dzina ḽa Yesu Kristo, vhurondo hoṱhe vhu khou tea u gwadama, nahone lulimi luṅwe na luṅwe lu ṱanganedze uri Yesu Kristo ndi Murena. Mudzimu Khotsi o ṋea Yesu heḽi vhugala, ndeme na u takuswa murahu ha musi o no fhedza mushumo wawe wa u ṋekedza malofha Awe kha Holy of Holies i re ṱaḓuluni.**Ṅwambo iṅwe na iṅwe i ḓo gwadama phanḓa hawe fhasi ha ḽifhasi ngauri Yesu o kunda lufu na vhudzivha ha vhafu. Ṅwambo iṅwe na iṅwe i ḓo gwadama khae kha ḽifhasi ngauri Yesu o kunda kha ḽifhasi. Ṅwambo iṅwe na iṅwe i ḓo gwadama khae ṱaḓuluni ngauri o ṋewa vhugala vhuhulwane na vhuimo ha nṱha ṱaḓuluni, fhasi ha Mudzimu Khotsi, kha tshanḓa tsha uḽa tsha Khotsi.**

Kha dzina ḽa Yesu, Mudzimu Khotsi zwino a nga fhodza, a tshidza, na u ṋea vhutshilo kha vhoṱhe vhane vha tenda (Mishumo 4:12). Kha dzina ḽawe, Mudzimu zwino a nga ḓi dzumbulula Ene muṋe kha shango nahone a khunyeledza lufuno lwawe lwavhuḓi kha vhathu (Mateo 18:20). Muya Mukhethwa o rumelwa kha shango nga dzina ḽawe (Yohane 14:26). Hezwi zwi amba uri dzina ḽawe ndi alitari ine ya ṋea Mudzimu pfanelo ya mulayo ya u shuma ṱaḓuluni na kha ḽifhasi.

Nga u bva kha pfunzo dzo ambiwaho afho nṱha, ri a vhona uri kha Mulanga Muswa hu na alitari mbili khulwane: malofha a Yesu Kristo na dzina ḽa Yesu Kristo. Malofha a Yesu Kristo o renga vhushaka hashu na ifa ḽashu na Mudzimu Khotsi. A ri ṋea pfanelo ya mulayo ya zwoṱhe zwine zwa vha zwa Mudzimu. Fhedzi dzina ḽa Yesu ḽi ita uri zwoṱhe zwe malofha a zwi renga zwi vhonale vhutshiloni hashu. Malofha a Yesu Kristo o ri ṋea pfanelo ya mulayo ya zwoṱhe zwine zwa vha zwa Mudzimu, fhedzi dzina ḽa Yesu Kristo ḽi ṋea pfanelo ya u shuma na u ḓisa kha vhutshilo zwoṱhe zwine zwa vha zwashu nga mulayo.

Sa tsumbo, zwoṱhe zwe malofha a zwi renga kha riṋe ri a zwi humbela nahone ri tshila khazwo nga dzina ḽawe (Yohane 16:25).

ALITARI DZI NGA VHONWA NGA NḒILA DZI FHAMBANAHO KHA MULANGA MUSWA, NAHONE DZOṰHE NDI DZA MUYA NGA MVELO

Ri a pfesesa uri kha Mulanga Muswa a ri fhaṱi alitari sa zwe zwa itwa kha Mulanga wa Kale, nahone a ri tsha ita tshiṱhavhelo tsha zwifuwo nga tshifhinga tshoṱhe. Tshiṱhavhelo tsha luthihi fhedzi tsha Yesu Kristo tsho fhedza zwoṱhe zwi ambaho u ṋekedzwa ha zwifuwo. Ngauralo, alitari dzoṱhe dza Mulanga Muswa dzi vha dza muya nga mvelo nahone dzi nga vhoniwa nga nḒila dzi tevhelaho.

1. **VHATENDI SA ALITARI**

Muṅwe na muṅwe mutendi zwino ndi altare ya muthu ngauri nga vhona, Mudzimu a nga shuma vhutshiloni havho nahone a kona u shumisa nga mulayo kha shango. Vhatendi zwino vha shuma sa bhurodzhani vhukati ha Mudzimu na shango u vha ṱanganyisa nga Khristo. Nga maipfi a mangwe, vhatendi zwino ndi altare dzi tshilaho. Petro u amba hezwi kha 1 Petro 2:5 uri ri zwino ndi matombo a tshilaho kha Khristo.

1. Vharoma 12:1-3 i ri vhudza uri ri ṋekedze vhune hashu sa zwitambiso zwi tshilaho, zwi khethekanywaho nahone zwi takadzaho Mudzimu. Vhutshilo hashu zwino ndi zwitambiso zwi tshilaho zwine zwa ṋekedzwa u takadza Mudzimu kha altare.
2. Nyimbo dza thendo na maipfi a u dzhia Mudzimu nga Kristo ndi zwone zwitambiso zwashu zwi tshilaho zwine zwa ṱuṱuwedza altare dzashu dza muya. Vhaheberu 13:15-17. A tsha dovha u vha na u ṋekedza zwifhuyo sa zwitambiso kha Mudzimu kha Testamente Ntswa.

Maanḓa a altare a bva kha Muya ane tshitambiso tsha itelwa ene na maanḓa a tshitambiso tshine tsha ṋekedzwa. Hezwi zwi amba uri vhane vha ṋekedza vhune havho sa zwitambiso zwi tshilaho, zwi khethekanywaho kha Mudzimu nga Yesu Khristo vha vha altare dzi re na maanḓa dzine dza tendela Mudzimu u shuma nga kha dzone nga ndila ine ya vha na maanḓa. Mutendi ane a ḓiṋekedza nahone a ḓi ṋekedza nga mbilu yoṱhe u vha altare ine Mudzimu a nga shuma nga kha yone nahone a dzumbulula vhuhoneni hawe nga ndila ya maanḓa u kwama vhaṅwe. Hezwi zwi vha altare ine ya vha na maanḓa mahulu ngauri tshitambiso ndi tsha muthu ane a tshila tshine tsha itelwa Mudzimu ane a si vhe na magumo kha maanḓa na vhuvhusi. Tshiṱambiso itshi tshi bva kha lufuno na u thetshelesa Mudzimu. Altare iyi i ḓo tendela Mudzimu u dzumbulula vhuhoneni hawe nga maanḓa kha shango nga kha onoyo muthu ane a ḓi ṋekedza sa tshitambiso tshine tsha tshila.

2.ALTARE SA DZIFHASI KANA DZILAPO ZWO KHETHEAHO

Altare dzi nga dovha dza vha fhethu hune Mudzimu a shuma nahone a dzumbulula vhuhoneni hawe, sa kha kereke dzashu, mudzini, radio kana thelevishini kana kha mapulatifomo ashu a social media. Hezwi zwi nga dovha zwa vhoniwa sa altare kha mulanga muswa.

Altare i nga vha fhethu ho khetheaho hune mutendi a rabela nahone a ṱumanya na Mudzimu. I nga vha vhulaloni, thavhani ya thabelo, goloi kana fhethu naho hu vhufhio hune muthu a vha na vhushaka na Mudzimu. Heya fhethu ya tshiphirini ya thabelo—kana i kha kereke, kha radio, kha thelevishini kana kha social media—i nga shuma sa altare yau. Fhethu ho raloho hu nga ḓisa maanḓa na mashudu nahone ha u thusa u aluwa kha lwendo lwa muya na u kwama vhutshilo hau ha mupo nga ndila yavhuḓi ngauri altare dzashu dza muya ndi hone dzine dza vha na vhuḓifhinduleli ha mvelaphanḓa na u bveledzwa ha vhutshilo hashu ha mupo. A ri tsha tea u fhaṱa altare dza tombo kana dza tsimbi sa kha mulanga mukale.

3. ALTARE DZO THOMIWAHO NGA MILANGA YASHU YA MUTHU NGA MUTHU NA MUDZIMU

Nga zwiṅwe zwifhinga, mutendi a nga ita mulanga wo khetheaho wa u shumela Mudzimu nga mbilu yoṱhe, u ṋekedza nga mbilu yoṱhe, kana u ita zwithu zwa ndeme kha Mudzimu. Hezwi zwi vhidzwa milanga ya muthu nga muthu. Milanga ya u ralo i sika altare dza muya kha riṋe. Nga nṱhani ha u ḓiṋekedza na u ḓiṱumanya hashu kha iyi milanga, ri ḓo wana mikovhe kana mashudu ane a tshimbilelana nayo, ane a ḓo swika kha vhutshilo hashu, miṱa yashu na milambo yashu ya mirafho. Hezwi zwi sumbedza uri altare yo imiwaho nga u ḓiṋekedza hashu yo tendela nahone yo konisa Mudzimu u kovhela vhuthu kha muthu na miraḓo ya muṱa wawe u ya nga hu sa fheli.

VHUTSHILO HA MURWA WA MUDZIMU

VHUTSHILO HA U ḒIṊEKEDZA: Sa vhana vha Mudzimu, ri tshila vhutshilo ha u ḓiṋekedza kha Mudzimu. Vhutshilo hashu ha u ḓiṋekedza hu vhonala nga kha vhutshilo hashu ha thabelo na u tshila nga Ipfi na u dzima zwiḽiwa. Thabelo a si zwithu zwine ra zwi ita nga ndila i sa dzuleli kana zwine ra ita musi ri na thaidzo fhedzi, fhedzi ndi vhutshilo hashu.

Yesu Khristo ndi tsumbo yashu. Bugu ya Luka i dzumbulula Yesu sa muthu o fanaho na inwi na nṋe. I ombedzela uri o rabela nga maanḓa u fhira dzibugu dziṅwe, ngauri yo ṅwalelwa u sumbedza riṋe uri sa vhathu, thabelo na u ḓiṋekedza zwi tea u vha mutheo wa vhutshilo hashu. Hu si na vhutshilo ha thabelo ho dzulaho hu tshi bvela phanḓa, a ri nga koni u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu kha vhutshilo hashu.

VHUTSHILO HA THABELO: Maṅwalo a tevhelaho a dzumbulula vhutshilo ha thabelo ha Yesu. (Luka 3:21, Luka 4:42, Luka 5:16, Luka 6:12, Luka 9:28-30, Luka 11:1, Luka 18:1, Luka 21:37) hu tshee na a si gathi kha dziṅwe Evangeli.

Hu na zwigwada zwo fhambanaho zwa thabelo zwine zwa dzumbululwa kha Bivhili. Ri ḓo zwi sedza nga muthihi nga muthihi. Dzhielani nzhele uri vhathu vho fhambanaho vha nga ṋea madzina a fhambanaho fhedzi vha tshi kha ḓi amba thabelo nthihi. Hezwi a zwi tea u ni tshuwisa ngauri Bivhili a i ṋei madzina a hedzi thabelo, fhedzi dzi vhidzwa u ya nga mvelele yadzo.

1) **Thabelo ya u ḓiṋekedza (Luka 22:39-45):** heyi ndi hune mutendi a vhea mbilu yawe fhasi a tendela lufuno lwa Mudzimu lu tshi kunda vhutshiloni hawe. Thabelo iyi i itwa tshifhinga tshoṱhe ngauri ri dzulela u livhana na nḓivho ya u ita lufuno lwawe.
2) **Thabelo ya u ḓivhadza (Mishumo 4:24):** heyi ndi hune mutendi a ḓivhadza uri Mudzimu ndi nnyi na zwe a ita. Tsumbo: Mudzimu ane a si fhelelaho nga maanḓa, we a sika lutombo na shango, we a ṋea Murwa wawe u fa kha tshifhambano u ri rengulula.
3) **Thabelo ya u rembula na u bula zwivhi (1 Yohane 1:9**): heyi ndi hune mutendi a bula zwivhi zwawe kha Mudzimu nahone a humbela u hangwela. Thabelo iyi i tshimbidzana na u rembula, hu si u bula fhedzi. U rembula ndi u ṱutshela zwivhi na u rembuluwa kha hone.
4) **Thabelo ya thendo (1 Timotheo 2:1, Mishumo 16:25-27):** heyi ndi hune mutendi a renda nahone a livhuwa Mudzimu nga zwoṱhe zwe a ita khae na nga ane a vha ene vhutshiloni hawe. Mutendi a nga amba kana a imba thendo kha Mudzimu.
5) **Thabelo ya u livhuwa (1 Timotheo 2:1, Vakolosa 4:2-3):** heyi ndi hune mutendi a livhuwa Murena nga zwoṱhe zwe a ita, zwine a kha ḓi ita na zwine a ḓo ita, kana tshithu naho tshi tshifhio tshine a tama u livhuwa ngatsho. Thabelo iyi i tshimbidzana na thabelo ya thendo. Thendo na u livhuwa zwi vhofholola Mudzimu u dzumbulula vhuhoneni hawe nga maanḓa kha zwivhuya kha muthu ane a rabela. Zwi ita uri Murena a dzule a tshi ita zwivhuya vhutshiloni ha mutendi. Mutendi ha faneli u mbilu ya u gungula na luthihi. Sa dziṅwe thabelo, mutendi a nga amba kana a imba heyi thabelo.
6) **Thabelo ya u gwadama (Yohane 4:24):** heyi ndi hune mutendi a hulisa Murena nga zwe a vha ene. U a ḓivha vhuhulu hawe, nahone uri u fanela u wana huliso na vhugala. Ndi tshifhinga tsha vhushaka ho khwaṱhaho na Murena. Vhushaka ha ngoho hu nga itea fhedzi arali hu si na tshivhi vhukati ha mutendi na Mudzimu. Vhatendi vhane vha tshila vhutshilo ha tshivhi a vha koni u gwadamela Mudzimu nga ngoho.
7) **Thabelo ya u lamulela (1 Timotheo 2:1):** heyi ndi hune mutendi a ima vhukati vhukati ha Mudzimu na vhathu, mashango kana zwithu, kanzhi vhane vha si tshidzhiwa kana vhane vha si tshile nga lufuno lwa Mudzimu. Heyi thabelo i ṱoḓa u ḓivha

mbilu na lufuno lwa Mudzimu kha tshithu kana vhathu nahone u rabela u ya nga hone. U rabela uri lufuno lwa Mudzimu lu khunyelele.

8) Thabelo ya u humbela (Vhaefesia 6:18, Yohane 16:23): kha heyi thabelo, mutendi u ita u humbela hawe hu tshi ḓivhadzwa kha Mudzimu. Mutendi u humbela luthihi, a livhuwa nga fhungo uri hu fhiwa phindulo, u bva afho u amba lutendo, nahone a dzhia maga a sumbedzaho u lavhelela hawe phindulo (Marko 11:24).

9) Thabelo ya vhuthihi na u tendelana (Mateo 18:19-21): heyi ndi hune vhavhili kana vha fhiraho vha mutendi vha ṱangana vha tendelana kha thabelo musi vha tshi rabela tshithu tshoṱhe tshine tsha elana na lufuno lwa Mudzimu. Kha heyi thabelo vhathu vha fanela u vha na lutendo na u tendelana uri Murena a fhindule thabelo yavho.

10) U bula lutendo: heyi ndi hune mutendi a bula maipfi a lutendo ane a elana na Bivhili. U bula hashu lutendo hu ita uri Ipfi ḽa Mudzimu ḽi dzumbulule vhutshiloni hashu ha mupo. Ri fanela u dzulela u bula zwe Murena a amba nga vhutshilo hashu arali ri tshi ṱoḓa u tshila fhethu he Mudzimu a ri vhidza hone. U tou tenda Ipfi a zwo ngo lingana; ri fanela u ḽi bula nga mulomo washu ngauri lutendo lu khunyeledzwa nga u bula.

11) Milaelo ya vhuhosi (Yohane 14:12): heyi ndi hune mutendi a laela zwithu zwi si zwavhuḓi uri zwi shanduke. Kha heyi nyimele, mutendi ha humbeli Mudzimu uri a shandule nyimele, fhedzi u shumisa maanḓa awe a vhuhosi o ṋekedzwaho nga Yesu u shandula nyimele, kana zwi vhe malwadze, mishumo ya midzimu mivhi, u shaya, u tsikeledzwa kana zwoṱhe zwi fanaho. A si u shandula nyimele fhedzi, fhedzi ri nga dovha ra laela musi ri tshi ita maḓembe na u ḓivhadza zwine ra tama u vhona zwi tshi itea.

12) Thabelo ya u elekanya / thabelo ya u fhumula: heyi ndi hune mutendi a dzula o fhumula phanḓa ha Murena, a elekanya nga vhuhulu na vhuthu ha Mudzimu. U ḓadza muhumbulo wawe nga Mudzimu na vhugala hawe.

13) Thabelo ya vhuporofita: heyi ndi hune Muya Mukhethwa a dzumbulula kha mutendi zwine a fanela u rabela kana mutendi a rabela zwine zwa vha mbilu ya Mudzimu nga nḓila ya u livhiswa nga Muya Mukhethwa.

14) Vhushaka na Muya Mukhethwa (2 Vakorinta 13:14): heyi ndi hune mutendi a vha na vhushaka na Muya Mukhethwa. Ndi u ḓivha u vha hone ha Muya Mukhethwa, u amba nae nahone u mu fara sa khonani ya tsini. Musi ri tshi amba nga ndimi dzi sa ḓivhei, ri dovha ra vha na vhushaka na Muya Mukhethwa.

15) Nndwa ya muya: heyi a si u lwa na midzimu mivhi ngauri ro no wana vhukunda kha yone. Fhedzi ndi u amba kana u rabela u ya nga Ipfi ḽa Mudzimu u lwa na muvhuso na mishumo ya Sathane, u i fhelisa na u amba lufuno lwa Mudzimu kha nyimele iyo. Ri amba Ipfi nga lutendo lu sa kundelwi nahone ri dzulela u bvela phanḓa u swika ri tshi vhona mitshelo ya maipfi ashu kana thabelo dzashu kana u swika Muya Mukhethwa a tshi khwaṱhisa mbiluni dzashu uri zwo no itea kha muya, nahone zwi ḓo dzumbululelwa kha mupo. Musi ri tshi amba Ipfi kha muvhuso wa Sathane na mishumo yawe, ri laṱa banga ḽa Muya u re Ipfi u tseula mishumo yoṱhe yawe.

16) Thabelo ya Muya Mukhethwa (Vharoma 8:26): nga zwiṅwe zwifhinga Muya Mukhethwa u rabela nga kha mutendi kana u rabela uri lufuno lwa Mudzimu lu khunyelele a tshi shumisa mutendi. Heyi thabelo nga zwiṅwe zwifhinga i nga vha u gomela kana u amba nga ndimi kana u ita maipfi a muya fhedzi.

17) Thabelo ya u vhudzisa: heyi ndi hune mutendi a vhudzisa Mudzimu mbudziso nga ha zwine a fanela u zwi ḓivha. Sa tsumbo, Dafita o vhudzisa Mudzimu arali a tshi fanela u ya nndwani na maswole awe. Heyi thabelo i ya ndeme ngauri nga zwiṅwe zwifhinga Mudzimu u lindela ri tshi vhudzisa u itela u ri fha vhuṱali, vhuṱanzi kana ndila dza u ita. Ndi zwavhuḓi u vhudzisa Mudzimu uri a ni ṋee u pfesesa musi ni sa pfesesi; ni ḓo wana phindulo sa zwe a fulufhedzisa. Nga murahu ri ḓo amba nga ndila ya u wana phindulo kana u pfesesa lufuno lwa Mudzimu kha nyimele dzo khetheaho.

18) Thabelo ya u shumela Murena: kha Mishumo 13:1-3, ri vhona vhatendi vha tshi shumela Murena nahone vha tshi dzima zwiḽiwa. Kha heyi thabelo vha dzula vha tshi renda na u gwadamela Mudzimu hu si u sedza zwilavhelelwa zwavho kana thaidzo dzavho. Kha thabelo iyi vha hulisa Mudzimu nga zwe a vha ene nahone vha mu livhuwa nahone vha lindela uri vha pfe zwe a tama kana zwe a fanela u ita. Tsendelo ndi kha MURENA hu si kha riṋe.

U RABELA NGA NDIMI DZI SA ḒIVHEI KANA NGA MUYA: U rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei ndi u rabela nga muya washu wo vusuludzwaho (1 Vakorinta 14:15). Musi ri tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, a si Muya Mukhethwa ane a rabela fhedzi ndi muya wa mutendi. Testamente Ntswa i ombedzela u rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei nga maanḓa (Vhaefesia 6:18). Hedzi dziṅwe thabelo dzoṱhe dzi nga rabelwa nga ndimi dzi sa ḓivhei, nahone hezwi ndi ndila yavhuḓi na ya nṱha ya u rabela ngauri musi ri tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, ri rabela lufuno lwa Mudzimu lu re na vhukuma. Bivhili i ri ri nga imba, ra renda kana ra livhuwa nga ndimi dzi sa ḓivhei (1 Vakorinta 14:14-19). Ri nga rabela na u humbela nga ndimi dzi sa ḓivhei na u rabela dziṅwe thabelo nga ndimi dzi sa ḓivhei. Mutendi u tea u rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei u fhira u rabela nga luambo lune a lu pfesesa. Musi mutendi a tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u khou amba na Mudzimu, naho ndi ipfi ḽawe na milomo yawe fhedzi ine ya shumiswa. Hezwi zwi amba uri u khou amba na Mudzimu nahone Mudzimu u khou dovha a amba nae naho ndi ipfi ḽawe fhedzi ḽine ḽa shumiswa. Mudzimu u amba na mutendi nga ipfi ḽa mutendi na milomo yawe nahone mutendi u dovha a amba na Mudzimu nga ipfi ḽawe na milomo yawe. Musi mutendi a tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei u vha na vhushaka na Mudzimu (1 Vakorinta 14:2). U amba zwiphiri zwa Mudzimu nga muya, nahone zwi dzumbululwa muhumbuloni wawe (1 Vakorinta 14:2), u fhaṱa ene muya nga vhushaka hune a vha naho na Mudzimu (1 Vakorinta 14:4), u fhaṱa lutendo lwawe (Yuda 1:20), u ḓadzwa nga Muya Mukhethwa nahone u vha na vhushaka nae (2 Vakorinta 13:14). Zwinzhi zwi itea vhutshiloni ha mutendi musi a tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei. Tsumbo: u vha na tshivhindi, u tshimbila nga Muya Mukhethwa nga hu leluwaho nahone a sumbedza zwifhiwa zwa Muya, nahone u kona u pfa Mudzimu nga nḓila i leluwaho. U dzula o ḓadzwa nga maanḓa a Muya Mukhethwa na zwiṅwe zwinzhi zwe ra zwi amba kha pfunzo ya vhana vha Mudzimu.

U RABELA NGA NDIMI DZI SA ḒIVHEI NA U DZUMBULULWA HAZWO: Tshifhiwa itshi tsha u dzumbulula ndimi dzi sa ḓivhei tshi tshimbidzana na tshifhiwa tsha ndimi dzi sa ḓivhei. A si tshone tshine tsha shuma fhedzi kha tshumelo ya vhathu vhanzhi, kana hu si fhedzi u fhaṱa vhatendi vhaṅwe, fhedzi tshi shuma nga maanḓa vhutshiloni ha muthu nga eṱhe ha mutendi. Mutendi u tea u vha na mbilu i lavhelelaho u pfa Mudzimu nahone a dzhie maga a u dzumbulula ndimi dzawe ngauri hezwi zwi ḓo mu ṋea maanḓa a u pfa tshithu naho tshi tshifhio tshine Mudzimu a nga mu dzumbululela. Kana musi a tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u fanela u ṅwala zwine zwa ḓa muhumbuloni wawe ngauri zwi nga vha zwine Mudzimu a khou amba nae. Arali mutendi a sa pfi nga u dzumbulula ndimi, mulaedza u nga ḓa nga u dzumbululelwa kana nga ndila iṅwe na iṅwe ine Mudzimu a nga amba ngayo. Nga ngoho, u rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei zwi ri ita uri ri ḓivhe nahone ri ṱanganedze Ipfi ḽa Mudzimu nga nḓila i leluwaho.

Ndimi dzi sa ḓivhei dzi dzulela u shuma na vhuporofita, nahone heyi ndi ndila ine zwifhiwa hezwi (ndimi dzi sa ḓivhei na vhuporofita) zwa shuma ngayo zwoṱhe zwo ṱangana.

Ndimi dzi sa ḓivhei na vhuporofita zwi shuma nga magogo mararu o fhambanaho ane a tevhela (1) Ndimi sa nyambo dza mupo: Muthu a nga amba nyambo nga ndila ya muya i sa pfesesiwi nga u thoma u i guda, sa zwe zwa itea kha Mishumo 2:4 hune vhafunziwa vha Yesu vha amba nyambo dza mupo dze vha vha vha sa dzi ḓivhi, nahone vha dovha vha porofita vha tshi ḓivhadza mishumo minzhi ya Mudzimu. Heyi zwo itea nga maanḓa u itela vhathu vhe vha vha vha tshi thetshelesa vhafunziwa sa tshiga na vhuṱanzi ha uri Mudzimu o vha a tshi khou ita mushumo muswa wa ndeme kha shango. Hedzi ndimi dzo dovha dza itea nga tshifhinga tshoṱhe musi hu sa athu vha na Luambo lwa English sa luambo lwa shango loṱhe. Zwiṅwe zwifhinga ho vha hu si na vhathusi vha u ṱalutshedza musi vhathu vha tshi ya mashangoni a dziṅwe nyambo. Vha vha vha tshi amba nga nyambo dze vha sa dzi ḓivhi fhedzi dzo vha dzi tshi ḓivhelwa nga vhathu vhe vha vha vha tshi vha rera, nahone mulaedza wa Kristo wa pfala zwavhuḓi (2) Ndimi na vhuporofita kha kereke: Ndimi dzi nga vha luambo lwa muya lune a si lwa mupo, kana lwa mupo fhedzi dzi fanela u tshimbidzana na vhuporofita uri kereke i fhaṱee, nahone vhuporofita he ha nga ḓa sa u ṱalutshedza ndimi kana nga dziṅwe ndila sa u dzumbululwa kana u bva ha maipfi nga nḓila dzo fhambanaho sa zwe zwa ṱalutshedzwa kha 1 Vakorinta 12:4-7 uri kereke i fhaṱee (1 Vakorinta 14:5). Heyi nyimele i fhambana na musi vhoṱhe kerekeni vha tshi rabela nga ndimi musi vha kha muṱangano wa vhatendi ngauri heyi nyimele i a tendelwa. Fhedzi arali muthu a ima phanḓa ha tshitshavha a amba nga ndimi vhathu vha tshi thetshelesa, hu fanela u vha na u ṱalutshedzwa uri vhathu vha pfe nahone vha fhaṱee.(3) Heyi ndi ndimi dzine mutendi a ṋewa uri dzi mu thuse vhutshiloni hawe u itela uri a vhe na vhushaka ho khwaṱhaho na Mudzimu sa zwe zwa ṱalutshedzwa kha 1 Vakorinta 14:2 na 4. Kha heyi nyimele a hu na ane a pfesesa zwine zwa khou amba, hu tshi katelwa na ane a khou rabela kha hedzi ndimi. Heyi ndimi dzi dovha dza tshimbidzana na vhuporofita. Heyi vhuporofita ndi hune mutendi a amba nga luambo lwawe lwa mupo zwe zwa mu dzumbululelwa musi a tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei. U zwi amba sa zwi no nga zwo no itea kha mupo naho zwi sa athu itea nga ngoho. Ri ḓo ṱalusa heyi phiriphiḓa nga vhuḓalo fhasi na kha pfunzo ya thabelo. Kha heyi nyimele ri rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei sa luambo lwa muthu nga eṱhe lwa vhushaka na Mudzimu na u fhaṱea ha muthu nga eṱhe, hu si nga maanḓa u fhaṱa vhaṅwe. Lushaka lwa vhuporofita lune ra ḓo lu ṱalusa nga vhuḓalo kha ndima i tevhelaho na kha pfunzo ya thabelo ndi heyi vhuporofita ine wa i ita nga tshifhinga tshau tsha thabelo ya muthu nga eṱhe nga ndimi dzi sa ḓivhei. Heyi vhuporofita i nga ḓa sa u ṱalutshedzwa ha ndimi kana u dzumbululwa kana u bva ha maipfi nga ndila i fanaho na musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei fhedzi zwino i tshi ḓa sa vhuporofita kana nga dziṅwe ndila nahone zwoṱhe zwi itela u u fhaṱa sa mutendi. Heyi vhuporofita i shuma nga nḓila i tevhelaho:

2.1) Ndimi na vhuporofita: Musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u dovha wa tea u porofita. Ndimi na vhuporofita zwi shuma nga nḓila i tevhelaho. Musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u amba luambo lwa muya, u ḓivhadza zwiphiri zwa Mudzimu nga muya nahone zwi dzumbululwa muhumbuloni wau. Fhedzi ndimi dzi shumela nga maanḓa kha vhupo ha muya, ngauralo naho zwine zwa dzumbululelwa muya wau musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u fanela u thoma u zwi porofita. Nga maipfi a mangwe, thoma u zwi ḓivhadza nga luambo lwau lwa mupo, u zwi ambe sa zwo no itea kha mupo naho zwi sa athu itea.Sa tsumbo, musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, wa thoma u vhona bono muhumbuloni wau, khamusi la u bvelela ha vhutshilo hau kana zwine Mudzimu a tama u ita nga iwe kana zwe a u ṋea. Musi u tshi porofita, u ḓo thoma u amba zwe wa vhona muhumbuloni wau musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u zwi ambe sa zwo no itea nga lutendo kha mupo. Khamusi wo vhona muṱa wau wo tshidzwa kha bono musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei. Musi u tshi porofita, u ri, “Mudzimu ndi a u livhuwa ngauri muṱa wanga wo tshidzwa zwino nga dzina ḽa Yesu Khristo”. Vhuporofita ndi u ḓivhadza nga lutendo zwine wa zwi vhona musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei, u zwi amba sa zwo no itea nahone u livhuwa Mudzimu ngazwo.

Ndimi dzi ita uri maanḓa a Mudzimu (dunamis) a vusuludzee ngomu ha muya washu, fhedzi vhuporofita hu bvisa nahone hu livhisa eneo maanḓa uri a shume kha riṋe u shandukisa nyimele dziṅwe dzo khetheaho uri dzi vhe kha vhuḓi hashu, nahone hu dovha ha dzumbulula na u ita uri zwe zwa bviswa nga ndimi kha muya zwi dzumbululelwe kha vhutshilo ha mupo.

Zwithu zwa ndeme nga tshifhinga tsha vhuporofita:

A) Musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei nahone muya wau wa vusuludzea, khamusi wa wana u dzumbululelwa zwine Mudzimu a khou tea u ita kana zwine u khou rabela ngazwo nga ndimi dzi sa ḓivhei, u fanela u thoma u porofita nga mbilu yoṱhe nga ha zwe wa ṱanganedza muya wau musi muya wau u tshee wo vusuludzea, ngauri maipfi a vhuporofita ane a ambiwa nga tshifhinga itsho a bviswa nga maanḓa u fhira musi a tshi ambiwa musi muya wo no dzika. Thoma u porofita zwenezwo zwithu zwe zwa u sumbedzwa

kha vhupo ha mupo musi muya wau u tshee wo vusuludzea.B) Musi u tshi porofita a zwi ambi uri u tea u amba maipfi manzhi, fhedzi zwa ndeme ndi u amba maipfi a lutendo nga tshifhinga tsha musi wo ṱuṱuwedzwa nga mulilo wa Muya Mukhethwa nga ndimi dzi sa ḓivhei. U nga dovha wa dovhololа ipfi ḽithihi kana mavhili u swika u tshi pfa uri zwo no itea kha vhupo ha muya nahone zwi khou tshimbila u ya kha u dzumbululelwa kha mupo. U ḓo zwi ḓivha nga u pfa mulalo na u awela kha muya wau. Zwa ndeme ndi u tevhela zwine muya wa u livhisa zwone, nga tshifhinga itshi muhumbulo a u faneli u dzhenelela.C) Musi u tshi pfa u tshi tea u ita mishumo ya lutendo, khamusi u nga zwidza tshanḓa sa tshiga tsha u wisa mitumba, kana u dzhia vhukando ha u kanda fhasi sa tshiga tsha u wisa zwithu kana nyimele, ita zwenezwo nga lutendo nahone u bvele phanḓa u zwi dovhololа musi zwi tshi ṱoḓea u swika u tshi pfa u awela na mulalo kha muya wau. Arali u sa athu awela kha muya, bvela phanḓa nga vhuporofita, mishumo ya lutendo na ndimi dzi sa ḓivhei ngauri hezwi zwi sumbedza uri zwithu zwi kha ḓi khou itea kha vhupo ha muya nahone u kha ḓi tea u bvela phanḓa. U sa litsha ha u ita zwi ḓo ḓisa u fhelela kha vhupo ha muya nahone musi wo swika kha u fhelela, u ḓo pfa u awela na mulalo kha muya wau.D) Heyi vhuporofita i katela u ḓivhadza, mishumo ya lutendo, u ṱalutshedza ndimi dzi sa ḓivhei na zwiṅwe. Zwa ndeme ndi u tendela muya wau u vulea sa musi u tshi rabela nga ndimi dzi sa ḓivhei. Vha mbilu yo vhofholowaho u ita zwe wa pfa uri u tea u zwi ita kana u zwi amba. Bvisa vhudifhinduleli ha muhumbulo na milayo ya sialala ya thabelo. Dzhena u nga u vhidzelela, u huwelela arali zwi tshi fanela, u ita mishumo ya lutendo na zwiṅwe.E) Zwiṅwe zwifhinga u fanela u vhidza nga ndila yo khetheaho zwine wa tama u zwi vhona musi u tshi porofita sa Ezekiele. O fanela u vhidza ṋama na marambo musi a tshi ṱoḓa u zwi vhona nahone a dovha a vhidza muya uri u dzhene kha mivhili musi i si na muya. Ngauralo u tea u vha wo khetheaho kha vhuporofita hau. Vhalani Ezekiele 37:1-14 u itela u pfesesa maanḓa a vhuporofita nga vhuḓalo. Musi ri tshi porofita kha marambo o omaho, a ṱangana kha vhupo ha muya, nahone musi ri tshi bvela phanḓa u porofita, misipha, ṋama na lukanda zwi fhaṱea zwa fukedza marambo. Musi ri tshi bvela phanḓa, muya u dzhena nahone zwa tshila. Hezwi ndi bono ḽine ḽa sumbedza maanḓa a vhuporofita a u shandukisa nyimele dzashu. **Bvela phanḓa u porofita u swika u tshi vhona u dzumbululelwa kha mupo.**

RI RABELA HANI?

1. **Ri rabela kha Khotsi nga dzina ḽa Yesu nga thuso ya Muya Mukhethwa (Yohane 16:23-24):** Musi ri tshi ita dzikhumbelo dzashu kha thabelo, ri rabela Mudzimu Khotsi, nga dzina ḽa Yesu, nga thuso ya Muya Mukhethwa (Yohane 16:23 na 24). A ri rabeli Yesu nga dzina ḽa Yesu fhedzi ri rabela Khotsi nga dzina ḽa Yesu. Ri dovha ra sa rabele nga kha Yesu fhedzi ri rabela nga dzina ḽawe. A ri rabeli Mudzimu Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa sa zwine vhathu vha amba, fhedzi ri rabela Khotsi nga dzina ḽa Yesu Khristo. Ri dovha ra sa rabele nga dzina ḽa Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa fhedzi ri rabela nga dzina ḽa Yesu.
2. U gwadamela, u renda na u livhuwa zwi nga ya kha Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa.
3. **Ri rabela nga lutendo (Marko 11:24):** Musi ri tshi rabela, khamusi ri tshi humbela tshithu kha Mudzimu, ri humbela luthihi, u bva afho ri livhuwa Mudzimu nga phindulo nahone ra dzhia vhukando ha lutendo hu sumbedzaho u lavhelela hashu. Naho musi ri tshi laela sa mahosi ri amba nga lutendo, nahone ri lavhelela u vhona zwe ra amba zwi tshi itea, ri dovha ra dzula kha u bula lutendo hashu (Marko 11:23). Zwiṅwe zwifhinga ri nga tea u dovha ra ita mishumo na u amba u bula lutendo hashu u swika zwi tshi fhelela kha mupo.
4. **Ri rabela u ya nga Ipfi (1 Yohane 5:14):** Musi ri tshi rabela, ri fanela u guda u rabela nga Ipfi ḽa Mudzimu ngauri Ipfi ḽawe ndi lufuno lwawe. Katelani maṅwalo kha thabelo dzashu sa tsumbo: arali u tshi lwala u nga ri, “Khotsi ndi a U livhuwa ngauri nga ntho dza Yesu ndi fhola”. Musi u tshi rabela nga lutendo u ḓo wana phindulo tshifhinga tshoṱhe (Yohane 15:7 na 8).
5. **Ri rabela nga u bvela phanḓa (Luka 18:1):** Musi ri tshi rabela ri tea u bvela phanḓa. Ri ṱoḓa u bvela phanḓa ngauri zwi nga dzhia tshifhinga uri thabelo dzashu dzi dzumbululelwe kha mupo u bva kha vhupo ha muya. Nga tshifhinga itsho, ri fanela u dzula kha u bula lutendo hashu nahone ri thome u livhuwa Mudzimu nga phindulo naho dzi sa athu dzhumbululelwa. U bvela phanḓa hashu a si kha u humbela fhedzi fhedzi ndi kha u livhuwa na mishumo ya lutendo. Zwiṅwe zwifhinga ri fanela u rabela u swika ri tshi pfa mulalo na vhungoho kha muya uri zwo no itea. Heyi i itea nga maanḓa kha u lamulela. A si tshiga tsha u shaya lutendo, fhedzi u bvela phanḓa ndi tshiga tsha lutendo hashu kha maanḓa a Mudzimu na u pfesesa hashu vhupo ha muya.
6. **Ri rabela nga mbilu ya mbilu i re na mbilu ya u lindela (Vhaheberu 6:12):** Musi ri tshi rabela ri tea u vha na mbilu ya u lindela. Zwi nga itea nga zwiitisi zwi fhambanaho: Mudzimu u na tshifhinga tshawe tsha u khunyeledza zwe ra zwi rabela, kana zwi nga dzhia tshifhinga uri phindulo dzi bve kha vhupo ha muya dzi dzhene kha mupo, kana zwi nga dovha zwa dzhia tshifhinga tsha u fhaṱa lutendo lwashu u swika lwo vhewa kha vhukoni ha u ṱanganedza phindulo dzine ra dzi lavhelela. Mudzimu u a fha phindulo fhedzi ri na vhuḓifhinduleli ha u dzi ṱanganedza nga lutendo.
7. **Ri rabela nga tshivhindi:** Bivhili i ri ri fanela u rabela nga tshivhindi ngauri ri ḓivha vhukando hashu na Khotsi ashu, na pfanelo yashu ya u ṱanganedza phindulo (Vhaheberu 4:16). Ri dovha ra ḓivha uri u tama u ri fhindula ngauri u ri funa.

PFanelo DZASHU KHA THABELO: Ri fanela u rabela ri tshi pfesesa u luga hashu na vhushaka hashu na Mudzimu. Ri na pfanelo ya u ṱanganedza phindulo kha thabelo dzashu nga nṱhani ha vhushaka hashu na Mudzimu. Ri vhana vhawe vha vhasidzana na vharwa; ene ndi Khotsi ashu ane a ri funa nahone a ṱoḓa u ri fhindula musi ri tshi humbela. Zwino ri fanela u humbela kana u rabela nga lutendo, ri tshi ḓivha uri ri na pfanelo ya u ṱanganedza phindulo kha thabelo dzashu ngauri ri vhana vhawe. (Yohane 16:23, Vhaheberu 4:16) A ri faneli u rabela sa vhathu vhane vha sa ḓivhi Mudzimu. Yesu Khristo o ri renga heyi vhuimo ha u vha vhana vha Mudzimu nga malofha awe.

VHUKONI/VHUVHENDELELI KHA THABELO: A hu na mulayo une wa amba uri ri fanela u rabela ro dzula kana ro ima. Mutendi u fanela u ita zwe a pfa uri zwi mu fanela. Muṅwe a nga dzula fhasi, muṅwe a nga gwadama; muṅwe a nga ima, muṅwe a nga tshimbila, khamusi a tshimbila a tshi khou rabela, nahone muṅwe a nga lala fhasi. Fhedzi muṅwe a nga tshimbila a na ndivho ya u rabela musi a tshi tshimbila. Zwa ndeme ndi u vha na tshifhinga na Mudzimu, nahone thabelo dzashu dzoṱhe dzi fanela u itea nga tshiphirini na Mudzimu (Mateo 6:6-7).

MUZIKA KHA THABELO:U nga tamba muzika tshifhingani tshau tsha thabelo. U ita zwenezwo zwi nga u thusa u sedza kha Mudzimu nga u leluwa nahone zwi nga u thusa kha tshifhinga tshau tsha thendo na u gwadamela. Muzika u na ndeme khulu kha thabelo. Muzika u ri thusa u ḓikumedza kha Muya Mukhethwa.

U imisa zwanḓa kha thabelo: U imisa zwanḓa kha thabelo ndi zwa ndeme vhukuma. Ndi tshiga tsha u hulisa Mudzimu, u mu imisa kana u ḓiṋekedza. Ndi tshiga tshihulu kha Testamente Ntswa musi ri tshi rabela, u renda kana u gwadamela (1 Timotheo 2:8).

Ri nga rabela nga maṱo o vala kana o vulea. U vala maṱo ndi tshiga tsha lutendo tshine tsha sumbedza uri ri khou sedza kha Murena ane a sa vhonali, nahone u vala maṱo zwi ri thusa u mu sedza nga u leluwa.

THABELO YA MURENA:

Thabelo ya Murena i wanalaho kha Mateo 6:9-14, ine ya ri, “Khotsi ashu ane a ṱaḓulu…” ndi thabelo ye Yesu a i shumisa musi a kha ḽifhasi. Fhedzi iyi ndi thabelo ya Mulanga Mukale. Ndi tshifhinga he Yesu a vha a tshi khou lugisela Mulanga Muswa. A ri shumisi sa i tshi tou vha nga yeneyo ndila kha Mulanga Muswa, ngauri kha heyi thabelo, Yesu u ri muvhuso wa Mudzimu u tea u ḓa, ngeno kha Mulanga Muswa muvhuso wa Mudzimu wo no ḓa, nahone u ngomu ha mutendi. Ri nga dzhia milayo ine ya wanala kha heyi thabelo. Sa tsumbo, heyi thabelo i dzumbulula u ṱanganedza, u humbela, u rembula na zwiṅwe. Ri fanela u rabela ri tshi pfesesa uri ri nnyi na zwine ra vha nazwo kha Mulanga Muswa.

Thabelo ya Murena ya Mulanga Muswa ndi heyi ya Yohane 17:1-26; i dzumbulula zwine ra vha nazwo kha Mulanga Muswa nga u tenda kha Kristo, na zwine Khotsi a vha zwone kha riṋe.

U HANGWELA KHA THABELO (Marko 11:24):

Ri fanela u hangwela vhaṅwe sa Khotsi a tshi ri hangwela. Musi ri tshi rabela hu si na u hangwela vhaṅwe, a ri nga ṱanganedzi tshithu kha Mudzimu (Mateo 18:21-35). Arali ri sa hangweli, na riṋe ri nga si hangwelwe. (Gudani pfunzo ya u hangwela; ndo i ṱalusa nga vhuḓalo).

MUKOVHE WA THABELO

Mikovhe wa thabelo i na vhunzhi vhuhulu, kha ri sedze vhuṅwe vhuṱuku vhu tevhelaho:

1. I ita uri lufuno lwa Mudzimu lu khunyelele kha ḽifhasi sa zwe lu nga ṱaḓulu.
2. I thivhela mihumbulo ya Sathane nahone i ita uri maano awe a sa bvelele.
3. I tendela Mudzimu na vharuṅwa vhawe u shuma nga nḓila i khwaṱhaho. Tsumbo i wanala kha Mishumo 12, hune Petro a vhofhololwa nga maanḓa a thabelo ya u lamulela.
4. I bvisa mashudu na vhuthu ha Mudzimu kha riṋe.
5. U ya nga Yakobo 5, thabelo ya u lamulela i bvisa maanḓa mahulu kha riṋe, nahone musi ri tshi shuma nga lutendo, ri nga laula eneo maanḓa u itela vhuthu hashu na u ita uri lufuno lwa Mudzimu lu khunyelele kha ḽifhasi.
6. Thabelo i thusa u vhulaha mbilu ya u ḓihudza, u ḓidzhiela nṱha na mikhwa mivhi. Musi ri tshi sedza kha Mudzimu kha thabelo, ri shandukiswa ra fana nae, naho zwi tshi nga si vhonale nga u ṱavhanya. Nga tshifhinga tshilapfu, heyi u shandukiswa i a vhonala vhutshiloni hashu.

Ri nga vhona u shanduka kha riṋe nga tshifhinga, nga maanḓa kha mikhwa yo khetheaho. Heyi u shanduka i nga itea hu si na uri ri i humbele nga thabelo, ngauri u tou vha vhuhoneni ha Mudzimu hu na maanḓa mahulu kha riṋe nahone hu ri shandukisa uri ri vhe vho fanaho na Kristo.

1. **Thabelo ya thendo na u livhuwa i bvisa Mudzimu uri a shume nga maanḓa mahulu kha vhutshilo hashu sa zwe zwa itea musi a tshi vhofhololа Paulo na Silasi dzikhothoni, na musi a tshi kunda nndwa kha Isiraele na Khosi Yehoshafati hu si na u imisa banga. Hu na tsumbo nnzhi Bivhilini dzine dza sumbedza uri heyi thabelo yo ita uri Mudzimu a kunde maswina awe nahone a khandedze vhathu vhawe. Ndi ngazwo Bivhili i tshi ri musi ri tshi rabela, thabelo dzashu dzi fanela u dzulela u tshimbidzana na thendo na u livhuwa tshifhinga tshoṱhe, na u dzhiela nṱha zwoṱhe zwavhuḓi zwe Mudzimu a ri itela zwone kha tshifhinga tsho fhiraho (VhaFilipi 4:6-7).**

Musi ri tshi rabela, ri wana ndingo na ndila ya u livhiswa nga Mudzimu. Ri nga wana u pfesesa nahone ra vhona u khwiniswa ha nyimele dzi konḓaho. Zwithu zwi nga thoma u shanduka zwa ya kha vhudi. Nga maipfi a mangwe, ri nga amba uri ri ḓo vhona lufuno lwa Mudzimu lu zwavhuḓi lu tshi khou itea vhutshiloni hashu.

Arali u tshi ṱoḓa u pfesesa lufuno lwa Mudzimu kha nyimele kana u sa athu dzhia tsheo khulwane, u nga rabela wa humbela u livhiswa ngae. Nga murahu tevhela maga aya u vhudzisa khae na u ṱanganedza ndila yawe ya Mudzimu (Mateo 7:7):

1. Vhudzisa Mudzimu kha thabelo nga ha thaidzo.
2. **Dzula u si na sia;** u songo tendela vhupfiwa hau zwa u ita tsheo. Amba na Mudzimu u ri, "Khotsi, ndi ḓo ṱanganedza naho ndi mini tshine wa amba." Musi u tshi lindela phindulo yawe, mu rende nahone u dzule u tshi livhuwa hu si na u gungula. Vha mbilu ya u lindela.
3. **Thetshelesa Mudzimu kha muya wau:** Musi wo no dzula u si na sia, sedza tshilavhelelwa tsho khwaṱhaho tsha muya. Hezwi zwi nga vha tshiga tsha ndila ya Mudzimu, fhedzi u tea u dovha wa ṱoḓa vhuṱanzi vhuṅwe, ngauri zwiṱuṱuwedzi zwa mbilu yashu zwi nga ri xedza.
4. **U sedza nga Maṅwalo:** Linganisa tshilavhelelwa tshau na Maṅwalo. Vhonani uri tshi a tshimbidzana na Bivhili, nga maanḓa Testamente Ntswa, ngauri Mudzimu a nga si ambe zwo hanedzanaho na Ipfi ḽawe.
5. **U khwaṱhisedzwa nga nyimele:** Sedzani arali hu na vhuṱanzi kha nyimele dzau. Arali ndi lufuno lwa Mudzimu, u nga vhona miṋango i tshi vulea kana vhushaka ha vhukuma vhu tshi sumbedza hezwo.
6. **U ṱhogomela tshifhinga tsha Mudzimu**: Musi tshifhinga tsho fanelaho tsha u ita tshi tshi swika, u ḓo pfa mitshelo ya Muya, nga maanḓa dakalo na mulalo. Arali tshifhinga tshi sa athu swika, u nga pfa u sa aweli na u shaya mulalo.

Musi wo no wana hezwi zwithu zwa khwaṱhisedzo, tshimbila nga lutendo na vhungoho, u tshi tenda uri heyi ndi lufuno lwa Mudzimu kha iwe. U songo sedza nyimele dza nnḓa ngauri arali ndi lufuno lwa Mudzimu, zwoṯhe zwi ḓo vhuya zwa wela kha ndila nga tshifhinga tsho teaho.

Arali u tshi ṱoḓa ndila ya u livhiswa, zwi nga ḓa nga bono, miloro, vhuporofita, kana u dzumbululelwa zwiṅwe. Mudzimu u ri livhisa nga mbilu yo vhofholowaho nahone ha ri kombetshedzi. Arali wa pfa u tshi tsikeledzwa, u tshi kombetshedzwa kana wa pfa u tshi ofha wa vhona unga a u na khetho, hezwo zwi nga vha zwi tshi khou itwa nga diabolo. Diabolo u shumisa u kombetshedza na u shumisa maano a u xedza nahone u funa u ita uri zwi vhonale unga ndi Mudzimu ane a khou u livhisa. Fhedzi musi Mudzimu a tshi ri livhisa, u ita nga mulalo na dakalo, hu si na u kombetshedzwa kana u tsikeledzwa kana u phadisana.

1. **Maano a Mudzimu:** Musi Mudzimu o no u tendela u ita zwe wa humbela, mu vhudzise nga ha maano a u zwi khunyeledza. Zwiṅwe zwifhinga Mudzimu u dzumbulula pulane yawe nga ndila dzi sa lavheleliwi, sa zwe zwa itea musi Vhaisiraele vha tshi tshimbila u mona na mbondo dza Yeriko luraru na luraru. Vhaḓi lugise u dzhia vhukando ho teaho u ya nga maano ane a a sumbedza. Arali hu si na maano o khetheaho, u fanela u ita zwine zwa vhonala zwi zwavhuḓi kha iwe u tshi shumisa maanḓa au oṯhe na vhukoni hau.

FHELO ḼA TSHIPHIRI (Mateo 6:5-7)

Murena Yesu o ri gudisa uri mutendi muṅwe na muṅwe u fanela u vha na tshifhinga tsha ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe hune a fhedza tshifhinga e eṯhe na Mudzimu nga tshiphirini. Hezwi zwi vhidzwa fhethu ha tshiphirini. Ri khou ṱuṱuwedza uri u fhedze awara nthihi ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe na Mudzimu.

Kha heḽi fhethu ha tshiphirini, u nga rabela dziṅwe na dziṅwe thabelo dzoṯhe dze ra amba nga hazwo u bva mathomoni. Fhedzi vhanzhi ha thabelo dzau dzi fanela u vha nga ndimi dzi sa ḓivhei na vhuporofita. Kha fhethu ha tshiphirini ndi hune wa vhudza Mudzimu zwoṯhe, hu katelwa na zwine zwa u konḓela kana zwine zwa sa dzuli zwavhuḓi kha iwe. U vha woṯhe wo vulea tshoṯhe phanḓa ha Mudzimu kha fhethu ha tshiphirini.

TSHIFHINGA TSHA U DZHENA VHUTSHINI HA TSHIPHIRI

Zwiṅwe zwifhinga mutendi u fanela u dzhia ḓuvha, maḓuvha, mavhili kana na maḓuvha manzhi a tshi bva kha vhathu, a tshi fhedza tshifhinga na Murena fhethu ha tshiphirini. Heya tshifhinga i vhidzwa u ri retreat. Nga tshifhinga itshi u fanela u fhedza tshifhinga na Murena nahone u ite u ḓiṱolisisa nga nḓila ya mbilu i ḓiṱukufhadzaho, u sendela phanḓa ha Murena nga u ḓiṱukufhadza nahone u mu humbele thuso hune wa i ṱoḓa hone. Heyi tshifhinga ndi ya ndeme vhukuma kha mutendi nahone i a ṱoḓea. Ndi ya ndeme kha lwendo lwashu na Murena. U nga ita retreat u sa athu vha muthu muthihi, muṱa kana vhathu vhanzhi vha vhatendi.

VHUTSHILO HO THEWAHO KHA BIVHILI (Vakolosa 3:16-17, Yoshua 1:8) (U tshila nga Ipfi):

Ipfi ḽa Mudzimu ḽi fananiswa na vhurotho, ndi ngani? Ndi ngauri ri ṱoḓa vhurotho ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe kha vhutshilo hashu, nahone mutendi u fanela u vha na vhutshilo ha u elekanya nga Ipfi ḽa Mudzimu ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe. Ha nga sokou vhala Bivhili luthihi a ri o no fhela. U fanela u vha na fhethu ha tshiphirini hune a kona u guda na u elekanya nga ha Ipfi ḽa Mudzimu nahone a guda u amba nga

mulomo wawe nga u ita u bula lutendo.Nga tshifhinga tsha u elekanya nga Ipfi, mutendi u fanela u vha na bugu na peni hune a ḓo ṅwala zwidzumbululo zwine zwa mu ḓela nga Muya Mukhethwa. U dovha a fanela u shumisa mivhala yo fhambanaho u talela Bivhili yawe, sa zwe zwa ṱalutshedzwa kha pfunzo ya vhana vha Mudzimu. U fanela u fhedza Testamente Ntswa na ya Kale lu vhalaho arali a tshi ṱoḓa u aluwa kha Mudzimu. Fhedzi arali a sa athu fhedza Ntswa, zwo khwine u thoma u i fhedza u vhalaho u fhira u ya kha ya Kale.

U bva afho u fanela u wana tshifhinga tsha u vhala bugu dza vhathu vhane vha tshila nga u fulufhedzea kha Mudzimu, na u vha thetshelesa kana u vha lavhelesa. Fhedzi u fanela u ṱhogomela u sa tenda pfunzo dzoṱhe, fhedzi u dzhiela nṱha arali dzi tshi elana na Testamente Ntswa ya Bivhili. Nga u ita hezwi; mutendi u ḓo dzula o ḓala mulilo wa Murena nahone a bvela phanḓa nae.

Bivhili yo kuvhanganyiwa hani

Bivhili i katela bugu na maṅwalo manzhi o ṅwaliwaho nga vhathu vha fhiraho 40 vhane vha bva kha vhutshilo ho fhambanaho. Vhaṅwe vho vha vhe mahosi, vhaṅwe vho vha vhe vhariḓi, vhaṅwe vhe vhaporofita ngeno vhaṅwe vhe vhavhusi na vhaṅwe. Bivhili yo ṅwaliwa nga tshifhinga tsha miṅwaha i fhiraho 1500.Nga murahu, aya maṅwalo na bugu dzo kuvhanganywa zwa itwa bugu nthihi. Bivhili ndi Ipfi ḽa Mudzimu ḽo ṅwaliwaho fhasi kha maphepha u itela u ri thusa (2 Timotheo 3:16-17). Bivhili i na bugu dza 66 dzoṱhe. Dza 39 dzi kha Testamente Kale, nahone dza 27 dzi kha Testamente Ntswa.

VHUTSHILO HA U DZIMA ZWIḼIWA (Mateo 9:10-15)

Kha hedzi ndimana, Yesu u ri vhafunziwa vhawe vha ḓo dzima zwiḽiwa musi o no dzhielwa kule navho ngauri nga tshenetsho tshifhinga vha ḓo vha na vhushaka nae nga kha muya wavho wo vusuludzwaho wa muthu nahone Ene u ḓo dovha a vha shumela nga Muya Mukhethwa. Ngauralo u dzima zwiḽiwa zwi ri thusa u vha na ndavha na Muya Mukhethwa, u kunda ṋama yashu, na u vha na u ṱhogomela ha muya ho khwaṱhaho.

U dzima zwiḽiwa ndi mini?: U dzima zwiḽiwa ndi u ḓithivhela kha zwiṅwe zwithu zwa vhutshilo hashu ha mupo u itela u ḓiṋekedza kha Mudzimu. Heyi mvelele i bva kha u pfesesa uri muthu ndi muya, nahone zwiṅwe zwifhinga ṋama i nga kunda muya arali ya fhindulelwa zwinzhi u fhira muya. Nga u pfesesa uri Mudzimu ndi Muya nahone na iwe u muya, nahone Mudzimu u shuma na muthu wa muya, ri ḓithivhela kha zwithu zwa mupo u itela u sedza kha muya washu.U dzima zwiḽiwa ha zwi tou vha ha zwiḽiwa fhedzi, naho u dzima zwiḽiwa zwi tshi ḓivhea vhukuma. Muthu a nga dzima kha tshithu naho tshi tshifhio tshine tsha mu kwama vhutshiloni, hu si zwiḽiwa fhedzi. Sa tsumbo: u dzima kha u eḓela, thelevishini, vhudzekani kha vhavhingani, kana u ḓishumisa nga nḓila ya u ḓi khavhisa na zwiṅwe.U dzima zwiḽiwa a zwi shanduli Mudzimu kana u mu kombetshedza u ita tshithu, fhedzi zwi thusa muthu u vha kha vhuimo ho teaho ha vhushaka hawe na Mudzimu.

U dzima zwiḽiwa zwi tshimbidzana na thabelo na u ḓiṋekedza kha Mudzimu.
U dzima zwiḽiwa zwi nga thusa mutendi nga ndila dzi tevhelaho:

1. U imisa vhukando ha muya hezwi zwi ri thusa u vha na vhushaka ho khwaṱhaho na Mudzimu nahone ra mu pfesesa nga u leluwa.
2. U vhea ṋama fhasi ha muya u dzima zwi thusa uri ṋama i tendele u livhiswa nga muya nahone i si vhe yone i laulaho vhutshilo hashu.
3. U bvisa maanḓa a Muya Mukhethwa ane a dzula ngomu hashu nga nḓila yo fhelelaho u swika ri tshi kona u shandukisa nyimele dzoṱhe dzine ra tea u dzi shandula (Marko 9:28-29).
4. U dzima zwiḽiwa a zwi ri ṋei maanḓa fhedzi zwi ri thusa u bvisa maanḓa e ra no ṋewa nga vhuthu ha Mudzimu. Muya Mukhethwa ndi maanḓa a Mudzimu ngomu hashu. Heyi i amba uri u dzima zwi thusa u imisa vhukando ha muya washu nahone ri kona u bvisa maanḓa a Mudzimu nga u fhelelaho musi muya washu wo no imiswa.
5. U dzima zwiḽiwa zwi dovha zwa vha na vhusevhedzi kha mivhili yashu ngauri musi ri tshi nwa maḓi o kuna fhedzi hu si na zwiḽiwa muvhili washu u kona u ḓiṱanzwa na u bvisa maṱhupho nga nḓila i leluwaho.

Ndi mini zwine mutendi a nga zwi itela u ḓidzima zwiḽiwa? (1) U ḓidzima zwiḽiwa zwi vha vhukati ha mutendi na Mudzimu, nga nnḓa ha musi hu u ḓidzima zwiḽiwa na tshigwada tshihulwane tsha vhathu. **(2)** Mutendi a nga ḓidzima zwiḽiwa nga tshiitisi tshiṅwe na tshiṅwe tshine a tshi nanga. Zwi nga vha u khwaṱhisa vhushaka hawe na Mudzimu, Zwi nga vha u rabelela thaidzo iṅwe nga nḓila yo khetheaho, zwi nga vha tshifhinga tsha u rembuluwa na u ḓiṱukufhadza, zwi nga vha tshifhinga tsha u luvha hu tshi tevhedzwa nga u ḓidzima zwiḽiwa (u shumela Murena) (Mishumo 13:2-4) kana tshiitisi tshiṅwe na tshiṅwe kana zwiitisi zwinzhi nga tshifhinga tshithihi. **(3)** Vhatendi vha nga ḓidzima zwiḽiwa sa tshigwada, nahone vha rabela nga vhuthihi na u

tendelana, vha rabelela tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha vha lufuno lwa Mudzimu. **(4)** Vha nga ḓidzima zwiḽiwa sa muṱa, khonani, kana vhatendi vhavhili fhedzi kana vhanzhi vha tshi rabelela tshithu tshiṅwe.

Zwivhumbeo zwa u ḓidzima zwiḽiwa: (1) U ḓidzima zwiḽiwa ho omaho: Hezwi ndi musi mutendi a tshi ḓidzima zwiḽiwa na maḓi lwa tshifhinga tshiṅwe. Zwi na khombo uri yeneyi mbilu ya u ḓidzima zwiḽiwa i fhire maḓuvha mararu ngauri nga murahu ha maḓuvha mararu muvhili u thoma u mona maḓi ane a vha khawo nahone hezwi zwi nga netisa muvhili. **(2)** U ḓidzima zwiḽiwa hu si na zwiḽiwa fhedzi hu na maḓi: Hezwi ndi musi mutendi a tshi ḓidzima zwiḽiwa, fhedzi a tshi nwa maḓi. **(3)** U ḓidzima zwiḽiwa hu si na zwiṅwe zwiḽiwa nga nnḓa ha mitshelo: **Hezwi ndi musi mutendi a tshi ḽa mitshelo fhedzi hu si na ṋama na zwiṅwe zwiḽiwa. (4) Mutendi a nga ita lushaka lwawe lwa u ḓidzima zwiḽiwa na tshifhinga tshalwo, hezwi zwi vha vhukati ha Mudzimu na ene**:

Tsumbo: muthu a nga shumisa tshinwiwa fhedzi lwa maḓuvha mararu, muthu a nga ḓidzima muṋo kana swigiri vhege yoṱhe, muṅwe a nga ḽa miroho fhedzi. Fhedzi u ḓidzima zwiḽiwa hu tea u kwama ṋama yau; a u nga ḓidzimi kha tshithu tshine tsha sa u kwame.

Vhuṱali kha u ḓidzima zwiḽiwa: Mutendi u tea u vha na vhuṱali musi a tshi ḓidzima zwiḽiwa. Ha tei u lingedza u ḓidzima zwiḽiwa lwa tshifhinga tshilapfu musi a sa athu u zwi ḓowela nahone lutendo lwawe lu tshi kha ḓi vha lu fhasisa. Ha tei u ḓidzima zwiḽiwa musi a tshi khou nwa mishonga ine ya ṱoḓa uri a ḽe zwiḽiwa. Zwi khwine uri mutendi a vhudzise mufunzi wawe kana murangaphanḓa wawe musi a tshi khou pulana u ḓidzima zwiḽiwa lwa tshifhinga tshilapfu, nga maanḓa arali e muswa kha zwithu zwa muya, uri a wane nyeletshedzo yo teaho. Mutendi u tea u nanga tshifhinga tshine a sa ḓo vha o farakanea ngatsho uri a ḓi ṋee tshifhinga na Mudzimu kha u ḓidzima zwiḽiwa hawe nga Ipfi na thabelo na zwiṅwe zwithu zwa ndeme zwine zwa fhaṱa muya wa muthu.

Ri ḓidzima hani zwiḽiwa (Mateo 6:16-19): u ḓidzima zwiḽiwa ndi tshiphiri vhukati ha mutendi na Mudzimu. Mutendi u tea u vha o kunaho nahone o ḓilugiseaho zwavhuḓi uri zwi si vhonale uri u khou ḓidzima zwiḽiwa. A zwi ambi uri zwo khakhea arali vhathu vha tshi wana uri u khou ḓidzima zwiḽiwa, fhedzi ha tei u ḓikukumusa uri u khou ḓidzima zwiḽiwa unga ndi mukhethwa u fhira vhaṅwe.

Mudzimu u ṱoḓa ri tshi tshila vhutshilo ha u ḓidzima zwiḽiwa: Hezwi zwi amba uri Mudzimu ha ṱoḓi uri u ḓidzima zwiḽiwa hu vhe tshithu tshine ra tshi ita nga zwiṱuku, fhedzi ri tea u tshila ṋama yo vhewa fhasi ha muya, nga u dzula ri na vhutshilo ha thabelo na Ipfi, ṋama i ḓo dzula yo vhewa fhasi ha muya. Zwi ḓo vha vhuṱali u ḓidzima zwiḽiwa vhege iṅwe na iṅwe, naho hu ḓuvha ḽithihi fhedzi, kana tshipiḓa tsha ḓuvha fhedzi fhedzi nga zwiṅwe zwifhinga ri tea u ḓidzima zwiḽiwa lwa zwifhinga zwilapfu ri tshi rabela na u luvha nga nḓila yo khetheaho. Nga nnḓa ha zwenezwo, ri ḓidzima zwiḽiwa musi Muya Mukhethwa u tshi ri ranga phanḓa na u ri livhisa. Hovhu ndi vhutshilo ha u ḓidzima zwiḽiwa. U songo tendela tshithu tshiṅwe na tshiṅwe tsha ṋama tshi tshi vhusa vhutshilo hau. Tshila nga Muya, nahone u tshimbile nga Muya. **Thabelo, Ipfi na u ḓidzima zwiḽiwa zwi tshimbidzana. Hezwi ndi u ḓikumedza hashu kha Mulanga Muswa.**

AGAPE

Hetshi ngudo ndi nga ha lufuno lwa Mudzimu lune lwa ḓivhiwa sa Agape. Musi ri sa athu u sedza kha Agape, kha ri thome nga u sedza dziṅwe nḓila dza lufuno. Madzina aya o thoma kha luambo lwa Tshigerika.

STORGE: Heli ndi lufuno vhukati ha miraḓo ya muṱa, sa vhushaka vhukati ha vhabebi na vhana.
PHILIA: Hezwi zwi amba lufuno vhukati ha khonani, mashaka, na vhatendi nga navho.
PHILAUTIA: Hezwi zwi amba u ḓifuna.
EROS: Heli ndi lufuno lune lwa pfiwa na u sumbedzwa vhukati ha vhafunani, lu tshi katela mavhonele a zwa vhudzekani, a mivhili na a vhufunani.
AGAPE: Heli lu anzela u vhidzwa uri ndi "lushaka lwa lufuno lwa Mudzimu," Agape ndi lufuno lune Mudzimu a ri funa ngalwo nahone lune a lu shela mbiluni dzashu nga Muya Mukhethwa lune lwa ri konisa u funa hu si na zwipikwa. Ri ḓo livhisa ṱhogomelo kha lufuno lwa Agape kha yeneyi ngudo.

Muthihi na muthihi wa vhatendi u wana lufuno lwa Agape musi a tshi bebwa hafhu; lu vha tshipiḓa tsha mvelo yawe ya muya, ine ya vha mvelo ya Mudzimu kha ene (Vharoma 5:5). Lu vha tshipiḓa tsha mitshelo ya Muya ngomu kha muya wa mutendi. U itela u aluwa kha lufuno helu, vhatendi vha tea u nanga u tshimbila kha lufuno tshifhinga tshoṱhe ngauri lu hone lutoho nga ngomu havho.

U ya nga (1 Vhakorinta 13:1-4), lufuno lwa Agape lu nṱha kha nḓila ya Mudzimu ya u vhea zwithu phanḓa, na kha muvhuso wawe, ngauri na lutendo lwashu lu shuma nga lufuno (Vhagalata 5:6).

VHUPFIWA HA AGAPE
(1 Vhakorinta 13:1-13)

1. Agape ndi lufuno lune Mudzimu ene muṋe a funa ngalwo; ndi tshipiḓa tsha mvelo Yawe na u vha Hawe.
2. Agape i na mbilu yo lindelaho: Vhane vha tshimbila kha Agape vha lindela vhaṅwe na vhutshilo.
3. Agape i na mbilu ya vhuthu: Vhane vha tshimbila kha Agape vha sumbedza vhuthu na u pfela vhavhili vhane vha vha na vhutshilo navho.
4. Agape a i na vivho: Vhane vha tshimbila kha Agape vha vhea phanḓa zwavhuḓi zwa vhaṅwe nahone a vha tswiwi nga vivho (Vhafilipi 2:3).
5. Agape a i ḓiṱoḓi kana u ḓiṱakula: Vhane vha tshimbila kha Agape vha ḓiṱukufhadza nahone vha tama uri vhaṅwe vha bvele phanḓa.
6. Agape a i sumbedzi vhukhakhi ha mikhwa: Vhathu vhane vha tshimbila kha Agape vha a ṱhonifha nahone a vha shumisi vhaṅwe nga vhufhura. Vha amba nga vhuthu nahone vha furalela vhengo kana u ḓihudza, nahone vha na mikhwa yavhuḓi.
7. Agape a i ḓiṱoḓeli yone fhedzi: Vhane vha tshimbila kha Agape vha humbula nga vhaṅwe nahone vha vha thusa u bvelela. A vha vhuyi vhukati ha u ḓiṱoḓela fhedzi.
8. Agape a i sinyuwi nga u leluwa: muthu ane a tshimbila kha Agape a a si dzule o sinyuwaho lwa tshifhinga tshilapfu naho a tshi nga vha o sinyuwaho zwone, nahone a nga sinyuwi nga u leluwa (Vhaefesa 4:26-27).
9. Agape a i fari mbilu: muthu ane a tshimbila kha Agape a nga si vhe na mbilu ya u sa hangwela kana u fara mbiluni.
10. Agape a i takaleli vhuvhi: vhane vha tshimbila kha Agape vha sumbedza khathutshelo nahone a vha takaleli zwi si zwavhuḓi kana vhutshinyi.
11. Agape i takalela ngoho: vhane vha tshimbila kha Agape vha takalela u luga na ngoho, vha tshi ita vhungoho uri a vha tshili nga u fhura kana u fhurwa.
12. Agape i konisa u kondelela na u dzumba zwinzhi: vhane vha tshimbila kha Agape vha tikedza vhaṅwe kha vhushayi havho; vha lavhelesa kha u kona havho u shanduka nahone vha dzumba vhukhakhi havho vha tshi vha thusa nga tshiphiri na lufuno. A vha takaleli u sumbedza vhukhakhi ha vhaṅwe kana u vha shonisa phanḓa ha vhathu.
13. Agape i tenda zwoṯhe: vhathu vhane vha tshimbila kha Agape vha fulufhela maanḓa a Mudzimu a u shandula vhutshilo havho na vhaṅwe uri vha vhe zwine Mudzimu a ṱoḓa uri vha vhe zwone. Vha tenda uri vhaṅwe vha nga vhuyelela kha vhutshilo havhuḓi kha Mudzimu.
14. Agape i fulufhela zwoṯhe: muthu ane a tshimbila kha Agape u tenda nga mbilu yo khwaṯhaho uri vhathu vha ḓo shanduka vha vhe khwine. U dzula e na fulufhelo naho hu tshi vha na tshifhinga tsha vhuleme ngauri u tenda kha u fulufhedzea ha Mudzimu.
15. Agape i dzumba vhukhakhi vhunzhi (1 Petro 4:8): muthu ane a tshimbila kha Agape a i sumbedzi vhukhakhi ha vhaṅwe nga u vha kwengweledza kana u vha haṱula, fhedzi u vha thusa nga lufuno na u ḓiṱukufhadza nga tshiphiri.
16. Agape ndi ya lini na lini. Maano a muya, vhuporofita na nyambo dza dziṅwe nyambo zwi ḓo fhela ḓuvha ḽithihi, fhedzi Agape i ḓo dzula i hone tshoṯhe. I imela u fhelela ha Mudzimu na u ḓivhonadza Hawe hu tshi khou bvelela nga ho fhelelaho.

Muthu o aluwoho kha lutendo u vhonala nga maanḓa a u tshila kha Agape, hu si fhedzi nga zwifhiwa zwa muya zwawe. Lutendo, fulufhelo na Agape zwi ḓo dzula zwoṯhe, fhedzi khulwane kha hezwi ndi Agape (1 Vhakorinta 13:13).

MISHUMO YA AGAPE

1. **Agape i a ṋea (Yohane 3:16):** Muthu ane a tshila kha Agape u vha muthu ane a ṋea nga mvelo, ngauri lufuno lu a ṋea hu si na u khauledzwa. Mudzimu ndi tsumbo yashu yo fhelelaho, ngauri Ene o ri ṋea Murwa wawe muthihi fhedzi nga nṱhani ha Agape.
2. **Agape i a ṋea nga u ḓikumedza na nga u ḓiṋekedza:** Lufuno lwo fhelelaho lu vhonala nga u ṋea hu tshi katelwa na u ḓiṋekedza hu si na u shanduka. Ri zwi vhona kha Mudzimu o ri ṋeaho Murwa wawe muthihi fhedzi, na kha Yesu Kristo we a ḓiṋekedza nga nṱhani ha zwivhi zwashu (Vharoma 8:31-33).
3. Agape i ri ṱuṱuwedza u pfa Ipfi ḽa Yesu Kristo na u ḽi thetshelesa (Yohane 14:15-31).
4. Agape i ri ṱuṱuwedza u funa na u thusa vhaṅwe (1 Yohane 3:17).
5. Agape i vha maanḓa makhulu ane a ri ṱuṱuwedza u funa na u shumela Mudzimu na vhaṅwe.
6. **Vhuṱali hashu hu sumbedza lufuno lwashu kha Mudzimu:** Ri sumbedza lufuno kha Mudzimu nga u funa vhaṅwe (1 Yohane 4:20).
7. **Fulufhelo kha Agape:** Lufuno lwo fhelelaho lu bvisa nyofho, lu ri ṋea tshivhindi phanḓa ha Yesu (1 Yohane 4:16-17, 4:18). Ḓuvha ḽiṅwe ri ḓo ima ri na tshivhindi na fulufhelo phanḓa ha Yesu ri tshi ḓivha uri ro tshila kha Agape.
8. **Agape i hangwela nga u leluwa:** vhane vha tshimbila kha Agape vha hangwela nga u leluwa nahone vha hangwa vhukhakhi ha vhaṅwe.

MULAYO MUHULWANE WA YESU KRISTO
Mulayo wa u thoma ndi u ri: Funani Mudzimu nga mbilu yoṯhe, nga muya, nga muhumbulo, na nga maanḓa.

U funa Mudzimu nga mbilu dzashu dzoṯhe zwi amba u mu funa nga muya washu, zwine zwa amba u mu funa nga mbilu ya vhukuma ya vhutshilo hashu. Hezwi zwi katela u mu shumela na u thetshelesa Ipfi ḽawe.

U funa Mudzimu nga muhumbulo kana muya zwi amba u mu funa nga maḓipfele ashu, mbilu ya lufuno, na muhumbulo washu. Hezwi zwi katela u takalela Mudzimu na mushumo wawe. Ri mu funa nga maanḓa oṱhe a muhumbulo washu.

U funa Mudzimu nga maanḓa ashu oṱhe zwi amba u mu funa na u mu hulisa nga thundu dzashu na mushumo wa zwanḓa zwashu. Hezwi zwi katela u mu funa nga zwifhiwa zwashu, tshelede, na zwishumiswa zwashu, ri tshi zwi shumisa kha zwine a ṱoḓa.

Mulayo wa vhuvhili: Funani vhaṅwe sa zwe Yesu a ri funa zwone na sa zwe ra ḓi funa zwone (Yohane 13:34-35). Hezwi zwi amba uri ri ite kha vhaṅwe zwine ra tama uri vha ri ite zwone. Hezwi zwi bvisa vhuḓiṱoḓeli hoṱhe kha riṋe.

Agape i fhedzisa Mulayo wa Mudzimu nga ho fhelelaho: lufuno lwa Agape lu akhamisa nahone lu khunyeledza milayo yoṱhe ya Mudzimu (Vharoma 13:8-10).

U tshimbila hani kha lufuno lwa Agape nga nḓila i bvelelaho:

1. Ḓivhani uri Agape i hone ngomu haṋu yo no no shelwa mbiluni dzashu nga Muya Mukhethwa.
2. Nange nga mbilu u tshimbila kha lufuno na u lu sumbedza kha vhaṅwe.
3. Tshimbilani kha Agape nga lutendo. Hezwi zwi amba uri ni tshimbile kha Agape ngauri Mudzimu u ri laya uri ri ite zwenezwo.
4. Fhedzani tshifhinga tshinzhi na Mudzimu tshifhinga tshoṱhe. Musi ni tshi fhedza tshifhinga na Mudzimu, ni ḓo kona u tshimbila kha lufuno na u lu sumbedza kha vhaṅwe, ngauri vhushaka Hawe hu ḓo ni kwama.

Ni dzule ni tshi vhea lufuno lwa Agape phanḓa kha vhushaka hoṱhe. Kha u tshimbila hashu na Mudzimu, na kha u tshimbila hashu na miṱa yashu na khonani, na na vhatsinda, ri tea u lingedza u tshimbila kha lufuno lwa Agape ngauri hezwi ndi zwine zwa takadza Mudzimu Khotsi ashu.

FULUFHELO

(1 Vhakorinta 13:13)

Bivhili i amba uri lutendo, fulufhelo, na lufuno zwi ḓo dzula lini na lini. Ro no no amba nga ha lutendo na lufuno kha ngudo dzo fhiraho, zwino ri ḓo livhisa ṱhogomelo kha fulufhelo—zwine ḽa vha zwone na zwilapfu zwaḽo.

Fulufhelo ḽi elana na lutendo fhedzi ḽi shuma nga nḓila yo fhambanaho: lutendo lwo thewa kha tshifhinga tsho fhiraho na tshino tshifhinga, ngeno fulufhelo ḽi tshi sedza phanḓa kha tshifhinga tshi ḓaho.

Fulufhelo ndi u vha na vhuṱanzi na fulufhelo ḽo fhelelaho uri zwoṱhe zwe Mudzimu a ri fulufhedzisa zwi ḓo ḓa zwa khunyelela. Ḽi ṱuṱuwedzwa nga Ipfi ḽa Mudzimu na mvelo Yawe ya u fulufhedzea. Sa tsumbo, humbulani nga ha khotsi ane a fulufhedzisa ṅwana wawe uri ḓuvha ḽi tevhelaho vha ḓo ya tshitolo u renga zwiambaro zwiswa na zwitukana. Ṅwana u takala ngauri u tenda Ipfi ḽa khotsi awe, zwine zwa mu fha dakalo na mulalo nga tshenetsho tshifhinga (hezwi ndi lutendo). Nga murahu u vha na fulufhelo uri matshelo (tshifhinga tshi ḓaho), khotsi awe u ḓo mu isa tshitolo u itela u khunyeledza tshenetsho tshifhulufhedziso. Hezwi ndi fulufhelo.

Kha ri sedze dziṅwe dza Maṅwalo ane a amba nga ha fulufhelo na na tsumbo dzaḽo:

1. Yesu Kristo u ḓo vhuya u ṱanganedza kereke (Nzumbululo 1:7).
2. Mivhili yashu i ḓo vuswa hafhu (1 Vhakorinta 15:35-58).
3. Mivhili yashu i ḓo shandukiswa u fana na muthu wa Yesu Kristo, nahone ri ḓo fheliswa tshoṱhe kha tshivhi kha mivhili yashu (Vharoma 8:32, Vhafilipi 3:21).
4. Ḓuvha ḽiṅwe ri ḓo vha na Murena lwa lini na lini (1 Vhathesalonika 4:17).
5. Ri ḓo dovha ra vhuedzedzwa na vhafunwa hashu vhe vha no no fhira.
6. Yeremia 29:11-14 i ri vhudza uri Mudzimu u na dzano ḽa u ri fha vhumatshelo ha fulufhelo na u bvelela.

Hu na fulufhedziso dzinnzhi kha Ipfi ḽa Mudzimu malugana na zwe zwa ḓo itea kha riṋe nga tshifhinga tshi ḓaho.

Maṅwalo aya oṱhe a ri khwaṱhisedza nga ha vhumatshelo havhuḓi sa vhatendi. A ri koni u kunga kana u shandukisa tshifhinga tsha hezwi zwithu u itea, fhedzi ri farelela kha fulufhelo uri zwi ḓo bvelela nga tshifhinga tsha Mudzimu tsho nangiwaho.

DZINDEME/KHULISO YA FULUFHELO

1. Fulufhelo ḽi ri ṋea maanḓa na dakalo: Ri wana maanḓa na dakalo kha u ḓivha uri vhumatshelo hashu ndi havhuḓi.

2. Fulufhelo ḽi na ndeme na kha vhutshilo ha zwino: Mudzimu o ri ṋea fulufhelo ḽa vhumatshelo havhuḓi (Yeremia 29:11-14). Naho lutendo lu tshi shuma kha tshino tshifhinga nga Ipfi ḽa Mudzimu na u dzumbululwa nga Muya Mukhethwa, ri na fulufhelo ḽa vhumatshelo hashu naho hu tshi nga vha hu sa ḓivhalei. Ri fulufhela uri Mudzimu u khou shuma zwoṱhe u ri itela zwavhuḓi ngauri ri mu funa nahone Ene u ri funa.

(a) Fulufhelo ḽi ri fha maanḓa a u livhana na ḓuvha ḽiṅwe na ḽiṅwe nga tshivhindi, ri tshi ḓivha uri Mudzimu u khou ri livhisa kha u khunyelela ha zwine a ri vhidzela zwone, naho ri tshi khou fhira kha vhuleme.
(b) Fulufhelo ḽi ri fha mbilu ya mulalo na u awela. Ri nga si vhe na phindulo dza nga u ṱavhanya kha thaidzo dzashu, fhedzi ri fulufhela uri zwoṱhe zwi ḓo luga kha vhumatshelo ngauri vhuhone ha Mudzimu vhutshiloni hashu.
(c) Fulufhelo ḽi ri ṋea maanḓa a mivhili na a muhumbulo musi ri tshi vhona nga phanḓa u kunda ha nyimele dzashu dza zwino nahone ri tshi lindela vhumatshelo havhuḓi nga thuso ya Mudzimu..

3. Vhathu vhanzhi vhane vha si pfesese nḓila ine lutendo lwa shuma ngayo vha farwa nga fulufhelo u swika vha tshi wana fhethu hune vha nga wana thuso nahone vha funzwa nḓila yo teaho ya u tshimbila nga lutendo. Sa tsumbo, muthu a lwalaho ane a pfa mafhungo a uri vhaṅwe vho fhodzwa a nga thoma u vha na fulufhelo ḽa u fhodzwa hawe, zwine zwa mu isa uri a ṱoḓe thuso kha kereke hune a funzwa nga ha lutendo. Hetshi tshiteṅwa tshi nga thoma lwendo lwawe lwa u fhola nahone zwa shandukisa vhutshilo hawe.

KHOMBO DZA U XEDZA FULUFHELO

1. Vhathu vhane vha si na fulufhelo vha anzela u neta mbilu na u vha na vhutungu ha muhumbulo, nahone vha nga thoma u humbula u ḓivha vhutshilo havho.
2. Vhane vha shaya fulufhelo vha anzela u vhona vhutshilo nga nḓila i si yavhuḓi.
3. Vhathu vhane vha si na fulufhelo vha nga xedza lutendo lwavho.
4. Vhutshilo vhu nga vhonala hu si na ndeme kha vhane vha shaya fulufhelo, zwa vha ita uri vha vhe na vhuthithisi kha zwivhuya kana zwivhi zwi si zwavhuḓi zwi bvaho kha vhaṅwe. Vha xedza maanḓa a u hanedza milingo.
5. Zwithu zwivhi zwinzhi zwi nga itea kha vhane vha xedza fulufhelo.

Naho fulufhelo ḽi na ndeme, a ḽi shandukisi nyimele. Fulufhelo ḽi nga livhisa vhathu u swika vha tshi funzwa nga ha lutendo. Ndi lutendo lune lwa shandukisa nyimele kha ḽifhasi. Nga zwenezwo, vhathu vha tea u funzwa lutendo, u amba zwavhuḓi na u ḓivhadza Ipfi ḽa Mudzimu, u ita mishumo ya lutendo na u sumbedza u livhuwa na u livhuha Mudzimu—naho nyimele dzavho dzi sa athu u shanduka (sedzani ngudo nga ha lutendo u itela u pfesesa lutendo lwa lushaka lwa Mudzimu nga vhuḓalo).

Dziṅwe ṱhanzi dza Maṅwalo dzine dza amba nga ha fulufhelo na dzinndeme/ndeme dzaḽo dzi katela Yesaya 40:31, Mixa 7:7, Vharoma 5:3-4, Vharoma 15:13, 1 Vhakorinta 13:13, Yeremia 29:11, Vharoma 12:12, Vhaheberu 11:1, Vharoma 8:24-25, 1 Petro 1:3, na dziṅwe.

VHURANGAPHANḒA NA U THETSHELELA

Muvhuso wa Mudzimu u na vhurangaphanḓa. Mudzimu o vhea vhaṅwe vhathu uri vha vhe nṱha ha vhaṅwe. Zwoṱhe kha muvhuso Wawe zwi na milayo ya nḓila ya u shumisa zwithu, u thoma ṱaḓulu u swika kha kereke ya fhano shangoni, na kha miṱa ya VhakristeHetshi ndi vhurereli ha ṱaḓulu: **Mudzimu u thoma (Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa), nga murahu vhaḓivhazwivhi vhahulwane (arch angels), nga murahu vhaṅwe vharuṅwa, nga murahu makherubimi na maserafimi.**

Nahone vhurereli ha ṱaḓulu fhano shangoni vhu tevhela hetshi tshivhumbeo: Mudzimu u thoma (Khotsi, Murwa na Muya Mukhethwa), munna, nga murahu musadzi, nga murahu vhana na muṱa, nga murahu zwipuka, nga murahu zwithu zwi melaho.

Hezwi zwi ri sumbedza uri vhurangaphanḓa vhu bva kha Mudzimu nahone vhu ḓo dzula vhu hone lwa lini na lini. Kha mashango o fhambanaho hu na mahosi kana vhavhusi, nga murahu hu tevhela vhadzulatshidulo vha muvhuso, nga murahu hu tevhela vhadzulatshidulo vhaṱuku, nahone zwenezwo zwi bvela phanḓa nga nḓila i tou ralo. Kha maswole na madzangano a mapholisa ni wana vhuvhili hezwi vhu tshi tevhedzwa, nahone zwi fanela na kha vhutshilo hoṱhe.

Ndi ngani Mudzimu a tshi vha na nahone a tshi shumisa vhurangaphanḓa?
Hezwi ndi dziṅwe dza dziitisi: (1) Ndi nḓila ya u ita zwithu ine Ene muṋe a i nanga. **(2)** Ndi nḓila ine a shuma ngayo i si na vhuphunguwe. **(3)** Ri ṱoḓa vhurangaphanḓa uri ri kone u aluwa nga nḓila yavhuḓi na ya vhuḓifhinduleli. **(4)** Ndi nḓila yo teaho ya u ita zwithu.

NDUME YA VHURANGAPHANḒA NDI MINI?

(1) Musi hu na vhurangaphanḓa, zwithu zwi itwa nga nḓila yo teaho.**(2)** Vhathu vha aluwa nga nḓila yavhuḓi musi hu na vhurangaphanḓa.**(3)** Vhathu vha pfesesa nga u leluwa bono ḽa Mudzimu musi hu na murangaphanḓa.**(4)** Vhurangaphanḓa vhu na vhuḓifhinduleli ha u vhona uri lufuno lwa Mudzimu lwo itea.

VHURANGAPHANḒA KHA KEREKE: Yesu Kristo o vhea vhurangaphanḓa kha kereke Yawe. O ṋea mushumo wa tshigwada tsha vhufhura ha maṅwe a ṱanu sa vhurangaphanḓa Hawe. Hezwi ndi: Vhaapostola, Vhaporofita, Vhaevangeli, Vhafunzi na Vhadededzi (Vhaefesa 4:11-16). Vhatendi vha kereke yo raloho vha tea u ḓiṱukufhadza kha murangaphanḓa o vhewaho khavho, na kha ndangulo yo vhewaho henefho. Vha tea u ṱhonifha bono ḽo ṋewaho murangaphanḓa. A vha tei u ḓisa nḓila dze vha dzi wana kha dziṅwe kereke kana mishumo ya dziṅwe kereke kha bono ḽa kereke ine vha khou ya khayo zwino. Arali ndangulo ya kereke i sa vha fusha, vha tea u i amba nga mbilu ya u ḓiṱukufhadza, nahone arali hu si na tshanduko i konadzeaho, vha tea u guda u i ṱanganedza, vha bvela phanḓa na vhutshilo havho nga dakalo. Arali vha pfa uri a vha koni u dzula kha yeneyo kereke, vha tea u ṱuwa nga mulalo vho no ṋewa thendelo nga vhurangaphanḓa. A vha tei u ambela vhathu nga murahu kana u hanedza milayo ya yeneyo kereke, ngauri nga u ita zwenezwo vha vha vharebeli, nahone tshivhi tsha u rebela tshi lingana na tshivhi tsha vhutsilavhunga kha maṱo a Mudzimu (1 Samuele 15:23). Vharebeli ndi vhathu vhane vha hana u laiwa nga vhurangaphanḓa nahone vha sa ḓiṱanganedzi.

Ri tea u pfesesa uri vhutshilo hashu ndi ha muya; zwenezwo zwithu zwi itaho kha mivhili hashu zwo thoma kha muya. Musi vhathu vha tshi vha vharebeli, tshilidzi tsha Mudzimu na tsireledzo Yawe zwi bviswa kha vhutshilo havho (Yakobo 4:6), nahone kha honoho nyimele hu nga itea tshiṅwe na tshiṅwe tshivhi kana tshi si tshavhuḓi kha vhutshilo havho.

Honoho nḓila ya u ḓiṱukufhadza na u ḓiṱanganedza vhurangaphanḓa i shuma fhethu hoṱhe, na kha mushumo washu kana kha miṱa yashu.

MUSI NA NḒILA YA VHURANGAPHANḒA NA U ḒIṰUKUFHADZA KHA MISHUMO NA KEREKE DZO FHAMBANAHO

1. Arali hu na murangaphanḓa muthihi fhasi ha bono ḽa muṅwe, a tshi imela muṅwe kha matavhi kana kha crusade kana huṅwe fhethu, u tea u vhona uri u mu imela nga nḓila yo teaho, nahone vhathu vhoṱhe vha tea u ḓivha uri u fhasi ha vhurangaphanḓa hawe.(2) U tea u mu amba nga nḓila ya u ṱhonifha, nahone zwi songo vhonala kana u pfala unga vha lingana kha vhuimo. A songo amba uri ndi vhashumi khathihi, fhedzi a khwaṱhisedze uri u fhasi ha vhurangaphanḓa hawe.(3) U tea u ṱhonifha murangaphanḓa wawe nga mbilu, hu si fhedzi musi e phanḓa hawe kana musi hu na vhathu vhaṅwe. U tea u pfesesa uri Mudzimu o ṋea murangaphanḓa wawe bono, nahone Mudzimu u ḓo amba na murangaphanḓa nga ha bono na nḓila ya u ḽi bveledza; ene u tea u wana nḓivhadzo kha murangaphanḓa wawe.(4) A songo ḓiṱalula kana u ḓiṱanganedza na murangaphanḓa wawe. (Humbulani uri Saṱhane o theolelwa fhasi ngauri o ḓiṱalusa na murangaphanḓa wawe). (5)U tea u ḓiṱanganedza na zwoṱhe zwine zwa bva kha murangaphanḓa wawe, hu si fhedzi musi zwo leluwa; u tea u ḓiṱanganedza naho hu tshi hanedzana na zwine zwa khou itwa. A songo ḓiḽinganisa nga zwifhiwa zwawe kana mikovhe yawe, fhedzi a ḓiḽinganise nga hune Mudzimu a mu vhea hone, nahone a vhe a fulufhedzeaho kha honohu vhuimo.(6) Arali a tshi vhidzwa uri a thome mushumo wawe, a songo ṱuwa hu si na u rumelwa nga nḓila yo teaho; u tea u rumelwa nga nḓila yo teaho.U tea u guda u lindela tshifhinga tsha Mudzimu hu si u ṱavhanya nga nṱhani ha mbilu yo fhisaho. (7)U ḓiṱuwa kana u ṱuwa nga tshifhinga tshi si tsho teaho zwi bvisa muthu fhasi ha tshilidzi tsha Mudzimu.

U VHEWA HA ZWANDA NṰHA (Vhaheberu 6:1-2):

U vhewa ha zwanda nṱha ndi tshito tsha lutendo nahone tshi shumiswa u fhirisela mikovhe ya muya, vhurangaphanḓa, na maanḓa. Kha Testamente ya Kale, mikovhe yo vha i tshi anzela u ṋewa nga nḓila hei. Tsumbo ndi musi Yakobo a tshi ṋea Ephraimi na Manase mikovhe ya Mudzimu nga u vhea zwanḓa zwakwe khavho (Genesi 48:13-20).

Kha Testamente Ntswa, nga murahu ha ndovhedzo ya maḓi, muthu o vha a tshi vhewa zwanḓa nṱha uri a ṱanganedze tshifhiwa tsha Muya Mukhethwa (Mishumo 8:17-18). Nga murahu ha uri vhashumeli vha Mudzimu vha kolobedze vhane vha rembuluwa, vha vhea zwanḓa khavho uri Muya Mukhethwa u ḓe kha vhutshilo havho. Sedzani na Mishumo 19:5-6 na 2 Timotheo 1:6.

U VHEWA HA ZWANDA U FHODZA NA U LUGISA VHA LWALAHO: Zwanda zwi anzela u vhewa kha thabelo dza u fhodza na u lugisa vhane vha khou tambula. Mishumo 9:17 i sumbedza Ananiya a tshi vhea zwanda kha Paulo u itela u mu vhuedzedza vhupfeni hawe na u mu ḓadza nga Muya Mukhethwa. Na Yesu o vha a tshi vhea zwanda kha vhathu vho lwalaho na vho tambudzwaho.

U VHEWA HA ZWANDA U ṰANGANEDZA VHURANGAPHANḒA: Zwanda zwi vhewa na kha u rumela na u ṱanganedza vhurangaphanḓa. Kha Mishumo 6, vhanna vha sumbe vho vha madikoni musi vhaapostola vha tshi rabela na u vhea zwanda khavho. Hezwi zwi sumbedza nḓila ine Mudzimu a shuma ngayo nga vhashumeli vhawe. Hetshi tshito tshi ambiwa sa tshipiḓa tsha mutheo wa pfunzo ya kereke kha Vhaheberu 6:2.

U VHEWA HA ZWANDA U ṰUṰUWEDZA NA U FHIRISELA MIKOVHE YA MUYA: U vhewa ha zwanda hu nga dovha ha vusulusa zwifhiwa na vhukoni ha vhatendi na u fhirisela dziṅwe mikovhe ya muya. Sa tsumbo, Joshua o ṱanganedza muya wa vhuṱali musi

Mosesi a tshi vhea zwanda khae (Doiteronomio 34:9, 2 Timotheo 1:6), nahone Timotheo o ṱanganedza mikovhe ya Muya musi Paulo a tshi vhea zwanda khae.

MIKOVHE YA U ḒIṰUKUFHADZA NA U ḒIṰANGANEDZA VHURANGAPHANḒA: (1) Bivhili i ri Mudzimu u hulisa vhane vha ḓiṱukufhadza (1 Petro 5:6). (2) Mudzimu u ṋea tshilidzi kha vhane vha ḓiṱukufhadza; tshilidzi ndi maanḓa a u kona u ita zwe vha vhidzelwa khazwo (Yakobo 4:6). (3) U ḓiṱukufhadza ndi nḓila fhedzi ya u bvela phanḓa na Mudzimu (Mirero 18:12, 1 Petro 5:6). (4) Zwoṱhe zwavhuḓi zwine Mudzimu a ita vhutshiloni ha muthu zwi thoma nga u ḓiṱukufhadza ha muthu ene muṋe.

MIKOVHE YA U ḒIṰAKULA NA U REBELA: (1) Mudzimu u hanedza vhane vha ḓihudza (Yakobo 4:6). (2) U ḓihudza ndi tshivhi tshi linganaho na u luvha zwifanyiso, nahone u rebela ndi tshivhi tshi linganaho na vhutsilavhunga kha maṱo a Mudzimu (1 Samuele 15:22-24). (3) U ḓihudza hu ḓa phanḓa ha u wa ha muthu; nga maṅwe maipfi u ḓihudza hu tevhelwa nga u xelelwa (Mirero 18:12). (4) Mudzimu u bvisa tshilidzi tshawe kha vhane vha ḓihudza (Yakobo 4:6) nahone vha sala vho shaya na u shona. (5) Hune ha si vhe na murangaphanḓa hu vha na vhuphunguwe na phusumuso (Vhaṱongi 21:25).

U ḒIṰANGANEDZA VHURANGAPHANḒA HA SHANGO (Vharoma 13:1-8): Vhakriste vha tea u ḓiṱanganedza milayo ya shango hune vha dzula hone, nahone vha i fulufhedze nga uyo mudzi hu si na musi i tshi hanedzana na Ipfi ḽa Mudzimu. Vha nga hana fhedzi milayo ine ya hanedzana na Bivhili.

U ḒIṰANGANEDZA KHA MBINGANO (Vhaefesa 5:22-33): Vhasadzi vha tea u ḓiṱanganedza kha vhanna vhavho mbinganoni, sa kereke i tshi ḓiṱanganedza kha Kristo, ngauri munna ndi ṭhoho ya musadzi sa Kristo e ṭhoho ya kereke. Tshi sumbedzaho u ḓiṱanganedza ha musadzi kha Mudzimu ndi u ḓiṱanganedza kha munna wawe. Nga nḓila i fanaho, munna u tea u funa musadzi wawe nahone lufuno lwo ḓiṱanganedza. Munna u tea na ene u ṭhonifha musadzi wawe nahone a mu vhona sa mufarisi wawe, hu si mulanda wawe.

U ḒIṰANGANEDZA VHUKATI HA VHAṄWANA NA VHANANA (Vhaefesa 6:1-4): Vhana vha tea u ḓiṱanganedza kha vhabebi vhavho. Vha ḓiṱanganedze nga mbilu dzavho. Na vhabebi vha tea u ṭhonifha vhana vhavho nahone vha si vha sinyuse.**Hune ra sa kone u ḓiṱanganedza kana u ṱanganedza vhurangaphanḓa ndi hune lufuno lwa Mudzimu lwa hanedzwa hone. Mudzimu u thoma kha zwoṱhe nahone ri mu ḓiṱanganedza u thoma khae kha zwoṱhe. Hetshi ndi fhethu huthihi hune ra tendelwa u hanedza vhurangaphanḓa kana u hana u ḓiṱanganedza**.

U ṊEA

Bivhili i amba zwinzhi nga ha u ṋea, u bva mathomoni u swika magumoni. Tshiitisi ndi tsha uri Mudzimu ndi Munei muhulwane, nahone zwoṱhe zwine a ita kha muthu ndi tshifhiwa, hu si u renga kana u badela. Nga zwenezwo, Bivhili i ri, sa vhana vhawe, ri fanela u fana nae. U ṋea ndi tshipiḓa tsha mvelo yashu ya Mudzimu. Bivhili i ri dzumbululela uri lufuno lwu a ṋea. I ri, 'Mudzimu o funa shango nga u ralo a ṋea Murwa wawe muthihi fhedzi…' (Yohane 3:16). Muthu a nga ṋea hu si na lufuno, fhedzi a hu na ane a tshila kha lufuno ane a sa ṋee, ngauri lufuno nga mvelo lwo ṋea. Sa Vhakriste, Bivhili i ri funza nahone i ri ṱuṱuwedza uri ri ṋee.

NGA MINI RI TSHI ṊEA?

(1) Ri ṋea ngauri ri funa Mudzimu na muvhuso wawe: Tshiṱuṱuwedzi tshashu tsha u thoma ndi lufuno.(2) Ri ṋea ngauri ri dzhenelela kha mushumo wa Mudzimu wa u tshidza shango na u fhaṱa kereke ya Yesu Kristo: Bivhili i ri ri vhashumi khathihi na Mudzimu (2 Vhakorinta 6:1).(3) Ri ṋea ngauri u ṋea ndi mulayo wa muvhuso washu: Muvhuso wa Mudzimu u shuma nga u zwala na u kanana.(4) Ri ṋea ngauri Mudzimu u lavhelela uri ri ṋee (Luka 6:38-39).(5) Ri ṋea ngauri Mudzimu u takalela musi ri tshi ṋea, ngauri nga u ralo ri sumbedza uri ri fana nae nahone ri shuma sa Ene.(6) Ri ṋea ngauri u ṋea ndi nḓila ya u bvela phanḓa kha muvhuso wa Mudzimu.(7) Ri ṋea ngauri u ṋea zwi ri isa kha mashudu a Mudzimu (Mirero 11:24-26, Luka 6:38, 2 Vhakorinta 9:8).

NGA NḒILA DZA U ṊEA?

(1) Ri ṋea nga u pfesesa zwine ra khou ita musi ri tshi ṋea: mutendi u tea u pfesesa zwine u ṋea zwa amba**.(2)** Ri ṋea nga dakalo: mutendi a songo ṋea a tshi sinyuswa mbilu, a sa fushei kana a tshi timatima mbiluni yawe (2 Vhakorinta 9:6-7**).(3)** Ri ṋea nga lutendo: a ri tei u ṋea nga maḓipfele fhedzi kana nga nyimele dzashu dza mivhili, fhedzi ri ṋea ri tshi pfesesa milayo ya muvhuso wa Mudzimu**.(4)** Ri ṋea ri tshi lavhelela: ri ṋea nga lufuno lwa Mudzimu na mbilu ya u dzhenelela kha muvhuso Wawe, fhedzi musi ri tshi ṋea ri tea u lavhelela u engedzwa kha zwe ra ṋea (Luka 6:38, 2 Vhakorinta 9:6-7**).(5)** Ri ṋea nga u ḓiṱalusa: nga zwiṅwe zwifhinga ri tea u ṋea zwithu zwa ndeme kha riṋe, kana zwine ra zwi ṱoḓa, ra zwi litsha ra zwi ṋea**.(6)** U ṋea zwi sumbedza lufuno na lutendo lwashu kha Mudzimu: musi ri tshi ṋea, ri sumbedza uri ri tenda Ipfi ḽa Mudzimu nahone ri a tevhedza zwe a amba, zwenezwo ri sumbedza lutendo lwashu kha Mudzimu.

NGA MINI RI TSHI ṄEA?

1) **Ri ṅea vhutshilo hashu u thoma kha Mudzimu:** musi ro no ṅea Mudzimu vhutshilo hashu, a hu na tshithu tshine ra nga si mu ṅee (Vhagalata 2:20).
2) **Ri ṅea zwikolodo zwashu**Tithe ndi tshipiḓa tsha fumi (10%) tsha zwine ra wana kana zwine ra vha nazwo. A ri ṅei tithes ngauri ri fhasi ha Mulayo wa Mushe, ngauri a ri tsha vha fhasi hao. Fhedzi ri ṅea tithes ngauri ri vhana vha Abrahamu, nahone Bivhili i ri laya uri ri tevhele milenzhe yawe kana tsumbo dza lutendo lwawe (gudani ngudo ya Mulanga wa Kale na Mulanga Muswa). Pfunzo na mushumo wa u ṅea tithes zwo vha hone na phanḓa ha Mulayo wa Mushe, nahone ndi mulayo wa mulanga washu na Mudzimu na muvhuso Wawe. Tithe ndi ya Mudzimu. Musi ri tshi ṅea tithes, ri ṅea Mudzimu zwine zwa vha zwawe. **Hetshi ndi zwine tithes zwa amba:**

• Musi ri tshi ṅea tithes, ri ḓivha uri zwoṱhe zwine ra vha nazwo zwi bva kha Mudzimu, nahone hezwi ndi nḓila ya u ṱanganedza honoho ngoho na u mu livhuwa.
• Musi ri tshi ṅea tithes ri hulisa Mudzimu.
• Musi ri tshi ṅea tithes ri khunyeledza tshipiḓa tshashu tsha mulanga une ra vha nawo nae.
• Ri ṅea tithes u tikedza mushumo wa Mudzimu na vhane vha funza Ipfi (Vhagalata 6:6, 1 Vhakorinta 9:14, Malaki 3:10).
• Ri ṅea tithes uri ri tshimbile kha mashudu a Mudzimu vhutshiloni hashu (Malaki 3:10-12). Ro no no fhaṱutshedzwa nga mashudu manzhi kha Kristo, fhedzi ri tshimbila kha ayo mashudu musi ri tshi tshimbila nga lutendo kha Mudzimu, nahone tithes dzashu dzi sumbedza lutendo lwashu na u ḓiṱanganedza hashu khae.
• U ṅea tithes ndi tshiga tsha u ḓiṱanganedza kha Mudzimu ngauri u lavhelela uri ri mu ṅee tithes dzashu.
• Ri ṅea tithes kha mishumo i ri fhelisaho nga Ipfi na u ri ṯhogomela nga muya.

Vhaheberu 7:7-9 i khwaṯhisedza uri fhasi ha mulanga muswa, tithes dzashu dzi ṱanganedzwa nga Murena washu Yesu Kristo ane a tshila lini na lini. Tshito hetshi tshi faniswa na Abrahamu we a ṅea tithes kha Melikisedeke, hune Abrahamu a ṱhonifha na u hulisa ene sa muprista muhulwane. Nga nḓila i fanaho, riṅe ri hulisa na u ṱhonifha Yesu nga tithes dzashu, ri tshi khou vhonadza vhuhulwane Hawe. A ri ṅei tithes sa vhane vha fhasi ha Mulayo wa Mushe, ngauri yeneyo nḓila yo no fhira (Vhaheberu 7:7). Tithes dzashu a dzi ṅewi nga nyofho ya thogwa; fhedzi ro no fhaṱutshedzwa nga mashudu oṱhe a muya kha Kristo, zwine zwa ita uri zwi sa konadze uri ri kanane. Fhedzi ri ṅea tithes sa tshiga tsha lutendo lwashu na u hulisa Yesu.

Musi Murena Yesu a tshi fa, o dzhia khae maṯhupho oṱhe a tshivhi (o vha thogwa u itela riṅe) nahone o ri tsireledza nga mashudu oṱhe na fulufhedziso dza Mudzimu (fulufhedziso dza Mudzimu dzoṱhe ndi "ee" na "amen"). Ro fhaṱutshedzwa kha Murena Yesu Kristo (Vhaefesa 1:3), nahone honoho mashudu a ḓo vhonala vhutshiloni hashu musi ri tshi tshimbila nga lutendo u ya nga Ipfi na nḓila Dzawe. Ri ṅea tithes ngauri ri pfesesa uri ndi mulayo wa Mudzimu wa u hulisa une wa sumbedza lufuno lwashu khae na u mu vhea u thoma, hu si nga nyofho ya thogwa ngauri ro no fhaṱutshedzwa nga mashudu oṱhe a Mudzimu. Abrahamu o ṅea tithes na phanḓa ha Mulayo u thomiwa, a tshi sumbedza u ṱhonifha na u hulisa Mudzimu. Nga nḓila i fanaho, riṅe ri ṅea tithes fhasi ha mulanga muswa nga pfeseso i fanaho. Hu si nga Mulayo fhedzi nga u ṱhonifha.

NGA NḒILA DZA U ṄEA TITHES DZASHU?

1. **Ri ṅea nga u pfesesa mashudu ashu kha Kristo:** Ri ṅea tithes dzashu ngauri ro no fhaṱutshedzwa kha Kristo, nahone ri ita hezwi u sumbedza u livhuwa hashu kha zwoṱhe zwe a ri itela zwone, ra ḓivhadza uri zwoṱhe zwine ra vha nazwo zwi bva khae.
2. **Lutendo na u livhuwa:** Ri ṅea tithes dzashu nga lutendo na u livhuwa. Musi ro no ṅea tithes, ri livhuwa Mudzimu nga u vula ha ṱaḓulu ha mashudu a masheleni na a zwine ra vha nazwo vhutshiloni hashu nahone ri ḓivhadza uri ri khou bvelela kha zwoṱhe. Ri tea u amba hezwi ngauri mashudu oṱhe a Mudzimu, u thoma nga u tshidzwa, a vhofhololwa kha vhupo ha muya. Fhedzi uri a vhonale kha vhutshilo ha mivhili, ri tea u a amba nga mulomo na u renda Mudzimu uri a vhonale kha vhutshilo hashu ha mvelo. Arali ri sa ita hezwi, mashudu ashu a nga lenga u vhonala naho o no vhofhololwa kha muya.
3. **U ṱumanya masheleni ashu na mushumo wa Mudzimu: Ri** ṅea tithes uri ri ṱumanye masheleni ashu na mushumo wa Mudzimu wa lini na lini. Nga u ralo ri ṅea masheleni ashu ndeme ya lini na lini.
4. **U bveledza mushumo wa Mudzimu:** U ṅea tithes zwi thusa mushumo wa Mudzimu uri u bvele phanḓa nga u ṱavhanya nahone zwi ita uri vhashumeli vha Mudzimu vha ṯhogomelewe zwavhuḓi, vha tshi kona u shumela Mudzimu nga dakalo hu si na u vhilaela nga zwine vha ḓo zwi ṯoḓa tshifhinga tshenetsho.
5. **U shandula masheleni u vha mbeu:** U ṅea tithes zwi shandula masheleni ashu u vha mbeu, zwa tendela Mudzimu u a anza na u fhaṱutshedza zwiṅwe zwipida zwa vhutshilo hashu.
6. **U tsireledza kha mbilu ya mbilu ya u tama zwithu:** U ṅea tithes zwi thusa u tsireledza mbilu dzashu kha u tama masheleni nga maanḓa nahone zwi sumbedza uri Mudzimu ndi ene wa u thoma vhutshiloni hashu.
7. **Mulayo u sa shanduki:** U ṅea tithes ndi mulayo une wa sa shanduke. Musi ri tshi vhea Mudzimu u thoma, mulayo wa tithes u dzula u hone ngauri u sumbedza u mu ṯhonifha na u mu vhea u thoma. Hetshi tshito tsho vhonala 430 ya minwaha phanḓa ha Mulayo wa Mushe, ngauri Abrahamu na vhaḓuhulu vhawe vho vha vha tshi ṅea tithes. Ri dovha ra vhona uri Mudzimu o vhea hezwi kha Mulayo wa Mushe. Yesu o tsireledza hezwi, sa zwe zwa vhonala kha Mateo 23:23. Fhedzi o fhedzisa Mulayo

wa Sabatha, zwa u fhelisa. Mulayo we wa fhedziswa nga Yesu ndi Mulayo wa Mushe. A ri ṋei tithes nga nyofho sa vhane vha fhasi ha Mulayo wa Mushe, fhedzi ri ṋea nga lutendo sa Abrahamu khotsi ashu (Vhaheberu 7:7). Ri ḓivhadza mashudu a tithes u ya nga Malaki, ri tshi ḓivha uri mashudu oṱhe a Abrahamu a Testamente ya Kale o ṋewa riṋe kha Kristo. Nga tshenetsho tshifhinga, thogwa dzo dzhielwa nga Yesu kha tshifhambano (2 Vhakorinta 1:20). Ri ḓivhadza mashudu o ambiwaho kha Malaki 3:10 na dziṅwe ndimana dzi elanaho na tithes ngauri ri kha Kristo.

8. **U lavhelela u takadzwa ha Mudzimu:** Musi ri tshi ṋea tithes nga lutendo, ri nga lavhelela u vhona u takadzwa ha Mudzimu hu tshi vhonala vhutshiloni hashu. Hezwi zwi katela mihumbulo ya Mudzimu, vhushaka, u vulea ha misuwo, u engedzwa kha zwoṱhe, na tsireledzo kha mushumo washu na mashudu ashu na zwiṅwe zwivhuya.
9. **U ṋea tithes sa vhathu muthihi na sa makampeni, mabindu na mishumo ya muya:** Zwi khuthadzwa uri ri ṋee tithes sa vhathu muthihi na sa miṱa, nga maanḓa musi ro no wana mashudu a Mudzimu. Hezwi zwi dovha zwa shuma kha mabindu, kereke na dzangano, zwa thusa uri zwi ṱanganedze u takala ha Mudzimu na u vulea ha misuwo miswa. Musi ro no ṋea tithes, ri tea u livhuwa Mudzimu nga mbilu yoṱhe nga u vulea ha ṱaḓulu na mashudu kha riṋe, miṱa yashu, mushumo, mabindu, kereke na dzangano u ya nga Malaki 3:10-14. Honoho u ḓivhadza ndi ha ndeme ngauri hu thusa uri mashudu o no vhofhololwa nga tithes a vhonale vhutshiloni ha mivhili.

2. **Ri ṋea zwifhiwa (offerings):** Offering ndi zwine ra ṋea Mudzimu. Nga tithes ri ṋea Mudzimu zwine zwa vha zwawe, fhedzi nga offerings ri ṋea Mudzimu zwine zwa vha zwashu. Zwifhiwa zwashu zwi thoma nga u ṋea vhutshilo hashu kha Murena. Zwifhiwa a zwi fheleli kha masheleni fhedzi, fhedzi zwi nga vha tshithu tshiṅwe na tshiṅwe tshine muthu a tshi ṋea Mudzimu kha muvhuso Wawe (kha kereke kana mushumo wa muya) kana na kha muṅwe muthu. **Hetshi ndi nḓila ine zwifhiwa zwashu zwa tea u vha ngayo:**
    - Zwi tea u hulisa Mudzimu: nga nḓila iṅwe, a ri ṋei zwine ra nga zwi laṱa zwavhuḓi (Malaki 1:6-14). • Zwi tea u bva mbiluni.
    - Zwi tea u ṋewa nga lutendo na mbilu ya dakalo, hu si nga u sinyuwa kana mbilu i si ya dakalo (2 Vhakorinta 9:6-7).
    - Zwi tea u ṱuṱuwedzwa nga lufuno lwashu kha Mudzimu (Marko 12:30).
    - Arali ri tshi ṋea vhaṅwe, ri tea u ṋea nga lufuno, hu si na mbilu ya u ṱoḓa zwine zwa ḓo ri vhuyedza.

RI ṊEA MBEU YA U THOMA (Mirero 3:9): Mbeu ya u thoma ndi tshipiḓa tsha u thoma kha zwine ra wana. Sa tsumbo, musi mutendi a tshi wana tshigidi, a vhuye a fhirelwa nga mushumo a vhuya a wana tshigidi na maḓana maṱanu. Maḓana maṱanu ndi mbeu ya u thoma, nahone ndi vhuṱali uri mutendi a hulise Mudzimu nga u i ṋea kha kereke. Kana arali mutendi a thoma bindu; ndi vhuṱali uri a ṋee Mudzimu mvelelo yawe ya u thoma. Fhedzi hezwi zwi vhukati ha Mudzimu na mutendi, nahone a si mulayo fhedzi ndi mulayo wa lutendo. Arali a tshi ṋea Mudzimu mbeu yawe ya u thoma, Bivhili i fulufhedzisa mashudu mahulu kha mushumo wawe woṱhe (Mirero 3:9-10).

HUNE RA ṊEA HONE:
(1) Ri ṋea tithes na offerings kha mishumo ine ra vha tshipiḓa tshayo**.(2)** Ri ṋea vhane vha ri funza Ipfi na u ri ṱhogomela nga muya. U ṋea khavho zwi fhambana na u ṋea mishumo yavho; u ṋea khavho ndi u ṋea uri vha shumise nga nḓila ine vha i nanga. (Vhagalata 6:6, Ezekiele 44:30**).(3)** Ri ṋea kha vhane vha shaya na vhashai (Mirero 19:17, Vhagalata 2:10).(4) Ri ṋea kha dziṅwe mishumo hune ra vhona maanḓa a Mudzimu a tshi vhonala na hune Mudzimu a nga ri laela u ṋea hone**.(5)** Ri ṋea vhathu vhane Mudzimu a ri dzumbululela uri ri vha ṋee**.(6)** Ri ṋea hune Mudzimu a ri laela uri ri ṋee hone.

NDEME YA U ṊEA?

1 Musi ri tshi ṋea, ri dzhenelela kha mushumo wa Mudzimu nahone ri ita mushumo washu wa u shumisana nae sa vhashumi khathihi na Mudzimu, nga zwenezwo u ṋea hashu zwi takadza Mudzimu.
2 Musi ri tshi ṋea, ri thusa na u ḓisa zwivhuya kha vhaṅwe, nahone hezwi zwi takadza Mudzimu.
3 U ṋea zwi ḓisa u vhonala ha muvhuso wa Mudzimu vhutshiloni hashu. Ri a ḓivha uri u vhonala ha muvhuso ndi: mulalo, dakalo, u engedzwa, u vhalana, lupfumo, mutakalo na mashudu kha zwoṱhe zwine ra **ita (ipfi "mashudu" ḽi amba maanḓa ane Mudzimu a vhea kha muya washu u itela u bvelela. Mashudu Awe a ḓisa u bvelela, u engedzwa, u andiswa, mutakalo, lupfumo, vhathu vhavhuya vhane vha ri thusa u swikelela zwithu zwavhuḓi, nḓila, tsireledzo, vhutshilo ha mulalo, dakalo na u fhela ha zwoṱhe nga nḓila yavhuḓi, muya na mivhili)** (Mirero 10:22). Musi ri tshi ṋea ri khou zwala mbeu, nahone Mudzimu u ḓo andisa mbeu ye ra i zwala a i vhuisa i tshi fhira zwe ra ṋea (2 Vhakorinta 9:6, Mirero 11:24-25). Hezwi zwi amba uri musi ri tshi ṋea, Mudzimu u ita uri ri vhuyelelwe nga zwinzhi u fhira zwe ra ṋea (Luka 6:38). Musi ri tshi ṋea kha mushumo wa Mudzimu kana kha vhane ra tenda uri vho rumelwa nga Mudzimu, ri bvelela u fhira zwe ra ṋea nahone ri tshila fhasi ha mashudu a Mudzimu nga nṱha. (Yohane 6:5-14) tsumbo ndi ya mutukana muṱuku we a ṋea zwiḽiwa zwawe kha mushumo wa Mudzimu uri vhathu vho thetshelesaho Yesu vha kone u ḽiwa, nahone a wana zwidzulo zwa ḓuvha dza fumi na mbili dzo salaho zwe a kona u ita zwine a funa nazwo. (Hagai 1:3-12), nga nḓila i fanaho hu na musadzi we a wana ṅwana nga nṱhani ha u ita zwavhuḓi kha muthu o rumelwaho nga Mudzimu (2 Mahosi 4:8-18). Musi ri tshi ṋea vhane ra tenda uri vho rumelwa nga Mudzimu, ri ṋea Mudzimu ene muṋe we a vha rumela (Mateo 10:40-42). Tsumbo iṅwe ndi ya tshilikadzi ye ya tshila fhasi ha mashudu a Mudzimu nga murahu ha u fha Eliya zwiḽiwa zwawe zwa u fhedza ngauri o vha o rumelwa nga Mudzimu (1 Mahosi 17:7-17). U ṋea kha munna wa Mudzimu ho ḓisa vhuṱolo ha Mudzimu, ho ita uri a tshile u swika mvula i tshi

vhuya. Paulo u dovha a khwaṱhisedza uri Vhafilipi vha ḓo engedzwa vhukuma nga nṱhani ha u ṋea mushumo wawe (Vhafilipi 4:18-19, Ezekiele 44:30).

3. U ṋea ndi nḓila yashu ya u bvela phanḓa kha muvhuso wa Mudzimu.
4. U ṋea zwi ri vhea kha ḓivhazwone yashu ya Mudzimu; zwi dovha zwa ri susumetsela u khunyeledza zwe ra vhidzelwa hone kha shango. Sa tsumbo, Abrahamu o vha a sa nga vhuyi a vha khotsi a dzitshaka nnzhi arali a songo ṋea murwa wawe Isaka. Zwo fhiwaho ngae zwo vulela nḓila ya uri a vhe zwoṱhe zwe Mudzimu a mu vhidzela hone. Nga nḓila i fanaho, musi mutendi a tshi ṋea tshifhinga tshawe kha Murena, ndi hone a tshi swikelela ḓivhazwone yawe ya Mudzimu.
5. U ṋea zwi ri thusa u tshimbila kha mashudu a Mudzimu vhutshiloni hashu, nahone zwi ita uri ri shume fhasi ha mashudu kha zwoṱhe zwine ra ita.
6. U ṋea zwi ri ita tshiga tsha mashudu, hune Mudzimu a nga shumisa riṋe u kwama vhutshilo ha vhathu vhanzhi. Musi ri tshi ṋea, ri dzula ri tshiga tsha mashudu a sa gumiho.

ADVANTAGES DZA U ṊEA ZWINZHI NA NGA U ḒIṰUKUFHADZA

1. U ṋea zwinzhi na nga u ḓiṱukufhadza zwi sumbedza lutendo lwo fhelelaho kha Mudzimu, nga zwenezwo Mudzimu u takala musi ri na lutendo lwo fhelelaho khae, nahone ndi hone hune a kona u ḓivhonadza nga u fhelelaho vhutshiloni hashu.
2. U ṋea zwinzhi na nga u ḓiṱukufhadza zwi nga thusa vhathu nga u ṱavhanya nahone zwa engedza muvhuso wa Mudzimu. Hezwi zwi takadza Mudzimu ngauri u funa uri vhathu vhawe vha thuswe nga u ṱavhanya na nga u andiswa.
3. U ṋea zwinzhi na nga u ḓiṱukufhadza zwi vula miṋango mihulwane vhutshiloni hashu musi ri tshi khunyeledza mbilu ya Mudzimu. Musi ri tshi ṋea nga nṱha ha zwine zwa fanela, ri ḓo dovha ra wana u engedzwa vhukuma ngauri Mudzimu u engedza muthu u ya nga nḓila ine a ṋea ngayo (2 Vhakorinta 9:6, Mirero 11:24).
4. U ṋea zwinzhi na nga u ḓiṱukufhadza zwi ri thusa u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu vhutshiloni hashu. Sa tsumbo, Abrahamu o vha a tshi tea u ṋea Isaka phanḓa ha musi a tshi vha khotsi a dzitshaka nnzhi. Tsumbo iṅwe, musi mutendi a tshi litsha zwiḽiwa, u eḓela kana tshifhinga tsha zwiṅwe zwithu a tshi ṋea Mudzimu, Mudzimu u mu ṋea nzumbululo na maanḓa a u khunyeledza lufuno Lwawe nga nḓila yo fhelelaho.
5. **Nga zwiṅwe zwifhinga Mudzimu u nga ita uri ri ṋee nga u ḓiṱukufhadza sa zwe zwa itea kha Bugu ya Mishumo, hune vhathu vha shisa masimu na dziṋu dzavho vha ṋea masheleni mushumoni wa Mudzimu. U ṋea ha u ralo zwi ita uri mushumo wa Mudzimu u gole nga u ṱavhanya**.

U SA ṊEA HO NA MAFHUNGO A SI MAVHUḒI

(1) Arali ri sa ṋei, ri nga si kone u dzhenelela kha mushumo wa Mudzimu kha shango.(2) Arali ri sa ṋei, ri nga si tshimbile fhasi ha mashudu a Mudzimu vhutshiloni hashu. (Mashudu a Mudzimu a si masheleni fhedzi, fhedzi ndi vhutshilo hashu nga u angaredza).(3) Arali ri sa ṋei, ri nga si tshile u ya nga mvelo yashu ya muya ngauri u ṋea ndi tshipiḓa tsha mvelo washu.(4) Arali ri sa ṋei Mudzimu a nga si kone u ri shumisa u kwama vhutshilo ha vhathu vhaṅwe.(5) Ri nga si kone u bvela phanḓa na Mudzimu arali ri sa ṋei, ngauri Mudzimu u ri ṱuṱuwedza musi ri tshi shumisa zwine ra vha nazwo.(6) Zwikhala zwashu zwi nga fhungudzea, nahone ri nga kona u vhuya ra vha vhashai arali ri sa ṋei. Tsumbo ndi ya Lazaro; o vha e kha mulanga na Mudzimu, nahone nga u ya nga mulanga wonoyo o vha a songo tea u vha mushai. Fhedzi Bivhili i sumbedza uri o vha mushai. Tshiitisi tshihulwane tsha u vha mushai hawe ndi uri Lazaro o vha a tshi humbela nga nṱhani ha u sa ṋea (Luka 6:38). Nga zwenezwo o vha a sa koni u tshimbila kha mashudu a mulanga wawe na Mudzimu. Musi a tshi humbela, u wana kha vhathu, fhedzi musi a tshi ṋea, Mudzimu u mu ṋea ene muṋe naho a tshi shumisa vhathu u ṋea. Ane a ṋea u dzula e na zwinzhi (Mirero 11:24).

NGA MINI MUDZIMU A TSHI FUNA NA U VHEA NḒILA YA URI VHAṊE VHAWE VHA VHE VHA FUWA NGA MASHELENI NA ZWINE ZWA VHONALA VHUTSHILONI
(2 Vhakorinta 8:9, 3 Yohane 1:3, Mirero 13:22)

Tshiitisi tshine Mudzimu a funa uri vhana vhawe vha vhe vha fuwa nahone vha vhe na lupfumo lwa shango ndi hezwi:

1. Mudzimu ndi Khotsi wavhuḓi, nahone u funa uri vhana vhawe vha tshile nga dakalo hu si na u shaya. U funa muṱa une wa tshila nga u ḓala na u engedzea.
2. Mudzimu u funa uri vhana vhawe vha vhe na shango ngauri o ḽi sika u bva mathomoni uri ḽi vhe ḽavho, fhedzi Adamu o ḽi ṋea Saṱhane nga nṱhani ha u sa thetshelesa hawe Mudzimu. Zwino Mudzimu u funa uri vhana vhawe vha vhe na shango na zwoṱhe zwavhuḓi zwaḽo nga lutendo ngauri o no ḽi dzhia kha Saṱhane musi Yesu a tshi vuwa vhafuni. Zwoṱhe zwine zwa vha zwavhuḓi shangoni ndi zwa Murena, fhedzi ri tea u tshila khazwo nga lutendo.
3. Mudzimu u funa uri vhana vhawe vha fhaṱe muvhuso wawe kha shango, nahone a vha koni u ita hezwi arali vha sa fuwa, ngauri zwi ṱoḓa masheleni manzhi u phadaladza mafhungo maḓifha. Nahone muvhuso u a engedzwa musi vhathu vha tshi tshidzwa na u aluwa kha lutendo lwavho (Doiteronomio 8:18). Mudzimu u funa uri vhana vhawe vha vhe na u bvelela u fhira vhathu vhoṱhe shangoni, ngauri vha na mushumo wa u fhaṱa muvhuso wawe. Mudzimu o ṋea vhana vhawe maanḓa a u bvelela na u kona zwoṱhe zwine vha ita, fhedzi lutendo lwu vha thusa u tshila kha wonoyo vhupo, zwine zwa vhonala nga mbeu yavho, ine ya vha u ṋea havho. Hetshi ndi mulayo wa muvhuso: u zwala na u kanana – u ṋea na u ṱanganedza.
4. Mudzimu u funa vhana vhawe vha thusa vhane vha shaya na vhashai, nahone a vha koni u ita hezwi arali na vhone vha tshi shaya (Vhagalata 2:10).

NḐILA YA MUDZIMU YA U VHA HULU HA ZWIKOLWA : Mudzimu a nga si fune vhana vhawe vha tshi vha vhalanda nga nḐila iṅwe na iṅwe. Yesu o ḓa uri a ri ṋee mbofholowo yo fhelelaho. Ri a ḓivha uri zwikolwa zwi ita uri muthu a vhe mulanda. Mudzimu a si na dakalo musi ri tshi tshila nga zwikolwa (Vharoma 13:8). U vha na zwikolwa a si tshivhi, fhedzi a si mbilu ya Mudzimu yo fhelelaho kha vhana vhawe. U vha na zwikolwa zwine zwa u vhofha zwine wa sa kone u badela zwi sinyusa mbilu ya Mudzimu. Zwino Mudzimu u na maanḐa a u u vhofholola kha zwikolwa nga nḐila ya vhuṱolo. Ri a ḓivha uri ṱaḓulu a hu na zwikolwa kana vhupuli; nga zwenezwo arali muvhuso wa Mudzimu u tshi vhonala vhutshiloni hau, zwikolwa zwi ḓo ṱuwa. Ri ḓo sedza zwine wa tea u ita u itela u vhofholowa kha zwikolwa na u tshila u fhira hone. A si mbilu ya Mudzimu uri u dzule u tshi wana zwithu nga credit. **Ndi amba uri a si tshivhi u vha na zwikolwa fhedzi a si mbilu ya Mudzimu yo fhelelaho kha iwe sa ṅwana wawe.**

U tea u ḓivha uri arali Mudzimu o thusa vhahashu nga nḐila iṅwe, u nga kona u ita nga yeneyo nḐila kha iwe arali wa tenda ngauri a hu na u khethekanywa ha vhathu khae.

1. ḒivhaniḐ mulanga wau na Mudzimu. U ya nga mulanga wonoyo, u tea u tshila u fhira zwikolwa. O ri u ḓo ṋea vhaṅwe zwikolwa fhedzi a si u ḓo dzhia kha vhaṅwe (Doiteronomio 28:12-14).
2. Vha fulufhedze Mudzimu nga u khunyeledza Ipfi ḽo ṅwaliwaho: ṋeani tithes na offerings dzine dza mu hulisa, tshimbilani nga lutendo kha Ipfi ḽawe, nahone ni hangwelle vhaṅwe. Tshimbilani nga lutendo hu si nga zwe na vhona kana u ḓipfa.
3. Itani u ya nga Ipfi ḽo ambiwaho nga Mudzimu (rhema). Itani zwoṯhe zwine Mudzimu a u dzumbululela: arali a tshi u laela u ṋea fhano kana fhala, ita nga u ralo. Arali a tshi ṱoḓa uri u ite tshithu tsho khetheaho, ita nga lutendo hu si na u lenga.
4. Dzulani ni tshi ḓivhadza nga mulomo, nga lutendo lwo khwaṯhaho na lwo fhisaho uri no no bva kha zwikolwa. Ni tea u amba hezwi nga u bvelela na nga u sa pfa mbilu. Mathomoni a zwi nga vha mihumbulo fhedzi amba uri, 'Ndi livhuwa Khotsi ngauri ndo no bva kha zwikolwa'.
5. Thusani vhaṅwe kha zwikolwa zwavho, hu sa londwi uri zwiṱuku hani. Nga zwine na vha nazwo, vhofhololani vhaṅwe kha zwikolwa. Mudzimu u ḓo ita kha iwe sa zwine wa ita kha vhaṅwe. U shumisa zwine wa vha nazwo nahone Ene u ḓo u thusa nga maanḐa awe u u vhofholola kha zwikolwa zwau hu sa londwi vhunzhi hazwo. Zwoṯhe zwine wa zwala u ḓo zwi kanana, fhedzi u ḓo kanana zwinzhi u fhira zwe wa zwala.
6. Dzulani ni tshi livhuwa Mudzimu ngauri o no u vhofholola kha zwikolwa, ni songo vhilaela, na luthihi, fhedzi livhuwani kha zwoṯhe.
7. Vhuyani ni vhe vhathusi na mushumo wa Mudzimu kana mushumeli wa Mudzimu. Zwoṯhe zwine Mudzimu a ita kha shango u shumisa vhathu u zwi ita. Heyi vhufarisani i nga vha u ṋea kha kereke ine na vha khayo, kana iṅwe ine na tenda uri yo rumelwa nga Mudzimu kana hune na vhona uri Mudzimu u shuma hone. Tikedzani nga nḐila iṅwe na iṅwe ine na kona, ngauri musi ni tshi fhaṱa muvhuso wa Mudzimu, na Ene u fhaṱa vhutshilo hau. Tsumbo dzo vha nnzhi Bivhilini fhedzi ri nga amba dzi si gathi: (2 Mahosi 4:4-8) hune tshilikadzi ya vhofhololwa kha zwikolwa nga u shumisana na Elisha munna wa Mudzimu. (2 Mahosi 6:1-8) mulanda wa Elisha o vhofhololwa kha zwikolwa zwa tshithu tsha mushumo nga u shumisana na Elisha munna wa Mudzimu. TshiṰuṰuwedzi ndi u shumisana na maanḐa a Mudzimu (maanḐa ndi u vhonala ha Mudzimu kha muthu). A zwi vhuyi zwa vha na ndeme uri ni shumisana na mushumeli wa Mudzimu, kana mushumo Wawe, fhedzi hune na tenda uri Mudzimu u shuma hone. U shumisana na mushumo wa Mudzimu a hu ngo u vhofholola fhedzi kha zwikolwa fhedzi zwi dovha zwa u ita uri u tshile fhasi ha mashudu a Mudzimu nga nḐila yo khetheaho. U ḓo u engedza nga nḐila i si na mbalo.
8. Vha na u ḓidzudzanya. Ni songo ḓiṰuṰuwedza u dzhena kha zwikolwa zwiṅwe musi ni tshi khou lindela u vhofhololwa kha zwikolwa zwau zwino. Dzhiani u ḓiḒidzanya kha zwithu zwine na zwi funa lwa tshifhinganyana; ni songo zwi kombetshedza u zwi renga nga credit. Gudenani u humbela zwithu zwine na zwi ṱoḓa kha Mudzimu nga lutendo (Mateo 7:7-12), ni songo ṱavhanya u renga nga credit.

.

Hetshi ndi mushumo wa lutendo. Lutendo lu shuma nga linwe na linwe musi lwo shumiswa nga nḐila yo teaho ngauri lutendo ndi mulayo une wa shuma kha muthu muṅwe na muṅwe ane a u shumisa nga nḐila yo teaho. Musi ni tshi ita zwithu hezwi, hu nga itea tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha nga ni vhofholola kha zwikolwa kana zwikolwa zwine na vha nazwo. Zwikolwa hezwi zwi nga bviswa nga nḐila ya vhuṱolo, kana ni nga wana mushumo une wa ni thusa u badela zwikolwa zwenezwo nga u leluwa, kana muṅwe muthu a nga ni badela, kana tshiṅwe na tshiṅwe tshi nga itea tshine tsha ni vhofholola kha zwikolwa.Nahone musi no no vhofholowa kha zwikolwa kana zwikolwa zwinzhi, tshilani nga milayo ya muvhuso wa Mudzimu kha zwoṯhe. Tshimbilani nga mulayo wa u zwala na u kanana, une wa vha u ṋea. Musi ni tshi ṋea, Mudzimu u ḓo vhona uri ni tshimbila kha mashudu Awe. Tshilani nga lutendo, humbelani zwithu kha Mudzimu musi ni tshi zwi ṱoḓa, nahone ni ḓo wana zwi tshi leluwa u zwi wana hu si na zwikolwa. Tshilani nga maṅwe mafululufulu a Muya Mukhethwa, nahone tshiṅwe tsha mafululufulu ndi u ḓiṱola.

VHASHAI, VHAAMBELI NA VHASIMI

VHASHAI

1. Vhashai ndi vhalanda, ri vhona hezwi kha Lazaro we a funa Murena fhedzi a vha mushai nahone a tshila nga u humbela. Murena Yesu u ri vhudza uri ri tea u fha, fhedzi ene ene o nanga u humbela. Musi u tshi humbela u fiwa nga vhathu u bva kha vhuthu nahone vhuthu ndi vhuthu ho dzikaho u sa takalela u fha.
2. Vhashai vha niwa nga zwe vha fiwa nga vhathu.
3. Vhashai a vha tshimbili kha phaṱhutshedzo ya Murena ngauri heyi phaṱhutshedzo i bviswa nga u fha (Mirero 11:24).
4. Vhashai a vha koni u khunyeledza ndivho ya Khotsi Mudzimu kha vhenevho. U humbela a si sisiteme ya Muvhuso wa Mudzimu.

VHAADZIMI

U adzima a si tshivhi fhedzi a si lufuno lu fhelelaho lwa Khotsi Mudzimu kha vhana vhawe (Dotoronomio 28:12-13) (Vharoma 13:8-10).

1. Vhaadzimi ndi vhashumeli kha vhane vha vha koloda (Mirero 22:7).
2. Vhaadzimi vha niwa nga zwe vha adzima.
3. Vhaadzimi vha lindela. Vha tea u lindela u fiwa zwe vha adzima.
4. Vhaadzimi vha nga tambula nga u tshenzheka. Vha tshenzheka vhukuma musi vha tshi tea u lifha milandu fhedzi vha si na tshelede. Mudzimu a si ṱoḓi vhutshilo honoho kha vhana vhawe.

VHASIMI

1. **Vhasimi vha fhaṱutshedzwa (Mishumo 20:35; Mirero 11:24**): Heyi i amba uri vha na maanḓa a Mudzimu Khotsi kha mbilu dzavho, zwine zwa vha ita uri vha bvelele kha zwoṱhe zwine vha ita. Naho vha nga thoma fhasi, heyi phaṱhutshedzo i ḓo ita uri mishumo yavho i bvelele.
2. **Vhasimi vha awela nga murahu ha musi vha tshi zwala .Marko 4:27** i amba uri musimi u a zwala a tevhela a awela kha lutendo, a fulufhela nga lutendo na u lavhelela uri Mudzimu Khotsi u ḓo ita uri mbeu yawe i kule nga nḓila ya nṱha ha mupo na ya vhuḓi, naho a sa ḓivhi uri i kula hani ngauri zwi itea nga milayo ya muya. U ḓo tou vhona uri zwithu zwi khou itea khae nga nḓila ya vhuḓi ya maḓembe.
3. **Vhasimi vha bvelela nahone vha andiswa ngauri Mudzimu Khotsi ndi ene ane a andisa mbeu dzavho musi vha tshi zwala (2 Vhakorinta 9:6).** Zwithu zwavho zwi shuma nga nḓila ya maḓembe, i pfesesei. Musi vha tshi zwala, Mudzimu Khotsi a nga shumisa vhathu na zwiimo zwo fhambanaho u vha vhuyedza sa tshivhuya tsha mbeu dzavho (Luka 6:37-39).
4. Zwifhinga zwiṅwe vhasimi a vha lindeli tshifhinga tshilapfu ngauri musi vha tshi zwala nga lutendo, maḓembe mahulwane a nga itea ane a ḓisa phindulo na u thivha u pfa ha zwithitho kha vhenevho.
5. **Vhasimi a vha thivheliwi.** Musi vhasimi vha tshi zwala nga lutendo, zwithu zwa maḓembe zwi nga itea nga nḓila i si na mikano ngauri ndi Mudzimu Khotsi ane a zwi ita kha vhenevho nga nḓila ya nṱha ha mupo sa tshivhuya tsha mbeu dzavho.

MIVHIGO YA VHULENZHE NGA HA MBEU NA MUSIMI

1. **Mbeu ndi zwoṱhe zwine zwa vha zwaṋu zwine na ṋea. Zwi nga vha tshifhinga, tshelede, mushumo une na u ṋea, mishumo ya vhuthu, mishumo ya khathutshelo, na zwiṅwe zwoṱhe zwine zwa vha zwaṋu zwine na ṋea.**

Zwi vha mbeu ngauri zwoṱhe zwine na ita kha vhaṅwe, Khotsi Mudzimu u ḓo dovha a ni itela nga nḓila khulwane u fhira zwe na ita kha vhaṅwe (Luka 6:35-39).
Zwithu zwine zwa vha zwaṋu (zwine na vha nazwo) zwi nga shanduka zwa vha mbeu musi ni tshi zwi ṋea nga lutendo. Musi tshithu tshaṋu tshi sa athu vha mbeu, a tshi na maanḓa a u andisa. Fhedzi musi ni tshi tshi shandukisa zwa vha mbeu nga u tshi ṋea nga lutendo, tshi thoma u vha na maanḓa a u andisa, sa mbeu i andisaho fhedzi musi i tshi vhewa kha mavu.

2) Mbeu i zwaliwa sa tshito tsha lutendo fhedzi khololo i ḓo ḓa nga nḓila ya nṱha ha mupo na ya maḓembe i tshi ḓiswa nga Khotsi Mudzimu nga nḓila yawe ya muya ine nga zwifhinga zwinzhi ya kanukisa muhumbulo.

3) **Muthu u kuvha zwe a zwala, na zwe a amba, na zwine a songo zwi humbela. Tsumbo ndi Salomo. O zwala zwifuwo fhedzi o humbela vhuṱali**. Nahone o wana vhuṱali na zwifuwo na lupfumo lunzhi na vhugala, zwe a songo zwi humbela. Sa mbeu ya muri wa apula: u zwala mbeu fhedzi u kuvha muri woṱhe u re na matavhi na maṱari na maapula manzhi, nahone zwoṱhe hezwi zwi na ndeme. Matavhi a nga ita thanda na fenitshara, maṱari a ṋea moya nahone a nga dovha a vha mushonga, maapula ndi zwiḽiwa nahone a na mbeu dziṅwe ngomu dzine dza dovha dza zwaliwa, na zwiṅwe. Ngauralo khololo i ita mutevhe wa u tevhelana ha phaṱhutshedzo na tshilidzi.

4) **Mbeu yaṋu i nga ni shumela kha shango heḽi na kha shango ḽi ḓaho ngauri Khotsi Mudzimu ha ngo vhuya a hangwa nahone a nga si hangwe mishumo yavhuḓi ine ra mu itela.** I ḓo amba kha shango heḽi na kha shango ḽi ḓaho.

5) **Mbeu yaṋu i nga vula milenzhe mihulwane yaṋu na u ni ṱanganyisa na vhathu vha ndeme vhutshiloni haṋu.** Ni zwala mbeu nga lutendo, nga murahu na i nisa nga u amba ha lutendo, vhuporofita na nga dzithendo na u livhuha Mudzimu, ni dovha na amba zwe na lavhelela uri i ḓo zwi bveledza, nga murahu na awela ni tshi lavhelela khololo yaṋu. Khotsi Mudzimu u ḓo khwaṱhisedza

uri ni kuvhe zwe na zwala na zwe na amba nga ha mbeu yaṋu na zwiṅwe zwavhuḍi zwe khamusi na si zwi humbule kana na si zwi lavhelele.

6) **Ri nga zwala mbeu kha tshiṅwe na tshiṅwe tshine ra tshi ṭoḍa kana tshine ra tshi lavhelela u bva kha Khotsi Mudzimu.** Zwi zwa ndeme ndi lutendo na vhuṱanzi ha zwe na khou ita nga u zwala mbeu. Ni nga zwala mbeu ya tshiimo tshiswa kana vhuimo vhuswa vhutshiloni haṋu; ni nga zwala mbeu ya u fhela ha tshiimo tshithihi kana tshifhinga vhutshiloni haṋu. Kha pfeseso yaṋu na nga lutendo, musi ni tshi ṋea mbeu yaṋu, ni a pfesesa uri musi mbeu yaṋu i tshi fa, na tshiimo tshi si tsha funiwi tshi ḍo fa khathihi nayo, nahone musi mbeu i tshi takuwa i na muvhili muswa, i ḍo takuwa i na tshifhinga tshiswa kana vhuimo vhuswa vhune na khou lavhelela vhutshiloni haṋu.

7) **Mbeu yaṋu i tea u zwaliwa kha mavu avhuḍi.** Mavu avhuḍi ndi he na vhona mushumo wa Mudzimu kana tshilidzi na mapfha a Mudzimu zwi hone. Mbeu ine ya ṋewa kha vhashumeli vha Mudzimu na kha mushumo Wawe nga ho livhaho ndi yone ine ya shuma nga u ṱavhanya na nga nṱha ngauri musi ni tshi ita zwenezwo ni khou ṋea nga ho livhaho kha Mudzimu na kha ndivho dzawe na zwipikwa zwawe. Ri vhona hezwi Bivhilini he vhashumeli vha Mudzimu vha tshi ṋewa zwifhiwa. Musi vha tshi ṋewa zwifhiwa zwa u hulisa, phaṱhutshedzo yo khetheaho yo vha i tshi awela kha muṋetshedzi. Ri no ngo no ṱalutshedza mafhungo haya kale kha hei pfunzo.

Ri nga dovha ra ṋea he ra wana vhuṱanzi ha u ṋea, hu nga vha kha vhathu, dzangano dza thuso, kana kha vhashai. Heyi u ṋea ndi ya ndeme na yone fhedzi i fhambana nahone i fhasi kha u ṋea mushumo wa Khotsi Mudzimu na vhashumeli vhawe nga ho livhaho ngauri vhaṅwe vhathu kana vhashai kana dzangano dza thuso vha nga vha vha tshi khou ita zwithu zwavhuḍi fhedzi vha nga vha vha songo vhea ndivho ya Mudzimu sa ya u thoma.Tshiṅwe tsha ndeme ndi u zwala kha vhabebi vha muya na vhabebi vha mupo. Heyi ndi nḍila iṅwe ya u zwala ya nṱha.

8) **Zwifhinga zwiṅwe ri nga zwala tshiṅwe tshithu tshihulwane nga tshidzhiilo, tshiṅwe tshithu tshine tsha vha tsha ndeme kha riṋe tshine ra nga tshi ṋea nga u ya nga lutendo lwashu kana nga vhuṱanzi ha Muya Mukhethwa kha riṋe**. Mudzimu u a ri sendedza zwifhinga zwinzhi uri ri ite hezwi musi a tshi ṭoḍa u ḍisa tshiṅwe tshithu tshihulwane vhutshiloni ha riṋe, khamusi u shanduka ha vhuimo kana u ṱanganyiswa na vhathu vha ndeme kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha nga vha. A nga dovha a ita hezwi uri mbilu dzashu dzi dzule dzi tshi mu vhea sa ya ndeme vhutshiloni hashu.

IYANI SHANGO LINGA HOṰHE

Vhutshiloni heḽi, maipfi a u fhedzisela a muthu ane a khou ṱuwa kana u fa a vha a ndeme vhukuma ngauri a bva mbiluni. Aya ndi maipfi a u fhedzisela ane Yesu o a amba musi a sa athu ya ṱadulu, 'Ndo ṋewa maanḍa oṱhe ṱadulu na kha ḽifhasi'. Yesu o ḍa u ita nḍila ya uri vhathu vha kone u ya ha Mudzimu nga Ene. O khunyeledza mushumo hoyu nga u fhelelaho. A hu tshe na muthu ane a tea u fa hafhu. Zwi re mbiluni ya Yesu Kristo zwino ndi uri muthu muṅwe na muṅwe a Mu ḓivhe; vha tea u tshidzwa kha zwivhi zwavho. Tshiṅwe tsha ndeme tshine Yesu a ṋea kereke ndi Muya Mukhethwa, uri ri vhe vhone vhaṱhanzi vhawe nga u bvelela. Nga maṅwe maipfi, ri vhudza vhathu nga hae.

Zwithu zwa Muya Mukhethwa zwi tevhela mushumo wa u vhudza vhathu nga ha Yesu (Marko 16:15-18).
ZWINE ZWA AMBA MINI U YA SHANGO LINGA HOṰHE?

1. **U ya shango ḽoṰhe zwi amba u isa mulaedza wa Kristo kha shango:** nga maṅwe maipfi, a zwi amba uri roṰhe ri tea u ya kha dzitshaka dziṅwe fhedzi, fhedzi roṰhe ri tea u isa mulaedza wa Kristo kha dzitshaka nga zwifhiwa zwashu na vhuḍilangi hashu zwo fhambanaho. Vhaṅwe vha vhidzelwa u ya nga mupo kha fhethu ho fhambanaho na mafhungo maḍifha. Vhaṅwe vha vhidzelwa u tikedza mafhungo maḍifha nga tshelede na zwifhiwa zwavho uri mafhungo maḍifha a phadalale, tsumbo: dzikoloi, tshelede, zwivhidzo, zwa media na zwiṅwe. Vhaṅwe vha vhidzelwa u rabela uri mafhungo maḍifha a bvelele nga tshifhinga tshenetsho vha tshi dovha vha tikedza nga nḍila dziṅwe. RoṰhe ri tea u vhudza vhathu nga ha Yesu, na u zwi tikedza nga tshelede na u rabela uri muvhuso wa Mudzimu u aluwe, ngauri muvhuso wa Mudzimu u aluwa musi vhathu vha tshi tshidzwa.
2. **U ya shango ḽoṰhe zwi dovha zwa amba hezwi:** shango ḽaṋu ndi he na kona u swika hone. Shango ḽa muthu muṅwe ḽi nga vha mushumoni wawe kana mudoroboni wawe. Ḽa muṅwe ḽi nga vha mashango na fhethu ho fhambanaho u phadaladza mafhungo maḍifha, muṅwe a nga vha shango ḽawe ndi shango ḽawe ḽa hayani. Zwi fhambana kha mutendi muṅwe na muṅwe. Vhaṅwe vha na mushumo wa u ita vhafunziwa. **VHOTHE VHOTENDI VHA TEA U TSHIMBIDZELA KHETSHI MUSHUMO.** Muthu muṅwe na muṅwe u tea u vhudza vhathu vhane a ṱangana navho nga mafhungo maḍifha, na u vha ramba tshivhidzoni.

NḍILA DZO FHAMBANAHO DZA U YA MAGUMONI A ḽIFHASI: Tshiṅwe tshithu tsha ndeme tshine mutendi a tea u tshi pfesesa ndi uri nḍila dza u ya magumoni a ḽifhasi dzi fhambana kha mutendi muṅwe na muṅwe. U ya magumoni a ḽifhasi zwi nga katela zwi tevhelaho kha vhafhio na vhafhio vha tendi:

1) Kha vhaṅwe zwi nga vha u ya kha dzitshaka dzo fhambanaho u huwelela mafhungo maḓifha. Heyi zwi nga itwa nga u fara dzimbekanyamushumo dza u vusulusa lutendo fhethu ho fhambanaho na u thoma zwivhidzo na zwikolo zwa Bivhili na zwiṅwe zwine zwa thusa u anḓisa mafhungo maḓifha. Vhatendi vhanzhi vhane vha dzhenelela kha mushumo hoyu, ndi vhane vha vhidzwa kha mushumo wa zwipiḓa zwiṱanu. Vhaṅwe vha ḓodzwa u gudisa vhaṅwe uri vha vhe vhafunziwa, nga u vha thoma kha muvhuso wa Mudzimu nga u vha funza na u vha ṱalutshedzela ipfi uri vha kone u imiswa kha lutendo lwavho. Heyi ndi tshipiḓa tsha u ya magumoni a ḽifhasi.

2) Vhaṅwe vha ya magumoni a ḽifhasi nga u bvelela kha thelevishini, radio na inthanethe vha tshi huwelela na u sumbedza mafhungo maḓifha.

3) Vhaṅwe vha ya magumoni a ḽifhasi nga u gudisa vhatendi vhaṅwe, nga murahu vha vha ruma uri vha fare dzimbekanyamushumo dza u vusulusa lutendo kana u thoma zwivhidzo.

4) Vhaṅwe vha ya magumoni a ḽifhasi nga u tikedza vhane vha khou ya nga mupo nga tshelede dzavho na thabelo. Vhane vha tikedza na vhone vha kha ḓi vha vho ya magumoni a ḽifhasi muhumbuloni wa Mudzimu, nahone vha wana malamba a fanaho na vhane vha ḓi ya nga mupo. Muthu muṅwe na muṅwe u na tshipiḓa tshawe kha mushumo hoyu.

VHOTHE VHOTENDI VHA TEA U KUNDA VHATHU KHA MUVHUSO WA MUDZIMU: Vhothe vhotendi vha tea u dzula vho vhudza vhathu nga ha Yesu. Mutendi muṅwe na muṅwe u tea u vhudza vhaṅwe nga ha Kristo, hu sa londwi uri o vhidzelwa kha mushumo wa zwipiḓa zwiṱanu kana hai. Hu sa londwi uri u a vha vhudza nga muthu muthihi kana kha tshigwada kha mbekanyamushumo dza u vusulusa lutendo, u tou tea u vha vhudza. Hu sa londwi uri u shuma banngani kana u mudededzi wa tshikolo kana u mufunzi kana muhuweleli, u tea u kunda vhathu kha muvhuso wa Mudzimu nga Yesu. Musi vhatendi vha tshi ita mushumo hoyu, vha tea u shumisa zwifhiwa na zvirangaphanḓa zwa Muya Mukhethwa. Ngauri Bivhili i ri zvirangaphanḓa zwi ḓo tevhela vhothe vhotendi hu si vhanwe vhe vhafunzi fhedzi (Marko 16:15-17).

MUSI VHO VHO KUNDA VHA TEA U ITWA VHAFUNZIWA: Musi vhenevho vhathu vho dzhena muvhusoni wa Mudzimu, vha tea u gudiswa uri vha vhe vhafunziwa (Mateo 28:18-20). Vha tea u bviswa kha vhukale ha vhana, vha gudiswa u swika vha tshi tshimbila sa vharwa vha Mudzimu vho aluwaho. Muthu muṅwe na muṅwe u tea u khunyeledza tshipiḓa tshawe kha mushumo wa vhufunzi, ngauri vhothe vhotendi ndi vhashumeli kha muvhuso wa Mudzimu (Vhaefesa 4:11-17).

NḒILA YO LEFHA YA U VHUDZA VHATHU NGA HA YESU (1) Musi ni tshi khou ya u amba na muthu, ni sendela khae nga ṱhonifho, u ḓiṱukufhadza na vhulenda**.(2)** Musi ni tshi thoma, ni songo thoma nga u sumbedza nga minwe, tsumbo: u amba nga ha dzineckles dza muya dza muthu kana zwithu zwawe zwa muya zwa nga nnda ngauri zwi ḓo ita uri mbilu dza vhathu dzi vale**.(3)** Ni songo thoma nga u amba nga ha zwivhidzo u bva mathomoni. Amba nga ha Bivhili**.(4)** Nḓila yo lefhaho ya u thoma ndi u vhudzisa muthu uri a zwi ḓivhi uri hu ḓo itea mini kana u ḓo ya ngafhi musi a tshi fa. Vhathu vhanzhi vha ḓo ri a vha ḓivhi. Nga murahu ni ṱalutshedza uri Bivhili i ri a nga vha na vhuṱanzi honoho. Vhaṅwe vha nga ri vha a ḓivha uri vha ḓo ya ṱadulu fhedzi musi ni tshi vha vhudzisa uri ndi ngani vha tshi amba zwenezwo, vha ḓo amba nga mishumo yavho yavhuḓi. Nga murahu ni ḓo vha vhudza nga ha ndimana ine ya ri, ‘ngauri ni tshidzwa nga tshilidzi, nga lutendo – nahone a si zwine na kona u zwi ita nga inwi vhoṋe, ndi tshifhiwa tsha Mudzimu’ (Vhaefesa 2:8**).(5)** Tshiitisi tsha u vhudzisa hedzi mbudziso ndi uri muthu a kone u vhona uri u na ṱhoḓea ya u ḓivha uri hu ḓo itea mini khae nga murahu ha lufu**.(6)** Thomani nga u vhudza muthu nga ha ṱhoḓea ya u ṱanganedza Kristo; ni songo shumisa ipfi ‘u tshidzwa’, fhedzi shumisani ‘u bebwa hafhu’. Tshiitisi ndi uri vhathu vhanzhi a vha pfesesi uri u tshidzwa zwi amba mini. Vhaṅwe vha humbula uri vha tshidzwi ngauri vha ya tshivhidzoni, vhaṅwe ngauri vho lovhedzwa vha tshi kha ḓi vha vhana. Vhaṅwe vha sandza u tshidzwa; vhaṅwe vha humbula uri u tshidzwa ndi tshivhidzo tshithihi. Zwino, u shumisa ipfi ‘u bebwa hafhu’ ngauri vhathu vhanzhi a vha ḓivhi zwine zwa amba, zwi vha ita uri vha ḓivhe u funesa, ngauralo vha ḓo thetshelesa zwe na amba. Thomani nga Yohane 3:3, ine ya ri arali muthu a sa bebwi hafhu, a nga si vhone muvhuso wa Mudzimu. Ṱalutshedzani uri u bebwa hafhu a zwi ambi u lovhedzwa musi u tshi kha ḓi vha muṱuku. Nga murahu ni sumbedze uri heyi ndi yone nḓila i yoṱhe ya u dzhena muvhusoni wa Mudzimu.(7) Musi ni tshi no vha no wana thetsheleso ya muṱodzi waṋu nahone na vhona uri vha khou ṱoḓa u pfesesa u bebwa hafhu, vhalani kha vhenevho Vharoma 10:9, ine ya ri, ‘Arali wa bula nga mulomo wau uri, “Yesu ndi Murena” nahone wa tenda mbiluni yau uri Mudzimu o mu vusa vhafuni, u ḓo tshidzwa.’ Ṱalutshedzani kha muthu uri u bebwa hafhu ndi zwi fanaho na u tshidzwa. Nahone dovhani ni ṱalutshedze uri u tshidzwa a si tshivhidzo tshithihi fhedzi, fhedzi ndi tshiṅwe tshithu tshine tsha itea kha muthu muṅwe na muṅwe musi a tshi ṱanganedza Yesu Kristo.(8) Ṱalutshedzani kha muṱodzi uri u tenda nga mbilu zwi fhambana na u tenda nga muhumbulo. Zwino heyi ndimana ya Vharoma i ri vhudza uri ri tende nga mbilu dzashu. Vhudzani uri u tenda nga mbilu ndi musi u tshi tenda nḓila ya Mudzimu. Tshiṱari tsha u thoma ndi u ḓa ha Mudzimu nga Yesu fhedzi. Ni nga vhalela Yohane 14:6, Mishumo 4:12, 1 Timotheo 2:5. Heyi ndimana dzi sumbedza uri Yesu ndi ene fhedzi nḓila ya u ya kha Mudzimu. Vhudzani uri vha tea u litsha zwoṱhe zwine zwa vha zwine zwa vhona, u gwalaba ha vhomakhulukuku na zwiṅwe. Vhalani Dotoronomio 18:9-14. U tenda nga mbilu zwi vhonala nga mishumo yashu uri rili nga ngoho ro tenda kha Kristo. Dovhani ni ṱalutshedze uri musi ro tenda nga mbilu dzashu, ri ḓo vha na vhuṱanzi mbiluni dzashu uri ri vhana vha Mudzimu (Vharoma 8:15).(9) Tshifhinga itshi vhathu vhanzhi vha ḓo zwi vhona uri a vha tshidzwi ngauri a vho ngo tenda nga mbilu dzavho, fhedzi vho tou tenda nga mihumbulo yavho. Hetshi ndi tshifhinga tsha ndeme ngauri ni ḓo ṋea muthu hoyo tshikhala tsha u ṱanganedza u tshidzwa. Ni ṋee muthu tshikhala tsha u ṱanganedza Yesu vhutshiloni hawe. Ṱalutshedzani zwavhuḓi kha muthu uri ni khou ṱoḓa u rabela nae uri a bebwe hafhu, nahone ni mu khuthadze uri a ṱanganedze u tshidzwa.(10) Musi vha tshi ri vha khou ṱoḓa u tshidzwa, ni rabele navho henefho fhethu. Ni songo lindela Swondaha uri mufunzi a vha rabele, fhedzi vha rangelani nga thabelo ya u ṱanganedza u tshidzwa. **Thabelo ya u ṱanganedza u tshidzwa a i na maipfi o khetheaho, fhedzi i tea u katela maipfi ane muthu ane a khou rabela nga murahu haṋu a ḓo pfa uri o ḓikumedza vhutshilo hawe, nahone maipfi ane a bula vhuhosi ha Murena, lufu na mvuwo ya Yesu. Tsumbo: Murena Yesu, ndi U ṱanganedza vhutshiloni hanga, ndi tenda uri Wo fa kha mbilu ya tshifhambano nga nṱhani ha zwivhi zwanga, nahone wa vuwa vhafuni nga ḓuvha ḽa vhuraru. Ndi tenda uri U Murena wanga na Mutshidzi wanga, Amene. Ni nga rabela thabelo hei kana na shumisa maipfi aṋu fhedzi ndi zwa ndeme uri hetshi tshipiḓa tshi katelwe. (11)** Ṱalutshedzani kha muthu uri musi o no bula hezwi nga mulomo wawe, o no tshidzwa. A songo vhilaela nga zwe a zwi pfa kana a songo zwi pfa nga mbilu nga ha maḓipfele

awe. Muvhudziseni uri mushumo wo no itwa kha muya wawe nahone u tea u ṱanganedza hezwo nga lutendo. U tea u guda Testamente Ntswa ya Bivhili. Ṱalutshedzani uri a songo thoma nga Testamente Kale ngauri i nga ita uri u aluwa hawe hu ime, fhedzi u tea u thoma nga Ntswa ngauri ndi yone i ambaho nga hae nahone i ṱalutshedza uri ndi nnyi kha Kristo na uri u tea u ita hani zwithu**.(12)** Mbiidzeni tshivhidzoni; u tea u pfesesa ndeme ya u wana tshivhidzo tshi tshilaho. Arali a tshi dzula kule, mu vhudzeni uri a ṱoḓe tshivhidzo tshi funzaho mafhungo maḓifha nga nḓila yo teaho. Zwino ni nga mu ṱalutshedza nga ha u shaya ha ndeme ha zwithu zwa muya zwi si zwavhuḓi, sa dzineckles dza vhathu vha vhuloi na zwiṅwe zwi fanaho na zwenezwo, nahone ni mu gudise uri a zwi laṱe nahone arali a tshi zwi ambara a zwi bviswe nahone a fhise zwoṱhe zwine a vha nazwo zwine zwa bva kha vhathu vha vhuloi kana vhane vha vhudzisa vhafu.

Ni humbule uri ni nga sumbedza nga zvirangaphanḓa zwa Muya Mukhethwa kana na shumisa zwifhiwa zwawe musi ni tshi khou amba na muthu hoyo. Ni nga zwi sumbedza phanḓa, vhukati kana murahu ha mbudzisano yaṋu na muthu hoyo. Ni zwi shumisa nga magumo a fumi a lutendo.

MAVHUNDA A U YA SHANGO LINGA HOṰHE (ZWI AMBA U VHEA MAFHUNGO MAḒIFHA SA TSHITHU TSHA NDEME VHUKUMA)

(1) Ri ita uri Mudzimu a takale ngauri zwine zwa vha zwa ndeme khae ndi zwa ndeme kha riṋe (Luka 15:1-10**).(2)** Ri wana u bveledzwa phanḓa kha muvhuso Wawe na malamba a vhugala Hawe (Daniyele 12:3).(3) Ri do ṱhonifhiwa nga nṱha vhukuma nahone ra huliswa (Mateo 18:1-6).(**4)** Vhunzhi ha zwithu zwi ḓa vhutshiloni hashu, kha zwithu zwine ra zwi ṱoḓa na zwine ra zwi funa, kha zwa muya na zwa mupo (Mateo 6:25-34). Yohane 6:1-14 i sumbedza uri muṱhannga hoyu o ṋea vhurotho vhuṱanu na khovhe mbili uri vhathu vhe vha khou thetshelesa mafhungo maḓifha vha fushe, fhedzi o wana dzibasketi dza 12 sa muṱanzwa wawe uri a kone u ita zwine a funa nazwo. Heyi i sumbedza uri musi ri tshi vhea mafhungo maḓifha phanḓa, hu nga vha tshifhinga tshashu, tshelede kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha vha tshashu, ri ḓo dzula ri tshi wana vhunzhi ho fhira zwe ra ṋea, nahone ra bveledzwa phanḓa kha vhutshilo hashu ha muya na ha mupo**.(5)** A ri nga shoni nga Ḓuvha ḽa Khaṱhulo ngauri ri ḓo vha ro ita mushumo wa Mudzimu nga ho fhelelaho (1 Yohane 4:17). Heyi ndimana i amba uri vhutshilo hashu hu fana na ha Kristo musi ri kha ḓi tshila kha ḽifhasi. Ri a ḓivha uri Kristo o vhea muvhuso wa Mudzimu phanḓa ha zwoṱhe (Yohane 4:34).(**6)** Ri ḓo wana dakalo ḽa uri vhaṅwe vhoḓa u ḓivha Kristo nga riṋe. Zwi ḓo ri ḓisela dakalo khulwane u vhona vhaṅwe ṱadulu ngauri riṋe.

VHAKHATHA NA ZWINE ZWA VHA ZWI SI ZWAVHUḒI ZWA U SA YA SHANGO LINGA HOṰHE (U SA VHEA MAFHUNGO MAḒIFHA SA TSHITHU TSHA NDEME VHUKUMA);(1) Mudzimu a nga si takalele riṋe. Vhathu vha ḓo lovha vha ya vhudzulavhafu, nahone vhane ra vha na vhudifhinduleli ha u vha kunda malofha avho a ḓo humbelwa kha riṋe (Esekiele 3:16-22, Mishumo 18:5-7, Marko 9:42-47**).(2)** Ri ḓo vha fhasi kha muvhuso wa Mudzimu**.(3)** Mishumo yashu i ḓo fhiswa. Nga maṅwe maipfi, Mudzimu u ḓo dzhia mushumo we ra u ita sa wo si na ndeme ngauri ro vha ri songo vhea muvhuso wawe phanḓa (1 Vhakorinta 3:9-16).(4) Ri ḓo wana zwigwada zwa fhasi ṱadulu (2 Vhakorinta 5:9-12). Ri dzhena ṱadulu nga u tenda kha Kristo, fhedzi zwigwada zwashu ṱadulu zwi fhambana nga nḓila ye ra ita ngayo mushumo washu musi ri kha ḓi vha kha ḽifhasi kha tshipiḓa tshine Mudzimu o ri ṋea**.(5)** Zwifhiwa zwe Mudzimu a ri ṋea zwi ḓo fhungudzea kha u shuma kana zwa nga tou lovha vhutshiloni hashu (Mateo 25:14-30). Nga maṅwe maipfi, ri ḓo fhungudzea kha vhuimo hashu kha vhutshilo hoyu na kha u ḓaho.

VHARUṄWA

VHARUṄWA ndi mini?Vharuṅwa ndi mimuya yo sikiwaho nga Mudzimu (Yobo 38:3-7, Psalme 148:2,5, Vha-Kolosa 1:16), dzina ḽa “muruṅwa” ḽi amba “muḓivhadzi wa mafhungo”. Hoyu o rumiwaho u fhambana na muapostola, ngauri “muapostola” zwi amba ane a rumelwa a na maanḓa a ane a mu rumela, nahone u imela ane a mu rumela sa zwe muruṅwa a vha e hone (muimeli), fhedzi muruṅwa ene u amba muḓivhadzi wa mafhungo fhedzi.

VHUPFIWA HA VHARUṄWA: Vharuṅwa ndi mimuya i si na ṋama na malofha, fhedzi vha na maanḓa a u ḓi sumbedza sa vhathu (Genesi 18:2, 16, Genesi 19:1-22). Vharuṅwa a si vhathu, ndi tshivhumbwa tsho fhambanaho na vhathu, nahone na vhone vha na nḓivho na u pfesesa sa vhathu. Vhaṅwe vharuṅwa vha ṱadulu, vhaṅwe vha kha ḽifhasi, nahone vhaṅwe vha tshimbila vhukati ha ṱadulu na ḽifhasi u khunyeledza lufuno lwa Mudzimu (Marko 13:32, Vha-Galata 1:8).Vharuṅwa ndi mimuya ine i si fi (Luka 20:34-36). Vharuṅwa ndi vhakhethwa, vho khethea kha vhuvhi. Vharuṅwa ndi vhashumeli vha Mudzimu (Vha-Hebheru 1:13-14).Vharuṅwa vha fhasi ha vharwa vha Mudzimu kha vhuimo na maanḓa ngauri vharwa vha dzula vho ṱangana na Kristo nga tsha u ḽa tsha Mudzimu Khotsi, nahone vharwa ndi muvhili wa Kristo (Vha-Hebheru 1:4, Vha-Efesa 1:19-23, 2:6). Vharwa vha fhira vhashumeli.

DZI FHAMBANAHO DZA VHARUṄWA: Bivhili i sumbedza vharuṅwa vhahulwane (Archangels), Vhakerubimi (Cherubim) na Vhaserafimi (Seraphim), na dziṅwe vharuṅwa vhane vha vha na maanḓa a u vhusa (Vha-Efesa 3:10, Vha-Kolosa 1:16), na dziṅwe vharuṅwa vhanzhi vhane vha shuma na u luvha (Vha-Hebheru 1:13-14, Nzumbululo 5:11).

Bivhili i sumbedza uri hu na vharuṅwa vhahulwane vhavhili, vhane vha vha Mikaele na Gabirele.

1)Mikaele u vhonala sa muruṅwa wa nndwa ane a ranga phanḓa vharuṅwa vha nndwa kha muvhuso wa Mudzimu (Nzumbululo 12:7).

2)Gabirele u vhonala sa muruṅwa ane Mudzimu a mu rumela na mafhungo a ndeme (Daniyele 8:15-26, 9:21-27, Luka 1:11-20, 26-38).

VHASERAFIM: Ipfi 'serafim' ḽi amba 'ane a vha muliloni' kana 'o ḓalaho mulilo'. Hetshi dzina ḽi fana na mulilo u fhisaho wa vhuhone ha Mudzimu.Vhaserafim vha fhiswa nga vhuhone ha Mudzimu, vha vhonala vha tshi nga vha na zwanḓa, milenzhe, mapapila nahone vha kona u fhufha (Yesaya 6:1-8). Vhaserafim vha tshimbidzana vhukuma na u renda na u luvha Mudzimu (Yesaya 6:3).

VHAKERUBIM: Vhakerubimi vha vhonala vha tshi nga vha na mapapila, vha kona u fhufha, vha na milenzhe na zwanḓa, fhedzi vha ṱalutshedzwa nga nḓila dzo fhambanaho, vhaṅwe vha na zwifhatu zwivhili (Esekiele 41:18), vhaṅwe zwifhatu zwina (Esekiele 10:21). Vho vha vha tshi lindela zwithu zwikhethwa kha mulanga wa kale.

MUSHUMO WA VHUKUMA WA VHARUṄWA

MUSHUMO WA VHUKUMA WA VHARUṄWA

1. Vharuṅwa vha khunyeledza lufuno lwa Mudzimu (Psalme 103:20, Numeri 22:22).
2. Vhunzhi ha mushumo wavho u ṱumelana na mushumo wa Kristo wa u rengulula vhathu (Mateo 1:20-24, 2:13, 28:2, Nzumbululo 14:6-7).
3. Vharuṅwa na Muya Mukhethwa vha shuma vhoṱhe na vharwa vha Mudzimu kha u huwelela mafhungo maḓifha, a si vhone vhane vha huwelela, fhedzi vha thusa vharwa vha Mudzimu kha u huwelela (Mishumo 8:26-30).
4. Vha shumela vhatendi (Vha-Hebheru 1:14, Mateo 18:10).
5. Vha lavhelela tshivhidzo tsha Vhakriste (1 Vhakorinta 11:10, Vha-Efesa 3:10, 1 Timotheo 5:21).
6. Vha rumela mafhungo a bvaho kha Mudzimu (Mishumo 10:1-8, 27:23-24, Sekaria 1:14-17).
7. Vha ḓisa phindulo dza thabelo (Daniyele 10:21-23, Mishumo 10:4).
8. Zwifhinga zwiṅwe vha thusa u ṱalutshedza miloro ya vhuporofita na mbonalo (Daniyele 7:15-16).
9. Vha khwaṱhisa vhatendi kha milingo yavho (Mateo 4:11, Luka 22:43).
10. Vha tsireledza vhatendi vhane vha ofha Mudzimu (Psalme 34:7, 91:11, Daniyele 6:22, Mishumo 12:7-10).
11. Vha haṱula maswina a Mudzimu (2 Dzikhosi 19:35, Mishumo 12:23, Nzumbululo 14:7-16, 16:21).
12. Vha lwa na madimoni (Nzumbululo 12:7-9).
13. Vha isa vhane vha lovha vha tshi tenda kha Kristo ṱadulu (Luka 16:22).

ZWI VHONALA SA URI MUSHUMO WOṰHE UNE MUDZIMU A U ITA KHA ḼIFHASI, O NANGA U U ITA NGA VHARUṄWA: Tsumbo hu na vharuṅwa vha phodzo (Yohane 5:16), muruṅwa u ḓa a tshukula maḓi nahone vhane vha dzhena khawo vha fhola. Hu na vharuṅwa vha khaṱhulo, vha vhonala vha tshi shuma kha u haṱula zwithu zwi sa takadzi Mudzimu. Hu na vharuṅwa vhane vha shuma na phaṱhutshedzo na u bvelela vhutshiloni ha mutendi, na vhaṅwe vhane vha shuma kha zwoṱhe zwiṅwe zwine Mudzimu a ita vhutshiloni ha mutendi (Vha-Hebheru 1:14).

NDILA INE RA SHUMA NA VHARUṄWA:(1) A ri vhulayi vharuṅwa (Nzumbululo 19:9-10, Vha-Kolosa 2:18).
(2) A ri dzhenele nyambedzano na vharuṅwa, nga nnḓani ha musi Mudzimu o zwi sumbedza kana vha tshi ḓi ḓivhadza kha riṋe.(3) A ri funi vharuṅwa u fhira Mudzimu kana u vha ita midzimu; vhugala ndi ha Mudzimu, hu si ha vharuṅwa.(4) A ri rabeli vharuṅwa.(5) A ri humbeli tsireledzo kana zwiṅwe zwithu kha vharuṅwa; musi ri tshi humbela Mudzimu, Ene u laedza vharuṅwa uri vha zwi ite.

VHARUṄWA VHO WELELA

Genesi 6:1-8 ri vhona tshigwada tshiṅwe tsha vharuṅwa vhe vha sa thetshelesa ndaela dza Mudzimu. Mudzimu o tendela avha vharuṅwa uri vha kone u dzhia tshivhumbeo tsha vhathu uri vha kone u isa mafhungo na u ita mishumo ya Mudzimu kha vhathu nga nḓila i leluwaho. Ri vhona hetshi tshiitea kha Genesi 18, musi Mudzimu a tshi ḓi sumbedza e na vharuṅwa vhavhili, vhoṱhe vha tshi vhonala sa vhanna vhararu kha Abrahamu.

Vharuṅwa avha vha ḓo shandisa maanḓa avho nga nḓila i si yone, vha dzhia tshivhumbeo tsha vhathu nahone vha ita vhushaka ha zwa vhudzekani na vhasadzi. Bivhili i amba uri avha vharuṅwa vho vha na vhana na avha vhasadzi, nahone vhana vhavho vho vha

vhe vhahulwane (giants). Avha vhahulwane vho vha vhe vhavhi nahone vha funza vhathu zwiphiri zwi vhavhaho zwa zwa muya. Ngauralo, shango ḽo ḓala vhutshinyi na vhukhakhi. Ndi ngazwo Mudzimu o dzhia tsheo ya u shela maḓi kha ḽifhasi nga tshifhinga tsha Noaxe; o ṱoḓa u ita uri lushaka lwa vhathu lu dzule lu tserekani ngauri ho vha ho no vha na vhana vho bebwaho nga vhathu na vharuṅwa, zwine zwa ḓisa u sa kunaho kha ḽifhasi.

Mudzimu o haṱula avha vharuṅwa nga u vha vhea kha swiswi ḽa tshoṯhe na dzinyolo dza u ya hu sa fheli, fhethu hu vhidzwaho Tatarosi, hune vha ḓo dzula hone u swika vha tshi poswa dzivhani ḽa mulilo nga murahu ha khaṱhulo ya u fhedzisela (Yuda 1:6 na 2 Petro 2:4). Hetshi tshigwada tsha vharuṅwa tsho welela sa tshigwada tsha vhuvhili. Tshigwada tsha u thoma tsha vharuṅwa vho welelaho tsho vha tshenetsho tsha Sathane na madimoni awe a welelaho ṱadulu. Sathane na tshigwada tsha u thoma vho welela mathomoni a vhutshilo ha ḽifhasi, fhedzi avha vharuṅwa vha vhuvhili vho welela miṅwaha i ṱoḓaho u vha 1,556 nga murahu ha musi ḽifhasi ḽo no sikwa. **Tshigwada tsha u thoma tsho welela nga nṯhani ha u ḓikukumusa na u shandukela vhuhosi ha Mudzimu ṱadulu, nahone avha vha kha ḓi tshimbila kha ḽifhasi vha tshi ṱoḓa vhathu vha u vha sinyusa, nga maanḓa vhatendi vha Kristo. Tshigwada tsha vhuvhili tsho welela nga nṯhani ha lutamo na u shandukela nḓila ya Mudzimu kha ḽifhasi, nahone avha Mudzimu o vhona zwo tea u vha vhofha u swika kha khaṱhulo ya u fhedzisela.**

MURUṄWA WA MURENDA: Zwifhinga zwinzhi musi Bivhili i tshi amba nga ha "Muruṅwa wa Murena", nahone i tshi ṅwalwa nga maletra mahulwane, i amba nga ha Mudzimu Ene muṇe. Ni nga zwi wana kha (Genesi 22:11-15, 31:11-13, Ekisodo 3:2) na kha dziṅwe ndimana nnzhi dza Bivhili.

SATHANE NA MADIMONI

Nnyi ndi Sathane? Sathane o vha e muruṅwa; o vha e muṅwe wa vharuṅwa vhahulwane ṱadulu. Sathane na madimoni vho vha vhe vharuṅwa vhe vha sikwa nga Mudzimu. Dzina ḽawe ḽo vha ḽi "Ṉaledzi ya Murenani". O vha a tshi vhidzwa nga heḽo dzina ngauri o vha a tshi penya sa ṉaledzi ya matsheloni nga vhugala ha Mudzimu (Yesaya 14:12-16). O vha e kerubimi we a vha a tshi tsireledza khuluṉoni ya Mudzimu (Esekiele 28:11-19).Dzina "Sathane" ḽi amba "Muṅwaliseli wa milandu", nahone heḽi dzina ḽi ambela kha Sathane na madimoni ngauri mushumo wavo wa mutheo ndi u pomoka. Ndi dzina ḽi shumiswaho nga u angaredza kha vhone. U pomoka Mudzimu phanḓa ha vhathu, a tshi mu sumbedza sa muthu mivhi, nahone u pomoka vhathu phanḓa ha Mudzimu, a tshi lingedza u sumbedza Mudzimu uri vhathu a vha nga Mu tevheli.O ḓala u ḓikukumusa, a landula vhuhosi ha Mudzimu, a tshi ṱoḓa u dzhia muvhuso wa Mudzimu. O thivhela na u fhura vharuṅwa vhaṅwe uri vha landule vhuhosi ha Mudzimu, nahone vha mu tevhela kha pulane yawe (Nzumbululo 12:3-5). O ranga phanḓa tshigwada tsha vharuṅwa tshi linganaho tshithihi tsha vharuṅwa vha ṱadulu uri tshi landule Mudzimu (Nzumbululo 12:9-10).

Mudzimu o haṱula Sathane na vharuṅwa vhoṯhe vhe vha mu tevhela, a vha posela fhasi kha ḽifhasi. Vhugala ha Mudzimu ho bviswa khavho, nahone vha ṉewa mazhonjwa a fhambanaho sa khaṱhulo ya Mudzimu. Vhaṅwe vha xelelwa nga muhumbulo, vhaṅwe vha vha bofu, vhaṅwe vha vha vhalema, vhaṅwe vha vha vhane vha sa pfi kana u amba. Vhaṅwe vha avha vharuṅwa vho valelwa vhudzulavhafu (2 Petro 2:4-6).Madimoni a hwala aya mazhonjwa hune a vha hone. A funa u khomela vhathu nahone a ḓi sumbedza khavho, nahone ndi ngazwo vhaṅwe vhathu vha wana mazhonjwa.Zwifhinga zwiṅwe mazhonjwa ane a khou itea kha vhathu ndi madimoni ane a ḓi sumbedza khavho. Fhedzi a si mazhonjwa oṯhe ane a bva kha madimoni. Zwifhinga zwiṅwe muthu u nga lwala ngauri u wa ha Adamu ho kwama muvhili wa muthu nahone wa ita uri u vhe na vhuhosi ha u lwala. Fhedzi u lwala hu kha ḓi vha mushumo wa Sathane nga nḓila yoṯhe, hu sa londwi uri hu ḓa hani, hu tea u bviswa kha mutendi.Vhaṅwe madimoni na Sathane vha kha ḓi tendelwa u shuma kha ḽifhasi lwa tshifhinga tsho teaho u swika Yesu Kristo a tshi vha posa dzivhani ḽa mulilo kha u fhedzisela. Vhaṅwe madimoni vha kha ḽifhasi, vhaṅwe vha kha zwa muya (hu si ṱadulu ha vhuraru hune ha vha khuluṉoni ya Mudzimu), fhedzi kha vhuvhili hune madimoni a shuma hone u ya nga Vhaefesa 6:10-14. Vhaṅwe vha shuma madzivhani nahone vhaṅwe vhudzulavhafu. Kha Sathane ene u tshimbila a tshi ya nṯha na fhasi kha ḽifhasi, a tshi ṱoḓa ane a nga mu tshinyadza (1 Petro 5:8).

Madimoni ndi mimuya, fhedzi vha nga ḓi sumbedza nga nḓila dza zwivhumbwa zwa zwifuwo. Madimoni na Sathane a vha ho hoṯhe nga tshifhinga tshithihi, a vha na maanḓa oṯhe (a si vhane vha kona zwoṯhe), nahone a vha ḓivhi zwoṯhe,fhedzi vha a shumisana kha zwipiḓa zwo fhambanaho, nahone vha kona u fhirisela mafhungo vhukati havho. Sathane na madimoni vho no haṱulwa kale, nahone tshine tsha salela ndi u poswa dzivhani ḽa mulilo (Yohane 16:11, Nzumbululo 20:10). Ngauralo Sathane na madimoni vho ḓala nyofho; vha ofha Mudzimu na vhana vhawe vhukuma (Yakobo 2:19, Luka 10:19).Sathane (dzina ḽine ḽa shumiswa u angaredza Sathane na madimoni) na muvhuso wawe woṯhe vha fhasi ha vharwa vha Mudzimu kha maanḓa; vha fhasi ha milenzhe yavho. Yesu o imisa maanḓa a Sathane musi a tshi vuwa vhafuni, a mu kunda nahone a mu ṱutshela a si na maanḓa (Vha-Kolosa 2:15). Sathane o salelwa nga vhuṱali ho sokoneaho, nahone hezwo ndi zwine a zwi shumisa u fhura vhathu.

MISHUMO YA SATHANE NA MADIMONI.(1) Sathane u sinyutshela Mudzimu nga nṯhani ha khaṱhulo ye Mudzimu a mu ṉea, nahone u ṱoḓa u lifhedza, fhedzi a nga si kone u ita tshithu kha Mudzimu. Ngauralo u vhaisa zwine Mudzimu a zwi funa vhukuma, zwine zwa vha vhathu. U ṱoḓa u vhaisa vhathu, u vha fhura na u vha tshinyadza, uri na ene a fhelelwe navho kha u fhedzisela. Heyi ndi yone nḓila yawe ya u lifhedza Mudzimu**.(2)** Yohane 10:10 i amba uri mushumo wa Sathane ndi u tswa, u tshinyadza na u vhulaha. U vhenga Mudzimu na vhathu vhawe. Madimoni na Sathane na vhone vha vhengana; vha dovha vha vhenga vhathu vhane vha vha shumela.

Muvhuso wa swiswi wo ḓala vhuhali na nyofho**.(3)** Sathane u ṱoḓa u vhaisa vhathu nga malwadze, u lwala, miḓinḓa, vhushai, u tsikeledzwa na lufu (lwa muya na lwa mupo).**(4)** Sathane u ṱoḓa u dzhena kha mivhili ya vhathu, a tshi vha shumisa u ita mishumo yawe ya vhukhakhi. Ndi musi a tshi nga kona u shuma nga nṱha ha ḽifhasi nga nḓila i leluwaho arali e kha muvhili wa muthu**.(5)** U ṱoḓa u fhurisa vhathu uri vha ite zwithu zwivhi zwine zwa tshinyadza vhushaka havho na Mudzimu na u vha tshinyadza na vhone vhoṋe**.(6)** U ṱoḓa u tshinyadza vhatendi na u vha thivhela kha u tshimbila ha lutendo lwavho (1 Petro 5:8**).(7)** Sa Mudzimu ane a vha na vhathu vha vhidzwaho nahone vha ḓodzwaho uri vha kandelele vhathu kha u Mu ḓivha (sa vhaapostola, vhaporofita, vhavhili, vhafunzi na vhagudisi), na Sathane u na vhane a vha vhidza nahone a vha ḓodza u khunyeledza pulane yawe ya u vhulaha, u tswa na u tshinyadza. Avha ndi vhavhumbi vha mbilu, vhafhuri, vhafumakadzi vha vhuloi, vhane vha shumisa mimuya, vhathu vha u vhilaela na vhane vha sa funzi mafhungo a u amba uri Yesu ndi Murena, Mutshidzi na nḓila i yoṱhe ya u ya kha Mudzimu (Dotoronomio 18:9-14, Levitiko 18:31, 1 Yohane 4:1-6).

NDILA INE RA ARABELA NGAYO SATHANE / MADIMONI

NDILA INE RA ARABELA NGAYO SATHANE / MADIMONI.(1) Ri a vha sola kha vhutshilo hashu na kha vhutshilo ha vhaṅwe vhathu nga maanḓa a Kristo a re kha riṋe, zwine zwa vha nga dzina ḽa Yesu Kristo (Marko 16:17). Ri a vha vhofa, nahone ri a vha pandela nga dzina ḽa Yesu**.(2)** Madimoni a nga si ṱoḓe u bva kha mivhili ya vhathu, ngauralo musi ni tshi a pandela a nga lingedza u lwa. Heyi i amba uri mutendi u tea u a pandela nga tshivhindi, nga lutendo lu sa kundwi, nga maanḓa a muya na vhuvhusi. A songo ofha arali a tshi ṱoḓa u lwa nae, fhedzi a ime o khwaṱha, nahone a dzule e kha u bula lutendo lwawe. Madimoni a si na maanḓa a u hana u bva musi mutendi a tshi a pandela nga lutendo**.(3)** A ri ambi navho, nahone a ri amba navho nga nnḓani ha musi zwi tshi ṱoḓea, kana musi Mudzimu o ri sumbedza uri ri ite zwenezwo (Luka 4:33-36, Luka 5:41, Marko 5:1-17).(4) A ri ofhi zwone (Luka 10:9**).(5)** A ri tea u vha na dzangalelo ḽihulwane kha vhone na zwiphiri zwavho (Nzumbululo 2:24**).(6)** A ri tei u takalela vhukuma musi vha tshi ḓi sumbedza. (Marko 1:23-27, 32-35**).\(7)** A ri tea u sa tendela uri vha ambe nnḓani ha musi zwi tshi ṱoḓea; khamusi ni ṱoḓa vhathu vha ḓivhe uri madimoni a hone. Ngoho ndi uri a si zwa ndeme uri madimoni a ambe kana u ḓi sumbedza uri a bve kha muthu. Ri nga tou zwi ita uri heḽi ḓuvha ḽi ḓivhe uri madimoni a hone, nahone uri ipfi ḽa Mudzimu ndi ngoho. A zwi tei u vha tshithu tsha ḓuvha ḽoṱhe kana mvelele ya u amba na madimoni**.(8)** Zwifhinga zwiṅwe zwi nga ṱoḓa uri vhatendi vha vhidze madimoni nga mishumo yavho uri vha kone u a pandela, tsumbo: muya wa lufu, muya wa bofu, muya wa u sa pfa, na zwiṅwe (Marko 5:25-26**).(9)** A ri tea u tevhela pfunzo dzavho, ra fhedza ro dzi funza kha minyangadzo yashu, tsumbo; vhafu vhe vha vha vhe mabakoni, kana uri uyu kana uyu ndi muloi, kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine tshi si wanali kha Testamente Ntswa (1 Timotheo 4:1-12).(**10**) A ri tei u tenda milandu yavho kha vhaṅwe ngauri a si ngoho (Yohane 8:44-45), sa tsumbo: makhulu kana makhuluvho ndi muloi, kana ndi ene ane a nkhomela vhusiku. Madimoni a nga dzhia tshivhumbeo tsha vhathu vho tshilaho kana vho lovhaho, na tsha vharuṅwa kana vhashumeli vha Mudzimu, a ḓi sumbedza kha vhathu nga vhenevho u ḓisa u kundelwa na u pomoka vhathu vha si na mulandu (2 Vhakorinta 11:14). Tshiṯari tsha ndeme ndi uri mafhungo a bvaho kha vhone a tshimbilelana naa na Testamente Ntswa. Arali a sa tshimbilelani, ndi madimoni a khou shuma.(**11**) Ri tea u tshinyadza mishumo yavho (1 Yohane 3:8), zwine zwa vha: u fhambanyisa vhathu na Mudzimu, malwadze, lufu, milandu, u tsikeledzwa, vhushai na u shaya. Musi madimoni o pandelwa kha muthu, a nga lingedza u vhuya, ngauralo muthu o tshidzwaho u tea u ṱanganedza Yesu, a ḓala ipfi ḽa Mudzimu na Muya Mukhethwa nahone a aluwe kha lutendo (Mateo 10:43-46).(**12**) A ri tea u wana maipfi a vhuporofita kha Muya Mukhethwa na Bivhili, hu si kha vhone. Tsumbo: musi dimoni ḽi tshi amba tshiṅwe, a ri tei u ḽi tenda, fhedzi ri wana ngoho kha Muya Mukhethwa. A ri tei u tevhela zwe dimoni ḽa amba.(**13**) A ri tei u ṱanganedza u renda havho, tsumbo: musi vha tshi ri muthu muṅwe u na maanḓa kana vha tshi mu ofha, sa mufunzi kana muṅwe u na maanḓa. Yesu o vha a sa tendeli madimoni u mu renda kana u mu vhudza ngoho. Ri tea u ṱoḓa vhuṱanzi ha Mudzimu hu si ha Sathane.(**14**) A ri tea u sa ita vhathu vha dzule vha tshi vhona madimoni fhedzi nga u amba nga vhukuma nga ha vhone, kana u ṱoḓa u sumbedza u ḓi sumbedza havho kha minyanya yashu. Musi ri tshi amba nga ha Mudzimu na mishumo Yawe, ri Mu renda; musi ri tshi amba nga ha Sathane na mishumo yawe, ri mu vhugisa na ene.(**15**) A ri tea u sa ṋea Sathane maanḓa a si na tshivhalo nga u amba uri ndi ene o ita zwithu zwashu. Vhakriste vhanzhi vha ita tshivhi nga nṱhani ha u tshila nga ṋama, kana vha tshila vhushai nga nṱhani ha u shaya nḓivho na u sa tshimbila nga lutendo. Mutendi musi a tshi tshila nga nḓivho ya uri ndi nnyi kha Kristo na zwine a vha nazwo, nahone a tshila nga lutendo na vhukhethwa na Mudzimu, Sathane a si na maanḓa a u mu ita tshithu. Sathane u wana maanḓa fhedzi ane mutendi a mu ṋea.(**16**) Madimoni a funa u ṱoḓa u dzhia ṯhogomelo ya vhathu, u ḓisa u kundelwa na u shona vhane vha khou vhaisa, nga maanḓa musi vho vha vho fhambana na vhathu. Ngauralo a ri tei u tendela uri vha dzhie ṯhogomelo ya vhathu tshivhidzoni. Tsumbo: arali hu tshi khou funzwa nahone dimoni ḽa thoma u ḓi sumbedza kha muthu, khamusi a tshi vhidzelela kana a tshi ita u phuswa, u tea u bviswa a iswa nnḓa uri a rabelwe nga muṅwe mutendi ngauri mutendi muṅwe na muṅwe u nga pandela madimoni. Fhedzi u funza u tea u bvela phanḓa. Mufunzi a songo ima a tshinyadza u funza a tshi ṯhogomela dimoni, ngauri hezwi ndi pulane yaḽo.(**17**) A ri tea u sa ḓadza vhatendi nga nyofho ya uri madimoni a ḓo dzhena khavho musi vha tshi bva kha vhaṅwe vhathu. A hu na fhethu kha Bivhili hune Yesu kana vhaapostola vha amba hezwo; hezwi ndi maipfi a madimoni a u tshuwisa vhathu uri vha vule mbilu dzavho nga nyofho. Vhatendi a vha tei u ofha uri madimoni a ḓo dzhena khavho.(**18**) A ri tea u sa ita vhathu vha tshi dzhia zwito zwa lutendo zwine zwa sumbedza u lavhelela madimoni, sa u vha vhudza uri vha fhefhe nga maanḓa kana u ṱuwa vha tshi ṱanzwa uri dimoni ḽi bve. A zwi ṱoḓei uri hu vhe na mvelelo ya muvhili musi dimoni ḽi tshi bva. Madimoni ndi mimuya, ngauralo a si na tshifanyiso tsha u vhonala musi a tshi bva. Zwi nga itea uri hu vhe na mvelelo, fhedzi a si zwine zwa tea u itea tshifhinga tshoṱhe. A ri tei u ita uri vhathu vha vhone uri vha na madimoni. Mutendi o bebwaho hafhu u tea u funziwa u vhona Mudzimu, hu si Sathane. U tea u ḓivha vhuhulwane ha Mudzimu vhutshiloni hawe, hu si ha Sathane. Vhatendi vha tea u vha vho dzula vha tshi humbula Mudzimu hu si Sathane.(**19**) Ri tea u ḓivha uri dimoni ḽi nga ḓi sumbedza kha muthu nahone ḽa amba nga khae. Zwifhinga zwiṅwe muthu a nga amba zwithu zwinzhi a sa zwi ḓivhi, khamusi a wa fhasi kana a amba a tshi ima kana a tshi dzula, maṱo awe o vulea kana o valiwa, kana a tshi ita zwithu zwi fanaho na u mona. Musi hu tshi khou itea hezwi, a nga pomoka vhathu, a vha vhidza vhaloi, kana a amba zwithu zwi si zwone nga vhafu kana zwiṅwe zwine zwa si tendelane na Testamente Ntswa. Muthu a si ene o dzikaho nga tshenetsho tshifhinga, nahone a si ene ane a ḓivha zwine a khou amba. Zwifhinga zwiṅwe a nga humbula zwine a vha o amba musi a tshi khou shuma nga muya mivhi, fhedzi a si nga kona u sumbedza uri ndi ngoho, zwi sumbedza uri dimoni ḽo vha ḽi tshi khou amba nga khae. Zwithu zwine zwa amba nga tshenetsho tshifhinga ndi mazwifhi o pomokaho vhathu vhanzhi vha si na mulandu. Ngauralo

ri tea u shuma nga nḓivho ya u ṱalula mimuya, nahone ri sa tendeli zwithu zwenezwo tshivhidzoni kana huṅwe fhethu hune dimoni ḽa ṱoḓa u ḓi sumbedza hone.(**20**) Muya Mukhethwa na ene u nga kwama muthu uri a vule zwivhi zwawe. Muya Mukhethwa u nga ita uri muthu a bula zwivhi zwa vhutshilo hawe; a si mu pomoke vhathu nga mazwifhi. Musi muthu o bva kha u kwamiwa nga Muya Mukhethwa, u ḓo ḓivha zwine a vha o amba nahone a sumbedza uri zwithu izwo ndi ngoho. Heyi ndi tshiga tsha mushumo wa Mudzimu.(**21**) Tshikwekwe tshihulwane tsha Sathane ndi u dzhia ṱhogomelo ya muthu uri a dzule a tshi humbula Sathane nahone a mu sola tshifhinga tshoṱhe. Heyi ndi tshikwekwe tsha Sathane. Mutendi musi o no mu sola, u tea u bvisa ṱhogomelo khae nahone a sa humbule zwine Sathane a khou ita, fhedzi a humbule Mudzimu nga lutendo nahone a fhaṱe lutendo lwawe kha ipfi ḽa Mudzimu. Ri tshila nga u kunda Sathane musi ri tshi humbula Mudzimu nahone ri tshi tshila nga lutendo.(**22**) Madimoni a funa u ḓisa mbonalo mivhi na u amba nga nḓila mivhi nga ha Mudzimu kha muhumbulo wa mutendi, a dovha a pomoka mutendi a tshi ri ndi ene ane a khou zwi amba. Heyi ndi maano a kale a Sathane. Mutendi a songo tenda mazwifhi a Sathane kana u ṱhonifha mulandu nga nṱhani ha zwenezwo; a songo ḓipfa mulandu musi zwi tshi itea ngauri a si ene o zwi itaho. U tea u sola Sathane, a dovha a sa ṱhogomela zwenezwo, fhedzi a humbule Mudzimu nga lutendo**.(23)** Madimoni a funa u pomoka, u vhulaha, u tswa na u tshinyadza (Yohane 10:10). A shuma hezwi zwoṱhe kha miloro, mbonalo, vhuporofita ha mazwifhi, mazwifhi na nḓila nnzhi dzo fhambanaho. Mutendi a songo dzhenisa ṱhogomelo kha hezwi zwithu kana u zwi vhona sa zwa ndeme, hu sa londwi uri zwi ḓa hani. Hu nga vha miloro, mbonalo, vhuporofita ha mazwifhi, nyofho ya lufu kana tshiṅwe na tshiṅwe. Mutendi u tea u tenda fhedzi zwine Mudzimu a amba kha ipfi ḽawe, nahone arali zwithu zwine zwa amba zwi sa tshimbilelani na Mudzimu, a songo zwi tenda ngauri ndi mazwifhi a Sathane. Sathane a si na maanḓa kha riṋe musi ri tshi tshila nga lutendo kha ipfi ḽa Mudzimu na tshivhindi. Sathane u kona fhedzi zwine mutendi a mu tendela.

ZWIIMO ZWA MADIMONI NA VHUHOSI HAWO

Madimoni a na maanḓa o fhambanaho na zwigwada zwawo, nahone ndi nga nḓila iyi hune a dzudzanyea ngayo::

1. **Vhahosi :** Avha ndi mimuya ya maemo a nṱha vhukuma ine ya vhusa nahone ya ṋea ndaela kha miṅwe mimuya. Avha vha fhasi ha Sathane nga ho livhaho nahone vha vhidzwa vhahosi.
2. **Maanḓa:** Avha mimuya i shumaho u kwama vhathu vhane vha vha kha vhuhosi, sa vhavhusi vha muvhuso, mahosi, phuresidennde na vhahosi, uri vha ite nyito dzi hanedzanaho na mbilu ya Mudzimu. Hezwi zwi ita uri mashango a ite milayo i hanedzanaho na maitele a Mudzimu na ngoho Yawe.
3. **Vhalangi vha Swiswi ḽa Shango:** Avha mimuya i shumaho kha vhathu vhane vha tshila kha swiswi ḽa muya, vha si na tshedza tsha Ipfi ḽa Mudzimu. Ngauralo vha a leluwa u fhuriwa na u langiwa nga maano a mimuya mivhi, zwihulwane kha mihumbulo yavho.
4. **Maanḓa a Muya a Vhukhakhi kha zwifhatu:** Avha mimuya i ṱuṱuwedza na u ita uri vhukhakhi hu shume kha vhathu. Mushumo wavho ndi u vhona uri vhukhakhi hu kunda kha ḽifhasi.

Hu na madimoni ane a shumaho kha muya, hu na aṅwe ane a shumaho kha ḽifhasi, nahone hu na aṅwe ane a shumaho kha maḓi, madzivha, lwanzhe na milambo. Hune ha vha na maḓi, vha wana zwi tshi leluwa u shuma hone. Vha nga shumisa vhathu na zwifuwo u ita maano avho a u tshinyadza.Madimoni a kona u tendelwa u shuma nga zwifhatu (altars) zwine zwa ṱavhiwa nga vhathu, zwihulwane kha vhafhuri vha mimuya, vhane vha shumisa vhuloi, vhafhodzi vha sialala (vhafunzi vha zwine zwa vhidzwa sangoma kana witch doctors), na vhane vha vhudza zwifhatu. Na vhathu vha si vhane vha ita vhuloi vha nga si zwi ḓivhe, vha nga vula nḓila kha madimoni nga maipfi mivhi, mbilu ya vhuhali, nyofho, muzika mivhi na vidio dza u tshinyadza. Fhedzi zwifhatu ndi zwone zwi khulwane zwine zwa vula nḓila ya madimoni kha ḽifhasi ḽa mupo.

MADIMONI NA VHATHU VHA SA TSHIDZWANGI

(1) Madimoni a nga dzhena kha mimuya ya vhathu vha sa tshidzwangi nahone a ḓivhonadza nga kha vhone na u vha shumisa kha mishumo yao mivhi. A zwi leluwi nga maanḓa uri dimoni li dzhene kha muya wa muthu, fhedzi musi ḽo no dzhena kha uyo muthu, zwi a ṱavhanya u vhonala. Vhunzhi ha vhathu vhane vha vha na madimoni kha mimuya yavho vha wanala zwibadela zwa vhulwadze ha muhumbulo, kana dzhele nga mulandu wa u vhulaya hu si na tshiitisi na u ita zwithu zwi sa pfali, sa u nwa malofha a vhathu kana u vha vhulaya. Hezwi zwi vhidzwa u dzhiiwa nga dimoni, zwi amba uri dimoni ḽo dzhena kha muya wa muthu nahone ḽi amba nga ipfi ḽa uyo muthu na u ḓivhonadza nga kha ene**.(2)**Madimoni a kona u ṱuṱuwedza mihumbulo ya vhathu vha sa tshidzwangi, nahone zwenezwo vha ḓo amba kana u ita zwithu zwi si na ṱhalukanyo kana zwi sa pfali, kana o tsikeledzwaho a nga pfa o kulea mbilu kana a xelelwa nga muhumbulo**.(3)** Madimoni a nga tsikeledza vhathu vha sa tshidzwangi kha mivhili yavho, nahone zwenezwo vha nga lwala kana u tsikeledzea kana u wana zwimela na malwadze kha mivhili yavho kana kha lukanda lwavho. Hezwi zwi vhidzwa u tsikeledzwa nga madimoni kha muvhili.Madimoni a nga dovha hafhu a ṱuṱuwedza vhathu vha sa tshidzwangi zwi tshi bva nnḓa ha mivhili yavho, fhedzi a amba navho kha mihumbulo yavho kana miloroni yavho. Nga misi yoṱhe vha vha na mihumbulo mivhi, ine vha nga humbula uri ndi yavho, vha songo zwi ḓivha uri ndi maipfi a madimoni.

MADIMONI NA VHATHU VHO TSHIDZWANGO:(1) Madimoni a nga si kone u dzhia vhathu vho tshidzwaho kha mimuya yavho, ngauri Muya Mukhethwa u dzula kha mimuya yavho (2Vhakorinta 6:14-16). Nahone mvelo ya Mudzimu i kha mimuya yavho**.(2)** Fhedzi naho zwo ralo, madimoni a nga ṱuṱuwedza kana u dzhena kha mihumbulo yavho arali vha a tendela, nga u vula munango wavho nga u vhona kana u thetshelesa zwithu zwi sa kunaki (Vhafilipi 4:8). Na vhone vha nga wana vhutshilo havho vhu tshi khou tsela fhasi kana vha kulea mbilu. Fhedzi vha nga pandela eneo madimoni tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe musi vha tshi ṱoḓa, ngauri

vha na maanḓa kha one nga pfanelo. Vha tea u vhona uri vha vala minango yoṱhe kha vhutshilo havho ine ya nga ṋea Sathane tshikhala kha vhutshilo havho. Madimoni a nga amba nga kha vhathu vho tshidzwaho zwi tshi bva kha mihumbulo yavho, naho a si kha mimuya yavho, nga maanḓa musi vha tshi livhana na maanḓa a Mudzimu**.(3)** Madimoni a nga tsikeledza vhathu vho tshidzwaho kha mivhili yavho arali vha a tendela. Vha nga kulea mbilu kana vha lwala kha mivhili yavho, fhedzi Vhakriste vha nga a pandela tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe musi vha tshi nanga u ita nga u ralo.Madimoni a nga ṱuṱuwedza vhathu vho tshidzwaho kha mihumbulo yavho zwi tshi bva nnḓa. A nga ṋea muthu o tshidzwaho mihumbulo yo khakheaho muhumbuloni wawe, nahone mihumbulo iyo ya vhonala unga ndi mihumbulo ya Mukriste ene muṋe, sa muhumbulo we wa dza kha Yuda wa uri a laṱe Yesu. O vha a sa zwi ḓivhi uri ndi diabolo ane a khou amba nae. Bivhili i ri vhudza uri ri songo ṋea Sathane vhudzulo ha mulenzhe (tshikhala kana munango wo vuleaho kha vhutshilo hashu) (Vhaefesa 4:27).

NDI MINI ZWINE ZWA NGA ṊEA DIMONI VHUDZULO HA MULENZHE KHA VHUTSHILO HA MUTENDI?

Ro ṋewa maanḓa kha Sathane sa vharwa vha Mudzimu, nahone ha na maanḓa a u ri kwama, fhedzi hu na zwiṅwe zwithu zwine zwa nga mu vulela munango kha vhutshilo hashu. Zwithu zwi ngaho; u tshila nga nḓila ya ṋama (Vhagalata 5:19), khakhathi na mbiti (Vhaefesa 4:26-28), u ḓihudza, (Yakobo 4:6 na 7) nyofho, maipfi na mishumo ya nyofho. U vhilaela (Vhafilipi 4:6). U vhona na u thetshelesa zwithu zwi sa ofhi Mudzimu (Vhafilipi 4:8 na 9), u tama na u ṱavhanya, u shaya nḓivho (Hosea 4:6) na u pfuka ndaela (1Samuele 15:23) U sa hangwela na vhurungu mbilu, u tshila vhutshilo vhu si ho kunaho na u amba maipfi a sa elani na zwe Mudzimu a amba nga ha riṋe. **Fhedzi nḓila ya u ṱavhanya ine madimoni a nga shuma ngayo kha vhutshilo ha muthu ndi nga kha alṱari. Fhedzi vhatendi vha na maanḓa kha alṱari, nahone fhasi ri ḓo funza nga ha nḓila ya u a pwasha.**

U BVA HA MADIMONI KHA MUTHU (Luka 11:24-27): Musi madimoni a tshi bva kha muvhili wa muthu, a a bva a ya u ṱoḓa muthu ane a nga mu tsikeledza na u dzhena khae. Arali a sa wani muṅwe muthu, a ḓo lingedza u humela kha muthu we a bva khae. Arali a mu wana o vha e si na tshithu nahone a songo ṱanganedza Yesu, kana a songo funzwa Ipfi ḽa Mudzimu na u ima kha lutendo, a ḓo dovha a dzhena khae, nahone musi a tshi dzhena, a ita vhungoho ha uri ha ṋei uyo muthu tshikhala tsha u wana thuso kana u vhofhololwa hafhu. A ḓo lingedza u ita nga u ralo, fhedzi a zwi ambi uri uyo muthu a nga si kone u thusiwa. A ḓo lingedza nga nḓila dzoṱhe u thivhela uyo muthu uri a si vhofhololwe. A ḓo dovha hafhu a ḓisa vhaṅwe nae. 7 zwi amba u fhelela, musi Bivhili i tshi amba uri a ḓo ḓisa vhaṅwe vha 7, zwi amba uri a ḓo ḓisa vhanzhi vhune zwa konadzea ngaho, nahone uyo muthu u ḓo ḓiwana e kha nyimele i vhiho u fhira ye a vha e khayo mathomoni**. Ngauralo, musi muthu o no vhofhololwa kha madimoni, u tea u tshidzwa, na u ḓadzwa nga Muya Mukhethwa; u tea u funzwa na u ḓadzwa nga Ipfi ḽa Mudzimu uri a kone u ima e eṱhe kha lutendo. U tea u fulufhedzea kha Mudzimu na u ya kerekeni tshifhinga tshoṱhe.**
Nga zwiṅwe zwifhinga zwi nga itea uri musi dimoni ḽi tshi bva kha muthu, uyo muthu a huwelela, muṅwe a nga hlanza, muṅwe a nga ṱopha kana a ethimula, muṅwe a nga ṱoḓa u ya ṱholoni, muṅwe a nga fema nga nungo nahone muṅwe a nga wa fhasi, muṅwe a nga sumbedza zwiga kana mishumo ya dimoni ḽo dzhena khae, khamusi a tshimbila nga khana sa ṋowa, kana a lila sa mmbwa kana a ita tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha sumbedza mvelo kana mishumo ya ḽeneḽo dimoni ḽine ḽa khou mu tsikeledza. Fhedzi a zwi ṱoḓei uri tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe musi dimoni ḽi tshi bva kha muthu, hezwi zwivhonadzo zwi tea u itea. Dimoni ḽi nga bva kha muthu hu si na na tshithihi tsha zwivhonadzo zwo bulwaho afho nṱha. Ngauralo, mutendi ha tei u dzulela u lavhelela tshivhonadzo tsha mivhili. Musi ri tshi tshila nga lutendo, **lufuno na vhukhethwa, zwine zwa vha mitshelo ya Muya, ri a kona u vhulunga Sathane e fhasi ha milenzhe yashu (Yohane 13:34-36).**

NḐILA YA U PWASHA ALṰARI DZA MADIMONI

Alṱari ndi fhethu hune muya wa ṋewa pfanelo ya mulayo ya u shuma kha shango ḽa fhano fhasi. Kha Mulanga wa Kale, musi muthu a tshi ita mulanga na muya, hu sa londwi uri ndi wa Mudzimu kana wa diabolo, nga zwiṅwe zwifhinga o vha a tshi fhaṱa matombo kana zwifhaṱo zwa u humbula na u imela wonoyo mulanga. Hezwi zwo vha zwi tshi vhidzwa alṱari. U bva nga tshenetsho tshifhinga, muya wo vha u tshi kona u ḓivhonadza kha shango ḽa mivhili na u ṱuṱuwedza vhutshilo ha uyo muthu kana muṱa wawe kana u shuma u lwa na vhaṅwe vhathu zwi tshi ya nga mulanga we wa itwa kha yeneyo alṱari. Alṱari ndi hone hafhu hune zwa muya na zwa mivhili zwa ṱangana na u ṱumanywa.

Na kha muvhuso wa Mudzimu kha Mulanga wa Kale, vhathu vho vha vha tshi tenda uri musi vha tshi ḓisa zwifhiwa kana zwidzimu zwavho kha alṱari, vho vha vha tshi ya he Mudzimu a ḓivhonadza hone na he vha nga ṱumana nae hone ngauri vho vha vha tshi pfesesa uri kha alṱari ndi hone hune shango ḽa zwa muya na shango ḽa mivhili zwa ṱangana hone.

Fhedzi kha Mulanga Muswa, a ri tsha fhaṱa alṱari dza mivhili, fhedzi ri dzi dzhia sa dzikereke dzashu, fhethu ha thabelo, kana huṅwe fhethu hune Mudzimu a ḓivhonadza hone na u ri ṋea nungo, vhuṱali na phaṱhutshedzo. Hezwi zwi nga vha kereke, tshiṱitshi tsha radio/thelevishini, siaṱari ḽa nyanḓadzamafhungo a matshilisano na zwiṅwe-vho. Kanzhi, vhutshilo ha muthu vhu kwamiwa nga alṱari ine a ṱumanywa nayo. Alṱari dzi nga kwama vhutshilo hashu nga nḓila dzavhuḓi na dzivhi.

Vhunzhi ha vhomakhulukuku washu, nga mulandu wa u shaya pfeseso, vho ṱoḓa thuso kha madimoni, nga u ya kha nanga na u ita thendelano na eneo madimoni, nahone nga u ita nga u ralo vho ṋea madimoni eneo maanḓa a mulayo a u shuma kha vhutshilo havho, miṱani yavho na kha mutevhe wa lushaka lwavho. Mishumo yeneyo ya madimoni i nga ita uri hu vhe na maṱungu a muṱa, sa lufu lwa nga phanḓa ha tshifhinga, malwadze kana vhushai kana dziṅwe thivhelo. Fhedzi hezwi a zwi itei kha miṱa yoṯhe.

Ni nga zwi vhona hani uri alṱari ya madimoni i khou shuma u lwa na inwi kana muṱa waṋu? Musi ni tshi vhona maitele ane a dovhololea a vhukonḓi kana zwithu zwi si zwavhuḓi kha vhutshilo haṋu kana muṱani waṋu, hezwi zwi nga amba uri hu na alṱari ye ya vhofholola muya muvhi uri u kone u swikelela muṱa waṋu na u ita eneo maitele mavhi. Yeneyo alṱari i nga vha yo fhaṱwa nga vhomakhulu washu kale nga mulandu wa u shaya nḓivho havho kana nga vhaṅwe vhathu vha no khou lingedza u loyela muṱa waṋu na u posa maḓembe mavhi khavho.

Sa mutendi o bebwaho hafhu, ndi ḓo kovhelana na inwi nga nḓila ya u pwasha na u fhelisa alṱari dzoṯhe dzivhi dzine dza nga vha dzi khou ni kwama kana muṱa waṋu nga nḓila i si ya mulayo. Ndi ri nga nḓila i si ya mulayo ngauri Kristo Yesu o ni vhofholola nahone o badela mulandu wa zwivhi zwaṋu zwoṯhe na mbilo iṅwe na iṅwe ya mulayo i bvaho kha Sathane. Ni na maanḓa nga Kristo nahone no vhofhololwa kha maṱungu oṯhe na alṱari dzoṯhe. A huna alṱari ine ya nga shuma u lwa na inwi arali ni sa i tendeli.

Naho zwo ralo, Sathane u ḓo lingedza u dzhia tshikhala nga mulandu wa u shaya nḓivho hashu kana u sa hana hashu. Kunda yashu i tea u khwaṱhisedzwa nga riṋe nga nḓivho na thabelo dza lutendo dzi sa neti na maipfi a khwaṱhisedzo sa zwe nda ḓo ṱalutshedza fhasi.

Ndi zwa ndeme u bula maanḓa aṋu kha mishumo yoṯhe ya diabolo na u bula kunda ya Kristo kha yeneyo mishumo kha vhutshilo haṋu na muṱani waṋu. Diabolo ha ni ṱutsheli nga nṯhani ha uri no bebwa hafhu; u shavha vhutshilo haṋu fhedzi musi ni tshi shumisa maanḓa aṋu kha Kristo u mu hana na u mu kaidza. Na Yesu ene muṋe o livhana na u hlaselwa nga diabolo, u fana na Muapostola Paulo na vhaṅwe vhanzhi Bivhilini. Bivhili i ri vhudza uri ri hane diabolo, nahone ndi hone a tshi ḓo ri shavha (Yakobo 4:7). Naho kunda yashu kha Sathane yo no tiiswa nga vhuimo, ri tea u ita uri i vhe tshenzhemo yashu nga lutendo lu sa sudzuluwi.

NḒILA YA U KWASHA ALṰARI DZA MADIMONI DZINE DZA KHOU SHUMA NGA NḒILA I SI YA MULAYO KHA VHUTSHILO HAṊU KANA KHA MUṰA WAṊU:

1. **NḒIVHO:** Ḓivhani uri ni nnyi kha Kristo. Pfesesani uri no kunakiswa na u rengululwa nga malofha a Yesu Kristo nahone no ṋewa maanḓa kha mimuya yoṯhe mivhi na alṱari dzoṯhe. Naho mimuya iyi yo vha i na thendelo ya u shuma kha vhutshilo haṋu na muṱani waṋu i tshi bva kha vhomakhulukuku vhaṋu nga mulandu wa u shaya nḓivho havho ni sa athu bebwa. Zwino ngauri no bebwa hafhu, malofha a Yesu Kristo o badela zwivhi zwaṋu zwoṯhe nahone o fhelisa mbilo iṅwe na iṅwe ya mulayo kha vhutshilo haṋu na muṱani waṋu i bvaho kha muvhi. Ni na pfanelo ya u ima no imela inwi muṋe, muṱa waṋu, na mutevhe wa lushaka lwaṋu. No dzula nṯha ha vhurangaphanḓa, maanḓa, vhuvhusi hoṯhe ha madimoni na alṱari iṅwe na iṅwe kha Kristo.
2. **THABELO YA U IMELA VHAṄWE:** Rabelani nga dzindimi, maipfi a khwaṱhisedzo na vhuporofita u hana mimuya iyi na mishumo yayo na u kwasha tshoṯhe alṱari dzayo. Nga zwiṅwe zwifhinga, ni tea u bula mishumo ya iyi mimuya nga dzina musi ni tshi khou rabela. Sa tsumbo, ni nga ri, "Muya wa lufu, ndi a u hana kha muṱa wanga," kana "Muya une wa khou ita phambano kha mbingano, ndi a u laela uri u ṱuwe." Musi ni tshi rabela nga dzindimi, Muya Mukhethwa u ḓo ni ranga phanḓa. Itani vhungoho ha uri thabelo dzaṋu dzi na nungo nahone a dzi imi. Bvelani phanḓa ni tshi rabela lwa awara, maḓuvha, kana u fhira henefho u swika ni tshi vhona tshanduko kha vhutshilo haṋu kana u swika ni tshi pfa mulalo na u vhofholowa kha muya waṋu. Wonoyu mulalo kana u vhofholowa ndi tshiga tsha uri no wana kunda kha shango ḽa muya. Humbulani, ni kha nndwa; a ni khou rabelela inwi fhedzi, fhedzi ni khou rabelela na vhaṅwe. Rabelani nga dzindimi na vhuporofita nahone ni ite maipfi a khwaṱhisedzo no ima kha Ipfi ḽa Mudzimu ḽine ḽa amba nga ha kunda yaṋu na mbofholowo yaṋu yo fhelelaho.
3. **U SHANDUKA:** Nga zwiṅwe zwifhinga, iṅwe mimuya i nga vha na pfanelo ya mulayo ya u dzhena kha vhutshilo hashu na maanḓa kha riṋe nga mulandu wa zwivhi zwa vhomakhulukuku vhashu kana zwivhi zwashu. Ndi zwa ndeme u ḓiṱukufhadza phanḓa ha Mudzimu na u rabela u humbela pfarelo, nga maanḓa arali no ita khetho dze dza ṱanganedza iyi mimuya kha vhutshilo haṋu. Ni nga dovha hafhu na rabelela muṱa waṋu na u humbela pfarelo vho imelwa nga inwi. Kanzhi, hezwi zwi bva kha u sa ḓivha kana u pfuka ndaela. Ri tea u edzisa Yesu Kristo kha nyimele iyi we a rabelela vhatshinyi. Ni nga ima no imela muṱa waṋu na u shanduka vho imelwa nga inwi (Yesaya 53:12). Nga u ita hezwi, ni nga vala wonoyo munango wa mulayo we wa ṋea yeneyo mimuya mivhi nḓila ya u dzhena. U ita hezwi zwi ḓo ita uri yeneyo mimuya mivhi i si tsha vha na maanḓa, ngauri ni ḓo vha no vhea muṱa waṋu na mutevhe wa lushaka lwaṋu fhasi ha malofha a Yesu Kristo nahone zwikolodo zwavho na mulandu wavho zwi ḓo vha zwo hangwelwa na u bviswa (Yobo 22:30). Yeneyo mimuya yo vha yo ṋewa maanḓa na pfanelo ya mulayo ya u shuma nga mulandu wa zwivhi na mishumo yeneyo. Fhedzi zwino ngauri no ima sa tshifhe kha muṱa waṋu na u shanduka no vha imela na u vhea mutevhe wa lushaka fhasi ha malofha a Yesu Kristo, yeneyo mimuya i ḓo sala i si na maanḓa a u shuma na u vhaisa muthu naho e ufhio kha muṱa.

Nyimele iyi i fana na hune Abraham a rabela Sodom na Gomora. Ri nga dovha hafhu ra rabela vhane vha sa tevheli mbilu ya Mudzimu nahone Mudzimu u ḓo vha na vhuthu khavho nga mulandu washu. Yobo 22:30 i sumbedza uri Mudzimu u ḓo ponyokisa mulandu nga mulandu wa thabelo dza vho lugaho. Heyi nḓila i nga shuma huṅwe na huṅwe, hune ra rabela vhafunwa vhashu vhane vha si kha mbilu ya Mudzimu kana hune ra ima ro imela vhaṅwe sa zwine ra rangiwa nga Mudzimu**. Hafha hu na dziṅwe ndimana dzi no tikedza hoyu mukhuvha wa u rabelela vhane vha songo tenda na u humbela pfarelo nga dzina lavho. Luka 23:34 Yesu o ri "Khotsi hangwelani vhone ngauri a vha ḓivhi zwine vha khou ita" nahone kha Mishumo 7:60 Stefano o rabela a ri "Khotsi ni songo vha vhea mulandu wa tshivhi itshi" huno a fa. Sa vhotshifhe, ri na pfanelo ya u ima vhukati na u rabela vhane vha nnḓa ha mbilu ya Mudzimu nahone ri rabele uri mbilu yavhuḓi ya Mudzimu i kunda.**

1. **ZWIDZIMU**: Nga zwiṅwe zwifhinga tshidzimu tshi nga ṱoḓea u itela u kwasha alṱari nga u ṱavhanya na nga u bvelela. Hezwi zwi nga vha tshidzimu tsha u ḓidzima zwiḽiwa na thabelo kana tshidzimu tsha thendo na u livhuha. Zwi nga vha u rabela vhusiku hoṱhe kana u litsha tshiṅwe tshithu tsha ndeme u tshi ṋea Mudzimu sa mbeu. Zwi nga vha zwiambaro, tshelede kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine na nga rangiwa nga Muya Mukhethwa u tshi ṋea. Ndi zwa ndeme u tevhela nḓila ya Muya Mukhethwa musi ni tshi khou rabela.
2. **MAIPFI A KHWAṰHISEDZO:** Itani maipfi a khwaṰhisedzo a mbofholowo na phaṰhutshedzo kha inwi muṋe, muṱa waṋu, na mutevhe wa lushaka lwaṋu. Humbulani uri maṱungu o bviswaho musi ho vhea alṱari o amba nga maipfi, ngauralo na inwi ni tea u khwaṰhisedza alṱari ya u luga nga u amba maipfi a phaṰhutshedzo na vhufumi vhune ha elana na Ipfi ḽa Mudzimu kha vhutshilo haṋu, muṱa waṋu na mutevhe wa lushaka lwaṋu. Ṋeani thendo yo bvelaho phanḓa nga mbilu yo ḓalaho lutendo na u konḓelela ngauri u ita hezwi zwi ḓisa phaṰhutshedzo nga u ṱavhanya nahone zwi ita uri zwi ḓivhonadze nga maanḓa. Ni ita eneo maipfi ni tshi ima kha alṱari ya Khalivari he malofha a Yesu a shululwa luthihi fhedzi kha zwoṱhe. Bula malofha a Yesu Kristo kha maṱungu oṱhe nahone ni ri o kwashea nga dzina ḽa Yesu Kristo.
3. **U SHUMISANA NA U DODZWA:** Nga zwiṅwe zwifhinga shumisanani na vhashumeli vha Mudzimu vho ḓodzwaho nahone ni vha humbele uri vha ni rabele na inwi. Ni nga dovha hafhu na ṋea tshifhiwa kha mushumo wavho wa vhushumeli na u rabela navho. U shumisana navho zwi ḓo ita uri maanḓa na vhuthu zwe vha zwi wana kha shango ḽa muya zwi elele kha vhutshilo haṋu nahone zwi kwashe na u kunda alṱari dza vhuhali nga nḓila i leluwaho. Heyi ndi iṅwe ya nḓila dzo leluwaho dza u vhofholowa kha alṱari dza madimoni. Heyi ndi iṅwe sisiteme ya thuso ye Mudzimu a i ṋea kha muvhuso wawe u itela uri vhathu vha vhofhololwe nga u ṱavhanya.

Nga thabelo yo khwaṰhaho, u luvha, vhuporofita na maipfi a u amba, ni nga kunda altare dzivhi dzoṱhe. Arali na dzula ni tshi khou konḓelela kha maga a rathi ane nda a ṅwala fhasi, ni ḓo wana gundo kha altare dzoṱhe dza madimoni. Altare dzoṱhe dza madimoni dzi ḓo wa phanḓa ha inwi na muṱa waṋu.

U KHUNYELEDZA U TA HA MUDZIMU WANU Mudzimu u na pulane ya muṅwe na muṅwe wa vhana vhawe, nahone ri ḓo haṱulwa u ya nga pulane yo ṋetshedzwaho kha riṋe (2 Vhakorinta 5:9-11). Muthu muṅwe na muṅwe a tshilaho u na zwikalo zwiraru zwa u swika hawe phanḓa. U ta ha vhuthu ha muthu, hezwi ndi pulane ya vhathu nga ha vhutshilo hawe, u ta ha Mudzimu, hezwi ndi pulane ya Mudzimu nga ha vhutshilo hawe na u ta havhivhi, hezwi ndi u ta he Sathane a lusa nga ha vhutshilo haṋu.Pulane ya Mudzimu i ḓa u thoma. Ndi yone ya ndeme u fhira dzoṱhe. Ndi yone ine ri ḓo ḓisa maṅwalo a uri ri i khunyeledze lungafhani. Ri koloda vhukuma ha riṋe kha iḽo. Mudzimu u ri ṋea tshifhinga tsha u i khunyeledza musi ri kha ḽifhasi. U ta ha vhuthu ha muthu a si khakhe arali hu sa lwani na ipfi ḽa Mudzimu. U ta ha vhuthu hu katela zwithu zwine wa tama u zwi swikelela na zwine wa tama u vha nazwo musi u tshi khou tshila, u ta hau ha vhuthu hu tshimbidzana vhukuma na mvelo yau ya vhuthu, ine ya vha muvhili uyu wa ṋama une ra tshila khawo. U ta hau ha vhuthu hu lavhelesa kha zwine iwe sa muthu wa tama, na zwithu zwine wa takalela naho zwi sa tshimbidzani zwihulu na vhathu vho u tangaho kana u vha thusa, ngeno pulane ya Mudzimu yo livhiswa kha vhaṅwe vhathu na u vha ḓisela zwivhuya.U ta ha Sathane kha muthu ndi vhuvhi vhuhulu. Pulane ya Sathane kha muthu ndi ya uri muthu uyo a vhe swina ḽa Mudzimu. U tama uri muthu uyo a tshile vhutshilo ha mbilu yo tshika nahone a tshimbile na lutamo lu songo teaho lwa ṋama (Vhagalata 5:19). U tama vhathu vha shumele ene nga ndila dzo fhambanaho, tsumbo: u vhudzavhudzwa ha zwithu zwa muya, vhuloi, na vha amba na midzimu, u shumela Sathane na zwiṅwe-vho (Doiteronomio 18:9-14). U tama vhathu vha tshi tambula, vha lwala, vha vhe vhashai, vha ṱungufhala na u ima fhethu huthihi vhutshiloni. U tama u vhulaya, u tswa na u tshinyadza muthu nga u angaredza (Yohane 10:10).

RI ḌO LAVHELELA PULANE YA MUDZIMU KHA MUVHILI WAWE: Pulane ya Mudzimu yo livhiswa kha u ḓisa zwivhuya kha vhaṅwe u tshi shumisa riṋe. A i livhisiwaho kha iwe we fhedzi, fhedzi i livhiswa kha u ita uri uyo muthu a vhe phaṰhutshedzo kha vhaṅwe. Nga maṅwe maipfi, pulane ya Mudzimu kha vhutshilo hau a i livhisiwaho kha iwe fhedzi, fhedzi Mudzimu u tama u fhaṱutshedza vhaṅwe nga iwe.Pulane ya Mudzimu ya u angaredza ya vhana vhawe vhoṱhe ndi ya uri ri fhaṱe muvhuso wawe kha ḽifhasi. Muvhuso wa Mudzimu ndi mini? U bvelela ha Mudzimu na muvhuso wawe, nga maṅwe maipfi, ndi uri ri bveledze muvhuso wawe kha ḽifhasi na ndila dzawe dza u ita zwithu, zwine zwa vha muvhuso wawe. Muvhuso wa Mudzimu u aluwa musi vhathu vha tshi tshidzwa, vha gudiswa nahone vha ita mushumo wavho kha muvhuso wa Mudzimu. Yesu u tama uri ḽifhasi ḽi vhe sa ṱadulu (Mateo 6:9-11). Ṱadulu a hu na lufu, malwadze, vhushai, thodedzo, u kundwa na zwikhwaṰhiso na vha si na vhabebi na zwiṅwe-vho. Bugu ya Mishumo ya Vhaapostola ndi tsumbo yo fhelelaho ya muvhuso wa Mudzimu kha ḽifhasi.Zwino, vhatendi vhoṱhe vha na mushumo kha u fhaṱa muvhuso wa Mudzimu kha ḽifhasi.

Mishumo miṅwe ya ndeme i katela u livhisa vhaṅwe kha u luvha, u thusa vhashai, u ṱhogomela zwisiwana na vhalala, na zwiṅwe-vho. Vhana vhoṱhe vha Mudzimu vha na mushumo kha Muvhuso wawe (Vharoma 12:5–9).

Sa tsumbo, Mudzimu u tama vhana vhawe u mu imela kha zwigwada zwoṱhe zwa vhutshilo—madokotela, vharangaphanḓa, vhatshimbidzi vha zwa politiki, vhahaṱuli, vhabindudzi, vhatambi vha mitambo, na vhaṅwe. Zwe a zwi tama ndi uri ni imele Muvhuso wawe kha zwoṱhe zwine na ita, nahone ni fhaṱe Muvhuso wawe nga mushumo waṋu.

U VHIDZWA NA MUSHUMO

Musi zwi tshi ḓa kha ndivho ya Mudzimu, hu na u vhidzwa na mushumo. Ni nga vhidzwa u tikedza mafhungo maḓifha nga masheleni, ni tshi ita mabindu a fhambanaho sa mushumo waṋu. Mushumo u fanela u tikedza u vhidzwa.Ni nga vhidzwa kha muṅwe wa mishumo mitanu ya vhushumeli ha Murena Yesu sa u vhidzwa haṋu, nahone nga tshifhinga tshithihi ni vhe na bindu kana mushumo sa mushumo waṋu—hune ndivho yaḽo ya vha u tikedza u vhidzwa haṋu. Ni nga vhidzwa u vha muimeleli wa thabelo kana muvhuyi sa u vhidzwa haṋu, ni tshi dovha na vha na miṅwe mishumo ine ya vha mushumo waṋu, ine ya vha hone u tikedza u vhidzwa haṋu.

U VHIDZWA HU FHIRA MUSHUMO:

U vhidzwa hu bva kha Mudzimu nahone ndi vhudifhinduleli he A hu ṋetshedza muthu uri a hu khunyeledze tshifhinga tshawe kha ḽifhasi. Mushumo u nga shanduka nga tshifhinga tsho fhambanaho, fhedzi ndivho yaḽo i dzula i ya u tikedza u vhidzwa.

Vhatendi vha kovhekanywa nga zwipida zwivhili kha muvhuso wa Mudzimu u itela u khunyeledza vhushumeli ha u fhaṱa muvhuso wawe. Hezwi zwipida zwi angaredza vhushumeli vhune Mudzimu a fha vhatendi, huno hu dovha ha vha na zwiṅwe zwivhili zwa vhushumeli zwine zwa wela fhasi ha vhushumeli he Mudzimu a fha vhatendi.

Hezwi zwipida ndi MAKHOLO NA VHANZHI VHA VHAPRIISITA (Nzumbululo 1:6, 5:10)

Vhatendi vhoṱhe ndi vhana vha Mudzimu, fhedzi vhaṅwe vha na vhushumeli ha u vha vhapriisita, huno vhaṅwe vha vha makhosi kha muvhuso wawe. (Ngoho ndi ya uri vhana vhoṱhe vha Mudzimu ndi makhosi na vhapriisita, nahone hezwi ndo zwi vhidza tshipida tsha u thoma kha pfunzo ya Vhana vha Mudzimu), fhedzi tshipida tsha vhuvhili ndi hetshi tshine ra ḓo amba nga hatsho.
Makhosi ndi vhatendi vhane Mudzimu a vha vhidza nahone a vha dzudzanya u fhaṱa muvhuso wawe nga masheleni avho na zwifhiwa zwavho. Nga maṅwe maipfi, ndi u vhona uri mafhungo maḓifha a phadalala nga masheleni avho na zwifhiwa zwavho, tsumbo: dzikoloi, zwifhaṱo, midia na zwiṅwe-vho.
Vhapriisita ndi vhane Mudzimu a vha vhidza nahone a vha ḓodza u fhaṱa muvhuso wawe nga u vha kha vhurangaphanḓa kha u funza na u huwelela mafhungo maḓifha. Vhaṅwe vha vhenevha ndi vhane vha vhidzwa kha vhushumeli ha zwipida zwiṱanu (Vhaefesa 4:11). Ro no zwi ṱalusa nga ho dzia kha pfunzo ya muvhuso wa Mudzimu. Zwino, pulane ya Mudzimu kha vhana vhawe i wela kha tshipida tshithihi tsha hedzi. Vhaṅwe vha nga vha na vhushumeli vhavhili.Mishumo ine muthu a vha nayo sa mutendi, kana a vha mubindudzi, kana a shuma bankini, kana a vha mulimi, kana a shumela kerekeni kha tshiṅwe tsha zwikhundla zwa zwipida zwiṱanu zwa Kristo, kana muṅwe mushumo ufhio na ufhio une mutendi a nga ita, u fanela u fhaṱa muvhuso wa Mudzimu nga uyo mushumo. U bva henefho, hu na miṅwe mishumo ya vhushumeli ine ya wela fhasi ha hedzi u vhidzwa ha makhosi na vhapriisita, ine ya vha: u ṋea, u ṱhogomela zwisiwana, u ṱhogomela vhane vha ṱoḓa thuso, u eletshedza na miṅwe mishumo ine ya ḓisa zwivhuya kha vhaṅwe nga ndila dzo fhambanaho (Vharoma 12:5-9).Zwe Mudzimu a zwi tama ndi uri ni imele muvhuso wawe kha mushumo waṋu, nahone ni fhaṱe muvhuso wawe nga uyo mushumo. Vhatendi vhoṱhe vha na tshipida kha muṅwe wa hedzi mishumo.

U NWA PULANE YA MUDZIMU KHA VHUTSHILO HAḌU?

(1) U ḓivha pulane ya Mudzimu kha vhutshilo haṋu sa mutendi a zwi itiwi nga zwenezwo fhedzi. Mutendi u fanela u ṱoḓa tshifhaṱuwo tsha Mudzimu na pulane ya Mudzimu kha vhutshilo hawe (Yeremia 29:13, Mateo 7:7-9). Ni ḓo ḓivha pulane ya Mudzimu kha vhutshilo haṋu ngomu haṋu. I ḓo vha tshipiḓa tsha mihumbulo yaṋu na maḓuvha a mbilu yaṋu. I ḓo vha tshiṅwe tshithu tshee na tshi tama u ita. Naho i tshi nga bviswa nga mbonalo na miloro kana vhuporofita, fhedzi i ḓo vha ngomu ha mutendi. Nahone u ḓo takalela u i ita arali a tshi tshimbila na Mudzimu nga muya. A nga wana zwi tshi konḓa u i khunyeledza musi a tshi tshimbila nga ṋama, ngauri a i konḓeli u ḓiṱukufhadza phanḓa ha Murena.**(2)** Pulane ya Mudzimu kha mutendi a i bviswi yoṱhe nga tshifhinga tshithihi. Fhedzi i bviswa nga zwipida. Mudzimu u bvisa tshipiḓa tsha yone fhedzi, huno a bvela phanḓa a tshi bvisa dziṅwe tshipiḓa musi mutendi a tshi aluwa nga muya nahone a tshi dzula a tshi fulufhedzea kha zwiṱuku zwine a zwi ḓivha.**(3)** U wana pulane ya Mudzimu kha mutendi zwi a leluwa u fhira u i khunyeledza. Mudzimu a nga bvisela muthu zwe a zwi tama nga vhutshilo hawe, fhedzi u zwi ita a si zwithu zwi leluwaho. Zwi ṱoḓa u pfa Mudzimu ḓuvha na ḓuvha na u ita zwe a laedza. Nga maṅwe maipfi, zwi ṱoḓa u tevhela ipfi ḽa Mudzimu (rhema).
Zwi ṱoḓa u ita zwithu nga tshifhinga tsha Mudzimu na nga ndila ya Mudzimu, nahone u itela uri mutendi a ḓivhe tshifhinga na ndila ya Mudzimu, u fanela u mu pfa, nahone u mu pfa zwi ṱoḓa u fhedza tshifhinga na Ene nga dzitshifhinga. Nga maṅwe maipfi, zwi ṱoḓa vhutshilo ha u ḓikumedza (vhalani pfunzo ya vhutshilo ha u ḓikumedza).

U KHUNYELEDZA PULANE YA MUDZIMU KHA VHUTSHILO HAḌU? Yesu Kristo ndi tsumbo yaṋu yo fhelelaho ya muthu we a khunyeledza u vhidzwa hawe nga ho fhelelaho.(1) Ni fanela u vha na vhutshilo ha u ḓikumedza hu sa fheli (vhutshilo ha thabelo, ipfi na u dzima zwiḽiwa).(2) Ni fanela u vha na nḓivho ya ipfi na ndila dza Mudzimu, nahone ni ite zwithu nga u livhiswa hawe, zwine zwa vha u tshimbila ha muvhuso wa Mudzimu naho ni makhosi kana vhapriisita tsumbo: tshila nga u zwala na u kaṋa kha zwoṱhe.(3) Ni fanela u tshila nga lutendo. U khunyeledza pulane ya Mudzimu zwi ṱoḓa lutendo na u ita zwoṱhe zwine Mudzimu a zwi dzumbulula

uri ni zwi ite nga lutendo.(4) Ni fanela u vha na tshivhindi. Zwi ṱoḓa tshivhindi u tshimbila zwavhuḓi na Mudzimu na u khunyeledza milayo yawe yoṱhe (Joshua 1:8-9).(5) Ni fanela u tshimbila nga nḓivho ya Muya Mukhethwa, hu si nga u vhona kana zwimo, kana u tshinyadzwa nga u ḓiṱoḓa na vhaṅwe (Yohane 5:19).(6) Ni fanela u tshila nga lufuno na maṅwe maungo a Muya (Vhagalata 5:22). Zwoṱhe zwe Yesu Kristo a zwi ita, o zwi ita ngauri o livhiswa nga lufuno lwawe kha Mudzimu na vhathu. Mudzimu u dzula a tshi fhaṱutshedza mutendi ane a tshila nga lufuno (Yohane 13:34-36).(7) Ni fanela u tshimbila nga vhuṱali ha Mudzimu. Vhuṱali ha Mudzimu hu katela u ita zwithu nga tshifhinga tshawe na ndila yawe, u ofha na u ḓiṱukufhadza phanḓa ha Mudzimu (Mirero 1:7).(8) Dzula ni tshi ḓiṱukufhadza phanḓa ha Mudzimu na vhathu vhoṱhe (Yakobo 4:6).(9) Dzula ni tshi ita zwiito zwihulwane zwa lutendo, zwine zwa fhira zwe na zwi ita phanḓa. Lingedzani lutendo lwaṋu nga u ita zwithu zwe na si vhuye na zwi ita phanḓa.(10) Livhisani mbilu kha vhushumeli he Mudzimu a ni ṋea hone, ni songo ḓiṱoḓa na u ḓiṱalula na vhaṅwe.(11) Dzula ni tshi dzika nahone ni fulufhedzea kha vhushumeli he Mudzimu a ni vhidza khaho naho hu tshi nga vhonala hu tshiṱuku. Fulufhedzeani kha zwiṱuku. A ni nga fulufhedzeiwi kha zwinzhi arali na sa fulufhedzea kha zwiṱuku zwe na ṋewa.(12) Dzula ni tshi ṱoḓa zwavhuḓi kha vhaṅwe. Zwoṱhe zwine na ita kha vhaṅwe Mudzimu u ḓo zwi ita kha inwi. Arali na dzula ni tshi imisa vhaṅwe, Mudzimu u ḓo ni imisa-vho.(13) Tshilani vhutshilo ha u livhuwa nahone ni ḓivhe Mudzimu ane a vha ene na zwe a ni itela.(14) Ni fanela u pfesesa vhuporofita he na wana kana miloro na mbonalo dze na vha nadzo nga ha pulane ya Mudzimu kha vhutshilo haṋu, ni pfesese tshifhinga tsha Mudzimu tsha u khunyeledza fulufhelo ḽawe kha vhutshilo haṋu. Ndi mushumo waṋu u pfesesa. Ṱoḓani u pfesesa phanḓa ha u khunyeledza.(15) Musi Mudzimu o no dzumbulula zwe a zwi tama kha vhutshilo haṋu, ḓi gudiseni nga ha u vhidzwa haṋu. Tsumbo: arali a tshi tama ni dokotela, ya ni sekondarini ni gude; arali a tshi tama ni mufunzi, ṱoḓani pfunzo yo teaho nahone ni songo vhila.(16) Tshimbilani nga lutendo nahone ni awelane ni tshi zwi ḓivha uri Mudzimu u khunyeledza fulufhelo ḽawe nga tshifhinga tshawe; ni songo lingedza u tsukisa zwithu nga maanḓa aṋu.(17) Dzula ni tshi engedza nḓivho yaṋu ya ipfi na zwithu zwa Mudzimu (2 Petro 1:3-12).(18) Ni songo amba kana u lwisana na vhadodzwa vha Mudzimu. A hu na tshi itaho uri muthu a haṱulelwe nga u ṱavhanya sa u ita hezwo kana u lwa na vhadodzwa vha Mudzimu, nga maipfi kana nga mishumo. Dzula ni tshi livhisa mbilu kha zwe Mudzimu a ni vhidzela hone. Arali ni sa pfesesi zwe muṅwe a ita, ni fanela u vhudzisa Mudzimu phanḓa ha u amba kana u ita tshiṅwe tshithu. Ni songo ita tsheo nga maipfi a vhathu. Livhisani mbilu kha u vhidzwa haṋu. Amba zwavhuḓi nga vhashumeli vha Mudzimu. Nahone arali hu na tshi sa takadzi kha inwi nga ha muṅwe mushumeli, zwi khwine u zwi dzula ni tshi zwi dzumba, ngauri ndi Mudzimu fhedzi ane a ḓo haṱula vharangaphanḓa vhawe (Numeri 12).(19) Wananani kereke i tshilaho, nahone ni i dalele. Kereke ine na i ya i na ndeme khulu kha u khunyeledza pulane ya Mudzimu. Kereke yo salaho murahu kana yo xelaho i nga ni xedza kana u ni sia murahu.(20) Ni songo vha na midzimu ya mazwifhi. Mudzimu wa mazwifhi u nga vha tshiṅwe na tshiṅwe tshine tsha dzhia tshifhinga tsha Mudzimu. Zwi nga vha muṱhannga kana musadzi, muṱa, mitambo, mushumo, tshelede na zwiṅwe-vho. Mudzimu u ḓa u thoma kha zwoṱhe. Nahone ni songo ḓi fha tshifanyiso tshaṋu tsha Mudzimu. Nga maṅwe maipfi, ni songo dzhia dziṅwe ndima dza Bivhili ni dzi ita mudzimu waṋu. Vhalani Bivhili yoṱhe u wana tshifanyiso tsho fhelelaho tsha Mudzimu. Nahone tshimbilani na Ene ni mu shumele nga ndila yo teaho.

U GUDISA HA MUDZIMU:

Mutendi u fanela u ṱanganedza nahone u dzhiela nṱha u gudiswa ha Mudzimu kha vhutshilo hawe. U fanela u ḓivha uri Mudzimu u gudisa muthu phanḓa ha u mu vhofholola uri a shumise vhushumeli he A mu nanga khaho. Ndi ngoho uri tshifhingani tsha u gudiswa, muthu u kha ḓi shumisa kha pulane ya Mudzimu khae, fhedzi Mudzimu u kha ḓi mu thivhela nga muya, nahone o vala dziṅwe nnḓu. Fhedzi musi muthu a tshi dzula a tshi fulufhedzea kha zwe Mudzimu a mu kumedzela, U ḓo mu engedza nahone a mu vhofholola u ya phanḓa kha muya na u vula dziṅwe nnḓu.U gudisa zwi na ndeme khulu kha Mudzimu. Yesu o fhedza miṅwaha ya fumbili na rathi a tshi gudiswa phanḓa ha u shumela miṅwaha miraru na hafu. Vhaapostola vho gudiswa miṅwaha miraru na hafu. Tshifhingani tsha u gudiswa ha Mudzimu, Mudzimu u livhisa mbilu kha u fhedzisa mvelo ya mutendi, vhuṱali, u vhibva, u ḓiṱukufhadza na vhutshilo hawe nga u angaredza. U gudisa hawe hu livhisa kha u bveledza mitshelo ya Muya nga maanḓa (Vhagalata 5:22). U gudisa ha Mudzimu a hu fheleli kha vhane vha vhidzwa kha vhushumeli ha zwipida zwiṱanu fhedzi, fhedzi kha vhatendi vhoṱhe, hu sa londwi u vhidzwa havho. U gudiswa ha Mudzimu hu nga katela milingo na milingo ya lutendo (Vhaisiraele ndi tsumbo yo fhelelaho). Hu dovha ha katela u bviswa ha zwine zwa si khou tea kha vhutshilo na mvelaphanḓa ya mutendi uri zwi lugiswe. Hu katela na u guda zwe Mudzimu a ni vhidzela hone kana zwe na tama u zwi itela Murena, tsumbo: u ya tshikolo na zwiṅwe-vho. Hu gudisa vhutshilo ha ṋama na ha muya.Zwi a konadzea uri mutendi a si fhedze u gudiswa ha Mudzimu kana a lenga u hu fhedza arali a sa fhiri milingo ya Mudzimu. Tshifhinga tsha milingo tshi bva kha Mudzimu, fhedzi na mutendi a nga dovha a shela mulenzhe kha u sumbedza uri zwi dzhia tshifhinga tshingafhani. Zwi ḓo bva kha u ḓiṱukufhadza hawe na u ṱavhanya u ḓikumedzela hawe kha Mudzimu na kha u khunyeledza vhudifhinduleli he Mudzimu a mu ṋea hone.

ZWITHU ZWINE ZWA NGA THIVHELA U KHUNYELEDZA U TA HA MUDZIMU KHA VHUTSHILO HAḒU

1. **U ḓiṱaḓisa:** Mudzimu a nga si kone u shuma na u ḓiṱaḓisa nga ndila na nthihi (Yakobo 4:6, Mirero 18:12). **(2)** U tshila vhutshilo ha tshivhi na u tshimbila nga ṋama (Vhagalata 5:16-22**).(3) U ḓibvela:** u hana u ḓiṱukufhadza kha vhurangaphanḓa he Mudzimu a vhea vhutshiloni haṋu. U ḓibvela na u ḓiṱaḓisa zwi bvisa muthu fhasi ha vhuthu ha Mudzimu (1 Samuele 15:22**).(4)** U sa ḓivha Mudzimu na ndila dzawe (Hosea 4:6**).(5)** U tshila nga nyofho na u ngungudza (Muloko wa u thoma wa Vhaisiraele we wa bva Egipita a wo ngo kona u dzhena Kanana nga nṱhani ha u ngungudza**).(6)** U sa fulufhedzea**.(7) U ngungudza na u lila.** U sa ṱanganedza zwe Mudzimu a itela muṅwe muthu**.(8)** U vha na mbilu ya u sinyuswa na u vhulunga mbilu**.(9)** U lingedza u khunyeledza pulane ya Mudzimu nga maanḓa aṋu, na u xedza tshifhinga tsha Mudzimu kana u sa pfesesa zwine Mudzimu a amba kha vhuporofita, miloro, mbonalo, u dzumbulula kana ndila iṅwe na iṅwe ine Mudzimu a nga i shumisa u amba**.(10)** U ṱavhanya nga maanḓa, u hana kana u sa ṱhogomela u gudiswa hoṱhe ha Mudzimu**.(11) U sa shuma:** a hu na fhethu hune Mudzimu a nga tshimbila na vhathu vha sa shumi**.(12)** U dzula u tshi lwa na mushumo wa Mudzimu kana vhane a vha shumisa**.(13) U sema.** Vha nga vha vhathu vha u fhaṱa, hu si vhathu vha u sema. Vhane vha sema vha iḓisa kha vhuimo ha Sathane na vhafufhi. Mudzimu u ri ri fhadze, hu si u sema. Arali hu na ane a ni khakhela, ni songo mu sema, ni mu sia kha Mudzimu (Vharoma 12:14, Yakobo 3:9-13).

U FHELEDZA PHANDA YANU NGA MANDLA:
Muṅwe na muṅwe washu u na vhushumeli ha Mudzimu, nahone ri ḓo haṱulwa nga ndila ye ra khunyeledza ngayo vhushumeli hayo (2 Vhakorinta 5:9). Ri thoma muṱaṱisano wa vhutshilo ri vhathu vhanzhi, fhedzi ndi vhaṱuku vhane vha u fhedza nga nḓila yo bvelelaho. Ndila ine wa thoma ngayo a i na ndeme khulu sa ndila ine wa fhedza ngayo. (1 Vhakorinta 9:25–27) Kha dzenedzi ndimana Paulo u sumbedza uri muthu a nga thoma zwavhuḓi fhedzi a fhedza zwivhi. Ngauralo tshithu tsha ndeme ndi ndila ine wa fhedza ngayo. Arali wa bvela phanḓa u ita zwe ra amba musi ri tshi amba nga ha u khunyeledza u ta ha Mudzimu kha vhutshilo haṋu, ni ḓo fhedza nga nḓila yo khwaṱhaho.
U HATULWA HA MUDZIMU (1 Petro 4:17): Mudzimu ndi Muhaṱuli wa vhathu vhoṱhe, vho tshidzwaho na vha songo tshidzwaho. Mutendi uri a tshimbile zwavhuḓi na Mudzimu u fanela u mu ḓivha sa Khotsi wawe ane a vha lufuno, fhedzi u fanela na u mu ḓivha sa Muhaṱuli ane a fanela u ofhiwa. Uri mutendi a tshimbile zwavhuḓi na Mudzimu u fanela u mu funa na u mu ofha (2 Vhakorinta 5:11, 14). Paulo u khwaṱhisedza uri hu na zwivhili zwine zwa ṱuṱuwedza u tshimbila hawe na Mudzimu, zwine zwa vha lufuno na nyofho ya Mudzimu. Arali mutendi a ḓivha fhedzi tshipiḓa tshithihi tsha Mudzimu, u tshila nga u xedzwa nahone a nga si kone u tshimbila zwavhuḓi na Mudzimu. U haṱulwa ha Mudzimu kha vhana vhawe hu a vhuyedza ngauri hu bvisa u xedzwa hu nga vha hone. Bivhili i sumbedza uri Mudzimu u ri haṱula uri ri si fhele nga u wana u haṱulwa hu fanaho na shango, zwine zwa vha u laṱwa (u laṱwa ndi u haṱulwa ha Mudzimu kha vhane vha mu hana). U haṱulwa ha Mudzimu kha vhana vhawe hu a khakhulula, hu fana na u laya ha khotsi kha ṅwana wawe u itela u mu alusa. U haṱulwa ha Mudzimu kha shango (vhane vha sa ṱanganedzi Yesu) ndi u haṱulwa ha lini na lini ha mulilo na tshisulafho.
U HATULWA HA MUDZIMU KHA KEREKE YAWE: Musi Mudzimu a tshi haṱula vhana vhawe, vhane vha vha kereke yawe, u vha haṱula nga u ya nga u vhibva havho na u pfesesa havho. U haṱula hawe kha vhana vha mbilu ṱhukhu na vha mbilu dza vhana zwi vha zwavhuḓi nga mbilu. U haṱula hawe kha vhaswa vha muya hu vha hu tshi konḓa zwishoma. Kha vhane vha vhibva kha muya zwi nga vha zwi konḓa vhukuma arali zwi tshi ṱoḓea. U haṱulwa ha Mudzimu hu na maimo o fhambanaho, zwine nda ḓo zwi ṱalutshedza.

(**1**) Mudzimu u amba na riṋe nga muthu muthihi musi ri tshi khakha Ene kana ri tshi tshila vhutshilo ha u sa luga. U ḓo amba na riṋe nga Bivhili, nga miloro na mbonalo, nga u dzumbulula kana nga pfunzo (musi mufunzi a tshi funza fhedzi a sa ḓivhi vhuimo haṋu), kana nga dziṅwe ndila dzo fhambanaho fhedzi zwo dzumbama vhukati ha iwe na Ene fhedzi. Ndivho ndi uri mutendi a ḓiṱolisise nahone a bve kha ndila dzawe dze dza vha dzi dzivhi phanḓa ha maṱo a Mudzimu.(**2**) Arali ni sa athu shanduka nga murahu ha musi o no amba na inwi nga ndila ya u thoma, u ḓo ni dzumbulula kha vhathu vha si gathi fhedzi. A nga dzumbulula kha muthu muthihi kana vha si gathi nga miloro kana mbonalo, kana vha nga zwi ḓivha nga ndila dzo fhambanaho. Nga murahu u ḓo ṱuṱuwedza vhathu vhanzhi vhatshe vha ḓo amba na inwi u ni lugisa. Nga tshenetsho tshifhinga u kha ḓi amba na inwi musi ni noṱhe.(**3**) Arali ni sa athu shanduka, u ḓo ni dzumbulula kha tshigwada tshihulwane tsha vhathu, vhane vha tshidzwa na vhane vha sa tshidwi. Vhanzhi vhavho vha ḓo amba na inwi u ni lugisa. U kha ḓi amba na mutendi nga tshiphirini u itela uri a rembuluwe.(**4)** Arali vha sa athu shanduka, u ḓo thoma u amba navho nga vhukonḓi ha zwithu. A nga vala ndila dzavho, a khwaṱhisa vhuleme havho kana a vala dziṅwe ndila dza phaṱhutshedzo vhutshiloni ha mutendi. A nga dovha a bvisa vhuthu hawe (grace) kha vhutshilo ha mutendi lwa tshifhinga, a tshi kha ḓi fulufhedzea u vhu vhuisa musi mutendi a tshi rembuluwa. Hu kha ḓi si u bvisa tshithu tsha vhurangaphanḓa zwazwo.(**5**) Arali vha sa athu rembuluwa, u ḓo vha bvisa kha vhuimo he a vha vhea khaho. A nga vha bvisa kha maanḓa a u bveledza Mudzimu na u shumisa zwifhiwa zwawe; a nga vha bvisa kha phaṱhutshedzo dzawe na u vala dziṅwe ndila dze dza vha dzi kha ḓi vula.(**6**) Arali vha tshi dzula kha vhutshilo ha tshivhi na u ḓibvela, vha ḓo ḓi vhea nnḓa ha tsireledzo ya Mudzimu. Madimoni a ḓo thoma u vha tambudza; na madimoni zwe vha vha vho no a kunda a nga thoma u vha kunda. Sathane a nga vha tambudza nga malwadze a fhambanaho, u tambudzwa ha muya na zwithu zwa u nyadza vhutshilo.**(7)** Arali vha sa athu rembuluwa, Mudzimu a nga vha bvisa kha ḽifhasi hu sa athu swika tshifhinga tshavho u itela uri vha si xele u tshidzwa havho. Naho kha iyi nṱha, ndi Mudzimu ane a ḓo nanga uri a vha sia kana a vha pfela mbilu nahone a vha ṱuṱuwedza nga maanḓa uri vha rembuluwe a vha vhofholole tsini nae phanḓa ha u haṱulwa ha shango. Zwi ḓo bva kha u vhibva ha mutendi na u konḓa ha mbilu yawe, fhedzi na kha tsheo ya Mudzimu.(**8**) Vhaṅwe, nga nṱhani ha u vhibva havho na u konḓa ha mbilu dzavho, Mudzimu u ḓo vha litsha vha ḓibvisa khae nahone vha xele tshoṱhe u tshidzwa havho, uri vha wana u haṱulwa hune ha ḓo wela shango. Fhedzi hezwi u zwi ita nga murahu ha tshifhinga tshilapfu a tshi kha ḓi lingedza u dovholola vhushaka navho, ngauri u na mbilu ya khathutshelo khulu.

U REMBUKULUWA NA U VUYELELA: Arali mutendi a ḓiṱolisisa nahone a rembuluwa nga mbilu yoṱhe, Mudzimu u ḓo mu hangwela, nahone a dovha a mu vhuisa kha vhushaka ha vhuḓifhinduleli na Mudzimu. Nahone Mudzimu u ḓo vhuisa zwe a xelelwa ngazwo nga vhuthu hawe ha u tshidza. Fhedzi u vhuyelela honoho hu ḓo dovha ha bva kha u lingedza ha mutendi u ṱoḓa Mudzimu, u ḓiṱukufhadza na u ḓikumedzela. U vhuyelela honoho hu nga si mu vhuise kha vhuimo he a vha e khaho u thomani. Fhedzi arali a tshi ḓikumedzela nga mbilu yoṱhe nahone a bvela phanḓa nga thabelo na u ṱoḓa tshifhaṱuwo tsha Mudzimu, Mudzimu a nga mu vhuisa kha vhuimo hawe na u mu thusa u vhona Mudzimu nga kha iyo nyimele. Zwi ḓo bva kha tsheo ya Mudzimu na u ḓikumedzela ha mutendi.

MUTENDI U FANELA U TSHILA HANI? Mutendi u fanela u tshila a tshi ḓikumedzela kha Mudzimu nga u ḓiṱukufhadza, u ṱhonifha, lufuno na nyofho. U fanela u ḓiṱolisisa tshifhinga tshoṱhe uri a si fhedze a tshi sinyusa Mudzimu. U fanela u ḓiṋea tshifhinga tsha u vha na Mudzimu nga tshifhinga tshoṱhe hune a humbela Mudzimu uri a mu sumbedze zwine zwa si takadze Mudzimu vhutshiloni hawe. U fanela u zwi ṱutshela nahone a ḓitika nga Mudzimu (nga maṅwe maipfi, u ḓiṱukufhadza kha Muya Mukhethwa, hu si maanḓa awe ene muṋe).Musi o khakha Mudzimu nga ndila iṅwe na iṅwe, u fanela u humbela u hangwelwa kha Mudzimu nahone a tenda tshivhi tshawe phanḓa ha Mudzimu (1 Yohane 1:9).Ni songo fhumula vhukhakhi haṋu kana zwivhi zwe na ita, fhedzi zwi tenda phanḓa ha

Mudzimu nahone ni humbele u hangwelwa. Fhedzi mutendi a songo tshila a tshi vhona tshivhi tshifhinga tshoṱhe, fhedzi a fanela u vhona u luga hawe kha Yesu, nahone musi a tshi zwi ḓivha uri u luga hawe hu kha Yesu, a nga si tende u wa tshivhini nga u leluwa. Fhedzi arali zwa itea a wa tshivhini, u fanela u zwi tenda phanḓa ha Mudzimu. Mutendi u fanela u tshila o kunakisa phanḓa ha Murena. U fanela u tshila nga ngoho maṱoni a Mudzimu, nahone a vule mbilu yawe phanḓa ha Mudzimu a mu vhudza vhushayanungo hawe.

U HAṰULWA HA MUDZIMU KHA SHANGO:

U haṱulwa ha Mudzimu kha shango ndi u laṱwa. Ndi u ṱanganyiswa hu sa fheli na Ene na u laṱwa ha lini na lini kha vhathu vhane vha hana u ṱanganedza Murwa wawe, Yesu Kristo, vhutshiloni havho. Ndi ngoho uri Mudzimu u lingedza nga ndila dzoṱhe dzo konadzeaho u ṱuṱuwedza muthu uri a shanduke nahone a tshidzwe, nahone a sa ṱoḓi na muthu muthihi a tshi fa (1 Timotheo 2:3-6), fhedzi u tama uri vhathu vhoṱhe vha ṱanganedze u tshidzwa nga u tenda kha Yesu Kristo Murwa wawe. Fhedzi vhoṱhe vhane vha mu hana vha ḓo wana u haṱulwa hawe nga u fhelelaho, zwine zwa vha u ṱanganyiswa na Mudzimu na mulilo wa lini na lini.

Tshivhi

Ipfi “tshivhi” ḽi amba “u ita zwine zwa si vhe lufuno lwa Mudzimu” (Ipfi tshivhi ḽi amba u xedza tshikalo). Hu na tshaka mbili dza zwivhi: zwivhi zwa u ita; hezwi ndi musi muthu a tshi ita zwe a sa fanela u zwi ita. Tsumbo, musi muthu a tshi ita vhupombwe kana u tswa. Hu dovha ha vha na zwivhi zwa u sa ita; hezwi ndi musi muthu a sa iti zwe a fanela u zwi ita, tsumbo u sa vha na vhutshilo ha thabelo na u sa hangwela na zwiṅwe-vho.Nga fhasi ha hedzi tshaka dza zwivhi, hu na zwipiḓa zwo fhambanaho, tsumbo zwivhi zwine wa zwi ita nga mishumo yau, zwivhi zwa maipfi na zwivhi zwa mihumbulo. Zwivhi zwine zwa itwa nga mishumo ndi zwine ra zwi ita musi ri tshi ita zwi si zwavhuḓi maṱoni a Mudzimu, zwivhi zwa maipfi ndi maipfi a sa lugi ane ra a amba, nahone zwivhi zwa mihumbulo ndi musi ri tshi tendela mihumbulo mivhi i tshi dzula mihumbuloni yashu.U vha na muhumbulo muvhi a si tshivhi, fhedzi u tamba ngawo na u u tendela u dzula muhumbuloni wau na u ita zwiito nga nṱhani ha wone ndi zwivhi. Sathane a nga ri ṋea mihumbulo mivhi-vho, fhedzi a si tshivhi musi muhumbulo muvhi u tshi ḓa muhumbuloni wau, fhedzi musi u tshi tamba ngawo na u u tendela u dzula, zwenezwo ndi zwivhi.U elekanya nga Ipfi ḽa Mudzimu zwi ḓo ni thusa u kunda mihumbulo yeneyo; ḓadzani muhumbulo waṋu ngaḽo nahone ni ḽi ambe nga mulomo waṋu. A ni lwi na muhumbulo muvhi nga u livhisa muhumbulo kha wone na u u kaidza tshifhinga tshoṱhe musi u tshi ḓa, ngauri u ita zwenezwo zwi ḓo ni isa kha vhupuli fhedzi**. Tshivhi tshi fana na phaiṱhoni; ino ṋowa i ḓiṋembeledza kha iwe, ya pwasha marambo au, ya u mila nahone ya dovha ya u ṱanza. Tshivhi tshi tshinyadza vhutshilo ha muthu, nahone muthu u fhedza o xelelwa nga zwe Mudzimu a mu ṋea nahone a ṱungufhala. Tshi a u xedza ngauri tshi vhonala tshi tshi takadza nga tshifhinga tshenetsho, fhedzi mvelelo dzatsho dzi a vhavha. Zwivhi zwoṱhe zwi na midzi miraru: lutamo lwa maṱo, lutamo lwa ṋama na u ḓiṱaḓisa. Zwivhi zwoṱhe zwi bva kha yeneyo midzi (1 Yohane 2:15-17).**

Zwivhi a zwi eḓani phanḓa ha Mudzimu. Zwivhi zwoṱhe ndi zwivhi, fhedzi a zwi eḓani nga vhuleme phanḓa ha Mudzimu (1 Yohane 5:16-18). Hu na zwivhi zwine zwa isa kha u fhandekana na Mudzimu na zwine zwa sa ise khaho (Kha iyi ndimana musi Maṅwalo a tshi amba nga zwivhi zwine zwa isa lufuni, zwi amba u fhandekana na Mudzimu, zwine zwa vha lufu lwa muya. Lufu lwa muya lu nga bveledza mitshelo ya lufu kha shango ḽa ṋama, tsumbo malwadze, lufu lwa phanḓa ha tshifhinga na zwithu zwoṱhe zwivhi).
Nga maṅwe maipfi, musi muthu a tshi tshila kha hezwi zwivhi, u xelelwa nga vhushaka hawe na Mudzimu, nahone a thoma u ya kule nae. Arali a sa lugisi vhutshilo hawe na Mudzimu, u ḓo fhedza o xelelwa nga u tshidzwa hawe, nga maṅwe maipfi, a fa nga muya. Mudzimu a nga si vhuye a pandela muthu kule nae, fhedzi tshivhi tshi ita uri mbilu ya muthu i konḓe nga maanḓa lune a tama u ḓibvisa kha Mudzimu.Zwivhi zwine zwa fhandekanya vhathu na Mudzimu ndi zwine zwa sumbedza u konḓa ha mbilu ya muthu. Ri ḓo ṱalutshedza nga ha u konḓa ha mbilu kha tshifhinga tshi ḓaho.

Kha hezwi Muapostola Paulo u ṱalutshedza tshaka dzo fhambanaho dza zwivhi.
Vhupombwe: musi munna kana musadzi o malaho a tshi ita zwa vhudzekani nnḓa ha mbingano.**U ita zwa vhudzekani hu si na mbingano:** zwa vhudzekani vhukati ha vhathu vha songo malaho.**Vhupfumbadzi**: u rengisa muvhili.**U losha midzimu ya mazwifhi:** u luvha midzimu ya mazwifhi.**Vhuloi:** u ita vhuloi na u shumisa zwishumiswa zwa milingo.**Vhushengi:** u vhenga vhaṅwe.**Matswele:** u tama zwa vhaṅwe na u vha na mbilu ya vhukwila nga nṱhani ha u bvelela havho.**Mbiti:** u sinyutshela vhaṅwe na u vha khakhisa nga ndila ya ṋama.**Kovhekano:** u sa tshimbila nga vhuthihi.**Vhukwila:** u sa takalela u bvelela ha vhaṅwe.**U vhulaya:** u vhulaya vhaṅwe nga mbilu yavhi.**Vhudakwa**: u kambiwa.**Lutamo na vhurambwa:** u vha na lutamo luhulwane na vhurambwa nahone u sa fushea nga u leluwa.**Vhuhovheleli:** u ḽa u fhira mpimo.**Vhudzekani ha vhathu vha mbeu nthihi:** vhudzekani vhukati ha vhathu vha mbeu nthihi. Vhushaka ha lufuno na zwa vhudzekani vhukati ha vhathu vha mbeu nthihi.**U tswa:** u tswa nga ndila dzo fhambanaho.**U sema:** u amba nga vhaṅwe murahu u itela u tshinyadza tshirunzi tshavho.**Mafhungo a mazwifhi**: u sa amba ngoho, u sa vha a fulufhedzeaho.

Paulo u ṱalusa uri iyi ndi nḓila ya vhutshilo ya muthu a songo tshidzwaho, fhedzi ngauri ro tshidzwa, ro kunakiswa nga malofha a Yesu Kristo nahone ri tshipiḓa tsha Muvhuso wa Khotsi Mudzimu, a ro ngo fanela u tshila sa vha songo tshidzwaho kha lutamo lwa ṋama, ngauri ro vhamba ṋama na lutamo lwayo luvhi (1 Vhakorinta 6:11, Vhagalata 5:24).

Arali mutendi a wa kha hezwi zwivhi kana a tshi khou lwa nazwo, u fanela u ya kha Khotsi Mudzimu nga lutendo, a rembuluwe, a humbele thuso, nahone a ite tsheo yo khwaṱhaho ya u ṱutshela yeneyo mishumo ya ṋama, a tshi ḓitika nga maanḓa a Mudzimu ane a shuma ngomu hawe.

ZWIVHI ZWIHULWANE KHA ZWOṰHE: Hu na zwivhi zwivhili zwihulwane u fhira zwiṅwe zwoṱhe. Hezwi ndi zwivhi zwihulwane u fhira zwoṱhe kha tshifhinga tshoṱhe. Tsha u thoma ndi tsha u **u hana Yesu Kristo kana u mu ṱutshela nga murahu ha musi wo no mu ḓivha, tsha vhuvhili ndi tsha u sa hangwela (Mateo 18:21-35, Marko 11:25). Huno tshiṅwe tshivhi tshine tsha vula muṋango wa zwiṅwe zwivhi ndi tshivhi tsha u ḓiṱaḓisa (Yakobo 4:6-7, Mirero 18:12): Mudzimu u lwa na vha u ḓiṱaḓisa fhedzi u ṋea vhuthu vhawe kha vha u ḓiṱukufhadza nahone u ḓiṱaḓisa hu ranga phanḓa u wa**.U ḓiṱaḓisa hu ita uri muthu a fulufhele ene muṋe u fhira Mudzimu. Hu ita uri muthu a si tende vhukhakhi hawe fhedzi a vhee mulandu kha muṅwe muthu, a nga dovha a zwifha u itela u tsireledza dzina ḽawe. Hu ita uri a ṱoḓe u huliswa phanḓa ha vhaṅwe, u phikisana na vhaṅwe, u vha na vhukwila kha vhaṅwe na zwiṅwe zwi ngaho zwenezwo. U ḓiṱaḓisa hu ranga phanḓa u wa, ngeno u ḓiṱukufhadza hu tshi ranga phanḓa thendo.

ZWIVHI ZWINE ZWA SA ISE KHA U FHANDEKANA NA MUDZIMU:Zwivhi zwine zwa sa ise lufuni ndi zwine mutendi a zwi ita a sa zwi ḓivhi kana nga nṱhani ha u sa vhibva hawe kha zwa muya. Hezwi a zwi elani na u konḓa ha mbilu yawe, fhedzi zwi elana na u aluwa hawe. Naho zwo ralo, mutendi u fanela u shumana na hezwi zwivhi ngauri arali a sa zwi ite, mbilu yawe i ḓo thoma u konḓa.

U MBILU YO KONDELELWA:Arali mutendi a tshi bvela phanḓa kha vhutshilo ha tshivhi, mbilu yawe i a konḓelela nga nḓila iyi; arali mutendi a tshinya lwa u thoma, u ḓipfa nga ngomu uri o sa ita zwavhuḓi. Arali a rembuluwa, u ḓo vhuyelela vhushakani ha vhudifhinduleli na Mudzimu. Nahone arali a dovha a zwi ita hafhu, a nga si ḓipfe zwavhuḓi muya wawe, nahone musi a tshi rembuluwa hafhu, u ḓo hangwelwa. Nahone arali a tshi zwi dovha hafhu na hafhu, a nga si tsha ḓipfa tshithu, zwenezwo ndi tshiga tsha uri mbilu yawe i khou konḓelela.Arali a swika hune a tshinya a sa tsha ḓipfa tshithu, ndi tshiga tsha uri mbilu yawe yo no konḓa nahone a nga si tsha pfa Mudzimu nga ho khwaṱhaho. Iyi ndi nyimele i re na khombo. Mutendi u fanela u vhuyelela kha Mudzimu nga u ṱavhanya nahone a lugise vhushaka hawe nae.Arali mutendi a sa lugisi zwithu na Mudzimu nahone a sa vhuyelele vhushakani nae, u ḓo ita zwivhi zwine zwa leluwa nahone nyofho ya Mudzimu i ḓo mu ṱutshela. Arali hezwi zwa itea, Mudzimu u ḓo tea u mu laya nga maanḓa musi a tshi lingedza u mu vhuisa kha vhutshilo ho lugaho. A nga dzumbulula na u bvisela khagala zwivhi zwawe phanḓa ha vhathu vhanzhi kana a khwaṱhisa vhuleme hawe. A nga mu kumedza kha maswina awe nga u bvisa tsireledzo yawe nahone a tendela madimoni na vhuleme u mu tambudza kana a mu dzhia kha ḽifhasi hu sa athu swika tshifhinga tshawe, uri a si xele u tshidzwa hawe nahone dzina ḽawe ḽa si bviswe buguni ya vhutshilo zwa ita uri a haṱulwe na shango, zwine zwa vha u ya dzivhani ḽa mulilo na sulphur. Vhaṅwe a nga vha litsha vha ḓibvisa kule nae nga nṱhani ha u nanga havho, u vhibva havho na u konḓa ha mbilu dzavho (2 Vhakorinta 2:11 na 12) **Ngauralo mutendi u fanela u tsireledza mbilu yawe nga ndila dzoṱhe nahone a i vhulunge i tshi dzula i tshi pfa ipfi ḽa Murena. U konḓa ha mbilu a hu itei nga u ṱavhanya kana nga u leluwa. Hu dzhia tshifhinga mbilu i sa athu konḓa u swika muthu a tshi vhona uri u khou tshimbila kule na Murena. Ri fanela u khwaṱhisa uri ri tsireledza mbilu dzashu nga mutengo muṅwe na muṅwe..**

Tshithu tsha tshivhi tsho dzulela u vha nndwa kha vhatendi vha Bivhili. Kha hezwi Muapostola Paulo u ṱalutshedza nndwa i re ngomu ha vhatendi kha Vharoma 7:19-25. Nahone Muapostola Petro u amba nga hazwo kha 1 Petro 2:1. Vhaheberu 12:4 na yone i ṱalutshedza yeneyi nndwa i re ngomu ha vhatendi. Nahone kha bugu ya 1 Vhakorinta 3, iyi nndwa ri i vhona nga ho dzumbululeaho. Iyi nndwa a yo ngo thoma na vhatendi vha ḓuvha ḽa namusi, fhedzi yo dzulela u vha hone u bva kha Vhakriste vha mathomoni.Mutendi a nga si kunda tshivhi nga tsheo fhedzi a tshi ḓitika nga maanḓa awe ene muṋe, naho tsheo i tshi vha ya ndeme. U fanela u gudiswa u tshila nga u kunda tshivhi, nahone hezwo ndi zwine ri ḓo livhisa khazwo kha pfunzo iyi.

Mvelo ya ṋama:
Ṋama ine ra tshila khayo a yo ngo no tshidzwa. Bivhili i ita khagala uri i ḓo tshidzwa musi Murena Yesu a tshi ḓa. Vharoma 8:23. Zwino ṋama i fushea nahone i ḽa nga tshivhi, nahone musi i sa vhambwi, mutendi u ḓo ḓiwana tshifhinga tshoṱhe a tshi wa tshivhini.

MVELO YA ṊAMA
(1) ṋama i ḓiṱoḓa yoṱhe **(2)** ṋama i ḓiṱaḓisa **(3)** ṋama a i dzhii vhudifhinduleli (i vhea mulandu kha vhaṅwe) **(4)** ṋama i na lutamo luvhi.

MUTENDI U WA HANI KHA TSHIVHI (Yakobo 1:13-18)? Mutendi u fanela u pfesesa uri a si Mudzimu ane a ringedza kana a ṱuṱuwedza muthu uri a ite tshivhi. Mudzimu a nga si ṋe vhana vhawe zwifhiwa zwa u vha isa tshivhini. U ṋea zwifhiwa zwavhuḓi fhedzi. Mudzimu a nga si ringedze muthu uri a we tshivhini, fhedzi u lingedza lutendo lwa muthu u itela u mu khwaṱhisa (Yakobo 1:2-9).U ringedza muthu ndi u kwama vhushayanungo hawe uri a fhedze o wa tshivhini; tsumbo ndi u mu sedza tshiṅwe tshithu tshine tsha mu linga, sa beer kha muthu we a vha a tshi nwa phanḓa ha musi o tshidzwa, uri a fhedze a tshi wa nga u dovha u nwa.Musi Mudzimu a tshi lingedza riṋe, u ri fhira kha nyimele dzo ṱoḓeaho u itela uri lutendo lwashu lu khwaṱhise (Yakobo 1:2-9). Tsumbo ndi ya Abrahamu musi a tshi lingedzwa (Genesi 22), nahone Goliathi o vha milingo kha Isiraele, fhedzi zwo sumbedza vhuḓi ha Mudzimu musi Davida a tshi mu kunda.

Vhatendi vha wa tshivhini nga nṱhani ha zwivhuya zwi tevhelaho:

1. Musi vha tshi bvisa maṱo avho kha Murena, vha ḓi tendela u kunga nga zwithu zwi si zwavhuḓi, zwine zwa vhusa lutamo lu si lwavhuḓi lwa ṋama; huno mutendi a fhedza o ita zwenezwo. Hezwi ndi zwe Yakobo a amba musi a tshi ri muthu u kokodzwa nahone u kunga nga lutamo lwawe lu si lwavhuḓi.
2. Mutendi u na nḓila ya u nanga tshifhinga tshoṱhe phanḓa ha u ita tshivhi, nahone u wa tshivhini ngauri o nanga u ita tshivhi.
3. Sathane na ene a nga lingedza muthu uri a we tshivhini, fhedzi Bivhili i khwaṱhisedza uri muthu u kha ḓi vha na nḓila ya u nanga naho a tshi khou lingedzwa nga Sathane, nahone arali a wa tshivhini, ndi ngauri o nanga u ita zwenezwo (Yakobo 4:7-9, 1 Petro 5:8-9)

MVELEDZO YA TSHIVHI:

1) Tshivhi tshi dzhia vhushaka na Mudzimu. Dakalo, mulalo na tshivhindi zwine ra vha nazwo nga vhushaka hashu na Mudzimu zwi a ṱuwa musi tshivhi tshi tshi dzhena vhukati hashu na Mudzimu.
2) Tshivhi tshi bvisa muthu kha maanḓa awe a muya na a ṋama, tsumbo Samusoni na vhaṅwe (Samusoni o xelelwa nga maanḓa awe nahone a si tsha kona u khunyeledza pulane ya Mudzimu nga vhutshilo hawe nga nṱhani ha tshivhi (Vhahukhethwa 13:17).
3) Tshivhi tshi bvisa muthu kha vhuimo hawe kha muvhuso wa Mudzimu.

Tshivhi tshi vula muṋango kha Sathane vhutshiloni ha mutendi. Tshivhi na u shaya nḓivho zwi vula muṋango kha Sathane vhutshiloni ha mutendi (tsumbo ndi ya Davida musi a tshi dzhia musadzi wa muṅwe munna nahone a dzudzanya uri munna uyo a vhulahwe nndwani ngauri o vha a tshi ofha uri u ḓo zwi ḓivha uri o mu imeledza. Musi munna uyo o no vhulahwa nndwani, Davida o dzhia musadzi wawe nahone a mu mala, fhedzi ṅwana we a bebwa nga vhupombwe o fa. Nahone Mudzimu o vhuisa iyi nyimele musi Davida a tshi rembuluwa, nahone a bveledza Solomoni nga Davida na musadzi uyo ene muṋe, Bathesheba. Fhedzi u bva nga ḓuvha ḽenelo, mulalo wo ṱuwa kha muṱa wa Davida; muṅwe wa vhana vhawe o humbula u vhulaya khaladzi awe, muṅwe a vhulaya ene o mu ṱanganedza. Absalomu, murwa wa Davida, o lingedza u mu vhulaya nahone a lingedza u dzhia muvhuso wawe u swika Davida a tshi ya nndwani nae. Absalomu o vhulahwa nndwani nga maswole a khotsi awe, nahone hezwi a zwo ngo takadza Davida. Fhedzi zwoṱhe hezwi zwo thoma nga murahu ha tshivhi tshawe. Nga maṅwe maipfi, tshivhi tshawe tsho vula miṋango kha Sathane nahone tsha mu tendela u ḓisa nyakanyaka kha muṱa wa Davida**. Idzi mafhungo dzoṱhe dzi wanala kha 2 Samuele 11 u swika kha 19. Tsumbo ndi ya Mukriste ane a nga wa tshivhini tsha vhupombwe (u ita vhudzekani phanḓa ha mbingano) a kona u wana HIV/AIDS. Mudzimu u ḓo mu hangwela arali a rembuluwa nga mbilu yoṱhe nahone a humbela u hangwelwa, fhedzi a nga tea u tshila na HIV, kana a fhedza a tshi alusa ṅwana a tshi kha ḓi vha muṱuku. Fhedzi Mudzimu a nga fhodza Mukriste kha HIV arali a tshi rembuluwa nga ngoho nahone a tenda Mudzimu nga ha phodzo.Zwe nda khou amba ndi uri hu nga vha na mvelelo dzi sa vhuswi kana u fhodzwa hu tshi lenga kana u lenga ha u bveledzwa ha pulane ya Mudzimu vhutshiloni ha muthu nga nṱhani ha tshivhi. Mudzimu a nga dovha a lindela zwiṅwe zwifhinga kha vhutshilo ha mutendi.**

4. Tshivhi tshi vhea muthu fhasi ha u haṱulwa ha Mudzimu. Mudzimu u fanela u haṱula tshivhi nga nṱhani ha u luga hawe. U haṱulwa hezwi kha mutendi hu fana na u laya ha khotsi kha ṅwana wawe nga nṱhani ha lufuno.
5. Tshivhi tshi thivhela muthu u khunyeledza pulane ya Mudzimu vhutshiloni hawe; tsumbo ndi dza makhosi a Vhaisiraele na vha kha Thestamente Ntswa, sa Yuda na vhaṅwe. Vhanzhi vhavho a vho ngo kona u khunyeledza pulane ya Mudzimu nga ho fhelelaho vhutshiloni havho nga nṱhani ha tshivhi.

MUTENDI U TSHILA HANI NGA U KUNDA TSHIVHI?

Ni fanela u ḓitika nga vhuthu ha Mudzimu. Nga maṅwe maipfi, ni ḓitika nga maanḓa a Muya Mukhethwa vhutshiloni haṋu, ane a ni thusa u tshila nga u kunda tshivhi. A ni fanela u lingedza u lwa na tshivhi nga maanḓa a ṋama yaṋu (Vharoma 6:14, Vhafilipi 2:12–13). Ndi nndwa ine na nga si i kunde nga maanḓa aṋu. Ni fanela u ita tsheo yo khwaṱhaho ya u ṱutshela tshivhi, fhedzi ni ita yeneyo tsheo ni tshi ḓivha uri ndi Murena ane a ni ṋea maanḓa a u kunda tshivhi. Ni songo ḓitika nga inwi ni noṱhe.

1) Mutendi u fanela u pfesesa uri tshivhi a si tshipiḓa tsha mvelo yawe. Mvelo yawe ya vhukuma ndi ya u luga na u khethwa (Vhaefesa 4:24). Tshivhi tshi bva nnḓa hawe. Ngauralo u fanela u dzula a tshi ḓivha u luga hawe u fhira u dzula a tshi ḓivha tshivhi. A songo dzula a tshi elekanya nga tshivhi kana u ofha uri u ḓo wa khatsho. Arali a tshi elekanya nga u luga hawe na u khethwa, u ḓo tshimbila zwone nga u leluwa.
2) Mutendi u fanela u pfesesa uri o fa kha tshivhi. Nga maṅwe maipfi, o fhandekana na tshivhi. Tshivhi a si tshipiḓa tsha muya wawe (Vharoma 6:1-15). Lufu lu amba u fhandekana, ngauralo u fa kha tshivhi ndi u fhandekana na tshivhi.
3) Vhatendi vha fanela u vusulusa mihumbulo yavho (Vharoma 12:1-2). Mutendi u wa tshivhini nga nṱhani ha muhumbulo u songo vusuluswaho. Nga maṅwe maipfi, o bviswa shangoni fhedzi ṱhoho yawe i kha ḓi ḓala nga zwithu zwa shango. Naho muthu wa kale o fa na Kristo, muhumbulo u kha ḓi humbula sa muthu wa kale kha dziṅwe nyimele.
4) Mutendi u fanela u vhea ṋama fhasi ha muya wo vusuluswaho. Ṋama i nga vha na lutamo lu si lwavhuḓi ngauri a yo ngo no tshidzwa. Muya wo vusuluswa nga u bebwa hafhu, fhedzi ṋama i ḓo tshidzwa musi Yesu a tshi vhuya. Ngauralo ṋama i fanela u laulwa nga muya. Hezwi ri zwi ita nga u nanga nahone nga vhuthu ha Mudzimu.
5) Mutendi u fanela u vha na vhutshilo ha u ḓikumedzela hu sa fheli, hu re ha thabelo, ipfi na u dzima zwiḽiwa. Vhutshilo ho raloho hu ri dzhenisa vhushakanani ho khwaṱhaho na Mudzimu. Hu gudisa mbilu dzashu u dzula dzi tshi pfa ipfi ḽawe. A ri nga wi tshivhini musi ri tshi pfa ipfi ḽawe ngauri u ri thivhela na phanḓa ha musi ri tshi ita vhukhakhi vhutshuku.

6) Mutendi u fanela u vha muthu wa ngoho maṱoni a Mudzimu. Nga maṅwe maipfi u fanela u vha a si na vhukwila. Arali a tshi lwisana na tshiṅwe tshithu, u fanela u humbela vhuthu ha Mudzimu nga u ḓiṱukufhadza. Nga u ita zwenezwo, u ḓo wana vhuthu ha u kunda yeneyo nyimele nahone a si tsha wa tshivhini (Yakobo 4:6). Arali o wa tshivhini, u fanela u rembuluwa nahone a songo lingedza u ita unga zwoṱhe zwi khou tshimbila zwavhuḓi (1 Yohane 1:9).

7) Mutendi u fanela u tshila nga lufuno. Musi mutendi a tshi tshila nga lufuno, a nga si tsha ita tshivhi; tshivhi tshi tshimbila tsho livhiswa nga u ḓiṱoḓa. Ngauralo muthu ane a tshila nga lufuno a si muthu a ḓiṱoḓaho, fhedzi u ṱoḓa u fhaṱa vhutshilo ha vhaṅwe.

MUMBIRO:Mutendi u fanela u shuma nga maanḓa na muhumbulo wawe nga u u vusulusa nga Ipfi ḽa Mudzimu (Vharoma 12:1-3). Muhumbulo ndi wa ndeme vhukuma kha u aluwa ha Mukriste. Muhumbulo ndi vothi ḽine ḽa isa kha muya wa muthu. Musi Sathane a tshi ṱoḓa u kunga mutendi uri a we tshivhini, u mu ṋea mihumbulo mivhi (2 Vhakorinta 10:3-6). Nndwa khulwane ya mutendi i vha kha muhumbulo wawe. Muhumbulo u songo vusuluswaho u thivhela mutendi u tshila zwavhuḓi na Mudzimu (Vharoma 8:6-10). U nga wana zwi tshi konḓa u tenda Ipfi ḽa Mudzimu, kana u tendela Sathane a tshi mu ṋea mihumbulo mivhi na zwiṅwe.Ngauralo mutendi u fanela u fhedza tshifhinga tshinzhi a tshi elekanya nga Ipfi ḽa Mudzimu na zwithu zwa muya. A songo tendela zwithu zwoṱhe zwi tshi dzhena muhumbuloni wawe nga u zwi lavhelesa kana u zwi thetshelesa arali zwi si zwavhuḓi (Vhafilipi 4:8). U fanela u lavhelesa na u thetshelesa zwithu zwine zwa kuna fhedzi. Nga u ita zwenezwo, muhumbulo wawe u ḓo dzula u tshi humbula nga zwithu zwa ṱaḓulu, nahone u ḓo xelelwa nga u dzula a tshi humbula nga zwithu zwa shango na Sathane.Nḓila ya u vusulusa muhumbulo wau na u bvisa mihumbulo ine Sathane a i vhea kha iwe ndi u amba zwine Mudzimu a amba nga ha iwe kha Ipfi ḽawe. U songo dzula u tshi humbula kha yeneyo mihumbulo kana u i kaidza tshifhinga tshoṱhe u tshi ḓipfa u na mulandu nga hayo.

MIHUMBULO DZO FHAMBANAHO (MAKWAḒA A MUHUMBULO); Vhathu vhanzhi vha lwisana na maitele mivhi na u kandeledzwa na dzinyimele dza ngomu dzine dzi si dzilugiseaho, dzine mveledziso yadzo a i konadzei u dzula i tshi zwikelelwa nga nḓila yo leluwaho. Nga zwinzhi zwi nga vha uri vha na dzinungo dzo khwaṱhaho kha muhumbulo dzine zwino dzo no vha makwaḓa a muhumbulo. Makwaḓa a muhumbulo ndi nḓila ine muhumbulo wa muthu wa vha wo dzudzanywa kana u pogramiwa ngayo. Ngauralo muthu a nga vha o tshidzwa nahone a ḓala Muya Mukhethwa fhedzi a kha ḓi wana a tshi khou lwisana na dziṅwe thaidzo. Thaidzo a i nga vha ya muya fhedzi, fhedzi i nga vha kha muhumbulo. Zwino ri ḓo sedza mihumbulo yo fhambanaho na makwaḓa a muhumbulo, na nḓila ine muthu a nga a kunda ngayo.

1. **Vhathu vha nga wana vha na mbiti dzine dza sa konadzei u dzivhiswa na u vhavha mbilu kana u dzula vho ṱungufhala.** U nga wana uri mutheo ndi vhuṱungu ha kale ho itaho kale vhutshiloni ha muthu zwe a si zwi lugise. Naho vha kha ḓi ḓi hangwa zwe zwa itea, masigni (zwithu zwi sumbedzaho) a kha ḓi vha hone. Thandululo ndi u hangwela na u litsha zwo fhiraho, zwine zwa ḓisa phodzo ine ya bvisa vhuṱungu ha mbilu na u konḓelela ha ngomu.
2. **Vhathu vha nga wana vha tshi dzulela u ṱoḓa u ḓi khwaṱhisedza na u dzulela u ṱoḓa u vha phanḓa ha vhaṅwe, fhedzi thaidzo i nga vha uri vha ḓipfa vhaṱuku ngomu (u sa vha na fulufhelo na u sa ḓiṱhonifha). Thandululo** ndi u ḓivha na u ṱanganedza vhukuma uri Mudzimu Khotsi u vha vhona hani, nahone vha vhofholowe kha maimo na mihumbulo ya vhathu.
3. **Muthu a nga wana a tshi khou lwisana na vhukwila na u ḓivhala vhutshiloni ha vhaṅwe, fhedzi tshiitisi tshi nga vha uri a si ḓivhi uri ndi nnyi kha Kristo na zwe Mudzimu a mu ṋea zwone.** Thandululo ndi u ḓivha zwine Mudzimu a vheya khae, u dzudzanya muhumbulo kha Mudzimu, na u khunyeledza ndivho yawe, nahone a ite zwavhuḓi kha u vhidzwa hawe. Hezwi zwi ḓisa vhutshilo ha mulalo na u fushea.
4. **Nga zwiṅwe zwifhinga muthu a nga wana a tshi khou tshenzhela nyofho. Tshiitisi ndi uri lutendo lwawe lu a ṱhukhu**. Thandululo ndi u ḓivha Ipfi ḽa Mudzimu na u ḽi shumisa vhutshiloni. Mushonga wa nyofho ndi lutendo.
5. **Muthu a nga wana e na u ḓiṱaḓisa nahone a dzulela u ṱoḓa u vhoniwa; tshiitisi tshi nga vha uri ha athu ḓivha vhukuma uri ndi nnyi kha Kristo.** Thandululo ndi u ḓivha uri ndi nnyi kha Kristo na zwine a vha nazwo khae, nahone hezwi zwi ḓo mu thusa u dzula a tshi ḓiṱukufhadza a si tsha ṱoḓa u ḓi sumbedza kha vhathu.
6. **Nga zwiṅwe zwifhinga muthu o vha a tshi khou laṱwa vhutshiloni hawe, nahone nga nṱhani hazwo a nga si kone u ṱanganedza lufuno lwa vhathu kana u vha fulufhela.** Muthu o ralo u fanela u ṱanganedza lufuno lwa Mudzimu Khotsi, nahone a ḓivhe uri Mudzimu ha ngo mu laṱa. U fanela na u ḓi ṱanganedza nahone a pfesese uri a si lufuno lwa vhathu lune lwa sumbedza mutengo wawe; mutengo wawe u wanala kha Kristo. U fanela u ḓivha uri Mudzimu ha ngo mu laṱa.
7. **Vhathu vhaṅwe vha wana zwi tshi konḓa u ṱanganedza zwine zwa bva kha Mudzimu nga nṱhani ha u ḓi ṱhukhula mbilu.** Vhathu vha ralo vha fanela u ṱanganedza u hangwelwa nga Mudzimu, nahone vha dovha vha ḓi hangwela. Musi vha tshi neta, vha fanela u ya kha Mudzimu Khotsi nga vhutsilu vhuhulwane, vha humbele thuso, nahone vha ḓo wana vhuthu ha u vha thusa u bva kha vhushayanungo na zwivhi. Vhaṅwe vha nga vha vho no vha na muhumbulo wa u ḓiṱukufhadza nga nṱhani ha u laṱiwa nga nṱhani ha maitele avho, zwivhi na vhushayanungo. Thandululo ndi u ṱanganedza u hangwelwa ha Mudzimu Khotsi, u ḓi hangwela, na u ḓi vhona sa Mudzimu a tshi vhona muthu. Vha fanela u rembuluwa zwivhini zwavho nahone vha ṱoḓe thuso ya Mudzimu hune vha konḓa hone u shanduka, nahone Mudzimu u ḓo vha thusa.
8. **Vhathu vhaṅwe vha funa u langa vhaṅwe nahone vha dzulela u sumbedza vhukhakhi ha vhaṅwe na u vha sola.** Vhathu vha ralo vha nga vha vha na muhumbulo wa u ḓiṱukufhadza ngomu havho, nahone vha wana u fushea musi vha tshi langa vhaṅwe kana u vha nyadza, ngauri zwenezwo zwi ita uri vha ḓipfe vha khwine. Vhathu vha ralo vha fanela u wana mutengo wavho kha Kristo nahone vha ḓivhe zwine Mudzimu a vha ṋea zwone. A vha fanela u wana mutengo wavho nga u nyadza vhaṅwe.
9. **Vhaṅwe vhathu vha nga vha vha tshi konḓelwa u ṱanganedza u khakhululwa naho zwi tshi itwa nga lufuno, ngauri vhaṅwe vho aluwa vha tshi dzulela u khakhululwa kana u sasaladzwa.** Fhedzi vhaṅwe vha nga ita nga zwiṅwe

zwikonḓi. Muthu u fanela u kona u ṱanganedza u khakhululwa ngauri hezwo ndi nḓila ya u aluwa kha Kristo, nahone a songo vha na mbilu ya u hanedza musi a tshi khakhululwa, ngauri zwi itwa nga lufuno.

Musi mutendi a tshi khou konḓelwa u shanduka kha maitele kana vhutshilo hawe, u fanela u sedza arali a sa vha na makwaḓa a muhumbulo. Arali a a wana, u fanela u shumisa Ipfi ḽa Mudzimu u a ṱuwa nawo nga u ḓivha uri ndi nnyi kha Kristo na zwine Mudzimu a amba nga hae, nahone a ambe Ipfi ḽa Mudzimu kha yeneyo nyimele, a tshi ḓivha uri o vhofhololwa nga dzina ḽa Murena Yesu. Muhumbulo wo vusuluswaho u kona u ita lufuno lwa Mudzimu zwavhuḓi nahone wa vala miṅango yoṱhe ya Sathane, ngauri hedzi mihumbulo dzi nga vha miṅango ine Sathane a kona u shumisa u kunga na u ṱuṱuwedza vhutshilo ha vhathu nga nḓila i si yavhuḓi.

Ro no no ṱalutshedza kha pfunzo ya madimoni na mimoya mivhi uri hu na dzialtari dza madimoni dzine dza nga ita makwaḓa muya, nahone ro sumbedza nḓila ine ra nga dzi kwasha ngayo. Fhedzi hafha ri khou amba nga makwaḓa a muhumbulo, kana nḓila ine muhumbulo wa vhona ngayo zwithu (makwaḓa a muhumbulo), nahone hedzi dzi nga vha dzo khwaṱha vhukuma ngauri a dzi ṱoḓi thabelo fhedzi uri dzi ṱuwe, fhedzi dzi nga dovha dza ṱoḓa phodzo ya mavhundu a kale, u ḓivha muthu nga ene muṋe, u khwaṱhisa lutendo, na zwiṅwe. Tshiṱuṱuwedzo tshihulwane tshoṱhe ndi uri ri humbele thuso kha Muya Mukhethwa uri a ri sumbedze hune makwaḓa ashu a bva hone, uri ri kone u a lugisa, hu tshi katelwa na a sa ngo ṅwalwa hafha.

ṄAMA: Mutendi u fanela u vhea ṅama fhasi ha muya wawe wo vusuluswaho. Ro no ṱalutshedza zwavhuḓi nga ha hezwi kha pfunzo ya Vhana vha Mudzimu. Ri vhamba ṅama nga u livhisa mbilu kha Mudzimu nga Ipfi, thabelo na u dzima zwiḽiwa, na u ḓitika nga vhuthu ha Mudzimu. Zwino, ita tsheo yo khwaṱhaho ya u ṱutshela zwoṱhe zwi songo kunaho vhutshiloni hau (Marko 9:42–49).Ndi ḓo ṅwala dziṅwe zwivhi zwine vhathu vhaṅwe vha si zwi ṱhogomele sa zwivhi: u sema vhaṅwe murahu, u ḽa u fhira mpimo, u ḓivha u sa shuma, u tswa (nga nḓila ya u kopisa muzika kana mafhungo a muṅwe muthu hu si na thendelo yawe), u sa vha na vhutshilo ha thabelo, u ḓiṱoḓa, u sumbedza muvhili nga u ambara zwi si zwavhuḓi, vhudzekani ha vhathu vha mbeu nthihi, u ofha na u sa hangwela, na zwiṅwe zwine zwa fanela.Itani vhusedzi uri ni fhandekane na tshivhi tshoṱhe vhutshiloni haṋu nahone ni tshilele Mudzimu nga u khethwa.

U KUNDA U ḒIṰHULA

Ngauri ṅama i na vhuhali ha u ḓiṱaḓisa nga mvelo yayo, naho i tshi tama tshivhi, musi yo no tshi wana i a ḓiṱhula. Heyi ndi tshipiḓa tsha ṅama tshi songo no tshidzwa. Muthu u nga thoma u amba zwithu zwi ngaho: “A thi tendi uri ndi nṋe ndo ita hezwi.”Zwino, sa vhana vha Mudzimu, ri fanela u ṱhogomela khombo ya u ḓiṱhula vhukuma ngauri iyi mafhungo i na maanḓa mahulwane arali mutendi a sa ḓivhi nḓila ya u i kunda. I a tshinyadza vhukuma nahone ndi tshishumiswa tsha Sathane tsha u thivhela vhatendi uri vha we.U ḓiṱhula ndi u ḓi haṱula muthu ene muṋe nahone u ḓipfa u sa faneli tshithu na tshithu tshine Mudzimu Khotsi a ṋea, nahone zwi nga ita uri muthu a si tsha kona na u ḓi hangwela. Zwi leluwa u hangwela vhaṅwe u fhira u ḓi hangwela iwe muṋe. Yudasi o ḓi vhulaya nga nṱhani ha u ḓiṱhula. Petro o lila vhukuma nahone a dovha a humela kha mushumo wawe wa kale nga nṱhani ha u ḓiṱhula. Vhathu vhanzhi na vhashumeli vha Murena vho wa nahone vha litshedza vhududo havho nga nṱhani ha u ḓiṱhula.Mutheo wa u ḓiṱhula ndi u ḓiṱaḓisa. Muthu u hana u tenda uri ndi ene o kona u ita tshenetsho tshithu. Nga murahu ha zwenezwo, u wana zwi tshi konḓa u ḓi hangwela ngauri u pfesesa hashu ho vha ho ṱuṱuwedzwa nga u ḓi lugisa na u ḓiṱaḓisa.

U ḓiṱaḓisa ndi u fulufhela iwe muṋe na mishumo yau yavhuḓi.
U kunda u ḓiṱhula

1. Ṱanganedzani u hangwelwa kha Khotsi Mudzimu.
2. Nahone ni ḓi hangwele na inwi muṋe.
3. Ḓivhani uri Khotsi Mudzimu a nga si shandule nḓila ine a ni funa ngayo kana pulane yawe nga ha inwi nga nṱhani ha musi no wa.
4. Thabelani ni tshi lwa na mihumbulo ya u ḓiṱhula ngauri i bva kha Sathane, nahone ni ḓivhadze tshifhiwa tsha u luga haṋu kha Kristo.
5. Vheani nyimele kana tshivhi kana lutamo lu si lwavhuḓi phanḓa ha Khotsi Mudzimu nga thabelo, nahone ni vhee na mikhwa ya u ni thusa uri ni si dovhe ni wane nga u leluwa kha yeneyo tshivhi.

Vhatendi vha ita tshivhi nga zwiitisi zwi tevhelaho:

1. **Lutamo lu si lwavhuḓi.** Hezwi ndi tshipiḓa tsha muthu wa ṋda wa ṅama, nahone mutendi u fanela u gudiswa u lwa natsho na u tshi langa.
2. **Mivhuso ya u aluwa ha vhutshilo:** Ṋama yashu i na zwilavhelelwa zwine zwa khwaṱha musi ri tshi khou aluwa. Nga nṱhani ha mutsiko wa ṅama na vhuleme ha zwenezwo zwilavhelelwa, zwihuluhulu lutamo lwa u funiwa na vhudzekani, ri nga wana ri tshi wa tshivhini. Zwenezwi zwilavhelelwa zwa mvelo zwi fanela u fhindulwa kha mbingano, fhedzi mbingano i nga lenga ya engedza mulingo kha mutendi musi a tshi lindela.
3. **Nyimele na vhuleme ha vhutshilo:** Nga zwiṅwe zwifhinga nyimele dzine ra ṱangana nadzo dzi nga ri isa tshivhini, sa ndala, u shaya kana thaidzo. Ndi ngazwo Murena Yesu o ri ri rabele uri ri si we kha mulingo. Hezwi zwi nga itea musi hu na nyimele i lemelaho.

4. **Sathane:** Na Sathane u nga ri fhura na u ri lingedza uri ri we tshivhini, fhedzi u anzela u ṱoḓa “muṋango” kana thendelo kha riṋe uri a kone u ita zwenezwo.
5. **Shango:** Shango ḽine ra khou tshila khaḽo ḽi na sisteme i lwisanaho na Mudzimu Khotsi na muvhuso wawe, nahone u ṱuṱuwedzwa hu bvaho kha khonani, social media kana muṱa zwi nga ita uri ri we tshivhini nga nṱhani ha mutsiko.
6. **Vhathu na khonani:** Vhatendi vha anzela u wa tshivhini nga nṱhani ha u ṱuṱuwedzwa hu si havhuḓi hu bvaho kha vhathu vha tsini navho na khonani dzavho.

U LANGA TSHIVHILI TSHA VHUDZEKANI NA U KUNDA MILINGO YA VHUDZEKANI NA TSHIVHI TSHA VHUDZEKANI NNDA HA MBINGANO

This issue can be very challenging because it concerns very deep personal needs. Men are naturally given a high sex drive, while women are given the desire to be loved and appreciated. God had planned that this needs to be fulfilled in marriage. Now this issue can become challenging because of the following reasons:

1. Ngaleno kha tshifhinga tshine ra khou tshila khatsho, mbingano a i ḓi nga nga u leluwa, nahone a si ya mutengo muṱuku, fhedzi ṋama na lutamo lwayo lwa zwa vhudzekani na zwa u vha tsini na muṅwe a zwi thomi u vhonala fhedzi musi vhathu vho no vhinga, fhedzi zwi ḓivhonadza nahone zwa shuma hu sa londwi uri muthu o vhinga kana hai. Ngauralo zwi nga vha zwi konḓaho u lindela mbingano. Ndi ngazwo Paulo o ri zwi khwiṋe u vhinga u fhira u fhiswa. Nga maṅwe maipfi, lutamo lwa zwa vhudzekani lu vhambedzwa na mulilo, nga maanḓa kha vhanna (1 Vhakorinta 7:9).
2. Heyi mafhungo ndi a konḓaho ngauri ndi mvelo. Zwiṅwe zwivhi ndi zwe muthu a nga zwi guda musi a tshi khou aluwa, fhedzi musi zwi tshi da kha zwa vhudzekani ha muthu, muthu u sikwa e nazwo u bva mabebo, nahone musi a tshi aluwa, heyi fhethu i thoma u wana nḓila ya u ḓivhonadza. Ngauralo heyi mafhungo ndi ya konḓaho ngauri ndi tshipiḓa tsha mvelo.
3. Ṋama i a zwi takalela; heyi mafhungo ndi ya konḓaho ngauri ṋama i a zwi takalela. Zwino musi muthu a si na nḓivho ya uri a nga zwi langa hani, zwi nga vha zwi konḓaho u zwi ṱutshela kana u zwi fholisa.

FHEDZI NGA TSHIEDZA TSHA ZWENEZWO ZWOṰHE ZWA VHUKUMA ZWO BULWAHO NṰHA, MUDZIMU U RI HEYI NYITO I FANELA U ITWA MBINGANONI FHELA. ZWINO HAFHA NDI KHOU YO U SUMBEDZA URI U NGA LANGA HANI HEZWI ZWIPFI NA URI U NGA KUNDA HANI TSHIVHI TSHA VHUDZEKANI NNDA HA MBINGANO.

Hetshi tshivhi a tshi na vhakundi ngauri tshi kwama ṱhoḓea dza mbilu dzo dzikaho na dza muthu nga eṱhe, ndi ngazwo Paulo o ri a ro ngo fanela u lingedza u tshi lwa natsho, fhedzi ri fanela u tshi shavha (1 Vhakorinta 6:18–20).

1. **Thembela kha tshilidzi tsha Mudzimu.** Tshilidzi ndi u khwaṱhisedzwa ha muya hune ha ḓo u thusa u langa ṋama na heyi fhethu ya zwa vhudzekani.
2. **Vhea mikano.** Tshivhi tsha zwa vhudzekani nnḓa ha mbingano tshi itea nga maanḓa hu tshi bva kha fhethu na nyimele. Ngauralo ṱutshela fhethu hune wa nga wana u tshi wa nga u leluwa.
3. **Shavha.** Paulo tshifhinga tshoṱhe u vhudza vhakholwa uri vha shavhe musi a tshi amba nga ha tshivhi tsha zwa vhudzekani ngauri tshi a konḓa u tshi lwa natsho ngauri tshi kwama ṱhoḓea dzashu dzo dzikaho (1 Vhakorinta 6:18–20). Ngauralo u shavha ndi u bva kule musi u tshi pfa unga u nga vha u si na nungo. U songo lingedza u lwa, fhedzi shavha (gidima) nahone u ṱutshele nyimele dzine dza nga ḓisa mulingo. Muvhili u tshenzhela tshanduko dza dzikhemikhala musi u fhasi ha lushaka holwu lwa mulingo, nahone nga nṱhani ha hezwo u nga wana u tshi wa nga u leluwa.
4. **U songo ḓisadza mulandu musi u tshi pfa lutamo lwa zwa vhudzekani.** Hezwi ndi mvelo. A si tshivhi u vha na lutamo. Fhedzi guda u lu langa.
5. **Tshifhinga na Mudzimu na vhutshilo ha u ḓikumedza na u ḓiṋekedza zwi ḓo u thusa vhukuma.** Ro no ṱalutshedza kale uri vhutshilo ha u ḓiṋekedza vhu ri thusa u langa ṋama na na tshivhi tsha zwa vhudzekani. Arali u tshi pfa unga wo no thoma u tambula kha heyi fhethu, vha na tshifhinga tsha khethekanyo na Mudzimu sa u dzhia tshifhinga tsha thabelo na u ḓikumedza, hu nga vha awara, maḓuvha kana vhege. Zwi ḓo u thusa vhukuma kha heyi mafhungo.
6. **Arali u tshi pfa uri zwa vhukuma u khou kundelwa kana u khou tambula, vha na muthu kana vhathu vhane wa nga amba navho uri vha u thuse kha heyi mafhungo, nahone u dovhe u vhe na vhuḓifhinduleli khavho.** Nahone arali wa wana u tshi dovha wa wela khazwo, u songo ḓisadza mulandu fhedzi amba na Mudzimu, humbela mbilu ya u hangwelwa nahone u gidimele Khae. Humbula uri Mudzimu u hangwela hezwi tshivhi u fana na mishumo miṅwe yoṱhe ya ṋama, fhedzi phambano i re hone ndi ya uri tshi nga vha na masiandoitwa a lemelaho sa vhana vha mabebo a nnḓa ha mbingano, malwadze, u tshinyala ha mazwifhi a mbilu na u nambatela hu si havhuḓi na vhuṱungu vhuhulwane ha maipfi na mbilu, na zwiṅwe-vho.

U FANELA U ITA MINI NGA MURATHA WE A WELA TSHIVHINI (Vhagalata 6:1)

1. Mu sendele nga mbilu yavhuḓi, u songo mu haṱula kana u mu kwasha mbilu kana u mu sea.

2. Arali wo pfa mafhungo nga ha muthu, thoma nga u wana thungo yawe. U nga wana uri ayo mafhungo ndi ngoho, kana o engedzedzwa (o kaluliswa), kana ndi mazwifhi. Mafhungo a muhwambeleli a dzulela u vhonala e ngoho u swika ane a khou pomokwa a tshi ṱalutshedza na u ḓitsireledza (Mirero 18:17).
3. Arali muthu o u khakhela. Thoma nga u amba nae tshiphirini, arali a sa thetshelesi, zwenezwo dzhia vhaṅwe vha si gathi u ambe nae, musi ni sa athu isa heyi mafhungo phanḓa ha kereke (Mateo 18:15–20). Arali a sa athu thetshelesa, zwenezwo isa mafhungo aya kha vhurangaphanḓa ha kereke.
4. Fukedza murathu wau, u songo mu bvukulula nga ṱhoni nahone u mu sumbedze khathutshelo (1 Petro 4:8; Yakobo 2:13). Mu thuse uri a swike kha u rembuluwa nga lufuno, mbilu yavhuḓi na tshiphirini. Nga u ita izwi, u ḓo mu wana nga u leluwa. Humbula uri muthu ane a khou tambula na tshivhi a nga vha wa u ḓitsireledza nga maanḓa, ngauralo nḓila ya u mu sendela ndi ya ndeme vhukuma.
   U songo haṱula na u sumba nga munwe, fhedzi thusa murathu wau nga lufuno na mbilu yavhuḓi (Mateo 7:3–5)

TSHIVHI TSHI SA HANGWELEIHO (Mateo 12:31-33)

Pfunzo iyi ya tshivhi tshi sa hangweleihaho yo ḓisa nḓaḓo nnzhi kha matshilo a vhathu nga nṱhani ha ṱhalutshedzo yayo i si yone. Kha pfunzo iyi, ri ḓo ṱalutshedza nga vhuḓalo uri tshivhi tshi sa hangweleihaho ndi mini na uri ndi nnyi ane a nga tshi ita. Tshivhi tshi sa hangweleihaho ndi u nyefula Muya Mukhethwa.

TSHIVHI TSHI SA HANGWELEIHO (U NYEFULA MUYA MUKHETHWA) A SI U ITA ZWITEVHELAHO:

a. Hu si u wela kha tshivhi tshithihi, ngauri ri nga hangwelwa arali ri tshi rembuluwa (1 Yohane 1:9).
b. Hu si u ita tshivhi nga khole, ngauri vhutshivhi vhuhulu vhu itwa hu tshi divhea nga ndivho ya u shaya maanḓa ha ṋama, fhedzi na vhone vha nga hangwelwa arali muthu a tshi rembuluwa nga ngoho.
c. Hu si u tshila nga ṋama (u tshimbila kha ṋama) (Vhagalata 5:19), u tshila nga ṋama ndi vhuvhi, fhedzi Mudzimu u a zwi hangwela arali muthu a tshi bva khazwo a rembuluwa.
d. Hu si u amba maipfi mabe nga ha Moya Mukhethwa nga nṱhani ha u sa vha na nḓivho. Kha nga vha u amba uri maanḓa awe ndi muthu wa muloi kana vhuloi nga nṱhani ha u sa vha na nḓivho.
5) Hu si u vhulaha muthu.
6) Hu si u vha na mihumbulo mivhi nga ha Moya Mukhethwa, kana Yesu Kristo kana Mudzimu Khotsi. Sathane u takalela u vhea mihumbulo mivhi mbiluni dzashu, a kona u ri pomoka nga mihumbulo iyo. U funa ri tshi humbula uri ndi riṋe ri re na iyo mihumbulo.

The tshivhi tsha u sa hangwelwi a tshi itwi kha Moya Mukhethwa, fhedzi tshi itwa kha Yesu Kristo. U nyefula Moya Mukhethwa ndi u tshinya kha Yesu Kristo. Nga ndila iyi, mushumo wa Moya Mukhethwa ndi u sumbedza uri Yesu ndi Murwa wa Mudzimu, ngauralo u nyefula Moya Mukhethwa ndi musi mudzindini a no tenda a tshi no vha o no zwiḓivha Yesu Kristo sa Murwa wa Mudzimu a tshi aluwa kha u ḓivha ha Ene, a no no vhibva kha lutendo a kona u landula kana u ṱutshela kule nae, a tshi zwi ḓivha zwavhuḓi zwine a khou ita. Ene u ita hezwi a na mbilu yo kunaho. U landula kana u ṱutshela kule nae a si u wela kha tshivhi tshithihi kana u vha wa ṋama. Fhedzi ndi u mu ṱutshela a ya kha lutendo lunwe, kana kha diabolo kana kha shango. Vhakriste vha re vho nanga fhedzi ndi vhone vha nga ita tshivhi itshi, a si muthu muṅwe na muṅwe ane a nga tshi ita.
CORRECTING THE MISTAKE IN HEBREWS 10:26

Vhaheberu 10:26-32: heḽi vese ḽi na vhukhakhi vhuṱuku, nahone ḽi ṋea muhumbulo wo khakheaho. Ndi ḓo ṱalutshedza, nahone nda khakhulula uri ni wane u pfesesa ho khunyelelaho ha heni tshipiḓa itshi. Hezwi ndi zwine vese 26 ya amba, "Arali ri tshi bvela phanḓa ri tshi ita tshivhi nga khole nga murahu ha musi ro no ṱanganedza nḓivho ya ngoho…" ni fanela u pfesesa uri muṅwali ho ngo ambela kha vhutshivhi vhunzhi hafha fhedzi o vha a tshi khou amba tshivhi tshithihi. Hezwi ndi ndila ine zwa tea u vha ngayo; "Arali ri tshi ita tshivhi nga khole nga murahu ha musi ro no ṱanganedza nḓivho ya ngoho…" o amba tshivhi tsha u ṱutshela Yesu Kristo. Iyi bugu ya Vhaheberu yo ṅwalelwa vhathu vho no ṱanganedza Yesu Kristo, nahone nga nṱhani ha u toḓa vhuleme he vha vha vha tshi khou wana nga nṱhani ha lutendo lwavho, vho vha vha tshi khou toda u humela murahu kha lutendo lwavho lwa kale, lutendo lwa Vhayuda, nga murahu ha u ḓivha uri Yesu ndi Murwa wa Mudzimu. Ngauralo muṅwali o vha a tshi khou vha tsivhudza, a tshi vha ita uri vha ḓivhe khombo ya u ṱutshela Yesu nga murahu ha u ḓivha ngoho. Ni dzhiele nzhele uri vese 29 i amba lushaka lwa khaṱhulo ine ene ane a kandekanya Murwa wa Mudzimu nahone a nyefula Moya Mukhethwa a fanela u i wana. U kandekanya Murwa wa Mudzimu ndi u hana nahone u mu ṱutshela

Yesu Kristo, nga u ita zwenezwo muthu u nyefula Moya Mukhethwa.

NDILA YA U ḒIVHA ARALI NI SA NGO ITA HEI TSHIVHI

NGAPHANḒA HA U ṰALUTSHEDZA URI VHAKRISTE VHAFHIO VHA NGA ITA HEI TSHIVHI, NDI ḐO U ṰALUTSHEDZA URI NI ḐO ḐIVHA HANI URI A NI NGO ITA IYO TSHIVHI, NGURI SATHANE U FUNA U POMOKA VHAKHRISTE URI VHO ITA IYO TSHIVHI ZWENEZWOO VHA SA NGO ITA.

1. **Musi mutendi a tshi vhilaela uri naa o ita iyi tshivhi kana hai,** kana a tshi vha na mihumbulo ya u ralo, hezwi zwi sumbedza uri ha ngo ita iḽi tshivhi. Ane a ita iḽi tshivhi ha nga tsha ṱoḓa tshithu tsha Mudzimu, nahone ha nga vhilaeli uri o ita kana hai.
2. **Naho mutendi o tshila vhutshilo ha tshivhi,** fhedzi a tshi kha ḓi ṱoḓa u humela kha Mudzimu, hezwi zwi sumbedza uri ha ngo ita iḽi tshivhi. Ane a ita iḽi tshivhi ha nga tsha ṱoḓa u humela kha Mudzimu. Musi muthu a tshi ita iḽi tshivhi, Moya Mukhethwa u a bva kha onoyo muthu nahone ha nga tsha ṱoḓa kana u vhilaela nga ha zwithu zwa Mudzimu. Tshiitisi ndi uri mutendi u kha ḓi ṱoḓa u humela kha Mudzimu ndi ngauri Moya Mukhethwa u kha ḓi mu ṱuṱuwedza uri a humele.
3. **A ni nga koni u ita iḽi tshivhi nga vhukhakhi**. Arali mutendi a vha na zwifanyiso zwine zwa nyefula Moya Mukhethwa kana Yesu Kristo kana Mudzimu Khotsi mbiluni dzavho, hezwi a zwi ambi uri vho no ita iḽi tshivhi ngauri Sathane u funa u vhea maipfi mivhi mihumbuloni ya Vhakriste, nahone a tshi vha pomoka nga mihumbulo iyo. Arali mutendi a vha na mihumbulo ya u ralo ha fanela u humbela tshikhathiso ngauri a si mihumbulo yawe nahone ha fanela u vhilaela ngayo. Vha fanela u i pandela mihumbuloni yavho nga dzina ḽa Yesu. (2 Vha-Korinte 10:4-6) musi vho no i kaidza, vha fanela u tou i litsha nahone vha bvele phanḓa na vhutshilo havho nga dakalo na mulalo wa Murena. A vha fanela u i kaidza tshifhinga tshoṯhe musi i tshi ḓa nahone a vha fanela u ḓi pfa mulandu, fhedzi vha i litsha. Sathane u funa Vhakriste vha tshi sedza khae. Hezwi ndi vhukwila hawe. Fhedzi Vhakriste vha a kunda Sathane arali vha tshi sedza kha Mudzimu.

LUHUSHA LWA VHAKHRISTE VHANE VHA NGA ITA IYO TSHIVHI? (VHALANI VHAHEBERU 6:4-7)

1. **Vhane tshedza tsha vhonetshela khavho: Musi tshedza tshi tshi vhonetshela kha iwe ndi musi Moya Mukhethwa o sumbedza muthu uri ndi muḓini nahone u fanela u tshidzwa.**
2. **Ndi vhane vho ḽa tshifhiwa tsha ṱadulu: U ḽa tshifhiwa tsha ṱadulu ndi u ṱanganedza Yesu. Zwino vhenevha vhathu vho sumbedzwa uri vho vha vhe swiswini vha kona u ṱanganedza Yesu nahone vha tshidzwa.**
3. **Vho ṋewa Moya Mukhethwa: U ṋewa Moya Mukhethwa ndi u ḓadzwa nga Moya Mukhethwa. Vho bviswa swiswini vha ṱanganedza Yesu Kristo nahone vha ḓadzwa nga Moya Mukhethwa.**
4. **Vho ḽa ipfi ḽa Mudzimu ḽi re ḽavhuḓi: U ḽa ipfi ḽa Mudzimu ḽi re ḽavhuḓi ndi u aluwa kha ipfi na u ḽi pfesesa. U aluwa muya na u ḓivha nga nḓivho ya vhutshilo uri ipfi ḽa Mudzimu ḽi shuma. Zwi dzhia miṅwaha minzhi uri muthu a aluwe kha ipfi na lutendo.**
5. **Vho ḽa maanḓa a shango ḽi ḓaho: U ḽa maanḓa a shango ḽi ḓaho ndi u kona u shuma nga zwifhiwa, mishumo na milayo ya Moya Mukhethwa. Zwino hezwi zwi amba uri vhenevha vhatholi vho aluwa kha lutendo lwavho nahone vho kona u shuma mishumo, zwifhiwa na milayo ya Moya Mukhethwa. Vho aluwa kha zwithu zwothe hezwi.**

Vhakriste vha lushaka ulu a vha koni u rembuluwa arali vha laṱa Yesu Kristo. U laṱa Yesu a si u wela kha tshivhi tshithihi kana vhufhura ha ṋama (u tshimbila kha ṋama). zwi ṱoḓa mbilu yo khwaṱhaho sa Mukriste o aluwaho kha lutendo nahone zwa fhelisela kha u furalela Yesu Kristo nga lufuno lwa mbilu yawe. Vhenevha vhathu a vha nga funi u rembuluwa. Tshifhinga tshoṯhe musi muthu a tshi kha ḓi funa u rembuluwa, zwi sumbedza uri a vha ngo ita zwenezwo. A ite o ita zwenezwo a nga si funi u rembuluwa.**Nga u laṱa Yesu, vhathu vha nyefula Muya Mukhethwa ane a ṱanziela kha vhone uri Yesu ndi Murwa wa Mudzimu. Mudzimu ndi Ene e eṯhe ane a ḓivha vhathu vhe vha ita tshivhi itshi. A ri koni u vha ḓivha nga mvelo nahone a si mushumo wa Vhakriste vhaṅwe u ḓivha uri nnyi o ita itshi kana nnyi a songo ita.. *(Kha tshipiḓa itshi, Mudededzi u fanela u ita tsumbo i fanaho ye nda ita kha pfunzo ya odiyo ya senthara ya ndangulo ya mashango ya musadzi na mufunzi vhe vha fhedza vha ita tshivhi itshi nga nḓila yo fanelaho sa zwe nda ita).***

VHAKRISTE VHA SA KONI U I ITA: Izwi zwi amba uri vhana vha mbilu na Vhakriste vhaswa vha sa athu u aluwa a vha koni u ita tshivhi itshi. Naho vha tshi amba uri vha khou furalela Yesu, a vha koni ngauri a vha ḓivhi zwine vha khou ita. Izwi zwi ṱoḓa muthu o aluwaho muya na mbilu yo khwaṱhaho. Mudzimu ndi Ene e eṯhe ane a ḓivha vhenevha vhathu.

KHOMBO YA VHUFHESHI (U VHA HA SHANGO/U VHA HA ṊAMA) (Vhagalata 5:19-22): Khombo ya vhufheshini na vhutshilo ha tshivhi ndi uri Vhakriste vha nga vha mbilu dzavho dzo khwaṱhaho u swika vha fhedza vha tshi furalela Yesu Kristo. A si tshithu tshi leluwaho u tshi swikelela, ngauri Mudzimu u shuma nga maanḓa u thivhela Mukriste u bva kha nḓila. U lingedza u vha thivhela nga nḓila dzoṯhe dzi konadzeaho, zwenezwo zwi ita uri nga zwiṅwe tshifhinga a vha ise ṱadulu ha ṱadulu phanḓa ha tshifhinga tshavho uri vha sa xele tshidzo yavho, zwine nda amba ndi uri a nga vha vhulaha a vha isa ṱadulu ha ṱadulu phanḓa ha musi vha tshi furalela Yesu Kristo (Vhakorinta 11:32).

U FHATA NA MURENA (U WEDZA)

Tshithu tsha u fhata na u mala tshi ḓisedza khakhathi nnzhi kha kereke nga nṱhani ha u shaya u pfesesa na u pfesesa ha Bivhili ho khwaṱhaho nga ha mafhungo aya.

U FHATA

U ya nga mvelele ya Vhayuda kha Bivhili, vhabebi vho nanga vhafunani kha vhana vhavho. Nahone vho vha vhuya vha mala u thoma musi vha tshi ṱangana, kana vha vha vha fulufhedzani (u vha vha fulufhedzani), vha mala nga murahu ha tshifhinga. Ho vha hu si tshithu tshi ḓoweleaho uri vhathu vha vhe kha vhushaka ha lufuno sa zwine ra ita maḓuvhani ano. Ngauralo hu na maṅwalo maṱuku fhedzi kha Bivhili ane a amba nga hazwo nga vhuḓalo ngauri Bivhili yo ṅwaliwa nga muhumbulo na mvelaphanḓa ya Vhayuda. Fhedzi Bivhili i na maṅwalo maṱuku ane a sumbedza uri ri fanela u ḓifara hani vhukati hashu kha vhushaka.
Zwithu zwa ndeme zwine ra fanela u zwi ḓivha nga ha u fhata.

1. U fhata hu fanela u vha vhukati ha vhathu vhavhuvhili vho bebwaho hafhu fhedzi (2Vhakorinta 6:14-17).
2. Mukriste a nga dzhena kha vhushaka fhedzi arali a tshi khou ṱoḓa u mala. Nga maṅwe maipfi, u fhata hu fanela u isa kha u mala. Fhedzi arali Mukriste a sa ṱoḓi u mala, a songo fhata. A ri tshili sa vhathu vha shango vhane vha fhata lwa tshifhinganyana vha kona u ya kha muṅwe muthu.
3. Mukriste a nga dzhena kha vhushaka fhedzi arali a tshi ḓivha mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo hawe nahone o fhelelela na u fushea kha Ene musi e muthu a sa athu u mala. A si vhuṱali uri Mukriste ane a si athu u fushea kha Murena nahone a sa ḓivhi ene muṋe kha Murena a dzhene kha u fhata.
4. Mukriste u fanela u thoma u rabela phanḓa ha musi a tshi dzhena kha vhushaka musi a tshi pfa uri tshifhinga tsho swika na uri Mudzimu o mu tendela. U fanela u rabela u itela ndaela na vhuṱali ha Mudzimu na muthu o teaho. Muthu o teaho ndi ane na ene ni ḓo kona u ita mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo haṋu vhuvhili. Bivhili a i sumbi uri Mudzimu u vhea muthu muthihi fhedzi ane na tea u mala nae (muhumbulo wa "soul mate"), fhedzi i sumbedza uri ni nga dzhena kha u mala na muthu muthihi ane na mu funa arali e kha Murena (o bebwaho hafhu) (2Vhakorinta 7:39-40). Naho zwo ralo, Mudzimu u a ḓivha lushaka lwa muthu ane na nga mu mala uri ni kone u ita mbilu yawe nga nḓila i bvelelaho, nahone nga tshiṅwe tshifhinga u tou nanga vhafunani kha riṋe sa Khotsi ane a funa a tshi ṱoḓa zwavhuḓi kha vhana vhawe (ri ḓo ṱalutshedza zwenezwi nga vhuḓalo musi ri tshi amba nga ha u mala). Ngauralo ndi vhuṱali uri Mukriste a ṱoḓe Mudzimu phanḓa ha u dzhena kha vhushaka, a lindele tshifhinga tsha Mudzimu nahone a songo ṱavhanya. Nga tshifhinga tsho teaho, Mudzimu u ḓo mu vhofholola uri a thome u fhata arali a tshi dzula o lavhelesa kha Murena.
5. Mukriste a songo lavhelesa fhedzi tshifanyiso tsha nṱha tsha muthu musi a tshi thoma u fhata, fhedzi u fanela u khwaṱhisa uri u fhata na muthu ane a funa Murena na ane a vha na mbilu i fhisaho kha Murena.
6. Mukriste a songo dzhena kha vhushaka nga nṱhani ha u neta kana u doda, fhedzi u fanela u dzhena fhasi ha ndaela na tshifhinga tsha Mudzimu.
7. U edzisa zwa mbeu phanḓa ha u mala a zwi tendelwi musi ni tshi fhata kana zwiito zwine zwa nga isa henefho. U edzisa zwa mbeu phanḓa ha u mala hu vhidzwa vhupombwe kha Bivhili (1Vhakorinta 6:9-12, 2Vhakorinta 7:35-36).
8. Vhakriste vhane vha vha kha vhushaka vha fanela u fhaṱa vhutshilo havho ha muya vhoṱhe; vha fanela u vha na mutheo wo teaho wa vhutshilo havho ha muya. Zwenezwi zwi ḓo vha thusa u khwaṱhisa lufuno lwavho.
9. Mukriste u fanela u vha kha vhushaka na muthu muthihi fhedzi nga tshifhinga tshithihi nahone a dzule a tshi fulufhedzea kha ene.
10. Vhakriste vha fanela u ḓivhadza vhalavhelesi vhavho vha muya musi vha tshi dzhena kha vhushaka. Mukriste u fanela u humbela Mudzimu nga thabelo nahone a lindele phindulo ya Mudzimu phanḓa ha u dzhena kha vhushaka. A songo sumbedza mbilu i sa ḓiphiḓi arali a si na mulalo nga ha vhushaka honoho, fhedzi u fanela u lindela uri Mudzimu a khwaṱhise lwa zwifhinga zwinzhi phanḓa ha u ya phanḓa. A songo dzhena kha vhushaka nga nṱhani ha zwithu zwa linngo zwine zwa vhoniwa kha muthu ane a ri u mu funa kana nga nṱhani ha u doda fhedzi. Tsumbo: **goloi ya muthu kana masheleni. Muya Mukhethwa u fanela u ranga phanḓa na u livhisa Mukriste phanḓa ha u dzhena kha vhushaka. Izwi zwi amba uri Mukriste u fanela u ḓitika nga Muya Mukhethwa kha zwipida zwoṱhe zwa vhutshilo hawe.**

Arali Mukriste a tshi vha kha vhushaka na muthu ane a si o bebwaho hafhu kana ane a si ofha Murena kana ane a ṱoḓa u mu isa tshivhini tsha mbeu na u lingedza u mu bvisa kha Murena, kana ane a sa vhuedzedzi vhutshilo hawe nga nḓila iṅwe na iṅwe, kana ane a ḓo mu thivhela kha u ita mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo hawe, Mukriste ane a ṱoḓa u tshimbila na Murena u fanela u ṱutshela muthu o raloho. Kana arali Mudzimu a sumbedza uri vha fanela u ṱutshela ngauri muthu a nga si vhe mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo havho naho e na vhukhakhi kana a si na vhukhakhi naho e o bebwaho hafhu, vha fanela u ṱutshela nga u ṱavhanya musi vho khwaṱhisedzwa nga ha u ṱutshela havho. Vha fanela u ṱutshela phanḓa ha u mala ngauri musi vho no mala vha vhofholowa u dzula vhoṱhe tshoṱhe nahone a vha koni u ṱutshela nga nḓila yo leluwaho. Mukriste u fanela u lindela Murena a tshi ḓisa muthu o teaho. Naho zwo ralo, a songo pfa mbilu ya u vhilaela kana u ḓiṱama u isa phanḓa na muthu o raloho nahone a songo humbula uri a nga si vhuye a mala arali a ṱutshela muthu o raloho ngauri Mudzimu u ḓo ḓisa muthu o teaho kha vhutshilo hawe nga tshifhinga tsho teaho. Vhakriste vhanzhi vha a wela murahu kha lutendo; vhaṅwe vha wana vhe kha manyofho a u mala, ngeno vhutshilo ha vhaṅwe ho tshinyala nga nṱhani ha vhushaka vhu si ho teaho. Vhukhakhi havho ho vha u dzhena kha u mala vhe vha si humbele Mudzimu. (Mateo 10:28-40). Deuteronomio 13:6 i sumbedza mbilu ya Mudzimu kha vhane vha ṱoḓa u ni bvisa kha Ene. Ndi Mudzimu ane a ṱoḓa u dzula e ene e eṱhe kha vhutshilo haṋu (Ekisodo 20:3-6).

U MALA

Mudzimu o sika u mala (Genesi 2:18-25)

Haya ndi maṅwe a mathomo ane Mudzimu o sika u mala ngao:

1. U ṱoḓa uri vhathu nga u vhofhekana havho kha u mala, vha pfesese hune Ene a pfa ngaho nga ha u vhofhekana hawe na vhone (Vhaefesa 5:29-33).
2. U ṱoḓa uri shango ḽi ḓadzwe nga tshifanyiso tshawe, nahone o nanga uri vhathu vha anda nga u mala (Genesi 1:26-29).
3. U ṱoḓa uri vhathu vha vhe na vhuṱhogwa na vhafuni vhane vha ḓo vha thusa u mu shumela na u wana vhutshilo ha vhufhuluṱa vhoṱhe (Genesi 2:18).
4. U ṱoḓa u ri ṋea vhafuni vhane ra ḓo ḓiphiṋa navho kha vhutshilo ha mupo na ha muya, na u ḓivha u dudza ha u vha tshipiḓa tsha muṱa sa vhana, nahone na u ḓiphiṋa nga dakalo ḽa u alusa vhana sa vhabebi.
5. Mudzimu u ṱoḓa uri ri vhe na fhethu hune ra vhidza hayani, hune ra vha na vhudifhinduleli na u ḓifhindulela.
6. Bivhili i tendela Mukriste u mala Mukriste muṅwe. A hu na luṅwalo lune lwa ri Mudzimu o nanga muthu muthihi kha shango ane na tea u mu mala sa "soul mate", fhedzi Vhakriste vha fanela u ḓiṋea tshifhinga na Mudzimu na u mu ṱoḓa malugana na mufunwa. Nga zwiṅwe zwifhinga, Murena u nga ḓisa vhathu vhoṱhe nga nḓila ya vhuṱolo, hune ra wana ri si na nḓivho ya u nanga. Hune ra wana ndaela ya uri muthu muṅwe ndi ene ane ra fanela u mu mala. Mudzimu a nga amba nga miloro, bono, kana na ipfi ḽi pfalaho kana vhuporofita u bva kha muporofita o aluwaho kha mushumo wa vhuporofita (Mudzimu u amba nga vhushaka ha vhuporofita na Vhakriste vho aluwaho kha u pfa ipfi Ḽawe, a si Vhakriste vhoṱhe), kana nga nḓila i mangadzaho. Fhedzi arali Mudzimu o amba na muthihi, u ḓo khwaṱhisedza na kha muṅwe. Mukriste a songo dzhena kha u mala musi a sa ngo khwaṱhisedzea uri ndi mbilu ya Mudzimu kha vhutshilo hawe. U na pfanelo ya u humbela Mudzimu uri a khwaṱhisedze na khae. A si tshivhi u ita zwenezwo, fhedzi naho hu na Vhakriste vhane vha fhata vha si vhone zwiga zwa vhuṱolo (a hu na muloro, bono, kana ipfi ḽi pfalaho, kana vhuporofita), na vhone vha nga mala. Zwi kha ḓi tendelwa nga Mudzimu. A ri tea u vhofha vhathu nga u vha vhudza uri vha fanela u thoma vha lora nga ha muthu kana uri hu fanela u vha na vhuṱolo phanḓa ha u mala. Bivhili i tendela Vhakriste u mala arali vhoṱhe vha tshi vha Vhakriste kha Kristo; a zwi tei uri vha lora nga ha muthu muṅwe phanḓa.

Zwithu zwa ndeme zwine ra fanela u zwi ḓivha nga ha u mala ha Mukriste

1. U mala ha Mukriste hu fanela u vha vhukati ha vhathu vhavhuvhili vho bebwaho hafhu, munna na musadzi (2Vhakorinta 6:14-16).
2. U mala ndi mulanga une wa fanela u fheliswa fhedzi nga lufu.
3. U mala ha Mukriste hu fanela u fana na vhuvhili ha Kristo na kereke Yawe. Kha izwi, musadzi u fanela u ḓiṱukufhadza fhasi ha munna wawe sa zwe kereke ya ḓiṱukufhadza fhasi ha Kristo, nahone munna u fanela u funa musadzi wawe sa zwe Kristo a funa kereke Yawe a dovha a ṋea vhutshilo Hawe u itela yo (Vhaefesa 5:21-33).
4. Munna na musadzi vha fanela u vha khonani khulwane na vhathusi kha thabelo.
5. Vhathu vho malaho a vha tea u vha na vhukonani ha vhathu vha munna kana musadzi vha si nga malani nnda ha u mala. Vhasadzi vhoṱhe kha munna o malaho vha fanela u vhonala vha tshi lingana phanḓa hawe, a songo nanga muthihi a mu ita khonani yo khetheaho; zwenezwo zwi fanela na kha musadzi kha vhanna. Arali hu na khonani ya munna kana musadzi, i fanela u vha khonani ya muṱa, hu si vhukonani ha tsini ha munna o malaho; zwi khwine arali i khonani ya muṱa.
6. Ane a vha o bebwaho hafhu a songo ṱala ane a si o bebwaho hafhu nga nṱhani ha uri a si o bebwaho hafhu arali vha tshi kha ḓi dzula nga mulalo kha u mala (1Vhakorinta 7:12-17). Vhathu vho malaho a vha tea u thivhela muṅwe kha u ita zwa mbeu, nga nnḓa ha musi vhoṱhe vha tshi tendelana (1Vhakorinta 7:5-7). U mala hu ita uri vhavhili vha vhe muthihi, ngauralo muvhili wa munna ndi wa musadzi nahone wa musadzi ndi wa munna (1Vhakorinta 7:5-7).
7. U edzisa zwa mbeu hu fanela u vha vhukati ha vhathu vhavhili vho malaho fhedzi, nahone zwa fhela henefho. U edzisa zwa mbeu nnḓa ha u mala ndi vhupombwe kha maṱo a Mudzimu, nahone ndi tshivhi tshi livhisaho kha u ṱutshelana na Mudzimu (Vhagalata 5:19-22, Vhaheberu 13:4, 1Vhakorinta 6:9-12).
8. Vhathu vho malaho vha fanela u ḓi hangwela tshifhinga tshoṱhe na u ṱhogomela muṱa; a vha fanela u vhea mushumo wavho nṱha ha muṱa wavho.

Zwiṱoḓea zwihulwane zwa mbilu kha u mala vhukati ha munna na musadzi
Munna u na zwiṱoḓea zwivhili zwihulwane zwa mutheo:

• U huliswa. Vhanna vha ṱalutshedza u huliswa ha musadzi sa lufuno.
• U vha na vhuthihi ha zwa mbeu. Mudzimu o sika munna a na mbilu khulwane ya u tama zwa mbeu nga nṱhani ha mushumo we a ṋewa wa u ḓadza shango. Vhuhonḓa honoho a vhu bvisiwa nga u tshidzwa kana u ḓoliswa.Nga nṱhani ha honoho u pfesesa, musadzi u fanela u vhona uri u hulisa munna wawe nga mbilu yoṱhe. U mu hulisa hu katela u ḓiṱukufhadza fhasi hawe, u amba nae nga u ḓiṱukufhadza naho a tshi khakha, na u mu ita uri a pfe uri ndi ene ṱhoho ya muṱa. A songo mu sola phanḓa ha vhathu, fhedzi a mu vhone sa murangaphanḓa. U fanela na u vha a fulufhedzeaho khae. Musadzi u fanela na u khwaṱhisedza uri u khunyeledza munna wawe kha tshiphiri tsha muvhili. U fanela u ḓiḓivhisa muvhili wawe na muhumbulo wawe uri a kone u fhedza zwithu zwa zwa mbeu zwa munna wawe tshifhinga tshoṱhe.

• **Zwiṱoḓea zwihulwane zwa musadzi**
• **Musadzi u na ṱhoḓea ya u funiwa.**
• **U funiwa zwi amba u ṋewa tshifhinga,** u ṱhogomelwa kha zwoṱhe, u amba kanzhi uri u a funiwa, na u ṋewa zwifhiwa na tshelede nga munna wawe—nahone naho e na yawe. Hezwi zwi khwaṯhisa musadzi uri munna wawe u a mu funa zwa vhukuma. Heyi ngoho i dzhena khoyo kha muhumbulo wa musadzi nga nṱha. Vhasadzi vho sikiwa uri vha vhe vhathu vha u ṱanganedza, ngeno vhanna vhe vhathu vha u ṋea. Ndi ngazwo u ṋea musadzi zwi mu fusha.
• **U funa musadzi zwi amba u mu pfesesa na u vha mbilu i re na mbilu yo lindelaho nae**, ngauri vhasadzi vha vha na mihumbulo ya mbilu. Zwi dovha zwa amba u mu ranga phanḓa, ngauri vhasadzi ndi vhathusi, ngauralo vha ṱoḓa murangaphanḓa ane vha nga mu tikedza.
• **Ngauralo,** munna u fanela u ḓiṱalusa kha mafhungo a u funa musadzi wawe, a tshi khwaṯhisa uri u khunyeledzwa nahone a tshi pfa uri u na ndeme.
• **Vhavhili vha fanela u vha na tshifhinga tsha u amba nga zwine vha funa,** zwine zwa vha fusha kha u mala havho, na zwine vha sa zwi funi. U amba zwi na ndeme khulu nahone zwi nga thivhela thaidzo nnzhi dzi sa ṱoḓei.

U ṰALA NA U MALA HAFHU

Mudzimu u vhenga u ṱalana (Malaki 3:14-17). A si mbilu yawe uri vhathu vha ṱalane. Mbilu yawe ndi uri vhathu vho malaho vha dzule vhoṱhe lwa tshoṱhe kana u swika Yesu Kristo a tshi vhuya kana muthihi a tshi fa. Fhedzi hu na zwifhinga zwine Mudzimu a tendela u ṱalana.

1. Hune muthihi a wanala o ita vhupombwe. Ane a khakhelwa u na mbilu ya u ṱutshela na u mala hafhu (Mateo 19:1-10).
2. Tshiṅwe tshiimo ndi musi muthihi a tshi fa, muṅwe u tendelwa u mala hafhu.

Naho hu tshi bvelela zwithu zwinzhi kha u mala, Bivhili a i zwi ambi zwoṱhe. Vhathu vha ṱalana nga zwiitisi zwo fhambanaho. Vhananga vha rwa vhafunani vhavho; vhaṅwe a vha tendelani na vhafunani vhavho nga zwiitisi zwo fhambanaho nahone vha fhedza vho ṱalana. Ngeno vhaṅwe vho fhandekanywa nga vhabebi kana muṱa wavho. Vhutshilo ha muthu muṅwe na muṅwe ho vha ho khakhea phanḓa ha u ṱanganedza Kristo. Vhaṅwe vho ṱalana kana vho ṱalulwa phanḓa ha musi vha tshi tshidzwa, fhedzi musi muthu e kha Kristo, ndi tshivhumbwa tshiswa, ngauralo u ṱalana hawe phanḓa ha u ṱanganedza Kristo a hu tsha vha hone. Mudzimu u ḓo mu ṋea muṅwe mufunwa kha vhutshilo hawe huswa kha Kristo. Nahone kha zwiimo zwi ngaho hezwi, hune Bivhili ya sa ṱalutshedze zwine ra tea u ita, ri a zwi ḓivha uri Mudzimu u pfesesa zwiimo zwashu na zwithu zwine ra ṱangana nazwo nahone u shuma na riṋe nga nḓila ya tshilidzi hu si ya mulayo. Ngauralo a ri na pfanelo ya u haṱula kana u sumba muṅwe Mukriste o no mala hafhu, ane u mala hawe ha u thoma ha nga si shume, kana u vha vhofha nga mulayo uri a songo dovha a mala kana u mu vhudza uri a lindele lufu lwa mufunwa wawe wa u thoma. Mudzimu, ane a ḓivha mbilu na zwiimo zwa vhathu vhoṱhe, ndi Ene ane a ḓo haṱula (Vharoma 14:9-12). Ri kha ḓi elelwa uri U a hangwela musi ri tshi mu khakhela, nahone u ri lambedza kha zwiimo zwoṱhe zwine ra ḓiwana khazwo sa zwe a ita kha Davida na vhaṅwe. (Fhedzi ri fanela u dzhena kha u mala nga u pfesesa uri ri ḓiṋekedza lwa tshoṱhe nahone a ri nga ṱalani kha zwiṅwe na zwiṅwe zwiitisi). Fhedzi ane a ḓivha Murena nahone a ṱalana na mufunwa wawe nga si na tshiitisi tsha vhukuma kana nga nṱhani ha uri u ṱoḓa u mala muṅwe mufunwa u ḓo wana khaṯhulo khulu kha Mudzimu. Mudzimu u ḓo ri haṱula u ya nga nḓivho yashu nga hae.

U HAṰULA THERO YA VHURENDI

Bivhili i ri vhudza uri ri haṱule thero ya vhurereli, nahone ri songo tenda thero dzoṱhe sa vhana vhaṱuku (Vhaefesa 4:14). Hu na pfunzo nnzhi dza u fhurisa na thero dzo khakheaho, nahone dzi andiswa nga u ṱavhanya, nahone arali Mukriste a sa koni u haṱula pfunzo, u ḓo fhedza o dzhena kha i si yone.

RI HAṰULA HANI THERO YA VHURENDI? Tshithu tsha u thoma tshine ra fanela u tshi ḓivha ndi uri pfunzo dzo khakheaho a dzi bvi fhedzi kha vhathu vho fhurwaho. Na vhathu vho bebwaho hafhu vha nga funza pfunzo dzo khakheaho (1Timotheo 1:3-8, 2Timotheo 2:15).Nḓila yo teaho ya u haṱula thero ndi u sedza arali Testamente Ntswa i tshi khwaṯhisedza iyo thero nga ṱhanzi mbili kana tharu (Mateo 18:16). Heḽi ipfi ḽine ḽa ri zwithu zwi fanela u khwaṯhisedzwa nga ṱhanzi mbili kana tharu ḽi sumbedza mulayo wa muvhuso wa Mudzimu. Ḽa thoma u bvelela kha Deuteronomio 19:15 nahone Yesu u kha ḓi ḽi shumisa kha Testamente Ntswa. Hoyu mulayo u shuma kha zwoṱhe zwa muvhuso wa Mudzimu.Arali thero i tshi bva kha Mulanga wa Kale, i fanela u bvela phanḓa kha Mulanga Muswa nga nnḓa ha musi Yesu o i imisa. Kha ri ite tsumbo nga pfunzo ya Sabatha na dzithendele. Dzoṱhe dzi bva kha Mulanga wa Kale. Fhedzi musi ri tshi swika kha pfunzo ya Sabatha, Yesu o ṱalutshedza uri o ḓa u fhedzisa Mulayo wa Mushe (Mateo 5:17), nahone kha Testamente Ntswa Sabatha a i tsha dzhielwa nṱha (Mateo 12:1-14, Vhakorose 2:16-18).Fhedzi musi ri tshi lavhelesa pfunzo ya dzithendele, naho i tshi bvelela kha Mulanga wa Kale, kha Testamente Ntswa a hu na fhethu hune Yesu, vhaapostola kana Bivhili ya i imisa. Zwiṅwe zwenezwo Yesu o vhudza Vhafarisei uri vha ita zwavhuḓi nga u ṋea dzithendele dzavho (Mateo 23:23), fhedzi a vha laya uri vha songo sia lufuno na mbilu ya vhuthu. Heyi pfunzo ya dzithendele yo vha hone na phanḓa ha musi Mushe a tshi bebwa na

mulayo u tshi ṉewa. Ri i vhona kha khotsi ashu 'Abrahamu' ane riṋe sa Vhakriste ra tshimbila kha milenzhe ya lutendo lwawe (Genesi 14:18-21, Vhagalata 3:6-9). Mulayo wa Bivhili ndi uyu: **"Arali pfunzo i tshi bva kha Mulanga wa Kale nahone i songo imiswa kha Testamente Ntswa, i bvela phanḓa kha Testamente Ntswa sa mulayo wa muvhuso wa Mudzimu. Vhaapostola vha Yesu kha bugu ya Mishumo vho thea kereke kha Maṅwalo a Mulanga wa Kale hune Yesu a songo ṉea ṯhalutshedzo. Tsumbo: 1Vhakorinta 9:6-15, Paulo o dzhia pfunzo kha Mulanga wa Kale i ri vhane vha funzwa ipfi vha fanela u tikedza vhane vha funza ipfi nga zwithu zwa mupo, nahone i kha ḓi shuma kha Testamente Ntswa."** Ngauralo, thero dzoṱhe dzi fanela u vha dzi tshi pfalana na Testamente Ntswa ya Bivhili, nahone dzi fanela u khwaṯhisedzwa nga maṅwalo mavhili kana mararu u sumbedza uri dzi bva kha Mudzimu nahone uri dzi kha ḓi shumiswa kha Testamente Ntswa.

Tsumbo dza pfunzo dzo ḓivheaho dzo khakheaho kana thero dzo khakheaho: (Hezwi ndi pfunzo dza u fhurisa dzine nda dzo ṯalutshedza u khakhisa dzina vhaṅwalo)

(1) Vhulwadze ndi ha Mudzimu: Mishumo 10:38 na maṅwalo manzhi kha Evangeli a sumbedza uri Yesu o fhodza vhalwadze ngauri zwo vha zwi tshi bva kha Sathane.**(2) Vhakriste vha fanela u vha vhashai nahone u pfuma ndi tshivhi:** Testamente Ntswa i ri Yesu o vha mushai uri ri kone u pfuma (2Vhakorinta 8:9).**(3) U vha na tshelede ndi tshivhi:** Bivhili a i ri u vha na tshelede ndi tshivhi fhedzi u funa tshelede ndi mudzi wa zwoṱhe zwivhi (1Timotheo 6:10).**(4) Hu fanela u vha na muvhulavhisi ane a ri thusa u swika kha Mudzimu:** Testamente Ntswa i ri musi ri kha Kristo ri kha Khotsi, nahone ri na pfanelo ya u amba nae nga dzina ḽa Yesu, a ri ṱoḓi muvhulavhisi sa Mushe kana muṅwe muvhulavhisi (Yohane 14:23, 16:23, 26-28).**(5) U rabela "mudzimu wa...":** Yesu Kristo o ri kha Yohane 20:17 uri Khotsi wawe ndi Khotsi washu, a tshi sumbedza uri ri na pfanelo dzi fanaho na dzawe kha Khotsi. Ngauralo a si zwavhuḓi u rabela "mudzimu wa..." ngauri zwi thutha uri Khotsi wa Yesu ndi Khotsi washu. **(6) Mukriste u fanela u tambula u thoma phanḓa ha u tshila kha phaṯhutshedzo:**Testamente Ntswa i ri ro no no no fhaṱutshedzwa nga phaṯhutshedzo dzoṱhe kha Kristo (Vhaefesa 1:3, Hosea 6:4).**(7) U wana vhuṱali ha Mudzimu hu fanela u bva kha u shuma na u tambula:** Vhuṱali ha Mudzimu hu ḓa nga u ḓivha Ipfi ḽawe na u ḽi ita. Kristo ndi vhuṱali hashu (1Vhakorinta 1:30), nahone u kha riṋe (Vhakolosa 1:27).**(8) Muya Mukhethwa u ṱuwa musi ri tshi tshinya:** Ndi Muya Mukhethwa ane a ri thusa u bva tshivhini nahone a ri livhisa kha u vhuyelela kha Khotsi. U dzula na riṋe musi ri kha Kristo (Yohane 14:6).**(9) A ri nga hangwelwi arali ra tshinya nga mbilu yoṱhe: Naho** tshivhi tshi tshi khakha, arali ra rembuluwa nga mbilu yoṱhe ri ḓo hangwelwa (1Yohane 1:9).**(10)** Yesu u ḓo vhuya nga 2012: Testamente Ntswa i ri a hu na ane a ḓivha tshifhinga tsha u vhuya ha Yesu Kristo (Mateo 24:36).**(11) Ri mivhili fhedzi nahone musi ri tshi fa zwo fhela:** Testamente Ntswa i ri muthu ndi muya u dzulaho kha muvhili, nahone musi a tshi fa u ya ṱadulu kana heleni (Marko 9:42-50, 2Vhakorinta 5:1-6, Vhafilipi 1:23-24).(**12) Vhakriste a vha koni u vha magota, vhalamukanyi kana vhalanguli:** Vhakriste vha fanela u vha hone kha zwenezwi zwithu u sumbedza muvhuso wa Mudzimu kha shango.**(13) Hu na vhane vha nangiwa u tshidzwa na vhane vha ḓo lovha: Testamente** Ntswa i ri Mudzimu u ṱoḓa vhathu vhoṱhe vha tshi tshidzwa (1Timotheo 2:3-6), nahone ri laedzwa u ya kha shango ḽoṱhe u amba mafhungo maḓifha (Mateo 28:18-20).**(14) Israele ya mupo i khou fhira dziṅwe dzitshaka kha Mudzimu:** Testamente Ntswa i ri kha Kristo a hu tshe na Muyuda kana Muvhindi, ri muthihi kha Kristo (Vhaefesa 2:13-18, Vhagalata 3:26).**(15) Zwinwiwa zwa Muya Mukhethwa zwo fhela nga tshifhinga tsha vhaapostola:** Testamente Ntswa i sumbedza uri vhatendi vha ḓo tshimbila kha zwinwiwa zwa Muya Mukhethwa u swika Yesu a tshi vhuya (Mateo 28:18-20, Marko 16:15-20).**(16) Vhaapostola na vhaporofita a vha tshe hone:** Yesu o ṉea zwifhiwa zwiṱanu (vhaapostola, vhaporofita, vhangudisi, vhangwafunzi na vhadededzi) u fhaṱa muvhili wa Kristo, a hu na hune Bivhili ya ri vha ḓo fhela.(17) Fhedzi vharangaphanḓa vha nga shuma kha zwinwiwa zwa Muya: Testamente Ntswa i sumbedza uri zwithu zwi mangadzaho zwi tevhela vhatendi vhoṱhe (Marko 16:15-19).**(18) Vhakriste na u shumisa vhuporofita ha dziṅwaha (zodiacs):** Zwithu zwi ngaho hezwi a zwi tendelwi nga Mudzimu (Deuteronomio 18:10-14). Ri fanela u ḓivha vhutshilo hashu nga Ipfi ḽa Mudzimu fhedzi.

PFUNZO DZINE DZI ṮOṰA U ṮALUTSHEDZWA

1. **Vhasadzi a vha tendelwi u funza kereke:** Mudzimu o vhidza vhasadzi u bva kha Mulanga wa Kale na kha Muswa. Testamente Ntswa i ri, 'Kha Kristo a hu na munna kana musadzi, mushumi kana o vhofholowaho, Muyuda kana Muvhindi' (Vhagalata 3:26-29, 1Vhakorinta 11:11). Ngoho ndi uri kha Testamente Ntswa, zwoṱhe zwine Mudzimu a kona u ita nga munna, u nga zwi ita nga musadzi. Zwo amba Paulo kha 1Vhakorinta 14:34-36 na 1Timotheo 2:11-14 musi a tshi ri a tendi uri musadzi a funze zwo vha zwi tshi itea nga nṯhani ha ndangulo ya kereke dza kale. Nga tshenetsho tshifhinga, vhasadzi vho vha vha tshi dzula nga thungo nthihi vhanna nga thungo muṅwe, nahone pfunzo yo vha i tshi itwa nga nḓila ya u vhudzisa mbudziso. Ngauralo zwi nga itea uri musi munna a tshi funza, musadzi a tou ṱavhanya a vhudzisa kana a amba a si vhudzise. Paulo o vhona hezwi sa u sa ṱhonifha na u sa ḓiṱukufhadza, ngauralo a ri vhasadzi vha fanela u guda nga mulalo nahone vha vhudzise vhanna vhavho hayani arali vha na mbudziso. Izwi a zwi ambi uri Mudzimu a nga si vhidze musadzi kana a mu tendela u funza. Paulo o vha a tshi khou vhuedzedza ndangulo ya zwifhinga zwo raloho.
2. **Vhasadzi a vha tendelwi u ambara ndingo kana u shuma makeup:** Tshiitisi tsha uri Paulo a ambe uri vhasadzi vha songo shumisa zwishumiswa zwa ndeme kha 1Timotheo 2:9-11 ndi ngauri vho vha vha tshi ambara nga ndivho ya u kunga vhathu na u ḓivhonadza. Paulo o vha a tshi khou kaidza muhumbulo wa uri mukriste a songo vhea mbilu kha mbonalo ya nṯha fhedzi hu si ya nga ngomu. Fhedzi a si tshivhi uri musadzi a ambare zwavhuḓi kana a shumise makeup; Paulo o tou zwi amba ngauri ho vha hu na khakhathi ya ndangulo ya mivhili kha mbonalo nga tshenetsho tshifhinga.
3. **Vhasadzi vha fanela u vala ṯhoho dzavho tshifhinga tshoṱhe**: Kha zwifhinga zwo raloho, musi musadzi a tshi vala ṯhoho o vha a tshi sumbedza u ṯhonifha na u ḓiṱukufhadza fhasi ha munna wawe. Hezwi ho vha hu mvelele yavho. U vala ṯhoho a si

mulayo wa Mukriste, fhedzi ho vha hu mvelele ya lushaka lune Paulo o vha a tshi khou ṅwalela. Ngauralo a si tshivhi musi musadzi a sa vali ṱhoho kerekeni.

3.1 Vhanna a vha tea u vha na mavhudzi malapfu: Kha zwifhinga zwo raloho, mavhudzi malapfu kha vhanna o vha a tshi vhonala sa u sa ṱhonifhea; hezwi ho vha hu mvelele ya Vhayuda, hu si pfunzo ya Mukriste. Nahone u sa vala ṱhoho kha munna ho vha hu mvelele ya u sumbedza u ṱhonifha fhedzi.

4. **Vhasadzi a vha tendelwi u ambara dzipantsu:** Vhathu vhanzhi vha zwi dzhia kha Deuteronomio 22:5, fhedzi zwine Mudzimu a khou amba ndi uri muthu a songo lingedza u vha muthu muṅwe musi e muṅwe. Hu si u amba nga ha vhushaka ha zwivhi, fhedzi a si mulayo wa uri musadzi a songo ambara pantsu. A hu na tshivhi musi musadzi a ambara pantsu dza vhasadzi.
5. **A si zwavhuḓi u ḽa nguluvhe:** Heyi pfunzo i bva kha milayo ya mvelele ya Vhaisraele, ye Yesu a i fhedzisa musi a tshi sika Mulanga Muswa (Mateo 5:17, Mateo 15:10-12, Vharoma 14:14).

Nga zwiṅwe zwifhinga hezwi pfunzo dzi nga funzwa nga vhathu vho bebwaho hafhu nga nṱhani ha u shaya u pfesesa, fhedzi izwo a zwi ambi uri a si Vhakriste kana uri vha na miya i si yone. Zwoṱhe zwine vha zwi ṱoḓa ndi pfunzo na u pfesesa ho khwaṱhaho. Fhedzi hu na vhaṅwe vhane vha vha na muya mmbi wa antikristo. Zwino ri ḓo sedza dzinwe dza hedzi pfunzo dza u fhurwa dzine dza tshimbidzana na muya mmbi.

MBUDZISO DZINZIMA DZA BIVHILI

1. **Zwi itea mini kha vhana musi vha tshi fa?**
   Phindulo ndi iyi: vhana vha ya ṱadulu ha ḽiṱadulu ngauri mvelele ya tshivhi a yo ngo tou vhibva tshoṱhe khavho, nahone a vho ngo swika kha "miṅwaha ya u ḓivha na u ḓifhindulela". Miṅwaha iyi i fhambana u ya nga muthu na muthu (Vharoma 7:9).
2. **Kaini o mala nnyi u ya nga Genesi 5:3–4?**
   Adam na Eva vho vha vha na vhana vhaṅwe vhasadzi na vhanna, nahone Kaini o mala muṅwe wa dzikhonani dzawe dza musidzana. Mudzimu o zwi tendela mathomoni ngauri ho vha hu si na vhathu vhoṱhe kha shango nga tshenetsho tshifhinga, fhedzi nga murahu Mudzimu o zwi iledza (Vhalevhitiko 18:24).
3. **Mudzimu u bva ngafhi?**
   Musi ri tshi sedza Genesi 1:14, ri vhona uri Mudzimu o sika tshifhinga. Ri bebwa shangoni fhasi ha mulayo wa tshifhinga, nahone zwoṱhe kha shango zwi na mathomo na magumo. Mihumbulo yashu i shuma nga tshifhinga ngauri ro bebwa nga ngomu ha tshifhinga. Fhedzi ri vhona uri tshifhinga tsho sikwa nga Mudzimu, nahone Ene a si fhasi ha tshifhinga na luthihi, ngauri tshifhinga tsho itwa nga Ene. Ngauralo a hu na fhethu hune a "bva hone"—fhedzi mathomo na tshifhinga zwi bva kha Ene.

PFUNZO DZA U FHURISA DZINE DZA ṰANGANYWA NA MIYA MMBI (1Yohane 4:1-7)

Ri nga kona u ḓivha pfunzo dzo khakheaho na dza u fhurisa nga zwe dza amba nga ha Yesu Kristo:

1. Vhane vha hana uri Yesu ndi Mudzimu vho fhuriwa (Yohane 1:1,14,18).
2. Vhane vha hana uri Yesu ndi Murwa wa Mudzimu vho fhuriwa (Yohane 3:16).
3. Vhane vha hana uri Yesu o bebwa nga nḓila ya vhuṱolo nga Musidzana Maria vho fhuriwa.
4. Vhane vha hana lufu na mvuwo ya Yesu vho fhuriwa.
5. Vhane vha hana uri Yesu ndi ene Nḓila, Ngoho na Vhutshilo fhedzi vho fhuriwa (Yohane 14:6).
6. Vhane vha tenda uri hu na iṅwe nḓila ya u swika kha Khotsi nga nnḓa ha Yesu fhedzi vho fhuriwa (Mishumo 4:12).
7. Vhane vha ri Yesu o vha e muporofita na muiti wa vhuṱolo fhedzi, hu si Murwa wa Mudzimu, vho fhuriwa.
8. Vhane vha hana uri Yesu o ḓa kha ḽifhasi e kha ṋama vho fhuriwa.
9. Vhane vha tenda uri murangaphanḓa wavho a nga vha isa kha Mudzimu vho fhuriwa.
10. Vhane vha tenda uri murangaphanḓa wavho, hu sa londwi uri o fa kana u kha ḓi tshila, a nga vha isa kha Mudzimu na Yesu, vho fhuriwa.
11. Vhane vha hana Yesu nga nḓila dzo fhambanaho vho fhuriwa.
12. Vhane vha tenda kha vhafu, vha tshi ri ndi midzimu, vha dzhenelela kha vhuloi nahone vha ḓivulela madimoni, nahone vho fhuriwa (Deuteronomio 18:9-14).
13. Vhane vha amba nga ha Yehova kana vha tenda kha Ene fhedzi vha sa tendi kha Yesu Kristo vho fhuriwa (1Yohane 4:15, 1Yohane 5:9-12, Yohane 14:6). A hu na ane a nga ya kha Khotsi nga nnḓa ha Murwa. Ane a si vhe na Murwa, na Khotsi a si nae.

Vhoṱhe vhane vha tenda hezwi pfunzo vha na muya mmbi wa antikristo, a vha ngo tshidzwa, nahone a vha nga tshidziwi nga nnḓa ha musi vha tshi ṱanganedza na u tenda pfunzo yo lugaho nga ha Yesu. Dzulani no ṱhogomela ngauri vhenevha

vhathu vha re na miya mmbi (vhane vha vha vhaporofita vha mazwifhi kana vhantikristo) vha nga ita na vhuṱolo ha u fhurisa (Mateo 24:4-7, 2Vhathesalonika 2:9-11). Vhuṱolo ha u fhurisa ndi vhuṱolo ha vhukuma, fhedzi vhu khou ṱanziela kana u khwaṱhisedza mazwifhi ane a khou funzwa. Ngauralo, a ri faneli u tenda nga nṱhani ha vhuṱolo fhedzi, fhedzi ri fanela u thoma nga u thetshelesa pfunzo dzine dza khou funzwa. Iyi ndi nḓila i leluwaho ya u ḓivha hezwi zwine zwa tendiwa.

1 Naho vha tshi shumisa Bivhili, hu na iṅwe bugu ine vha i shumisa, ine ya vha na nzumbululo i sa bvi kha Bivhili. Ngeno vhaṅwe vho engedza kha Bivhili uri i tendelane navho.
2 Vha funa u ḓifhandekanya na vhaṅwe, nahone vha humbula uri arali muthu a si tshipiḓa tshavho, a nga si tshidziwe.
3 Vhaṅwe vha vhea murangaphanḓa wavho fhethu ha Mudzimu, vha a rabela khae kana nga khae. Ni ḓo wana uri murangaphanḓa wavho u huliswa u fhira Yesu Kristo.

Hezwi zwine zwa tendiwa zwi khou bvelela hoṱhe nga tshivhalo tshihulu na nga madzina o fhambanaho. Vhaṅwe vha vhegi vhazwo vho thoma vho bebwa hafhu, fhedzi nga murahu vha fhurwa musi vha tshi kha ḓi tshimbila.

NḐILA YO TEAHO YA U GUDZA BIVHILI

Mukriste u fanela u guda Bivhili nga nḐila yo teaho uri a i pfesese zwavhuḐi. Bivhili ndi bugu khulu vhukuma, i re na bugu nnzhi ngomu hayo, dzo ṅwaliwaho nga vhaṅwali vho fhambanaho. Ndi zwa ndeme uri muthu a pfesese ndivho ye bugu dza ṅwaliwa ngayo, na uri dzo ṅwalelwa nnyi, na zwiṅwe-vho. U Ḑivha hezwi zwithu zwi Ḑo ni thusa u pfesesa uri ndi ngani muṅwali o ṅwala nga nḐila ye a ṅwala ngayo, nahone izwi zwi Ḑo ni thusa u ṮalutshedzaBivhili nga nḐila yone.Tsumbo ndi musi Muapostola Paulo a tshi vhudza Vhakorinta uri zwi khwine uri muthu a si male nga nṮhani ha thaidzo dza tshifhinga tshenetsho. Muvhali u fanela u pfesesa zwe zwa vha zwi tshi khou itea nga tshifhinga tshe Paulo a ṅwala iyo vhurifhi. O vha a sa khou amba uri zwi zwavhuḐi uri muthu a si male na kathihi, fhedzi o vha a tshi amba uri nga tshenetsho tshifhinga zwo vha zwi khwine uri muthu a dzule e eṮhe nga nṮhani ha u tovholwa ha kereke nga tshifhinga tshenetsho.Ndi vhuṮali uri Mukriste a gude uri iyi bugu yo ṅwalelwa nnyi na uri yo ṅwaliwa nga tshifhinga tshifhio. Dziṅwe Bivhili dzi na Ṯhalutshedzo dzine dza sumbedza uri idzi vhurifhi dzo livhiswa kha nnyi na uri ndi mini zwe zwa vha zwi tshi khou itea nga tshenetsho tshifhinga. **Arali muthu a sa gudi Bivhili nga nḐila ya u pfesesa yone, a nga ita uri i ambe zwine ene a Ṯoḓa uri i ambe nga u shandukisa maṅwalo, naho zwine a khou funza zwi si pfunzo ya Bivhili. Hezwi ndi zwithu zwa ndeme zwa u vhala Bivhili nga nḐila yone:**

1. Mukriste u fanela u guda bugu yoṮhe kana ndima yoṮhe. A songo vhala ndimana nthihi fhedzi ngauri a nga si pfesese zwavhuḐi mulaedza wo fhiriswaho. U fanela u guda Ṯhoho ya mafhungo na mafhungo oṮhe ane a tevhela iyo Ṯhoho.
2. A zwi tendelwi uri ane a khou guda kana u funza Bivhili a vhumbe pfunzo nga ndimana nthihi fhedzi ya Bivhili. Uri tshithu tshi vhe thero i Ṯanganedzeaho, tshi fanela u vha na maṅwalo mavhili kana mararu ane a tshi khwaṮhisedza nahone a tendelana natsho.
3. Mukriste u fanela u dzulela u guda Bivhili yoṮhe arali a tshi Ṯoḓa u wana u pfesesa ho dzikaho na ho khwaṮhaho nahone a kone u i Ṯalutshedza nga nḐila yone, ngauri nzumbululo ya thengululo i thoma kha Genesi ya fhela kha Nzumbululo.
4. Mukriste a songo lingedza u Ḑivha na u pfesesa zwoṮhe naho zwi songo dzumbululwa kha Bivhili, ngauri izwi zwi Ḑo tou isa kha u fhuriwa. Hune Bivhili ya amba, ri nga amba; hune ya fhumula, ri fanela u fhumula; hune ya sa Ṯalutshedze, a ri faneli u lingedza u Ṯalutshedza zwine ra si vhe na ngoho nazwo, fhedzi ri fanela u ri Bivhili a i zwi Ṯalutshedzi, uri ri songo fhedza ro engedza kha Bivhili.
5. A ri faneli u ṉea ndimana Ṯhalutshedzo dzine ra dzi funa, fhedzi ri fanela u wana uri dzi amba mini zwa vhukuma.

Mukriste u fanela u pfesesa musi a tshi vhala Bivhili uri zwithu zwo ṅwaliwaho kha Bivhili zwo ṅwaliwa u ya nga nḐila ye zwa ambiwa ngayo, fhedzi izwo a zwi ambi uri zwoṮhe zwe zwa ambiwa ndi ngoho ine ra nga tshila ngayo kha Testamente Ntswa. Tsumbo: Musi Yesu a tshi khou amba kha tshifhambano, vha ri u khou vhidza Elia. Heyi yo ṅwaliwa nga nḐila ye ya ambiwa ngayo nga vhathu vhe vha vha vho mu sedza, fhedzi a si ngoho ngauri o vha a sa khou vhidza Elia. Ni Ḑo wana uri kha Testamente ya Kale, vhathu vho amba zwithu zwinzhi nga nṮhani ha u shaya nḐivho na u pfesesa, nahone zwoṮhe hezwo zwo ṅwaliwa nga nḐila ye zwa ambiwa ngayo. Fhedzi dziṅwe a si ngoho ya Mudzimu, fhedzi ho vha hu mihumbulo fhedzi ya vhenevho vhathu vhe vha zwi amba. Tsumbo iṅwe ndi kha Yobo 1:20. Yobo afha u ri Mudzimu o ṉea nahone zwino u khou zwi dzhia, a kona u fhaṱutshedza dzina ḽa Murena. Hezwi zwo ṅwaliwa nga nḐila ye Yobo a zwi amba ngayo. Fhedzi heyi ndimana a si ngoho ya uri Mudzimu ndi ene o zwi dzhia, ngauri ri a zwi Ḑivha uri ho vha hu Sathane o zwi tswa.Ngauralo, a ri faneli u ita pfunzo ya uri Mudzimu u Ḑo ṉea muthu a dovha a zwi dzhia.

Ngauralo, zwoṮhe zwo ṅwaliwaho kha Bivhili zwi fanela u vhambedzwa na Testamente Ntswa na zwine Yesu Kristo o ri Ḑisela zwone. Ri fanela u Ḑiṉekedza kha maipfi na pfunzo dza Yesu ngauri ndi Ene u khunyeledzwa ha ngoho ya Mudzimu nga ho fhelelaho.

U PFESESA TESTAMENTE YA KALE

Uri muthu a kone u pfesesa Testamente ya Kale, u fanela u thoma u vha na u pfesesa ha luambo lwa Vhayuda lwa tshenetsho tshifhinga. A thi ambi uri u fanela u Ḑivha luambo lwa Luheberu, fhedzi u fanela u pfesesa nḐila ye vha pfesesa ngayo zwithu. Haya ndi maṅwe a zwithu ane a nga ni thusa u pfesesa Testamente ya Kale:

Vho vha vha tshi pfesesa uri zwoṮhe zwe zwa itea ndi mushumo wa Mudzimu kana uri Mudzimu ndi Ene o tendelaho uri zwi itee, ngauri vho vha vha tshi humbula uri Ene u na maanḐa a u zwi thivhela, nahone arali a sa zwi thivheli, zwenezwo o zwi tendela. Ngauralo musi vha tshi amba, vho vha vha tshi ri Mudzimu ndi Ene o ita tshithu tshenetsho ngauri o zwi tendela uri zwi itee.Ngauralo, musi ni tshi vhala Testamente ya Kale, zwiṅwe zwifhinga musi vha tshi ri Mudzimu o ita hezwi na hezwo, vha khou amba fhedzi uri o zwi tendela uri zwi itee. Fhedzi hafhu, vho vha vha si na nzumbululo yo fhelelaho ya Sathane na mushumo wawe sa zwine ri na zwone kha Testamente Ntswa ṉamusi.Tsumbo: 1Samuele 19:9 i ri muya mmbi u bvaho kha Yehova wo ya kha Saulo. Heyi ndimana a i ambi uri Mudzimu o rumela muya mmbi kha Saulo, fhedzi i amba uri o tendela muya mmbi u ya khae. Ho vha hu si u bva khae, fhedzi o bvisa tsireledzo yawe kha Saulo, zwenezwo demoni ya kona u mu tambudza.Tsumbo iṅwe ndi 2 Samuele 24:1-2, heyi ndimana i ri Mudzimu o ṱuṱuwedza Davida uri a vhale Vhaisraele, fhedzi arali na sedza 1 VhaḐivhadzi 21:1, i ri Sathane o vha ene o ṱuṱuwedza Davida uri a vhale Israele. Ngauralo mbudziso ndi uri, ndi nnyi zwa vhukuma o ṱuṱuwedza Davida?Hezwi ndi zwe zwa itea: Davida na Israele vho vha vho pfuma vhukuma nahone vho vha vho no thoma u ṱutshela Mudzimu na u fhungudza u Ḑikumedza havho khae. Mudzimu a bvisa tshipiḓa tsha tsireledzo yawe kha vhenevho. Zwenezwo Sathane a kona u ṱuṱuwedza Davida uri a vhale vhathu. Ngauri Mudzimu o zwi tendela uri zwi itee, kha 2 Samuele zwo ṅwaliwa uri Mudzimu ndi Ene o mu ṱuṱuwedza.

Tsumbo iṅwe ndi ya Elia na Elisa (2Dzimukhosi 2:1-19).
Kha 2Dzimukhosi 2:9, Elisa o humbela mugidi wa vhavhili wa u ḓodzwa ha Elia. Musi a tshi amba zwenezwo, o vha a sa khou amba uri u ṱoḓa maanḓa a Elia o vhumbwa vhavhili, fhedzi o vha a tshi khou amba uri u ṱoḓa u dzhia vhuimo ha Elia sa murangaphanḓa kha mushumo wawe na sa murangaphanḓa kha vhaṅwe vhaporofita.
Musi ṅwana a tshi ṋewa mugidi wa vhavhili muṱani, zwo vha zwi tshi amba uri u ṋewa vhurangaphanḓa kha vhaṅwe kha ifa ḽa vhabebi vhavho. Hezwi ndi zwe zwa itea kha Elisa. O ṋewa vhurangaphanḓa kha vhaṅwe vhaporofita.
Kha Mufhiso 2:21, afha ri vhona muṅwali a tshi kanakana nga ha zwe zwa itea kha mimuya ya vhathu na ya zwipuka musi vha tshi fa. A ri koni u dzhia heyi ndimana ra fhedza ri tshi ri zwipuka zwi na mimuya sa zwashu. Bivhili i sumbedza uri vhathu ndi vhone fhedzi vhane vha vha na muya nga nḓila ya vhukuma, fhedzi a i ambi nga u ralo nga ha zwipuka na zwimela. Ngauralo, zwipuka a zwi na muya sa wa riṋe. Ndi muvhili na "souḽu" fhedzi. Muṅwali o vha a tshi tou kanakana sa muthu a si na nzumbululo yo fhelelaho. Ngauralo, mukriste u fanela u haṱula na u vhambedza pfunzo dzoṱhe na ngoho ya Testamente Ntswa. Yesu Kristo ndi Ene o ḓisaho ngoho nga u fhelelaho (Yohane 1:17).
Ngauralo, mukriste u fanela u vhona uri musi a tshi vhala, u pfesesa nḓila ye Testamente ya Kale ya ṅwaliwa ngayo. U fanela u pfesesa uri zwiṅwe zwifhinga musi Bivhili i tshi ri Mudzimu o ita tshithu, i khou amba fhedzi uri o zwi tendela, hu si uri ndi Ene o zwi itaho kana o zwi ṱuṱuwedzaho.

U KHWINISWA HA ZWIPHOSO ZWE ZWA ITWA KHA U ṰALUTSHEDZWA HA BIVHILI

Bivhili yo fhelelaho nahone i na maanḓa a u shandula vhutshilo ha muthu (2 Timotheo 3:16). Ndi ipfi ḽa ngoho ḽa Mudzimu ḽo ṅwaliwaho kha bugu. A hu na muthu ane a nga engedza kana u bvisa tshithu khayo.Fhedzi Bivhili yo thoma yo ṅwaliwa nga Luheberu, Lugerika na zwiṱuku nga Luaramu, ya kona u dovholola u ṱalutshedzwa nga murahu kha Lugerika ḽa ṋamusi na dzinwe nyambo dza shango. Musi i tshi khou ṱalutshedzwa, ho vha na vhukhakhi vhuṱuku ha u ṱalutshedza. A si vhukhakhi vhuhulu vhune ha nga fhura muvhali, fhedzi huṅwe zwifhinga vhu shandukisa ṱhalutshedzo ya zwe zwa ambiwa. Kha tshenetshi tshipiḓa ri ḓo khwinisa hedzo khakho.Izwi a zwi ambi uri ri khou shandula Bivhili, fhedzi ri khou tou khwinisa vhukhakhi he ha itea musi i tshi khou ṱalutshedzwa nga u ya kha nyambo dzo fhambanaho dza shango.

LUKA 23:43: ndimana iyi i vhala nga heyi nḓila kha Bivhili dzashu: "Ndi a u vhudza ngoho, ṋamusi u ḓo vha na nṋe paradisoni." Hu na vhukhakhi ha u ṱalutshedza fhano. Musi ri tshi vhala heyi ndimana, zwi nga vhonala u nga Yesu o vha a tshi khou amba uri ene na muhumbulelwa uyu vha ḓo vha paradisoni nga ṋamusi yeneyo, ngeno Yesu o vha a sa khou amba uri vha ḓo swika paradisoni nga ḓuvha ḽeneḽo. Heyi ndi nḓila ine ya fanela u vhalwa ngayo: "Ndi a u vhudza ngoho ṋamusi, u ḓo vha na nṋe paradisoni." Koma i fanela u vha nga murahu ha 'ṋamusi' hu si nga murahu ha 'ngoho'. Zwine Yesu a khou amba ndi uri o vha a tshi khou vhudza muhumbulelwa wonoyo nga ḓuvha ḽeneḽo uri nga ḓuvha ḽi ḓaho u ḓo vha na ene paradisoni.

YOHANE 9:1-6: musi ri tshi vhala hedzi ndimana u bva kha ndimana ya 3, i ri: "A hu na uri hoyu muthu kana vhabebi vhawe vho tshinya, fhedzi hezwi zwo itea uri mishumo ya Mudzimu i sumbedzwe vhutshiloni hawe." Musi ri tshi vhala heyi ndimana, zwi nga vhonala u nga Mudzimu o pofudza hoyu muthu uri a kone u fhodza, ngeno Yesu o vha a sa zwi ambe nga u ralo. Heyi ndi nḓila ine ndimana iyi ya fanela u vhalwa ngayo: "A hu na uri hoyu muthu kana vhabebi vhawe vho tshinya, fhedzi nga nṱhani hawe, a hu sedzwe uri mushumo wa Mudzimu u sumbedzwe vhutshiloni hawe." Yesu o vha a tshi khou amba uri a si tshivhi tshawe kana tsha vhabebi vhawe tsho ita uri a bebwe e maphofu, fhedzi o bebwa nga u ralo nga nṱhani ha u wa ha muthu na miuyo ya hone. Fhedzi o ri nga nṱhani ha hezwo, a hu sedzwe uri mushumo wa Mudzimu wa u fhodza u sumbedzwe vhutshiloni hawe.

YOHANE 14:12-14: musi ri tshi vhala u bva kha ndimana ya 13, i ri: "Nahone ndi ḓo ita zwine na humbela nga dzina ḽanga, uri Murwa a khodwe Khotsi. Ni nga humbela nṋe tshithu tshiṅwe na tshiṅwe nga dzina ḽanga nahone ndi ḓo tshi ita." Musi ri tshi vhala heyi ndimana, zwi nga vhonala u nga Yesu u ri ri fanela u humbela zwimangadzo nga dzina ḽawe. Fhedzi kha heyi ndimana, Yesu o vha a tshi khou amba nga ha u ita zwimangadzo na mushumo we a ita. O vha a sa khou amba nga ha thabelo dza u humbela sa kha Yohane 16:26, hune a ri ri ḓo humbela Khotsi nga dzina ḽawe. Musi ri tshi humbela, ri humbela Khotsi nga dzina ḽa Yesu Kristo. Fhedzi fhano o vha a tshi khou amba nga ha u ita zwimangadzo. Ri laedza zwimangadzo nga dzina ḽa Yesu Kristo musi ri tshi ita mishumo ya vhuṱolo. Tsumbo ndi ya Petro musi a tshi fhodza munna o holefhalaho kha Bugu ya Mishumo 3:6: "Nga dzina ḽa Yesu Kristo wa Nazaretha, tshimbila." Heyi yo vha i ndaela nga dzina ḽa Yesu Kristo. Heyi ndi yone nḓila ine Yesu a vha a tshi khou amba ngayo kha Yohane 14:12-14. Heyi ndi ndaela dzashu sa mahosi.

VHAHEBERU 10:26: i vhala nga heyi nḓila: "Arali ra bvela phanḓa ri tshi tshinya nga u ḓiimisela nga murahu ha u ṱanganedza nḓivho ya ngoho, a hu tshe na tshifhiwa tsha tshivhi." Kha bugu iyi, muṅwali o vha a tshi khou ṅwalela Vhaheberu vhe vha vha vha tshi khou tovholwa nga nṱhani ha lutendo lwavho kha Kristo, ngauralo vho vha vha tshi khou ṱoḓa u laṱa lutendo lwavho lwa Vhukriste vha humela kha mvelele ya Vhayuda. Muṅwali o vha a tshi khou vha tsivhudza nga ha khombo ya tshivhi tsha u laṱa Yesu Kristo, ngeno vha tshi ḓivha ngoho ya uri Yesu Kristo ndi Murwa wa Mudzimu. Heyi ndi nḓila ine ndimana iyi ya fanela u vhalwa ngayo: "Arali ra tshinya nga u ḓiimisela, naho ro no ṱanganedza nḓivho ya ngoho, a hu tshe na tshifhiwa tsha tshivhi tshenetsho." Muṅwali u khou amba nga ha tshivhi tshithihi tshe a vha a tshi khou tshi amba u bva mathomoni a bugu ya Vhaheberu, tshine tsha vha tshivhi tsha u laṱa Yesu Kristo.

ṰHALUTSHEDZO DZA MIKHUBELI YA VHAKRISTE
PASIKA/PHASIKA: Ri pembelela Pasika ngauri ndi ḓuvha ḽe Yesu a fa ngau ri renga.

U TAKULELWA HA YESU: Ri pembelela u takulelwa ha Yesu ngauri ndi ḓuvha ḽe Yesu a gonya ṱadulu ha ḽiṱadulu.
KHIRISIMASI: A i ambi nga u khethea uri Yesu o bebwa nga 25 Nyendavhusiku ngauri Bivhili a i ṱalutshedzi ḓuvha ḽe a bebwa ngalo, fhedzi zwo vha zwi tsini na tshenetsho tshifhinga. Ngauralo musi ri tshi pembelela Khirisimasi, ri pembelela mabebo a Yesu Kristo.

ṰHALUTSHEDZO YA MIMASHUMO YA BIVHILI

MVELELE: ipfi ḽa "Grace" ḽi amba uri Mudzimu u ita tshithu kha muthu nga mahala, nahone zwoṱhe zwine muthu a ita ndi u tou zwi ṱanganedza nga lutendo. Nga maṅwe maipfi, Mudzimu u ita mushumo woṱhe kha muthu a u fhedza, a kona u ṋea muthu zwine zwa no fhedzwa, nahone muthu u tou zwi ṱanganedza nga lutendo. Mutshidziwaho washu ndi tsumbo yo fhelelaho ya hezwi. Murena Yesu o ita mushumo woṱhe a u fhedza, zwino zwine zwa sala ndi u tou u ṱanganedza fhedzi nga lutendo nahone ri a zwi wana nga mahala. Mvelele i ri vhea fhethu hune Mudzimu a tama ri tshi vha hone. Tsumbo: Ndi Mvelele ye ya ri vhea kha tsha u ḽa tsha Khotsi.Mvelele i ri thusa u shuma sa Mudzimu. Mvelele i ri ṋea vhuṱanzi ha u tshila kha muvhuso wa Mudzimu sa vharwa na vhasidzana vha Mudzimu. Mvelele ndi maanḓa a Mudzimu a tshi khou shuma nahone a tshi sumbedzwa nga mukriste. Ndi ngazwo zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa zwi tshi vhidzwa zwifhiwa zwa grace (Charisma). Mvelele ndi u ṋewa maanḓa ha mukriste nga Muya Mukhethwa, zwine zwa ita uri a kone u tshila nṱha ha tshivhi na zwoṱhe zwi si zwa Mudzimu.Mvelele i dovha ya vha na zwifhaṱuwo zwinzhi, nahone u ṱanganedza dzinwe grace zwi ṱoḓa lutendo lwo khwaṱhaho, huṅwe zwifhinga u phasisa nga thabelo na lutendo na u guda, nahone u lavhelela uri zwi sumbedzwe vhutshiloni. Tsumbo ndi grace ya vhuhosi (dominion). Hezwi zwi amba maanḓa a nṱha ha mupo a u tshila kha vhuhosi. Zwi ḓo ṱoḓa u guda, thabelo na lutendo uri heyi grace i sumbedzwe. Naho Yesu o ri ṋea hedzi grace nga mahala kha Khalivari, zwi ṱoḓa lutendo lwo khwaṱhaho uri ri tshile khadzo.

ABRAHAM: zwi amba khotsi wa dzitshaka.**ABRAM:** zwi amba khotsi o takulelwaho.**SARAH:** zwi amba mme wa dzitshaka.**ISRAEL:** zwi amba muthu wa vhuhosi ha Mudzimu. Yakobo o ṋewa dzina ḽa Israel murahu ha musi o lwisana na Mudzimu u swika Mudzimu a mu fhaṱutshedza, nga murahu Mudzimu a shandukisa dzina ḽawe a mu vhidza Israel. Dzina ḽawe "Yakobo" ḽi amba mufhuri.

Kha bugu iyi musi ri tshi amba nga ha lufuno, vhanzhi vha tshifhinga ri ḓo amba nga ha lufuno lwa Mudzimu lune lwa vhidzwa **"Agape"** nga Lugerika. Heyi ndi nḓila ya lufuno lune Mudzimu Ene muṋe a funa ngalo. Heyi ndi lufuno lune ra lu wana kha 1 Vhakorinta 13. Luno lufuno lwo ri ṋewa murahu ha musi ro ṱanganedza Kristo. Ndi tshipiḓa tsha mvelele yashu ine ya fana na ya Mudzimu.Lufuno luṅwe ndi lune ra funa vhafumakadzi kana vhanna hashu ngalo, lune lwa vhidzwa **"EROS",** heyi ndi lufuno lwa muvhili. Luṅwe lufuno lune lwa vhidzwa **"PHILEO",** heyi ndi lufuno lune ra funa ngalo khonani na vhahashu. Mukriste u fanela u tshila kha **"Agape";** zwenezwo ndi hone a ḓo kona u tshila zwavhuḓi kha hedzi dza lufuno dziṅwe**.**

AMEN: zwi amba uri "nga hu vhe nga u ralo**."HALELLUJAH:** zwi amba u renda Murena.**JERUSALEMA:** zwi amba muḓi wa mulalo.**TSIONE:** zwi amba muḓi wa Mudzimu, nahone kha Mulanga Muswa, Tsione i amba nga ha muvhuso wa Mudzimu kana kereke ya Murena Yesu Kristo.

VHUGLOLI: Ipfi *"VHUGLOLI"* ḽi na ṱhalutshedzo khulu, zwihuluhulu kha zwithu zwa muya na zwa Bivhili. Haya ndi maṅwe a ṱhalutshedzo khulwane:

1. ṰHALUTSHEDZO YA BIBILI/YA MUYA
- *VHUGLOLI (Luheberu: kavod, Lugerika: doxa)* i amba *ndeme, vhugala kana u vhonala ha maanḓa a vhuṱanu ha Mudzimu*.
- I imela *vhuhulwane ha Mudzimu, u khethea hawe na maanḓa awe*—tshithu tshi tshuwisaho nahone tshi fhira u kona u ṱalutshedzwa nga muthu.
- Tsumbo: "Vhugloḽi ha Murena ho ḓadza thembele" (2 Dzikronika 7:1–2).

2. ṰHALUTSHEDZO YA TSHIFHINGA TSHO TSHI KHOU AMBA ZWO DZHENELELA
- *Ndeme khulwane kana u renda ho wanalaho nga nṱhani ha zwo khunyeledzwaho.*

Tsumbo: "O vhuya nndwani e kha vhugloḽi."
- *Vhukhethwa kana vhukonḓi na vhukoni ha u naka.*

Tsumbo: "Ḓuvha ḽo vha ḽi tshi sumbedza vhugloḽi."

3. VHUTSHILO HA MUKRISTE
- Zwi nga amba na *u sumbedza kana u hwala mvelele ya Mudzimu*—u tshila nga nḓila ine ya ḓisa vhugloḽi kha Mudzimu.
- Vhatendi vha ambiwa uri vha khou shandulwa "u bva kha vhugloḽi u ya kha vhugloḽi" (2 Vhakorinta 3:18), zwine zwa amba *u aluwa ha muya na u shanduka ha vhutshilo*.

BUGU DZA BIVHILI NA VHAṄWALI VHADZO NGA MANWE MAIPFI A PFUFHI A KHA ṰHALUTSHEDZO YAHONEYO
BUGU DZA TESTAMENTE YA KHALE

1. **Genesi**: Heḽi ndi bugu ya u thoma kha Bivhili, nahone yo ṅwalwa nga Mushe. I amba nga ha mathomo a shango, tsiko, muthu, na u thomiwa ha lushaka lwa Isiraele nga kha Abrahamu.
2. **Ekisodo**: Heḽi ndi bugu ya vhuvhili kha Bivhili, nahone yo ṅwalwa nga Mushe. I ṱalutshedza uri Mushe o vhofholola hani lushaka lwa Isiraele kha Egipita, na uri Yehova o thoma hani mulanga wa kale na nnḓu ya Isiraele nga kha Mushe.
3. **Levitika**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Mushe, nahone i amba nga ha milayo, mikhuvha, na zwiṱhavhelo zwa lushaka lwa Isiraele.

4. **Numbere**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Mushe, nahone i amba nga ha lushaka lwa Isiraele u bva tshee lwa bva Egipita na u mona-gona sogani. I dovha ya amba nga ha milayo na mikhuvha ya lushaka lwa Isiraele.
5. **Doiteronomio**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Mushe, nahone ndi mafhungo a Vhaisiraele musi vha sa athu dzhena Kanana.
6. **Joshua**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Joshua, nahone i amba nga ha vhutshilo ha Isiraele fhasi ha vhurangaphanḓa ha Joshua, musi vha tshi kunda Kanana na u dzula henefho.
7. **Vhahaṱuli**: Hei bugu i humbulelwa uri yo ṅwalwa nga Samuele, nahone i amba nga ha vhutshilo ha Isiraele nga murahu ha lufu lwa Joshua, musi ho vha hu tshi vhusiwa nga vhahaṱuli, nndwa dzavho nnzhi, u wa ha Isiraele kha lutendo, na u humela havho kha Yehova, u swika hu tshi vha na khosi Isiraele na muvhuso wo dzumbuluwaho zwavhuḓi.
8. **Ruthe**: Hei bugu i humbulelwa uri yo ṅwalwa nga Samuele, nahone i amba nga ha musadzi ane a pfi Ruthe we a ṱanganedza Mudzimu wa Vhayuda, lutendo lwavho, na lushaka lwavho naho o vha a si Muisiraele nga mabebo. Vhayuda, na lutendo lwavho na lushaka lwavho naho uyu o vha a si Muisiraele nga mabebo.
9. **1 Samuele:** Hei bugu yo ṅwalwa nga Samuele, Gada na Nathani, nahone i amba nga ha lushaka lwa Isiraele musi vha tshi bva kha vhahaṱuli vha tshi ya kha muvhuso wa Khosi Saulo na Davida.
10. 2 Samuele: Hei bugu yo ṅwalwa nga Samuele, Gada na Nathani, nahone i amba nga ha lushaka lwa Isiraele musi vha tshi bva kha vhahaṱuli vha tshi ya kha muvhuso wa Khosi Saulo na Davida. Hei bugu ndi ndandedzo ya 1 Samuele.
11. **1 Mahosi:** Hei bugu i vhonala unga a yo ngo ṅwalwa nga muthu muthihi fhedzi nga vhathu vhanzhi nga zwifhinga zwo fhambanaho. I amba nga ha vhutshilo ha Khosi Davida, we musi a tshi aluwa a nanga ane a ḓo mu tevhela, na mahosi manwe o tevhelaho, nahone ya fhedza nga muvhuso wa Khosi Ahaba wa Isiraele, munna wa Jesebele.
12. **2 Mahosi:** Hei bugu i vhonala unga a yo ngo ṅwalwa nga muthu muthihi fhedzi nga vhathu vhanzhi nga zwifhinga zwo fhambanaho. I amba nga ha vhutshilo ha Khosi Davida, we musi a tshi aluwa a nanga ane a ḓo mu tevhela, na mahosi manwe o tevhelaho, nahone ya fhedza nga muvhuso wa Khosi Ahaba wa Isiraele, munna wa Jesebele. Hei bugu ndi ndandedzo ya 1 Mahosi.
13. **1 Koronika:** Hei bugu i tendiwa uri yo ṅwalwa nga Esira, nahone i amba nga ha ḓivhazwakale ya Isiraele u bva kha Adamu u swika kha Khosi Kuresa.
14. **2 Koronika:** Hei bugu i tendiwa uri yo ṅwalwa nga Esira, nahone i amba nga ha ḓivhazwakale ya Isiraele u bva kha Adamu u swika kha Khosi Kuresa. Hei bugu ndi ndandedzo ya 1 Koronika.
15. **Esira**: Hei bugu yo ṅwalwa nga tshifhe na muṅwali Esira, nahone i amba nga ha tshifhinga musi Vhayuda vha tshi vhuya Babele hune vha vha vho farwa hone, vha tshi ya Yerusalema, nahone vha thoma hafhu u fhaṱa thembele ya Murena ye ya vha yo tshinyadzwa.
16. **Nehemia**: Hei bugu i humbulelwa uri yo ṅwalwa nga Esira, nahone i livhisa ṱhogomelo kha musi Isiraele a tshi bva Babele na u thoma hafhu u fhaṱa mbondo dza Yerusalema na u vusuludza lutendo lwavho na u ḓikumedza havho kha Yehova.
17. **Esitere**: Hei bugu i humbulelwa uri yo ṅwalwa nga Modekai, nahone i amba nga ha musadzi wa Muyuda we a vha e Peresia ane a pfi Hadasa, fhedzi a tshi ḓivhiwa sa Esitere, we a vha mufumakadzi wa khosi Peresia musi a tshi malwa nga khosi ya henefho, nahone a thivhela u fheliswa ha Vhayuda vhe vha vha vhe Peresia nga mulayo. Vhayuda vho vha vhe vhathubwa kha shango ḽa Peresia nga nṱhani ha u sa thetshelesa havho Yehova.
18. **Yobo**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Yobo, nahone ndi bugu ine ya amba nga ha vhutshilo ha Yobo na pfunzo ya u dzula u tshi fhulufhedzea kha Mudzimu nga tshifhinga tsha thaidzo na vhulwadze.
19. **Dzipisalema**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Khosi Davida na vhaṅwe vhathu vhunga Asafi, vharwa vha Kora na Salomo. Hei bugu i na dzinyimbo dza vhurereli dza lushaka lwa Vhayuda na thendo.
20. **Mirero**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Khosi Salomo, nahone i amba nga ha maipfi a vhuṱali, ngeletshedzo na ṱuṱuwedzo nga nṱhani ha vhutshilo ho lugaho na ho bvelelaho.
21. **Muhuweleli**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Khosi Salomo, nahone u amba nga ha ṱhalutshedzo ya vhutshilo, vhuthu, lutamo lwa vhuṱali na dakalo.
22. **Nyimbo ya Salomo/Nyimbo dza Nyimbo:** Hei bugu yo ṅwalwa nga Khosi Salomo, nahone i amba nga ha lufuno na mbingano, thendo na nyimbo dza lufuno dzi ngaho hedzi.
23. **Yesaya**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Yesaya we a tshila nga tshifhinga tsha muvhuso wa Yuda, nahone hei bugu o ṅwala tshipiḓa tshayo musi Isiraele a tshi bva Babele na u thoma u tshila sa lushaka lwo vhofholowaho kha shango ḽavho.
24. **Yeremia**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Yeremia, nahone i amba nga ha vhutshilo ha muporofita Yeremia na milaedza yawe kha lushaka lwa Yuda.
25. **Zwililo**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Yeremia, nahone i sumbedza zwililo zwawe na vhuṱungu hawe musi Yerusalema a tshi wa, nahone lushaka lwa iswa Babele.
26. **Esekiele**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Esekiele, we a tshila nga tshifhinga musi Isiraele a Babele.
27. **Daniele**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Daniele, musi lushaka lwa Isiraele lwo farwa Babele lwo bviswa Yerusalema. Hei bugu yo ḓala mabono a matshelo nga ha vhutshilo ha Vhayuda na ha shango.
28. **Hosea**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Hosea, nahone hei bugu i livhisa ṱhogomelo kha musi mirafho ya devhula ya Isiraele i tshi wa (u wa ha muvhuso wa devhula wa Isiraele). Hosea o mala Gomore, phombwe, nga ndaela ya Mudzimu uri a sumbedze u sa fhulufhedzea ha Vhaisiraele kha Yehova. (Muvhuso wa devhula wo vha wo itwa nga iyi mirafho ya Isiraele: Asere, Dani, Efuraimi, Gada, Isakara, Manase, Nafutali, Rubeni, Simeoni na Sebuloni).
29. **Joele**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Joele, nahone i amba nga ha u rembuluwa, khaṱulo, u sheledzwa ha Muya Mukhethwa na u vusuludzwa na mvelaphanḓa ya Yuda.
30. **Amosi**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Amosi, nahone i amba nga ha mulaedza wa khaṱhulo yo lugaho, u luga, vhukhethwa na tsivhudzo dza khaṱulo dzi ḓaho.
31. **Obadia**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Obadia, nahone i amba nga ha vhuporofita ho livhiswaho kha lushaka lwa Edomo.
32. **Jona**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Jona, nahone i amba nga ha vhutshilo ha Jona kha mushumo wawe wa Nineve.

33. **Mika**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Mika, nahone i amba nga ha mulaedza wa khaṱhulo yo lugaho na maitele avhuḓi na vhuporofita. Mika o dovha a porofita uri Mesia u ḓo bebwa Betelehema.
34. **Nahume**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Nahume, nahone i amba nga ha khaṱulo i ḓaho na u wa ha muvhuso wa Asiria, zwihuluhulu ḓorobo yayo khulu ye ya vha Nineve.
35. **Habakuku**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Habakuku, nahone i ṋetshedza nyambedzano vhukati ha Habakuku na Mudzimu, nahone yo ṅwalwa Yerusalema a sa athu wa na Vhayuda vha sa athu iswa Babele.
36. **Tsefania**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Tsefania, nahone hei bugu i amba nga ha khaṱulo, u rembuluwa na fulufhelo. I dovha ya divhea ngauri yo ḓivhadza khaṱulo ya Yuda nga u rabela midzimu ya zwifanyiso, vhuvhi na u sa londa Murena Mudzimu.
37. **Hagai**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Hagai, nahone yo vha khuwelelo kha vhathu vha Mudzimu vha bvaho Babele uri vha fhaṱe hafhu thembele ya Murena.
38. **Sekaria**: Hei bugu yo ṅwalwa nga muporofita Sekaria, nahone yo katela vhuporofita, mabono na milaedza ya Mudzimu kha vhathu Vhawe.
39. **Malaki**: Hei bugu i humbulelwa uri yo ṅwalwa nga Esira, fhedzi a zwi athu u vha khagala nga maanḓa. I sumbedza musi Malaki a tshi amba na vhathu nga ha maitele avhuḓi, vhurabeli, uṋekedza na u hulisa Yehova nga zwine zwa tea Uṋe.

BUGU DZA TESTAMENTE NTSWA

1. **Matheo**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Muapostola Matheo, nahone o vha a tshi khou ṅwalela Vhayuda, a tshi vha khwaṱhisedza uri Murena Yesu ndi Ene we Vhayuda vha vha vho lindela, na uri ndi Ene we a porofitiwa nga hae kha Mulanga wa Kale.
2. **Marko**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Marko we a vha a tshi tshimbila na Muapostola Petro, nahone o amba nga ha Murena Yesu fhedzi a livhisa ṱhogomelo khulu kha mishumo Yawe ya maḓembe. (Marko o vha a si muṅwe wa vhaapostola vha 12 vha Murena Yesu).
3. **Luka**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Luka we a vha a tshi tshimbila na Paulo tshifhinga tshinzhi, nahone o livhisa ṱhogomelo kha Murena Yesu na u Mu ṱalutshedza kha sia ḽa Vhuthu Hawe. (Luka o vha a si muṅwe wa vhaapostola vha 12 vha Murena Yesu).
4. **Yohane**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Muapostola Yohane, nahone o dzumbulula Murena Yesu sa Murwa wa Mudzimu. O livhisa ṱhogomelo kha Vhumudzimu Hawe na vhutshilo Hawe kha sia ḽa muya.
5. **Mishumo**: Hei bugu yo dovha ya ṅwalwa nga Luka we a vha e dokotela wa zwa mutakalo, nahone afha Luka o ṅwala a tshi khou ombedzela Mishumo ya Vhaapostola vha tshi khou shuma na Muya Mukhethwa.
6. Vharoma: Hei bugu yo ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Roma, muḓini muhulwane. Kha hei bugu Paulo u ombedzela na u ṱalutshedza u itwa mulanda nga lutendo kha Murena Yesu Kristo, na tshilidzi tsha Mudzimu tshi wanalaho kha Yesu Kristo.
7. **1 Vhakorinta:** Hei bugu yo ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Korinta, une wa vha muḓi wa Gerika ṋamusi. O ṅwala hei bugu a tshi khou lulamisa khethekanyo na vhukhakhi vhunzhi ngei kerekeni ya Korinta.
8. **2 Vhakorinta:** Hei bugu yo ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Korinta, une wa vha muḓi wa Gerika ṋamusi. O ṅwala hei bugu a tshi khou lulamisa khethekanyo na vhukhakhi vhunzhi ngei kerekeni ya Korinta. Hei bugu ndi ndandedzo ya 1 Vhakorinta. Korinta ho vha hu fhethu huhulwane ho ḓalaho Vharoma, Vhagerika na Vhayuda.
9. **Vhagalata**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Galata (ḽine ḽa vha Turkey ṋamusi). Tshipida tshihulwane kha hei bugu ndi mbofholowo i wanalaho kha Kristo na u itwa mulanda nga lutendo.
10. **Vhaefesa**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Efesa, hune ha wanala Turkey ṋamusi. Hei vhurifhi ho livhisa ṱhogomelo khulu kha vhufa hashu kha Kristo.
11. **Vhafilipi**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Filipi (Gerika ṋamusi). Hei vhurifhi Paulo o vhu ṅwala a dzhele, nahone kha hei vhurifhi o ṱuṱuwedza Vhafilipi na u vha ṱuṱuwedza uri vha dzule vho takala kha Murena.
12. **Vhakolosa**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Kolosa (hune ha wanala Turkey ṋamusi). Kha hei vhurifhi Paulo o amba zwihulu nga ha vhuhulu ha Murena Yesu na vhuhosi Hawe.
13. **1 Vhathesalonika:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Thesalonika (hune ha wanala Gerika ṋamusi). Afha Paulo o vha a tshi khou ṅwalela havha vhatendi a tshi khou lulamisa nyimele dze kereke ya vha i tshi khou sedzana nadzo nga tshenetsho tshifhinga.
14. **2 Vhathesalonika:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela vhatendi vhe vha vha vha tshi dzula Thesalonika (hune ha wanala Gerika ṋamusi). Afha Paulo o vha a tshi khou ṅwalela havha vhatendi a tshi khou lulamisa nyimele dze kereke ya vha i tshi khou sedzana nadzo nga tshenetsho tshifhinga. Hei vhurifhi ndi vhurifhi ha vhuvhili ha Paulo kha vhatendi vha Thesalonika.
15. **1 Timotheo:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo, a tshi ṅwalela Timotheo we a vha e murangaphanḓa muswa nga miṅwaha nahone e mushumisani nae. Hei vhurifhi vhuṋea vhurangaphanḓa nḓila na ndaela dza u lisa tshivhidzo.
16. **2 Timotheo:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo, a tshi ṅwalela Timotheo we a vha e murangaphanḓa muswa nga miṅwaha nahone e mushumisani nae. Hei vhurifhi vhuṋea vhurangaphanḓa nḓila na ndaela dza u lisa tshivhidzo. Hei vhurifhi ndi ndandedzo ya vhurifhi ha 1 Timotheo.
17. **Tito**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela Tito we a vha e mushumisani nae, nahone Paulo o mu laya nga ha mushumo wa vhuḓinḓa fhethu ha Kreta (Tshihangane tsha Kreta). Afha Paulo o ombedzela mafhungo a pfunzo yo teaho, maitele avhuḓi na u fhira kule na pfunzo dzine dza khethekanya vhathu.
18. **Filemone**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Paulo a tshi ṅwalela Filemone, we a vha e mutendi we a vha e na thaidzo na mushumeli wawe ane a pfi Onesimo. Paulo o humbela uri Filemone a hangwele Onesimo na u mu ṱanganedza hafhu.

19. **Vhaheberu**: Hei vhurifhi vhu humbulelwa uri ho ṅwalwa nga Paulo fhedzi a zwi athu u vha khagala nga maanḓa, ngauri Paulo kanzhi u a ḓiḓivhadza kha vhurifhi hawe hoṱhe fhedzi kha heḽi a zwi iti, naho mafhungo e a fana na awe. Afha muṅwali u ṅwalela Vhakriste vhe vha vha Vhaheberu nga mabebo, vhe vha vha vho ṱutshela lutendo lwa Tshiyuda, nahone vho no ṱanganedza Murena Yesu na Vhukriste. Muṅwali u sumbedza havha vhathu uri Murena Yesu ndi Murwa wa Mudzimu ane a fhira vhoṱhe, na uri U na ndeme u fhira Mushe, na uri mulanga wa kale wo vha u murunzi fhedzi wa mulanga muswa. U dovha a vha sumbedza u eḓana ha tshiṱhavhelo tsha Yesu Kristo.

U tsivhudza Vhaheberu uri vha songo landula Murena Yesu we vha vha vho no Mu ḓivha vha dovha vha humela kha lutendo lwavho lwa Tshiyuda. U amba izwi ngauri Vhaheberu vho vha vha tshi khou humbula u humela kha lutendo lwavho lwa kale lwa Tshiyuda nga nṱhani ha u tovholwa he vha vha vha tshi khou sedzana naho nga nṱhani ha Vhukriste.

20. **Jakobo**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Jakobo, murathu wa Murena Yesu. O vha a tshi khou ṅwalela vhahashu nga ha ndeme ya lutendo lune lwa sumbedzwa nga mishumo na maitele avhuḓi.
21. **1 Petro:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Petro, nahone o vha a tshi khou ṅwalela vhatendi uri vha konḓelele u tambula na thaidzo, vha ḓiṱukufhadze na u tshila nga vhukhethwa.
22. **2 Petro:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Petro, nahone afha o vha a tshi khou ṅwalela vhatendi uri vha lwele u aluwa nga lwa muya, vha fhire kule na pfunzo dza mazwifhi na u farelela kha pfulufhedziso ya u vhuya ha Murena Yesu.
23. **1 Yohane:** Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Yohane, nahone Yohane u amba nga ha u vha na vhukonani na Mudzimu Khotsi, u tshimbila lufunoni, u thetshelesa milayo ya Murena Yesu, vhungoho ha tshidzo yashu kha Kristo na vhalwa-na-Kristo vha re hone shangoni.
24. **2 Yohane:** Hei vhurifhi ndi ha vhuvhili ha Yohane, nahone afha Yohane u amba nga ha u tshimbila kha ngoho ya Mudzimu Khotsi, u tshimbila lufunoni na u ṱhogomela avho vhane vha funza pfunzo ya mazwifhi.
25. **3 Yohane:** Hei vhurifhi ndi ha vhuraru ha Yohane, nahone afha u ṱuṱuwedza avho vhane vha tikedza vhatendi vhane vha khou shumela nga u fhulufhedzea. U dovha a tsivhudza vhatendi nga ha khombo ya munna ane a pfi Diotrefe.
26. **Yuda**: Hei vhurifhi ho ṅwalwa nga Yuda, murathu wa Jakobo na wa Murena Yesu nga ṋama. Yuda u amba nga ha u lwela lutendo lwashu lwa vhukuma lu tshi lwa na vhafunzi vha mazwifhi na pfunzo dza mazwifhi.
27. **Nzumbululo**: Hei bugu yo ṅwalwa nga Muapostola Yohane, nahone o i ṅwala e mubofholowa ngei Patimosi. Hei bugu i amba nga ha magumo, gundo ḽa Murena Yesu mafheleloni na ndivho ya Mudzimu kha shango ḽoṱhe.

AFHA NDI DZIṄWE NḐILA DZA U SHUMISA LUTENDO DZINE DZA ṰANGANELWA TSHIVHIDZONI ṆAMUSI. HO VHA NA DZIṄWE NḐILA DZE DZA SHUMISWA KHA TESTAMENTE NTSWA NA HEDZI NDI DZIṄWE HADZO AFHO FHASI.

THE OILA YA U DODZA: Kha Testamente Ntswa, *oila ya u dodza* i shumiswa nga nḓila ya tshiga na ya vhukuma — sa tshiga tsha u kumedzelwa Mudzimu, phodzo, na vhuvha ha Muya Mukhethwa.

1. **U Itela Phodzo (Yakobo 5:14-15 (NIV):** "Naa hu na ane a khou lwala vhukati haṋu? Kha vhidze vhahulwane vha tshivhidzo uri vha mu rabelele nahone vha mu dodze nga oila dzinani ḽa Murena. Nahone thabelo yo itwaho nga lutendo i ḓo fhodza muthu ane a khou lwala..."_ Kushumisele: U dodiwa nga oila zwi tshimbidzana na *thabelo yo ḓalaho lutendo*.- Ṱhalutshedzo: A si oila yone i fhodzaho, fhedzi ndi lutendo na u thetshelesa Ipfi ḽa Mudzimu.
2. **Sa Tshiga tsha Muya Mukhethwa:** Naho Muya Mukhethwa zwino u doda vhatendi nga lwa muya, oila i kha ḓi vha tshiga tsha nga nnḓa tsha vhuvha Hawe, nga maanḓa nga tshifhinga tsha- U Kumedzela- U Vhewa Vhuḓinḓani- Mbofholowo
3. U Itela U Kumedzelwa na U Khethwa Naho zwi tshi vhonala zwihulwane kha Testamente ya Kale, muhumbulo uyu u kha ḓi bvela phanḓa:

- **Kha *Marko 6:13*, vhafunziwa vha Yesu vho *dodza vhalwadze nga oila nahone vha vha fhodza. Paulo o vhea zwanḓa, ngeno vhaṅwe vha tshi shumisa oila — zwoṱhe zwi tshi imela maanḓa a Mudzimu a tshi khou shuma. Pfufhifhadzo: Kha Testamente Ntswa, oila ya u doda: -I imela Muya Mukhethwa* I shumiswa kha phodzo, mbofholowo, na u kumedzelwa nahone I tea u shumiswa nga pfeseso na lutendo* — a si vhuloi.**

THSHIAMBARO TSHA THABELO NA MURUNZI WA PETRO: Kha Testamente Ntswa, dziṅwe ndila dza thabelo dzine dza nga tshambaro tsha thabelo dzi a ambiwa nahone dzi a shumiswa sa fhethu ha u kwamana ha lutendo, hu si sa zwithu zwa vhuloi. Hezwi ndi zwishumiswa zwine Mudzimu nga tshifhinga a nga zwi shumisa u rumela maanḓa Awe nga kha lutendo.

1. ***Dzikhathisi dza Thabelo* – Mishumo 19:11–12:** "Mudzimu o ita maḓembe a sa athu u vhonwa nga Paulo, uri *na dzithawulo kana dzikhathisi* dze dza kwama ene dzo iswa kha vhalwadze, nahone malwadze avho a fhodzwa na midzimu mivhi ya bva kha vhenevho vhathu."
   Ndivho: **Hezwi zwithu zwo vha zwi tshi nga ndowelo ya mushumo wa Paulo, zwo noniswaho nga *Mudzimu*, hu si khathisi yone.**
   - ***Tshithu tsha lutendo**:* Vhathu vho vha vha tshi tenda uri u kwama khathisi hu takula maanḓa a Mudzimu a u fhodza — nahone Mudzimu o ṱanganedza lutendo lwavho.
   - ***Mafhungo mahulwane:* Ndi *Mudzimu ane a fhodza*, hu si Paulo kana tshithu**.
2. ***Murunzi wa Petro – Mishumo 5:15* naho hu si khathisi, zwi sumbedza muṅwe nḓila ye Mudzimu a i shumisa:**

"...vhathu vho isa vhalwadze dzibulasi na dzimatsheṱe dza vhuimana uri na *murunzi wa Petro* u kone u wela kha vhaṅwe vhavho."
Zwi dovha zwa sumbedza uri zwo vha zwi tshi bva kha *lutendo na maaṋḓa a Muya Mukhethwa*, hu si vhuloi kana mazwifhi.

MIMIHO YA VHUKUMA: Dziṅwe ndila dza thabelo a dzi tei u gwedziwa sa midzimu. Ndi *ṋḓila dza u rumela lutendo* — sa oila, dzikhathisi, kana na u kwama nguvho ya Yesu (*Marko 5:28*). Hu si na *lutendo*, tshithu a tshi na maaṋḓa. A zwi tei u dzhia vhudzulo ha *vhushaka ha muthu na Mudzimu* kana u vha midzimu.

DZIVHUDZO DZA MUYA (ZWIṰHANGANYO ZWA MUYA)

Ṱaḓulu, Ḽifhasi Ḽiswa, Shango ḽa Muya, Ṅwambo wa Abrahamu, Helu na Dzivha ḽa Mulilo
Ṱaḓulu: Hu na ṱaḓulu tharu u ya nga Bivhili. Musi ri tshi vhala Bivhili ri fanela u ṱhogomela uri hu khou ambiwa nga ha ṱaḓulu ifhio.
1) Ṱaḓulu ya u thoma ndi ya zwa mupo: Ṱaḓulu ya u thoma ndi hune ra wana makole na u tshena ha lutombo, hune u vhona ha maṱo ashu a muthu a fhela hone. Afha ndi hune ra wana nwedzi na dziṅwe tsiko dza ṱaḓulu, sa ṋaledzi na zwiṅwe.
2) Ṱaḓulu ya vhuvhili ndi ya shango ḽa muya: A ri i vhoni nga maṱo ashu a mupo, fhedzi arali ra dzhenela kha shango ḽa muya ri nga i vhona. Kha hei ṱaḓulu ri wana mimuya mivhi kha vhurereli hayo ho fhambanaho (*Vhaefesa 6:10-13*). Na dziṅwe muruṅwa dzi dovha dza wanala hafha.
3). **Ṱaḓulu ya vhuraru ndi ya shango ḽa muya:** A i vhoni nga maṱo a mupo, fhedzi ri nga i vhona arali ra dzhenela kha shango ḽa muya. Hei ndi hune ha wanala khuluṋoni ya Mudzimu. Hu dovha ha wanala vhatendi vhe vha lovha fhano fhasi; mimuya yavho i ṱaḓuluni na miṱa ya muya. Afha ri dovha ra wana vharuṅwa na zwiṅwe zwivhumbwa zwa ṱaḓulu (*2 Vhakorinta 12:1-5*). Hu na u renda na u luvha ho nakaho (*Nzumbululo 4:1-11*). Kha hei ṱaḓulu a hu na zwithu zwi tshinyadzaho kana zwi si zwavhuḓi. A hu na vhulwadze, lufu, u shaya, vhushai kana mimuya mivhi.

Ṱaḓulu ya vhuraru ndi ya shango ḽa muya nahone i wanala nṱha na thungo ya Devhula (*Yesaya 14:13*).

A i vhoni nga maṱo a mupo, fhedzi ri nga i vhona arali ra bva kha ṋama ya muthu ra dzhena kha shango ḽa muya. Afha ndi hune ha wanala Khuluṋoni ya Mudzimu. Hu dovha ha wanala vhatendi vhe vha lovha fhano fhasi. Vha ṱaḓuluni nga mimuya yavho ya muya. Hu dovha ha wanala vharuṅwa na zwiṅwe zwivhumbwa zwa ṱaḓulu (*2 Vhakorinta 12:1–5*). Hu na u luvha, u renda, na dakalo ḽihulu ḽi sa fheliki (*Nzumbululo 4:1–11*).
Kha hei ṱaḓulu, a hu na zwithu zwi vhavhaho kana zwivhi. A hu na vhulwadze, a hu na lufu, a hu na vhushai, a hu na u shaya, na a hu na mimuya mivhi.

Zwithu zwa ndeme nga ha Ṱaḓulu:

(**1**)Ri ḓo ḓivhana musi ri tshi ṱangana. (**2**)Dziṅwe nḓivho dza vhane vha vha vho xela dzi ḓo bviswa kha vhutshilo hashu. (**3**)Kha ṱaḓulu hu ḓo vha na miṅwe mishumo ya u ita; a i nga ḓo vha u imba na u luvha fhedzi.(**4**)Hu na mulalo na dakalo ḽihulu ḽi sa vhambedzwi. (**5)**Dzipatsho dza ṱaḓulu dzo itwa nga musuku.
(**6**)Zwine zwa ri dzhia ṱaḓuluni ndi tshiṱhavhelo tsha Murena Yesu Kristo, malofha Awe, na mvelo ntswa ine ra i ṋewa musi ri tshi Mu ṱanganedza vhutshiloni hashu. Fhedzi zwine zwa ṱalusa vhuimo hashu na mikovhe ṱaḓuluni ndi nḓila ye ra shumela ngayo Mudzimu musi ri tshi kha ḓi vha fhano fhasi. (**7)**Hu na vhukonani na nyambedzano ṱaḓuluni, fhedzi a hu na mbingano kana lutamo lwa zwa vhudzekani.

A ri nga dzheni ṱaḓuluni nga mivhili yashu ya ṋama ya zwino. Ri nga dzhena nga mivhili ya muya kana nga mivhili ya muya yo khwathaho (yo nakiswaho).Muvhili wa muya ndi muvhili washu wa nga ngomu une wa bva kha ṋama musi muthu a tshi fa.Muvhili wa muya wo khwathaho ndi muvhili wa ṋama na marambo wo nakiswaho nga vhugala—wo fanaho na muvhili we Murena Yesu a vha nawo nga murahu ha u vuswa hawe vhafuni. Ndi hone muvhili une ra ḓo u ṱanganedza musi ri tshi vuswa vhafuni.

Ri a zwi ḓivha uri Murena Yesu Kristo o dzhena ṱaḓuluni a na muvhili wa muya wo khwathaho, nahone Bivhili i ri funza uri na riṋe ri ḓo u ṱanganedza kha ḓuvha ḽi ḓaho. Uyu muvhili u kona u ita zwithu zwa mupo na zwa muya. Sa tsumbo, Yesu o kona u ḽa zwiḽiwa, zwe zwa vha zwi tshithu tsha mupo, fhedzi o dovha a kona u fhira nga kha mbondo, u nyamalala, na u vhonala hafhu fhethu ho fhambanaho, zwe zwa vha zwi mishumo ya muvhili wa muya.

Vhathu vhe vha vha ṱaḓuluni na kha ḽifhasi ḽiswa a vha tsha vha na vhulala ha vhukale. Naho vha nga fa vhe vhakale kana vhalwadze, vha vhonala ṱaḓuluni vhe vhaṱuku na vho takalaho. Zwi nga vha zwi tshi fana na miṅwaha ya 30 kha mupo, ngauri ndi yone miṅwaha ine muvhili wa muthu u kha u bvelela, u bva afho u thoma u hula ha vhukale.

Ngauri a hu na vhukale na vhulwadze, vhathu a vha tsha aluwa vha vha vhakale. Na vhana vhane vha vha ṱaḓuluni vha a hula u swika kha honoho vhukale, fhedzi a vha tsha fhirisa u bva afho u ya vhukaleni.Vhenevho vhathu vha vha vha si na vhukale ngauri vha vha vha tshi kha shango ḽa lini na lini, ḽi re nṱha ha tshifhinga.

ṰAḒULU NTSWA NA ḼIFHASI ḼISWA (NZUMBULULO 21:1–27): Ṱaḓulu ntswa na ḽifhasi ḽiswa ndi fhethu hune Mudzimu a vho vhu bveledza. Heḽi ndi ḽifhasi ḽiswa ḽa u thoma nahone ḽi tshimbidzana na ṱaḓulu ntswa. Bivhili i amba nga ho ṱalutshedzea uri ṱaḓulu ya kale na ḽifhasi ḽa kale zwi ḓo bviswa nahone zwi ḓo vhonywa zwi ṱaḓulu ntswa na ḽifhasi ḽiswa. Musi Bivhili i tshi amba nga ha ḽifhasi ḽiswa, i khou amba uri Mudzimu u ḓo bvisa vhuvhi hoṱhe kha ḽifhasi heḽi nahone a ḽi vusulusa hafhu.
Kha ḽifhasi ḽiswa havha vhatendi vhoṱhe vha ḓo dzula na mivhili yavho yo nakiswaho (yo vhugaledzwaho).?Zwi ḓo konadzea u ita zwithu zwa mupo na zwa muya. Ri ḓo vha ri tshi fana na Yesu nga murahu ha u vuswa Hawe vhafuni. Ri ḓo dzula na Yesu nga vhukonani kha ḽifhasi heḽi. Nga u amba nga u ralo ndi khou amba uri Ene u ḓo dzula na riṋe nga muvhili Wawe wo nakiswaho (wo vhugaledzwaho). **Yerusalema Ntswa u ḓo vha vhuhulwane (vhudzhavhidzha) ha ḽifhasi ḽiswa (*Nzumbululo 21:2–5*).** Kha ḽifhasi heḽi ḽiswa a hu nga ḓo vha na lufu, vhulwadze, vhuthutha, tshikole na zwoṱhe zwi vhi (*Nzumbululo 21:4*). Hu ḓo vha na zwifuwo na miri (*Yesaya 65:17–25, 66:22*). A hu nga ḓo vha na mbingano kana lutamo lwa ṋama (*Matheo 22:29–33*). Ri ḓo tshila tshoṱhe kha ḽifhasi ḽiswa na Mudzimu washu (*Nzumbululo 1:3*) **). Ṱaḓulu ntswa na ḽifhasi ḽiswa zwi kha shango ḽa muya. Heḽi ndi shango hune zwa muya na zwa mupo zwa vha zwo no vha tshithihi, nahone zwi fhambana zwiṱuku na shango ḽa muya ngauri shango ḽa muya a ḽi koni u vhoniwa nga maṱo ashu a mupo. Fhedzi shango ḽa muya ḽi na zwoṱhe zwa muya na zwa mupo zwo ṱangana.**
SHANGO ḼA MUYA: Shango ḽa muya ḽi kha ḽifhasi heḽi riṋe ri tshi khou tshila khaḽo zwino. Nga vhukuma ḽifhasi ḽi ngomu ha shango ḽa muya. Shango ḽa muya a ḽi vhonali nga maṱo ashu a mupo fhedzi ri nga ḽi pfa, ḽa kwama na u vhona mvelelo dzalo. Ri shuma na heḽi shango nga lutendo. Muya Mukhethwa, vharuṅwa, mimuya mivhi na diabolo zwi shuma kha heḽi shango. Shango ḽa muya ḽi katela shango ḽa mupo, nahone tshithu tshihulwane tshine tsha ṋea mimuya ya shango ḽa muya pfanelo ya u shuma kha shango ḽa mupo ndi alitari. **Alitari dzi ṋea pfanelo ya mulayo ya uri shango ḽa muya ḽi vhonale kha shango ḽa mupo.**

Shango ḽa muya ḽi na tshithu na zwishumiswa naho ḽi sa vhonali nga maṱo a mupo. Shango ḽa muya ḽi amba na shango ḽa mupo nga zwiga, maḓembe, mabono, miloro, nzumbululo na dziṅwe nḓila dza vhuporofita.

ṄWAMBO WA ABRAHAMU: Fhethu heḽi ho vha hu hune vhathu vhe vha fa vha tshi tenda kha Yehova vha ya hone u ya nga Mulanga wa Kale. Heḽi fhethu ḽo vha ḽi kha shango ḽa muya. Vhathu vhoṱhe vho fa vhe vha tenda kha Yehova vho vha vha tshi ya henefho, vha tshi lindela tshifhinga tshine Yesu a ḓo ḓa a vha dzhia. Abrahamu, Samuele, Davida na vhaṅwe vhanzhi vho vha vha henefho. Ho vha hu na mulalo nahone hu si na u vhaisa. (*Luka 16:22*).Heḽi fhethu ḽo vha ḽi kha shango ḽa muya nahone ḽo vha ḽi tsini na hele, nahone vhathu vhe vha vha vhe henefho vho vha vha tshi kona u vhona vhathu vha re hele (*Luka 16:23*). Vho vha vho khethekanywa nga mugodi muhulu (*Luka 16:26*).Ṅwambo wa Abrahamu na hele zwo vha zwi tshi vhalwa sa fhethu ha vhafu. Fhedzi nga murahu ha lufu lwa Yesu, musi a tshi vuwa vhafuni, o gonya ṱaḓuluni a tshi ṱuwa na mimuya ya vhathu vhe vha vha vha tshi khou mu lindela henefho. Heḽi fhethu ḽo fheliswa musi Yesu a tshi gonya ṱaḓuluni na mimuya ya vhathu vhe vha vha vhe henefho.

HELE: Hele ndi fhethu ha khaṱhulo he Mudzimu a hu itela diabolo na vharuṅwa vhawe (*Matheo 25:41*). Ndi ngoho uri diabolo na dziṅwe mimuya mivhi a vha athu u vha vho tambudzwa henefho hele (*1 Petro 5:8*). Hezwi ndi nga nṱhani ha Adamu we a ṋea diabolo kiyi ya hele (yine ya vha maanḓa a lufu), fhedzi Yesu o i dzhia khae musi a tshi vuwa vhafuni (*Nzumbululo 1:17–19*). Hele a yo ngo itelwa vhathu, fhedzi muthu muṅwe na muṅwe ane a landula Yesu vhutshiloni hawe u wana khaṱhulo i fanaho na ya diabolo ngauri u landula Kristo ndi u tevhela diabolo.Hele i kha shango ḽa muya fhedzi i wanala vhukati kana mbilu ya ḽifhasi (*Vhaefesa 4:9*). Hu na u lila na u tsikitela maṋo nga nṱhani ha vhuṱungu (*Matheo 24:51, 25:30*). Hu na mulilo na zwivhungu zwi sa fi (*Marko 9:42–50*). Hu na ḓora ḽi si fheliki na u tambudzwa (*Luka 16:23–25*). A hu na u awela hele. Zwoṱhe zwi vhi zwoṱhe zwi wanala henefho, sa ndlala, ḓora, malwadze o engedzwaho na vhengo. Mudzimu o vala nḓevhe Dzawe kha vhathu vha re hele.Hu na vhathu zwino vha re hele. Ndi vhathu vhe vha fa fhano fhasi vha songo ṱanganedza Yesu Kristo kana vhe vha Mu landula nga murahu ha musi vho no Mu ḓivha (*Vhaheberu 9:27*). Vha kha ḓi vha vhathu vho fhelelaho; phambano ndi uri vho ya henefho na mivhili yavho ya muya. Vha pfa zwoṱhe zwi itaho henefho nahone vha kha ḓi humbula zwoṱhe nga vhutshilo havho ha fhano fhasi na vha mashaka avho (*Luka 16:27–31*). Vha ḓo dzula henefho u swika vha tshi iswa kha dzivha ḽa mulilo.

Hele ndi tshifheto tsho teaho tsha vhavhi ngauri Mudzimu ane ra mu tshinya u na vhutshilo ha lini na lini, u mukhethwa, nahone u na vhuhulu ha sa fheli. Ngauralo, tshivhi tshashu khae tshi tea khaṱhulo ya lini na lini. Ngauri Mudzimu u na vhuhulwane ho fhelelaho, tshivhi tshashu tshi lwa nae nga nḓila yo fhelelaho. Ngauri Mudzimu u mukhethwa zwoṱhe, ngauralo tshivhi tshashu tshi lwa na vhukhethwa Hawe. Nahone ngauri Mudzimu u wa lini na lini, zwivhi zwashu zwi wana vhufhelo ha khaṱhulo ya lini na lini khae. Hele na dzivha ḽa mulilo ndi fhethu hune ha kona u fusha khaṱhulo ya Mudzimu yo lugaho kha zwivhi zwashu.

Riṱhe ro vha ri tshi fanela u ya henefho, fhedzi Mudzimu o sumbedza khathutshelo nga kha Murena washu Yesu Kristo we a ita zwoṱhe uri ri si wele hele. Vhoṱhe vhane vha ṱanganedza Murena Yesu Kristo vha tshidzwa nahone vha tsireledzwa kha hele na kha tshinyadzo ya lini na lini. Fhedzi vhane vha Mu landula vha wana khaṱhulo yo teaho vhenevho vhathu kha hele.Zwe zwa isa muthu hele ndi mvelo ya tshivhi yo wanafhaho u bva kha Adamu, fhedzi zwe zwa laula tshikalo tsha khaṱhulo na u tambudzwa ndi mishumo yavho mivhi. Kha hele vhathu vha kha ḓi humbula vhutshilo havho ha fhano fhasi na mashaka avho. Vha na ndlala, ḓora, u neta, u sa kona u humbela muya, u tambudzwa nga mulilo, mimuya mivhi na zwivhumbwa zwa hele.Hele i kha shango ḽa muya. Tshigwe tsha khaṱhulo henefho tshi nga vha tshi tshi fanela u fhelisa muthu, fhedzi vhathu a vha fi kha hele sa kha shango ḽa mupo hune lufu lwa fhelisa vhuṱungu. Kha hele vhathu vha pfa lufu lwo dovhololwaho u sa fhela. Vhathu vha swa vha vha magogo, nahone zwoṱhe zwi aluwa hafhu uri zwi dovhe zwa swa hafhu. Ndi u tevhekana hu si na vhufhelo ha vhuṱungu na khaṱhulo. Hele ndi u vhonadzwa ho fhelelaho ha lufu lwa muya na lwa lini na lini. Vhathu vha re hele vha pfa vhuṱungu tshifhinga tshoṱhe, fhedzi a vha fheleli kana u lovha hafhu.

DZIVHA ḼA MULILO: Dzivha ḽa Mulilo ndi fhethu hwa khaṱhulo hune Mudzimu a ḓo hu vhea. Zwino a hu na tshithu tshine tsha vha hone kha ḽivha ḽa mulilo. Mafheleloni, diabolo, mimuya mivhi yoṱhe, vhaporofita vha mazwifhi, na muthu muṅwe na muṅwe ane a vha hele vha ḓo vuswa, vha haṱulwa, nahone vha poselwa kha ḽivha ḽa mulilo. Hele yone i ḓo dovha ya poselwa kha ḽivha ḽa mulilo, na vhoṱhe vhane madzina avho a si wanale buguni ya vhutshilo. Vha ḓo vha henefho nga hu sa fheli fhasi ha khaṱhulo. Diabolo na mimuya mivhi yoṱhe nayo i ḓo tambudzwa henefho (*Nzumbululo 20:10–15*). Dzivha ḽa Mulilo ndi magumo a zwoṱhe zwi vhi. **Dzivha ḽa Mulilo ḽi kha shango ḽa muya ḽi fanaho na ḽifhasi ḽiswa, nahone vhathu vha ḓo ya henefho na mivhili yavho yo vuswaho fhedzi i sa athu u nakiswaho (i sa athu u vhugaledzwa), sa vhane vha tenda vha tshi ḓo ya kha ḽifhasi ḽiswa na mivhili yavho yo vuswaho yo nakiswaho (yo vhugaledzwaho). Ri ṱalutshedza hezwi nga vhuphara kha pfunzo i tevhelaho.**

ESKATOLOJI / MAGUMO A MATSHELO

Sa vhatendi, ri fanela u pfesesa na u ḓivha uri ri tshila kha maḓuvha a vhufhelo. Kha tshifhinga tsha Yohane, miṅwaha ya 2000 yo fhiraho, ho vha hu "awa ya vhufhelo" (*1 Yohane 2:18*). Zwi amba uri zwino ndi "minetse ya vhufhelo". Yesu u ḓo vhuya hafhu u itela Tshivhidzo Tshawe (*Mishumo 2:9–12*).Kha heyi pfunzo ndi ḓo ṱalutshedza zwine zwa ḓo itea kha vhufhelo.Zwe ra wana kanzhi, Yesu na vhaapostola Vhawe vha amba nga ha u vhuya Hawe. Zwine nda ṅwala kha heyi pfunzo ndi pfufhifhadzo fhedzi ya zwine zwa ḓo itea mafheloni**. Hezwi a zwi ambi uri zwi ḓo itea nga nḓila yo tevhekanywaho yone yone ye nda i amba hafha ngauri na Bivhili a i ṋei mutevhe wo fhelelaho wa tshifhinga tshoṱhe. Na nnḓa ha hezwi, a tho ngo amba zwoṱhe zwine zwa ḓo itea kha magumo, fhedzi ndo lingedza u pfufhifhadza na u ṱalutshedza zwiṅwe zwa zwithu zwine zwa ḓo itea mafheloni.Zwino ḓivha uri Bugu ya Nzumbululo yo ṅwalwa nga mabono, nahone u itela u i pfesesa zwavhuḓi, muthu u fanela u pfesesa ṱhalutshedzo ya ayo mabono. Sa tsumbo: phukha i amba nga ha anti-Kristo (anti-Kristo ndi muvhi wa Kristo, ane a vha u vhonala ha muvhuso wa diabolo kha ḽifhasi une wa ḓo vhonadzwa nga vhathu vhane vha lwa na Kristo). Phukha kha (*Nzumbululo 12*) i amba nga ha diabolo; ngeno ṋaledzi dza ṱaḓulu dzi tshi amba nga ha vharuṅwa. Ngauralo ndi vhuṱali uri Mukriste a songo i dzhia a i funza nga nḓila i tou ṅwalwaho fhedzi, fhedzi u thoma a guda u pfesesa mabono na ṱhalutshedzo dzawo.Heyi bugu i dovha ya amba nga tshifhinga tsha kale, tsha zwino na tsha matshelo. I amba nga ha musi ḽifhasi ḽi sa athu u sikiwa, vhukati ha ḽifhasi na magumo alo. Muhumbulo muhulwane wa heyi bugu a si uri mutendi a ḓivhe mutevhe woṱhe wa zwithu nga nḓila ine zwa ḓo itea ngayo, fhedzi ndi uri mutendi a ḓivhe uri zwoṱhe zwi ḓo itea nga nḓila ye Mudzimu a zwi dzudzanya ngayo nga tshifhinga Tshawe, nahone vhe vha ṱanganedza Yesu vha ḓivhe uri vha na vhutshilo ha lini na lini nahone vha ḓo vha na Murena tshoṱhe.**

Hu na zwithu zwinzhi zwi khou itea zwine zwa sumbedza uri ri kha maḓuvha a vhufhelo. Maḓuvha a vhufhelo o thoma musi Muya Mukhethwa a tshi thoma u shuma na Tshivhidzo tsha Yesu Kristo (*Mishumo 2:17*).*Matheo 24:4–15* i dzumbulula zwiṅwe zwa zwithu zwine zwa ḓo itea kha maḓuvha a vhufhelo. Hu ḓo bvelela vhaporofita vhanzhi vha mazwifhi, hu ḓo vha na nndwa nnzhi na dzikhorosha (maḓumbelo a ḽifhasi), na zwiṅwe zwithu zwo ambiwaho kha ayo maṅwalo.

U VHUYA HA YESU KRISTO (1 Vhathesalonika 4:13-18)

Bivhili i ṱalusa uri Yesu u ḓo vhuya lwa vhuvhili. Yesu o ya ṱaḓulu e na muvhili Wawe wo huliswaho, nahone a dzula kha tshanḓa tsha u ḽa tsha Khotsi Awe. Zwino, Yesu u kha ḓi shuma na kereke Yawe nga Muya Mukhethwa. Fhedzi U ḓo vhuya na muvhili Wawe wa muya, une wa vha muvhili Wawe wo huliswaho wa ṋama na marambo. Musi A tshi vhuya zwi tevhelaho zwi ḓo itea: Vhathu vho faho vho no Mu ṱanganedza na avho vho faho kha Mulanga wa Kale vhe vha tenda kha Yehova vha ḓo kuvhangana na mivhili yavho nahone vha ḓo vuswa vhafuni vhe na mivhili yo huliswaho, ine ya fana na wa Yesu nga murahu ha mvuwo Yawe. **Mimuya ya vhathu vho faho kha Mulanga wa Kale vhe vha tenda kha Yehova yo ya ṱaḓulu nga murahu ha mvuwo ya Yesu vhafuni. Mateo 27:52-54 i ṱalusa uri matombo o pandamedzwa, na mavhiḓa a vhakhethwa a vulwa, nahone vha bva mavhiḓani avho. Ro ṱalusa kha ngudo ya Mudzimu musi ri tshi amba nga ha Yesu uri avha vhathu vho faho a vho ngo vuswa na mivhili yavho ya ṋama fhedzi vho vuswa na mivhili ya muya, mavhiḓa o vulwa kha shango ḽa muya, nahone ro**

ṱalusa uri iyi ndimana ndi vhuporofita fhedzi ha zwine zwa ḓo itea nga lwa ṅama (1 Vhathesalonika 4:15-18, 1 Vhakorinta 15:20-27, 42-54, Vhafilipi 3:20 na 21).

2. Vhane vha ḓo vha vha tshi kha ḓi tshila musi Yesu a tshi vhuya, mivhili yavho i ḓo shandukiswa nga u ṱavhanya ha iṱo ya vha mivhili yo huliswaho (1 Vhathesalonika 4:17, Vhafilipi 3:20, 1 Vhakorinta 15:52)
3. Vhatendi avha vhoṱhe vha ḓo takulelwa nṱha u ṱangana na Murena kha makole (1 Vhathesalonika 4:17)
4. Vha ḓo ya ṱaḓulu nae vhe na mivhili yavho yo huliswaho. Yesu u ḓo rembuluwa henefho makoleni nahone a vhuyelela ṱaḓulu na kereke Yawe.
5. Hu ḓo vha na mushumo wa mbingano vhukati ha Kristo na kereke Yawe ngei ṱaḓulu (Nzumbululo 19:6-10).
6. Vhatendi vha ḓo vha na Kristo ngei ṱaḓulu lwa tshifhinga tshiṅwe, tshine tsha sa dzumbululwa Bivhilini. (Hu ḓo vha na zwinzhi zwiṅwe zwithu zwi tshi khou itea ngei ṱaḓulu nga tshenetsho tshifhinga).

HU ḒO VHA HU TSHI KHOU ITEA MINI FHANO SHANGONI?

1. Hu ḓo vha hu tshi kha ḓi vha na vhutshilo fhano shangoni. Vhatendi vha ngoho vha nga si vhe hone fhano shangoni, fhedzi vha ḓo takulelwa ṱaḓulu. Zwenezwo zwi nga si thivhele u bvela phaṋḓa ha vhutshilo fhano shangoni (Mateo 24:36-45).
2. Musi Yesu Kristo a tshi vhuya, kereke Yawe i ḓo vha i tshi khou tshimbila kha u vhonadzwa ho fhelelaho sa vharwa na vhananyana vha Mudzimu, i ḓo vhusa fhano shangoni, nahone i ḓo vha yo huvhadza diabolo na muvhuso wawe woṱhe (Nzumbululo 13:3). Zwine Bivhili ya amba musi i tshi ri ḽivhanda ḽa u thoma ḽo vha ḽi na tshilonda tsha banga tshi no kona u vhulaya; i khou amba nga tshilonda tshihulu vhukuma tshe diabolo na muvhuso wawe vha tshi ṱanganedza nga mulandu wa ipfi ḽa Mudzimu ḽe ḽa huwelelwa nga kereke yawe musi i fhano shangoni. (Banga ḽi amba ipfi ḽa Mudzimu).
3. Nga tshenetsho tshifhinga muvhuso wa mimuya mivhi u ḓo ḓivhonadza nga kha muvhuso kana lushaka luṅwe fhano shangoni lune lwa ḓo rangwa phaṋḓa nga swina ḽa Kristo (Anti-Kristo) (1 Vhathesalonika 2:5-8). Iyi ndimana i ri vhudza uri ane a thivhela u vhonadzwa ho fhelelaho ha diabolo fhano shangoni ndi Muya Mukhethwa nga kha kereke Yawe. Musi kereke yo no bviswa fhano shangoni, Sathane u ḓo vhonadza muvhuso wawe fhano shangoni nga u fhelela. Musi hu tshi ambiwa nga ha anti-Kristo, hu khou ambiwa nga muvhuso kana lushaka lu lwisanaho na Kristo, lune lwa vha muvhuso wa diabolo, fhedzi a tshi shumisa vhathu vhane vha lu ranga phaṋḓa na u mu imela fhano shangoni. Avha vhathu vha ḓo ṅewa maaṋḓa nga Sathane uri vha ite maḓembe na zwimangadzo zwine zwa ḓo fhura vhathu. Mavhi a sa fani a anti-Kristo ndi aya: ḽivhanda (Nzumbululo 17:8, 16, 19:19-20), ḽivhanda ḽi bvaho lwanzheni (Nzumbululo 13:1-10), a si na mulayo (2 Vhathesalonika 2:3-5).
Hu kha ḓi vha na maṅwe mavhi a anti-Kristo ane nda sa athu a ṅwala.
4. Muthu muṅwe na muṅwe u ḓo kombetshedzwa u ṱanganedza uyu muvhuso wa swina ḽa Kristo na luswayo lwawo kha zwaṋḓa zwavho kana phaṋḓa dzavho, lune lwa vha 666 (Nzumbululo 13:11-18).
5. Avho vhane vha hana u lu ṱanganedza vha nga si tendelwe u renga kana u rengisa, nahone vha ḓo vhulawa (Nzumbululo 13:16-18).
6. Hu ḓo vha na vhathu vhane vha khou tshidzwa nga tshenetsho tshifhinga, fhedzi vha ḓo sedzana na milingo mihulu na u tovholwa nga mulandu wa lutendo lwavho nahone vha ḓo vhulawa (Nzumbululo 11:13, Nzumbululo 13:15, 14:6-14).
7. Uyu muvhuso u ḓo bvela phaṋḓa lwa tshifhinga tshiṅwe, nahone u ḓo vhonala u wavhuḓi kha vhathu vho no u ṱanganedza (Nzumbululo 13:13-15).
8. Zwi ḓo vhonala u nga hu na mulalo na vhuthihi fhano shangoni, nahone zwithu zwoṱhe zwi ḓo bvela phaṋḓa nga ndila yo ḓoweleaho, vhathu vha tshi kha ḓi vhinga na u vhingiswa, nahone hu ḓo vha na muvhuso muthihi fhano shangoni, nahone zwi ḓo vhonala zwi tshi ḓisa zwivhuya kha avho vho xelaho.

U VHUYA HA YESU KRISTO NA VHATENDI FHANO SHANGONI LWA VHURARU (ḒUVHA ḼA MURENA)

1. Yesu Kristo u ḓo vhuya fhano shangoni na vhatendi vhe na mivhili yavho yo huliswaho (Yuda 1:14).
2. Murena Yesu u ḓo fhelisa muvhuso wa swina Ḽawe, nahone a kunda swina Ḽawe nga vhugala Hawe na ipfi Ḽawe (2 Vhathesalonika 2:8).
3. Muthu muṅwe na muṅwe ane a ṱanganedza muvhuso wa swina ḽa Kristo na luswayo lwawo u ḓo poswa kha dzivha ḽa mulilo (Nzumbululo 14:9-12).
4. **Vha sa tendi vha ḓo dovha hafhu vha vuswa uri vha haṱulwe nga Mudzimu phaṋḓa ha Khuluṋoni Yawe ya vhugala. Hei khaṱulo i ḓo itea fhano shangoni he vhathu vha ita zwivhi hone. Vha nga si ṅewe mivhili yo huliswaho fhedzi vha ḓo vuswa vhafuni uri vha livhane na khaṱulo. Mimuya yavho ine ya vha hele i ḓo dzhena kha mivhili yavho, nahone vha ḓo vuswa uri vha haṱulwe fhano shangoni he vha vhuya vha tshila hone na he vha ita zwivhi hone. U fana na muthu ane a ita mulandu kha shango ḽiṅwe, naho a tshi shavha, musi a tshi fariwa, u ḓo humiselwa shangoni he a ita mulandu hone uri a haṱulwe henefho. Zwi fanaho ndi zwone zwi re hone kha vha sa tendi. Vha fanela u haṱulwa fhano shangoni ngauri vho ita zwivhi fhano shangoni. Vhatendi-vho, vho no haṱulwa fhano shangoni nga kha Khaḽivari musi Yesu a tshi vha fela. Zwivhi zwa vha sa tendi zwi ḓo vuwa navho, ngauri a zwo ngo vhuya zwa ṱanzwiwa nga malofha a Ngwana, nahone vha ḓo haṱulwa nga mishumo yavho (Mishumo 24:15, Yohane 5:28-29).**

Vhoṱhe vha sa tshidziwaho vha ḓo vuswa uri vha fheliswe lwa lini na lini, uri vha poselwe kha dzivha ḽa mulilo ḽi dugaho nga tsuku. Dzivha ḽa mulilo ḽi kha shango ḽa muya samusi na ḽifhasi ḽiswa. Naho hele yone iṋe i ḓo bviswa vhukati ha ḽifhasi ya poselwa kha dzivha ḽa mulilo, ngauri Mudzimu u ḓo vusulusa ḽifhasi. Magumo a u fhedzisela a

vhoṱhe vhane vha hana Murena Yesu—khothe na diabolo, mimuya mivhi, vhaporofita vha mazwifhi, na zwithu zwoṱhe zwivhi—ndi dzivha ḽa mulilo (Nzumbululo 20:11-15).

Zwi vhonala uri zwoṱhe zwine Mudzimu a ita kha shango ḽa tshedza, u dovha a zwi ita nga nḓila i fanaho kha shango ḽa swiswi. Sa tsumbo: musi vhatendi vha tshi fa, vha ya ṱaḓulu na mivhili yavho ya muya. Zwi fanaho na izwo, musi vha sa tendi vha tshi fa, vha ya hele na mivhili yavho ya muya. (Muvhili wa muya ndi muya wa muthu u si na muvhili wa ṋama).Nga nḓila i fanaho, vhatendi kha Murena Yesu vha ḓo vuswa vhafuni—mimuya yavho i ḓo dovha ya dzhena kha mivhili yavho, fhedzi mivhili yavho i ḓo vusulusiwa ya vha mivhili ya muya yo huliswaho, nahone vha ḓo tshila kha ḽifhasi ḽiswa na Murena Yesu vhukati havho. (Muvhili wa muya ndi muvhili wa ṋama na marambo wo no huliswaho). Nga nḓila i fanaho, avho vho faho vhe vha sa vhe na Kristo—mimuya yavho i re hele i ḓo dovha ya dzhena kha mivhili yavho yo faho, fhedzi mivhili yavho i ḓo vuswa ya vha mivhili i si yo huliswaho. Vha ḓo tou ṋewa maanḓa a u ima phanḓa ha Khuluṋoni i ofhisaho ya Mudzimu uri vha haṱulwe nga mishumo yavho. Nga murahu vha ḓo poselwa kha dzivha ḽa mulilo ḽi dugaho nga tsuku. Vha ḓo vha hone na mivhili yavho yo vuswaho, fhedzi mivhili i songo huliswaho nahone vha ḓo dzula henefho lwa lini na lini kha u tambudzwa. Sathane murangaphanḓa wavho u ḓo dovha a vha vhukati havho, a tshi khou tambudzwa lwa lini na lini na lini, na mimuya mivhi na vhaporofita vha mazwifhi.Dzivha ḽa mulilo ḽi kha shango ḽa muya sa zwe na ḽifhasi ḽiswa ḽa vha zwone. Ṱaḓulu na hele zwi zwino zwi kha shango ḽa muya. ḽifhasi ḽiswa na dzivha ḽa mulilo zwi kha shango ḽa muya. Shango ḽa muya ndi shango he shango ḽa muya na shango ḽa ṋama zwa no vha tshithihi. Tshifhinga tshi ḓaho tshi ḓo vha kha shango ḽa muya sa musi ṱaḓulu i tshi ḓo tsa ya ḓa fhano shangoni ya vha tshithihi naḽo, nahone hele na dzivha ḽa mulilo zwi ḓo dovha zwa vha tshithihi sa musi hele i tshi ḓo poselwa kha dzivha ḽa mulilo.

KHA VHUTSHILO HA LININAṄI

Kha vhutshilo ha lini na lini hu ḓo vha na khaṱulo mbili.

Khaṱulo ya u thoma ndi ya vhatendi phanḓa ha Tshidulo tsha Khaṱulo tsha Kristo (2 Vhakorinta 5:5-9). Iyi ndi khaṱulo ya vhatendi ya malamba avho. Afha vhatendi vha ḓo ṋewa malamba u ya nga nḓila ye vha shumela Mudzimu ngayo musi vha tshi kha ḓi vha fhano shangoni. Bivhili i ri mishumo ya vhatendi vhoṱhe i ḓo fhira nga mulilo wa khaṱulo ya Kristo. (Mulilo wa khaṱulo ya Kristo a si mulilo wa hele). Mishumo yashu i ḓo lingwa nga uyu mulilo. Arali mishumo yashu ya kona u ima kha uyu mulilo wa Kristo, ri ḓo ṋewa malamba aṋu nga Murena (1 Vhakorinta 3:14-15). Fhedzi arali ya fhiswa, ri ḓo tshidzwa fhedzi ri ḓo xelelwa nga zwinzhi. Iyi khaṱulo i tea nga ha uri no vha ni tshi ḓivha hani mbilu ya murena waṋu, ndivho dzaṋu musi ni tshi ita zwithu, na uri no swikelela lungafhani zwine a zwi funa.

Khaṱulo ya vhuvhili ndi ya vha sa tendi ine ya katela Khuluṋoni Tshena ya Khaṱulo na dzivha ḽa mulilo samusi ro no no zwi ṱalusa afho nṱha.

ḼIFHASI ḼISWA: Mudzimu u ḓo sika ṱaḓulu ntswa na ḽifhasi ḽiswa, nahone Yerusalema Mutswa u ḓo vha vhupo ha mulanguli wa ḽifhasi ḽiswa (Nzumbululo 21:22). Hezwi a si ṱaḓulu ya u thoma na ya vhuvhili ine ra khou amba nga hayo, fhedzi ndi ṱaḓulu ya vhuraru ine Mudzimu a vha khayo. Vhatendi vhoṱhe vha ḓo dzula kha ḽifhasi ḽiswa na Mudzimu na Yesu Kristo vhe na mivhili yavho yo huliswaho. Muya Mukhethwa u ḓo dovha a dzula ngomu havho (Yohane 14:6). Kha ḽifhasi ḽiswa, a hu nga ḓo vha na lufu, tshivhi, vhulwadze, tshiofho kana tshithu tshivhi (Nzumbululo 22:3-6). A hu nga ḓo vha na u vhinga kana lutamo lwa hone kha ḽifhasi ḽiswa (Mateo 22:23-33). Ṱaḓulu i ḓo tsa ya ḓa fhano shangoni nahone ṱaḓulu na ḽifhasi zwi ḓo vha tshithihi (Nzumbululo 21:3-4).
U pfesesa nga ha shango ḽa muya nga vhudzivha, guda nga ha pfunzo ya shango ḽa muya. ḼIfhasi ḽiswa ḽi kha shango ḽa muya.

TAMBULO YA MURENA (LUKE 22:14-21)

TAMBULO YA MURENA ndi mini? TAMBULO YA MURENA ndi zwiḽiwa zwine zwa ri humbudza nga ha muvhili wa Kristo, we wa vhulahwa, na malofha Awe, e a shululelwa u ri tshidza.When we eat we remind ourselves of His death (Luke 22:19).
Hezwi a zwi ambi uri vhurotho vhune ra vhuḽa vhu shanduka muvhili wa Kristo lwa muya kana uri tshinwiwa tshi shanduka malofha Awe; zwine zwa itea ndi uri vhurotho vhu imela muvhili Wawe, ngeno tshinwiwa tshi tshi imela malofha Awe.
A si khombekhombe uḽa vhurotho vhu si na mbiliso kana wayini i re na halukhoḽi. Ri shumisa mifuda yo fhambanaho ya vhurotho kana dzikhekhe kana zwiṅwe zwiliwa zwoṱhe, zwine zwa nga ri humbudza muvhili wa Kristo.
Ri nga dovha ra shumisa tshiṅwe tshinwiwa tshoṱhe, tshine tsha nga ri humbudza malofha a Kristo. Nga mvelele hu shumiswa tshinwiwa tsha nḓirivhe ntswuku.
Ri ḽa hani Tshilalelo tsha Murena? (1 Vhakorinta 11:1-34): Musi ndi sa athu u ni ṱalutshedza uri Tshilalelo tsha Murena tshi ḽiwa hani, ndi ḓo thoma nda sumbedza phambano vhukati ha kereke ye Paulo a vha a tshi khou i ṅwalela na kereke ya ṋamusi. Nga tshifhinga tsha Paulo, vhatendi vho vha vha tshi kuvhangana nga madekwana u pwasha vhurotho (u vha na Tshilalelo tsha Murena). Vho vha vha tshi tshi ḽa sa tshilalelo tsha vhukuma. Zwino zwo vha zwi tshi itea uri vhaṅwe vha swike u thoma u fhira

vhaṅwe, vha kona u thoma u ḽa zwiḽiwa hu si na vhaṅwe, lune musi vhaṅwe vho no swika vha tshi wana vho no fushea nahone zwiḽiwa zwo no fhela. Vho vha vha tshi zwi ḽa vha tshi humbula uri ndi zwiḽiwa fhedzi, vha sa zwi ḓivhi uri vho kuvhangana kha muvhili wa Kristo na u nwa malofha Awe. Hezwi zwo ḓisa khaṱhulo ya Mudzimu kha vhone. Hezwi ndi zwe Paulo a amba zwone musi a tshi ri vha ḽa nga nḓila i songo teaho**. U pwasha vhurotho nga nḓila i songo teaho ndi u vhu ḽa u sa dzhiela nzhele uri ndi muvhili na malofha a Murena. Tshinwiwa tshe vha tshi nwa a tsho ngo vha halukhoḽi. Musi Paulo a tshi ri vhaṅwe vho fushea nahone vhaṅwe vho kambiwa, o vha a tshi khou vha kaidza nga u vha vho ḽa na u nwa u fhira mpimo, ngeno vhaṅwe vha sa wani tshithu (1 Vhakorinta 11:20-22), hu si nga nṱhani ha u kambiwa, ngauri Paulo u amba nga nḓila i re khagala a tshi lwa na u kambiwa kha maṅwalo manzhi nahone arali o vha a tshi khou amba nga ha u kambiwa, o vha a sa nga vha o vha laedza uri vha ye u nwa hayani (1 Vhakorinta 11:22).** Fhedzi zwino, kha dzikereke dza tshifhinga tsha zwino, Tshilalelo tsha Murena a tshi tsha ḽiwa nga nḓila ye tsha vha tshi tshi ḽiwa ngayo kha dzikereke dza kale. A tshi ḽiwi sa tshilalelo. Kanzhi tshi ḽiwa sa tshipiḓa tshiṱuku tsha vhurotho na tshinwiwa tshiṱuku kana nga iṅwe nḓila iṅwe na iṅwe ine kereke ya i takalela.

Zwino ndi khou ya u ṱalutshedza uri Tshilalelo tsha Murena tshi ḽiwa hani;

1. Ri fanela u ṱhogomela uri, vhurotho honoho na tshinwiwa ndi muvhili na malofha a Yesu Kristo.
2. Ri fanela u tshi ḽa ri na pfeseso ya zwine zwa amba zwone. Musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena ri ḓivhadza na u ḓihumbudza lufu lwa Murena u swika A tshi vhuya (1Vhakorinta 11:26).
3. Tshilalelo tsha Murena tshi nga ḽiwa fhedzi nga vhathu vho bebwaho hafhu.
4. Ri fanela u humbula zwe lufu lwa Murena lwa ri ḓisela zwone, zwine zwa vha vhushaka havhuḓi na Mudzimu, vhutshilo, phodzo, mvelaphanḓa, phaṱhutshedzo na zwoṱhe zwavhuḓi nahone ri livhuwe ngazwo. 5) Ri fanela u tshi ḽa ri tshi livhuwa Yesu Kristo.
5. Mutendi muthihi, muṱa wa vhatendi, tshigwada tsha vhatendi kana muṱangano wa vhatendi kerekeni zwi nga ḽa Tshilalelo tsha Murena; tshi nga ḽiwa nga tshifhinga tshiṅwe na tshiṅwe tshine mutendi kana vhatendi vha nanga.
6. Tshi nga ḽiwa sa lushaka luṅwe na luṅwe lwa vhurotho kana lushaka luṅwe na luṅwe lwa tshinwiwa tshine tsha ḓo ri humbudza malofha a Kristo. (Fhedzi hu si tshine tsha vha na halukhoḽi).

Zwi amba mini u ḽa Tshilalelo tsha Murena?

1. Ndi tshifhinga tsha u ḓihumbudza lufu lwa Kristo na zwoṱhe zwavhuḓi zwe zwa ri ḓisela zwone.
2. Ndi tshifhinga tsha vhuthihi na Murena na vhaṅwe vhatendi.
3. Ndi u ṱhogomela na u bula Mulanga Muswa we wa thomiwa nga malofha a Kristo.
4. Ndi u livhuwa Mudzimu nga zwe A ri itela zwone.

Phasika na Tshilalelo tsha Murena:

U ya nga Mulanga Mukale, Vhaisiraele vho vha vha tshi pembelela Phasika. Phasika ndi mini nga vhukuma, nahone zwi ri kwama hani**? Ipfi "Phasika" ḽi amba uri "u fhira nga nṱha ha". Ḽi vhidzwa Phasika ngauri muruṅwa wa lufu o fhira nga nṱha ha Vhaisiraele nga nṱhani ha malofha a ngwana e a vha o dzheniswa kha mikano ya miṅango yavho.**

Isiraele vho vha vho vhofhololwa lwa miṅwaha ya 450 nga Egipita. Zwa itea uri Yehova a vha vhofholole u bva Egipita nga zwiga, maḓembe na khaṱhulo khulwane kha Egipita. O rwa Vhaegipita nga zwithu zwa u rwa fumi (Ekisodo 7-15). Fhedzi Faro khosi ya Egipita o dzima mbilu yawe, a hana u vhofholola Vhaisiraele u swika kha u rwa lwa fumi, he ha vha hu u vhulaha matanzhe a u thoma a Egipita hoṱhe, vhathu na zwipuka. Nga honoho vhusiku muruṅwa wa lufu we a ḓa u vhulaha matanzhe a u thoma a Egipita, Yehova o amba na Mushe uri a vhudze Vhaisiraele uri vha dzhie ngwana ya mbeu ya tshinnani i si na vhuḓifhisi kana malwadze. Vha i vhulahe, vha i fhise, nahone nga malofha ayo vha dzhene miṅango ya dzinnḓu dzavho. Uri hune ha vha na malofha, muruṅwa wa lufu we a ḓisa khaṱhulo ya Yehova a tou fhira a sa vhulayi matanzhe a u thoma. Vho vha vho laedzwa u ḽa iyo ngwana yo fhiswaho na vhurotho hu si na mbiliso na miroho i vhulayo. Zwa itea nga he vha vhudzwa, matanzhe oṱhe a u thoma a Egipita a fa, ngeno a Isiraele a tshi tshila, vha bva Egipita nga honoho vhusiku.

Zwi amba mini kha riṋe kha Testamente Ntswa? Zwoṱhe hezwi zwe zwa itea kha Mulanga Mukale ndi murunzi fhedzi wa Testamente Ntswa. Ndi murunzi une wa sumbedza Kristo. Yesu Kristo o vhambwa nga tshifhinga tsha Phasika. Isiraele wa Mulanga Mukale u imela Kereke kha Mulanga Muswa.

1. Yehova o vha a tshi laedza uri vha vhulaye ngwana i si na thambo kha Mulanga Mukale; hezwi zwo vha zwi tshi imela Yesu Kristo, we a vha a si na tshivhi, ane a vha Ngwana ya Mudzimu i si na thambo (Yohane 1:29, 1 Petro 1:19).
2. Vho vha vho vhudzwa uri vha ḓodze mikano ya dzinndu dzavho nga malofha a iyo ngwana, nahone hune ha vha na malofha a ngwana, khaṱhulo ya Mudzimu yo vha i tshi ḓo fhira. Hezwi zwi amba uri vhathu vho kunakiswa nga malofha a Yesu Kristo vha tshidzwa kha khaṱhulo ya Mudzimu (Vharoma 5:8-12).
3. Vho bviswa Egipita nga honeho ḓuvha. Musi ri tshi ṱambiselwa nga malofha a Yesu Kristo nahone ri tshi tshidzwa, ri bviswa kha muvhuso wa shango, ra vhewa kha muvhuso wa Mudzimu. (Egipita i imela muvhuso wa shango, une wa vha muvhuso wa Sathane (2 Vhakorinta 4:4). Nga maṅwe maipfi milayo ya shango i ḓiswa nahone i vhusiwa nga Sathane, ndi zwe zwa amba musi hu tshi pfi ndi khosi ya shango heḽi).
4. Vhaisiraele vho vha vha tshi fanela u ḽa ngwana ye ya vhulahwa. Muṱa muṅwe na muṅwe wo vha u tshi fanela u ḽa ṋama ya iyo ngwana nga honoho ḓuvha, hezwi zwo sumbedza uri vho dzhiela nṱha nahone vha ḓikopanya na iyo ngwana ye ya fa

vhudzuloni havho. Na riṋe kha Mulanga Muswa, musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena, ri dzhiela nṱha, ri ḓivhadza, ri ḓihumbudza na u ḓivhadza lufu lwa Murena lwe lwa ri fha vhutshilo u swika A tshi vhuya (1 Vhakorinta 11:26).

5. Lufu lwa ngwana musi vho vha Egipita ndi lwone lwe lwa vha tshidza kha khaṱhulo ya Yehova nga honoho tshifhinga; u bva henefho vho vha vha tshi ḽa nahone vha pembelela Phasika ṅwaha muṅwe na muṅwe u humbudza phuluso yavho na vhofholowo u bva Egipita. Lufu lwa Yesu Kristo kha tshifhambano tsha Khaḽivari na malofha Awe e a shululelwa ndi one o ri tshidzaho nahone a ri kunakisa kha zwivhi zwashu (Vhaheberu 7:27, 9:11-13); musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena ri tou ḓihumbudza fhedzi (Luka 22:19). Na riṋe ro kunakiswa nga malofha a Kristo musi ri tshi Mu ṱanganedza.
6. Iyo ngwana yo vha i tshi fanela u ḽiwa na vhurotho hu si na mbiliso na miroho i vhulayo. Vhurotho hu si na mbiliso ho vha hu tshi imela u fhambana ha Isiraele na Egipita; ngeno miroho i vhulayo yo vha i tshi humbudza Vhaisiraele nga ha vhupuli na vhuṱungu he vha vha vhe khaho Egipita.

Kristo ndi Ngwana yashu ya Phasika; nga lufu Lwawe ri bviswa kha shango ḽa vhupuli na vhuhosi ha Sathane, nahone ri fhambanywa na tshivhi na shango nga malofha Awe (1 Vhakorinta 5:6-9). Mbiliso i faniswa na tshivhi.
Zwino zwoṯhe hezwi zwe zwa itwa kha Mulanga Mukale, musi Vhaisiraele vho bviswa Egipita, zwo vha zwi tshiga kana murunzi wa zwe lufu lwa Kristo lwa ri itela zwone (Vhaheberu 10:1-6).
Fhedzi ṋamusi sa Vhakriste musi ri tshi pembelela Phasika, a ri pembelei u vhofhololwa ha Vhaisiraele, fhedzi ri pembelela lufu lwa Yesu Kristo lwe lwa ri ḓisa kha Mudzimu, nahone musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena ri ḓihumbudza lufu lwa Yesu Kristo na zwoṯhe zwe zwa ri ḓisela zwone. Musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena, ri ḓiṱalusa na zwe zwa itea, ri zwi ṱanganedza nahone ri livhuha aḽetara ya Khaḽivari, nahone nga u ita nga u ralo ri vhea lutendo kha maanḓa na zwoṯhe zwe a ri fha nga aḽetara iyo.
9.Musi ri tshi ḓiṱanganedza kha tshilalelo, ri ṱanganedza, ri pembelela nahone ri hulisa aḽetara iyi. Naho iyi aḽetara yo dzikwa miṅwaha ya 2000 yo fhiraho, nga u ḽa Tshilalelo tsha Murena nga pfeseso, iyi aḽetara i khwaṯhiswa u ri itela zwone kha vhupo ha muya. Aḽetara iyi a i ngo vhuya ya xedza maanḓa ayo lwa tshoṯhe, fhedzi sa vhathu ri nga zwi itea ra vhudzula u humbula maanḓa na mbuelo dza aḽetara iyi. Ndi ngazwo Murena o ri laedza uri ri ḽe Tshilalelo tsha Murena u ḓihumbudza Ene. Musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena, ri ḓiḓisa u humbula aḽetara iyi nahone nga zwenezwo ri wana mbuelo dzo fhelelaho dza aḽetara iyi, dzine dza vha vhuthihi na Mudzimu, u hangwela zwivhi zwashu, phodzo, u vhofhololwa, mvelaphanḓa, vhuhosi na zwiṅwe.
Musi Mudzimu a tshi ri ri mu vhe kha u humbula kha pfulufhedziso dzawe sa kha Yesaya 43:26, a zwi ambi uri u a dzi hangwa, fhedzi zwi tou amba uri ri fanela u ita u dzhia nga lutendo pfulufhedziso dzawe nahone Ene u ḓo dzi ita uri dzi itee kha riṋe. Nga iṅwe nḓila i fanaho, musi Yesu a tshi ri ri ḽe na u nwa Tshilalelo tsha Murena u mu ḓihumbudza (Luka 22:18-20), o vha a tshi amba uri musi ri tshi ḽa ṋama Yawe na u nwa malofha Awe, ri ita u dzhia nga lutendo maanḓa na mbuelo dza aḽetara iyo, nahone Ene u ḓo vhona uri zwoṯhe zwe aḽetara iyi ya ri fha zwi ḓo itea vhukuma kha vhutshilo hashu.

U ḽa Tshilalelo tsha Murena phanḓa ha Mudzimu nga dzina ḽa Murena Yesu zwi amba zwi tevhelaho (Yohane 6:53-56).. Yesu o amba a ri: "arali ni sa ḽi ṋama ya Murwa wa Munna na u nwa malofha Awe, a ni na vhutshilo ngomu haṋu…"

1. Vhuthihi na Mudzimu kha Muya
2. U ḓiṱukufhadza fhasi ha maanḓa a Muya Mukhethwa
3. U ḓivula mbilu yawe kha Muya Mukhethwa
4. U vha tsini kana u vha muthihi na Murena Yesu nga Muya Mukhethwa
5. U ṱhogomela kana u khwaṯhisa lutendo lwashu na vhuthihi kha Mulanga Muswa na Murena Yesu nga Muya Mukhethwa
6. U vhea ṱhoḓea kha aḽetara ya Khaḽivari uri i ri bveledzele zwe ya ri fha zwone

Kha 1 Vhakorinta 11:30 Muapostola Paulo u ri vhudza uri Vhakorinta vhanzhi vho wa vhulwadze, vhaṅwe vha shaya maanḓa nahone vhaṅwe vha fa nga nṱhani ha uri vho ḽa Tshilalelo tsha Murena nga nḓila i songo huliseaho nga u sa ṱhogomela uri ndi muvhili na malofha a Murena, fhedzi vha tshi tou zwi vhona sa zwiḽiwa zwa tshivhidzo fhedzi. Hezwi ndi tshifhinga tshithihi he khaṱhulo ya Mudzimu ya ḓa kha kereke nga u tou itea hu si na muthu ane a i vhona kana u i ita. Paulo o ri ndi Murena we a vha a tshi khou laedza kereke Yawe uri vha si ḓo haṱulwa na vhatendi vha si tendi.

Hezwi ndi zwa ndeme vhukuma ngauri zwi ri sumbedza uri u ḽa Tshilalelo tsha Murena nga nḓila i fanelaho, i re na u dzumbulula, u hulisa na u pfesesa zwi fanela u ḓisa nga u tou itea:(1) vhutshilo ha tshoṯhe(2) mutakalo wa Mudzimu(3) maanḓa a Mudzimu
u fhambana na u ḽa nga nḓila i songo teaho he ha ḓisa zwo fhambanaho hezwi:(1) lufu lu si nga tshifhinga(2) malwadze(3) u shaya maanḓa.

Hezwi zwi sumbedza uri u ḽa Tshilalelo tsha Murena ndi nṱha ha vhuthihi na Mudzimu nga Murena Yesu Kristo nga Muya Wawe, nahone u tshi ḽa nga pfeseso, lutendo na u livhuwa zwi ḓo ita uri mbuelo dza phuluso dzi vhonale nga u ṱavhanya kha vhutshilo hashu dzine dza vha u hangwelwa, u vhofhololwa, phodzo, vhugala, vhuḓifari havhuḓi, u vusuluswa, u takuswa, maanḓa na vhuṱali, mvelaphanḓa na zwiṅwe.

U ḽa Tshilalelo tsha Murena zwi vhea ṱhoḓea khulwane kha aḽetara ya Khaḽivari ngauri ri dzhia zwithu zwa muthu ri zwi vhea kha muvhili washu nga lutendo zwi imela ngoho ya muya. Musi ri tshi ḽa vhurotho na tshinwiwa zwi imela muvhili na malofha a Murena Yesu, ri ita mushumo wa lutendo une wa ita uri hu vhe na ṱhoḓea khulwane kha vhupo ha muya kha aḽetara iyi, sa musi zwithu zwa muya zwi tshi imelwa nga zwithu zwa muthu kha mivhili yashu, zwi fanaho na vhupo ha

madimoni hune vhufhuri na ndila ya madimoni zwa khwaṱha kha muthu ane a vha na tshithu tsha madimoni ngomu kana khae.Zwi a eletswa uri hu vhe na zwithu zwa Tshilalelo tsha Murena hayani haṋu nahone ni zwi ḽe nga dzifhio kana dzifhio nga murahu ha thabelo. Hezwi zwi ḓo khwaṱhisedza vhutshilo ha maanḓa na vhugala. Ni nga zwi ḽa sa muthu muthihi, sa muṱa kana sa dzangano.Musi ri tshi ḽa Tshilalelo tsha Murena, ri ḓivhadza lufu lwa Murena u swika A tshi vhuya, nahone nga u ḓivhadza lufu Lwawe, ri ita uri hu vhe na u vhonala ha u ṱavhanya na ha maanḓa ha zwe lufu Lwawe lwa ri ḓisela zwone, zwine zwa vha vhutshilo, mutakalo, maanḓa na zwiṅwe.

U ELETSHEDZA

U ELETSHEDZA ndi u bvela phanḓa ha mushumo we Murena Yesu Kristo a u thoma. Hezwi ndi mushumo wa u lugisa vhushaka vhukati ha muthu na Mudzimu na u vhuisa muthu kha vhuimo hawe ho teaho kha Mudzimu, u lugisa na u vusulusa hune tshivhi tsha vha tsho tshinya vhutshilo ha vhathu. U eleṭhedza ha vhukuma hu livhisa vhathu kha Yesu Kristo sa phindulo ya thaidzo dzavho dzoṱhe. U eleṭhedza hu thoma nga u lugisa vhushaka vhukati ha muthu na Mudzimu nga Kristo. U eleṭhedza zwi amba u eletshedza kana u ṋea nyeletshedzo kha muthu ane a vha na thaidzo yo itaho. Ndi u mu ita uri a vhone thaidzo yawe nga nḓila ine Mudzimu a i vhona ngayo, nahone u mu livhisa kha u dzhia magudisi o teaho kha honoho vhuimo. U eleṭhedza hu katela u ṱuṱuwedza na u khwaṱhisa ane a khou eleṭhedzwa. Fhedzi khulukhulu, ndi u ita uri a vhone zwithu nga nḓila ine Mudzimu a zwi vhona ngayo kha honoho vhuimo.
U eleṭhedza ha Bivhili ho itwa nga fhungo ḽa Mudzimu.
Mutendi ane a khou eleṭhedza muṅwe muthu u fanela u ita zwi tevhelaho kha tshifhinga tsha u eleṭhedza:

1. **U fanela u ḓitika nga Muya Mukhethwa na vhuṱali Hawe.** Vha fanela u vha na u ṱhogomela Muya Mukhethwa nahone vha mu thetshelese musi vha tshi khou eleṭhedza, vha sa ḓitikanyi nga vhuṱali ha muthu. Vha fanela u shuma nga zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa musi vha tshi khou eleṭhedza. Tsumbo: ipfi ḽa nḓivho, u ṱalukanya midzimu na ipfi ḽa vhuṱali. Lushaka lwuṅwe lwa u eleṭhedza lu vhidzwa u eleṭhedza ha vhuporofita. Muya Mukhethwa ndi ene Mueleṭhedzi wa nṱhesa, nga zwenezwo ri fanela u ḓitika nga Ene.
2. Mueleṭhedzi u fanela u ḓivha fhungo ḽa Mudzimu nga vhuḓalo nahone a kone u ḽi ṱalutshedza nga nḓila yo teaho.
3. **Mueleṭhedzi u fanela u pfesesa uri muthu ndi muya, nahone thaidzo nnzhi dza vhathu dzi thoma kha vhupo ha muya nahone ndi dza muya.** Mueleṭhedzi a songo tou sedza mbilu ya muthu fhedzi, naho i ya ndeme.
4. Mueleṭhedzi u fanela u vha na u ṱhogomela vhupo ha muya musi a tshi khou eleṭhedza ngauri vhaṅwe vhathu vha tambudzwa nga madimoni nahone zwi vhonala fhedzi kha muthu ane a ṱhogomela zwithu zwa muya.
5. **Mueleṭhedzi u fanela u guda u thetshelesa vhathu,** a si vha tsikelele kana u amba musi vha tshi kha ḓi amba; naho a tshi vhona uri zwine vha khou amba a zwi na ndavha. Vhathu vhanzhi vha tou ṱoḓa muthu ane a vha thetshelesa. U tou thetsheleswa fhedzi ndi mathomo a u fhola kha ane a khou eleṭhedzwa.
6. **Mueleṭhedzi u fanela u tendela muthu a tshi lila, a songo mangala kana u tshuwa musi muthu a tshi lila.** A songo lingedza u mu thivhela, fhedzi a mu tendele a bvise zwe zwa vha ngomu hawe.
7. **Mueleṭhedzi a songo tsa kha vhuimo ha ane a khou eleṭhedzwa a vhe a shaya maanḓa a u thusa muthu o ṱoḓaho thuso.** Ni nga vha na mbilu ya u khathutshela, fhedzi ni songo tsa kha vhuimo hawe. Nga iṅwe nḓila, mueleṭhedzi u fanela u takusa ane a khou eleṭhedzwa u bva kha vhuimo ha u shaya maanḓa a mu isa kha vhuimo ha maanḓa nga u mu ita uri a vhone zwithu nga maṱo a Mudzimu, uri a swike kha vhuimo hawe ho teaho kha Kristo. A songo tsa kha vhuimo ha muthu a lila nae u swika vhoṱhe vha tshi shaya thuso.
8. **U vha na mbilu ya khathutshelo a si u dzhia thaidzo dza muthu wa dzi ita dzaṋu,** nga zwenezwo mueleṭhedzi a songo dzhia thaidzo dza muṅwe a dzi ita dzawe, fhedzi a thuswe muthu u isa thaidzo kha Mudzimu nga u mu livhisa nga Maṅwalo na u thusa lutendo lwawe u khwaṱhiswa kha Mudzimu.
9. Mueleṭhedzi u fanela u guda u amba na vhathu nga u ḓiṱukufhadza na u vha hulisa naho hu si na ndavha na miṅwaha yavho kana vhuimo havho vhutshiloni.
10. **Mueleṭhedzi a songo ombedzela muthu ane a khou eleṭhedzwa arali a vhona uri thaidzo ndi yawe.** U fanela u humbula uri muthu u hone ngauri u ṱoḓa thuso nahone Mudzimu ha ombedzeli muthu musi o ḓiḓisa kha thaidzo a kona u ḓa kha Ene a tshi humbela thuso, fhedzi u thusa nga lufuno.
11. **Mueleṭhedzi u fanela u vhudza ane a khou eleṭhedzwa ngoho, fhedzi a ambe yo ambiwa nga lufuno, u hulisa na u ḓiṱukufhadza.** Ri fanela u vha na mbilu ya khathutshelo sa Kristo a tshi vha nayo kha riṋe.
12. **Mueleṭhedzi a songo mangala kana u tshuwa musi muthu a tshi mu vhudza zwithu zwi si zwavhuḓi zwe a zwi ita.** Naho zwenezwo zwi tshi vhonala zwi tshi tshuwisa, a songo sumbedza uri u a tshuwa nga nnḓa, fhedzi a vhe a dzikutshedza nahone a dzike.

13. **Mueleṱhedzi a songo shumisa muthu ane a khou eleṱhedzwa nga mbilu i si yavhuḓi.** Ane a khou eleṱhedzwa a songo pfa uri u koloda mueleṱhedzi tshithu kana u fanela u badela tshithu ngauri o shumiswa nga mbilu i si yavhuḓi. Nga nnḓa ha zwenezwo, mueleṱhedzi a songo shumisa muthu nga ndila dziṅwe dzoṱhe dzi si dzavhuḓi.
14. **Mueleṱhedzi u fanela u vha na mbilu ya u shumela:** u fanela u eleṱhedza vhaṅwe ngauri u vha funa nahone a tshi ṱoḓa u vha thusa. A songo eleṱhedza nga mbilu i re na mihumbulo i dzumbamaho, kana u shumisa vhathu kana u vha dzhiela nṱha nga ndila i si yavhuḓi.

ZWITHU ZWA NDHATU NGA HA MUELETSHEDZI NA TSHIFHINGA TSHA U ELETSHEDZA

1. **Mueleṱhedzi u fanela u vha na vhushaka ho khwaṱhaho na Mudzimu.** U fanela u ḓivha fhungo ḽa Mudzimu nga vhuḓalo nahone a vhe na vhutshilo ha thabelo na u dzima zwiliwa. U fanela u sumbedza zwibveledzwa zwa Muya (Galata 5:22).
2. **Mueleṱhedzi u fanela u kona u dzumba tshiphiri, a sa ambi u ralo nga ha vhathu.** U ambiwa ha vhathu ndi tshivhi tshihulwane phanḓa ha Mudzimu. Arali mueleṱhedzi a pfa zwithu zwi re zwa ndeme vhukuma, a songo zwi vhudza muṅwe na muṅwe, fhedzi a ambe na mufunzi kana muṅwe muhulwane o gudiswaho ane a nga thusa kana u dzhia mushumo wa u eleṱhedza arali zwi tshi fanela.
3. **Mueleṱhedzi na ane a khou eleṱhedzwa vha fanela u dzula nga nḓila yo teaho.** A vha fanela u dzula tsini nga maanḓa; nahone vha songo dzula nga nḓila i konḓaho u ṱalutshedzea, zwihulwane arali vhe vha miṱa i fhambanaho ya mbeu.
4. **Mueleṱhedzi na ane a khou eleṱhedzwa vha fanela u dzula hune vha nga vhonwa arali vhe vha mbeu dzo fhambanaho, fhedzi hune vha nga si pfiwe.** Arali vhe ofisini, munango u fanela u si vulelwe nga ho fhelelaho, u dzule u tshi vulea zwiṱuku uri vha vhonwe naho vha sa pfiwe.
5. **Mueleṱhedzi na ane a khou eleṱhedzwa vha songo vhofholowa nga maḓuvha a u eleṱhedzwa nga ndila ya maḓipfele.** Tshifhinga tsha u eleṱhedza tshi nga vha tshi re na khombo ngauri vhathu vha vula mbilu dzavho, nga zwenezwo u vhofholowa nga maḓipfele zwi nga itea nga u leluwa, zwihulwane arali vhe vha mbeu dzo fhambanaho. Arali mueleṱhedzi a songo gudiswa, a nga vhofholowa nga u leluwa kha vhathu vha mbeu i fhambanaho, nahone zwi nga swika kha tshivhi tsha u sa fulufhedzea nga maḓipfele. Munna u fanela u vhofholowa nga maḓipfele fhedzi kha mufumakadzi wawe, na mufumakadzi nga u ralo.
6. **Mueleṱhedzi u fanela u vhona uri ane a khou eleṱhedzwa a songo wana khuthadzo kana maanḓa fhedzi kha ene mueleṱhedzi, zwihulwane arali vhe vha mbeu i fhambanaho.** Nga zwenezwo, mueleṱhedzi u fanela u ḓivhadza muthu ane a khou eleṱhedzwa kha Yesu Kristo, Mueleṱhedzi wa vhukuma. U fanela u gudisa nga vhuṱali u fhindula mihumbulo i no ri, “Ndi inwi fhedzi ane na kona u nndetshedza zwavhuḓi.”
7. **Mueleṱhedzi na ane a khou eleṱhedzwa vha songo vha vhathihi vha thabelo murahu ha tshifhinga tsha u eleṱhedza arali vhe munna na musadzi.** A zwi ngo tea uri musadzi a vhe na munna sa muthu wa thabelo arali a si mufumakadzi wawe kana muthu ane vha khou ḓi lugisela u mala. Fhedzi arali vhe vhafumakadzi vhoṱhe, a hu na vhukhakhi kha u vha vhathihi vha thabelo. Fhedzi ndi khakha uri vhathu vha mbeu dzo fhambanaho vha vhe vhathihi vha thabelo arali vhe si vho malana kana vha sa khou ya kha honoho vhushaka. Thabelo i ḓisa u vhofholowa ha maḓipfele na u vulea mbilu, zwenezwo zwi ita uri vhathu vha vhe vhathihi nga muya, nahone zwi leluwa uri vha vhe tsini nga muvhili. Nga zwenezwo, munna kana musadzi ane a vha na mufarisi wawe a songo vha na vhushaka ha tsini na vhathu vha mbeu i fhambanaho. Thabelo yo teaho ya Bivhili ndi ya uri muthu a rabele e eṱhe nga tshifhe phanḓa ha Murena, fhedzi arali hu na ane vha fanela u rabela nae nga nḓila ya misi yoṱhe, a vhe mufarisi wawe kana muthu wa mbeu i fanaho. Nga murahu ha zwenezwo hu nga vha na thabelo ya vhahulwane kana thabelo ya u tendelana na vhaṅwe vhatendi.

NGUDO DZA VHATHUSI VHA VHULANGULI (1 Timotheo 3:1-14)

Hezwi ndi ngudo dza vhathu vha vhulanguli, hu sa londwi uri vho vhidzwa kha vhuḓifari ha mishumo ya miṱanu ya vhushumeli kana vha shumela sa vhathusi vhakerekeni, kana vhaṅwe vhane vha langa nga ndila iṅwe na iṅwe.Mudzimu u ḓo haṱula riṋe nga u ya nga vhudifhinduleli he A ri ṋea hone. Nahone zwi khagala uri vhane vha vha kha vhuimo ha vhulanguli vha ḓo wana khaṱhulo khulwane u fhira vhaṅwe vhathu. Ndi ngoho uri vhathusi vha wana vhuthu vhuhulwane nga nṱhani ha vhudifhinduleli havho, fhedzi arali vha sa langa zwavhuḓi, khaṱhulo yavho i ḓo vha khulwane u fhira ya vhaṅwe.Yesu Kristo ndi tsumbo yo fhelelaho ya mulanguli o fhelelaho. Ndi tsumbo yo ṱalutshedzeaho ya lushaka lwa mulanguli une Mudzimu a funa. Ri fanela u ḓi vhambedza nga Ene tshifhinga tshoṱhe, ngauri ri fanela u fana na Ene. Vhatendi vho vhibvaho vha ḓo fana na Ene.

I ḒO SEDZA URI VHUTSHILO HA MULANGULI HU FANELA U VHA HANI. MULANGULI U FANELA U VHA O ALUWAHO KHA ZWOṰHE HEZWI ZWINE RA ḒO AMBA NGAZWO.

1. **VHUMUNNA:** Munna—nga nnda ha vhuimo hawe, ndi muthu wa hani musi a eṱhe. Munwe na munwe u kona u ambara masiki phanḓa ha vhathu, a bva a tshi vhonala unga u khou tshila zwavhuḓi, fhedzi zwine zwa vha zwa ndeme kha Mudzimu ndi zwine ra vha zwone tshidzivhazwone musi hu si na muthu ane a ri vhona. Tsumbo ndi u fhandekanya mushumeli na mushumo wawe na zwifhiwa zwawe. Zwine zwa vha zwa ndeme ndi muthu ane a vha ene hayani kana musi a eṱhe. Mudzimu u haṱula mbilu. Mudzimu u funa zwine wa vha zwone u fhira zwine wa kona u ita kana zwine wa swikelela.
2. **MULAEDZA:** Murangaphanda wa Vhakriste u tea u ḓivha ipfi ḽa Mudzimu nga vhudzivha. U tea u ḽi ḓivha nga vhuḓalo na u vhala Bivhili lunzhi-lunzhi. Musi a tshi funza, u tea u funza ngoho ya zwino a si funze zwine ra sa tsha zwi tevhela kha Testamente Ntswa. U tea u kona u ṱalutshedza Mulanga Mukale na Mulanga Muswa nga nḓila yo teaho, u fhandekanya zwavhuḓi ipfi ḽa ngoho (2 Timotheo 2:15), na u amba ngoho nga lufuno. U tea u kona u haṱula pfunzo zwavhuḓi, u fhandekanya vhukati ha yone na i si yone.
3. **MUSHUMO:** Mvelelo dza Muya Mukhethwa dzi tea u vhonala kha mushumo wawe. Arali a mufunzi kana muevangeli kana a na ofisi nthihi kha dziṱanu dza Yesu Kristo, hu tea u vha na u vhonala ha Muya Mukhethwa na zwiṅwe zwifhiwa zwa Muya. U tea u shumela nga ipfi na Muya. Mvelelo dzi tea u vhonala kha mushumo wawe. Tsumbo ya mushumo u anḓadzaho ndi vhathu vhane vha ṱanganedza Yesu Kristo, vhane vha aluwa muya nga muya na u wana thuso nga nḓila dzo fhambanaho, tsumbo: phodzo, phaṱhutshedzo na zwiṅwe. Murangaphanda u tea u konḓelela kha zwifhiwa zwe a ṋewa.
4. **VHUKALE:** Murangaphanda u tea u vha muthu a no vhibva muya, ane a vhonadza mitshelo ya Muya (Vhagalata 5:22). A nga si vhe wa vhana, a sa konḓeleli kana a sa vha na mbilu ya u lindela. Vhathu vha tea u kona u mu fulufhela, u tea u vha muthu wa ipfi ḽawe; arali a fulufhedzisa u ita tshithu, u tea u ita, arali a sa koni u ita zwe a fulufhedzisa, u tea u vhudza vhathu nga tshifhinga. Vhukale vhu vhonala nga mitshelo ya Muya, hu si zwifhiwa zwa Muya.
5. **TSHITIMELA:** Murangaphanda u tea u ima o khwaṱha kha mushumo une Mudzimu a mu ṋea wone, a songo phadekanya na vhaṅwe kana u xelelwa nga vhungoho. A songo tendela tshithu tshi tshi bvisa mbilu yawe kha mushumo wa Mudzimu.
6. **U KOKODZEA:** Murangaphanda u tea u vhea mbilu kha Mudzimu a tshi ṱukufhala phanḓa ha vhathu. Ane a ṱukufhala phanḓa ha Mudzimu u ḓo ṱukufhala phanḓa ha vhathu. U tea u tevhela vhurangaphanda vhune a vhu vhewa khaho nga mbilu yoṱhe, hu si fhedzi musi vhathu vha tshi vhona. A songo dzhia uri u fhira vhaṅwe, fhedzi a ṱhogomele uri zwoṱhe zwi itwa nga vhuthu ha Mudzimu.
7. **VHUKHETHWA:** Murangaphanda u tea u tshila vhutshilo ha vhukhethwa phanḓa ha vhathu vhoṱhe, vhane vha tendela na vhane vha si tendele. U tea u vha mukhethwa kha maipfi na kha zwiito. Arali e na munna kana mufumakadzi, u tea u vhea mikano na vhathu vha mbilu i si nthihi nae. Mufarisi wawe u tea u vha khonani yawe khulwane. U ṱangana lunzhi na vhathu vha mbilu i si nthihi zwi bveledza mbeu ya vhushaka, i tshi aluwa i ita uri hu vhe na u fhedzisana ha mbilu hu si zwavhuḓi, zwine zwa nga isa kha u sa fulufhedzea ha mbilu. A songo amba kana u ita zwine a nga si zwi ite arali mufarisi wawe o vha e hone, ngauri zwi sumbedza u sa fulufhedzea. Arali e si na munna kana mufumakadzi, u tea u tshila vhukhethwa phanḓa ha vhathu vhoṱhe. Vhathu vha mbilu i si nthihi u tea u vha vhona sa vhahashu na vhakomana (1 Timotheo 5:1-3). Arali a wana ane a ḓo mala nae, zwi tea u ḓivhea uri vho livhana kha u mala, vha tshi tshila vhukhethwa phanḓa ha vhathu vhoṱhe.
8. **LUFUNO LWA TSHELETE:** Murangaphanda u tea u vha muthu o faho kha lufuno lwa tshelede. Lufuno lwa tshelede lu a vhulaha (1 Timotheo 6:6-11). U tea u vhona tshelede sa nḓila ya u engedza muvhuso wa Mudzimu. A songo ita mushumo wa Mudzimu nga lufuno lwa tshelede kana nga zwe a ḓo wana. U tea u shumisa tshelede u isa phanḓa muvhuso wa Mudzimu. U tea u ḓivha uri Mudzimu ndi ene ane a engedza phaṱhutshedzo. A songo kombetshedza zwithu a tshi ṱoḓa pfuma.
9. A songo khethekanya vhathu nga zwine vha vha nazwo. A songo funa vha pfumi a tshi nyadza vha shayaho, fhedzi a fune vhoṱhe a vha farise nga ndinganyiso (Jakobo 2:1-14).
10. **NDIVHO:** Murangaphanda u tea u ita zwithu a tshi shumela Mudzimu, hu si nga mulandu wa u ṱoḓa u vhoniwa nga vhathu. U tea u fa kha u ṱoḓa u takadzwa nga vhathu, fhedzi a ṱoḓe u takadzwa nga Mudzimu (Yohane 7:18). A songo ṱoḓa u shumelwa, fhedzi a takale kha u shumela (Mateo 18:1). A songo ṱoḓa u ḓiita muhulwane, fhedzi a ite zwithu musi zwi tshi tea.
11. **NḒILA:** Murangaphanda u tea u shumisa nḓila dzo lugaho musi a tshi ita zwithu. A songo vha na vhufhura kha maipfi kana kha zwiito. A tea u vha mbilu i mbilu na u sa amba maipfi a si avhuḓi. Na musi a tshi kaidza, zwi tea u vha nga mbilu ya ndivhuwo na u ṱukufhala. A songo vha muthu wa mbilu i ṱhavhaho kana wa dzindivhuvho.
12. **MAIMBILO:** Vharangaphanda vha tea u vha mbilu i mbilu kha vhathu vhoṱhe, vhane vha tshidzwa na vhane vha si tshidzwa. A songo sinyuwa nga u ṱavhanya. A tea u kona u swikeleleka. A tea u tshimbila na vhathu vhane vha dzhiiwa sa vha tshiṱuku. A songo vha na mbilu i sinyuwo kana u amba nga nḓila i si yavhuḓi. A tea u ṱanganedza vhathu nga mbilu i mbilu. A ite zwivhuya kha vhaṅwe a ambe zwivhuya nga vhaṅwe. A tea u kona u fara tshiphiri. A tea u ṱavhanya u hangwela a konḓelela kha u haṱula.
13. **VHURANGAPHANDA:** Vharangaphanda vha tea u shumisa maanḓa avho kha vhaṅwe nga vhuṱali na lufuno. A songo sema vhaṅwe (Vharoma 12:14). Vha tea u kaidza nga mbilu yo khwaṱhaho fhedzi nga ndivhuwo na u ṱukufhala. Vha tea u ṱhonifha vhathu vha kale u fhira vhona musi vha tshi khou khakhulula. A songo tendela vhufhura kana u sa dzudzanyea kha mushumo wa Mudzimu.
14. **MALUMELO:** Vhushaka havho ha malume lo tea u sumbedza tshifanyiso tsha Kristo na tshivhidzo. Vha tea u fara muṱa wavho nga vhuronwane. Hu tea u vha na u ima ha muṱa, na vhana vha tea u aluswa vha tshi ofha Mudzimu. Ndangulo ya Mudzimu ndi iyi: Mudzimu u thoma, nga murahu muṱa, nga murahu mushumo wa tshumelo. A songo vhea mushumo wa tshumelo phanḓa ha muṱa (1 Timotheo 3:4-6).
15. **IPFI ḼAWE:** Vharangaphanda a songo amba mbilu mmbi nga vhaṅwe vharangaphanda, ngauralo vha sa vha pfesesi, fhedzi vha thome nga u ṱoḓa u pfesesa. A songo vha na maipfi a si avhuḓi kana u tamba nga maipfi a vhathu.
16. **U SHUMISA ZWIFHIWA NA MAANḒA A MUDZIMU ZWAVHUḒI:** Vharangaphanda vha tea u ḓivha uri zwifhiwa zwi nga shuma na mbilu i si yavhuḓi. U shuma ha zwifhiwa a zwi sumbedzi uri muthu u khou tshila vhukhethwa phanḓa ha Mudzimu. Zwi nga shuma naho mbilu i si yavhuḓi. Fhedzi Mudzimu u ḓisa khaṱhulo kha vhathu vho raloho. Murangaphanda u tea u shumisa zwifhiwa u itela u khwinisa vhutshilo ha vhathu. Tsumbo ndi musi Mushe a tshi rwa tombo musi Mudzimu o mu vhudza uri a ambe naḽo, a rwa tombo a si ambe, maḓi a bva, fhedzi Mudzimu a sa takaleli zwe Mushe a ita. Izwi zwi sumbedza

uri muthu a nga shuma zwifhiwa fhedzi Mudzimu a sa takaleli mbilu yawe. Murangaphanda u tea u vhea vhukale phanḓa ha zwifhiwa.

RI KHOU ZWINO U SEDZA TSUMBO DZA VHANE VHA VHA VHARANGAPHANDA NA VHANE VHA SA VHE VHARANGAPHANDA KHA BIVHILI, NA U GUDA NGA VHUTSHILO HAVHO.

Bivhili i khwaṱhisedza uri zwenezwi zwithu zwo ṅwalwa uri zwi vhe tsumbo kha riṋe, zwine ra tea u guda zwone. Huno hafha ndi khou ṅwalela vharangaphanda vhoṱhe na vhane vha tenda, ngauri zwenezwi zwi ri kwama roṱhe, hu sa londwi arali ri kha vhurangaphanda kana hai.

Adamu: Adamu o pfuka ndaela ya Mudzimu nga mulandu wa mufumakadzi wawe (Genesi 3:6). Vharangaphanda vhaṅwe vha pfuka ndaela dza Mudzimu nga u kunga ha vhathu vhane vha vha tsini navho. **Mutendi u tea u farana na ndaela ya Mudzimu hu sa londwi arali zwi tshi ḓisa u sa pfana kana u khethekana na vhathu.**

Abrahamu: Abrahamu o lingedza u khunyeledza fulufhelo ḽa Mudzimu nga maanḓa awe a vhuthu ngauri o humbula uri zwi khou lenga u ḓa, zwenezwi o zwi ita a tshi ṱuṱuwedzwa nga mufumakadzi wawe, Sarai (Genesi 16:1-5). Vhaṅwe vha lingedza u khunyeledza fulufhelo ḽa Mudzimu nga maanḓa avho musi vha tshi humbula uri zwi khou lenga u ḓa, nga tshiṅwe tshifhinga nga u kumanwa nga vhathu kana nga nyeletshedzo dzo khakheaho dza vhathu. U ita nga u ralo zwi ḓisa fhedzi khakhathi na u tshinyala. **Ngauralo mutendi u tea u lindela tshifhinga tsha Mudzimu, a songo neta nga u lindela, fhedzi a dzule a tshi awela kha lutendo nga vhuṱanzi uri Mudzimu u fulufhedzea nahone u ḓo khunyeledza zwe a fulufhedzisa.**

Esau: Ene o laṱa pfanelo yawe ya u thoma u bebwa nga mulandu wa zwiḽiwa a ḓisola nga murahu (Genesi 25:29-34). Vhaṅwe vhatevheli vha nga laṱa vhuimo havho ha Mudzimu ha tshoṱhe nga mulandu wa tshivhi tsha tshifhinganyana. **Mutendi u tea u fara khwine Mudzimu kha ndingo na kha maṱhupho, a dzule a tshi humbula uri ndi nnyi Mudzimu na zwine a mu ṋea zwone.**

Samisoni: Mudzimu o mu ṋea maanḓa mahulu, o vha a tshi kona u tshidza Vhaisiraele kha maswina avho, fhedzi nga u sa ḓi-fara na lutamo lwa ṋama, ha ngo kona u khunyeledza pulane ya Mudzimu kha vhutshilo hawe, maanḓa awe a dovha a xelelwa (Vhahaṱuli 13:17). Vhaṅwe vha na zwifhiwa na u ḓoliswa ha Mudzimu u itela mishumo mihulwane i ḓisaho zwivhuya kha vhutshilo ha vhaṅwe, fhedzi nga u sa ḓi-fara na u tshila nga ṋama, vha nga si kone u khunyeledza zwe vha vhidzwa zwone, vha fhedza vho xelelwa kana u tsitselwa fhasi kha vhuimo havho ha vhurangaphanda. Ane a vhidzwa na u ḓoliswa nga Mudzimu u tea u ṱukufhala musi a tshi ḓivha mushumo muhulwane une Mudzimu a mu ṋea wone. **U tea u bvisa tshivhi tshoṱhe vhutshiloni hawe a ḓiṋea Mudzimu nga vhuḓalo.**

Musa: Musa o lingedza u ita mushumo wa Mudzimu hu si na thendelo na u gudiswa hawe, hu tshee na u thoma ha mushumo (Ekisodo 2:11-16). O kona u pfa u vhidzwa hawe nga ngomu uri u tea u vhofhololа Vhaisiraele kha Egipita, fhedzi tshifhinga tsha Mudzimu tsho vha tshi si athu swika. O lingedza u vhofhololа muIsraele muthihi a vhulaha Muegipita a tshi tevhela, a fhedza o shavha. Nga murahu ha ndingo ya Mudzimu ya miṅwaha ya 40, o kona u vhofhololа Vhaisiraele zwavhuḓi. Bivhili i dovha ya mu vhidza muthu o ṱukufhalaho fhano shangoni ḽoṱhe, ngauri ndingo ya Mudzimu i ṱukufhadza muthu i bvisa u ḓiṱodza na vhutshinyi khae. Vhaṅwe vha lingedza u khunyeledza pulane ya Mudzimu hu si na ndingo kana u rumelwa nga Mudzimu. **Zwi anzela u ita uri zwi vhe mbilu mmbi u fhira u vhuya ha khwine.**

Musa: Musa o hanedza na Mudzimu musi a tshi vhidzwa a ṋewa mushumo wa u vhofhololа Vhaisiraele (Ekisodo 3:11, 4:10, 13). O sedza vhudzedzani hawe na vhushayi ha maanḓa awe. Vhaṅwe vha sedza vhushai havho, vhudzedzani na vhukhakhi havho musi Mudzimu a tshi vha ṋea mushumo. Mutendi u tea u pfesesa uri musi Mudzimu a tshi ṋea mushumo, u dovha a ṋea maanḓa na vhuṱali ha u u ita. **A songo hanedza Mudzimu, fhedzi a ṱanganedze nga u ṱukufhala.**

Musa: Musa o thivhelwa u dzhena Kanana nga mulandu wa u sinyuwa hawe ho sa ḓi-fareaho ho ita uri a sa takalelwe nga Mudzimu musi a tshi rwa tombo a tshi nga u amba naḽo (Numeri 20:1-13). O sinyuwela tshitshavha tsha Vhaisiraele nga mulandu wa u sa tenda havho. Vharangaphanda vhaṅwe vha a huwelela kana u sinyusa vhathu vhane vha vha ranga musi vha tshi humbula uri vha khou lenga u pfesesa kana u ṱutshela tshivhi. **Vharangaphanda vha tea u vha mbilu i mbilu, vha si sinyuse vhathu, fhedzi vha vha kaidze nga lufuno.**

Joshua: Joshua o vha murangaphanda o khwaṱhaho; o vhonadza vhuhosi ha Mudzimu u fhira muṅwe muthu Israele hu sa athu ḓa Yesu. Fhedzi musi a tshi fa, Israele ya rembuluwa ya gwedzela midzimu iṅwe ngauri Joshua o vha a songo gudisa vhathu vhane vha ḓo isa phanḓa mushumo wawe, sa zwine Musa o ita khae. Vhaṅwe vharangaphanda a vha gudisi vhathu nga u ofha uri madzina avho a nga si tsha vha mahulwane kana uri vhaṅwe vha ḓo lingana navho. Hezwo ndi u ḓiṱodza na u fhura ha Sathane, ngauri Mudzimu u dzulela u u takadza musi u tshi takadza vhaṅwe. **Ri tea u sa ḓi-lwela u hulisa madzina ashu, fhedzi dzina ḽa Kristo. Murangaphanda u tea u gudisa vhaṅwe na u kovhekanya zwine a vha nazwo navho uri muvhuso wa Mudzimu u engedze nga u ṱavhanya na nga maanḓa. Vha tea u ḓivha uri Mudzimu u vha fulufhela nga vhathu vhaṅwe, ngauralo vha vha thusa u swikelela mbilu dza u vhidzwa havho, hu si uri vha vha kandelele, vha vha langule, vha vha fhira kana u tshila nga vhathu vhaṅwe.**

Vha tea u vha ita vhafunziwa vha Yesu Kristo hu si vhafunziwa vhavho. Musi vha tshi tea u vhofholola muthu muthihi uri a thome mushumo wawe wa tshumelo, vha tea u ita nga dakalo, vha tshi ḓipfa vha huliswa nga Mudzimu uri vho fulufhedziwa nga vhutshilo na u vhidzwa ha ṅwana Wawe, ngauri vho ṋewa vhudifhinduleli ha u thusa uri a swike fhethu hune Mudzimu a funa a tshi swika hone. Yesu Kristo u ri Ene o sa ḓa u shumelwa, fhedzi o ḓa u shumela vhaṅwe na u ṋea vhutshilo Hawe u itela vhathu. Vharangaphanda vha tea u shumela vhaṅwe na u ṱoḓa zwavhuḓi zwavho. **Nga maṅwe maipfi, vha tea u ṱoḓa mvelaphanḓa ya vhaṅwe kha zwoṯhe.**

Davida: Davida o tshimbila na Mudzimu nga u ṱukufhala na u ḓiṋea mbilu phanḓa ha musi a tshi wana lupfumo luhulwane na vhuimo. Fhedzi musi o no pfuma na u huliswa, o fhungudza vhushaka hawe na Murena a wela kha tshivhi tsha vhupombwe na u vhulaha (2 Samuele 11:1-27). Vhaṅwe vhatevheli vha a fhungudza vhushaka havho na Murena musi vha tshi thoma u tshila kha phaṱhutshedzo Dzawe, u engedzea na lupfumo. **Vhatendi vha tea u dzula vho fulufhedzea kha Mudzimu, vho ṱukufhala, vha tshi dzula vha na vhutshilo ha u ḓiṋea mbilu khae nga vhudzivha, hu sa londwi zwine vha vha nazwo kana uri vho engedzea lungafhani vhutshiloni.**

Gehasi na Yudasi Isikariote: Vha xelelwa vhudifhinduleli he Mudzimu a vha fulufhedzisa ngaho nga mulandu wa lufuno lwa tshelede na lupfumo (2 Dzikhosi 5:15-27, Mateo 27:1-6). Hu na vhaṅwe vhatevheli vhane vha funa lupfumo fhedzi vha tshi vhona mushumo wa Mudzimu sa nḓila ya u pfuma; vhathu vha u ralo a vha koni u tshimbila kule na Mudzimu (Mateo 6:24). Mutendi a songo funa tshelede, fhedzi a shumise tshelede u fhaṱa muvhuso wa Mudzimu.

Petro: O landula Yesu Kristo nga mulandu wa u ofha vhathu (Mateo 26:69-75). Vhaṅwe vha dzumba uri vha vho bebwa nga murahu musi vha na vhathu vhaṅwe. Mutendi u tea u imela Yesu nga tshivhindi kha zwithu zwoṯhe (Mateo 10:32-34).

Petro: O tshimbila kha maḓi nga lutendo, fhedzi a ofha musi a tshi pfa muya na u vhona madzingwa nga maṱo awe (Mateo 14:22-34). Hu na vhaṅwe vhatevheli vhane vha tshimbila nga lutendo, fhedzi u ofha u dzhena musi vha tshi ṱangana na maṱhupho a lutendo, vha fhedza vho tshimbila nga u vhona. Vhatendi vha tea u lwa nndwa ya lutendo kha zwithu zwoṯhe, vha dzule vho khwaṱha kha lutendo na u lu amba nga mulomo kha zwithu zwoṯhe, vha sa sedzi nga maṱo a mvelo.

Tomasi: O timatima musi a tshi vhudzwa uri Yesu o vuwa vhafuni, a ṱoḓa u mu vhona uri a tende (Yohane 20:24-30). Hu na vhaṅwe vhatevheli vhane vha sa tende uri Mudzimu u nga ita vhuḓifhinduleli ha maanḓa u swika vha tshi vhu vhona. Mutendi u tea u tshila nga lutendo lwo fhelelaho hu si na u timatima, a tende ipfi ḽa Mudzimu nga vhuḓalo.

Eli: Eli o vha muprista muhulwane wa Mudzimu fhedzi ha ngo kaidza vhana vhawe vhe na vhudifhinduleli ha vhupirista musi vha tshi tshila vhutshilo vhu si havhuḓi. Mafhedziseloni, Mudzimu o bvisa muṱa wawe kha vhupirista (1 Samuele 2:12-18, 27-36). Vhaṅwe vharangaphanda a vha kaidzi vhane vha vha fhasi havho musi vha tshi khakha. Murangaphanda u tea u kaidza na u lulamisa vhane vha fanela u kaidziwa, nga u khwaṱha kana nga mbilu i mbilu sa zwi tshi tea, a songo ofha u shumisa maanḓa a Mudzimu.

Vhana vha Aroni: Vha vhulawa nga mulilo wa Murena musi vha tshi ita mulilo une Mudzimu a si u tendi (Levitiko 10:1-4). Hu na vhaṅwe vhatevheli vhane vha funa u shumela Mudzimu fhedzi vha si na ndalukanyo ya u Mu shumela, vha fhedza vho tshinya zwithu musi vha tshi funza kana u shumela. Mutendi u tea u guda zwavhuḓi nḓila na ipfi ḽa Mudzimu, a Mu shumela nga nḓivho yo teaho. Ndi vhudifhinduleli hawe u wana nḓivho.

Gidioni: Mudzimu o mu shumisa u vhofholola Israele kha maswina, fhedzi murahu ha zwenezwo a thoma u funa vhugala, a ḓi dzhia a tshi fhira zwine zwa fanela, naho Mudzimu o vha o mu takusa. Vhaṅwe vharangaphanda vha funa vhugala vhuhulu u fhira zwe zwa fanela. Hu na vhane vha ḓiita unga vha vhukati vhukati ha Mudzimu na vhathu, kana vha ita uri vhathu vha vha rabele sa midzimu (Vhahaṱuli 8:24-28).

Musi Mudzimu a tshi shumisa murangaphanda nga maanḓa kana a tshi mu shumisa u ḓisa tshanduko kha vhutshilo ha vhathu, a songo funa vhugala vhuhulu a dovha a tama u huliswa sa Mudzimu. U tea u dzula o ṱukufhala a tshi ḓivha uri zwoṯhe zwi itea nga vhuthu ha tshilidzi tsha Mudzimu. Vhaṅwe vha funa u badeliswa nga mulandu wa mushumo woṯhe une vha u ita sa Gehasi na vhaṅwe vha Bivhili. Yesu o amba uri musi ro no ita mushumo u itelwaho, a ri tea u sa ṱoḓa pfufho ngauri ro ita zwe ra vha ri tshi fanela u ita. Vhaṅwe vha funa uri mushumo wavho woṯhe u vhonale kana u ḓivhea ngauri vha ḓiṱoḓa vha tshi ṱoḓa vhugala ha vhathu. Yesu o rabela vhathu nga tshifhinga a tshi dzumbama ngauri o vha a sa ṱoḓi vhugala, fhedzi o vha a tshi khou kunga nga lufuno lwa Mudzimu.Vhaṅwe a vha ḓilugisi uri vha ite mushumo wa Mudzimu nga nḓila yo teaho u swika vha tshi fa sogani sa murafho wa u thoma wa Vhaisiraele. Musi Mudzimu a tshi u ṋea mushumo, ḓilugise nga nḓila dzoṯhe. Vha vhale Bivhili, vha guda nga vhane vha tshila na Mudzimu, uri vha si fhedze vho dovhololа vhukhakhi havho.

ZWITHU ZWA MAFHELO O VHIFHESAHO

Zwino, kha ri sedze vhathu vhaṅwe kha Bivhili vhe vha ṱangana na zwiimo zwa mafhelo o vhifhaho vhutshiloni havho, fhedzi vha bva vho kunda.

Abrahamu: Musi Mudzimu a tshi vhidza Abrahamu, o vha e na miṅwaha ya 75 a si na vhana, musi mufumakadzi wawe a na miṅwaha ya 65. Nga lutendo lwo sumbedzwaho nga bono, u amba nga mulomo, u konḓelela, na u renda, Abrahamu o wana ṅwana. Hezwi zwi sumbedza uri arali ra sedza zwine Mudzimu a amba ra Mu renda, ra sa sedza maemo ashu o konḓaho, ri ḓo vhona fulufhelo ḽawe ḽi tshi khunyelela na ipfi ḽawe ḽi tshi ḓa vhutshiloni hashu. Musi ri tshi lindela fulufhelo ḽa Mudzimu, ri tea u konḓelela ra dovha ra sumbedza dakalo na u renda hu si u tshuwa kana u gunḓa.

Davida: Khosi Davida na vhanna vhawe vho vhuya hayani vha wana miṱa yavho yo thubiwa na dziṋḓu dzavho dzo fhiswa. Vhana na vhafumakadzi vho vha vho thubiwa. Vhanna vho lila u swika vha si tsha vha na maanḓa, nga murahu vha thoma u sola Davida. Fhedzi Davida o nanga u fulufhela Mudzimu a humbula uri Mudzimu o mu isa kule lungafhani. O thoma u elelwa mishumo mihulwane ye Mudzimu a mu itela yone kale, a thoma u renda Mudzimu na kha maṱhupho awe. O vhudzisa Mudzimu arali a tea u ya nndwani, Mudzimu a mu vhudza uri a ye a vhuyelele zwoṯhe zwe vha xelelwa. Vha tevhela maswina vha wana zwoṯhe zwo vhuyelela. A hu ngo sala tshithu tsho xelaho. Hezwi zwi ri gudisa uri kha maṱhupho ri humbule thuso ya Mudzimu ya kale, ri Mu livhuwe, ri Mu fulufhele, ri sa gunḓe kana u ḓisola.

Yosefa: Mudzimu o sumbedza Yosefa bono ḽa u vha murangaphanda, fhedzi vhakomana vhawe vha mu rengisa a ya vhuḓilangi Egipita. O fhedza e dzhele nga u pombiwa nga mazwifhi. Naho zwo ralo, Yosefa o dzula o fulufhedzea a dovha a vha na mbilu yavhuḓi naho e dzhele, zwine zwa fhedza zwo mu bvisa a takuswa nga u ṱavhanya a vha na maanḓa. Hezwi zwi ri gudisa uri na kha maṱhupho a konḓaho, ri songo sola Mudzimu, fhedzi ri dzule ri na mbilu yavhuḓi na u Mu renda, ri tshi ḓivha uri U ḓo shandula zwiimo nga tshifhinga tsha vhukuma.

Mufumakadzi Esthere: Vhaisiraele vho vha vho sedzana na lufu nga mulayoni wa khosi wo fhurwaho nga Hamani. Fhedzi nga thabelo na u ḓidzima zwiḽiwa, zwithu zwo shanduka zwa vha zwavhuḓi. Hezwi zwi sumbedza uri naho zwithu zwi tshi vhonala zwo vhifha, thabelo na u ḓidzima zwiḽiwa zwi nga ḓisa tshanduko ya nṱha ya mupo.

Khosi Yehoshafati na Israele: Musi a tshi vhusa, Israele yo hlaselwa nga maswina a maanḓa. Vho zwi ḓivha uri a vha nga konyi nga maanḓa avho. Mudzimu o vha vhudza uri vha vhee vharendi phanḓa ha nndwa. Musi vha tshi thoma u imba, maswina a thoma u vhulayana, Israele ya wana gundo hu si na u lwa lunzhi. Na Paulo na Silasi vho wana vhuḓifhinduleli havho dzhele nga u renda Mudzimu. Hezwi zwi sumbedza uri na kha zwiimo zwo vhifhaho, u renda Mudzimu zwi nga ḓisa tshanduko yavhuḓi.

Saulo na Davida: Saulo o landula ndaela ya Mudzimu a si fhelise zwipuka zwoṯhe sa zwe Mudzimu a mu vhudza. Musi a tshi kaidzwa, o hana u ḓiṱukufhadza a fhedza o xelelwa nga vhuhosi. Davida ene o ita tshivhi tshihulwane fhedzi musi a tshi kaidzwa o ḓiṱukufhadza a rembuluwa. Nga nṱhani ha zwenezwo, Mudzimu o mu hangwela a si mu bvisa kha vhuhosi hawe, naho a tshi kha ḓi wana masiandaitwa a tshivhi tshawe.

Khosi Manase: Manase o vha khosi i si yavhuḓi, o ita zwivhulayi zwinzhi, u shumela midzimu iṅwe na u ita vhutsilu vhuhulu. Fhedzi musi a tshi thubiwa a ya vhuthubwani, o ḓiṱukufhadza a rembuluwa nga mbilu yoṯhe. Nga u ḓiṱukufhadza hawe, Mudzimu o mu hangwela a mu vhuisa kha shango ḽawe na vhuhosi hawe. A thoma u kwatamisa midzimu i si yavhuḓi. Hezwi zwi ri gudisa uri u ḓiṱukufhadza zwa vhukuma zwi ḓisa u hangwela na u vhuyedzedzwa nga Mudzimu.

Yobo: Yobo o vhilaedzwa nga maṱhupho mahulwane fhedzi ha ngo sola Mudzimu. Mafhedziseloni, o fhodzwa a wana zwiphuga zwavhili zwa zwe a xelelwa. O tambula tshifhinganyana fhedzi a tshila miṅwaha minzhi nga murahu o takala na u pfuma. Hezwi zwi ri gudisa uri kha maṱhupho a konḓaho ri songo vhona Mudzimu sa swina, fhedzi ri dzule tsini nae.

Daniele, Shadraka, Meshaka na Abedinego: Vha ponya mulilo wa nṱha na dennde ya dzindau ngauri vho dzula vho khwaṱha kha lutendo lwavho kha Mudzimu, naho vhutshilo havho vhu khomboni. Na riṋe ri tea u fulufhela Mudzimu kha zwoṯhe, ra dzula ri tshi Mu renda na u amba lutendo lwavhuḓi.

ZWIFUNZO ZWA VHANE VHA VHIDZWA KHA MUSHUMO WA ZWANṰHA ZWA ṰHANO (Vhaefesa 4:11-17)

Vhatendi vhane vha vhidzwa kha mushumo wa zwifhato zwa ṱhanu (Vhaapostola, Vhaporofita, Vhaevangeli, Vhafunzi na Vhafunzi vha Ipfi) vha tea u ḓivha na u ita zwi tevhelaho:

1. Mudzimu o ni ṋea tshifhiwa itsho uri ni kone u gudisa vhatendi kha mushumo wa Mudzimu. Nga maṅwe maipfi, u vhibva ha vhatendi kha lutendo lwavho u swika vha tshi tshimbila kha vhuḓalo ha vhuṱhomi havho kha Kristo, na u khunyeledza tshipiḓa tshavho kha muvhuso wa Mudzimu. Vhashumeli vha zwifhato zwa ṱhanu a vha tea u langula vhatendi kana u vha tsikeledza kana u vha vhona sa vhashumi vhavho vhane vha nga ita zwine vha funa navho. Yesu Kristo o ni ṋea vhuimo u itela uri ni khwaṱhisedze uri vhatendi vhaṅwe vha khunyelela pulane ya Mudzimu kha vhutshilo havho. Vhashumeli vha zwifhato zwa ṱhanu vha tea u vha na mbilu ya u shumela hu si u ṱoḓa u shumelwa.
2. Vha tea u dzulela u shuma kha u khwinisa nḓivho yavho ya ipfi ḽa Mudzimu na nḓila dza Mudzimu.
3. Vha tea u vusa zwifhiwa zwo fhambanaho, zwitalenta na u vhidzwa ha vhatendi, vha vha ṋea tshikhala tsha u shumela ngazwo.
4. Vha tea u ita vhathu vhafunziwa vha Yesu hu si vhafunziwa vhavho, nga maṅwe maipfi vha tea u lingedza u bveledza tshifanyiso tsha Yesu vhutshiloni ha vhathu vhane vha vha ranga (Vharoma 8:29). Musi Yesu a tshi ri itani vhafunziwa, o vha a tshi amba uri ri vha ite vhafunziwa Vhae.
5. Vha tea u vhonadza mitshelo ya Muya vhutshiloni havho (Vhagalata 5:22). Vha tea u vha mbilu i mbilu kha vhathu vhoṱhe vha songo funa u hanedzana nga ipfi ḽa Mudzimu.
6. Vha tea u kona u shumela ipfi ḽa Mudzimu na u tshimbila na Muya Mukhethwa, nga maṅwe maipfi vha tea u fhandekanya ipfi nga nḓila yo teaho na u tshimbila kha zwifhiwa na u vhonala ha Muya Mukhethwa nga u leluwa.

U ṰALUSA NḒILA YA U FUNZA EVANGELI: Ipfi ‘evangeli’ ḽi amba ‘maḓuvha mavhuḓi’. Ndi mulaedza wa ndeme nga ha phuluwo ya Mudzimu nga Yesu Kristo. Nga maṅwe maipfi, a si mulaedza u tshuwisaho vhathu kana u ḓisa u haṱulwa. Kha vhane vha xelela, evangeli ndi uri muthu a dovhe a pfumedzanywe na Mudzimu, a kone u ṱanzwiwa zwivhi zwawe zwoṱhe nga malofha a Yesu Kristo hu sa londwi uri o vha o khakha lungafhani (2 Vhakorinta 5:17-21). Kha vhane vha lwala, evangeli ndi uri Yesu o hwala malwadze avho, uri muthu a fhodzwe a kone u tshila a si na vhulwadze (1 Petro 2:24). Kha vhane vha shaya, evangeli ndi uri Yesu Kristo o vha muḓini uri vha pfume. Kha muthu munwe na munwe hu sa londwi zwimo zwine a khou sedzana nazwo, evangeli ndi uri Yesu Kristo o ḓa u ni vhofholola kha zwithu zwi ni imiselaho, uri ni kone u tshila kha vhuimo ha gundo, maanḓa na vhugala ha Mudzimu. Yesu o ḓa u ni ṋea vhutshilo ha vhuḓalo (Yohane 10:10). Iyi ndi yone evangeli ya ngoho. **Evangelili ndi uri vhoṱhe vhane vha tenda kha Yesu Kristo vho itwa vhana vha Mudzimu sa Ene, nahone zwoṱhe zwine zwa vha zwawe ndi zwavho. Vho ṋewa vhuḓalo ha Mudzimu na zwoṱhe zwine zwa vha zwa Mudzimu sa Yesu.**

1. **Musi ri tshi funza, ri tea u sumbedza vhathu zwine Kristo a vho itela zwone na zwine a vho ita uri vha vhe zwone khae. Mushumo wo no fhela;** Bivhili i amba uri Mudzimu o ri ṋea zwoṱhe zwine ra zwi ṱoḓa uri ri tshile vhutshilo ha mupo wa nṱha wa Mudzimu (2 Petro 1:3-5). Ni songo funza vhathu uri vha tea u fanelela kana u shuma uri vha wane zwe Mudzimu o vha ṋea nga tshilidzi Tshawe. Fhedzi sumbedzani ndzhaka yavho kha Kristo, na u vha funza u tshimbila nga lutendo ngauri ndi hone vha tshi ḓo kona u tshila kha vhuimo ha ndzhaka yavho musi vha tshi tshimbila nga lutendo. Tsumbo: Ni songo ri, “Mutendi u tea u rabela nga maanḓa u itela u wana vhuhosi kha Sathane.” Fhedzi ṱalutshedzani uri mutendi u vho no vha muthu o kunda Sathane u bva musi a tshi tshidzwa, fhedzi zwino u tea u tshimbila nga lutendo u sumbedza gundo ḽawe. Ri na maanḓa ngauri ro ṋewa one nga tshilidzi tsha Mudzimu, ngauralo zwine ra fanela u ita ndi u tshila nga u ḓivha zwine ra vha nazwo kha Kristo. Ni songo funza vhatendi u lwa na Sathane, fhedzani vha funze u sedza Mudzimu na u hanedza diabolo. Ni songo ita vhatendi vha sedze Sathane, fhedzi vha sedze Kristo.
2. **Ri funza vhatendi zwine Mudzimu o vha ita na zwine a vho ṋea zwone. Tsumbo:** ni songo funza uri mutendi u tea u vha na lufuno. Fhedzi sumbedzani uri mutendi u vho no vha na lufuno u bva musi a tshi tshidzwa, fhedzi u tea u tshimbila khaho. Funzani mutendi u tshimbila nga lutendo ngauri mvelo ya Mudzimu i kha muya wawe, i na mitshelo ya Muya, nahone mvelo iyi i vhonala nga lutendo. Ni songo funza uri mutendi u tea u wana lutendo, fhedzi sumbedzani uri o vha o no lu wana u bva musi a tshi tshidzwa, fhedzi zwino u tea u lu alusa na u lu khwinisa. Mutendi a songo fhedza tshifhinga a tshi ṱoḓa tshine a vho no vha natsho ngomu.
3. **Funzani mutendi nḓila ya u tshimbila na Mudzimu.** A zwi tea u vhonala unga u tshimbila na Mudzimu ndi tshithu tshi konḓaho, kana tshine tsha itelwa vhathu vhaṅwe fhedzi. Fhedzi sumbedzani uri ndi pfanelo ya mutendi sa ṅwana wa Mudzimu. U tea u ḓivha uri u na vhudifhinduleli ha u alusa lutendo lwawe na vhutshilo hawe na Mudzimu. A songo humbula uri mufunzi ndi ene muvhukati wawe. Mutendi u tea u ḓadzwa nga Muya Mukhethwa uri a kone u rabela nga dzindimi na u funzwa nḓila yo teaho ya u rabela, uri a kone u ita zwe a funzwa na musi e eṱhe. U tea u funzwa nḓila ya u pfa Mudzimu uri a kone u Mu pfa tshifhinga tshoṱhe. Hezwi zwi thusa mutendi u khunyeledza pulane ya Mudzimu vhutshiloni hawe. **Dzulani ni tshi funza NDI NḒILA, nga maṅwe maipfi, funzani nḓila ya u ita zwithu uri vha kone u zwi ita na musi vha eṱhe.**
4. **Mutendi u tea u funzwa u vhala Bivhili e eṱhe na u i shumisa, uri a kone u ima nga nṱha e eṱhe.** U tea u bva kha vhuṱuku ha mbilu a ya kha vhuimo ha u vha ṅwana o bvelelaho kha Mudzimu, a funzwe u tshimbila nga lutendo uri a kone u tshimbila zwavhuḓi na Mudzimu na musi e eṱhe. U tea u pfesesa uri Mudzimu ndi Khotsi awe nga nḓila i fanaho na ya Yesu Kristo na mufunzi wawe. Mutendi u tea u vha na u ḓivha Mudzimu u fhira u ḓivha Sathane. U tea u vhona ngoho dza muvhuso wa Mudzimu u fhira tshiphiri tsha muvhuso wa Sathane. Mudzimu u tea u huliswa, Sathane a fhungudziwe mbilu ya mutendi.

ZWINO ZWA RINA ZWA U FUNZA ZWA TEA U KATELA ZWI TEVHELAHO.

1) Ni tea u sumbedza vhathu ngoho ine na khou i funza u bva kha Maṅwalo a Bivhili, hu sa londwi uri ndi zwine Mudzimu o ṉea tshivhidzo kana zwine a funa vha tshi ita kana tshiṅwe na tshiṅwe tshine na funza ngatsho. Ni tea u tikedza zwine na funza nga Maṅwalo.

2) Ni tea u sumbedza vhathu nḓila ya u tshila kha vhuimo/ dimension itsho. A hu tea u vha na ane a sala a tshi mangala uri u tea u ita mini u swikelela vhuimo ho funzwaho. Zwi ite zwi vhonale zwa leluwa uri muṅwe na muṅwe a pfesese zwine a tea u ita u tshila kha itsho vhuimo. Tsumbo: musi ni tshi funza nga u tshila vhukhethwa, ni vha sumbedze uri vha nga ḓitika hani nga tshilidzi tsha Mudzimu. Musi ni tshi funza nga thabelo, ni vha sumbedze nḓila ya u rabela. Musi ni tshi funza nga lutendo, ni vha sumbedze nḓila ya u tshimbila nga lutendo. Ni fanela u ita na u sumbedza nga zwitsireledzo zwa Muya Mukhethwa. Tsumbo: u amba ipfi ḽa phodzo kha muthu ane a vha na ṱhoho.

3) Pfunzo yanu a i tei u kaidza kana u nyadza vhathu. A ni tei u vhidza vhathu madzina mmbi kana u vha shonisa. Na musi ni tshi kaidza, zwi ite nga lufuno na ṱhonifho.

4) Pfunzo yanu i tea u sumbedza nḓila ya u ita zwithu uri mutendi a kone u zwi ita na musi e eṱhe. A ni tei u amba fhedzi zwithu hu si na nḓila ya u zwi ita.

5) Pfunzo yanu i tea u tshimbidzana na vhutshilo ha vhathu. I tea u vha i tshi kondelela u amba zwithu zwine vhathu vha nga zwi shumisa vhutshiloni havho. Ni ite tsumbo dzo leluwaho dzine vhathu vha nga dzi shumisa. Tsumbo: u shumisa lutendo u wana mushumo kana zwine vha zwi ṱoḓa. Ni nga ita uri vhathu vha ṅwale zwine vha ṱoḓa vha dovha vha livhuwa Mudzimu u fana na zwo no itwa. Ni fanela u funza vhathu u amba lutendo lwa uri zwo no itea, hu si uri zwi ḓo itea nga murahu.

6) Pfunzo dzanu dzi tea u khuthadza, u fhumudza na u ṱuṱuwedza vhathu. Dzi tea u sumbedza ndzhaka ya mutendi na vhutshilo hawe kha Kristo. Yesu o funza nga ha Mudzimu, muvhuso wa Mudzimu na vhathu vha Mudzimu. Na riṋe ri tea u tevhela tsumbo Yawe.

7) Mafhedziseloni a pfunzo, ni tea u fha vhathu tshikhala tsha u ita nḓivho yavho mushumo, ngauri Bivhili i amba uri ri vhe vhathu vha u ita ipfi hu si u thetshelesa fhedzi.

8).Ri tea u kunga vhathu vhane vha si tsha tenda uri vha ṱanganedze Yesu Kristo. Ri vha sumbedze khombo ya tshivhi fhedzi ri vha vhudze uri Mudzimu u vha funa na u ṱoḓa u vha pfumedzanya nae. Arali vha ṱanganedza, ri rabele navho, ra dovha ra vha funza vhutshilo huswa kha Kristo nga vhuḓalo.

NḐILA YA U FHAṰA TSHIVHIDZO TSHO KHWAṰHISWA

NḐILA YA U ḒISA VHATHU KHA TSHIVHIDZO: zwi leluwa vhukuma, ni fanela fhedzi u vha sumbedza uri zwoṱhe zwine vhathu vha zwi ṱoḓa zwi wanala kha Kristo. Vhathu vha khou tsikeledzwa nahone vha ṱoḓa fhethu hune vha nga shavhela hone u wana thuso. Hu na nḓila nnzhi dza u ita zwenezwo:

1. Ni nga shuma kha zwifhiwa na zwiga zwa Muya Mukhethwa Mukhethwa. A hu na tshithu tshi kunga vhathu u fhira zwifhiwa na zwiga zwa Muya Mukhethwa. Zwi nga vha u fhodza vhalwadze kana u vhofhololа vhane vha tsikeledzwa, kana pfunzo ya maanḓa i ṱuṱuwedzaho vhathu. Iyi ndi yone nḓila ya u thoma ye Mudzimu a i dzudzanya uri ri kume vhathu uri vha ḓe khae. Ri nga sumbedza zwifhiwa hezwi na zwiga kha dzi tshanḓa, kha redio, thelevishini, inthanethe, maṅwalo, kana nga maṱamariro manzhi a vuseledzo. Vhathu vha ḓo dzula vha tshi ḓa musi hu na u vhonala ha Muya Mukhethwa, sa zwe vha ita kha Yesu.
2. Zwi nga vha u ṉea thuso kha vhane vha shaya sa tshivhidzo, tsumbo: zwiḽiwa, zwiambaro, nyeletshedzo na zwiṅwe zwinzhi zwine zwa nga khwinisa vhutshilo ha muthu.
3. Ri tea u vhidza vhathu nga lutendo. Ri vha vhidze nga lutendo kha thabelo dzashu na kha maipfi ashu a u amba. Musi ri tshi amba uri vhathu vho no ḓa kha minyanya yashu, Muya Mukhethwa u ḓo khunyeledza maipfi ashu a lutendo a dovha a kunga vhathu uri vha ḓe. Ri fana na Mudzimu, nahone musi ri tshi shuma nga lutendo, ri wana mvelelo dzi fanaho na dzawe arali o ita zwenezwo (Psalme 2:8).

NḐILA YA U KONA U KHWINISA URI VHATHU VHA DZULE KHA TSHIVHIDZO: U ḓisa vhathu tshivhidzoni zwi leluwa, fhedzi u vha fara uri vha dzule tshivhidzoni a zwi leluwi. Hu tea u vha na zwithu zwi tevhelaho uri vhathu vha kone u dzula tshivhidzoni vha sa ṱutshele.

U ṱanganedza vhathu nga mbilu i fhisaho na vhukuma ha lufuno u bva kha tshivhidzo nga u angaredza. Fhedzi tshithu tsha ndeme vhukuma ndi mbilu i fhisaho ya murangaphanda.

Vhathu vhane vha vha tshivhidzoni itsho lwa u thoma vha tea u pfa vho ṱanganedzwa na u ṱhonifhiwa zwavhuḓi. Ngauralo vhane vha ṱanganedza vhathu, sa vha ushers, vha tea u gudiswa zwavhuḓi uri vha vhe mbilu i mbilu, vha ambe nga nḓila yavhuḓi na vhaṅwe, nahone vha gudiswe u sea nga mbilu (u ṱuwa mbilu i tshi khou takala). Naho tshivhidzo nga u angaredza tshi mbilu i mbilu, arali murangaphanda e si mbilu i mbilu, vhathu vha ḓo ṱuwa. Zwi fana na musi tshivhidzo tshi si mbilu i mbilu vhukuma, fhedzi murangaphanda e mbilu i mbilu, vhathu vha ḓo konḓelela na u dzula ngauri vha khou sedza murangaphanda..

1. **Pfunzo ine ya ḓisa vhutshilo na u ṱuṱuwedza: Pfunzo** ya mufunzi i tea u ḓisa vhutshilo na u ṱuṱuwedza vhane vha khou thetshelesa. A i tei u vha pfunzo i kaidzaho kana i semaho lunzhi, ngauri pfunzo i no dzula i tshi sema i pandamedza vhathu kule na tshivhidzo.
2. **U vhonala ha Muya Mukhethwa na zwifhiwa zwawe:** Vhuhone ha Muya Mukhethwa na zwifhiwa zwawe zwi tea u vhonala nga misi kha tshivhidzo, nahone vhathu vha tea u sumbedza vhuṱanzi ha vhuthu ha Mudzimu vhutshiloni havho.
3. **Vhathu vha tea u gudiswa**: Vhatendi vha tea u gudiswa uri vha vhe vhashumeli vha vhukuma. Vhathu vho gudiswaho vha dzula tshivhidzoni. U gudisa hu tea u tikedzwa nga maanḓa uri mutendi munwe na munwe a pfe uri u a zwi ṱoḓa. Arali

vhathu vhoṱhe vhane vha shumela vha songo gudiswa, maimo a tshivhidzo a ḓo vha a fhasi, nahone tshivhidzo tshi ḓo vha tshi si na maanḓa.

4. **Vhathu vha tea u ṋewa tshikhala tsha u shumela:** Vhathu vha tea u ṋewa tshikhala tsha u shumisa zwifhiwa zwavho kha u alusa tshivhidzo na madzangano o fhambanaho, nahone mushumo wavho wavhuḓi u tea u dzhiiwa vhukuma. Tsumbo: khorasi ya tshivhidzo, u ṱanganedza vhathu, nyeletshedzo, thabelo, u kunakisa na madzangano a fhambanaho. Na musi hu tshi fanela u rengiwa tshithu tsha tshivhidzo, vhathu vha tea u ṋewa tshikhala tsha u ṋea thikhedzo. Arali vhathu vha sa ṋewi tshikhala tsha u shumela, vha nga nyadza kana vha litshela u shuma.
5. **Vhathu vha tea u vhewa kha zwigwada zwiṱuku:** Vhathu vha nga ḓa tshivhidzoni nga zwivhumbwa zwinzhi, fhedzi tshine tsha vha fara uri vha dzule ndi u vhewa kha zwigwada zwiṱuku. Zwigwada zwiṱuku zwi ita uri muthu a vhonale nahone a vhe na vhudifhinduleli. Arali tshivhidzo tshi tshigwada tshithihi tshihulwane, vhaṅwe vha nga dzumba murahu ha vhaṅwe, vha si shume, nahone musi vha tshi ṱuwa, a hu na ane a zwi ḓivha. Zwigwada zwi nga vha zwiṱuku zwa muḓini, kana zwigwada zwa u ṱhogomelana, kana nḓila iṅwe na iṅwe i re hone.
6. **Tshivhidzo a tshi tei u hulisa madimoni na mishumo yawo:** Tshivhidzo tshi hulisaho madimoni tshi a tshinya. A hu na mulalo na vhuthihi, nahone vhathu vha si dzuli khaho tshifhinga tshilapfu. Tshivhidzo tshi tea u hulisa Murena Yesu Kristo. Madimoni a tea u pandelwa, hu si u amba nga hao kana u a ita vhukuma vhukati ha tshumelo.
7. **Vhathu a vha tei u khethekanywa nga zwine vha vha nazwo kana u si na zwone. Murangaphanda** a songo ita u khethekanya vhahumi na vhane vha shaya, fhedzi a fune vhoṱhe. A songo vha na u funa ha u khetha vhathu.

MAFHUNGO A NDENDE A U KHWAṰHISA TSHIVHIDZO

1. **Thabelo i khwaṱhaho:** Tshivhidzo tshi tea u vha na vhutshilo ho khwaṱhaho ha thabelo i bvelelaho nga dzulo. Thabelo ndi mutumbu wa mutendi na wa tshivhidzo nga u angaredza. Tshivhidzo tshi tea u kuvhangana nga misi u rabela nga mbilu yoṱhe; nga zwiṅwe zwifhinga tshi tea u kuvhangana u itela thabelo na u ḓidzima zwiḽiwa.
2. **Pfunzo i khwaṱhaho i ḓisaho vhutshilo na nyeletshedzo.**
3. **U fhisa mbilu na u vhuya ha mbilu ha mufunzi zwi ita uri vhathu vha dzule tshivhidzoni.** Mufunzi u tea u vha muthu ane a sendelwaho tsini na ane a leluwa u amba nae.
4. **U vhonala ha Muya Mukhethwa na zwifhiwa zwawe na vhuṱanzi ha vhathu.**
5. **Pfunzo i fanaho ya vhane vha vha miraḓo yoṱhe ya tshivhidzo ine ya fanela u tevhelwa.** Vhane vha gudiswa vha dzula nga u ṱavhanya kha Murena na kha tshivhidzo. Ndi zwa ndeme u vha na tshifhinga tsha pfunzo tshi re standard ya tshivhidzo tshoṱhe (miraḓo muṅwe na muṅwe u tea u fhira khaho).
6. **U fhisa mbilu na vhukonani vhukati ha miraḓo ya tshivhidzo.**
7. **Muzika:** U imba ndi zwa ndeme vhukuma tshivhidzoni; zwoṱhe zwi khwaṱhiswa nga muzika hu sa londwi uri ndi mini. Vhathu vho sikwa nga nḓila ine vha takalela muzika. Muzika wa maanḓa tshivhidzoni u a tshi khwaṱhisa nahone u tshi ṋea mbilu. Tshivhidzo tshi tea u khwinisa maimo a muzika. A tshi tei u lenga kana u lenga u renga zwishumiswa zwa muzika naho zwi tshiṱuku, ngauri muzika wa maanḓa u ṱuṱuwedza maimo a tshivhidzo. Nyimbo dzo imbiwaho tshivhidzoni dzi tea u tshimbidzana na mulaedza une tshivhidzo tsha u tenda khawo. A dzi tei u vha nyimbo dzi ḓisaho mihumbulo ya lufu na u kundelwa, fhedzi dzi tea u vha nyimbo dza vhutshilo, dakalo, mulalo na u ṱangana tsini na Mudzimu.
8. **U shuma ha u khavhisa na vhuḓi ha tshivhidzo:** Vhathu vha takalela u vhona vhuḓi, u kunakisa na u ṱhogomela. Ngauralo tshivhidzo tshi tea u vhonala zwavhuḓi ngomu na nnda. Vhuḓi ha tshivhidzo u ḓisa mihumbulo ya u awela na mbofholowo kha vhathu, ngeno u sa kunakisa hu tshi ḓisa u sa takala na u ofha.
9. **Zwishumiswa zwa maimo a nṱha:** Tshivhidzo tshi tea u vha na zwishumiswa zwavhuḓi zwi fanelaho vhane vha ṋea u itela u renga zwishumiswa zwa tshivhidzo. Zwishumiswa zwi re na maimo a fhasi zwi ita uri tshivhidzo tshi vhonale tshi tsha fhasi. A hu ambi uri tshivhidzo tshi fanela u ḓiisa khomboni nga zwithu zwituku kana zwinzhi, fhedzi tshi tea u renga zwishumiswa zwi vhonalaho zwavhuḓi.
10. **Nḓila ya u ambara i ṱhonifheaho:** Nḓila ya u ambara tshivhidzoni i tea u vha i ṱhonifheaho nga nḓila dzoṱhe.
11. **Na zwiṅwe zwine Muya Mukhethwa a nga zwi dzumbulula.** A tho ngo ṅwala zwoṱhe hafha, fhedzi hezwi zwine zwa ambiwa zwi ḓo takusa maimo a tshivhidzo.

U ALUSA NA U ṰUṰUWEDZA TSHIVHIDZO : Vhatendi vha tea u funzwa u ḓisa vhathu tshivhidzoni vheṅwe na vheṅwe nga vhege, nga nṱha ha zwenezwo, tshivhidzo tshi tea u vha na dzikruseidi (crusades) dzine dza ḓo kunda vhathu uri vha ṱanganedze Kristo, nahone tshi fanela u shumisa dziṅwe nḓila dza u kunda vhathu kha Kristo nga mbilu ya fhasi na mbilu ya u fhisa, sa media, na dziṅwe nḓila dzine ra no dzhiela dzone mathomoni. Tshivhidzo tshi re na mutakalo na u aluwa tshi tea u ita zwi tevhelaho:

Tshi tea u kunda vho xelaho.

1. Gudisani vhane vha tshidzwa.
2. Bvisani vhane vho gudiswa uri vha khunyeledze tshipida tshavho kha mushumo wa vhuḓinḓa. Arali vhaṅwe vho vhidzwa u vha vhalisa, vha fanela u bviswa uri vha ite zwenezwo; arali vhaṅwe vho vhidzwa u ṋea nyeletshedzo, vha fanela u bviswa uri vha ite zwenezwo; vhane vha tikedza nga tshelede na zwithu zwi re zwavho, na vhone vha fanela u ita nga u ralo; muṅwe na muṅwe u fanela u khunyeledza tshipida tshawe nga u fhelelela. Zwifhiwa zṱhanu zwa Kristo Yesu zwi fanela u shuma tshivhidzoni. Tsumbo: vhashumeli vha Mafhungo-maḓifha vha fanela u bviswa uri vha ite mushumo wavho, na vhaṅwe vho vhidzwaho kha vhuḓinḓa ha zwifhiwa zṱhanu vha fanela u shumela nga zwifhiwa zwavho.

NḐILA YA U ṰHONIFHA MUNNA WA MUDZIMU

Zwinzhi zwine Mudzimu a zwi ita vhutshiloni hashu zwi itea nga vhathu vhaṅwe. Mudzimu u rumela muthu kha muṅwe muthu kana kha tshigwada tsha vhathu u itela u ḓivhadza Ene muṋe kha vhenevho vhathu nga muthu ane a rumela kha vhone, kana u vha thusa u tshimbila kha vhuimo hune A ṱoḓa vha tshi tshila khaho na Ene. Mudzimu ha vhonali nga maṱo a muthu nga nḓila ya mupo, a dovha a shuma vhutshiloni ha vhathu nga nḓila ine a funa, fhedzi u rumela muthu, a kona u sumbedza Ene muṋe nga kha muthu uyo. Nga maṅwe maipfi, u ḓodza muthu uyo.U ḓodzwa ndi u vhonala ha vhuṱoḓi ha Mudzimu nga kha muthu.Ngauralo, arali Mudzimu a rumela muthu kha riṋe, ri tea u mu ṱhonifha na u mu dzhia sa muthu o rumelwaho nga Mudzimu kha riṋe. Musi Mudzimu a tshi ṱoḓa u ni ṱuṱuwedza kana u ita maḓuvha mavhuḓi vhutshiloni haṋu, u rumela muthu ane o ḓodzwa kha inwi**. Ni ḓo wana uri tshifhinga tshinzhi muthu ane a rumelwa kha inwi ndi mufunzi waṋu kana mudededzi waṋu ane a ni ṱhogomela nga nḓila ya muya. Fhedzi Mudzimu a nga dovha a ḓisa muthu kha inwi naho e si mufunzi waṋu. Zwi nga vha muthu muṅwe na muṅwe ane Mudzimu a mu shumisa u ḓisa tshithu tsha ndeme kha inwi, na u ni sendedza u bva kha vhuimo he na vha ni khaho nga muya, a ni isa kha vhuimo ha nṱha u fhira he na vha ni khaho. Nahone u ṱuṱuwedzwa ha muya hu ḓo dzulela u ḓisa na u ṱuṱuwedzwa ha mupo vhutshiloni haṋu.**

Zwino ri ḓo sedza Maṅwalo ane a ri vhudza nḓila ya u fara vhane vha rumelwa kha riṋe nga Mudzimu.

1) Ni tea u livhuwa Mudzimu nga hazwo, ni mu ṱhonifhe, ni mu fune, ni dzhiele nṱha zwe Mudzimu a ita nga u ḓisa muthu uyo vhutshiloni haṋu.
2) Ni tea u ḓiṋekedza kha muthu uyo nga mbilu yaṋu yoṱhe, nahone ni tende maipfi ane Mudzimu a a dzumbulula khae nga ha inwi (2 Koronika 20:20). Muya Mukhethwa u ḓo khwaṱhisa maipfi ane a amba arali a tshi bva khae. (A thi khou amba u ḓiṋekedza hu si na u vhudzisa kana u ḓiṋekedza hu tshi bva kha nyofho kana u shumiswa, fhedzi ndi khou amba u ḓiṋekedza hu tshi bva kha lufuno kha muthu ane mbilu yawe i na mbilu yaṋu ya vhuthu, Vhaheberu 13:17). Fhedzi ni songo mu ita mudzimu. Ni songo amba zwi si zwavhuḓi nga hae kana u mu nyadza naho ni tshi vhona u tsina hawe huṅwe na huṅwe, humbelani hune a vho ni bvisa hone vhutshiloni. Na ene a nga vha na u tsina sa inwi ngauri na ene ndi muthu. Mudzimu ha takaleli musi ri tshi amba zwi si zwavhuḓi nga vhathu vhe vha ri thusa (Psalme 105:15).
3) Ni tea u vha ṱhogomela nga zwithu zwa mupo, zwine zwa shumiswa vhutshiloni hashu ha mupo na zwiṅwe zwishumiswa zwi re zwa ndeme zwine na nga kona u vha ṋea (Vhagalata 6:6, 1 Vhakorinta 9:7-12). Ḓivhani uri musi ni tshi ṋea muthu o rumelwaho kha inwi, ni khou ṋea Mudzimu we a mu rumela (Mateo 10:40-42). Ni songo ṋea zwithu zwine na nga zwi laṱa, fhedzi ṋeani zwithu zwa ndeme, sa zwe na vho ḓiselwa zwithu zwa ndeme. Zwithu zwa muya ndi zwa ndeme vhukuma lwe zwa sa kona u linganyiswa na tshelede kana zwithu zwa mupo.
4) Itani vhungoho uri vha tshile zwavhuḓi na u fushwa, uri vha si shaye tshithu, uri na vhone vha kone u sedza kha u khunyeledza ndivho ya Mudzimu vhutshiloni haṋu hu si na zwithu zwi vha kavhanyaho. Vhathani vhe Mudzimu a vha rumela kha inwi.

ZWI VHUYA ZWA U ṰHONIFHA MUTHU ANE A RUMELWA KHA INWI NGA MUDZIMU

1. Ni ḓo bvelela nahone ni ḓo pfuma vhutshiloni haṋu ha mupo na ha muya (2 Koronika 20:20).
2. Ni ḓo tshila fhasi ha mikovhe ya Mudzimu kha zwoṱhe. Tsumbo ndi ya musadzi we a dzulela u ṋea muporofita wa Mudzimu fhethu ha u awela musi a tshi fhira nga hone, nahone nga u ralo a fhedza a tshi wana ṅwana naho o vha a sa koni u beba (2 Mahosi 4:8-18).
3. Miṋango i ḓo vulea vhutshiloni haṋu, nahone zwithu zwinzhi zwa maḓembe zwi ḓo itea zwine zwa ḓisa mikovhe ya Mudzimu kha inwi nga nḓila i mangadzaho. Tsumbo ndi ya tshilikadzi ye Eliya a rumelwa khae, nahone nga u ṋea muthu ane Mudzimu a mu rumela, nga mbilu ya u ḓikumedza, a bvisa maanḓa a Mudzimu a ita uri vhupi na mapfura zwi si fhele u swika nḓala i tshi fhela kha Isiraele (1 Mahosi 17:7-17).
4. Arali na ṋea muthu o rumelwaho kha inwi nga Mudzimu, ni khou ṋea Mudzimu Ene muṋe, nahone musi ni tshi ṋea Mudzimu, u ni engedza u fhira zwine na nga humbula (Vhafilipi 4:18-19).
5. Nga u angaredza, ni ḓo tshila fhasi ha mikovhe ya Mudzimu i tshi khou engedzea tshifhinga tshoṱhe.
6. Arali muthu o ḓisa zwithu zwa ndeme vhutshiloni haṋu ha muya, Mudzimu u lavhelela uri na inwi ni ḓise zwithu zwa ndeme khae nga nḓila dzine na nga kona. Ṋeani zwithu zwa ndeme khae na kha mushumo wawe. Pfesani uri zwithu zwe a ḓisa vhutshiloni haṋu a zwi lingani na tshelede kana zwithu zwa mupo, ngauri zwithu zwa muya ndi zwa lini na lini nahone ndi zwa ndeme u fhira zwa mupo; ngauralo ni songo vhalela uri ni ṋeile lungafhani kana luraru lungafhani (1 Vhakorinta 9:11**)Gudisani u sumbedza ndavha ya u livhuha nga u ṋea tshithu tsha ndeme musi no ṱanganedza tshithu tsha ndeme khae. Iyi ndi nḓila yo khwaṱhaho ya u tshimbila kha mikovhe na u pfuma hu sa fhelaho kha muvhuso wa Mudzimu.**

MANZWI A MAZWIFHI A SATANA NA MUTHANI WAWE: Sathane ha ṱoḓi uri ni ṋee (ni dzhe kana ni ṋeke) zwithu zwa mupo kha muthu o rumelwaho kha inwi, ngauri u a zwi ḓivha uri u ṋea kha muthu o rumelwaho zwi ḓisa mikovhe i fhira u pfesesa vhutshiloni ha mutendi. Ndi ngazwo a tshi funa u kunga vhathu uri vha tende mazwifhi ane a ri “vafunzi vha funa tshelede” na zwiṅwe zwithu zwi fanaho na zwenezwo. Fhedzi ndi Bivhili ine ya ri laya uri ri ṱhogomele vhashumeli vha muya na vhane vha ri thusa nga zwithu zwa muya. A si muhumbulo wa muthu, fhedzi ndi muhumbulo na ndaela ya Mudzimu.

ZWI A TAKADZA URI NO FHEDZA MANUAL YA TRAINING CENTRE. ZWINO NDI TSHIFHINGA TSHA U YA KHA INTERNATIONAL TRAINING CENTRE COURSE. TRAINING CENTRE I NI ṄEA MUTHEO WO KHWAṰHAHO KHA KRISTO, NGOENO INTERNATIONAL TRAINING CENTRE I NI ṰHOGOMELA NA U NI LUGISELA VHUḒINḒA HA VHURANGAPHANDA.

NDI NḒILA YA U VULA NA U LANGA HOME CELL

HOME CELL NDI MINI:HOME CELL ndi tshigwada tsha u kuvhangana ha vhathihi vhane vha tenda, vhane vha kuvhangana muḓini u itela thabelo, pfunzo, u khuthadza, u ṱuṱuwedza na u fhaṱa muya. Ndivho ya hone ndi u kunda vho xelaho, u gudisa vhane vho tshidzwa, na u vhona uri miraḓo yoṱhe i dzudzanyiwa kha tshivhidzo tsha vhupo. A si tshivhidzo tshi ḓilongelaho, fhedzi tshi shuma nga fhasi ha tshivhidzo tsha vhupo. Sa zwe na fhedza bugu iyi, zwino no gudiswa zwavhuḓi nga nḓila ya muya. Ngauralo ri ni ṱuṱuwedza uri ni vule home cell hune Ipfi ḽa Mudzimu ḽi ḓo funzwa hone—nga maanḓa zvidzidziso zwa bugu iyi—nahone hu ḓo dovha ha vha na thabelo. Hezwi zwi ḓo ni thusa u shumisa zwine na vho guda, ni tshi shumisa na zwifhiwa zwaṋu na zwifhiwa zwa vhane vha ḓo kuvhangana na inwi.

MIVELELO YA HOME CELL I TEVHELAHO NDI IYI::

(1) Kha home cell, vhathu vha a tshidzwa. Ngauralo miraḓo ya home cell i ṱuṱuwedzwa u ramba na vhaṅwe vhathu.
(2) Kha home cell, vhathu vha a gudiswa, ngauralo home cell i thusa kha u ita vhadisendeli (disciples). Vha dovha vha shumisa zwifhiwa zwavho.
(3) Kha home cell, vhathu vha ṱuṱuwedzana na u tikedzana musi vha tshi sedzana na thaidzo, nahone vha a thusana nga u leluwa ngauri ndi tshigwada tshiṱuku u fhirisa tshivhidzo.
(4) Kha home cell, vhathu vha a rabelana.
(5) Kha home cell, vhathu vha a ṱhogomelana uri hu si vhe na ane a humbula murahu (backslide), nahone vhane vha wisa vha a tevhelwa na u khuthadzwa.

NḒILA YA U THOMA HOME CELL:

(1) Rabelani ni tshi humbela ndinganyiso ya Muya Mukhethwa na thuso Yawe. Nga murahu ni rabele nga dzindimi, ni porofite—ni tshi vhidza vhathu vha eneo fhethu—nahone ni ḓivhadze uri vha ḓise home cell nga dzina ḽa Murena Yesu Kristo. Ni dovhe ni livhuhe Mudzimu Khotsi nge a ṋea fhethu ha u thoma home cell. Thabelo iyi i fanela u bvela phanḓa u swika ni tshi pfa no wana u kunda ha muya.
(2) Dzhiani vhukando ha lutendo ni ramba vhathu vha vhuvhili. Ni nga ya u bva nḓuni u ya nḓuni, ni tshi vhudzisa arali hu na vhathu vho lwalaho, ni kone u vha rabelela sa zwe na gudiswa bugu iyi. Kana ni nga vha porofita, nga maanḓa ni tshi shumisa tshifhiwa tsha u ḓivha. Zwifhiwa zwi ḓo ita uri vhathu vha takalele u ḓa. Vhudzani uri ni ḓo vha na muṱangano wa thabelo kha eneo fhethu; kha ino vhupo, ni songo bula tshivhidzo. Ni nga shumisa nḓila iṅwe na iṅwe ine Muya Mukhethwa wa ni ṋea yone. Khamusi ni nga ṋea vhathu zwiḽiwa kana thuso iṅwe ya mupo.
(3) Vhazhiani ḓuvha ḽa muṱangano, nahone u kuvhangana haṋu hu songo dzhia tshifhinga tshilapfu—khamusi awara nthihi, kana awara nthihi na hafu, kana awara mbili. Zwi dovhe zwi si vhe zwinzhi kha vhege—khamusi luthihi kana luvhili nga vhege. Home cell a i fani na tshivhidzo. Ngauralo ni songo i vhea tshedza tsini na Sonto, nga maanḓa Mugivhela, uri vhathu vha si pfe sa vha si tsha tea u ya tshivhidzoni nga Sonto. Lingedzani u i vhea vhukati ha vhege, fhedzi arali Mugivhela ndi one ḓuvha ḽi re hone fhedzi, zwi a tendelwa—fhedzi vhathu vha fanela u ya tshivhidzoni nga Sonto.

NḒILA YA U LANGA HOME CELL

(1) Ni nga thoma nga thabelo ṱuku ya u vula na u ṱanganedza vhashumi kana vhashanyi nga u vhufheṱe.
(2) Nga murahu ni tshimbilela kha tshifhinga tsha thendo na vhurabeli. Zwi nga vha zwa ndeme u renga zwishumiswa zwa muzika kana u shumisa zwishumiswa zwi re hone.
(3) Ni vhe na tshifhinga tsha u funza. Fhedzi hafha murangaphanḓa ha funzi sa tshivhidzoni hune a amba e eṱhe. U fanela u funza, fhedzi hu fanela u vha na tshifhinga tsha mbudziso, nyambedzano na u kovhekana mihumbulo. Nyingi ya funzo i fanela u bva kha pfunzo dza bugu iyi kana dze mufunzi waṋu a dzi funza nga Sonto.
(4) Ni vhe na tshifhinga tsha thabelo na u shumisa zwifhiwa zwa Muya Mukhethwa—fhedzi hu si nga murangaphanḓa e eṱhe. Kha home cell, vhathu vha gudiselwa u shumisa zwifhiwa zwavho. Vhaṅwe na vhone vha fanela u shumisa zwifhiwa zwavho.
(5) Ni vhe na tshifhinga tsha u ṋea vhane vha sa athu tshidzwa tshikhala tsha u ṱanganedza Murena Yesu Kristo.
(6) Ramba miraḓo ya home cell uri i ye tshivhidzoni nga Sonto, nahone ni vha ṱuṱuwedze u tevhela siaṱari ḽa social media ḽa tshivhidzo na u thetshelesa radio ya tshivhidzo arali i hone. Miraḓo ya home cell i fanela u thusana kha u ya tshivhidzoni—tsumbo, u ṋea muthu muthanganyo wa u ya tshivhidzoni.
(7) Ita zwinwe zwithu zwine zwa nga dzumbululelwa inwi u itela u khwaṱhisa home cell, fhedzi ni vhone uri a zwi hanedzani na mbonalo ya tshivhidzo ine na i tevhela.
(8) Ṋekedzani muvhigo wa tshivhalo tsha vhathu vho ḓaho, pfunzo ye ya itwa, na mishumo ya Muya Mukhethwa ine na nga ṅwala. Hu fanela u vha na muthu kana vhathu vhane muvhigo wo raloho wa iswa kha vhurangaphanḓa ha tshivhidzo.

(9) Home cell i fanela u vha na mbonalo ya u aluwa na u anḓana. Nahone musi i tshi vha khulu, i fanela u vhumba iṅwe home cell nga u kovhana i vhe mbili.

MUSI NO FHEDZA BUKU IYI, ZWINO WANI BUKU YA SONSHIPLIFE INTERNATIONAL TRAINING CENTRE NA ZWI ATEVHELHO ZWA AUDIOS NA PRACTICALS KHA www.voiceofgodfm.co.ls NA SONSHIPLIFE ITC.

Bugu iyi i ni ṋea mutheo wo teaho. **Fhedzi Sonship Life International Training Centre i ni ṋea pfunzo ya vhukuma ya vhurangaphanḓa.**